714

ARRIANUS. Born at Nicomedia in Bithynia A.D. 90. Died about 170. was a pupil and friend of Epictetus whose lectures he published. (Enchiridion) in Athens. Received Roman citizenship from Hadrian 124 and from this time assumed the name of Flavius. appointed prefect of Cappadocia, 136, which was invaded by the Alani in 137 whom he defeated. Consul in 146 under Antoninus Pius. He was a close imitator of Xenophon in his style. His chief work is the History of the expedition of Alexander in VII Books which he took fr the contemporaries of Alexan^r.

Epictetus of Hierapolis in Phrygia. Greek Stoick philosopher flor^d 117-138. Encouraged by Hadrian expelled by Domitian fr Rome, took up his residence at Nicopolis in Epirus.



Ex Libris
JOHN AND MARTHA DANIELS


ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΑΚΤΙΚΑ, ΠΕΡΙ-
ΠΛΟΙ, ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟΣ, ΚΑΙ
ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΣΤΟΙΚΟΥ
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ.
AMSTELODAMI,
Apud JANSSONIO-WAESBERGIOS 1683.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ

ΤΕΧΝΗ ΤΑΚΤΙΚΗ, ΕΚΤΑΞΙΣ ΚΑΤ ΑΛΑ-
ΝΩΝ, ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΠΟΝΤΟΥ ΕΥΞΕΙ-
ΝΟΥ, ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΡΥΘΡΑΣ ΘΑ-
ΛΑΣΣΗΣ, ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟΣ, ΕΠΙΚΤΗ-
ΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ, ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΠΟΦ-
ΘΕΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ,
Α ΕΝ ΤΩ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ ΑΝ-
ΘΟΛΟΓΙΩ, ΚΑΙ ΕΝ ΤΑΙΣ ΑΓΕΛΛΙΟΥ
ΑΓΡΥΠΝΙΑΙΣ ΑΤΤΙΚΑΙΣ ΣΩΖΟ-
ΜΕΝΑ.

ARRIANI

ARS TACTICA, ACIES CONTRA ALANOS,
PERIPLVS PONTI EVXINI, PERIPLVS
MARIS ERYTHRAEI, LIBER DE VENA-
TIONE, EPICTETI ENCHIRIDION,
EJVSDEM APOPTHEGMATA ET
FRAGMENTA, QVAE IN JOAN-
NIS STOBAEI FLORILEGIO, ET
IN AGELLII NOCTIBVS AT-
TICIS SVPERSVNT.

Cum Interpretibus Latinis, & Notis.

Ex Recenſione & Muſeo

NICOLAI BLANCARDI.

AMSTELODAMI

Apud JANSSONIO-WAESBERGIOS, 1683.

ILLVSTRISSIMO. CELSISSIMOQVE.

HENRICO. CASIMIRO.

DEI. GRATIA. PRINCIPI. NASSAVIAE. COMITI. CATTIMELIBOCORVM. VIANDAE. DIETZIAE. SPIEGELBERGAE. BARONI. LIESVELDIAE. DOMINO. BIELSTEINII. HEREDITARIO. PERVETVSTAE. ET. LIBERAE. FRISIORVM. CIVITATIS. TVM. GRONINGAE. OMLANDIAE. DRENTIAE. QVE. GVBERNATORI. COPIARVM. DOMI. BELLI. QVE. DVCI. AC. IMPERATORI. PATERNARVM. AVITARVM. QVE. VIRTVTVM. OMNIVM. HEREDI. EGREGII. PVBLICI. STATORI. LEGVM. VINDICI. ECCLESIARVM. PATRONO. ACADEMIAE. FRANEKERANAE. CVRATORI. HONORARIO. ET. MAGNIFICENTISSIMO. NICOLAVS. S.F.N.N.S.P. BLANCARDVS. BELGA. LEIDENSIS. ARRIANI. DE. MILITARIBVS. ORDINIBVS. MORE. GRAECORVM. INSTITVENDIS. OPVS. SINGVLARE. ACIEMQVE. ADVORSVS. ALANOS. ET. CAETERA. EJVS. MONVMENTA. D.N.M.Q.E. CONSECRABAT. FRANEKERAE. EX. ILLVSTRI. ACADEMIA. M. Ioc. LXXXII. ID. OCTOBR.

Hoc Volumine Continentur.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΕΧΝΗ ΤΑΚΤΙΚΗ; Arriani ars tactica, ex recenſione Nicolai Blancardi, (qui varias picturas, & Macedonum phalangem, lemmata item Græca & Latina ad oram libri adjecit) & interpretatione Joannis Scheſſeri. Subjiciuntur notæ & animadverſiones.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΕΚΤΑΞΙΣ ΚΑΤ ΑΛΑΝΩΝ, Arriani acies contra Alanos, ex eorundem caſtigatione & verſione. Accedunt interpretis notæ.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΠΟΝΤΟΥ ΕΥΞΕΙΝΟΥ, Arriani periplus Ponti Euxini, ex emendatione Nicol. Blancardi, & interpretatione Joh. Guilielmi Stuckii. Accedit ipſius Ponti tabula chorographica.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΡΥΘΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ; Arriani periplus maris Erythræi, ex eorundem recenſione & interpretatione. Addita eſt Abrahami Ortelii tabula chorographica emendata.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟΣ, Arrianus de Venatione, Luca Holſtenio interprete. Nicol. Blancardus Græca ex codice manuſcrip-

to, & verſionem, variis in locis emendavit. Accedunt ex libris emendationum Henrici Stephani quædam Schediaſmata.

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ, Epicteti Stoici Philoſophi Enchiridion, ex interpretatione Hieronymi Wolfii. Nicol. Blancardus Græca recenſuit, varias Codicum lectiones, & paucas animadverſiones adjecit. Accedunt notæ integræ Hieron. Wolfii, & Merici If. F. Caſauboni.

ENCHIRIDII Paraphraſis Græca, quam Mericus Caſaubonus primus edidit, vertit, & notis illuſtravit.

EPICTETI STOICI ENCHIRIDION, ab Angelo Politiano e Græco verſum. Præmittitur Politiani ad Laurentium Medicem epiſtola. Subjicitur ejuſdem pro Epicteto ad Bartholomæum Scalam epiſtola.

EPICTETI APOPTHEGMATA, quæ Nicol. Blancardus e Græcis Joannis Stobæi Eclogis moralibus decerpſit; Hieronymus autem Wolfius Latine vertit.

EPICTETI FRAGMENTA, e Marci Aurelii Antonini libris, & Agellii Noctibus Atticis collecta.

DE

De Epicteto Elogia quædam & Judicia. Denique vita ejuſdem, cum Notis aliquot Caſauboni & Blancardi.

VARIORUM CODICUM,

Quorum auxilio hi libri ſunt recenſiti, & plurimum illuſtrati.

ARRIANI TACTICA Manuſcripta, ex Bibliotheca Claudii Salmaſii. Eadem cum Mauricii artis militaris libris vulgavit Joannes Schefferus Argentoratenſis, Upſaliæ, M IↃC LXIV. *Conſuluimus quoque Aelianum, ex interpretatione Theodori Gazæ; quem cum Vegetio, aliiſque de re militari ſcriptoribus, edidit amicus dum viveret noſter Petrus Scriverius. Lugduni Batavorum,* M IↃC VII. *Altera Aeliani editio Veneta,* M IↃ LII. *Cui præfuit Franciſcus Robertellus, Utinenſis; qui primus Græce in lucem dedit, poſt Gazam Latine vertit, multiſque imaginibus illuſtravit. Tertio Conradi Geſneri. Tiguri,* M IↃ LVI. *Quarta Sixti Arcerii, cum nova interpretatione Latina, notiſque & animadverſionibus. Lugduni Batavorum,* M IↃC XIII.

PERIPLUS PONTI EUXINI, ET PERIPLUS MARIS ERYTRAEI. Græce. Baſileæ, M IↃ XXXIII. *Iidem Græce & Latine,*

tine, cum ampliſſimis, Scholiis Io. Guilielmi Stuckii Tigurini. Lugduni, M I Ↄ LXXVI.

LIBER DE VENATIONE manuſcriptus, quem Roma tramiſit Octavius Falconerius. Eundem primus edidit, ac Latine vertit Lucas Holstenius, Vaticanæ Bibliothecæ dum superstes præfectus. Pariſiis, M I Ↄ C XLIV. *Uſi etiam ſumus* κυνηγετικῷ *Xenophontis Majoris, ex Omniboni, vel potius Omnimali, interpretatione. Adhibuimus autem cum H. Stephani, tum Io. Leunclavi cura expreſſas typis editiones: illam* M I Ↄ LXXXI, *hanc* M I Ↄ XCVI.

EPICTETI ENCHIRIDION cum Simplicii Commentario, Græce. Venetiis per Joan. Antonium & Fratres de Sabio. Anno Domini M I Ↄ XXVIII, *menſis Julii.* * *ARRIANI EPICTETUS, Græce. Venetiis in ædibus Bartholomæi Zanetti Casterzagenſis, ære vero, & diligentia Joannis Franciſci Trincavelli. Anno a partu virginis* M I Ↄ XXXV. *menſe Septembri. Hunc codicem manuſcriptum habuit Victor Trincavellus, depromptum e Bibliotheca Georgii a Selua Vaurenſis Epiſcopi, ac Chriſtianiſſimi Gallorum Regis ad Senatum Venetum Oratoris.* * *ARRIANI de Epicteti Diſſertationibus Libri* IIII. *Series operis hæc eſt. Epicteti Enchiridion Angelo Politiano interprete. Arriani Epictetus, Iacobo Scheggio Medico Phyſico Tubingenſi interprete. Ejuſdem in quoſdam locos annotata. Epicteti Enchiridion, Græce. Apopthegmata e Joannis Stobæi Eclogis, Græce. Arriani Epictetus, Græce. Baſileæ, ex Officina Joannis Oporini, Anno Salutis humanæ* M I Ↄ LIIII, *menſe Martio.* * *EPICTETI*

En-

Enchiridion Græce ac Latine cum explanatione Thomæ Naogeorgi. Argentorati excudebat Wendelinus Rihelius, Anno M IↃ LIIII, X *Martii.* * *EPICTETI Enchiridion, Græce & Latine. Antverpiæ, ex Officina Chriſtophori Plantini, architypographi Regii.* M IↃ LXXVIII. *Item* M IↃ LXXXV. * *EPICTETI Encheiridion, Græce & Latine, Hieronymo Wolfio interprete, cum ejuſdem Annotationibus. Tomus II. EPICTETI Enchiridion, cum Simplicii Scholiis, Latine, H. Wolfio interprete, cum ejuſdem Annotationibus. Tomus III. ARRIANI Commentariorum de Epicteti Diſputationibus Libri* IIII. *Græce & Latine, H. Wolfio interprete, cum ejuſdem Annotationibus. Coloniæ, in officina Birckmannica, ſumptibus Arnoldi Mylii. Anno* M IↃ XCV. * *SIMPLICII Commentarius in Enchiridion Epicteti, ex libris veteribus emendatus, Cum verſione Hieronymi Wolfii, & Cl. Salmaſii Animadverſionibus, & Notis. Lugduni Batavorum,* CIↃ IↃC XL. * *EPICTETI Enchiridion, una cum ARRIANI Commentariorum de Epicteti diſputationibus libri* IV. *Omnia Hieronymo Wolfio interprete, cum ejuſdem annotationibus. Cantabrigiæ, ex Academiæ typographeo,* M IↃC LV. * *EPICTETI Enchiridion, cum Notis Merici Caſauboni, Iſ. F. Ejuſdem Enchiridii PARAPHRASIS Græca, ex qua non pauci in Enchiridio loci reſtituti: nunquam antehac edita. Item, Paraphraſeos Verſio, cum Notis ejuſdem. Londini,* M IↃC. LIX. * *EPICTETI Enchiridion: una cum SIMPLICII Commentario. Item ARRIANI*

Com-

Commentariorum de Epicteti diſputationibus, libri IV. Omnia Hieronymo Wolfio interprete. Londini, M IↃC LXX. * *Fuere & alia in Batavis expreſſa exemplaria tria, in præcipuis à me inſpecta & collata: quæ heic ſingulatim recenſere, nihil attinet.* * *ANGELI POLITIANI verſionem, una cum duabus epiſtolis, ex operibus ejus bona fide deſcripſi. Vulgavit iſta Pariſiis Jodocus Badius Aſcenſius,* M IↃ XII, *Sed in locis plurimis peſſime diſtincta.* * *EPICTETI APOPTHEGMATA e Joanne Stobæo decerpta. Hujus Eclogas morales nitidiſſimis formis expreſſas dedit Andreas Wechelus, Francofurti* M IↃ LXXXI. * *EPICTETI FRAGMENTA Marcus Aurelius Antoninus, opere De rebus ſuis, ſive De eis quæ ad ſe pertinere cenſebat, nobis ſervavit; pauca illa quidem, Sed oppido bona. Tanti Imp. libros* XII, *poſt Mericum Caſaubonum, illuſtravit vertitque venerabilis doctiſſimuſque ſenex Thomas Gatakerus, Londinas. Excuſi Cantabragiæ,* M IↃC LII. *Reliqua, & plura, debemus Agellio in Noctibus Atticis. Ad manus olim fuit Henrici Stephani editio Francofordiana* M IↃC III. *Dein altera, Amſtelodamenſis,* M IↃC LXV. *Quæ prioribus omnibus docti hominis cura multo caſtigatior dicebatur. Inde ſedulo decerpſi, quicquid reliquiarum Epicteti occurrit. Sed excerpta illa cum vetuſto codice, in membranis ſcripto, tædioſa quidem moroſitate, ſed tædium vincente amore contendi. Hunc ego librum, alioſque bonæ notæ, publicis ſumptibus redemptos, in Bibliothecam repoſui: ratus fore, ut præclaris ingeniis auxilio eſſent, & Academiæ*

cademiæ ornamento. nam barbaros, κοβάλους δαίμονας, & ἀλαζονεχαυνοφλυάρους, alioſque recentia ſolum crepantes, & veteris memoriæ incurioſos, ab his ſacris arceo. De quibus ad Arriani διαλέξεις plura dicentur.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΤΕΧΝΗ ΤΑΚΤΙΚΗ.
ARRIANI
ARS TACTICA.

Ex recenſione

NICOLAI BLANCARDI

BELGAE *Leidenſis*,

Et

Interpretatione

JOANNIS SCHEFFERI

Argentoratenſis.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΕΧΝΗ ΤΑΚΤΙΚΗ.

* *

Περὶ συγγραφέων τῶν τακτικὰ βιβλία συνταξαμένων.

Ὁ Πύῤῥου παῖς, καὶ Κλέαρχος, οὐχ ὁ τῶν μυρίων Ἑλλήνων ἐπὶ βασιλέα ἡγησάμενος, ἀλλὰ ἄλλος οὗτος

ARRIANI ARS TACTICA.

* *

De auctoribus, qui Tacticos libros conſcripſere.

PYrrhi filius, itemque Clearchus, non ille, qui multa Græcorum millia duxit ad regem Perſarum, verum alius qui-

ANNOTATIONES IN ARRIANI TACTICA.

APPIANOY ARRIANI] Auctor iſte, cujus Tactica nos primi publicamus, eſt ἀκέφαλος, ac iccirco nomine tituloque ſuo deſtitutus, eo ſaltem in codice, quem beneficio optimi eruditiſſimique, & ad litteras, ſi quis alius, juvandas prompti paratique, Domini Emerici Bigotii poſſidemus. Non ſinunt tamen dubitare nos in calce ejus addita nonnulla, eſſe Arriani, cui hoc, quicquid eſt, debetur. Ita namque, licet mutila & ipſa, habent; Ἀῤῥιανοῦ τέχνη τακτικὴ . . . . . ; quibus Arrianus, auctor hujus operis manifeſte ſatis indicatur. Arriani plures memorantur apud veteres. Quis eorum noſter fuerit, ex ſequentibus colligitur, quando ipſe Adriani facit mentionem, ſeque illo imperante ait hæc ſcripſiſſe. Neque enim poteſt eſſe alius, quam Nicomedienſis, Epicteti Stoici diſcipulus, & hiſtoria de rebus Alexandri, ut omittam alia ipſius opera, hodieque celeberrimus. Convenit, quod licet ipſe quoque fuerit philoſophus, militiam nihilominus coluerit, cumque regeret Cappadociam, bella contra Alanos Maſſagetaſque geſſerit. Sed nec cætera ipſius opera multum diſſimilia, ut Alanica, & Parthica, quæ acies & bella plurimum continuiſſe, haud difficilis eſt conjectura. Tempus quoque annumque cognoſcimus, quo compoſuit hoc opus, ex ipſius verbis: ita nam-

quiſpiam Clearchus. Sed & Pauſaniæ ſcriptum eſt de hac materia. Reperitur etiam Euangeli, itemque Polybii Arcadis, qui & Scipionis Romani fuit comes, bella multa maximaque gerentis cum alia, tum illud, in quo Carthaginem namque loquitur in ſequentibus: ὥστε ἐς τὴν δὲ τὴν παροῦσαν βασιλείαν, ἣν Ἀδριανὸς εἰκοστὸν τοῦτ' ἔτος βασιλεύει, πολὺ μᾶλλον ξυμβαίνειν μοι δοκεῖ. *Ut ad præſens imperium, quod Adrianus vigeſimum nunc tenet annum, magis mihi videantur convenire.* Liquet, anno Adriani vigeſimo ſcripſiſſe iſta, qui fatalis ultimuſque fuit illi Imperatori, poſt Chriſtum vero natum, centeſimus trigeſimus & ſeptimus. Atque iſta quidem ex hoc ipſo ſoloque opere cognovimus, cum ipſius nemo veterum recentiorumve, præter unicum Salmaſium in de Mil. Rom. quantum nobis ſcire datum eſt, ullam faciat mentionem.

Κλέαρχος. καὶ μὴν καὶ Παυσανίου ἐστὶ συγγράμματα ὑπὲρ τούτων. εὕροις δ' αὖ καὶ Εὐαγγέλου, ἀλλὰ καὶ Πολυβίου τοῦ Ἀρκάδος, ὃς καὶ Σκιπίωνι τῷ Ῥωμαίων ξυνεγένετο, πολλοὺς καὶ μεγάλους πολέμους διαπολεμοῦντι ἄλλους τε, καὶ ἐν ᾧ καὶ Καρχηδόνα τὴν ἐν Λιβύῃ

ἈΡΡΙΑΝΟΥ ARRIANI] Dixi jam, non extare ullum titulum præfixum noſtro codici. Quia tamen talis legitur in ejus calce, retinendum & in capite putavi.

τέχνη τακτική, ARS TACTICA.] Ipſe noſter λόγον τακτικὸν appellat in ſequentibus. τὸ δέ μοι, ait, ἔσται τέλος τοῦ λόγου τακτικοῦ. Num & inſcripſerit hoc modo, incertum eſt. Τέχνην ſane τακτικὴν appellat etiam Poſidonii opus hujus argumenti, ſtatim ab initio. Et Leoni ſemper τακτικὴ τέχνη, τακτικὴ ἐπιστήμη genus hoc. Ipſum vide ab initio, & quæ Arcerius ad Ælianum, itemque nos ad Mauricii lib. VII.

* Πύῤῥου παῖς, PYRRHI F.] Supple, Ἀλέξανδρος, ex Æliano. Opus hoc ipſius à nemine, præter noſtrum, atque Ælianum, arbitror laudari.

ἐπὶ βασιλέα, AD REGEM PERSARUM.] Ita emendavi. Meus habuit Βαβιλέα. Βασιλεὺς ſecundum excellentiam, Rex Perſarum. Dixi prolixe in Indice Æliani noſtri, editionis ultimæ. Fuit nempe noſter Lacedæmonius, duxque Græcorum ſub Cyro. Vide Xenophontem, & Thucydidem, interpretemque ejus optimum ac Latiniſſimum, Enenkelium baronem.

ἄλλος, ALIUS.] Solenſis, Peripateticus philoſophus, diſcipulus Ariſtotelis, cujus τακτικὰ etiam ab Heſychio laudantur.

Παυσανίου, PAUSANIÆ.] Lacedæmonii, ut poinor, cujus Hiſtoriæ à Suida nominantur.

Εὐαγγέλου, EUANGELI.] Citat hujus Tactica in Philopæmene Plutarchus, plurimique facta ab eo indicat, ut jam Arcerius notavit.

Σκηπίωνι τῷ Ῥωμαίων, SCIPIONIS ROMANI.] Num legendum Ῥωμαίῳ, an potius ex ſuperioribus ſubaudiendum ἡγουμένῳ? De hoc alias conſortio vide Vellejum lib. I. cap. XII. & Cl. Bœclerum eo loco.

Ξυ-

Λιβύῃ εἷλέν τε καὶ ἠνδραπόδισεν. συγγέγραπται δὲ ἀλλὰ ὑπὲρ τούτων καὶ Εὐπολέμῳ καὶ Ἰφικράτει, οὐ τῷ Ἀθηναίων στρατηγῷ, ἀλλὰ ἄλλῳ τούτῳ. Ποσειδώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος καὶ τέχνην τινὰ τακτικὴν συγγράψας καταλέλιπεν. Ἔστι δὲ ξύμπαντα ταῦτα τὰ συγγράμματα ἐκείνη μάλιστα οὐκ ὠφέλιμα, ὅτι ὡς πρὸς εἰδότας συγγέγραπται· καὶ τοίνυν τὰ ὀνόματα τῆς τε ὁπλίσεως ἑκάστης, καὶ τῆς τάξεως, οἱ μὲν γὰρ ὡς γνώριμα ἀνέγραψαν, τὰ δέ ἐστιν εἰ μὴ ἐξηγήσαιο πάντῃ ἄγνωστα. τοῦτο δὲ αὐτὸς ἔδοξέ μοι πρῶτον ἰάσασθαι αὐτῶν τὴν ἀσάφειαν. ὡς οὖν εὐγνωστότατα ἔσται τοῖς ἐντυγχάνουσι τά τε πράγματα καὶ τὰ ὀνόματα, ἐνθένδε τοῦ λόγου ἄρξομαι. Ὅτι δεῖ τὴν παρασκευὴν τὴν εἰς τὸν πόλεμον, ἡ μέν τις κατὰ γῆν τυγχάνει οὖσα, ἡ δὲ διὰ θα-

Περὶ τῆς παρούσης βίβλου.

nem Lybiæ urbem cœpit, atque imperio Romano ſubjecit. Sed & de hac re ſcriptum aliquid Eupolemo & Iphicrati, non illi Athenienſium duci, verum alii cuipiam. Poſidonius vero Rhodius etiam artem Tacticam conſcripſit, & poſt ſe reliquit. Sunt autem omnia illa ſcripta nunc quidem minus utilia, quippe in eorum facta uſum, qui jam tenent artem, atque ideo vocabula quoque armorum quorumlibet, & acierum, velut vulgo nota, commemorare omiſerunt, quæ nunc, niſi exponantur, penitus ſunt incognita. Cui eorum obſcuritati mea quidem ſententia hoc opuſculum primum afferet remedium. Ergo ut cuilibet in hæc incidenti cognita ſint & res, & vocabula, inde orationis meæ faciam initium. Omnia quæ ad

De hoc libro.

Εὐπολέμῳ, EUPOLEMO.] Hujus Eupolemi operis nemo meminit alius, quod ſciam. Videtur tamen Hiſtorici illius eſſe, qui à Ioſepho, Clemente, Euſebio, atque aliis laudatur.

ἄλλῳ, ALII.] Illi opinor, cuius teſtimonio ex neſcio quo, Hiſtorico profecto opere, utitur Strabo lib. XVII, quod à Voſſio prætermiſſum video in de Hiſtoricis Græcis, atque miror.

ὁ Ῥόδιος, RHODIUS.] Apud Ælianum ita legimus: ὁ δὲ ϛωικὸς Ποσειδώνιος καὶ τέχνην τακτικὴν ἔγραψεν. Fuit autem Stoicus Poſidonius, Apameenſis Syrus. qui igitur hic eſt Rhodius? Docet Lucianns in Macrobiis: Ποσειδώνιος ὁ Ἀπαμεὺς τῆς Συρίας, νόμῳ δὲ Ῥόδιος. *Poſidonius Apameæ in Syria natus, lege vero Rhodius.* Civem Rhodium vult fuiſſe, ideoque dictum eſſe Rhodium, licet Syrus eſſet natione. Patet autem manifeſte ex hoc loco, falſam eſſe conjecturam Voſſii, Alexandrino Poſidonio hoc opus aſſignantis. Vide ipſum lib. I. de Hiſtor. Græc. cap. XXIV.

τοῦτο δὲ αὐτός, CUI EORUM &c.] In codice ipſius Cl. Bigotii manu exarato, quem poſtea beneficio ipſius habui utendum, obſervavi ſcriptum à latere, ex docti alicujus viri conjectura, τούτου δὲ ὄντος.

Apparatuum belli integrorum diviſio.

ad bellum parantur, vel ad terram pertinent, vel ad mare. Milites enim bella gerunt, alii quidem in terra, alii vero in mari. Eorum autem qui ad bellum conducuntur, aliqui ſunt deſtinati ad pugnandum, ut milites ipſi, aliqui vero horum cauſſa comparantur, ut fabrorum genus, medicorum, mercatorum, cauponum. Eorum autem qui in terra militant alia aliaque ſpecies eſt. Ac alterius quidem ſpeciei ſunt equites, qui utuntur equis, vel qui elephantis inſident, ut ab Elidibus

λάττης. καὶ γὰρ οἱ πολέμιοι πολεμοῦνται, οἱ μὲν ἐν γῇ, οἱ δὲ ἐν θαλάττῃ. Τῶν δὲ ὅπως οὖν πολεμούντων, τὸ μὲν τί ἐστι μάχιμον αὐτοὶ οἱ στρατιῶται, τὸ δὲ τοῦ μαχίμου εἵνεκα ἠθροισμένον, ὅσον θητικὸν ἢ ἰατρικὸν ἢ ἐμπορικὸν ἢ καπηλικόν. Τοῦ δὲ αὖ ἐν γῇ μαχίμου τὸ δ' ἐπὶ σχήματι ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ· καὶ τοῦ δευτέρας ἰδέας, τὸ μὲν ἱππικόν, ὅσοι ἵπποις χρῆται, τὸ δ' ἐπὶ ἐλεφάντων, καθάπερ τὰ Ἐλιδῶν στρατόπεδα,

καὶ

Τῶν εἰς τοὺς πολέμους τελειῶν παρασκευῶν διαίρεσις.

τὸ μὲν τί ἐστι μάχιμον αὐτοὶ οἱ στρατιῶται, ALIQUI SUNT DESTINATI AD PUGNANDUM, UT MILITES IPSI.] Puto ſcribendum, diſtinguendumque eſſe, *μάχιμον, ὅσον αὐτοὶ*. & docent ſequentia.

μαχίμου εἵνεκα, MILITUM CAUSSA.] Bene *εἵνεκα*, nec eſt opus aliqua mutatione. Id meretur obſervari, quod non modo poëtæ, ſed & alii ſic loquantur.

ἰατρικὸν, MEDICORUM.] Vox nihili *λατραστὸν*, pro qua repono; *ἰατρικὸν*. Ælianus cap. II. *ἄμαχον δὲ, τὸ λοιπὸν, οἷον ἰατρῶν, ἀγοραίων*. Adde Arcerii not. In Mſ. Bigotii fuit *λατρικὸν*, quod ab emendatione noſtra abeſt proxime.

καπηλικὸν, CAUPONUM.] Hinc puto emendandum Ælianum ſupra dicto loco, ubi legitur *ὀτύλων*, ſcribendumque *καπήλων*. Fuit nempe primum, *ἀπήλων*, abſorpta capitali littera ſimilitudine præcedentis, ſicut fit in talibus ſæpiſſime. Hinc deinde *ἀτύλων*, mox *ὀτύλων* factum. Scio, libros quoſdam exhibere *δούλων*, idque tueri Arcerium, deque calonibus exponere. Sed calones non ſunt plane *ἄμαχοι*, cum & tela ſubminiſtrent præliantibus, & ipſi caſtra adverſus hoſtium incurſiones, ac impedimenta ſæpius defendant. Vide Mauritium noſtrum lib. VII. cap. IX. part. ſec. itemque, quæ nos ad libri ejus I cap. II, voce *φαμιλιαρικὰ* notamus.

ἐπὶ σχήματι ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ, ALIA ALIAQUE SPECIES EST.] Legendum diviſim, non *ἐπισχήματι*. quod video & margini Bigotiani libri placere.

Ἐλιδῶν, AB ELIDIBUS.] Quinam ſunt hi ſive Elides, ſive Elidi? Ego ſane notos præliis cum elephantis ſcio nullos? Putet quiſpiam, *Λιβύων* ſcripſiſſe, nam in Libya elephanti plurimi. At, quia nimium hoc à veſtigiis priorum litterarum videtur alienum eſſe, rec-

tum,

καὶ τὰ Αἰθιοπικὰ, χρόνῳ δ' ὕστερον καὶ Μακεδόνες, | & Æthiopibus olim factum, itemque poſtea à Macedonibus & Car-

tum, τότε Ἰνδῶν ϛρατόπεδα exiſtimo. Militia Indorum ſemper valuit celebriſque fuit iſtoc genere. Ac jam antiquiſſimis temporibus Stabrobates, rex Indorum opera elephantorum ſuperavit Semiramidem, ut eſt auctor Diodorus. Ante iſta tempora elephantos legas nullos in militia apud quenquam veterum. Ut non injuria exiſtimes, ab Indis primum in hos uſus edoctos, & adhibitos fuiſſe. vide noſtrum infra. Indi certe paſſim, etiam extra Indiam, magiſtri eorum ac rectores. Vegetius lib. III. cap. XXIV. *Illud additum eſt, ut Indos, per quos regebantur elephanti, cum ipſis turribus affligerent.* Polybius lib. III. τ̃ θηρίων εἰθισμένων τοῖς Ἰνδοῖς ἀεὶ πειθαρχεῖν. *conſueverant beſtiæ Indis ſemper morigeros ſe præbere.* Ita ſonant Græca: Caſaubonus liberius vertit: *conſueverant elephanti magiſtris ſuis morigeros ſe præbere.* Ἰνδὸς, *magiſtros* expoſuit, quia magiſtri elephantorum, Indi. Auctor lib. I. Macab. cap. VI. καὶ ἐφ' ἑκάϛε θηρίε ἄνδρες δύο καὶ τριάκοντα, καὶ ὁ Ἰνδὸς αὐτῶ. Vulgata perperam: *Super ſingulas viri virtutis triginta duo, & intus magiſter beſtiæ.* Vetus hoc vitium. Unde & in verſione antiqua Saxonica. **Unde von binnen was des beſties meiſter** Scribendum eſt, *Indus magiſter beſtiæ.* Indus magiſter beſtiæ, qui Græce Ἰνδὸς τῶ θηρίε. Frontino lib. II. cap. v. *rector elephanti* dicitur, quod convenit cum verſione Syra loci prædicti. De Indis elephantorum magiſtris teſtatur quoque Polyænus lib. IV. Antigon. III. Hæc ita ſcripſeram, cum hanc conjecturam video firmari ab eo, qui codici Bigotiano ſuas adſcripſit ſuſpiciones.

καὶ τὰ Αἰθιοπικὰ, ET ÆTHIOPIBUS.] De Æthiopum elephantis teſtis Herodotus lib. III. Strabo libro XVII, & alii. Differunt à Libycis, ut ex Æliani lib. II. De animal. cap. XI, item lib. IX. cap. LVIII. colligimus. ubi elephantum Αἰθίοπα inter alios Ptolemæi Philadelphi, commemorat. Puto autem plane, conſuetudinem bellandi cum elephantis Æthiopas ab Indis accepiſſe, ut vicinis ſuis, atque ideo & ipſos inter elephantorum rectores celebrari. Seneca epiſt. LXXXV. *Elephantum minimus Æthiops jubet ſubſidere in genua.* Forte ob hanc cauſſam in Germanica Lutheri verſione ſupra dicto Maccabæorum capite, pro ὁ Ἰνδὸς, **und der mohr/ ſo die beſtien regirte/** quaſi eſſet, καὶ ὁ Αἰθίοψ. Atque ſic & Sueticus: **och moremannen/ ſom beſtien regerade.**

Μακεδόνες, MACEDONIBUS.) Quod factum primum Alexandri M. temporibus. Pauſanias in Atticis: Ἐλέφαντας πρῶτ☉ μὲν τ̃ ἐκ τ̃ Εὐρώπης Ἀλέξανδρ☉ ἐκτήσατο, Πῶρον, καὶ τὴν δύναμιν καθελὼν τὴν τ̃ Ἰνδῶν. *Elephantos primus ex Europæ principibus Alexander habuit, Poro & Indis devictis.* Adde totum locum.

& Carthaginenſibus, denique etiam à Romanis. Porro equeſtrium copiarum genus unum proprie equeſtre dicitur, alterum vero quod pugnat ex vehiculis. Atque equitum quidem alii equites ſunt ſimpliciter ſic dicti, alii amphippi. Simpliciter ſic dicti, qui equo utuntur unico. Amphippi vero, qui binis, non ſtratis, & conjunctis, ut ab

καὶ Καρχηδόνιοι, καί που καὶ Ῥωμαῖοι. τοῦ δὲ ἀφ' ἵππων μαχητικοῦ τὸ μὲν ἰδίᾳ λεχθείη ἂν ἱππικὸν, τὸ δὲ ἐφ' ἁρμάτων. καὶ τοῦ ἱππικοῦ, οἱ μὲν ἱππεῖς, οἱ δὲ ἀμφίπποι. ἱππεῖς μὲν, οἱ ἐφ' ἑνὸς ἵππου ὀχούμενοι· ἄμφιπποι δὲ, οἱ ἐπὶ δυοῖν ἀστρώτοιν ξυνδεδεμένοιν, ὡς μεταπηδᾶν ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλον.

Καλχηδόνιοι, CARTHAGINENSIBUS.] Scribo Καρχηδόνιοι: nam Καλχηδόνιοι ſunt nulli. Carthaginenſium elephantos nemo ignorat, niſi qui ignorat bella Punica cum Romanis. Lucretius in tantum eos celebrat hac re, ut auctores ejus cenſeat fuiſſe. Ita enim, poſtquam oſtendiſſet, quomodo inventi fuerint equi ad bella & currus, pergit.

Inde boves Lucas turrito corpore tetros
Anguimanos belli docuerunt vulnera Pœni.

Sed hoc falſum eſſe, patet ex ſuperioribus. Quin hi potius à Libycis acceperunt, qui olim cum Indis & Æthiopibus pæne ſoli cognitos habuerunt elephantos. Vide Pauſaniam ſupra laudato loco.

Ῥωμαῖοι, ROMANIS.] Factum hoc primum omnium bello Macedonico contra Philippum An V. C. DLIII. Livius lib. XXXI cap. XXXVI. *Poſtero die conſul* (P. Sulpitius Galba) *in aciem deſcendit, ante prima ſigna locatis elephantis, quo auxilio tum primum Romani, quia captos aliquot bello Punico habebant, uſi ſunt.*

οἱ ἐφ' ἑνὸς ἵππου ὀχούμενοι, QUI EQUO UTUNTUR UNICO.] Quos propterea *ſingulatores* Latini dixere. Philoxenus: *Singulator*, ἱππαςὴς κέλης. Gloſſæ aliæ: *Singulator*, μονοκάβαλλος. Patet autem ex Philoxeno, etiam κέλητας vocaſſe hoc genus, unde poſtea & Latinorem *celetes*, quo uſus eſt Plinius, item *celeres*, quod ab initio Hiſtoriæ Livianæ legitur, exorti. Scio, Feſtum eſſe alia in ſententia, verum me non movet.

ἀμφίπποι, AMPHIPPI.] De His Ælianus quoque cap. XXXVII. ubi videndus omnino eſt Arcerius, addenduſque illi clariſſimus doctiſſimuſque Dn. Brunnerus, collega & amicus meus ſingularis, in Notis ad Palæphatum pag. XC.

ἀστρώτοιν, NON STRATIS.] Hoc peculiare fuit in his equis, quod monere omiſerunt viri docti. Vulgo ςρώματα, Latine *ſtrata*, habebant ex corio, aut pelle, aut quacunque veſte, quibus inſidebant equites. His carebant deſultorii, opinor, ne impedimento eſſent toties tranſſilientibus, fluxa videlicet & pendula, ut diſcimus ex imaginibus, & iccirco facilia, quibus inter tranſſiliendum pedes implicentur.

ξυνδεδεμένοιν, CONJUNCTIS.] Sic Bigotianus codex. meus habuit ξυνδεδεγμένοιν. Lexicon antiquum vocabulorum militarium, cujus auctorem Seberus, notis ad Pollucem, facit Suidam, ἄμφιπποι, οἱ ἐπὶ δυοῖν ἀστρώτων ἵππων συνδεδεμένων ὀχούμενοι. Puto ſua, quiſ-

ἄλλον. ἡ μὲν δὴ ἀπὸ τῶν ἐλεφάντων μάχη ἁπλή ἐστιν, πλήν γε δὴ ὅτι καὶ πύργους ἔφερον ἔστιν ὅτε οἱ ἐλέφαντες· τῶν δὲ καὶ οἱ ὀδόντες σιδήρῳ ὀξεῖ ἀπλισμένοι ἦσαν, ὥς τε τομώτεροι εἶναι, καὶ τῷ μὴ ἀποθραύεσθαι εὐπετῶς. ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἁρμάτων μάχη πολυειδεστέρα ταύτης. ἢ γὰρ ψιλὰ ἦν τὰ ἅρματα, καθάπερ τὰ Τρωϊκὰ

uno tranſilire valeant in alterum. Pugna vero ex elephantis uniusmodi eſt, niſi quod eis turres imponantur, dentes quoque eorum ferro armentur præacuto, quo & vulnera facilius inferre poſſint, nec ipſi tam prompte præcidantur. At vero pugna, quæ vehiculis inſtituitur, plures habet ſpecies. Alia namque nudis fit vehiculis, ſicut illa ad Trojam, alia

quiſquis eſt hic auctor, accepiſſe non pauca ab Arriano noſtro, uti patet & ex aliis. ξυνδεδεμένοι, ſunt funes inter ſe à latere revincti colligatique. Pollux de his ipſis: ὁ ἕτερος προσήρτητο θατέρῳ.

οἱ ὀδόντες, DENTES.] Iuba *cornua* vocavit teſte Plinio lib. VIII cap. III. Sequitur eum Varro lib. VI de Ling. Lat. & Pauſanias lib. V, qui hoc acriter defendit. Hinc Ælianus lib. IV. Hiſt. Animal. cap. XXXI. οἱ μὲν αὐτὰ προκύπτειν χαυλιόδοντάς φασι, οἱ δὲ κέρατα. Vide Thomam Bartholinum in eruditiſſimo de unicornu opere cap. LVI. & Raderum ad ſpectacula Martialis epigr. X.

σιδήρῳ ὀξεῖ, FERRO PRÆACUTO.] Hanc conſuetudinem non exiſtimo apud ullum alium ex veteribus inveniri conſignatam, ut proinde ejus ad nos conſervatæ memoria Arriano noſtro debeatur. Cæterum non mirum, ſic armare dentes elephantorum voluiſſe, cum non alia re magis pugnent, etiam in bello. Conſule Polybium lib. V. pag. CCCCXXV. Ipſi quin imo dant operam elephanti, ut unum ſemper habeant bene mucronatum. Plinius lib. VIII. cap. III. *Circa hos* (dentes) *belluis ſumma cura: alterius mucroni parcunt, ne ſit præliis hebes, alterius operario uſu fodiunt radices.* Ælianus lib. VI. Hiſt. Animal. cap. LVI. Χρῶνται δὲ ἄρα τῷ μὲν τῶν ὀδόντων ὡς ὅπλῳ, καὶ τεθηγμένον αὐτὸν φυλάττουσι, τῷ δὲ, ὡς σμινύῃ. καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ ῥίζας ὀρύττουσι, καὶ δένδρα ἐκμοχλεύοντες ὑποκλίνουσι. *Alterutrum ex dentibus conſervant, velut arma ſua, acutum: altero tanquam ligone radices effodiunt arboreſque extrahunt.*

Ψιλὰ ἦν τὰ ἅρματα, NUDIS FIT VEHICULIS.] ἅρματα ψιλὰ, quæ hic ſunt oppoſita δρεπανηφόροις, Robertello & Arcerio *currus leves*, Theodoro Theſſalonicenſi, *expediti.* Ego *nudos* malui, ut oppoſitio eſſet manifeſtior. Sed de hoc & aliis ad currus iſtos pertinentibus agam accurate in opere de re vehicularia, ſi vitam valetudinemque Deus dederit.

τὰ Τρωϊκὰ, ILLA AD TROIAM.] Pollux lib. I. cap. X. Λίβυες ἀπὸ δίφρων καὶ ἵππων ἐπεζευγνυμένων, ὥσπερ οἱ Ὁμήρου ἥρωες, μάχονται. ἔτι γὰρ οὐκ οἶδε μονίππους ἱππέας. *Libyci ex curribus, ad quos juncti equi, quemadmodum heroes Homeri, præliantur. Homerus enim ſingulares equites non novit.* Sic malui hæc verba reddere. Gualterus, *de curribus equiſque junctis* vertit, quaſi & ſimul pugnaverint ex equis. De re ipſa conſule Brodæum lib. VI Miſcell. cap. III.

alia vehiculis falcatis, ſicut ſequentibus temporibus apud Perſas factum. eaque iterum vel equis cataphractariis, vel nudis, qui rurſum vel ad temonem unum ſunt juncti, vel ad duos, vel etiam ad plures. Exercituum pedeſtrium equeſtriumque ordinationes etiam armaque ſunt alia aliaque varieque mutantur. Ac peditum quidem armatura ſi generatim dividenda, diſtingui poteſt in tria genera. in gravis armaturæ unum, & aliud levis armaturæ, & rurſum aliud, quod peltis utitur. Gravis armaturæ genus thoracibus inſtructum

ἦν, ἢ δρεπανηφόρα, ὡς ὕστερον τὰ Περσικά. καὶ ἢ πεφραγμένων τῶν ἵππων, ἢ ἀφράκτων. καὶ ἢ ἁπλοῦ τοῦ ῥυμοῦ, ἢ διπλοῦ, τὰ δὲ καὶ πολύρυμα. Αἱ δὲ πεζικαί τε καὶ ἱππικαὶ τάξεις, καὶ ὁπλίσεις πολυειδεῖς τε καὶ πολύτροποί εἰσιν. αὐτίκα τῶν πεζῶν ἡ ὅπλισις, ὥς γε δὴ ἐς τὰ ἀνωτάτω τεμεῖν, τριχῇ νενέμηται, ἔν τε τὸ ὁπλιτικὸν, καὶ ἐς τὸ ψιλὸν, καὶ ἐς τὸ πελταστικόν. τὸ μὲν δὴ βαρύτατον ὁπλιτικὸν θώρακας ἔχει καὶ ἀσπίδας

ἢ θυ-

ἢ δρεπανηφόρα, ALIA VEHICULIS FALCATIS.] Num hic deeſt quidpiam? certe illud ἦν non reſpondet præcedentibus. Mallem ſcribere, ἢ δρεπανηφόρα.

ἁπλοῦ τοῦ ῥυμοῦ, AD TEMONEM UNUM.] Sicut bigæ; διπλοῦ, ſicut quadrigæ. Patebit ex eopſe opere.

καὶ πολύρυμα, ETIAM AD PLURES.] Hæc vox non facile alibi occurrit. Intelligit autem ſejuges, octojuges, decemjuges. Sic apud Xenophontem lib. VI Cyrop. eſt τετράρυμον ἅρμα.

τὸ πελταστικὸν, QUOD PELTIS UTITUR.] Fuit medium hoc genus inter leviter & graviter armatos, uti conſtat ex ſequentibus, à *pelta*, ſcuti genere, ſic dictum. Auctor ejus fuit Iphicrates. Cornel. Nepos vita ejus cap. I. *Ille pedeſtria arma mutavit, cum ante illum imperatorem maximis clypeis uterentur, ille è contrario peltam pro parma fecit, à quo poſtea peltaſtæ pedites appellantur.* Nota, milites hujus generis *peltaſtas* dictos. Stewechio ad Vegetii lib. I. cap. XX. ſunt *peltati.* Atque ſic Ovidius, & alii. Livius *cetratos* dixit lib. XXXI. cap. XXXVI. *noctе cetratos, quos peltaſtas vocant, loco opportuno abdiderat.* Non duraſſe diu poſt ætatem noſtri videtur. Leo ſane ſuis temporibus ſcribit ignoratum nomen. Ita enim cap. VI. poſtquam triplices oſtendiſſet veteribus fuiſſe pedites, duoque reliqua eorum genera expoſuiſſet: καὶ εἰς πελταστὰς, ὧν οἱ καθ' ἡμᾶς οὐ γινώσκουσι τὴν κλῆσιν, & *in peltaſtas, quorum noſtri vocabulum ignorant.*

ἢ θυ-

ἢ θυρεοὺς παραμήκεις, καὶ μαχαίρας, καὶ δόρατα ὡς Ἕλληνες, καὶ σαρίσας, ὡς οἱ Μακεδόνες. τὸ δὲ ψιλὸν ἐναντιώτατα ἔχει τοῦ ὁπλιτικοῦ πᾶν, ὅτι περὶ ἄνευ θώρακος, καὶ ἀσπίδος, καὶ κνημίδος, καὶ κράνους, ἑκηβόλοις

eſt, & clypeis ſive ſcutis prælongis, item gladiis & haſtis, ſicut Græci, & ſariſſis, ſicut Macedones. At vero levis armaturæ genus omnia habet contraria, nam & thorace clypeoque deſtitutum eſt, & ocreis, & galea. Jaculis utitur pro

ἢ θυρεοὺς, SIVE SCUTIS.] Bene. Ita namque tum vocabant clypeos majores. Leo cap. v. par. III. καὶ ἕτερα σκουτάρια μεγάλα, ἅπερ λέγονται θυρεοί. Recte magnitudinem in eis obſervat. Hinc enim apud Cornelium ſupra laudato loco præceſſit: *ante illum imperatorem maximis clypeis utebantur.* Nota, *clypeos* vocare, non *ſcuta*, ut illud σκουτάρια apud Leonem accipiendum ſit de clypeis. Euſtat. ad Odyſs. I, 240. ἀσπίδος εἶδος φασὶ τὸν θυρεὸν, παρωνυμούμενον θύρα διὰ τὸ μέγεθος. Perperam Arcerius hæc ita vertit: *Scuti ſpeciem quandam denominatam à janua propter magnitudinem appellant.* Debuiſſet, *clypei ſpeciem* dixiſſe. Et quia ſcutum animo conceperat, ideo & illud παρωνυμούμενον θύρα non recte intellexit, genuſque hoc ſic *à ſimilitudine januæ* dictum putavit, cum tamen Euſtathius expreſſe διὰ τὸ μέγεθος addiderit, atque ita non à ſpecie ac forma ſic oſtenderit vocatum. Nempe januæ quadrata ſunt figura, θυρεοὶ vero erant rotunda. Leo manifeſte cap. VI. par. XXV. σκουτάριον ἐπίμηκες μέγα, ὃ καλεῖται θυρεὸς, πάντως δὲ στρογγύλον. *clypeus ingentis magnitudinis, qui thureus vocatur, penitus rotundus.* & mox par. XXXV. σκουτάρια ἐποίουν στρογγύλα παχμήκη, μεγάλα, ἃ ἔλεγον θυρεοὺς. Pro σκουταρίοις Euſtathius dixit ἀσπίδα. Atque ſic & Phrynichus: θυρεὸν οἱ πολλοὶ ἀντὶ τῆς ἀσπίδος τεθέκασιν. ubi perperam & Nunneſius *ſcutum* explicavit. Heſychius: θυρεὸς, ἀσπὶς ἢ σκουτάριον. Sic legendum eſt, non θυραιὸς, ut eſt in noſtra, quod vel ordo litterarum indicat.

σαρίσας, ὡς οἱ Μακεδόνες, SARISSIS, SICUT MACEDONES.] σαρίσσας vulgo fere ſcribunt. Sed paulo poſt σαρεισῶν apud noſtrum pariter, ut & aliis locis omnibus. Servius ad VII Æn. *Pilum proprie eſt haſta Romanorum, ut gaſa Gallorum, ſariſſa Macedonum.* Feſtus: *Sariſſa, haſta Macedonica.* Adde Curtium IX, VII. Pollucem I, X, VII. & alios. Erat autem genus longiſſimum haſtarum. Livius libro XXXVII, cap. XLII. *Impeditus uſu prælongarum haſtarum, ſariſſas Macedones vocant.* Vegetius lib. III, cap. XXIV. *Sariſſas, hoc eſt, longiſſimos contos in elephantos dirigebant.* Dicit *dirigebant*, quia non emittebantur manu. In quo ab haſtis differebant aliis, non minus atque longitudine, de qua dixi.

ἐναντιώτατα, CONTRARIA.] Suſpicatur is, qui libro Bigotii eſt uſus, ἐναντιώτατον. Et ſic poſtulat ſequens πᾶν.

ἀκον-

tis munitus, alius abſque cataphractis. & qui cataphractis eſt munitus, equos pariter ac viros tectos habet armis. Hos quidem thoracibus ſquamatis, aut linteis, aut ex cornibus, & femoralibus. Equos vero munimentis lateralibus, & frontalibus. Qui vero nullis cataphractis utitur, contrario

οὖσα, ἡ δὲ ἄφρακτος. καὶ κατάφρακτος μὲν τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἱππέας πεφραγμένους παρεχομένη, τοὺς μὲν θώραξι φολιδωτοῖς, ἢ λινοῖς, ἢ ἐκ κεράτων, καὶ περιμηριδίοις. τοὺς ἵππους δὲ παραπλευριδίοις, καὶ προμετωπιδίοις. ἄφρακτος δὲ ἡ ἐναντία. τούτων δὲ οἱ μὲν δορα-

ἢ λινοῖς, ἢ ἐκ κεράτων, AUT LINTEIS, AUT EX CORNIBUS.] Egit de utroque genere in Militia Rom. lib. III. cap. VI. Lipſius, quem conſule. ἐκ κεράτων habet etiam Leo, & Conſtantinus, etſi quidam ſubſtituant κεράτων, quod recte rejicit eruditiſſimus Valleſius ad Marcellini lib. XVII, pag. CXLV, ubi vide.

περιμηριδίοις, FEMORALIBUS.] Rarum verbum, neque ſcio ſatis, an cum ocreis ſignet idem. Κνημῖδες ſane ſunt in pedibus ſeu cruribus, ut liquet ex ſuperioribus. At περιμηρίδια in femoribus fuiſſe videntur, quoniam μηρὸς, *femur*. Differunt περιμηρίδια tamen à παραμηριδίοις, quia παραμηρίδια, μάχαιραι ſive gladii, ut nos Leo docet cap. VI, par. I. Neque vitium apud noſtrum in ſcriptura videtur, quando ei ſermo eſt de φράγμασι, non gladiis. Vertit ſane παραμηρίδια Gualtherus apud Pollucem lib. II. cap. IV, XXXIX. *femoralia arma*, ſed id facit abſque ratione, cum Polluci παραμηρίδια ſint παραμήρια, id eſt veſtes, quibus ad velanda femora utuntur. Hæc ſic ſcripſeram, cum video Leonem cap. VI, XXXI. de eadem re agentem ſcribere, καὶ παραμηρίοις. (ita enim habet Codex Barbar. non παραμικρίοις, confirmatque etiam Interpres) Cumque Leo ſua dicat expreſſe deſumpta ex Æliano, reliquiſque tacticis eſſe, quin ſic quoque apud noſtrum ſit ſcribendum, parum dubito.

παραπλευριδίοις, MUNIMENTIS LATERALIBUS.] Pollux lib. II. cap. IV, XXXIII. παραπλευρίδια, τὰ παρὰ ταῖς τῶν ἵππων πλευραῖς ὅπλα. *Parapleuridia, arma equorum circa latera.* Parapleuridia hæc ærea fuiſſe, docet Xenophon lib. VII. Pæd. οἱ δὲ ἵπποι ὡπλισμένοι εἶσαν προμετωπιδίοις, καὶ προστερνιδίοις, καὶ παραπλευριδίοις χαλκοῖς.

προμετωπιδίοις, FRONTALIBUS.] Ita Xenopon lib. VI. Cyrop. unde noſter pluſcula ſumpſiſſe videtur. προμετώπια Leo dixit, loco antea laudato, προμετωπίδας Athenæus. Latini reddunt, *frontalia*. Gloſſæ veteres, προμετωπίδιον, *frontale*. Erant & hæc ex ære ferrove, uti liquet ex figura eorum apud auctorem rei bellicæ in Currodrepano utroque, ubi delineata habes etiam cætera. Adde Mauritium lib. I. cap. II.

ἄφρακτος, QUI NULLIS CATAPHRACTIS UTITUR.] In margine Bigotiani libri legitur ἄφρακτος. Quod puto eſſe rectum. Reſpondet enim præcedenti κατάφρακτος. Scriptus, ἀφράκτοις.

κάν-

δορατοφόροι εἰσὶν, ἢ κοντοφόροι, ἢ λογχοφόροι, οἱ δὲ ἀκροβολισταὶ μόνον. δορατοφόροι μὲν οἱ πελάζοντες ταῖς τάξεσι τῶν πολεμίων, καὶ δόρασιν ἀπομαχόμενοι, ἢ κόντοις, ἐν τῇ ἐπελάσει ἐξωθοῦντες, ὡς Ἀλανοὶ καὶ Σαυρομάται. ἀκροβολισταὶ δὲ, οἱ πόρρωθεν ἀκροβολισμοῖς διαχρώμενοι, καθάπερ Ἀρμένιοι, καὶ Παρθυέων ὅσοι μὴ κοντοφόροι. τῆς προτέρας δὲ ἰδέας, οἱ μὲν καὶ θυρεοὺς φέρουσιν, καὶ καλοῦνται θυρεοφόροι, οἱ δὲ ἄνευ τούτων, αὐτὸ μόνον δόρασι καὶ κόντοις μάχονται. οἱ δὴ καὶ δορατοφόροι, ἢ κοντοφόροι ὀνομάζονται, ἔστιν δὲ ὑφ' ὧν ξυστοφόροι. ἀκροβολισταὶ δὲ λεχθεῖεν ἂν οἱ μὴ ἐς χεῖρας ἰόντες, ἀλλὰ πόρρωθεν ἐξακοντίζοντες. καὶ τούτων οἱ μὲν δορατίοις διαχρῶνται ἐς τὸν ἀκροβολισμὸν, οἱ δὲ τόξοις. οἱ μὲν δὴ δορατίοις ἀκροβολιζόμενοι, Ταραντῖνοι ὀνομάζονται, οἱ δὲ ἕτεροι ἱπποτοξόται. καὶ αὐτῶν δὲ τῶν Τα-

ſe habet modo. ejuſque alii utuntur contis lanceiſve, alii acroboliſtis ſolummodo. Ac contati quidem acies hoſtium invadunt, haſtiſque prælian- tur, aut contis, emittentes eos in incurſione, ſicut Alani aut Sauromatæ. Acroboliſtæ vero eminus utuntur jaculis, quemadmodum Armenii & nonnulli ex Parthis, qui non utuntur contis. Prioris autem generis aliqui utuntur & ſcutis, appellanturque thyrephori, hoc eſt, ſcutati. aliqui abſque iis, haſtis ſolis contiſve præliantur, qui & doratophori, aut contophori, id eſt, haſtati, a quibuſdam etiam xyſtophori nuncupantur. Acroboliſtæ vero dicuntur, qui quidem haud veniunt ad manus, verum eminus miſſilia emittunt. Atque horum quidem aliqui utuntur jaculis, & vocantur Tarentini, reliqui vero ſunt hippotoxotæ. Etiam ex ipſis Tarentinis aliqui ſtantes eminus,

aut

κόντοις, CONTIS.] ſcr. κοντοῖς. Quanquam eodem modo noſter etiam in ſequentibus.

θυρεοφόροι, SCUTATI.] Scribo, θυρεοφόροι. Auctor lexici militaris: οἱ μὲν θυρεοὺς ἔχοντες, θυρεοφόροι καλοῦνται. Suidas: θυρεὸς, ὅπλον, τὸ παρ' ἡμῖν σκουτάριον, καὶ θυρεοφόρος. Polybius lib. x, de Scipione loquens: εἶχε γὰρ μεθ' ἑαυτοῦ τρεῖς ἄνδρας θυρεοφοροῦντας. Habet quidem Polyænus lib. IV. Antig. XVII. Ἀντίγονος ἑκάστῳ θυρεαφόρῳ τὸν μισθὸν ἀπεδίδου; verum & id vitium, atque corrigendum eſſe puto.

ξυστοφόροι, XYSTOPHORI.] Corrigendus hinc eſt Ælianus, ubi ξηστοφόροι ſunt. Non obſervavit Arcerius, & ideo ex Lexico militari, Suidaque citavit ξηστοφόροι, cum utrobique ξυστοφόροι legantur. Pæd. VII. ἐπὶ δὲ τούτοις διχίλιοι ξυστοφόροι.

Ταραντῖνοι, TARENTINI.] De his abunde Arcerius ad Ælianum, quem vide.

εἰλη-

aut circumequitantes jacula emittunt, quales ſpecialiori ſenſu dicuntur Tarentini. alii primo quidem jacula emittunt, & poſt cominus congrediuntur cum hoſte, utentes vel haſta ad id ſervata, vel etiam gladio. atque ii quidem appellantur leves. Equitum vero Romanorum aliqui quidem geſtant contos, irruuntque more Alanorum aut Sauromatarum: alii vero habent lanceas. Gladius vero magnus latuſque dependet ab ipſorum humeris, & ſcuta geſtant lata & oblon-

ῥαντῖνοι· οἱ μὲν αὐτὸ μόνον πόῤῥωθεν ἐφιστάμενοι, ἢ ἐς κύκλους παριππεύοντες, διαχρῶνται τῷ ἀκροβολισμῷ, οἳ δὴ καὶ εἰλικρινεῖς Ταραντῖνοι εἰσὶν, οἱ δὲ τὰ πρῶτα ἐξακοντίζοντες, ἔπειτα συμπλέκονται τοῖς πολεμίοις, ἢ δόρυ ἓν ὧν ἔσχον ὑπολειπόμενοι, ἢ καὶ σπάθῃ διαχρώμενοι, καὶ αὐτοὶ καλοῦνται ἐλαφροί. Ῥωμαίοις δὲ οἱ ἱππεῖς οἱ μὲν κοντοὺς φέρουσιν, καὶ ἐπελαύνουσιν εἰς τὸν τρόπον τὸν Ἀλανικὸν, καὶ τῶν Σαυροματῶν, οἱ δὲ λόγχας ἔχουσι. σπάθη δὲ μακρὰ καὶ πλατεῖα ἀπήρτηται αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ὤμων, καὶ

εἰλικρινεῖς Ταραντῖνοι εἰσὶν, SPECIALIORI SENSU DICUNTUR TARENTINI.] Ælianus cap. II. ὑπακοντισταὶ καλοῦνται, καὶ ἰδίως ταραντῖνοι. Sic legendum eo loco, ex Mſ. Florentino. Vulgo habent, ἰδίως δὲ. Obſerva autem, ὑπακοντιστὰς hos etiam vocatos, fuiſſeque diverſos ab ὑποτοξόταις, cum hi fuerint ἀκροβολισταὶ, non miſſilibus, ſed arcubus pugnantes. Ἀκοντιστὰς ſimpliciter Heſychius vocavit.

ἢ δόρυ &c. VEL HASTA &c.] Locus corruptus. Puto ſcribendum: ἢ δόρυ ἓν, ὧν ἔχον ὑπολειπόμενον. Vt δόρυ ſit hic idem, ac δοράτιον.

ἀπὸ τῶν ὤμων, AB HUMERIS.] Non à medio cingulo, ſed humeris, contra quam receptum fuit in militia antiqua, de qua teſtantur vetuſtiſſimæ imagines. Vide illam apud Stewechium ex Provincia Narbonenſi pag. XXXVIII. Ipſe Polybius de ea, περὶ τὸ δεξιὸν φέρει μηρὸν, quod niſi de religato ea parte difficulter intelligitur. Quadrigarius apud Gellium IX. cap. XIII, de Manlio: *Gladio Hiſpanico cinctus*. Non vocatur cinctus, niſi in medio, & circa lumbos. Scio, aliter ſentire Lipſium in Analectis ad lib. III. dial. II. de Mil. Rom. & adducere Homeri ac Virgilii teſtimonia. Sed ea agunt non de Romanis, verum aliis. Quanquam haud pugnare velim contra quenquam, qui & alteram rationem dicat non fuiſſe ignotam priſcis: maxime cum utramque valuiſſe videam etiam apud recentes. Ad cingulum revinctum circa medium exhibet imago militis ex tabula Moguntinenſi, Stewechio propoſita, & alterius ex columna Antonini apud Lipſium in Analectis, ſupra indicato loco. Contra pendulum ab humero videas in loricatis ex columna Trajani apud eundem lib. III. dial. VI. & thoracomacho, in Analectis ejus loci, & Conſulari Palæſtinæ in Notitia Imperii, & Vrbis Romæ imagine ab initio ejuſdem operis. Quibus adde Feſtum voce *arma* & *armilla*.

δα-

καὶ θυρεοὺς πλατεῖς παραμήκεις φέρουσιν, καὶ κράνος σιδηροῦν, καὶ θώρακα τὸν πεπλεγμένον, καὶ κνημῖδας μικράς. λόγχας δὲ ἐς ἀμφότερα φέρουσι, καὶ ἀκοντίσαι μακρόθεν, ὁπότε τούτου δέοι, καὶ ἐγγύθεν ἐκ χειρὸς ἀπομάχεσθαι, συμπλακῆναί τε εἰ δή σοι εἰς χεῖρας ἐλθόντας, ταῖς σπάθαις μάχονται. οἱ δὲ καὶ πελέκεις μικροὺς φέρουσι, πάντοθεν ἐν κύκλῳ ἀκωκὰς ἔχοντας. Ἑκάστης δὲ τάξεως πεζικῆς τε καὶ ἱππικῆς συστήματά τ' ἐστι, καὶ ἡγεμόνες, καὶ ἀριθμός, καὶ ὀνόματα, ὡς δέχεσθαι ὀξέως τὰ παραγγελλόμενα, ὑπὲρ ὧν ἤδη λεκτέον. πρῶτον μὲν δὴ καὶ μέγιστον τὸ ἐν στρατηγίᾳ ἔργον παραλαβόντα πλῆθος ἀνθρώπων, ἀθρόον καὶ ἄτακτον, ἐς τάξιν καὶ κόσμον καταστῆσαι. τὸ δ' ἐστι καταλοχίσαι τε καὶ

περὶ τ̃ … εἶ- … σιν … ξιν … στημά- … ν, ἡγε- … νων, … θμοῦ, … ομά- … ν.

ga, & galeam ferream, & thoracem ſutilem, & ocreas parvas. Lanceas autem geſtant duplici fine, & ut emittant eminus, ſi videatur utile, & ut cominus cum eis certent manu. Si cominus congrediendum eſt, & ad manus venitur, pugnant quoque gladiis. aliqui & ſecures parvas geſtant, undique cuſpidibus armatas. Cujuslibet autem exercitus ſive pedeſtris, ſive equeſtris certa quædam ſunt corpora, certique duces ac numeri, eorumque vocabula certa, quo celerius mandata expedire valeant, de quibus nunc dicendum. Primum igitur maximumque omnium in arte militari opus eſt, multitudinem hominum collectam temere promiſcuamque capere, eamque bene decenterque diſtribuere

De cujuslibet exercitus corporibus, ducibus, numeris, vocabulis.

θώρακα τὸν πεπλεγμένον, THORACEM SUTILEM.] Quid eſt θώραξ πεπλεγμένος? Nam apud alium, quam noſtrum, non exiſtimo occurrere. Puto ego ita dici, qui Homero eſt στρεπτός, *tortus*, ex funiculis multis ferreis, aut lineis. Vide quæ notavi de hoc genero in opuſculo de antiquorum torquibus par. IV.

πάντοθεν ἐν κύκλῳ ἀκωκὰς ἔχοντας, UNDIQUE CUSPIDIBUS ARMATAS.] Leo cap. VI, XXXIII. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ πελέκεις μικροὺς ἔφερον, πανταχόθεν ἐχούσας ἀκωκὰς ὀξείας, ὡς ὀδόντας ἠκονημένας. Interpres: *Quidam ex illis ſecures parvas ferebant, aciem undique acutam, quaſi dentes cum exacuuntur habentes.* Neſcio quid velint iſta: *cum exacuuntur.* Verto: *quidam parvas geſtant ſecuriculas, cuſpidibus undique, velut dentibus armatas.* Videtur plane deſumpſiſſe Leo ex noſtro; & adde cætera, cumque noſtris compone.

καὶ ἀριθμός, AC NUMERI.] Puto ſcribendum, ἀριθμοί. Nam & res hoc exigit, & cætera loci totius.

μέγιστον τὸ ἐν στρατηγίᾳ ἔργον, MAXIMUM OMNIUM IN ARTE MILITARI OPUS.] Legendum ſine dubio, μέγιστον τῶν. Atque ita video nunc etiam placere margini Bigotiani libri.

καταλοχίσαι, DISTRIBUERE IN ORDINES.] Ita

buere in ſuos ordines, & ordines eos inter ſe ſociare, & ſingulorum definire numerum, convenientem toti multitudini, & idoneum ad conflictum. Exercitus enim bene ordinatus & in itinere eſt expeditior, & in caſtris tutior, & in præliis utilior, adeo, ut magnos etiam exercitus beneque armatos ideo, quod eſſent negligentiores ordinis, ſciamus profligatos à paucioribus, nec ita bene armatis; cum quamvis exiguus maleque armatus ordo præſtet quantolibet numero. Cæterum diſtribuere in ordines, eſt conjungere certos quoſdam in unum ordinem. Ordo autem nominatur certus numerus virorum à præfecto ſuo iiſque, qui ſequuntur ipſum, à tergo conſtitutorum uſque ad poſtremum, ſecundum latitudinem, qui & uragus dicitur. Numerum autem ordinis alii definiverunt viris octo, alii decem, alii duodecim, alii etiam ſedecim. Nobis autem ſummus latitudinis illius numerus ſit virorum ſedecim; convenientem enim habet magnitudinem & ad longitudinem & ad

Ordo quid, & è quot conſtet viris.

ξυλλοχίσαι, ἀριθμόν τε ἐπιθεῖν, τῷ πλήθει παντὶ ξύμμετρον, καὶ ἐπιτήδειον ἐς τὰς μάχας. τὸ γὰρ συντεταγμένον στράτευμα ἔν τε τῇ πορείᾳ κουφότερον, καὶ ἐν στρατοπεδείᾳ ἀσφαλέστερον, καὶ ἐς τὰς μάχας ὠφελιμώτερον, ὥστε ἤδη καὶ μεγάλα στρατόπεδα καὶ εὐοπλοῦντα, δι' ἀταξίαν διαφθαρέντα ἴσμεν ὑπὸ ἐλάττονός τε στρατιᾶς, καὶ οὐκ ἀκριβῶς ὡπλισμένης. τὰ δὲ ἀσθενέστερα, καὶ οὐκ εὐοπλοῦντα κρατήσαντα τοῦ πλήθους τῇ εὐταξίᾳ. Τὸ μὲν δὴ καταλοχίσαι ἐστὶν εἰς λόχους συντάξαι. ὁ δὲ λόχος ὀνομάζεται ἀριθμὸς ἀνδρῶν, ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τοῦ μετ' τούτων κατόπιν τεταγμένων ἔς ἐπὶ τὸν τελευταῖον κατὰ τὸ βάθος, ὅς τι καὶ ἐκ δὴ οὐραγὸς καλεῖται. ἀριθμὸν δὲ τοῦ λόχου, οἱ μὲν ὀκτὼ ἀνδρῶν ἐποίησαν, οἱ δὲ δέκα, οἱ δὲ δύο ἐπὶ τοὺς δέκα, οἱ δὲ καὶ ἑκκαίδεκα. ἐκκείσθω δὲ ἡμῖν τὸ βαθύτατον αὐτοῦ ἐς ἑκκαίδεκα. σύμμετρον γὰρ τοῦτο πρός τε τὴν ἐπὶ μῆκος τάξιν, καὶ πρὸς τὴν ἐς βάθος τῆς φάλαγγος, καὶ πρὸς τὸ ὑπερτοξεύεσθαί τε, καὶ

Λόχος πόσων συνέστηκεν ἀνδρῶν.

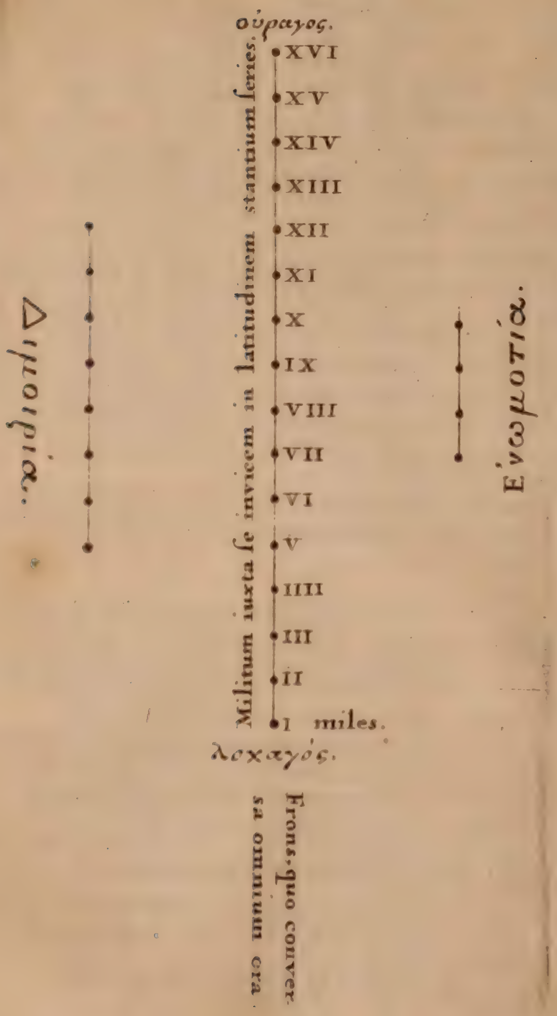
quoque apud Ælianum eſt ſcribendum cap. IV, ubi vulgo legitur, καταλογίσαι, quia eſt à λόχος. Et confirmat Florent. Mſ.

ὁ δὲ λόχος ὀνομάζεται, ORDO AUTEM NOMINATUR.] Vide iconiſmum ſequentem.

καὶ τοῦ μετ' τούτων &c. IISQUE QUI SEQUUNTUR IPSUM.] Corrige, τῶν. Sic exigit ſequens τεταγμένων. Mox ſcribendum, ut opinor, ἔστε ἐπὶ &c. Ælianus: ὄπισθεν ἑπομένων μέχρι τοῦ &c.

ἐκ δέκα,

Λόχος.


οὐραγος.
Militum iuxta ſe inuicem in latitudinem ſtantium ſeries.
XVI
XV
XIV
XIII
XII
XI
X
IX
VIII
VII
VI
V
IIII
III
II
I miles.
λοχαγός.
Frons, quo conuerſa omnium ora.
Διμοιρία.
Ἐνωμοτία.

ad latitudinem phalangis, & tranſmittere jacula velites à tergo ſtantes poterunt. Et ſive duplicetur latitudo, fiatque virorum triginta duorum, non enormis erit, ſive contrahatur frons, fiatque virorum octo, non tamen latitudine omni phalanx erit deſtituta. Si vero numerus ejus octonarius dividatur in quaternarium, plane latitudo omnis amittetur. Oportet autem præfectum ordinis cujuslibet primumve, conſtituere, ac eligere optimum, qui & Protoſtata, & ductor vocatur. Ordinem autem aliqui & verſum vocant, aliqui etiam decuriam, forſan, quod ex decem apud eos viris conſtaret. De Enomotiæ autem vocabulo alia aliaque eſt ſententia. Quidam enim putant aliud quid ſignificare, quam ordinem, alii quartam

De Ordinis diſpoſitione.

ὑπερακοντίζεσθαι πρὸς τῶν ψιλῶν τῶν ἐφεστηκότων. καὶ εἴ τε διπλασιάσαι δεήσειεν τὸ βάθος ἐπὶ τριάκοντα δύο ἄνδρας, ἡ τάξις σύμμετρος ἔσται. εἴ τε αὖ μηκῦναι τὸ μέτωπον ἐς ὀκτὼ, ἔσται οὐ πάντῃ ἀβαθὴς ἡ φάλαγξ. τὴν δὲ εἰς ὀκτὼ εἰ ἐκτεῖναι ἐθελήσειας ἐπὶ τέσσαρας, ἀβαθὴς γίνεται. χρὴ οὖν τὸν λοχαγὸν ὅτε πρῶτον τοῦ λόχου τεταγμένον, τὸν κράτιστον ἐπιλέγεσθαι. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ πρωτοστάτης καὶ ἡγεμὼν καλεῖται. τὸν δὲ λόχον, καὶ στίχον ἤδη τινὲς ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ δεκανίαν, τυχὸν οἷς ἐκ δέκα ὁ λόχος ἦν. Ὑπὲρ δὲ τῆς ἐνωμοτίας ἀμφιγνοούμενόν ἐστι. οἱ μὲν γὰρ ἄλλο ὄνομα τοῦ λόχου εἶναι τοῦτο, οἱ δὲ τὸ τέταρτον

περὶ τῆς τοῦ λόχου διατάξεως.

τῆς

ἐκ δέκα, EX DECEM.] Meus codex habebat iſta conjuncta. Sed oſtendit totus locus, ſic ſcribendum eſſe. Nempe hoc vult, Decanian eſſe dictum verſum ab iis, qui non plures, nec minores milites in eo reponebant. Quomodo & Romani ſuas uſurpabant decurias. Alios, qui pluribus utebantur, alia adhibuiſſe vocabula.

ἐνωμοτίας, ENOMOTIÆ.] Hoc vocabulum aliter aliterque ſcriptum invenio apud Ælianum cap. v. ſemel eſt ἐνωματία, atque iterum. alias ἐνωματία legitur, ſicut quidem edidit Arcerius. Verum non eſt dubium, quin ſit rectum noſtrum. Ita enim Suidæ, Heſychio, Auctori Magni Etymologici, & vocabulorum Militarium, atque aliis ſcribi deprehenditur. [Vide ſupra figuram A.]

ἄλλο ὄνομα τοῦ λόχου εἶναι τοῦτο, ALIUD QUID SIGNIFICARE QUAM ORDINEM.] Credo noſtrum reſpicere Lacedæmonios, qui ſic vocant non λόχον aciei, verum certam & peculiarem τάξιν, conſtantem viris triginta duobus. Scholiaſtes Thucyd. ad lib. v. ἔχει ἑκάστη ἐνωμοτία ἄνδρας λβ. De exercitu Lacedæmoniorum ibi ſermo eſt. *Habet*, ait, *qualibet enomotia viros triginta duos.* Adde Suidam & Pollucem.

Ξενο-

τοῦ λόχου ἐνωμοτίαν καλοῦσιν, καὶ ἐνωμοτάρχην τὸν τούτου ἡγούμενον. τὰς δὲ δύο ἐνωμοτίας διμοιρίαν, καὶ τὸν ἡγούμενον τούτου, διμοιρίτην. Ξενοφῶν δὲ, πόσον μὲν μέρος τοῦ λόχου ἡ ἐνωμοτία ἐστὶν, οὐ διασαφεῖ. ὅτι δὲ μεῖον καὶ πάντως τε τοῦ ἡμίσει, δηλοῖ ἐν ᾧ λέγει, ὅτι οἱ λοχαγοὶ κατ' ἐνωμοτίας ἕκαστος ἐποιήσαντο τὸν αὑτοῦ λόχον. ὁ μὲν δὴ τοῦ λοχαγοῦ κατόπιν ἑστὼς, ἐπιστάτης καλεῖται. ὁ δὲ αὖ κατόπιν τούτου, πρωτοστάτης. ὁ δ' ἐπὶ τούτου, ἐπιστάτης. ὡς τὸν πάντα τοῦ λόχου στίχον ἐκ πρωτοστατῶν καὶ ἐπιστατῶν τετάχθαι παραλλὰξ ἱσταμένων. χρὴ δὲ μὴ μόνον τὸν λοχαγὸν τὸν κράτιστον τοῦ λόχου εἶναι, ἀλλὰ καὶ οὐραγὸν οὐ πολύ τι ἀποδέοντα ἐπιλέγεσθαι. πολλὰ γὰρ καὶ τούτῳ, καὶ οὐ τοι φαυλότατα, ἐν τοῖς πολεμίοις ἐπιτέτραπται. εἴη ἂν οὖν ὁ λόχος, στίχος ἐξ ἐπιστατῶν καὶ πρωτοστατῶν, ἐν μέσῳ λοχαγοῦ τε καὶ οὐραγοῦ συντεταγμένος,

partem ordinis vocari Enomotiam. Ac præfectum quidem ejus Enomotarcham dicunt. Duas autem Enomotias, Dimœriam, eumque qui ipſi præeſt, Dimœritam. Xenophon autem, quanta pars ſit ordinis Enomotia, non declarat. Quod vero minus quid, quam totum dimidium ſit, apparet ex eo, quod Lochagos per enomotias dicat conſtituiſſe ſuum ordinem. Cæterum qui locum ſuum habet ſtatim poſt lochagum, Epiſtates dicitur; qui vero poſt hunc, Protoſtates; & qui poſt ipſum, iterum Epiſtates. ut quilibet ordinis verſus ſit compoſitus ex Protoſtatis & Epiſtatis per vices. Oportet autem non lochagum ſolum optimum ordinis totius, ſed & Vragum non multo deteriorem eligi. Multa enim ipſi quoque, eaque non levia, in præliis committuntur. Eſt igitur ordo, verſus ex Epiſtatis Protoſtatiſque in medio Lochagi & Vragi conſtitutus.

Syllo-

Ξενοφῶν, XENOPHON.] Habuit in animo noſter verba ejus, quæ leguntur lib. IV. Exp. καὶ παρήγγειλε τοῖς λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιήσασθαι ἕκαστον τὸν ἑαυτοῦ λόχον. *Præcepitque ordinum ductoribus, ut ſinguli ſuum ordinem facerent per enomotias.*

ἐπὶ τούτῳ, POST IPSUM.] Non eſt dubium, quin ſcripſerit noſter, ἐπὶ τούτου. Ælianus: ὁ δὲ ἐπὶ τούτου κατόπιν, ἐπιστάτης. Vide ipſum cap. V.

ἐν τοῖς πολεμίοις, IN PRÆLIIS.] Suſpicantur, ἐν πολέμοις. Ego nihil muto. Uſitatum eſt, πολέμιος ἀνὴρ, πολεμία χώρα. cur non, πρᾶγμα πολέμιον, unde per ellipſin τὰ πολέμια?

καὶ πρωτοστατῶν ἐν μέσῳ &c. PROTOSTATISQUE IN MEDIO.] Supplendus corrigendusque hinc eſt Ælianus, apud quem ſic legitur: ὁρίζονται δὲ τὸν λόχον οὕτω· στίχον ἐξ ἐπιστατῶν κατ' ἀρετὴν ὑπὸ λοχαγῷ τεταγμένων. Scribe, ἐξ ἐπιστατῶν καὶ πρωτοστατῶν κατ' ἀρετὴν ὑπὸ λοχαγῷ τεταγμένον, ut poſtremum referatur ad primum λόχον. Sicut apud noſtrum eſt συντεταγμένος.

Συλλοχισμός.



atque ita deinceps λόχοι ceteri collocandi.

μέτωπον ἢ στόμα.

Συλλο-

Περὶ συλλοχισμοῦ.

Συλλοχισμὸς δ' ἐστὶν παράθεσις λόχου ἑτέρου λόχῳ. γίνεται δὲ εἰ τῷ τοῦ πρώτου στίχου λοχαγῷ ὁ τοῦ δευτέρου λοχαγὸς ἐπισταθείη. τῷ δὲ τούτου ἐπιστάτῃ ὁ τοῦ δευτέρου λόχου ἐπιστάτης, καὶ ἐφεξῆς οὕτως. παραστάτης δὲ πᾶς ὁ συζυγῶν ὀνομάζεται, λοχαγὸς μὲν ὁ πρῶτος τῷ δευτέρῳ λοχαγῷ, ἐπιστάτης δὲ ὁ πρῶτος τῷ δευτέρῳ ἐπιστάτῃ, καὶ τοῦτο ἐφεξῆς ἔστ' ἐπὶ τοὺς οὐραγοὺς τῶν λόχων. ἐπειδὰν οὖν πολλοὶ ἐφεξῆς λόχοι ταχθῶσι, συλλοχισμὸς τὸ τοιόνδε καλεῖται.

Περὶ φάλαγγος, καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν μήκους τε καὶ βάθους.

Τὸ δὲ σύμπαν σύνταγμα τοῦ πλήθους, φάλαγξ ὀνομάζεται. ἧς μῆκος μὲν τὸ πρῶτον ἂν εἴη ἐκ τῶν λοχαγῶν σύνταγμα, ὅπερ καὶ μέτωπον ἤδη τινὲς ὀνομάζου-

De Syllochiſmo, ſeu Ordinum conjunctione.

Syllochiſmus vero eſt conjunctio lochi ſeu ordinis unius cum altero, fitque, cum primi ordinis Lochagus Lochago ſecundi adjungitur, ejuſdem Epiſtati Epiſtates ordinis ſecundi, atque ſic deinceps. Paraſtates autem appellatur, qui in jugo alii adſociatur, ut Lochagus primus Lochago ſecundo, Epiſtates primus Epiſtatæ ſecundo, atque ſic deinceps, uſque ad Vragos ordinum. Cumque multi ordines ſic inter ſe ſunt ſociati, Syllochiſmus id vocatur.

De Phalange, ejuſque longitudine, & latitudine.

Tota autem omnis multitudinis conjunctio Phalanx appellatur. Cujus longitudo eſt conſociatio prima ex Lochagis conſtans, quæ & frons à quibuſdam

συλλοχισμὸς, SYLLOCHISMUS.] In meo libro hic lacuna eſt, dimidii verſus magnitudine. Num deſit aliquid, acutiores viderint. Ego non exiſtimo, propter ea, quæ ad hunc eundem modum leguntur apud Ælianum.

παράθεσις λόχου ἑτέρῳ λόχῳ, CONJUNCTIO ORDINIS UNIUS CUM ALTERO.] Videſis ſchema ſubjectum.

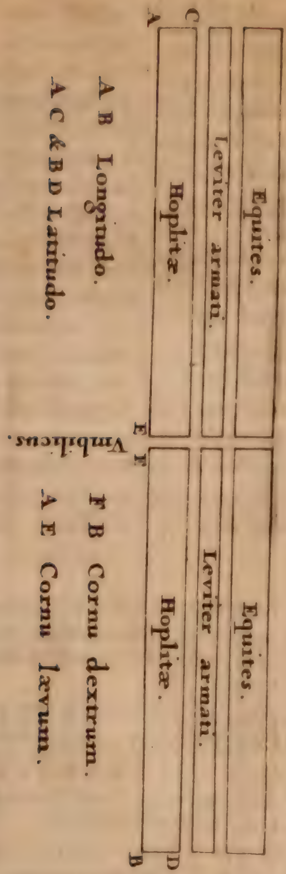
ἐν τῷ τοῦ πρώτου στίχου λοχαγῷ, CUM PRIMI ORDINIS LOCHAGO.] Facile apparet, εἰ τῷ legendum eſſe. Quia tamen ſic in meo ſcriptum eſt, mutare nihil volui.

ὁ συζυγῶν, QUI IN JUGO ALII ADSOCIATUR.] Apud Ælianum eſt, ὁ ζυγῶν. Mallem ego ex noſtro ὁ συζυγῶν, & poteſt facile prima ſyllaba propter ſequentis ſimilitudinem omiſſa fuiſſe. Paraſtata ſane non facit jugum, verum junctus alii paraſtatæ, hoc autem eſt συζυγῶν. Neque aliunde Paraſtata cognoſcitur, quam ex conſociatione ac συζυγίας, cum ſit Paraſtata proprie, qui ſtat juxta alium. Hinc paraſtatæ ὁμόλοχοι, ὁμόζυγοι.

ἔστ' ἐπὶ, USQUE AD.] Scribendum, ἔς τε. Idem vitium ſuperius habuimus. Et ſequitur ſtatim.

φάλαγξ ὀνομάζεται, PHALANX APPELLATUR.] Adſpice, ſi forte hæres.

μῆκος μὲν &c. LONGITUDO &c.] Vide quæ notavi lib. II, cap. V, pag. CCCCXXIII, Mauricii.



buſdam dicitur. Sunt, qui & faciem, & jugum, & os hoc ipſum, itemque qui protolochiam, ſeu primum ordinem appellant. Quicquid autem eſt poſt frontem ad Vragos uſque

στιν. ἔστιν δὲ οἳ πρόσωπον, καὶ ζυγὸν, καὶ στόμα δὲ οἱ ἄλλοι ταυτὸν τοῦτο, καὶ πρωτολοχίαν ἄλλοι. τὸ δὲ κατόπιν τοῦ μετώπου ἅπαν, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοὺς οὐραγοὺς, βάθος ὀνομάζεται. καὶ τὸ μὲν

καὶ

ἔστιν δὲ οἳ, SUNT QUI.] In margine codicis Bigotiani adnotatum fuit: εἰσὶν.

εὐώνυμον

…συζυγεῖν, καὶ στοιχεῖν τί.

κατὰ μῆκος ἐπ' εὐθείας εἶναι τοῖς πρωτοστάταις, ἢ τοῖς ἐπιστάταις, συζυγεῖν καλοῦσι· στοιχεῖν δὲ, τὸ κατὰ βάθος τῷ ἐπ' εὐθείας εἶναι τοῖς οὐραγοῖς καὶ λοχαγοῖς. τέμνεται δὲ ἡ φάλαγξ εἰς μέρη τὰ μέγιστα δύο, δίχα διαιρουμένου τοῦ παντὸς μετώπου ἕως ἐπὶ τὸ πᾶν βάθος. καὶ τούτου τὸ μὲν ἥμισυ τὸ ἐν δεξιᾷ, δεξιὸν καλεῖται κέρας, καὶ κεφαλή· τὸ δ' ἐν ἀριστερᾷ, εὐώνυμον μέρος, καὶ οὐρά. ἵνα δὲ ὅπου ἡ διχοτομία γίνεται τοῦ μήκους, ὀμφαλὸς ὀνομάζεται, καὶ στόμα, καὶ

Πῶς διαιρεῖται ἡ φάλαγξ εἰς κέρατα διὰ ὅλου τοῦ βάθους, καὶ ἄλλως διὰ τοῦ μήκους.

latitudo dicitur. Qui verò in longitudinem directe inter ſe ſunt conjuncti Protoſtatæ, aut Epiſtatæ, dicuntur jugare. Qui autem ſecundum latitudinem directe inter ſe ſunt conjuncti cum Vragis & Lochagis, verſare. Dividitur autem phalanx in partes duas maximas, diviſione frontis per totam latitudinem. Et harum quidem partium una dimidia, quæ à dextra eſt, dextrum appellatur cornu, ſive caput; quæ verò à ſiniſtra, ſiniſtrum cornu, ſive cauda. Ubi autem eſt diviſio illa longitudinis, ibi dicitur eſſe umbilicus, & os, & firma-

Jugare quid, & Verſare.

Quomodo dividatur Phalanx in cornua per latitudinem, & aliter per longitudinem.

εὐώνυμον μέρος, SINISTRUM CORNU.] Corrige κέρας, pro μέρος. Ita enim Ælianus cap. VII. & auctor lexici veteris, cujus verba mox ſubjiciam.

καὶ οὐρὰ, ET CAUDA.] Ad hunc eundem modum etiam Ælianus. Lexicon vetus Militare. *διχοτομία φάλαγγος, ἡ εἰς δύο ἴσα τομή. ταῦτα δὲ τὰ μέρη καλεῖται κέρατα, ὧν τὸ μὲν, εὐώνυμον κέρας λέγεται καὶ οὐρὰ, τὸ δὲ λοιπὸν, δεξιὸν, καὶ κεφαλή.* Patet, κέρας εὐώνυμον, ſeu cornu ſiniſtrum, & οὐρὰν ſive caudam aciei idem eſſe. Aliter οὐρὰ accipitur apud Xenophontem lib. IV. Exped. nempe pro extrema aciei parte, ſive tergo. Verba hæc ſunt: *ἐπεὶ δὲ ἐκώλυον τῆς πορείας οἱ Θετταλοὶ ἐπελαύνοντες τοῖς ὄπισθεν, παρέπεμπε ἐπ' οὐρὰν καὶ τὸ ἀπὸ στόματος ἱππικόν.* Perperam Arcerius hæc verba pertinere putat ad interpretationem ejus, quod præmiſimus. Et exponit ipſe: *Quandoquidem iter impediebant Theſſali incurſantes in poſteriores, accerſit ad caudam equites qui in fronte erant.* Accerſit *ad caudam*, ait. quare? ut ibidem Theſſalis, hoſtium equitibus reſiſterent. Erant autem illi ὄπισθεν, id eſt, à tergo. Ergo cauda hic & tergum idem eſt. Euſtathius: *οὐρὰ καὶ κατὰ Ξενοφῶντα τὸ ὀπίσω τῆς φάλαγγος., ὥσπερ στόμα καθ' Ὅμηρον ὁ τόπος τῶν προμάχων.* Vides, etiam Euſtathium hoc modo explicare Xenophontem.

ἵνα δὲ, UBI AUTEM.] Non aſſequor hoc, ἵνα. Suſpicor ſcripſiſſe noſtrum, ἐκεῖνο, ut reſpiciat præcedens μέρος.

ἡ διχοτομία τοῦ μήκους, DIVISIO ILLA LONGITUDINIS.] Longe obſcurius Ælianus cap. VII. *αὕτη δὲ ἡ διχοτομία τοῦ μήκους, ὀμφαλὸς προσαγορεύεται.* Fraudi fuit hoc Arcerio, interpreti ipſius. Ita enim habet: *Hæc autem longitudinis biſſecatio, umbilicus nuncupatur.* Rectius Theodorus Theſſalonicenſis: *Qua autem longitudo*

De ordinatione peditum gravis armaturæ, velitum, atque equitum.

firmamentum. Poſt graviter armatos plerumque collocantur leves, ut habeant munimentum aliquod ab illorum armis; graviter armati autem commodum, ex miſſilium jaculatione, facta ab iis, qui poſt ipſos collocati ſunt. Quanquam & in locis aliis aliter interdum leviter armati fuerint collocati, ad utrumque nempe cornu, vel ſi alterum ex his munitum fuit flumine, aut foſſa, aut mari, tantum ad alterum. idque ad reprimendum ex ſuperiori loco hoſtium incurſum in illud, aut ad prohibendam ejus circumventionem.

ἀραρός. Ἐπὶ δὲ τοῖς ὁπλίταις τὸ πολὺ οἱ ψιλοὶ τάττονται, ὡς αὐτοῖς μὲν τὴν σκέπην ἐκ τῶν ὅπλων εἶναι, τοῖς δὲ ὁπλίταις αὐτὴν ὠφέλειαν ἐκ τῶν κατόπιν ἀκοντισμάτων. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἤδη ψιλοὶ ἐτάχθησαν ὁπότε, ἔστιν δὲ οἱ ἐπὶ κέρως ἑκατέρου, ἢ εἰ προβέβλημα εἴη τοῦ ἑτέρου κέρως ποταμὸς, ἢ τάφρος, ἢ θάλασσα, ἐπὶ τοῦ ἑτέρου μὲν ὑπερδεξίως τοῦ χωρίου τοῦ ἀποκρούσασθαι τῶν πολεμίων τὴν ταύτῃ ἔφοδον, ἢ ἐς κώλυσιν κυκλώσεως.

Περὶ τῆς ὁπλιτῶν, καὶ ψιλῶν, καὶ ἱππέων τάξεως.

gitudo ita ſecatur, oris & umbilici nomine utimur. Scilicet non iſta biſſecatio, quando in partes duas phalanx dividitur, umbilicus appellatur. Quæ enim umbilici convenientia cum biſſecatione, aut diviſione? Sed nec partium diviſarum utraque, vel alterutra ſic nominantur; eas enim ſupra cornua vocavit. verum illud extremum utriuſque partis, juxtaque medium intervallum. Senſit Robortellus, & ideo in margine adjecit, niſi forte Geſneri ea eſt interpretatio, quod puto: *Nimirum ipſum interſtitium, non hac, vel illa pars*, puta, umbilicus appellatur. Pollux lib. I. cap. XX, II. τῆς μαχομένης τὸ μὲν ἔμπροσθεν, μέτωπον, καὶ ζυγὸν, καὶ πρόσωπον· καὶ τὰ ἑκατέρωθεν ἄκρα, πλευρὰ, κέρατα, δεξιὸν, καὶ εὐώνυμον, τὸ δὲ μέσον, ὀμφαλός.

ἀραρὸς, FIRMAMENTUM.] Apud Ælianum eſt ἄραρος in Arcerii pariter, & Geſneri codice. Robortellus vertit *compaginem*. Arcerius, *firmitudinem*. Theodorus Theſſalonicenſis vertere neglexit. Ἀραρὸς apud Ælianum etiam in Florentino Codice Mſ. legitur. Neque ambigo, quin ſit rectum. Pollux lib. VI. cap. XXIV. inter ea refert, quibus μόνιμον, ſeu permanens, ac ſtabile exponitur. Τὸ δὲ μόνιμον, ait, καὶ βέβαιον ἐρεῖς, καὶ ἀνεξάλειπτον, καὶ ἄτρεπτον, ἀραρός, ἑστώς, ἀκίνητον. Auctor vetus vocabulorum militarium: Ἄραρος, καὶ ὀμφαλὸς, καὶ συνοχὴ πρᾶγμα (addo αὐτὸ) ὡς ἔνιοι, καὶ στόμα, ὡς ἕτεροι, ἡ διχοτομία καλεῖται.

αὐτὴν ὠφέλειαν, COMMODUM.] Valde mihi ſuſpectum illud αὐτήν. Arbitror, ſcripſiſſe noſtrum αὖθις.

οὐ μὴν, QUANQUAM.] Etiam hoc non capio. Num deeſt quidpiam? An ſcribendum, εἰ μὴν, puta οὕτως τάττονται. Plane cenſeo, abeſſe quid, quo monſtraverat, id genus ordinationis, quod præceſſit, valere potiſſimum in locis apertis, ubi nullum aliud ſubſidium haberi poteſt.

σεως. καὶ γὰρ αἱ τῶν ἵππων τάξεις ἄλλοτε ἄλλη καθίστανται, ὅπως ἂν μέλλωσι ταχθέντες ὠφέλιμοι ἔσεσθαι. Τὸ μὲν οὖν ἅπαν πλῆθος τῆς στρατείας, ὁπόσον χρὴ εἶναι, οὐκ ἐπὶ τῷ στρατηγῷ ἑλέσθαι τὸ δέον, ὅπως συντάξῃ τε, καὶ ἀσκήσῃ, καὶ ἐκ τάξεως ἐς τάξιν ἄλλην εὐπετῶς μετακινήσῃ, τοῦτο ἐπασκητέον. τόσον δὲ μέν τοι συμβουλεύσαιμ' ἂν τῷ στρατηγῷ, ἐκ τοῦ παντὸς πλήθους τῆς στρατείας τοσούτους ἐς τὰς μάχας ἐξάγειν, ὁπόσοι ἐπιτήδειοι ἔσονται πρὸς τὰς μεταβολάς τε τῶν τάξεων, καὶ τὰς μετακινήσεις, οἷον τοὺς διπλασιασμοὺς καὶ πολυπλασιασμούς, καὶ ὅσας πλύξεις, ἢ ἐξελιγμοὺς, ἢ εἰ δή τινες ἄλλαι μεταβολαὶ τάξεων. ἔνθεν δὴ τούτους μάλιστα τοὺς ἀριθμοὺς ἐπελέξαντο οἱ δεινοὶ ἀμφὶ ταῦτα, ὅσοι ἀριθμοὶ μέχρι μονάδος οἷοί τε δίχα διαιρεῖσθαι, ὁποία ἐστὶν ἡ τῶν μυρίων, καὶ ἑξακισχιλίων, καὶ τριακοσίων, καὶ ἐπὶ τούτοις τεσσάρων καὶ ὀγδοήκοντα τάξις εἰ τύχοι οὖσα ὁπλιτική. ταύτης δὲ ἡμίσειαν, τὴν τῶν ψιλῶν, καὶ ταύτης ἔτι ἡμί-

Περὶ τοῦ τῶν τε ὁπλιτῶν, καὶ ψιλῶν, καὶ ἱππέων ἀριθμοῦ, τοῦ πρὸς τοὺς μετασχηματισμοὺς τῶν ταγμάτων ἐπιτηδείου.

Etiam equeſtres copiæ aliter aliterque ordinantur, prout, qui ordinari debent, utiles eſſe poſſunt. Multitudinem autem militum, quanta eſſe oportet, ut capiat idoneam, non eſt in poteſtate Imperatoris, ſed ut per compoſitionem, exercitia, ordinis unius in alium transformationem facilem ſit exercitata, tot autem ex omni multidine in aciem educat, ſuaſero Imperatori, quot idonei ſunt futuri ad tranſmutationes acierum, & variationes, aut duplicationes, aut multiplicationes, aut ſi quæ coarctationes aut dilatationes, aut mutationes aliæ ſunt acierum. Quamobrem quoque numerum ejusmodi, qui periti horum fuere, conſtituerunt, qui ad unitatem uſque poſſet æqualiter in duo dividi; ut ſedecim millium & trecentorum octoginta quatuor virorum, ſi haberi poſſunt, gravis armaturæ aciem. hujus autem dimidium levis armaturæ, & rurſum hujus dimidium, equitum aciem. Ita

De numero peditum gravis armaturæ, velitum, atque equitum, ad ordinum transformationes convenienti.

ἵππων τάξεις, EQUESTRES COPIÆ.] Mallem, ἱππέων. Ita infra, τὴν τῶν ἱππέων.

τόσον δὲ, TOT AUTEM.] Suſpicor, ſcribendum junctim τόσον, referendumque ad præcedens, πλῆθος.

οἱ δεινοὶ ἀμφὶ ταῦτα, PERITI HORUM.] Illud ταῦτα de iis acierum variationibus & generatim omni arte militari eſt accipiendum. Apud Ælianum uno verbo τακτικοὶ nominantur cap. VII. ὅθεν οἱ πλείους τῶν τακτικῶν &c.

οὗτος

Nomina Ordinum, qui duplicati procedunt ſemper, vel per binos, quaternos, octo vel ſedecim, atque ita deinceps. Quot in ſingulis agminibus ſint viri, quot Ordines, & quæ ducum nomina.

Ita enim numerus hic uſque ad unitatem dividitur, ut duplicari conjunctus in latitudine, & contractus extendi facile celeriterque poſſit, ſi quando requirat uſus. Et quia ordinis verſuſve cujuslibet latitudinem virorum ſedecim conſtituimus, quatuor & viginti ſupra mille ordines erunt dicti numeri totius. Hi autem dividuntur in tagmata ſua, quorum quodlibet deinde ſuum proprium habet nomen. Nam ordines duo juncti inter ſe, vocantur dilochia, conſtans viris triginta duobus, quique præeſt eis, Dilochita. * Tetrarcha vero, qui viris ſexaginta quatuor præeſt. Duæ autem Tetrarchiæ appellantur Taxis, ordinum quidem octo, virorum vero centum viginti octo, quique præeſt eis Taxiarcha. Fit & ex viris centum corpus, cui

σειαν, τὴν τῶν ἱππέων. οὕτω γάρ τοι ὁ ἀριθμὸς μέχρι μονάδος δίχα τέμνεται, ὥστε διπλασιάζειν αὐτὸν ἐς τὸ βάθος ξυνάγοντα, καὶ αὖ ἐκτείνειν ἀναπτύσσοντα, εὐμαρὲς καθίσταται, ὁπότε τούτου δεήσειν. αὐτίκα ἐπὶ τῷ λόχῳ ἑκκαίδεκα ἀνδρῶν τὸ βάθος ὑπεθέμεθα, τέσσαρες καὶ εἴκοσι ἐπὶ τοῖς χιλίοις ἔσονται οἱ λόχοι ἐν τῷδε τῷ ἀριθμῷ. καὶ οὗτοι μεμερισμένοι ἐς τάγματα, ὧν ἑκάστῳ καὶ ὄνομα οἰκεῖον πρόσκειται. οἱ μὲν γε δύο λόχοι, διλοχία καλεῖται, ἐξ ἀνδρῶν δύο καὶ τριάκοντα, καὶ διλοχίτης, ὁ τούτου ἡγεμών. * τετράρχης, τεσσάρων καὶ ἑξήκοντα ἀνδρῶν ἔξαρχος. αἱ δὲ δύο τετραρχίαι τάξις, λόχων μὲν ὀκτὼ, ἀνδρῶν δὲ ὀκτὼ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, καὶ ὁ τούτων ἡγεμών, ταξιάρχης. ὅπου δὲ ἐξ ἑκατὸν γίνεταί τι σύνταγμα,

Ὀνόματα λόχων, ὧν τὰ τάγματα ἀεὶ διπλασιασθέντα προσχωροῦσι (ἤγουν κατὰ λόχους δύο, τέτταρας, ὀκτὼ, ἑκκαίδεκα, καὶ οὕτως ἐφεξῆς) καὶ πόσοι καθ' ἕκαστα ταγμάτων ἄνδρες, καὶ λόχοι, καὶ ἡγεμόνων ὀνόματα.

οὕτω γὰρ, ITA ENIM.] Puto, ſcribendum οὕτως, propter ſequens ὥστε.

ξυνάγοντα, CONJUNCTUS.] In Bigotiano fuit ξυάγοντα, perperam, ut puto.

καὶ διλοχίτης, ὁ τούτου ἡγεμών, QUIQUE PRÆEST IIS, DILOCHITA.] Poſt hæc verba excidiſſe quædam, quæ ſequentis tagmatis continebant nomen numerumque, mihi non eſt dubium: & docent abunde, quæ ſequuntur. Poſſunt autem ea quoque modo expleri ex Æliani iſtis verbis: αἱ δὲ τέσσαρες λόχοι, τετραρχία, καὶ ὁ τούτου ἡγεμὼν τετράρχης &c. Perperam in Mſ. eſt τετάρχης.

ὅπου δὲ ἐξ ἑκατὸν, UBI VERO EX VIRIS CENTUM.] Hoc vult, ſi recte noſtrum aſſequor, ſolere corpus illud ſive τάξιν, quæ ſenſu ſpecialiori τάξις appellatur, facere centum viginti octo virorum, qui accuratiſſime ad numerum attendunt, danique operam, ut ſic corpora omnia poſſint dividi, ut dictum eſt ſuperius. At alios minus eſſe hujus rei obſervantes, ac propterea rotundum numerum, centum viros, ei aſſignare. Atque hos non τάξιν appellare, ſed à militum multitudine ἑκατονταρχίαν, ſicque differre ἑκατονταρχίαν

τάξει,

τάγμα, ἑκατοντάρχης ὁ τούτου αὖ ἡγεμὼν ὀνομάζεται), * λόχων μὲν ἑκκαίδεκα, ἀνδρῶν δὲ ἓξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων, καὶ ὁ τούτου αὖ ἡγούμενος, συνταγματάρχης. οἱ δὲ ξεναγίαν τοῦτο ὀνομάζουσι, καὶ ξεναγὸν τὸν τούτου ἡγούμενον. καθ' ἑκάστην δὲ σύνταξιν τῶν ἓξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἐπίλεκτοί εἰσι σημειοφόρος, οὐραγὸς, σαλπιγκτὴς, ὑπηρέτης, στρατοκήρυξ, καὶ τὸ πᾶν σύνταγμα ἐς τετράγωνον

qui præeſt, Hecatontarcha nominatur *ordinum quidem ſedecim, virorum autem ducentorum quinquaginta ſex, quique ei præeſt, Syntagmatarcha. Quidam vero corpus hoc Xenagiam nominant, quique præeſt ei Xenagum. In quolibet autem corpore virorum ducentorum quinquaginta ſex, ſelecti ſunt viri, ſignifer, uragus, tubicen, miniſter, præco, totumque quadrata figura diſpoſitum ſedecim

τάξει, quod hæc viros octo & viginti habeat amplius, in cæteris convenire, ac pene idem corpus eſſe. Porro minor iſta obſervandi numeri cura poſterioribus temporibus fuiſſe videtur, quippe quibus pro ταξιάρχου voce, nomen ἑκατοντάρχου invaluit. Auctor vocabulorum militarium: Τάξις, αἱ δύο τετραρχίαι, καὶ ὁ ἡγούμενος πάλαι μὲν ταξίαρχος, νῦν δὲ ἑκατοντάρχης.

ἑκατοντάρχης, HECATONTARCHA.] Puto omiſſam eſſe conjunctionem, καὶ.

λόχων μὲν ἑκκαίδεκα, ORDINUM QUIDEM SEDECIM.] Rurſum hic lacuna eſt, ex Æliano explenda hoc modo: αἱ δὲ δύο τάξεις καλοῦνται σύνταγμα, λόχων &c.

ἐπίλεκτοι, SELECTI.] Æliano hi ſunt ἔκτακτοι, cap. IX. Sic enim ſcribendum ibi eſſe, docet nos & Mſ. Florentinus. Vnde conſtat, ἐπιλέκτους ac ἐκτάκτους in militia eoſdem eſſe. adde caput ejus XVI, & cum noſtro compone. Conſule quoque, quæ ſcripſi ad Mauricii lib. II. cap. V. ſi ſunt tanti, atque inde ſimul obſerva, eſſe alios ἐπιλέκτους συντάγματος ſeu ξεναγίας, & alios ἐπιλέκτους ἀκίας. Auctori veterum vocabulorum militarium ſunt τάξεως ἐξάριθμοι.

ὑπηρέτης, MINISTER.] De hoc vetus vocabularium ante laudatum: ἔχει τὸν ὑπηρέτην, ὥστε τι τῶν εἰς τὴν χρείαν παρακομίσαι. *Habet agmen miniſtrum ſuum, ut quid eorum, quæ ſunt neceſſaria, afferat.* Nota obiter, non præfecti, verum agminis fuiſſe miniſtrum. Agminis inquam, quod vocatur Xenagia, ſive Syntagma. Ideo ait, ἔχειν δεῖ τούτους τὸ σύνταγμα. *Oportet hos Syntagma habere.* Et Ælianus, καθ' ἕκαστον τῶν σ ν ϛ' ἀνδρῶν σύνταγμα ἔκτακτοι ἄνδρες ὑπάρχουσι πέντε. Quæ verba non ſatis intellexiſſe Arcerius videtur: vertit enim. *In virorum* CCLVI. *ordinibus ſingulis viri extraordinarii ſunt quinque.* quaſi tot viri plures habuiſſent ordines, & hi tot extraordinarios. Robortellus: *In quolibet Syntagmate ſeu Xenagia extraordinarii numerantur quinque.* Theodorus Theſſalonicenſis: *In hiſce ſingulis*

cim viros habet in longitudinem, & ſedecim in latitudinem. Duo autem Syntagmata continent viros quingentos & duodecim, ordines duos & triginta, quique his præeſt, Pentacoſiarcha dicitur. Duæ autem Chiliarchiæ, Merarchia, continetque viros bis mille quadraginta octo, quique præeſt eis, Merarcha dicitur, ordines autem centum viginti octo. Quidam corpus hoc appellant Telos. Duæ porro Merarchiæ Phalangarchia dicuntur, quæ continet viros quater mille nonaginta ſex, ordines ducentos quinquaginta ſex, quique præeſt ei Phalangarcha nominatur. Alii qui hoc corpus vocant Strategiam, quique præeſt ei,

σχῆμα ταχθὲν, εἰς ἑκκαίδεκα ἔχει τὸ μῆκος, καὶ τὸ βάθος. τὰ δὲ δύο συντάγματα γίνεται ἀνδρῶν δώδεκα καὶ πεντακοσίων, λόχων δύο καὶ τριάκοντα, καὶ τούτων ὁ ἡγούμενος, πεντακοσιάρχης. αἱ δὲ δύο χιλιαρχίαι μεραρχία, δισχιλίων ἀνδρῶν καὶ ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα, καὶ ὁ τούτου ἔξαρχος, μεράρχης, λόχων ὀκτὼ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. οἱ δὲ καὶ τέλος τοῦτο ὀνομάζουσιν. αἱ δὲ δύο μεραρχίαι φαλαγγαρχία, τετρακισχιλίων ἀνδρῶν καὶ ἓξ καὶ ἐνενήκοντα, λόχων ἓξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων. καὶ ὁ τούτου αὖ ἡγούμενος, φαλαγγάρχης. οἱ δὲ στρατηγίαν τοῦτο ὀνομάζουσι, καὶ τὸν ἡγούμενον στρατηγόν. αἱ δὲ δύο φα-

lis CCLVI *hominum manipulis homines ſuperordinarii quinque habentur.* Vterque melius, optime vero Robortellus, Xenagiæ namque proprii illi quinque fuerunt. Quanquam olim pertinuerint ad τάξιν, unde quoque nomen primum acceperunt, atque ἔκτακτοι ſunt dicti, ut ſi quædam ſtatuenda ſit inter ἐπιλέκτους & ἐκτάκτους differentia, illa fuerit, quod ἐπίλεκτοι ſint agminis vel corporis cujuſcunque, ἔκτακτοι ſolius τάξεως. Auctor veteris vocabularii militaris: Ἔκτακτοι. τούτους τὸ μὲν παλαιὸν ἡ τάξις εἶχεν, ὡς καὶ τοὔνομα δηλοῖ, διότι τάξεως ἐξάριθμοι ἦσαν. Neſcio, quamobrem hic Arcerius ſuſpicetur, ἡ τάξις οὐκ εἶχεν, atque ita vertat: *Hos olim acies non habebat, ſicuti & nomen ipſum aperit, qui extra reliquarum numerum erant.* Perperam ſe habent omnia. τάξις non eſt *acies* hoc loco, verum corpus, conſtans viris CXXVIII, de quo ante. Illud corpus olim habebat hos extraordinarios, idque docet nomen eorum. Nam à τάξει, ἔκτακτοι. Nihil itaque mutandum in præmiſſis verbis, & ſic omnia vertenda: *Ectacti. Hos habebat olim Taxis, ſicuti & nomen eorum oſtendit, ideo & Taxeos extraordinarii dicebantur.* Vera eſſe, quæ dixi, liquet ex ſequentibus ejuſdem Auctoris: νῦν δὲ ait, καὶ τοῦ συντάγματος λέγονται, καὶ τῶν ἄλλων. *Nunc autem & Syntagmatis dicuntur eſſe, & aliorum corporum.* Dixit, non in Taxi ſolum occurrere, ac ſic nominari, ſed & in Syntagmate, & aliis corporibus ἐκτάκτους eſſe. Hæc prolixius propter Arcerium exponenda videbantur.

διασ-

φαλαγγαρχίαι διφαλαγγαρχία, δύο ἀνδρῶν καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ ὀκτακισχιλίων, λόχων δώδεκα καὶ πεντακοσίων. ἔστι δὲ τὸ τάγμα τοῦτο καὶ μέρος, καὶ κέρας. αἱ γάρ τοι δύο διφαλαγγαρχίαι τετραφαλαγγαρχία τε καλεῖται, καὶ λόχων γίνεται χιλίων καὶ εἴκοσι καὶ τεττάρων, ἀνδρῶν μυρίων ἑξακισχιλίων τριακοσίων ὀγδοήκοντα λειπόντων τεσσάρων. ὅν τινα τὸν πάντα ἀριθμὸν τῇ πεζικῇ τάξει ὑποθέμεθα, καὶ εἶεν ἐν τούτῳ κέρατα μὲν δύο, φαλαγγαρχίαι δὲ τέσσαρες, καὶ μεραρχίαι δὲ ὀκτὼ, χιλιαρχίαι δὲ ἑκκαίδεκα, πεντακοσιαρχίαι δὲ δύο καὶ τριάκοντα, συνταγματαρχίαι δὲ τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα, ταξιαρχίαι δὲ * καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, τετραρχίαι δὲ ἓξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακόσιαι, διλοχίαι δὲ πεντακόσιαι

Strategum. Duæ autem Phalangarchiæ Diphalangarchia, quæ continet viros octies mille centum nonaginta duos, ordines quingentos & duodecim. Dicitur autem hoc corpus à quibuſdam quoque Merum, & Cornu. Duæ autem Diphalangarchiæ dicuntur Tetraphalangarchia, quæ habet ordines mille viginti quatuor, viros decies ſexies mille trecentos octoginta quatuor, Vt ſi totam multitudinem exercitus pedeſtris proponere velimus, occurrant in eo cornua quidem duo, Phalangarchiæ vero quatuor, Merarchiæ octo, Chiliarchiæ ſedecim, Pentacoſiarchiæ duæ & triginta, Syntagmatarchiæ quatuor & ſexaginta, Taxiarchiæ centum viginti octo, Tetrarchiæ ducentæ quinquaginta ſex, Dilochiæ quingentæ duo-

διφαλαγγαρχία, DIPHALANGARCHIA.] Scribendum eſt, διφαλαγγαρχία ſicut docet ipſa rei ratio. Et ita Ælianus. Apud veterem vocabulorum militarium Auctorem legitur διφαλαγγία. Verum & hoc corrigendum. Aliud enim eſt διφαλαγγία, nec inter certa corpora, verum σχήματα τάξεως refertur. Idem vitium eſt apud noſtrum in ſequentibus, in quibus δύο διφαλαγγαρχίαι, item τετραφαλαγγαρχία emendandum.

μέρος καὶ κέρας, MERUM, ET CORNU.] Ita Ælianus etiam, & Auctor veteris vocabularii militaris. Μέρος autem puto, quia dimidiam, ſeu alteram ſummam partem exercitus comprehendebat. Κέρας vero, quia diviſa omnium copiarum acie in duo cornua, quod frequens fuit iſtis temporibus, alterum eorum eum numerum habebat militum. Totus enim exercitus conſtabat verſibus MXXIV, ut docet noſter in ſequentibus. Diphalangarchia vero verſus habebat DXII, quod eſt numeri alterius dimidium.

καὶ λόχων γίνεται, QUÆ HABET ORDINES. Scribendum eſt, λόχων, propter ſequentia. Et ſic ſemper in ſuperioribus.

ταξιαρχίαι δὲ, TAXIARCHIÆ VERO.] Supple hanc lacunam ex Æliano, ac ſcribe, ταξιαρχίαι δὲ ὀκτὼ καὶ &c.

λειπόντων,

duodecim, Lochi ſive ordines mille viginti quatuor. Collocatur autem phalanx in longitudine quidem aliquando largius, ſi permittit locus, & utile eſt; aliquando vero denſius, quo condenſatione tali, & robore tutius hoſtes poſſint invadi. Quemadmodum Epaminondas in pugna Leuctrica ordinavit Thebanos, & ad Mantineam omnes Bæotios, velut cuneum conſtituens, & irruens in aciem Lacedæmoniorum. Vel etiam, quo incurrentes poſſint ſubmoveri. Quemadmodum contra Sauromatas & Scythas hoc eſt utile. Eſt autem condenſatio, aciei largius ſtantis in anguſtius quædam coarctatio, ſecundum Paraſtatam & Epiſtatam, hoc eſt, in longitudinem pariter ac latitudinem. Synaſpiſmus vero, cum phalanx condenſatur in tantum, ut propter cohæſionem contextumque, omnium interſe in latus nullum amplius vergere

Quid ſit condenſatio, & Synaſpiſmus, ſeu Conſcutatio.

καὶ δέκα δύο, λόχοι δὲ εἴκοσι καὶ χίλιοι τεσσάρων λειπόντων. τάττεται δὲ ἡ φάλαγξ ἐπὶ μῆκος μὲν ὅπου ἀραιοτέραν χρὴ τετάχθαι, εἴ ἤτε χώρα παρέχοι, καὶ ὠφελιμώτερον εἴη. ὅπου δὲ πυκνοτέρα εἴη, αὐτῇ τῇ πυκνότητι, καὶ τῇ ῥώμῃ τοὺς πολεμίους ἐξῶσαι δέοι. καθάπερ Ἐπαμινώνδας, ἔν τε Λεύκτροις αὐτοὺς τοὺς Θηβαίους ἔταξε, καὶ πρὸς Μαντινείας τοὺς πάντας Βοιωτοὺς, ὥσπερ ἔμβολον ποιήσας, καὶ ἐπάγων τῇ τάξει τῶν Λακεδαιμονίων. ἢ αὖ εἰ δέοι τοὺς ἐπελαύνοντας ἀποκρούσασθαι, καθάπερ πρὸς τοὺς Σαυρομάτας τε καὶ τοὺς Σκύθας χρὴ ταύτην. Καί ἐστι πύκνωσις μὲν, ἡ ἐκ τοῦ ἀραιοτέρου ἐς τὸ πυκνότερον συναγωγὴ κατὰ παραστάτην τε καὶ ἐπιστάτην, ὥσπερ ἐστὶ κατὰ μῆκός τε καὶ βάθος. συνασπισμὸς δὲ ἐπειδὰν εἰς τοσὸν δὲ πυκνώσῃ τὴν φάλαγγα, ὡς διὰ τὴν συνέχειαν μὴ δὲ κλίσιν τὴν ἐφ' ἑκάτερα ἔτ' ἐγχωρεῖν τὴν τάξιν. καὶ ἀπὸ τοῦ

Πύκνωσις, καὶ συνασπισμός τι.

δὲ τοῦ

λειπόντων.] ἐπ' ὄντων quid ſibi voluerit, non diſpicio. Meus liber habuit λειπόντων. Quomodo ſupra, ὀγδοήκοντα λειπόντων τεσσάρων.

ἔν τε Λεύκτροις, IN PUGNA LEUCTRICA.] Conſule Diodorum, qui deſcribit eam aciem lib. xv. ubi Epaminondas cum ſuis *διά τε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πυκνότητα τῆς τάξεως*, *cum virtute, tum denſitate aciei* ait prævaluiſſe.

χρὴ ταύτην, HOC EST UTILE.] Suſpectus mihi hic eſt locus, neque integer ſatis videtur. In margine Bigotiani libri ſcriptum, *τάττειν*, id quod valde probo.

ἔτ' ἐγχωρεῖν, AMPLIUS VERGERE.] Hoc non aſſequor. Scribo, οὔτ' ἐγχωρεῖν.

χελώνην,

δὲ τοῦ συνασπισμοῦ, τὴν χελώνην Ῥωμαῖοι ποιοῦνται, τὸ πολὺ μὲν τετράγωνον, ἔστιν δὲ, ὅπου καὶ στρογγύλην, ἢ ἑτερομήκη, ἢ ὅπως ἂν προχωρῇ, οἱ μὲν ἐν κύκλῳ τοῦ πλινθίου ἢ τοῦ κύκλου ἑστηκότες, τοὺς θυρεοὺς προβέβληνται πρὸ σφῶν, οἱ δ' ἐφεστηκότες αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν κεφαλῶν, ἄλλος ὑπὲρ τοῦ ἄλλου ὑπερεωρήσας προβάλλεται. καὶ τὸ πᾶν οὕτω ἀκριβῶς φράττεται, ὥστε καὶ ἀκοντιστὰς ἄνωθεν καθάπερ ἐπὶ στέγης διαθέοντας δέχεσθαι, καὶ λίθους ἁμαξιαίους μὴ διαλύειν τὴν σύγκλεισιν, ἀλλὰ κατακλειομένους τῇ ῥύμῃ ὑπερπίπτειν εἰς τὸ δάπεδον. Ἀγαθὸν δὲ εἴπερ τι ἄλλο, καὶ τὸ τοὺς λοχαγοὺς τοὺς μεγίστους τε καὶ κρατίστους εἶναι, καὶ τῶν κατὰ πόλεμον δαημονεστάτους. τοῦτο γὰρ

Ποίους δεῖ εἶναι τοὺς λοχαγοὺς τοῦ πρώτου ζυγοῦ· εἶτα καὶ

ordines valeant. Et per hujuſmodi ſynaſpiſmum, Romanorum fiunt teſtudines. Plerumque autem corpus hoc quadratum eſt, aliquando tamen ovali figura, vel altera parte longius, aut rotundum, quique ſtant in eo primi, ſcuta ante ſe protendunt, qui vero conſtituti ſunt poſt ipſos, tendunt ea ſuper iſtorum capita, & alii ſuper horum, atque ita totum corpus undiquaque tegitur, adeo, ut & jaculatores ſuperne, velut in tecto queant verſari, nec ſaxa, quamvis ingentia compagem iſtam diſſolvant, ſed devolvantur ei robori injecta in humum. Utile vero, ſi quid aliud, ut Lochagi ſint maximi, & fortiſſimi, & peritiſſimi eorum, quæ ad bella pertinent. Hoc enim jugum con-

Quales oporteat eſſe Lochagos primi jugi: dein-

χελώνην, TESTUDINES.] Ita vocat, quod Latinis eſt *teſtudo*, de quo Lipſius in Poliorceticis. Dio pari ſenſu ponit lib. XLIX, itemque Joſephus De bello Jud. Adde etiam, quæ habet eruditiſſimus Henricus Valleſius ad Ammiani lib. XVI. pag. CXXX.

πρὸς σφῶν, ANTE SE.] Bene margo libri Bigotiani, πρὸ σφῶν. Idem vitium infra cap. 19. & 25.

ὑπερεωρήσας, TENDUNT.] Ex eadem margine emenda, ὑπερεχειρήσας.

λίθους ἀμαξίους, SAXA, QUAMVIS INGENTIA.] Perperam, ut puto. Malo, ἁμαξιαίους. Ἁμαξιαῖοι λίθοι leguntur etiam apud Xenophontem lib. II. Rer. Græc. Et ſic reperi in margine Bigotiana.

κατακλειομένους, DEVOLVANTUR.] Optima, plurimumque commendanda conjectura margo libri Bigotiani exhibet, κατακυλιομένους.

κατὰ πολέμων, QUÆ AD BELLA PERTINENT.] Hoc quid ſit, ignoro. Mallem ita ſcribere, καὶ τῶν κατὰ πόλεμον δαημονεστάτους. τὰ κατὰ πόλεμον ea ſunt, quæ ad bellum pertinent, bellica, militaria. Sic Demoſthenes, τὰ κατὰ τὴν πόλιν. Ælianus noſter, τὰ κατ' αὐτὸν. Hoc ſcripſeram, cum video eadem veniſſe in mentem illi, qui ſuſpiciones ſuas margini Bigotiani libri adſcripſit, & gaudeo.

continet phalangem totam, ſimileque eſt in prœliis, aciei in ferro. Quatenus enim ferro facultas eſt ſcindendi, eatenus ferrum quodlibet id facit. Eſt autem ei ſcindendi facultas ratione ſuæ aciei, quæ ſi forte mollis fuerit, vim ſecandi omnem reddit inanem. Ad eundem plane modum acies quaſi phalangis corpus eſt ex Lochagis conſtans, moles vero ac pondus, multitudo cætera poſt ipſos collocata. Proximos à Lochagis ratione virtutis eſſe oportet Lochagorum Epiſtatas. Nam & haſtæ horum ſe extendunt uſque ad hoſtes, ipſique ſimul cum ſtantibus ante ſe ex propinquo impreſſionem faciunt. Quod ſi accidat quem gladio ab adverſariis feriri, poteſt illato ei, qui ſtat ante ipſum, vulnere, & vel cadente præfecto ſuo, vel vulnerato

de Epiſtatas ſecundi, tertii, & reliquorum deinceps.

τοι τὸ ζυγὸν ξυνέχει τὴν πᾶσαν φάλαγγα, καὶ τὸ ἴσον παρέχεται ἐν ταῖς μάχαις ὅπερ τὸ στόμωμα τῷ σιδήρῳ. ὁποῖον γὰρ ἂν ᾖ τοῦτο ἐν ᾧ ἡ τομὴ τοῦ σιδήρου, οὕτω καὶ ὁ πᾶς σίδηρος τὸ αὐτὸ ἐργάζεται. ἡ μὲν γὰρ τομὴ αὐτοῦ κατὰ τὸ στόμωμα γίγνεται, τὸ δὲ ὑπόλοιπον καὶ εἰ μαλθακὸν τύχοι ὄν, τῷ βάρει ὅμως ξυνεπερείδει τῷ τεμόντι. οὕτω καὶ τῆς φάλαγγος στόμωμα μὲν θείη τις ἂν, τὸ ἐκ τῶν λοχαγῶν σύνταγμα, ὄγκον δὲ καὶ βάρος τὸ κατόπιν τούτων πλῆθος. δευτέρους δ᾽ ἐπὶ τούτοις κατ᾽ ἀρετὴν χρὴ εἶναι τοὺς τῶν λοχαγῶν ἐπιστάτας. καὶ γὰρ τὸ τούτων δόρυ ἐξικνεῖται ἔς τε ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς ὤμους τοῖς προτεταγμένοις σφῶν ἐγγύθεν συνερείδουσιν. ἤδη δέ τις καὶ μαχαίρᾳ τοῦ ἐναντίου ἐξικέσθαι ἠδυνήθη, ὑπερενέγκων ὑπὲρ τοῦ ἔμπροσθεν τεταγμένου τὴν πληγήν, καὶ πεσόντος ἡγεμόνος, ἢ καὶ τρωθέντος ὡς ἀπο-

τοὺς ἐπιστάτας τοῦ δευτέρου, καὶ τρίτου καὶ τῶν ἐφεξῆς.

κατὰ τὸ στόμωμα, RATIONE SUÆ ACIEI.] Corrigendus ex his Ælianus, apud quem perperam στόματι, & στόμα habent editi cap. XIII. Nam & Mſ. Florent. στόμωμα, & στομώματι legendum teſtatur.

ὑπόλοιπον καὶ εἰ μαλθακὸν, QUÆ SI FORTE MOLLIS FUERIT.] Puto, ὑπολαβὸν ſcribendum. Vide quæ notavi apud Ælianum in Indice Var. Hiſt. hac voce.

τῷ τεμόντι.] Non eſt dubium, quin τέμνοντι ſcribi debeat.

ὄγκον δὲ καὶ βάρος, MOLES VERO AC PONDUS.] Gladius eo magis valet in vulnus, quo ponderoſior eſt verſus mucronem, ut videmus in acinace. Ideo ibi addunt quidpiam ex ferro, craſſioremque faciunt, quam eſt de cætero. Eam craſſitiem gladii verſus mucronem ὄγκον noſter vocat. Et quia per eam creſcit pondus, addit βάρος. Apud Ælianum σήκωμα adponitur, quoniam craſſities ea eſt quaſi libramentum quoddam, quo urgetur gladius, quum ad feriendum impellitur.

τὸ

ἀπόμαχον γένηται, προπηδήσας ὁ πρῶτος ἐπιστάτης ἐς λοχαγοῦ τάξιν τε καὶ ἀξίωσιν καταστῇ, καὶ ἀῤῥαγῆ τὴν πᾶσαν φάλαγγα παρέχηται. τὸ δὲ γʹ καὶ δʹ ζυγὸν κατὰ λόγον ἤδη τὸν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀποστάσεως ἐπιλεγομένους τακτέον. Ταύτῃ τοι ἡ Μακεδονικὴ φοβερὰ τοῖς πολεμίοις οὐκ ἐν τῷ ἔργῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὄψει ἐφαίνετο. ἀνὴρ γὰρ ὁπλίτης εἱστήκει αὐτοῖς κατὰ πύκνωσιν ἐν δύο πήχεσι μάλιστα. τὸ δὲ μέγεθος τῶν σαρισσῶν πήχεις ἐπεῖχεν ἑκκαίδεκα, καὶ τούτων οἱ μὲν

Περὶ Μακεδονικῆς φάλαγγος, καὶ τοῦ τῶν σαρισσῶν μήκους.

& inutili facto ad pugnam, procurrere Epiſtata primus, inque Lochagi ordinem ac munus ſuccedere, ac ita phalangem integram imperturbatamque conſervare. Tertium autem & quartum jugum pro ratione, aut prout diſtant à primo, qui leguntur, ordinari debent. Hac ratione phalanx Macedonica terribilis hoſtibus non opere ſolum, verum etiam aſpectu fuit. Vir enim armatus ſtabat in condenſatione ſpacium duorum cubitorum ſummum occupans. Sariſſarum autem longitudo cubitorum erat ſedecim, quorum qua-

De Macedonica Phalange, & ſariſſarum longitudine,

τὸ δὲ γʹ καὶ αʹ ζυγὸν, TERTIUM AUTEM ET QUARTUM JUGUM.] Corrige, τὸ δὲ γʹ καὶ δʹ ζυγόν. Ælianus cap. XIII, τὸ δὲ τρίτον ζυγὸν, καὶ τὰ ἑξῆς &c.

ἤδη τὸν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀποστάσεως, AUT PROUT DISTANT A PRIMO.] Suſpicatur margo Bigotiani Libri: ἤδη τοῖς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀποστάσεως ἐπιλεγομένοις. Ego nihil cenſeo mutandum. Ordo verborum eſt, κατὰ λόγον, ἤδη (κατὰ) λεγομένους ἐπὶ τῆς ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ πρώτου (ζυγοῦ.)

Μακεδονική, MACEDONICA.] Poteſt quidem ex ſuperioribus huc trahi vocabulum φάλαγξ. ego tamen, quia longius abeſt, mallem hic apponere.

ἐν δύο πήχεσι, SPACIUM DUORUM CUBITORUM.] Sic Ælianus cap. XIV, & Leo cap. VI, XXXIX. Polybius lib. XVII. deſcribens phalangem: ὁ μὲν γὰρ ἀνὴρ ἵσταται σὺν τοῖς ὅπλοις ἐν τρισὶ ποσὶ κατὰ τὰς ἐναγωνίους πυκνώσεις. *Quoties denſatio fit aciei ad certamen, conſiſtit vir una cum armis in tribus pedibus.* Ratio eſt eadem. Pes enim habet palmas quatuor, cubitus palmas ſex, ſeu pedem unum cum dimidio. Vide Vitruv. lib. III. cap. I, & quæ Philander eo loco notat.

πόδας ἐπεῖχεν ἑκκαίδεκα, PEDUM ERAT SEDECIM.] Similiter paulo poſt, δέκα πόδας, item, πόδας ὀκτώ. At longe aliter Ælianus cap. XIV. Τὸ δὲ τῶν σαρισσῶν μέγεθός ἐστι κατὰ μὲν τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν ἑκκαίδεκα πηχῶν. *Sariſſarum vero longitudo è veteri & primario inſtituto ſedecim erat cubitorum.* πηχῶν, ait, non ποδῶν. Atque ſic Polybius loco ſupra indicato: τὸ δὲ τῶν σαρισσῶν μέγεθός ἐστι κατὰ μὲν τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν ἑκκαίδεκα πηχῶν. Patet ipſa eſſe Æliani verba, quæ is proculdubio ex Polybio deſumſit.

quatuor quidem cedunt manibus tenentis corporique, duodecim autem prominent ante corpus cujuslibet ex protoſtatis. Qui autem ſubſtituti ſunt in jugo ſecundo,

τέσσαρες τὴν χεῖρά τε τοῦ κατέχοντος, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα ἀποτείνοντος· οἱ δώδεκα δὲ προεῖχον πρὸ τῶν σωμάτων ἑκάστου τῶν πρωτοστατῶν. οἱ δ' ἐν τῷ β' ζυγῷ ὑποτεταγ-

Caſaubonus ita vertit: *Sariſſæ vero longitudo, ut quidem vetus inſtitutum erat, cubitorum eſt ſexdecim.* Convenit his quoque Polyænus lib. II. in Cleom. ἑκάστη δὲ σάρισσα πηχῶν ἦν ἑκκαίδεκα. *Sariſſa qualibet erat cubitorum ſedecim.* Neque Leo aliter: κατέχων τὴν σάρισαν ἤγουν τὸ μακρὸν κοντάριον, ὥσπερ μὲν τινες ἔφασαν πηχῶν ιϛ', κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν πηχῶν ιδ'. *tenens ſariſſam, id eſt longam haſtam, ſedecim ut quidam ajebant cubitorum, revera autem quatuordecim.* Item cap. V, III. ἦσαν δὲ ποτὲ Ῥωμαίοις καὶ Μακεδόσι κοντάρια ἄχρι πηχῶν ιϛ'. *Erant autem Romanis atque Macedonibus haſtæ ſedecim cubitorum.* Omnes in ſedecim non pedes, verum cubitos conſentiunt. Quid itaque dicemus? Ego cenſeo errorem natum apud noſtrum ex compendio ſcripturæ. Fuit primo, τὸ δὲ μέγεθος τῶν σαρισσῶν π. ἐπεῖχεν ἑκκαίδεκα. Id deinde alius ingenium ſecutus ſuum plene ſcripſit πόδας, cum vere debuiſſet πήχεις. Nam de tot cubitis non eſt dubitandum propter omnium veterum conſenſum.

οἱ δώδεκα δὲ προεῖχον, DUODECIM AUTEM PROMINENT.] Etiam in hoc diſſentiunt. Leo: οἱ δὲ λοιποὶ δέκα πήχεις εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἐκτείνονται πρὸ τῶν σωμάτων. *reliqui decem cubiti in anteriorem partem ante corpora protenduntur.* Polybius: φανερὸν ὅτι τοὺς δέκα πήχεις προπίπτειν ἀνάγκη τὴν σάρισαν πρὸ τῶν σωμάτων ἑκάστου τῶν ὁπλιτῶν. *Liquet, ſariſſam cujuſque armati, quando ambabus manibus in hoſtes illam porrigit, cubitos decem ultra ejus corpus neceſſario protendi.* Ælianus quidem habet ita: τούτων δὲ δύο πήχεις ἀφαιρεῖται τὸ μεταξὺ τοῖν χεροῖν διάστημα τῆς προβολῆς, αἱ δὲ λοιπαὶ δεκαδύο πήχεις προπίπτουσι πρὸ τῶν σωμάτων. *ab his* (quatuordecim cubitis) *in protenſione duos cubitos aufert intercapedo, quæ eſt inter utramque manum, ut reliqui duodecim cubiti pro corporibus præmineant.* Ita quidem, inquam, habet Ælianus, prout hodie vulgatum eſt. At in Mſ. Florentino pro δύο πήχεις legitur τέσσαρας, pro δεκαδύο πήχεις, δέκα πήχεις. Miror tantam diſcrepantiam, neque ſcio ſatis, annon majus ſit in Æliano vulnus, quam prima ſpecie videatur. Nam & cætera, quæ ſequuntur, longe aliter ſeſe habent in prædicto codice, de quo ad Ælianum ipſum, ſi vitam Deus dederit. Quicquid ſit, de decem cubitis ante corpus haſtati prominentibus teſtatur quoque Leo, ſexto capite. Nec invenio, quomodo concilientur iſta, cum & cætera conveniant apud noſtrum, & reliqui inter ſe conſentiant. Niſi dicamus, alias fuiſſe veteres ſariſſas, alias recentiores; illas binis cubitis longiores, has breviores. Verum non eſt ratio, quare noſter agere de vetuſtioribus voluerit, cum Polybius tanto antiquior, egerit de recentioribus. Adde

βεβηκότες ἐκείνων πήχεσι δυσὶ τὴν σαρισσῶν ὧν εἶχον προβεβλημένην ὑπὲρ τοὺς πρωτοστάτας ἐς δέκα πήχεις. οἱ δ' ἐν τῷ γ'. ἔτι καὶ ἔτι ὑπεραίρουσιν ὑπὲρ τοὺς πρωτοστάτας πήχεις ὀκτώ. καὶ ἔτι οἱ ἐν τῷ τετάρτῳ ἐς ἕξ. καὶ ἔτι οἱ ἐν τῷ πέμπτῳ τέσσαρες. οἱ δ' ἐν τῷ ἕκτῳ ἐς δύο. καθ' ἕκαστον οὖν τῶν πρωτοστατῶν ἓξ σαρίσσαι προβεβλημέναι ἦσαν, ἐν κύκλῳ ἐφεξῆς ὑποβαίνουσαι,

eorum ſariſſa ſubtractis cubitis duobus ultra protoſtatas prominent ad cubitos decem. Qui vero in tertio, eorum ultra protoſtatas prominent ad cubitos octo & amplius. Qui in quarto, ad cubitos ſex. Qui in ſexto denique, ad cubitos duos. Ad quem libet igitur protoſtatam prominebant ſariſſæ ſex, undiquaque alia poſt aliam provenientes, ut

de quod ne quidem ſatis conſtet de vetuſtioribus. Polyænus ſane ſimpliciter cubitos aſſignat eis ſedecim. Neque illa ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσις Polybii, recte *vetus inſtitutum* vertitur. Opponitur enim ei ἁρμογὴ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, quam ego intelligo, non de nova quadam aptatione ſariſſarum ad pugnam per ademptionem duorum cubitorum à veteri earum longitudine, quaſi recentioribus temporibus illi ſedecim cubiti viſi fuerint nimii in ſariſſis, ſed de earumpſe ſedecim cubitos longarum ſariſſarum accommodatione ad pugnam & certamen, quando nempe milites eas comprehendunt manibus & ante ſe protendunt. Ut ſit illa ὑπόθεσις ἐξ ἀρχῆς præſumſio, ſuſpicio, quam quis ab initio habere poſſet de earum longitudine, quaſi cum in ſe cubitos comprehendant ſedecim, etiam re ipſa & in certamine contineant tantam longitudinem, cum non parum decedat ei, non modo propter viri corpus, ſed & propter eam partem, quæ poſt manus recedit, in poſteriora. Quam interpretationem juvat, quod de re eadem loquens Leo dicit ſedecim habere cubitos ſariſſas, ὥσπερ μέν τινες ἔφασαν, ſicut quidam ajunt, puta, qui deſcribunt eas, cum tamen re ipſa & in pugna non ſit tanta earum longitudo. Non ait alias eſſe veteres ſariſſas, alias eſſe novas, iſtas longiores, has breviores, ſed ſariſſas ſic communiter vocatas vulgo dici eſſe cubitorum ſedecim, cum ſi uſum earum attendas, non ſimplicem longitudinem, binis cubitis ſint breviores. Quæ cum ita ſeſe habeant, compoſitio, quam ex interpretatione Caſauboni colligere videbamur poſſe, nulla erit.

ποσὶ δυσὶ, PEDIBUS DUOBUS.] Quomodo? cum ſupra dixerit τέσσαρες? Nempe quia hic ſit unicus reſpectus ad ſpacium, quod quiſque occupat ἐν πυκνώσει, hoc autem δύο πήχεις, ſicut ipſe docet in ſuperioribus, unde ſimul liquet, πήχεσι, & non ποσὶ hic ſcribendum. Quicquid ultra illos duos cubitos prominet in poſteriora, id in nullam venit æſtimationem, propter condenſationem, quia ſtant conſtipatiſſimi.

ἐν κύκλῳ ἐφ' ἑξῆς, UNDIQUAQUE ALIA POST ALIAM.] Perperam. Conjunge ἐφεξῆς. Video hoc idem placere margini Bigotiani libri.

ut armatum quemlibet ſex tuerentur ſariſſæ, viribuſque ſuis impetum promoverent ejus. quique in ſexto ſtabant jugo, ſi non ſariſſis, pondere ſaltem corporum juvabant eos, qui ſtabant ante ipſos, ut impetus phalangis in hoſtem redderetur intollerabilior, & protoſtatarum fuga impoſſibilior. Vragos autem non tam ex promptitudine animi, quan uſu & experientia rerum bellicarum eligi oportet, ut ſciant, quomodo ordines jugare debeant, iiſque, qui flagitium aliquod volent committere, obſtent, nec concedant ſuum ordinem deſerere. Sed & ſi quando Synaspiſmo opus eſt, hic eſt potiſſimum, qui in arctum conſtitutos ante ſe compellit, unde robur omne agmen nanciſcitur. At vero levis armaturæ milites alii aliter ſunt ordinandi. Aliter enim aliterque ordinati, uſui ſunt ſuturi, prout ſeſe habet regio, ubi acies eſt inſtruenda, vel apparatus hoſtium, adverſus quem inſtruuntur. Aliquando enim neceſſe eſt, ut collocentur ante phalangem ipſam, aliquando vero à latere dextro, aliquando à ſiniſtro ſtatuantur. Sæpe vero prodeſt, ut à

De Velitum coordinatione.

ὥστε ἕκαστον ὁπλίτην ἓξ σαρίσαις πεφράχθαι, καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐπερείδειν ὅποι ἐπιβρίσειαν. καὶ οἱ τῷ ἕκτῳ δὲ ἐφεστηκότες, εἰ μὴ καὶ αὐταῖς ταῖς σαρίσαις, τῷ τε βάρει τῶν σωμάτων ξυνεπερείδον τοῖς πρὸ σφῶν τεταγμένοις, ὡς τήν τε ἐμβολὴν, τὴν ἐς τοὺς πολεμίους τῆς φάλαγγος οὐ φορητὴν γίνεσθαι, καὶ τοῖς πρωτοστάταις αὐτῶν ἄπορον τὴν φυγήν. τοὺς δὲ οὐραγοὺς οὐ κατ' ἀλκήν, ὡς κατὰ σύνεσιν καὶ ἐμπειρίαν τῶν πολεμικῶν ἐπιλέκτους χρὴ εἶναι, ὡς ἐπιμελεῖσθαι τοῦ στοιχεῖν τὰ ζυγά, καὶ τοῖς ἐθελοκακοῦσι μὴ ἐφιέναι ἀποδιδράσκειν ἔξω τῆς τάξεως. ὅπου τε συνασπισμοῦ δεήσειεν, οὗτός ἐστιν ὁ μάλιστα ἐς πυκνότητα τοὺς πρὸ ἑαυτοῦ τεταγμένους ξυνάγων, ὃς τὴν πᾶσαν ἰσχὺν τῷ συντάγματι τούτῳ παρέχεται. Τοὺς γε μὴν ψιλοὺς ἄλλους ἄλλῃ τακτέον. ἄλλοτε γὰρ ἄλλῃ καὶ ὠφέλιμοι γίγνονται τεταγμένοι, ὅπως ἂν ἢ τὰ τῆς χώρας ἔχῃ, ἵνα ἡ παράταξις γίγνεται, ἢ τὰ τῶν πολεμίων ἡ παρασκευὴ πρὸς ἥντινας ἀντιτάττονται. ποτὲ μὲν γὰρ προτετάχθαι δεήσει τῆς φάλαγγος, ἄλλοτε δὲ ἐν τοῖς δεξιοῖς, νῦν δὲ ἐν τοῖς εὐωνύμοις τετάχθαι. τὸ πολὺ δὲ καὶ κατόπιν τῶν ὁπλιτῶν ἱστάμενοι ὠφελοῦσιν· ἤδη δὲ καὶ ἐς λόχους κατα-

Περὶ τῆς τῶν ψιλῶν συντάξεως.

τῷ τε βάρει τῶν σωμάτων, PONDERE SALTEM CORPORUM.] Quia incumbebant iis, qui ſtabant in jugis prioribus, propellendo in hoſtes & urgendo. Vide de hac tota re Polybium prædicto loco, & cum noſtris confer.

ἐμπορείαν, EXPERIENTIA.] Scribe confidenter, ἐμπειρίαν. Nam alterum vocabulum eſt nihili.

λόχοι

καταχωρισθέντων τῶν πεζῶν, λόχοι ἐνεβλήθησαν ἐναλλὰξ τῶν ψιλῶν. τὸν δὴ ἀριθμὸν τάξεώς τε ἑκάστης, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῆς τε καὶ τῶν ἡγεμόνων ἤδη λεκτέον. πρῶτα μὲν δὴ ἐπὶ τῶν πεζῶν ἡμισέας τοὺς ψιλοὺς φαμὲν χρῆναι ἔχειν, εἰ σύμμετροι ἔσονται πρὸς τὸ ἔργον, καὶ τοὺς λόχους αὐτῶν οὐχὶ ἑκκαίδεκα ἀνδρῶν χρὴ εἶναι, ἀλλὰ ὀκτώ. ὥστε τοὺς χιλίους, καὶ τέσσαρας, καὶ εἴκοσι λόχους τὸν ἥμισον ἀριθμὸν ἐκπιμπλάναι τῆς πεζικῆς φάλαγγος, καὶ εἶναι ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων, καὶ ἑκατὸν, καὶ δύο ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα. Ὀνόματα δὲ αὐτῶν, καὶ τάξεις αἵδε εἰσίν. οἱ τέσσαρες λόχοι τῶν ψιλῶν καλοῦνται σύστασις, καὶ εἰσὶν ἐξ ἀνδρῶν δύο καὶ τριάκοντα. αἱ δὲ δύο συστάσεις πεντηκονταρχία, τεσσάρων καὶ ἑξήκοντα ἀνδρῶν. αἱ δὲ δύο

Περὶ ὀνομάτων καὶ τάξεων τῶν ψιλῶν.

tergo gravis armaturæ militum collocentur. Jam vero & in ordines peditum diviſos, alternatim ordines leviter armatorum interponuntur. Numerum autem ordinis cujusque & nomina eorum, illorumque qui ipſis præſunt, nunc ſunt indicanda. Primum ergo dimidios reſpectu peditum leves dicimus adhiberi oportere, ut ſint idonei negocio, verſuſque eorum non virorum ſedecim, verum octo, fieri, ut mille viginti quatuor verſus expleant numerum dimidium phalangis pedeſtris, contineantque viros octies mille centum & nonaginta duos. Nomina vero ipſorum corporaque hæc ſunt. Levis armaturæ militum quatuor ordines nominantur Syſtaſis, quæ habet viros triginta duos. Duæ autem Syſtaſes, Pentecontarchia, virorum quatuor & ſexaginta. Duæ au-

De nominibus, & ordinibus Velitum.

λόχοι ἐνεβλήθησαν, ORDINES INTERPONUNTUR.] Scribe, ἐνεβλήθησαν. Ælianus cap. xv. latius deſcribit iſta, proque his, ὑπὸ τὸ πρῶτον λόχων ὁπλιτῶν, τάττειν πρῶτον ψιλῶν uſurpat, quod Interpres vertit, *ſub prima hoplitarum decuria primam velitum ordinare.* Hæc Arcerii eſt verſio, penitus obſcura. Robortellus ita habet: *poſt primam ſeriem peditum gravis armaturæ, collocabitur prima velitum ſeries.* quaſi illud ὑπὸ, ſit idem, atque *poſt*, & non præceſſerit de ordinatione levium ὀπίσω τῆς φάλαγγος. cum Arcerio facit Theodorus Theſſalonicenſis, nec adfert quidquam evidentius. Nos ex Arriano noſtro diſcimus, illud ὑπὸ de admixtione ordinum accipiendum eſſe.

τῶν πεζῶν, PEDITUM.] Ita ſpecialiori ſenſu vocat eos, quos paulo ante dixit ὁπλίτας, & opponit ψιλοῖς. Similiter ſuperius, εἰς λόχους τῶν πεζῶν, λόχοι ἐνεβλήθησαν τῶν ψιλῶν. πεζοὶ, ſunt gravis armaturæ milites.

autem Pentecontarchiæ, Hecatontarchia, virorum centum viginti octo. In qualibet autem Hecatontarchia viri extraordinarii ſunt quatuor, ſignifer, & tubicen, & miniſter, & præco. Duæ autem Hecatontarchiæ ſunt virorum quidem ducentorum quinquaginta ſex, corpus autem totum Pſilagia nominatur. Duæ autem Pſilagiæ ſunt Xenagia, virorum quingentorum & duodecim. Xenagiæ vero duo, virorum mille viginti quatuor, quod vocatur Syſtremma. Duo vero Syſtremmata Epixenagia nominantur, virorum bis mille quadraginta octo. Duæ autem Epixenagiæ, Stiphus, virorum quater mille nonaginta ſex. Duo vero Stiphe Epitagma vo-

πεντηκονταρχίαι ἑκατονταρχία, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἀνδρῶν καὶ ἑκατόν. καθ' ἑκάστην δὲ ἑκατονταρχίαν ἔκτακτοι ἄνδρες τέσσαρες ἔστωσαν, σημειοφόρος, καὶ σαλπιγκτὴς, καὶ ὑπηρέτης, καὶ στρατοκήρυξ. αἱ δὲ δύο ἑκατονταρχίαι εἰσὶ μὲν ἀνδρῶν ἓξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων, καλεῖται δὲ τὸ σύνταγμα ψιλαγία. αἱ δὲ δύο ψιλαγίαι ξεναγία, δώδεκα ἀνδρῶν καὶ πεντακοσίων. αἱ δὲ δύο ξεναγίαι, ἀνδρῶν τεσσάρων καὶ εἴκοσι καὶ χιλίων, σύστρεμμα καλεῖται. τὰ δὲ δύο συστρέμματα ἐπιξεναγία ὀνομάζεται, ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα ἀνδρῶν καὶ δισχιλίων. αἱ δὲ δύο ἐπιξεναγίαι στίφος, ἓξ καὶ ἐνενήκοντα ἀνδρῶν καὶ τετρακισχιλίων. τὰ δὲ δὴ δύο στίφη ἐπίταγμα ὀνομάζουσι, λόχων μὲν

συστάσεις.] Scribe, σύστασις, ex Æliano.

ἔκτατοι, EXTRAORDINARII.] Video & apud Ælianum cap. IX, in codicibus quibuſdam ita ſcribi. Verum non eſt dubium, quin ſit ἔκτακτοι legendum. Vide quæ notavi ſupra cap. XV.

σύστρεμμα καλεῖται, VOCATUR SYSTREMMA.] Ita habet Ælianus cap. XVI. neque aliter vertit Robortellus. Theodorus Theſſalonicenſis vero ſcribit *ſyſtema*, quod amplexus eſt Arcerius, & in notis ait *alteri eſſe præferendum*, licet Suidas, auctorque vocabularii militaris diſſentiant. Ego vero cauſſam, quare audiamus hic Arcerium, non video. Erat utique hoc genus certo quodam & peculiari nomine indigitandum. At vero ſyſtema de quovis uſurpatur. Noſter ſupra cap. VIII. ἑκάστης δὲ τάξεως πεζικῆς τε καὶ ἱππικῆς συστήματα τ' ἐστι. Deinde alii quoque in ſcripturam hanc conſentiunt, quod ipſe obſervavit. Cur in omnibus errorem fingimus, in ſolo Theodoro nullum? Ad poſtremum velut militare vocabulum etiam Polybius lib. I. uſurpavit.

στίφος.] Etiam hic ſuo uſus eſt ingenio Arcerius apud Ælianum, vertit enim *ſtichus*. At vero ſcire poterat ex præcedentibus, longe aliud quid eſſe στίχος in tacticis, id videlicet, quod verſum ſive ordinem vocamus, milites continentem XVI. Vide ſupra. Auctor lexici Militaris: στίφος, δύο ἐπιξεναγίαι. & mox: ἐπίταγμα, δύο στίφη.

Sui-

μὲν τεσσάρων καὶ εἴκοσι καὶ χιλίων ἀνδρῶν δὲ ὀκτάκις χιλίων ἑκατὸν ἐννενήκοντα δύο ἐπόντας. δεῖ δὲ καὶ τούτοις συντετάχθαι ἄνδρας ὀκτὼ ἐπιλέκτους, ὧν τέσσαρες μὲν ἔσονται ἐπιξεναγοὶ, τέσσαρες δὲ συστρεμματάρχαι. Ὠφέλιμοι δ' ἐν μάχῃ τοξόται τε καὶ ἀκοντισταὶ, καὶ σφενδονῆται, καὶ πάντες ὅσοι ἑκηβόλοις ὅπλοις διαχρῶνται πολλαχῇ· καὶ γὰρ ὅπλα συντρίψαι τῶν πολεμίων ἱκανοὶ, μάλιστα δὲ οἱ τοῖς λίθοις ἀκροβολιζόμενοι, καὶ τραύματα ἐκ μακροῦ ἐμβαλεῖν, εἰ δὲ βιαιοτέρα πληγὴ γένοιτο, καὶ κατακτεῖναι. χρήσιμοι δ' ἐκκαλέσασθαι ἐκ χωρίου ὀχυροῦ πολεμίους, τῷ διὰ μακροῦ τὰ βέλη ἐφιέντες ἐλπίδα παρέχειν, ὅτι ἐπιόντας οὐκ ἂν δέξαιντο. χρήσιμοι δὲ καὶ φάλαγγα τεταγμένην διαλῦσαι, καὶ ἵππον ἐπιφερομένην ἀνασεῖλαι, καὶ χωρία ὑπερδέξια καταλαβέσθαι, τῷ τε ταχεῖς εἶναι διὰ κουφότητα, καὶ

Περὶ τοξοτῶν, ἀκοντιστῶν, καὶ πάντων ἀκροβολιζόντων, τῆς τε αὐτῶν χρείας.

cantur, ordines quidem habens mille viginti quatuor, viros vero octies mille, centum nonaginta duos. Oportet autem hos habere viros ſelectos octo, quorum quatuor quidem ſint Epixenagi, quatuor autem Syſtremmatarchæ. Jaculatores autem idonei in præliis, & ſagittarii, & funditores, omneſque qui miſſilibus pugnant, multipliciter ſunt utiles. Nam & arma hoſtium poſſunt confringere, ii præcipue, qui lapidibus pugnant, & vulnera è longinquo inferre, vel ſi ictus fuerit validior, etiam occidere. Sunt quoque utiles ad eliciendos ex munitiore loco hoſtes: quoniam tela emittunt è longinquo, ac iccirco ſpem faciunt fore, ut ſi impetus in eos fiat, ipſum minime ſuſtinere valeant. Sunt & ad diſſolvendum ordinem phalangis idonei, & ad repellen- ad occupandos locos editiores, cum propter celeritatem, quia leves ſunt, tum quia ſi quem dum equitatum irruentem, & ado-

De Jaculatoribus, Arquitibus, & omnibus, qui telis eminus utuntur, deque eorum uſu.

Suidas: στῖφος, τάξις πολεμικὴ, ἡ φάλαγξ, συστροφὴ, πλῆθος συστάσεων. Gloſſæ veteres, στῖφος, *caterva*.

ἐπόντας δεῖ.] Ante hoc δεῖ punctum poni debet. Sed quid eſt ἐπόντας? An ſcribendum eſt, ἑκόντων? deliberent alii.

ἵππον ἐπιφερομένην, EQUITATUM IRRUENTEM. Docet locus hic, nil eſſe immutandnm apud Ælianum, quando ſcribit cap. XVII, καὶ ἵππον ἀποκρούσασθαι, ut eſt in Geſneri codice. Arcerius publicavit ἵππων, mox in notis vel τὴν ἵππον, vel τὸ ἱππικὸν videri emendandum dixit. ἵππον equitatum denotare, tralaticium eſt.

χωρία ὑπερδέξια, LOCOS EDITIORES.] Eadem habentur apud Ælianum cap. XVII, in cod. Florent. nam vulgati omiſerunt. De quo ad Ælianum ipſum ſuo tempore, ſi vitam Deus dederit.

adoriuntur, propter denſas jaculationes nemo poſſit elabi, qui non plurimis vulneribus affligatur. Idonei quoque ſunt ad repellendos à loco quopiam eos, qui accedunt, quia vulnera ſuſtinere nequeunt. Item ad exploranda loca ſuſpecta, & ad ſubſidendum in inſidiis, & ut uno verbo dicam, ad pugnandum ante pedites. Quin etiam apti ſunt, ut una cum eis prælientur, aut etiam poſt eos, & in clade fugam peditum ad barbaros ſiſtant. Equitum autem varii diverſique generis ſunt acies. Quædam enim ſunt quadratæ, quædam oblongæ, aliæ rhombi figura, aliæ in cuneum formatæ. Omnes autem hæ utiles ſunt ſuo tempore, neque unam earum quis dicere poſſit eſſe meliorem altera, quoniam alio in loco, & adverſus alios hoſtes, alioque tempore alia intelligitur utilior aliis, quæ antelatæ fuerunt. Ac acie quidem rhombi figura formata Theſſali plerumque uſi ſunt, quam Ileum Theſſalum ajunt primum inveniſſe. Mihi autem videtur,

Quomodo Equites in quadratam, oblongam, rhombi, aut cunei formam conſtruendi, & cur antiqui acies ſic inſtruxerint.

τῷ εἰ καταλάβοιεν, τῇ συνεχείᾳ τοῦ ἀκροβολισμοῦ μηδένα ἀπελάσαι αὐτοῖς ἄνευ πολλῶν τραυμάτων. χρήσιμοι δὲ καὶ ἀποκρούσασθαι ἀπὸ χωρίου τοὺς κατειληφότας, οὐχ ὑπομένοντας τὰ τραύματα. ἐπιτήδειοι δὲ καὶ τὰ ὕποπτα χωρία διερευνήσασθαι. ὠφέλιμοι δὲ καὶ ἐς ἐνέδραν ἐγκαθέσθαι. ἐνί τε λόγῳ καὶ προαγωνίζεσθαι τῶν πεζῶν, ἀγαθοὶ δὲ καὶ συναγωνίζεσθαι, ὠφέλιμοι καὶ ἐπιμαχόμενοι, ἱκανοὶ τελέαν τὴν ἧτταν τῶν πρὸς τοὺς βαρβάρους τῶν πεζῶν τραπεῖσι καταστῆσαι. Τῶν δὲ δὴ ἱππέων ποικίλαι καὶ πολυειδεῖς αἱ τάξεις. αἱ μὲν τετράγωνοι, αἱ δὲ ἑτερομήκεις, αἱ δὲ ῥομβοειδεῖς, αἱ δὲ ἐς ἐμβολὴν ξυντεταγμέναι. ἀγαθαὶ δὲ ξύμπασαι αὗται αἱ τάξεις ἐν καιρῷ ταττόμεναι, καὶ μίαν οὐκ ἄν τις ἐπιλεξάμενος αὐτῶν προκρίνειεν τῶν ἄλλων, ὅτι ἐν ἄλλῳ χωρίῳ, καὶ πρὸς ἄλλους πολεμίους, καὶ ἐν καιρῷ ἄλλῳ εὕροι ἂν τῆς προκριθείσης ἀλλήλων ὠφελιμωτέραν. τῇ μὲν δὴ ῥομβοειδεῖ τάξει τὸ πολὺ Θέσσαλοι ἐχρήσαντο, καὶ Εἰλεὼν, ὡς λόγος, ὁ Θετταλὸς τὸ σχῆμα τοῦτο πρῶτος ἐξεῦρεν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, προεξευρημένῳ πολλῷ

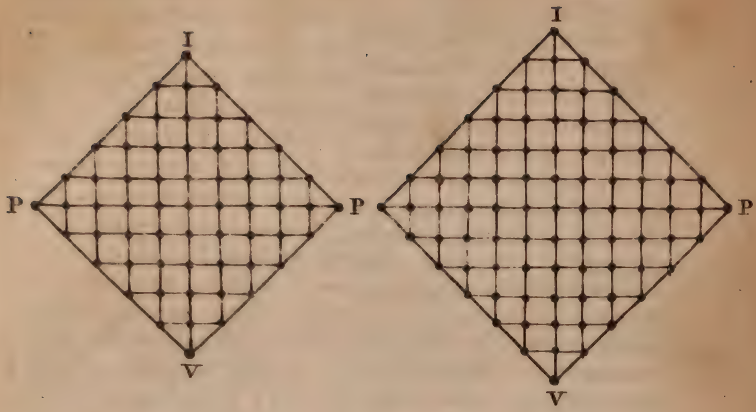
Πῶς τοὺς ἱππεῖς συντακτέον, ἐν σχήματι τετραγώνῳ ἢ ἑτερομήκει, ῥομβοειδῶς ἢ ἐμβολοειδῶς, καὶ διά τι οὕτως τὰς τάξεις οἱ παλαιοὶ ἐσχημάτισαν.

μηδένα ἀπελάσαι, NEMO POSSIT ELABI.] Mallet margo Bigotiani libri, μηδένα πελάσαι.

τῶν πρὸς τοὺς βαρβάρους, AD BARBAROS.] Ex eadem margine emenda, τοῖς, reſpicit enim ſequens τραπεῖσι.

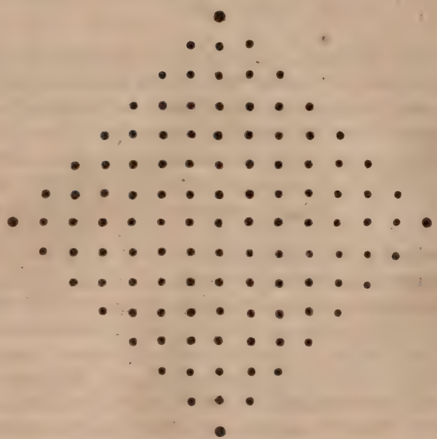
ῥομβοειδεῖ.] Vide figuras ſubjectas.

εἰλεῶν, ILEUM.] Non eſt mihi dubium, quin ſit depravatus hic locus. Oportet ſane, ut præceſſerit illius nomen, qui cuneum primus inveniſſe creditus eſt ſaltem apud Theſſalos: id vero non comparet



ILARCHA.

PLAGIOPHYLAX.



PLAGIOPHYLAX.

VRAGUS.

paret

cum longe prius eſſet inventa, ea frequentius fuiſſe uſus, & ex eo nactus famam. Et eſt illa ad mutationem omnem valde idonea, difficillimeque vel à tergo, vel à lateribus invadi poteſt. Nam ad angulos quidem rhombi collocatos habet duces, in primo quidem Ilarcham, in dextro ac ſiniſtro eos, qui dicuntur plagiophylaces, in poſtremo denique uragum. A lateribus vero rhombi, validiſſimos equitum, quoniam & hi plurimum in præliis conducunt. Acie autem cunei forma inſtructa Scythas potiſſimum uſos accepimus, atque Thracas, qui eam à Scythis didicerunt. Philippus autem Macedo etiam Macedonas ea acie uti aſſuefecit. Videtur autem utilis &

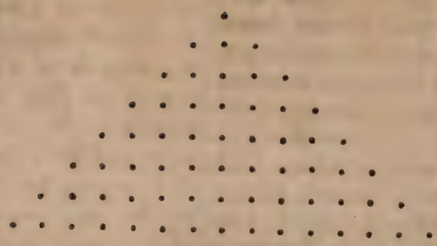
πολλῷ χρησάμενος ἀπ' αὐτοῦ εὐδοκίμησεν. καὶ ἔστιν ἐς πᾶσάν τε μεταβολὴν ἁρμοδιωτάτην, καὶ πρὸς τὸ ἥκιστα κατὰ νώτου ἢ πλαγίων ἁλίσκεσθαι ἀσφαλέστερον. κατὰ μὲν γὰρ τὰς γωνίας τοῦ ῥόμβου τοὺς ἡγεμόνας τεταγμένους ἔχει. ἐπὶ μὲν τοῦ ἔμπροσθεν τὸν εἰλάρχην, ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ καὶ εὐωνύμου τοὺς καλουμένους πλαγιοφύλακας, ἐπὶ δὲ τοῦ ὑπολοίπου τὸν οὐραγόν. κατὰ δὲ τὰς πλευρὰς τοῦ ῥόμβου τοὺς ἀρίστους τῶν ἱππέων, ὡς καὶ τούτους ἐν ταῖς μάχαις μεγάλα ἐπωφελεῖν. ταῖς δὲ δὴ ἐμβολοειδέσι τάξεσι Σκύθας κεχρῆσθαι μάλιστα ἀκούομεν, καὶ Θρᾷκας, ἀπὸ Σκυθῶν μαθόντας. Φίλιππος δὲ ὁ Μακεδὼν καὶ Μακεδόνας ταύτῃ τῇ τάξει χρῆσθαι ἐπήσκησεν. ὠφέλιμος δὲ καὶ αὕτη δοκεῖ ἡ τάξις,

paret hodie. Deinde, quinam ſunt hi εἰλεοὶ vel εἰλεοὶ? Videntur in Theſſalia quærendi, quia Theſſali hoc dicuntur tradere, præterea ſemper equites fuerunt præſtantiſſimi. At in ea regione nulli εἰλεοὶ, quod ego ſciam: ſed nec alibi occurrunt. Dicat aliquis, id εἰλεῶν eſſe poſitum, pro εἰλῶν, ut cohæreant τὸ σχῆμα τοῦτο εἰλῶν. Εἶλαι ἱππέων paſſim occurrunt, pro agminibus ipſorum, unde mox apud noſtrum etiam, εἰλάρχης, agminis ejusmodi præfectus. Gloſſæ veteres: εἴλη, *globus*, *acies*, *ala*, *cohors*. Hinc ergo σχῆμα εἰλῶν, figura talium globorum equeſtrium. Sed εἰλεῶν eſt aliud quidpiam, nec huc pertinet. Pollux lib. v. cap. II. εἰλεοὶ, κυρίως μὲν ἐπὶ ὄφεων λέγονται, ὥσπερ καὶ χειαί. καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων θηρίων. hoc eſt, εἰλεοὶ *proprie quidem dicuntur ſerpentum latebræ, ſicut &* χειαί. *abuſive tamen etiam de feris aliis uſurpantur.* Itaque hoc nihil ad hanc rem, ut dixi. Scribendum eſt Ἰλέων. Ælianus cap. XLIII. ubi agit de hac acie. Ταύτην πρῶτος Ἰλέων εὗρεν ὁ Θεσσαλὸς, ὅθεν καὶ ἴλη ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κέκληται. Adde eundem capite XLV.

ἢ πλαγίους ἁλίσκεσθαι, VEL A LATERIBUS INVADI.] Mallem ego, ἢ πλαγίων ἁλίσκεσθαι. Ita ſane Ælianus cap. XVIII.

ἀσφαλέστερα] Scribendum puto ἀσφαλέστερον, quia ſupra fuit ἁρμοδιώτατον, & refertur ad σχῆμα, quod præceſſit.

ἐμβολοειδέσι, CUNEI FORMA.] Vide ſchema ſequens.



ipſa, quando duces collocantur circumquaque, & frons in acutum deſinens & retro latior totam hoſtium aciem facile poteſt dividere, converſionesque ac reverſiones efficit faciles. Acies quadratæ enim difficilius circumaguntur. at quæ formata eſt in acutum, etſi, cum procedit, in latum progreditur, tamen vel leviter ab initio flexa, reliquam aciem habet facile ſubſequentem. Ceterum quadratis aciebus Perſæ plurimum utuntur, Barbarique Siculi, nonnullique Græcorum, ii præſertim, qui pollent equitatu. Eſt enim hæc acies bene ordinata compoſitaque cum alias, tum per verſus jugaque, irruptionesque

ξις, ὅτι ἐν κύκλῳ οἱ ἡγεμόνες πεταγμένοι εἰσὶ, καὶ τὸ μέτωπον ἐς ὀξὺ ἀπολήγον εὐπετῶς πᾶσαν τάξιν πολεμίων διακόπτειν παρέχει, καὶ τὰς ἐπιστροφάς τε καὶ ἀναστροφὰς ὀξείας ποιεῖσθαι δίδωσιν. αἱ γὰρ τετράγωνοι τάξεις δυσπεριάγωγοί εἰσιν. ἡ δὲ εἰς ὀξὺ προηγμένη, εἰ καὶ προϊοῦσα ἐς βάθος προχωρεῖ, ἀλλ' αὐτῇ τε τῇ ἀρχῇ δι' ὀλίγου ἐπιστρέφουσα τὴν πᾶσαν τάξιν εὐμαρῶς ἐξελισσομένην παρέχεται. ταῖς δὲ δὴ τετραγώνοις τάξεσι Πέρσαι μάλιστα ἐχρήσαντο, καὶ οἱ ἐν Σικελίᾳ βάρβαροι, καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ πλεῖστοι καὶ ἱππικώτατοι. εὐσύντακτός τε γὰρ ἥδε ἡ τάξις ἄλλης μᾶλλον, ἅτε καὶ κατὰ στοῖχον, καὶ κατὰ ζυγὸν τεταγμένων, καὶ τὰς ἐπελάσεις τε καὶ ἀπελάσεις εὐμα-

ἐν Σιλεκίᾳ, SICULI.] Ita habet liber Bigotii. At vero margo ejus, κιλικίᾳ. Perperam utrumque. Scribendum enim Σικελίᾳ Ælianus cap. XVIII. τετραγώνοις ἐχρήσαντο Πέρσαι τε καὶ Σικελοί. Barbari, quos innuit, ſunt Sicani, Morgetes, Hiſpani, de quibus conſulendus Strabo lib. VI.

τῇ

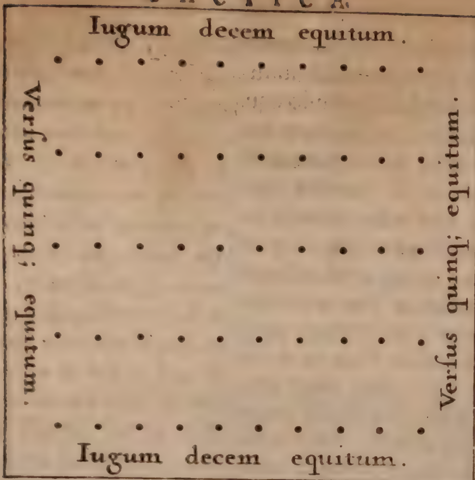
ac retroceſſiones faciliores in ea, in quibus omnibus duces junctim irruunt in hoſtes. Porro illæ hujus optimæ acies, quæ alterum tantum habent numerum in longitudine; ut ſi decem collocati ſint in fronte, quinque ſtent in latitudine; aut viginti in fronte, decem vero in latitudine. Tales enim acies numero quidem ſunt oblongæ, figura vero quadratæ. Nam longitudo equi à capite ad caudam explet, quod pertinet ad quadratum, & in latitudine deeſt numero: adeo ut nonnulli triplum numerum fecerint longitudinis ad latitudinem, quod

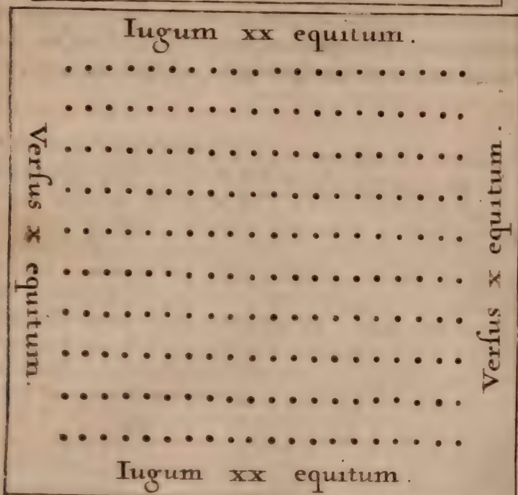
εὐμαρεστέρας παρέχεται, καὶ μόνων τούτων πάντων οἱ ἡγεμόνες ἀθρόοι ἐμπίπτουσι τοῖς πολεμίοις. ἄρισται δὲ εἰσιν, αἱ διπλασίονα τὸν ἀριθμὸν ἐν τῷ μήκει, ἤπερ ἐν τῷ βάθει ἔχουσαι. οἷον εἰ ἐπὶ δέκα κατὰ μέτωπον τεταγμένοι εἶεν, καὶ ἐπὶ πέντε εἰς τὸ βάθος· ἢ ἐπὶ εἴκοσι μὲν κατὰ μέτωπον, ἐπὶ δέκα δ' ἐς βάθος. αἱ γὰρ τοιαῦται τάξεις τῷ μὲν ἀριθμῷ ἑτερομήκεις εἰσὶ, τῷ δὲ σχήματι ἐς τετράγωνον καθίστανται. τὸ γὰρ τοῦ ἵππου μῆκος ἀπὸ κεφαλῆς ἐπ' οὐρὰν ἐκπίπλησι τοῦ τετραγώνου, ὅπερ ἐς βάθος τῷ ἀριθμῷ ἐνδέον· ὥστε ἤδη τινὲς καὶ τριπλασίονα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν τῷ μήκει τεταγμένων ἐποίησαν πρὸς τὸ βάθος.

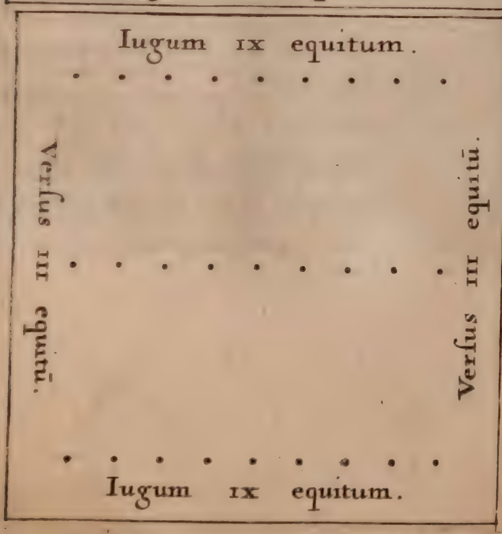
καὶ μόνων τούτων πάντων οἱ ἡγεμόνες, IN QUIBUS OMNIBUS DUCES.] Ælianus: *καὶ μόνων τούτων πάντας τοὺς ἡγεμόνας.* Geſnerus corrigit, *ἐν μόνῳ τούτῳ.* Arcerius *ἐν μόναις ταύταις.* Fruſtra, ſicuti ex noſtro paret. Nempe, non aſſequebantur noſtri mentem, ſive Æliani: nam ſic vertunt: Robortellus quidem, & cum eo faciens, Geſnerus: *hac ſola acies videtur multos habere, qui ſimul in hoſtes irruant majore quadam vi.* *μόνων* accipit de acie, *ἡγεμόνας* de multis, quod eſt nihili. Arcerius: *in his ſolis omnes præfecti ſimul confertim in hoſtes irruunt.* *μόνων* ipſe quoque intelligit de acie. At ex noſtro patet, ſermonem eſſe non de acie, ſed de infeſtationibus. Præcedit enim *ἡ τάξις*, ſequitur deinde *μόνων*, quod profecto non ad *τάξιν*, verum *ἐπελάσεις* referendum. Itaque hic ſenſus eſt, ſolere in hac acie facere impetum in hoſtes eos omnes ſolosque, qui ſunt cæterorum duces, contra quam fit vel in rhombo, vel in cuneo. Scilicet in acie quadrata frontem faciunt, qui dicuntur *λοχαγοὶ*, duces contuberniorum, ſive verſuum, non in rhombo, non in cuneo, cum ſint verſus ibi inæquales. Atque hanc ob cauſam prædicat figuræ hujus bonitatem, quia quanto ſunt præſtantiores, qui incurrunt, tanto impetus eſt validior. Vide ſupra cap. XVIII.

ἄρισται δὲ εἰσιν αἱ διπλασίοναι τὸν ἀριθμὸν, PORRO ILLÆ HUJUS OPTIMÆ ACIES, QUÆ ALTERUM TANTUM HABENT NUMERUM] Hæc vitioſa ſunt, & ex Æliano emendanda hoc modo: *ἄρισται δὲ εἰσιν αἱ διπλάσιον τὸν ἀριθμὸν* &c.

πὰ


Iugum decem equitum.
Verſus quinq; equitum.
Verſus quinq; equitum.
Iugum decem equitum.


Iugum XX equitum.
Verſus X equitum.
Verſus X equitum.
Iugum XX equitum.


Iugum IX equitum.
Verſus III equitū.
Verſus III equitū.
Iugum IX equitum.

putarent, ita ſe conſecuturos accurate figuram quadratam, quod ſit tripla longitudo equi ad latitudinem viri juxta humeros ejus, atque novem in longitudine per frontem conſtitutis, tres collocarunt in latitudine. Sed nec hoc eſt ignorandum, quod equi collocati in latitudinem non æqualem præſtent utilitatem atque pedites ſic diſpoſiti. Non enim impellunt eos, qui ſunt ante ipſos, quia non poteſt equus equo incumbere, ſicut in humeros laterave aliorum pedites incumbere ſolent. Neque ſi conjungantur iis, qui ſunt ante ipſos collocati in latu-

βάθος, οὕτως οἰόμενοι ἐς ἀκριβὲς τετράγωνον καταστήσειν τὸ σχῆμα, ὡς τριπλάσιον τὸ μῆκος τοῦ ἵππου ὑπὲρ τὸ πλάτος τοῦ ἀνθρώπου τὸ κατὰ τοὺς ὤμους ἐπέχων. ὥστε ἐννέα κατὰ μῆκος ἐν τῷ μετώπῳ τάττοντες, τρεῖς ἐν τῷ βάθει ἐπέταττον. ἐπεὶ οὐδ᾽ ἐκεῖνο χρὴ ἀγνοεῖν, ὅτι οἱ ἐς βάθος ἐπιτεταγμένοι ἱππεῖς οὐ τὴν ἴσην ὠφέλειαν παρέχουσιν, ἥνπερ τὸ ἐπὶ τῶν πεζῶν βάθος. οὔτε γὰρ ἐπωθοῦσι τοὺς πρὸ σφῶν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἐπερείδειν ἵππῳ, καθάπερ ἐκεῖνα τὰ τοὺς ὤμους καὶ τὰς πλευρὰς αἱ ἐνερείσεις γίνονται τῶν πεζῶν. οὔτε συνεχεῖς γινόμενοι τοῖς πρὸ σφῶν τεταγμέ-

τὸ πλάτος τοῦ ἀνθρώπου, LATITUDINEM VIRI.] Etiam hic locus lucem affert verbis Æliani. Dicit Ælianus ſimplicius: τοῦ κατὰ τοὺς ὤμους πλάτους. Id accipiunt de equi latitudine. Robortellus: *videtur tribus omnino partibus longior eſſe equus, quam latior.* Theodorus: *triplicem enim propemodum longitudinem habere ad ſuorum armorum latitudinem equum videmus.* Arcerius: *videtur enim tripla omnino eſſe longitudo equi ad armorum latitudinem.* Omnes agunt de equi latitudine. At oſtendit noſter, verba eſſe accipienda de latitudine viri. Nempe acierum omnium figuræ ſpaciaque definiuntur ab hominibus. Tot dicuntur pedes habere, cum ſtant laxe, tot, cum ſtant arte. Auctor veteris lexici militaris, ut nunc alios omittam. κατέχει ὁ πεπυκνωμένος ἀνὴρ πήχεις β΄, ὁ δὲ ἁπλῶς τεταγμένος, πήχεις δ΄. Cum itaque à viris ſpacia definiantur aciei, æquum erat, ut ad ipſos equi comparatio inſtitueretur, oſtendereturque, quantum ſuperaret virum, puta ſicut vulgo latitudo ejus cenſeri ſolet in acie, non quantum ſemetipſum.

ἐννέα κατὰ μῆκος, NOVEM IN LONGITVDINE &c.] Res claret è diagrammate ſequente.

οὔτε γὰρ ἐπωθοῦσι τοὺς πρὸς σφῶν, NON ENIM IMPELLUNT EOS, QUI SUNT ANTE IPSOS.] Lego una littera minus, πρὸ σφῶν. Ælianus: οὐδὲ γὰρ ἐπωθοῦσιν, οὐδὲ συνέχουσι τοὺς πρὸ ἑαυτῶν. Et ſic requirit ſenſus ipſe. Alluditur enim ad id, quod eſt dictum ſupra, de iis, qui ſtant poſtremi in phalange.

πεπαγμένοις, ἕν τι βάρος τοῦ παντὸς πλήθους ἀποτελοῦσιν, ἀλλ' εἰ ξυνερείδοιεν καὶ πυκνοῖντο, ἐκταράσσουσι μᾶλλον ἵππους. ὁ δὲ ῥόμβος ὧδε ἔχει, μὲν. εἰλάρχης πρῶτος τέτακται), οἱ δὲ ἐφ' ἑκάτερα αὐτοῦ ἱππεῖς οὐκ ἐξ ἴσου αὐτῷ στοιχοῦσιν, ἀλλὰ ἐς τοσὸν δὲ ὑποβεβληκότες, ὡς τὰς κεφαλὰς κατὰ τοὺς ὤμους μάλιστα τοῦ ἵππου τετάχθαι, ὅ-

titudine, pondus unum efficit omnis multitudo, verum potius ſi conſtipantur conjunguntur que equi, turbas cient. Cæterum rhombi ratio eſt talis. Primus collocatur Ilarcha, equites autem qui utrinque conſiſtunt, non æquale cum eo faciunt jugum, verum diſtant tanto intervallo, ut capita juxta armos equi, quo Ilar-

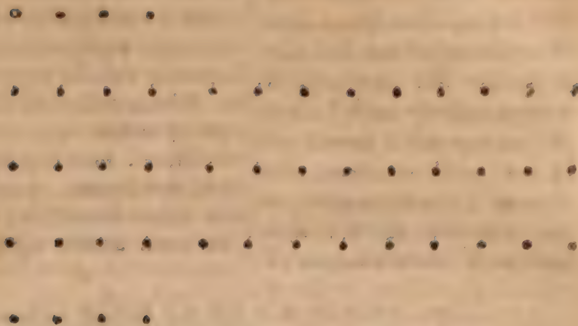
ἕν τι βάθος, PONDUS UNUM.] Non eſt dubium, quin diviſim ἕν τι ſit legendum. Pro βάθος, apud Ælianum βάρος legitur. Et ſic noſter ſupra dicto loco βάρος τῶν σωμάτων, item cap. XVIII, βάρος φάλαγγος, σιδήρου. Ego tamen neſcio, num hic rectius ſit, βάθος. Eſt enim diſtinctum membrum hoc à præcedenti, quod vel repetitio conjunctionis ὅτε monſtrat. Quare puto eum eſſe ſenſum, equos, ſi vel maxime adigantur, ut eant conſtipati, nunquam tamen ſervaturos ordinem, ut æqualiter incedant omnibus in jugis, ac iccirco aciei latitudo quoque æqualiter ſe habeat per omnia. Alios enim proceſſuros, alios receſſuros etiam invitis ſeſſoribus, unde fiet, ut alibi latior, alibi anguſtior ſit futura.

ἱππῆς, EQUITES.] Ita manifeſte Bigotianus & meus. Sed ſcribendum absque dubio ἱππεῖς.

οὐκ ἐξ ἴσου αὐτῷ στοιχοῦσιν, NON ÆQUALE CUM EO FACIUNT JUGUM.] Corrigendum eſt, ζυγοῦσιν. Habet enim εἰλάρχης verſum ſuum, nullum vero jugum, quia ipſe conſiſtit ſolus in capite, neque ullos habet alios à lateribus. Vide Ælianum cap. XIX.

ὑποβεβληκότης, DISTANT.] Scribe, ὑποβεβληκότες, cum alias non habeat, ad quod referatur.

ὡς τὰς κεφαλὰς, UT CAPITA.] Quorum? ſua ne, an equorum? Apud Ælianum ita vulgo editur: ὥστε τὰς κεφαλὰς τῶν ἱππέων αὐτῶν κατὰ τοὺς ὤμους τοῦ ἵππου τοῦ ἰλάρχου τετάχθαι. quod Theodorus explicat de equitum capitibus. Sed ſi ſic accipimus, quo referemus illud αὐτῶν? Vidit, credo Robortellus, ac propterea ſic vertit: *adeo, ut capita equorum, quibus illi vehuntur, reſpondeant tergo equi, quo præfectus vehitur.* Quare miror, ſibi hujus rei obſervationem aſſignare Arcerium, imo Robortellum reprehendere, quod vulgatam lectionem fuerit ſecutus. Equidem de equorum capitibus verba hæc intelligenda eſſe, id docuerit, quod ſequitur apud Ælianum τοὺς ὤμους τοῦ ἵππου. Quomodo enim equitis caput poſſit eſſe ſitum juxta equi humeros ſeu armos? At ἱππῶν ſcribi oportere pro ἱππέων, necdum monſtrat, cum ex gloſſa totum hoc, quoquo legatur modo, irrepſiſſe videatur. Ita enim habent Mſs. ὥστε τὰς κεφαλὰς αὐτῶν κατὰ τοὺς ὤμους τοῦ ἵππου τοῦ εἰλάρχου τετάχθαι, ſicut apud noſtrum.



Ilarcha vehitur, habeant. Atque ſic deinceps latiora latioraque faciunt juga, uſque ad dimidium totius aciei: inde vero rurſum coarctantes ea, rhombum abſolvunt. At vero dimidium rhombi eſt cuneus, ut hoc ipſo explicata ſit & cunei figura. Acies autem heteromeces eſt, cujus vel latitudo major, quam frons, vel frons major, quam latitudo. Atque hæc quidem melior eſt priore ad prælia, niſi forte perrumpere hoſtes voluerimus. Tunc enim ea quæ eſt latior, & in fronte arctior, altera plus conducibilis. Vel ſi forte

πω ὁ εἰλάρχης ἐποχεῖται). καὶ οὕτω τοὺς ἐφεξῆς στίχους πλατύνοντες ἔς τε ἐπὶ τὸ ἥμισυ τοῦ παντός· ἐνθένδε αὖ κατὰ ταῦτα ἐς στενὸν ξυνάγοντες, τὸν ῥόμβον ἐκπληροῦσι. τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ ῥόμβου ἐμβολόν ἐστιν, ὥστ' ἐν ταὐτῷ δεδήλωταί μοι καὶ τοῦ ἐμβόλου τὸ σχῆμα. ἑτερομήκης δ' ἐστὶν τάξις, ἡ τὸ βάθος τοῦ μετώπου μεῖζον ἔχουσα, ἢ τοῦ βάθους τὸ μέτωπον, ἥπερ ἀμείνων τῆς προτέρας εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἰ μήπου ἐκπεσεῖν διὰ πολεμίας τάξεως ἐθέλοιμεν. τότε γὰρ ἡ βαθυτάτη καὶ κατὰ μέτωπον στενοτάτη τάξις αὕτη ἂν εἴη ὠφελιμωτάτη. ἢ εἴ ποτε ἀ-

ποκρύ-

ἐνθένδε, INDE VERO.] Puto ſcripſiſſe noſtrum, ἐνθένδε δέ.

ἑτερομήκης δ' ἐστιν τάξις, ACIES AUTEM HETEROMECES EST.] Conceptu facilis hæc acies: ſed juvabit tamen adſpicere.

ἐκπεσεῖν, PERRUMPERE.] Reſpicit haud dubie eos, qui undique ab hoſte circumdati, facto cuneo viam ſibi aperiunt, hoſteſque perrumpunt. Non enim alio aciei genere hoc fit facilius, ut exempla teſtantur. Vide Vegetium lib. III, cap. XIX.

ἐς

ποκρύψαι δέοι τῶν ἱππέων τὸ πλῆθος, ὡς προσκαλέσασθαι τοὺς πολεμίους ἐς θάρσος, ἀξύμφορον. ἡ δ᾽ ἐφ᾽ ἕνα ἐπὶ μετώπου ἀβαθὴς τάξις, ἐς λεηλασίας ἀνυπόπτους ἐπιτήδειος, ἤ τι καταπατῆσαί τε, ἢ ἀφανίσαι ἐθέλοιμεν. ἐς δὲ τοὺς ἀγῶνας τὸ πολὺ ἀξύμφορος. Εἰ τοίνυν ἀριθμὸς εἴη τῶν ἱππέων, ἐς ὅσον ὑπεθέμεθα, ἀποδεόντων τε ὁπλιτῶν, καὶ τούτων ψιλῶν, πλῆθος εἴη ἂν ἐς τετρακισχιλίους καὶ ἓξ καὶ ἐνενήκοντα ἱππέας. εἴλην δὲ ἑκάστην ἐποίουν ἐκ τοσούτου δὲ ἀριθμοῦ ἑξήκοντα καὶ τεσσάρων ἱππέων, καὶ εἰλάρχας τοὺς ἐφ᾽ ἑκάστῃ εἴλῃ τεταγμένους. αἱ δὲ δύο εἶλαι ἐπειλαρχία αὐτοῖς ὠνομάζετο, καὶ ἦν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἱππέων. αἱ δὲ δύο ἐπειλαρχίαι ταραντιναρχία, ἓξ καὶ πεντήκοντα ἱππέων ἐπὶ τοῖς διακοσίοις. αἱ δὲ δύο ταραντιναρχίαι ἱππαρχία, δώδεκα καὶ πεντακοσίων ἱππέων, ἥν τινα Ῥωμαῖοι εἴλην καλοῦσιν. αἱ δὲ δύο

Περὶ ὀνομάτων τῶν ἰλῶν, καὶ ἱππέων ἐν ἑκάσταις ἀριθμοῦ.

occultari multitudinem equitum, ut eliciantur hoſtes ad audendum, non inutile. Acies autem quæ conſtituitur fronte ſimplici abſque latitudine, ad deprædationes ſubitaneas eſt idonea, aut quando perdere ac vaſtare quidpiam cupimus. ad certamina vero plurimum inutilis. Si igitur numerus ſit equitum, quantum ſuppoſuimus, & gravis itemque levis armaturæ militum, quantum ad eos requiritur, equites erunt quatuor mille & nonaginta ſex. Quamlibet autem eilen faciebant equitum ſexaginta quatuor, & eilarchas, qui cuilibet præeſſent. Duæ autem eilæ epeilarchia eis dicitur, continentque equites centum viginti octo. Duæ autem epeilarchiæ Tarantinarchia, equitum ducentorum quinquaginta ſex. Duæ vero Tarantinarchiæ Hipparchia, equitum quingentorum duodecim, qualem Romani eilen appellant. Duæ autem Hippar-

De turmarum nominibus, & equitum in ſingulis numero.

ἐς θάρσος, ἀξύμφορον, AD AUDENDUM, NON INUTILE.] Contrarium velle noſtrum, docent omnia hujus loci. quare ſcribo, ἐς θάρσος οὐκ ἀξύμφορον.

ἐς λεηλασίας, AD DEPRÆDATIONES.] Non dubito, ſcripſiſſe noſtrum ἐς τὰς ἠλασίας.

ἐπειλαρχίαι.] Corrigo, ἐπιλαρχία, eodemque modo in ſequentibus, ταραντιναρχία, non ταραντιναρχίαι. Sic enim exigit ipſa ratio, item, ἱππαρχία, non ἱππαρχίαι.

ἥν τινα Ῥωμαῖοι εἴλην καλοῦσιν, QUALEM ROMANI EILEN APPELLANT.] Quinam ſunt hi Ῥωμαῖοι? nam εἴλη non eſt vox Romana, & deducunt veteres magiſtri ab εἰλέω, id eſt, congrego, conduco. Num reſpexit ad τὰ ala Romanorum? Sane non

 ablu-

Quod curruum & elephantorum conſtructionis uſus ad prælia exoleverit.

parchiæ, Ephipparchia, equitum mille viginti quatuor. Telos autem duæ Ephipparchiæ, equitum bis mille quadraginta octo. Tele autem duo, Epitagma, equitum quater mille nonaginta ſex. Curruum autem ac elephantorum ordines, ordinumque vocabula, & præfecturas, earumque nomina explicare fruſtranei eſſe laboris, mihi quidem videtur, quia hoc pridem uſurpari deſitum requirit, ut vetuſta vocabula repetamus. Nam Romani quidem pugnam ex vehiculis non uſurparunt. Barbari vero Europæi ne ipſi quidem adhibuere vehicula, niſi qui inſulas habitant, Britannicas vocatas, poſitas extra magnum mare. Hi enim fere uſi ſunt junctis ad currum equis, parvis duriſque. Habent autem currus aptos ad incurſiones per regiones quaslibet, & equulos, ad ſuſtinendas

ἱππαρχίαι ἐφιππαρχία, τεσσάρων καὶ εἴκοσι ἀνδρῶν καὶ χιλίων. τέλος δὲ αἱ δύο ἐφιππαρχίαι, ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα καὶ διχιλίων. τὰ δὲ δύο τέλη ἐπίταγμα ἤδη ὠνόμαζον, ἓξ καὶ ἐνενήκοντα καὶ τετρακισχιλίων. Τὸ δὲ τῶν ἁρμάτων καὶ ἐλεφάντων τάς τε τάξεις, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τάξεων, καὶ τὰς ἡγεμονίας, καὶ τὰ τούτων αὖ ὀνόματα ἐπεξιέναι ματαίου πόνου εἶναί μοι ἔδοξεν, ὅτι ἐκλελειμμένας ἐκ παλαιοῦ ἤδη λέξειν ἔμελλον. Ῥωμαῖοι μὲν γὰρ οὐδὲ ἐπήσκησάν ποτε τινὰ ἀπὸ τῶν ἁρμάτων μάχην. οἱ βάρβαροι δέ, οἱ μὲν Εὐρωπαῖοι οὐδὲ αὐτοὶ διεχρήσαντο ἅρμασιν, πλήν γε δὴ οἱ ἐν ταῖς Βρεττανικαῖς καλουμέναις ἔξω τῆς μεγάλης θαλάσσης. οὗτοι γὰρ συνωρίσιν τὸ πολὺ ἐχρῶντο ἵππων καὶ σμικρῶν καὶ πονηρῶν. οἱ δίφροι δὲ αὐτοῖς ἐπιτήδειοί εἰσιν ἐς τὸ ἐλαύνεσθαι κατὰ χωρίων παντοίων, καὶ τὰ ἱππάρια ἐς τὸ ταλαι-

Ὅτι τῶν ἁρμάτων τε καὶ ἐλεφάντων συντάξεως χρεία ἐς τοὺς πολέμους ἐκλέλειπται.

abludit ſonus, & in Gloſſis invenimus : εἴλη, *glovus, acies, ala.* Erant quoque alæ iis, quibus noſter floruit, temporibus quingenariæ. Vide Schelium ad Hyginum pag. LXXI.

ἔξω τῆς μεγάλης θαλάσσης, EXTRA MAGNUM MARE.] In Oceano videlicet. Nam Magnum Mare id, quod vulgo dicimus Mediterraneum. Vide prolixe agentem de eo Merulam ad Annalem Ennii XII, & libello de Maribus cap. VII.

πονηρῶν, DURIS.] Puto plane duros, & laboris patientes intelligere, quoniam alias non coveniunt, quæ ſequuntur. Quod ſi verum eſt, etiam hic locus docuerit, non ſemper mutare accentum hoc vocabulum, cum diverſum à *pravo* ſignare debet, ſicut veteres Grammatici voluerunt. Heſychius : πονηρὸν, ἐπίπονον, κακοπαθῆ. πονηρὸς, τὰ αὐτά.

κατὰ χωρίων παντοίων, PER REGIONES QUASLIBET.] Cæſar III Bel. Gal. cap. XXXIII, ubi deſcribit iſtos Britannorum curſus,

ταλαιπωρείας. τῶν δὲ Ἀσιανῶν πάλαι μὲν Πέρσαι ἐπήσκησαν τὴν τῶν δρεπανηφόρων τε ἁρμάτων, καὶ καταφράκτων ἵππων διφρείαν, ἀπὸ Κύρου ἀρξάμενοι. ἔτι δὲ πρὸ τούτων οἱ σὺν Ἀγαμέμνονι Ἕλληνες, καὶ οἱ σὺν Πριάμῳ Τρῶες τὴν τῶν ἀφράκτων, καὶ Κυρηναῖοι δὲ ἐπὶ πολὺ ἀπὸ ἁρμάτων ἐμάχοντο. ἀλλὰ ξύμπαντα ταῦτα τὰ ἀσκήματα ἐκλέλειπται, καὶ ἡ τῶν ἐλεφάντων δὲ χρεία ἐς τοὺς πολέμους, ὅτι μὴ παρ' Ἰνδοῖς τυχὸν, ἢ τοῖς ἄνω Αἰθίοψιν, καὶ αὕτοι ἐκλέλειπται. Νυνὶ δὲ τὰ ὀνόματα ἐπέξειμι τῶν κινήσεων κατ' ἰδέαν ἄλλου καὶ ἄλλου στρατοπέδου, καὶ τὸν νοῦν ἑκάστου τοῦ ὀνόματος. καλεῖται δὲ τὸ μέν τοι κλίσις, καὶ ταύτης εἴδη διττά,

Περὶ τινῶν ὀνομάτων, ὧν πρὸς τὰς τῶν σχημάτων κινήσεις ἡ χρῆσις σύμφορος.

quasvis moleſtias. Ex Aſiaticis vero quondam Perſæ in uſu habuerunt currus falcatos equosque cataphractarios, Cyro ejus rei auctore. Quanquam & ante id tempus Græci, qui fuerunt cum Agamemnone, & Trojani, qui fuerunt cum Priamo, non cataphractariis, & Cyrenæi, vehiculis ut plurimum ſint uſi ad bellum. Verum totum genus hoc nunc exolevit. etiam elephantorum uſus ad prælia, niſi forte apud Indos, aut ſuperiores Æthiopas adhuc ſint in uſu. Nunc igitur vocabula commemorabimus motionum, ſecundum alias aliasque ſpecies exercitus, nominisque cujuslibet ſignificationem. Vocatur autem una quidem cliſis, id eſt inclinatio; ejusque ſpecies ſunt duæ, una

De quibusdam vocabulis ad formarum motiones utilibus.

rus, eſſedas vocatos: *tantum uſu quotidiano, & exercitatione efficiunt, ut in declivi & præcipiti loco incitatos equos ſuſtinere, & brevi moderari ac flectere, & per temonem percurrere, & in jugo inſiſtere, & inde ſe in currus citiſſime recipere conſueverint.*

ἀπὸ Κύρου ἀρξάμενοι, CYRO EIUS REI AUCTORE.] Hauſit hoc ex Xenophontis Inſt. Cyri lib. VI, ubi differit de hoc genere, auctoreque ejus Cyro latiſſiime. Dicam amplius, in opere de re vehicularia.

Κυρηναῖοι, CYRENÆI.] Stephanus ex Ephoro ſubindicat iſta eſſe deſumpta. Verba ejus ſunt in voce Βοιωτία. Ἔφορος δέ φησιν, ὅτι Ἀθηναῖοι περὶ τὴν ναυτικὴν δύναμιν, Θετταλοὶ περὶ τὴν ἱππικὴν ἐμπειρίαν, Βοιωτοὶ περὶ τὴν τῆς γυμνασίας ἐπιμέλειαν, κυρηναῖοι δὲ περὶ τὴν διφρευτικὴν ἐπιστήμην ἠσχόληνται. Patet autem ex noſtro, διφρευτικὴν ἐπιστήμην apud Stephanum, non de quolibet vehiculorum uſu, verum eo, qui ad bella ſpectat, accipi oportere. Meminit alias Cyrenæorum hanc ob cauſam cum laude etiam Xenophon lib. VI. Cyropæd. Τὸν γὰρ πρόσθεν χρόνον καὶ οἱ ἐν τῇ Μηδίᾳ, καὶ Συρίᾳ, καὶ Ἀραβίᾳ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοῖς ἅρμασιν οὕτως ἐχρῶντο, ὥσπερ νῦν οἱ Κυρηναῖοι. *Superiori tempore Medi, Syri, Arabes, omnesque Aſiatici perinde utebantur curribus, ut nunc Cyrenæi.*

αὕτοι.] Ratio requirit, ut αὐτὴ ſcribamus, quia reſpicit præcedens χρεία.

una in haſtam, altera in clypeum. Alia vero metabole, id eſt transmutatio. ac rurſus alia epiſtrophe, id eſt converſio, & anaſtrophe, id eſt reverſio. aliaque periſpaſmus, id eſt circumflexio, & ecperiſpaſmus, id eſt reflexio, & verſatio, & jugatio, & in rectum reſtitutio, & duplicatio. Vocatur quoque una epagoge, & paragoge, dextra ac ſiniſtra, & phalanx tranſverſa. eſt autem alia & recta, & alia obliqua phalanx. parembole quoque, & protaxis, & hypotaxis. Cæterum cliſis, eſt motus qui fit à viris ſingulis, eaque quæ in haſtam dicitur, fit in dextrum latus, quippe ubi miles haſtam tenet; quæ verò in clypeum, fit in ſiniſtrum, ubi geſtat clypeum. Ac ſiquidem ſimplex fit

De inclinatione, ac immutatione, utraque vel in haſtam, vel in clypeum.

ἡ μὲν ἐπὶ δόρυ, ἡ δ' ἐπ' ἀσπίδα· τὸ δὲ μεταβολή, τὸ δέ τι ἐπιστροφή, καὶ ἀναστροφὴ ἄλλο. καὶ περισπασμὸς δέ τι ὀνομάζεται, καὶ ἐκπερισπασμὸς ἄλλο, καὶ στοιχεῖν, καὶ ζυγεῖν, καὶ ἐς ὀρθὸν ἀποδοῦναι, καὶ διπλασιάζειν. λέγεται δέ τις καὶ ἐπαγωγή, καὶ δεξιὰ παραγωγή, καὶ ἄλλη δυώνυμος παραγωγή, καὶ πλαγία δὲ φάλαγξ ἐστί τις, καὶ ὀρθία φάλαγξ ἄλλη, καὶ λοξὴ φάλαγξ, καὶ παρεμβολή, ἔτι μὴν προτάξεις καὶ ὑποτάξεις. Κλίσις μὲν δή ἐστιν ἡ κατ' ἄνδρα κίνησις. καὶ τῆς κλίσεως ἐπὶ δόρυ μὲν καλεῖται ἡ ἐς δεξιά, ἵναπερ τὸ δόρυ ἐστὶ τῷ ὁπλίτῃ· ἐπ' ἀσπίδα δέ, ἡ ἐπὶ τὰ λαιά, ἵνα φέρει τὴν ἀσπίδα. καὶ εἰ μὲν ἁπλῆ κλίσις, ἐς τὰ πλά-

Περὶ κλίσεως, καὶ μεταβολῆς, ἑκατέρας τε τῆς ἐπὶ δόρυ, καὶ τῆς ἐπ' ἀσπίδα.

για

ἐπὶ δόρυ, IN HASTAM.] Meus liber habuit ἐπὶ δόρυ, quod aperte falſum.

ἐς ὀρθὸν, IN RECTUM.] Ælianus cap. XXIV, ἐπ' ὀρθὸν, quomodo & Suidas, & Lexici veteris militaris auctor. Sed tamen apud eundem Ælianum paulo poſt eſt, εἰς ὀρθὸν.

καὶ δεξιὰ καὶ παραγωγή.] Mallem ego, καὶ δεξιά τε παραγωγή.

καὶ παρεμβολὴ, ἔτι μὴν προτάξεις καὶ ὑποτάξεις, PAREMBOLE QUOQUE, ET PROTAXIS, ET HYPOTAXIS.] Pro προτάξεις, abſque dubio προστάξεις eſt ſcribendum. Et docent abunde ſingularum deſcriptiones, quæ ſequuntur. Differunt autem πρόταξις, & πρόσταξις non parum apud Ælianum cap. XXX, ubi vide. Cæterum ut convenirent iſta præcedentibus, vellem ego omnia ſic legere: καὶ παρεμβολὴ ἔτι μὴν καὶ πρόσταξις καὶ ὑπόταξις.

κλίσις μὲν δή ἐστιν ἡ κατ' ἄνδρα κίνησις, CETERUM CLISIS EST MOTUS QUI FIT A VIRIS SINGULIS.] Hanc in ſequente tabella adſpice.

τὴν

Statio militis ante cliſin ſeu inclinationem.

d d

Simplex cliſis in clypeum. | Simplex cliſis in haſtam.

Duplex cliſis in clypeum, ſeu metabole. P | P Duplex cliſis in haſtam, ſeu metabole.

κα μόνον παράγει τὴν ὄψιν· εἰ δὲ διπλῆ γένοιτο, ἀποστρέφει τὴν ὄψιν ἐς τὸ κατόπιν τοῦ ὁπλίτου. τοῦτο δὲ ἤδη ἡ μεταβολὴ καλεῖται. Ἐπιστροφὴ δέ ἐστιν, ἐπειδὰν τὸ πᾶν σύνταγμα πυκνώσαντες κατὰ παραστάτην καὶ ἐπιστάτην, καθάπερ ἑνὸς ἀνδρὸς σῶμα ἐπὶ δόρυ ἢ ἐπ' ἀσπίδα ἐγκλίνωμεν, καθάπερ ἐπὶ κέντρῳ τῷ λοχαγῷ παντὸς τοῦ τάγματος περιελιχθέντος, καὶ μεταλαβόντος τόπον μὲν τὸν ἔμπροσ-

Περὶ ἐπιστροφῆς, ἀναστροφῆς, περισπασμοῦ, καὶ ἐκπερισπασμοῦ.

cliſis, vultus convertitur in latus, ſi vero duplex, vultus militis convertitur ad tergum. Cæterum hæc ſpecies nunc metabole vocatur. Epiſtrophe autem eſt, cum ſyntagma totum ad paraſtatam ſimul & epiſtatam condenſatum velut unius viri corpus in haſtam vel clypeum inclinamus, ſtante lochago velut centro, totoque agmine circumacto, & capiente locum anteriorem,

De converſione, reverſione, inflexione, & circumflexione.

τὴν πάζιν.] Quid hoc eſt vocabuli? num ſcribendum *τάξιν* At monuerat noſter ſupra, *κλίσιν* omnem eſſe *καθ' ἕνα*. Puto abſque ambiguitate, ſcribendum eſſe *ὄψιν*. Ita mox: *ἀποστρέφει τὴν ὄψιν ἐς τὸ κατόπιν.*

πυκνώσαντες, CONDENSATUM.] Non ex aciei hujus, verum alia quacunque cauſſa, ut ex Æliano cognoſcimus. Propter illam enim *πύκνωσιν* hic motus inſtituitur. Alias ſervatur *κλίσις*, cujus ab *ἐπιστροφῇ* ea eſt differentia, quod in iſta ſeſe vertunt ſinguli, in hac tota acies. In iſta ſervant omnes ſuum locum, corpus vultumque tantum circumagunt. In hac omnes locum ſuum mutant, præter unicum lochagum.

rem, conſpectum vero ad dextram, manente quolibet epiſtata & paraſtata. Anaſtrophe autem eſt reſtitutio epiſtrophes in locum priorem. Periſpasmus autem appellatur motus agminis ex duabus epiſtrophis conſtans, ita ut priorem locum poſteriore permutent. Ecperiſpaſmus vero, ex tribus epiſtrophis conſtans motus continuus totius agminis, ita ut ſi commutatio fiat in haſtam, aſpectus vertatur in ſiniſtram, ſi vero in clypeum, vertatur in dextram. Stichein ſeu verſare dicitur, cum recta ſerie incedunt cum lochago & urago, æqualia inter ſe ſpacia ſervantes. Zigein ſeu jugare, cum recto ordine incedit quilibet ſecundum longitudinem ex iis, qui ſunt in verſu jugante. Iugant autem ſimul cum lochago, lochagi

Verſare quid, & jugare, & quid in rectum dare.

θεν, ἐπιφάνειαν δὲ τὴν ἐκ δεξιῶν, διαμενόντων ἑκάστῳ τῶν τε ἐπιστατῶν καὶ παραστατῶν. ἀναστροφὴ δέ ἐστιν ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἐπιστροφῆς ἐς τὴν προτέραν χώραν. περισπασμὸς δὲ καλεῖται ἡ ἐκ δυσὶν ἐπιστροφῶν τοῦ τάγματος κίνησις, ὡς μεταλαβεῖν τὸν ὀπίσω τόπον. ἐκπερισπασμὸς δὲ, ἡ ἐκ τριῶν ἐπιστροφῶν συνεχῶν τοῦ παντὸς κίνησις, ὥστε μεταλαμβάνειν, εἰ μὲν ἐπὶ δόρυ γίγνοιτο, τὴν ἐξ ἀριστερῶν ἐπιφάνειαν, εἰ δὲ ἐπ' ἀσπίδα, τὴν ἐκ δεξιῶν. Στοιχεῖν δὲ λέγεται τὸ ἐπὶ εὐθείας ἰέναι τῷ λοχαγῷ, καὶ τῷ οὐραγῷ, σώζοντα τὰ ἴδια διαστήματα. ζυγεῖν δὲ τὸ ἐπ' εὐθείας ἰέναι κατὰ μῆκος ἕκαστον τῶν ἐν τῷ λόχῳ τῷ ζυγοῦντι. συζυγοῦσι δὲ τῷ μὲν λοχαγῷ οἱ λοχαγοὶ πάν-

Στοιχεῖν τι, καὶ ζυγεῖν, καὶ ἐπ' ὀρθὸν ἀποδοῦναι.

δυεῖν ἐπιστροφῶν, DUABUS EPISTROPHIS.] Corrige, δυοῖν ἐπιστροφοῖν. Et ſic Ælianus.

σώζοντα, SERVANTES.] Poſſit videri σώζοντας ſcribendum, quomodo eſt apud Ælianum. Ego tamen nihil muto, quia referri poteſt ad ſubintellectum ἕκαστον ἄνδρα.

τὰ ἴδια διαστήματα, ÆQUALIA INTER SE SPACIA.] Neſcio annon ſcripſerit noſter, τὰ ἴσα διαστήματα. Hæc enim eſt ſententia, debere quemlibet, qui ſic recta linea incedit inter lochagum & uragum, non diſtare longius à præcedenti, quam à ſubſequenti, ut ſpacia inter ſingulos in verſu ſint æqualia. ἴσα habet quoque Ælianus.

ἐπ' εὐθείας ἰέναι. RECTO ORDINE INCEDIT.] Ita paulo ante, ἐπὶ εὐθείας ἰέναι. Ælianus utrobique legit εἶναι. verum puto noſtrum eſſe melius, præſertim cum profeſſus ſit in præcedentibus, explicaturum ſe ὀνόματα κινήσεων. Ac neſcio, an non Ælianus quoque ita ſcripſerit. Judicent peritiores.

συζυγοῦσι δὲ, JUGANT AUTEM.] Ex hoc loco ſupplenda eſt lacuna apud Ælianum cap. xxv. nam hodie poſtrema tantum verba, οἱ λοχαγοὶ πάντες ibi leguntur. Geſnerus putavit ſufficere, ſi ſcri-

πάντες, τῷ δὲ τούτου ἐπιστάτῃ οἱ τῶν ἄλλων λοχαγῶν ἐπιστάται, καὶ ἐφεξῆς ὡσαύτως. καὶ μὴν ἐς ὀρθὴν ἀποδοῦναι λέγεται, τὸ εἰς τὴν καθεστῶσαν ἐξ ἀρχῆς ἐπιφάνειαν καταστῆσαι τοὺς ὁπλίτας τὴν ὄψιν, οἷον εἴ τις ἐπὶ τοὺς πολεμίους τετραμμένος, κελευσθείη ἐπὶ δόρυ κλῖναι, ἔπειτα αὖ παρεγγελθεὶν αὐτῷ, ἐς ὀρθὸν ἀποκαταστῆσαι, δεήσει πάλιν αὐτὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους τετράφθαι. Ἐξελιγμῶν δὲ διτταὶ ἰδέαι, ἡ μὲν κατὰ λόχους, ἡ δὲ κατὰ ζυγά. τούτων δὲ αὖ ἑκάτερα τριχῆ νενέμηται. ὁ μὲν γάρ τις ἐξελιγμὸς Μακεδὼν, ὁ δὲ Λάκων, ὁ δὲ Κρητικὸς ὀνομάζεται. τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον καλούμενον εὑρίσκω καὶ Περσικὸν, καὶ Χόρειον. Μακεδὼν μὲν οὖν ἐστιν, ὁ μεταλαμβάνων τῆς φάλαγγος τὸν ἔμπροσθεν τόπον, ἀντὶ δὲ τῆς κατὰ πρόσωπον ἐπιφανείας τὴν κατόπιν. Λάκων δὲ, ὁ καταλαμβάνων τῆς φάλαγγος τὸν ὀπίσω τόπον, καὶ ὡσαύτως ἀντὶ τῆς πρόσθεν ἐπιφανείας τὴν

Περὶ ἐξελιγμῶν, ὅτι δύο αὐτῶν γένη, τὸ μὲν κατὰ λόχους, τὸ δὲ κατὰ ζυγά. περὶ διαφορᾶς αὐτῶν, καθ' ἣν ὁ μὲν Μακεδὼν, ὁ δὲ Λάκων, ὁ δὲ Χόρειος.

omnes, cumque epiſtata ejus lochagorum aliorum epiſtatæ, & ſic deinceps cæteri ſimiliter. In rectum dare, eſt vultum militum in priorem locum vertere, ut ſi quis in hoſtes converſus jubeatur inclinare in haſtam, deinde dare ſe in rectum, debebit is rurſum convertere ſe in hoſtem. Exeligmorum autem ſpecies ſunt duæ, una per verſus, alia per juga, utraque iterum in tres ſpecies dividitur. Eſt enim unus Exeligmus qui Macedonicus, & alius qui Laconicus, & alius qui Creticus vocatur, quem ipſum Perſicum & Chorium etiam invenio dictum. Macedonicus eſt, qui priorem phalangis locum transfert, verum frontem, quam habuit in anteriora, vertit in poſteriora. Laconicus vero, qui poſteriorem locum capit, & ſimiliter frontem, quam habuit in anteriora, vertit in po-

De Evolutionibus, quod earum duo ſint genera, unum per verſus, per juga alterum. de earum differentia, qua alia Macedonica, alia Laconica, alia Choria dicitur.

ſcriberetur, ὡς οἱ λαχαγοὶ. Arcerius, ζυγῆσιν οἱ λοχαγοὶ, correxit. Verum neutrum ſufficit, ut facile ex membro ſubſequenti, quod huic reſpondere debet, colligitur. Et conſentiunt emendationi noſtræ codices Mss, de quo ad Ælianum ipſum ſuo tempore videbimus, ſi vitam Deus dabit.

καὶ ἐφεξῆς ὡς οὕτως, ET SIC DEINCEPS] Margo libri Bigotiani ὡσαύτως, quod probo. Vitium eſt ex eo, quia diviſim ſcriptum fuit, ὡς αὔτως, ita namque noſter ſolet perpetuo. Vide infra.

καὶ Χόρειον, ET CHORIUM.] Legendum mea ſententia, χόρειον. Apud veterem auctorem vocabulorum militarium χορεῖος nominatur. Et ſic vulgo legitur etiam apud Ælianum. At in Mſſ. eſt χόρειος.

poſteriora. Creticus autem, qui & Perſicus vocatur, eundem quidem phalangis retinere locum facit agmen totum, ſingulos autem armatos relinquere locum ſuum, & capere alium, lochagum quidem uragi, uragum vero lochagi, & pro fronte in anteriora, frontem in poſteriora vertere. Exeligmi autem per juga fiunt, cum quis ad ſectiones ſtatuere vult cornua, ad cornua vero ſectiones, & medium phalangis omne confirmare, & ſimiliter ad dextra ponere ſiniſtra, & ad ſiniſtra, dextra. Qui in partibus majoribus facere exeligmos timent, propter hoſtium vicinitatem, & nihilominus mutare aciem debent, ii facere eos poſſunt per ſingula ſyntagmata. Exeligmus

καὶ ὄπισθεν. ὁ δὲ Κρητικός τε καὶ Περσικὸς ὀνομαζόμενος, τὸν αὐτὸν μὲν ἐπέχειν ποιεῖ τόπον τῆς φάλαγγος τὸ πᾶν σύνταγμα, τῶν δ᾽ ἐν τῷ μέρει ὁπλιτῶν ἕκαστον αὐτοῦ πρότερον ἐπεῖχεν τόπου, ἕτερον μεταλαμβάνειν, τὸν μὲν λοχαγὸν τὸν τοῦ οὐραγοῦ, τὸν δὲ οὐραγὸν τὸν τοῦ λοχαγοῦ, καὶ ἀντὶ τῆς κατὰ πρόσωπον ἐπιφανείας τὴν κατόπιν. οἱ δὲ δὴ κατὰ ζυγὰ ἐξελιγμοὶ γίγνονται, ἐπειδὰν ἐπὶ τῶν ἀποτομῶν βουληθῇ τις τὰ κέρατα καθιστάναι, τὰς δὲ ἀποτομὰς ἐπὶ τῶν κεράτων, καὶ τὸ μέσον τῆς πάσης φάλαγγος ἀποτελέσαι καρτερόν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ δεξιὰ ἐν τοῖς εὐωνύμοις καθίστησι, καὶ τὰ εὐώνυμα ἐν τοῖς δεξιοῖς. εἰ δὲ μὴ παρέχοι κατὰ μείζονα μέρη τῆς φάλαγγος ἐξελιγμοὺς ποιήσασθαι, πελαζόντων ἤδη τῶν πολεμίων, δέοι δὲ ἐξελίξαι τὴν τάξιν, τότε δὴ καὶ τὰ συντάγματα ἐξελίττουσι. Καὶ ὁ μὲν κατὰ

στίχους

ἐπεῖχεν τόπον, RELINQUERE LOCUM.] Scribendum eſt, ἐπέχειν, mea ſententia.

ἀπὸ τ ἀποτομῶν, AD SECTIONES.] Scribe confidenter, ἐπὶ τῶν ἀποτομῶν. Sic noſter mox, ἐπὶ τῶν κεράτων. Neque aliter habet Ælianus, aut veteris vocabularii militaris auctor. ἀποτομαὶ ſunt, quibus acies ſecundum longitudinem dividitur, vel in duas, vel in tres partes. Hoc modo, cum fit acies media, & duo cornua; illo, cum fiunt duo tantum cornua. Quo poſteriori reſpectu ſupra cap. XII. vocavit hoc ipſum διχοτομίαν, atque os, ſeu umbilicum dixit appellari. Intelligit autem noſter per ἀποτομὰς, eorum partem militum, qui collocati ſunt ad iſtas ſectiones. Quæ pars ſi transfertur ad cornu, quæque fuerat in cornu, ad ſectionem, fieri ἐξελιγμοῦ hoc genus cenſetur.

ὡς ἄυτως, SIMILITER.] Ita plane ſupra quoque, καὶ ὡς ἄυτως ἀντὶ τοῦ πρόσθεν ἐπιφανείας. Vulgo jungitur. Adde ſeq. caput.

ἐν τοῖς εὐωνύμοις, SINISTRA.] Ita ſtatim poſt: καὶ τὰ εὐώνυμα. Verum lectio hæc ſine dubio eſt vitioſa, ſcribendumque δυωνύμοις, & δυώνυμα.

μετα-

Περὶ τρόπων, καθ' οὓς οἱ ἐξελιγμοὶ γίνονται.

στίχους ἐξελιγμὸς Μακεδὼν ἂν καλεῖται, ἐπειδὰν ὁ λοχαγὸς μὲν μεταβάλληται, οἱ δὲ ὀπίσω ἐκ δόρατος παραπορευόμενοι ἐφεξῆς ἀλλήλων ἱστῶνται. Λάκων δὲ ἐξελιγμὸς ὀνομάζεται, ἐπειδὰν ὁ λοχαγὸς μεταβαλλόμενος ἐκ δόρατος ὅλον τὸν λόχον μεταλλάξῃ ἐς ἄλλον ἴσον τῷ πρόσθεν τόπῳ, οἱ δὲ λοιποὶ ἑπόμενοι ἐφεξῆς αὐτῷ τάττονται. ὁπότ' ἂν ὁ μὲν οὐραγὸς μεταβάλληται, ὁ δὲ ὀπίσω αὐτοῦ τεταγμένος ἐκ δόρατος τοῦ οὐραγοῦ παραπορευόμενος ἔμπροσθεν αὐτοῦ τάττηται, καὶ οἱ λοιποὶ ὡσαύτως, ἄλλος πρὸς ἄλλους ἐπιταχθεὶς τὸν λοχαγὸν οὗ πρωτοστάτην ποιήσωνται. Χόρειος δὲ ἐξελιγμὸς γίνεται, ἐπειδὰν ὁ λοχαγὸς μεταβαλλόμενος ἐπὶ δόρυ προΐῃ ἐπὶ τοῦ λόχου, ἔς τ' ἂν κατάσχῃ τὸν τοῦ

De modis, quibus Evolutiones fiunt.

qui fit per verſus, Macedonicusque vocatur, fit, cum mutatur lochagus, quique ſequuntur, ab haſta ſe vertentes alii poſt alios collocantur. Exeligmus autem Laconicus vocatur, quando lochago vertente ſe ab haſta verſum totum in alium æqualem priori vertit locum, cæteri autem ſequentes ordine poſt eum ſimiliter ſtatuuntur. Vel, quando uragus immutatur, ac qui poſt eum conſtitutus uragum, ab haſta præcedens ante eum collocatur, cæterique ſimiliter alius ante alium ſtatuitur, donec lochagus fiat protoſtata. Chorius autem exeligmus fit, cum lochagus converſus in haſtam procedit in verſu, donec venerit ad locum uragi, uragus

μεταβάλληται, MUTATUR.] Scribo, μεταβάλληται, cum Æliano.

ἐκ δόρατος παραπορευόμενοι, AB HASTA SE VERTENTES.] Ita plane Ælianus. Noſter rurſum in ſequentibus, μεταβαλλόμενοι ἐκ δόρατος. Arcerius (nam Robortellus vertere omiſit) interpretatur: *quique pone ſequuntur in haſtam converſi ſuccedentes ordini gradum inter ſe ſiſtunt.* Quaſi legerit ἐπὶ δόρυ, aut ἐκ δόρατος idem putarit. Ego autem cenſeo diverſa eſſe, imo ſibi adverſari, & μεταβάλλεσθαι ἐπὶ δόρυ dici eum, qui ſe vertit ad latus ſiniſtrum, μεταβάλλεσθαι ἐκ δόρατος autem, qui cum ſtaret in ſiniſtro latere, vertit ſe vel in anteriora, vel in poſteriora.

ἱστῶνται, COLLOCANTUR.] Apud Ælianum eſt, ἵστανται. Sed hoc modo habent Mſ. ejus.

ἐπὶ δόρυ προΐῃ ἐπὶ τοῦ λόχου, IN HASTAM PROCEDIT IN VERSU.] Non poteſt eſſe dubium, quin ſint vitioſa iſta. Quid enim vult illud ἐπὶ bis repetitum? Ælianus ita habet: ὁ δὲ χορεῖος γίνεται, ὅταν ὁ λοχαγὸς μεταβαλλόμενος ἐκ δόρατος προάγῃ τοῦ λόχου. Scribo igitur, προΐῃ τοῦ λόχου, omiſſo illo ἐπὶ. Sed quid eſt, quod habet ἐκ τοῦ δόρατος, pro ἐπὶ δόρυ apud noſtrum? Præfero lectionem noſtri. nam de altera, quæ fit ἐκ τοῦ δόρατος, egerat in ſuperioribus.

ἐπι-

gus autem, donec ad lochagi. Atque ita quidem fiunt per verſus; ad eundem vero modum & per juga quomodo fiant, non difficile eſt intelligere. Diplaſiaſmorum vero ſive duplicationum genera ſunt duo, quædam per juga, quædam in latitudinem. Atque harum quidem quælibet aut numero fiunt, aut loco. Numero quidem, ſi pro mille viginti quatuor in longitudine faciamus bis mille quadraginta octo, eundemque locum phalanx tota retineat. Fit hoc autem inſertis in medio armatorum epiſtatis, qui ſunt in latitudine, atque ita denſatur frons phalangis. Quod ſi hos reſtituere volumus figuræ priori, exclamemus, *qui in longitudine ſunt inſerti, revertantur in ordinem*. Sin vero duplicare locum etiam voluerimus longitudinis, ut exempli gratia ſtadiorum quinque aciem extendere in decem, ex latitudine inſertos in longitudinem, medium inter armatos intervallum jubebimus ad dextram explicari, reliquos vero eorumque dimidiam partem ad ſiniſtram, à verſibus ſecundis ad cornua incipientes, atque ita duplex obtinebit ſpacium univerſa acies. Quod ſi reſtituere hos volumus priori formæ, explicare

De duplicationibus, quod earum duo ſint genera, vel per juga vel in latitudinem. quomodo utrumque genus duplicetur, vel numero, vel loco. & ut rurſum reſtituatur.

οὐραγοῦ τόπον, ὁ δὲ οὐραγὸς τὸν τοῦ λοχαγοῦ. οὗτοι μὲν οὖν κατὰ λόχους γίνονται· ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ ζυγὰ συντελούμενοι, οὐ χαλεπὸν γνωσθῆναι. Διπλασιασμῶν δὲ διττὰ γένη τυγχάνει ὄντα, ἤτοι κατὰ ζυγά, ἢ κατὰ βάθος. καὶ τούτων ἕκαστον ἢ τῷ ἀριθμῷ διπλασιάζεται, ἢ τῷ τόπῳ. ἀριθμῷ μὲν, εἰ ἀντὶ χιλίων εἴκοσι τεσσάρων τὸ μῆκος δισχιλίων τεσσαράκοντα ὀκτὼ ποιησαίμεθα, τὸν τόπον τὸν αὐτὸν ἐπεχούσης τῆς πάσης φάλαγγος. γίνεται δὲ τοῦτο, παρεμβαλλόντων ἐς τὰ μεταξὺ τῶν ὁπλιτῶν τοὺς ἐν τῷ βάθει ἐπιστάτας. καὶ οὕτω πυκνοῦται ἡμῖν τὸ μέτωπον τῆς φάλαγγος. ἀποκαταστῆσαι δὲ ἐπειδὰν βουληθῶμεν, παραγγέλλομεν ὧδε· οἱ ἐς τὸ μῆκος ἐπιτεταγμένοι, ἐπάνιτε ἐς τάξιν. εἰ δὲ καὶ τῷ τόπῳ διπλασιάσαι ἐθέλοιμεν τὸ μῆκος, ὡς ἀντὶ σταδίων πέντε ἐς δέκα ἐκτεῖναι τὴν τάξιν, τοὺς ἐκ τοῦ βάθους παρεμβληθέντας ἐς τὸ κατὰ μῆκος, μέσον τῶν ὁπλιτῶν διάστημα ἐπὶ τὰ δεξιὰ κελεύσομεν ἐξελίσσεσθαι, τοὺς δὲ λοιποὺς καὶ ἡμίσεας αὐτῶν ἐπὶ τὰ εὐώνυμα, ἀπὸ τῶν πρὸς τοῖς κέρασι δευτέρων λόχων ἀρξάμενοι, καὶ οὕτω διπλάσιον ἐφέξει χωρίον ἡ πᾶσα τάξις. ἀποκαταστῆσαι δὲ ἐπειδὰν βουληθῶμεν, αὖ ἐξελίσσειν τοὺς κατὰ

Περὶ διπλασιασμῶν, ὅτι δύο αὐτῶν γένη, ἤτοι κατὰ ζυγά, ἢ κατὰ βάθος. πῶς καθ' ἑκάτερον τὸ γένος ἡ φάλαγξ διπλασιάζεται, ἢ τῷ ἀριθμῷ, ἢ τῷ τόπῳ. καὶ πῶς πάλιν ἀποκαθίσταται.

κέρατα

ἐπιστάτας.] Fuit ἐπιστάτος in meo.

πυκ

κέρατα τεταγμένους, τινὰς πρότερον εἶχον τόπους. οὐ πάνυ δὲ ὠφέλιμοι οἱ διπλασιασμοὶ ἐγγὺς ὄντων πολεμίων, ὅτι ταραχῆς τε τοῦ ἡμετέρου στρατεύματος δόξαν παρέξουσιν ἐκείνοις, καὶ αὐτὸ τὸ στράτευμα ἐν τῇ μετακινήσει ἀσθενέστερον ἅμα καὶ ἀτακτότερον καθιστᾶσιν. ἀλλὰ τοὺς ψιλοὺς ἐπικλείνειν ἄμεινον, καὶ τοὺς ἱππέας, ὡς τὴν ἐκ τοῦ διπλασιασμοῦ ἔκπληξιν ἄνευ κινήσεως τῆς πεζικῆς φάλαγγος τοῖς πολεμίοις ἐμποιῆσαι. γίνεται δὲ τὸ διπλασιάζειν ἀναγκαῖον, ἢ ὑπερφαλαγγῆσαι ἡμῶν θελησάντων ὑπὲρ τὸ τῶν πολεμίων κέρας, ἢ κωλῦσαι ὑπερφαλαγγῆσαι ἐκείνους. τὸ βάθος δὲ διπλασιάζεται, εἰ ὁ δεύτερος λόχος τῷ πρώτῳ ἐπιταχθείη, ὥστε τὸν τοῦ δευτέρου λόχου λοχαγὸν ἐπιστάτην τοῦ πρώτου λοχαγοῦ γενέσθαι, τὸν δ' ἐπιστάτην τὸν πρῶτον, τοῦ μὲν ἐκείνου ἐπιστάτου ἐπιστάτην γενέσθαι. οὕτως γὰρ ὁ μὲν πρόσθεν πρῶτος ἂν τοῦ β' λόχου, δεύτερός ἐστι τοῦ πρώτου λόχου. ὁ δὲ

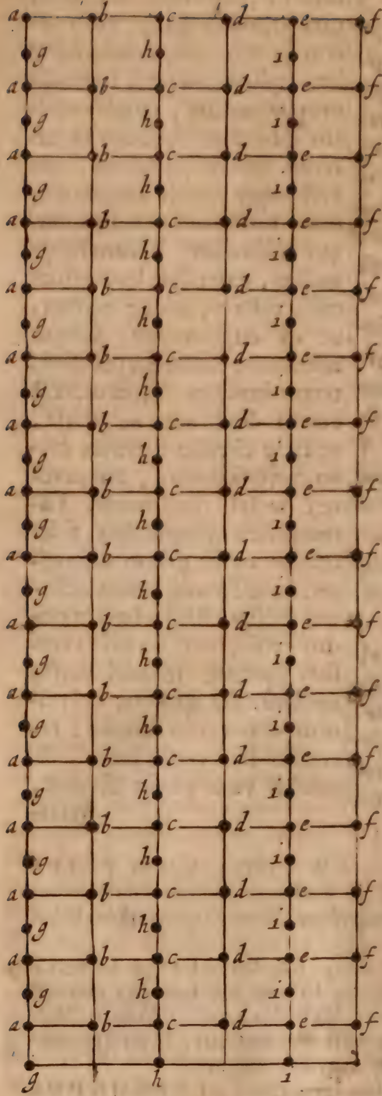
eos, qui ſunt ad cornua collocati, jubebimus ad loca, quæ prius habebant. Non autem penitus ſunt conducibiles hæ duplicationes, ſi hoſtes in propinquo ſunt, quod tumultus quandam ſpeciem in exercitu noſtro præbeant, exercitusque ipſe in transmutatione minus ordinate firmiterque collocetur. Verum longe melius, extendere levis armaturæ milites, atque equites, ut ex duplicatione, abſque mutatione phalangis pedeſtris, terror hoſtibus injiciatur. Eſt autem duplicatio neceſſaria, quando circuire cupimus cornu adverſariorum, aut cavere, ne ipſi circumeant. Latitudo autem duplicatur, ſi ſecundus verſus primo adjungitur, ita ut ſecundi verſus lochagus epiſtata fiat lochagi in primo verſu, epiſtata primi verſus, epiſtatæ ſecundi verſus epiſtata. Ita namque qui primus erat verſus ſecundi, ſecundus fiet verſus primi, ſecundus vero verſus ſecundi,

quar-

τινὰς πρότερον εἶχον τόπους, AD LOCA QUÆ PRIUS HABEBANT.] Non intelligo illud *τινὰς*. Exiſtimo ſcribendum eſſe *εἰς οὓς*, ut reſpondeat ſequenti *τόπους*. Margo Bigotiani libri habet *εἴς τινας*, quod valde placet.

ἐκ τοῦ διπλασιασμοῦ ἔκπληξιν, EX DUPLICATIONE TERROR.] Ita correxi locum. In meo fuit *ἔσπληξιν*, quod eſt nihili. Intelligit terrorem, quem viſa hoſtium multitudo facit. Multitudo autem ſimulatur per ejusmodi *διπλασιασμὸν*, & aciei productionem. Atque ita poſtea ſcriptum vidi in Bigot.

εἰ ὁ δεύτερος λόχος τῷ πρώτῳ ἐπιταχθείη, SI SECUNDUS VERSUS PRIMO ADJUNGITUR.]



a a a &c. notant ſedecim milites verſus primi.

b b b &c. notant ſedecim milites verſus ſecundi.

c c c &c. ſedecim milites verſus tertii.

d d d &c. milites verſus quarti.

e e e &c. ſedecim milites verſus quinti,

f f f &c. milites verſus ſexti. Et ſic in reliquis.

g g g &c. notant ſedecim milites verſus ſecundi, qui verſui primo adjuncti.

h h h &c. notant ſedecim milites verſus quarti, qui verſui tertio adjuncti.

i i i &c. notant ſedecim milites verſus ſexti, qui verſui quinto adjuncti: ut per duplicationem ſit numerus XXXII. Et ſic deinceps verſus omnes pares imparibus adjungendi.

δεύτερος ἐν τῷ δευτέρῳ, τέταρτος τοῦ α΄. καὶ ὡσαύτως ἐφεξῆς, ἕως ἂν ἅπας ὁ δεύτερος λόχος κατὰ τὸν πρῶτον ἐπ᾽ εὐθείας ἐναλλὰξ ἐνταχθῇ ἐς βάθος. οὕτω γάρ τοι καὶ ὁ τέταρτος λόχος τὸν τρίτον βαθυνεῖ, συνταχθεὶς αὐτῷ, καὶ ἁπλῶς οἱ ἄρτιοι εἰς τοὺς περιττοὺς ἐντάχθήσονται. οὐ χαλεπὸν δὲ γνῶναι, ὅπως καὶ αὐτοῦ τοῦ κατὰ βάθος χωρίου διπλασιασμὸς ἔσται, καὶ ἡ ἀπὸ τοῦδε ἀποκατάστασις. καὶ

Περὶ φάλαγγος πλαγίας, ὀρθίας, καὶ λοξῆς.

μὲν πλαγία μὲν φάλαγξ ἐστὶν, ἡ τὸ μῆκος τοῦ βάθους πολλαπλάσιον ἔχουσα. ὀρθία δὲ, ὅταν ἐπὶ κέρας πορεύηται. οὕτω δὲ αὖ τὸ βάθος τοῦ μήκους πολλαπλάσιον παρέχεται. ὅλως τε παραμήκες μὲν τάγμα ὀνομάζεται, ὅ τι περ ἂν τὸ μῆκος ἔχῃ ἐπιπλεῖον τοῦ βάθους. ὄρθιον δὲ, ὅ τι περ ἂν τὸ βάθος τοῦ μήκους. λοξὴ δὲ ὀνομάζεται φάλαγξ, ἡ τὸ μὲν ἕτερον κέρας, ὁπότερον ἂν ὁ στρατηγὸς βούληται, τοῖς πολεμίοις πελάζον ἔχουσα, καὶ αὐτῷ μόνῳ ἀγωνιζομένη, τὸ δὲ ἕτερον δι᾽ ὑποστολῆς σώζουσα. Παρεμ-

quartus primi verſus. Atque ſic deinceps ſeſe habet verſus omnis erga primum, quando ſecundum latitudinem celeriter duplicandum. Ita namque & verſus quartus tertium dilatat, ſi ei addatur, & in univerſum omnes pares, ſi imparibus inſerantur. Nec vero, quomodo ſecundum latitudinem locus duplicari debeat, intellectu eſt difficile, itemque quomodo acies ex eo reſtituatur ad priorem formam. Plagia vero ſeu transverſa phalanx, quæ longitudinem latitudine multo habet majorem. Orthia vero, ſive recta, cum fit proceſſus in cornu. ſic vero etiam latitudo major fit longitudine. In univerſum vero longum agmen dicitur, cujus longitudo major eſt latitudine. Rectum autem, cujus latitudo major longitudine. Laxa vero ſeu obliqua phalanx, quæ cornu alterutrum, quodcunque viſum fuerit imperatori, hoſtibus habet proxime objectum, eoque ſolo præliatur, alterum vero ſervat velut in ſubſidium. Parembolam

De phalange tranſverſa, recta, & obliqua.

οἱ ἄρτι οἱ, PARES.] Scribe, οἱ ἄρτιοι, ex Æliano. Vitium natum ex repetitione earundem litterarum.

ἐπικαίρως, IN CORNU.] Scribe abſque ambiguitate, ἐπὶ κέρας. Simile vitium in Suida notavit Arcerius. Auctor vetus lexici Militaris: ὀρθία δὲ φάλαγξ λέγεται, ὅταν ἐπὶ κέρας πορεύηται. Quid autem ſit ἐπὶ κέρας, dixi pluribus ad Mauricium.

παραμήκες μὲν τάγμα, LONGUM AGMEN.] Ælianus habet πρᾶγμα, quod defendit Arcerius contra Suidam, apud quem eſt τάγμα. Sed defenſionem illam nullam eſſe docet noſter, itemque libri Mſſ. in quibus legitur πᾶν τάγμα. Et ſequitur, ὡσαύτως δὲ καὶ φάλαγξ, quo id ipſum declaratur.

παρεμ-

De inſertione, adpoſitione, injunctione, & ſubjunctione.

bolam vero ſeu inſertionem nominant, cum in ſpaciis quorundam, qui priori poſiti ſunt loco, intermediis, qui ſtant in poſteriori loco collocantur recta cum eis linea, ut ſic impleatur ſpacium vacuum, ante in phalange relictum. Proſtaxis vero, cum ab utroque mero, vel tantum alterutro ad cornu ponitur globus, qui phalangis fronti recta linea reſpondeat. Entaxin autem ſeu injunctionem vocant, quando leviter armatos in intervalla peditum inſerunt, virum viro adjungentes. Hypotaxin vero, ſeu ſubjunctionem, quando leviter armatos ad extremitates phalangis ſubjungit aliquis figura quaſi inflexa.

Quod exercitum cum voce, tum ſignis viſibilibus, tum tuba adſuefacere oporteat.

Oportet autem exercitum aſſuefieri ad percipienda mandata confeſtim, cum ea, quæ ſignificantur voce, tum ea, quæ percipiuntur viſu, tum quæ dantur tuba. Videntur autem evidentiora, quæ voce dantur, quandoquidem ſic totus declaratur animus, non autem cætera ſigna, quæ videntur ſolum, vel audiuntur. Verum quoniam plurima impediunt in pugnis ea, quæ fiunt declaratione vocis,

Περὶ παρεμβολῆς, προστάξεως, ἐντάξεως, καὶ ὑποτάξεως.

βολὴν δὲ ὀνομάζουσιν, ἐπειδὰν προτεταγμένων τινῶν κατὰ τὰ διαστήματα ἐκ τῶν ἐπιτεταγμένων ἐγκαθιστῶνται αὐτοῖς, ἀλλὰ ἐπ᾽ εὐθείας, ὡς ἀναπληρῶσαι τὸ πρόσθεν ἀπολειπόμενον κενὸν τῆς φάλαγγος. πρόσταξιν δὲ, ὅταν ἢ ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν τῆς τάξεως, ἢ ἐκ θατέρου κατὰ τὸ κέρας αὐτὸ προστεθῇ τι στῖφος, τῇ πάσῃ φάλαγγι κατ᾽ εὐθὺ τοῦ μετώπου τῆς τάξεως. ἔνταξιν δὲ ὀνομάζουσιν, ἐπειδὰν τοὺς ψιλοὺς ἐς τὰ διαστήματα τῶν πεζῶν ἐντάξωσιν, ἄνδρα παρ᾽ ἄνδρα ἱστάντες. ὑπόταξιν δὲ, ἐπειδὰν τοὺς ψιλοὺς ἐπὶ τὰ πέρατα τῆς φάλαγγος ὑποτάξῃ τις, ὡς ἐς ἐπικάμπιον.

Ὅτι δεῖ τὴν στρατιὰν ἐθίζειν, τὰ μὲν φωνῇ, τὰ δὲ διὰ σημείων ὁρατῶν, τὰ δὲ τῇ σάλπιγγι.

Χρὴ δὲ τὰ παραγγέλματα ἐθίζεσθαι τὴν στρατιὰν ὀξέως δέχεσθαι, τὰ μὲν φωνῇ, τὰ δὲ ὁρατοῖς σημείοις, τὰ δὲ τῇ σάλπιγγι. καὶ σαφέστερα μὲν τυγχάνει ὄντα τὰ λέξει δηλούμενα, ὅτι καὶ παντὸς τοῦ νοῦ ἡ δήλωσις οὕτω γίγνεται, οὐχὶ δὲ σύμβολόν τι αὐτοῦ μόνον ὁρᾶται ἢ ἀκούεται. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πολλὰ τὰ ἐξείργοντά ἐστιν ἐν ταῖς μάχαις πρὸς τὴν διὰ φω-

νῆς

προστάξις.] Mallem, πρόσταξιν, ut reſpondeat præcedenti παρεμβολὴν δὲ ὀνομάζουσιν.

ἐντάξωσιν, INSERUNT.] Perperam in meo legebatur ἀντάξωσιν.

ἐπὶ τὰ πέρατα, AD EXTREMITATES.] Ita habent libri Mſſ. etiam apud Ælianum. Nam in vulgatis legitur, ὑπὸ τὰ κέρατα.

ὁ τοῦ

τὰς δηλώσεις, ὁ κτύπος τε ὁ ἐκ τῶν ὅπλων, καὶ αἱ παρακελεύσεις ἀλλήλοις, καὶ οἰμωγαὶ τιτρωσκομένων, καὶ παρεππασία δυνάμεως ἱππικῆς, ψόφος τε τῶν ὅπλων, καὶ χρεμετισμὸς τῶν ἵππων, καὶ σκευοφόρων παρεόντων, προσεθιστέον τὴν στρατιὰν καὶ τοῖς ὁρατοῖς σημείοις. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῦτα ἤδη ἄπορά ἐστιν οἱ γίνεται, οἷον ὁμίχλη, ἢ κονιορτὸς πολὺς ἄνω αἰρόμενος, ἢ ἥλιος κατὰ προσώπου ἀντιλάμπων, ἢ νιφετὸς ξυνεχὴς, ἢ ὕδωρ λάβρον ἐξ οὐρανοῦ, ἢ τόποι σύνδενδροι, ἢ γήλοφοι ἀνεστηκότες, ὡς μὴ πάσῃ τῇ φάλαγγι ὁρατὰ γίγνεσθαι τὰ σημεῖα. ὁπότε μὲν δὴ γήλοφοι διακρίνειεν τὴν ὄψιν, πλείω τὰ ὁρατὰ σημεῖα ποιητέον. πρὸς δὲ τὰ ἐκ τοῦ ἀέρος ἐμπόδια, ἡ σάλπιγξ ἀγαθὸν ὠφέλιμος. Ὑπὲρ δὲ τῶν πορειῶν, ὅσας ποιεῖται τὰ στρατόπεδα, ἐκεῖνα χρὴ ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἡ μέν τις ἐπαγωγὴ ἐν ταῖς πορείαις, ἡ δὲ παραγωγὴ καλεῖται. καὶ ἐπαγωγὴ μέν ἐστιν, ἐπειδὰν τάγμα τάγ-

Περὶ πορειῶν τοῦ στρατοῦ. περὶ ὀρθίας ἐν αὐταῖς ἐπαγωγῆς, καὶ παραγωγῆς, ἢ ἐν δεξιᾷ, ἢ ἐν εὐωνύμῳ.

velut fragor armorum, & adhortationes mutuæ, & ejulationes vulneratorum, & prætervectiones copiarum equeſtrium, & armorum ſtrepitus, & equorum hinnitus, & lixarum turba, iccirco exercitum aſſuefacere oportet etiam ad ea ſigna obſervanda, quæ percipiuntur viſu. Quanquam & ea interdum obſervari difficulter poſſint, ut cum oritur caligo, aut pulvis excitatur ab iis, qui præcedunt, aut ſol ferit oculos, aut nix denſa, aut pluvia ſpiſſa cœlo delabitur, aut loci arboribus crebris ſint conſiti, aut collibus frequentibus aſperi, ut à phalange univerſa ſigna ea nequeant conſpici. Ac ubi quidem colles viſum impediunt, plura ſigna proponenda, quæ poſſint conſpici. Quæ autem ex aëre exiſtunt impedimenta, adverſus ea tuba eſt idonea. De itineribus autem, quæ facit exercitus, hoc notari debet, quod eorum aliquod dicatur epagoge, aliquod paragoge. Ac epagoge quidem eſt, quando tagma unum ſtatim alte-

De itineribus exercitus: de recta in iis epagoge, & paragoge, eaque vel in dextra, vel in ſiniſtra.

ὁ κτύπος, FRAGOR.] Neſcio, annon ſcripſerit noſter, ὡς ὁ κτύπος.

χρεματισμὸς, HINNITUS. Corrige, χρεμετισμὸς. Ælianus cap. XXXIV. καὶ χρεμετισμὸν ἵππων. Sic ibi legendum ex Mſ. non χρεμετισμῶν, quod eſt in editis.

πορίων, ITINERIBUS.] Scribe, πορειῶν, ex Æliano.

καὶ ἐπαγωγὴ μέν ἐστιν, AC EPAGOGE QUIDEM EST.] Addit Ælianus, cap. XXXV, ἐπαγωγὴ ὀρθία. verum ſicut noſter, ita quoque habet Suidas, auctorque Onomaſtici veteris militaris.

alterum ſubſequitur, ut cum præcedit tetrarchia una, reliquæ tetrarchiæ ſimiliter ordinatæ ſequuntur, vel quando Xenagia præcedit, ſequuntur cæteræ Xenagiæ. Uno verbo, quando uragis tagmatis præcedentis conjunguntur ſubſequentis tagmatis duces. Paragoge autem eſt, quando tota incedit phalanx, duces autem habet vel à dextris, vel à ſiniſtris. Et quando à ſiniſtris, Paragoge ſiniſtra dicitur, quando vero à dextris, dextra. Quoquo autem modo fiat iter, aut in Epagoge aut paragoge, fit aut unilatero tagmate, aut bilatero, aut trilatero, aut quadrilatero. Unilatero quidem, ſi duci ab uno latere ſuſpicio eſt hoſtis. bilatero, ſi à lateribus duobus. trilatero, ſi à tribus. quadrilatero vero, ſi ab omni latere irrupturi hoſtes videntur. Sed & monophalangia quandoque iter inſtituitur, aliquando diphalangia, & triphalangia, & tetraphalangia. Atque hoc propterea, quod difficulter pugnare queant acies priores.

ματι ἐπ' εὐθὺ ἕπηται, οἷον ἡγουμένης τετραρχίας αἱ λοιπαὶ τετραρχίαι ταύτῃ ἐπιτεταγμέναι πορεύονται. ἢ αὖ ξεναγίας ἡγουμένης αἱ λοιπαὶ ξεναγίαι ἕπονται. ἑνί τε λόγῳ, ἐπειδὰν τοῦ προηγουμένου τάγματος τοῖς οὐραγοῖς οἱ τοῦ ἐφεξῆς τάγματος ἡγεμόνες συνάπτωσιν. παραγωγὴ δέ ἐστιν, ἐπειδὰν ἡ φάλαγξ πᾶσα πορεύηται, τοὺς ἡγεμόνας ἤτοι ἐκ τῶν εὐωνύμων, ἢ ἐκ τῶν δεξιῶν ποιησόμενοι. κἂν μὲν ἐκ τῶν εὐωνύμων ποιήσηται, εὐώνυμος παραγωγὴ καλεῖται· ἐὰν δὲ ἐκ τῶν δεξιῶν, δεξιά. ὅπως δ' ἂν ἡ πορεία γίγνηται, εἴτε κατ' ἐπαγωγὴν, εἴ τ' ἐν παραγωγῇ, ἤτοι ἐν μονοπλεύρῳ τῷ τάγματι ἡ στρατιὰ βαδίζεται, ἢ ἐν διπλεύρῳ, ἢ ἐν τριπλεύρῳ, ἢ ἐν τετραπλεύρῳ. μονοπλεύρῳ μὲν, ἐπειδὰν ἕνα τόπον ὕποπτον ἔχῃ ὁ στρατηγός· διπλεύρῳ δὲ, ἐπειδὰν δύο· τριπλεύρῳ δὲ, ἐπειδὰν τρεῖς· τετραπλεύρῳ δὲ, ἐπειδὰν πάντοθεν οἱ πολέμιοι ἐπιστήσεσθαι πιθανοὶ δοκῶσι. καὶ μὴν ποτὲ μὲν μονοφαλαγγία ἡ πορεία γίγνεται, ποτὲ δὲ διφαλαγγία, καὶ οὕτως τριφαλαγγία τε, καὶ τετραφαλαγγία. καὶ ταῦτα οὐ χαλεπὸν ξυμβάλλειν ἀπὸ τῶν πρόσθεν τάξεων.

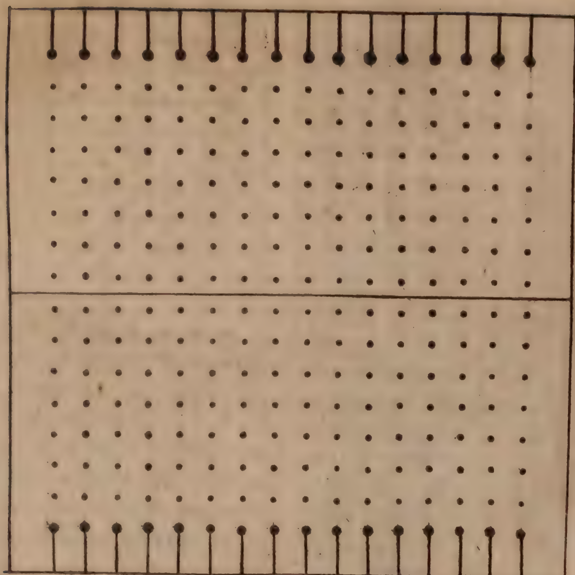
Ἔπι

ποιησόμενοι.] Corrige ποιησαμένους, ut reſpiciat ἡγεμόνας. Et ſic Ælianus, quem ignoro quamobrem mutet Arcerius, credatque ποιησαμένην ſcripſiſſe.

ἂν δὲ ἐκ τῶν δεξιῶν, QUANDO VERO A DEXTRIS.] Vel ἐὰν, vel κἂν, ut fuit ſupra, ſcribendum.

εἴ τ' ἐν ἐπαγωγῇ. Atqui de ἐπαγωγῇ præceſſit. Quare nihil dubito, quin παραγωγῇ ſubſtitui oporteat. Vide Ælianum cap. xxxv.

ἐπ



Περὶ ἀμφιστόμου φάλαγγος, ἀμφιστόμου διφαλαγγίας, ἑτεροστόμου φάλαγγος, καὶ ὁμοιοστόμου διφαλαγγίας.

Ἔτι δὲ ἀμφίστομος μὲν φάλαγξ καλεῖται, ἡ τοὺς ἡμίσεας τῶν ἐν τοῖς λόχοις ἀνδρῶν ἀπεστραμμένους ἀπὸ σφῶν ἔχουσα, ὡς ἀντινώτους εἶναι. διφαλαγγία δὲ ἀμφίστομος, ἥτις ἐν τῇ πορείᾳ τοὺς ἡγεμόνας ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν ἐν παραγωγαῖς τεταγμένους, τοὺς μὲν ἐν δεξιᾷ, τοὺς δὲ ἐν εὐωνύμῳ. τοὺς δὲ οὐρα-

De amphiſtomo phalange, amphiſtomo diphalangia, heteroſtomo phalange, & homœoſtomo diphalangia.

Deinde vero & amphiſtomos phalanx vocatur, quæ dimidiam partem virorum in verſibus averſam habet à ſe mutuo, ſic ut terga ſibi obvertant. Diphalangia vero amphiſtomos, quæ in itinere duces habet ab utraque parte in paragogis conſtitutos, alios in dextra, alios in ſiniſtra. Vragos autem ex-

ἔτι δὲ ἀμφίστομος μὲν φάλαγξ καλεῖται, DEINDE VERO ET AMPHISTOMOS PHALANX VOCATUR.] Vide Schema Superius.

διφαλαγγία δὲ ἀμφίστομος.] Rectiſſime. habetque eadem verba Ælianus, ſicut quidem legitur in codice Florentino, niſi quod pro ἀμφιστόμῳ perperam ἀντίστομος exhibeat. Non enim hujus, verum ἀμφιστόμου proprium, ἔχειν τοὺς ἡγεμόνας ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν ἐν παραγωγαῖς τεταγμένους, ut cum noſtro Ælianus loquitur.

extra collocatos utrinque in paragogis. Phalanx autem heteroſtomos eſt, quæ præfecturam habet dimidiam in itinere in ſiniſtra paragoge, hoc eſt, præfectos ex ſiniſtra parte, dimidiæ autem partis reliquæ præfectos ex phalange in dextra paragoge. Homœoſtomos autem diphalangia in itinere eſt, quæ duces alterius phalangis ab ipſis partibus habet collocatos, vel à dextris, vel à ſiniſtris alterutrius phalangis. Quando vero phalanx amphiſtomos duces primores inter ſe conjungit, eos vero, qui ſequuntur, disjungit, cuneus id dicitur,

De embolo, & cœlembolo.

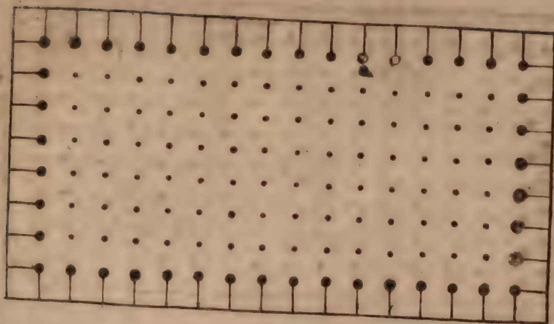
γοὺς ἔξω ἐστραμμένους ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν ἐν παραγωγαῖς. ἑτερόστομος δὲ φάλαγξ ἐστίν, ἡ τὸ μὲν ἡγούμενον ἥμισυ ἐν τῇ πορείᾳ ἔχουσα ἐν εὐωνύμῳ παραγωγῇ, τουτέστι τοὺς ἡγεμόνας ἐξ εὐωνύμου, τοῦ δὲ λοιποῦ ἡμίσεως τῆς φάλαγγος τοὺς ἡγεμόνας ἐν δεξιᾷ παραγωγῇ. ὁμοιόστομος δ' ἐν πορείᾳ διφαλαγγία ἐστίν, ἥτις τοὺς ἡγεμόνας ἑκατέρας τῆς φάλαγγος ἐκ τῶν αὐτῶν μερῶν ἔχει τεταγμένους, ἢ ἐκ δεξιῶν, ἢ ἐκ τῶν εὐωνύμων ἑκατέρας τῆς φάλαγγος. ὅταν δὲ ἡ ἀμφίστομος διφαλαγγία τὰ μὲν ἡγούμενα πέρατα ἀλλήλοις συνάψῃ, τὰ δὲ ἑπόμενα διαστήσῃ, τὸ τοιοῦτον ἔμβολον καλεῖται.

Περὶ ἐμβόλου, καὶ κοιλεμβόλου.

ἔξω ἐστραμμένους, EXTRA COLLOCATOS.] Hic locus valde mihi ſuſpectus eſt. Habere οὐραγοὺς ἔξω τεταγμένους proprium eſt non ἀμφιστόμου, verum ἀντιστόμου διφαλαγγίας. Lexicon antiquum vocabulorum militarium: Ἀντίστομος διφαλαγγία, ἡ τοὺς μὲν ἡγεμόνας ἔχει μέσους τεταγμένους, τοὺς δὲ οὐραγοὺς ἔξω ἔχουσα ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν ἐν παραγωγαῖς τεταγμένους. Et profecto ſi hæc acies habet ἡγεμόνας ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν τεταγμένους, uti noſter ait in ſuperioribus, non poteſt οὐραγοὺς habere ἔξω τεταγμένους. Sunt enim oppoſiti ἡγεμόνες, & οὐραγοί. Atque ita differunt hæ duæ acies. Amphiſtomos habet duces exterius, vragos interius, ſeu in medio conſtitutos. Antiſtomos contra duces interius, vragos exterius collocatos. Quare ſuſpicor hic eſſe lacunam, & ex Florentino Æliani codice, qui ad verbum convenit in cæteris, ita explendam: τοὺς δὲ οὐραγοὺς ἔσω τεταγμένους. ἡ δὲ ἀντίστομος διφαλαγγία, τοὺς μὲν ἡγεμόνας ἔχει μέσους τεταγμένους, τοὺς δὲ οὐραγοὺς ἔξω ἔχουσα ἐξ ἑκατέρων &c. Facilis fuit error propter repetitionem eorundem propemodum verborum, quam ſupinus ſcriba ſupervacuam putavit.

ἡγούμενα πέρατα, DUCES PRIMORES.] In dicto Onomaſtico & Suida hoc ſequentique loco κέρατα eſt ſcriptum, verum perperam. Nam noſtram lectionem refert Æliani codex Florentinus, qui & in cæteris convenit.

ἐν ἑτε-



Περὶ πλαισίου, καὶ πλινθίου.

ται. ἐπειδὰν δὲ ἀντίστομος διφαλαγγία τὰ μὲν ἑπόμενα πέρατα συνάψῃ, τὰ δὲ ἡγούμενα διαστήσῃ, τὸ τοιόνδε κοιλέμβολον καλεῖται. Πλαίσιον δὲ ὀνομάζεται, ὁπόταν πρὸς πάσας τὰς πλευρὰς παρατάξηταί τις ἐν ἑτερομήκει σχήματι. πλινθίον δὲ, ὅταν ἐν τετραγώνῳ σχήματι αὐτὸ τοῦτο πράξῃ, ὅπερ Ξενοφῶν ὁ τοῦ Γρύλλου πλαίσιον ἰσόπλευρον καλεῖ. Ὅ καὶ

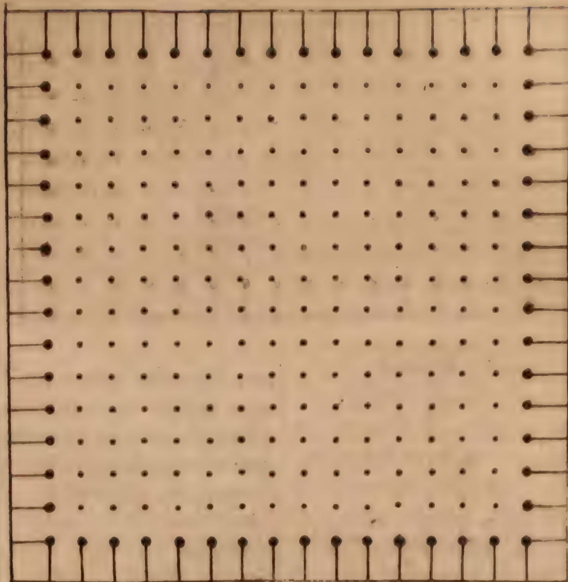
De plæſio, & plinthio.

tur. Quando autem antiſtomos diphalangia eos qui ſequuntur primos conjungit, duces vero disjungit, Cœlembolum id appellatur. Plæſium vero dicitur, cum ab omnibus lateribus acies inſtruitur figura oblonga. Plinthium vero, ſi figura quadrata fiat illud ipſum, quod Xenophon Grylli filius diplæſium æquilaterum appellat. Hyperpha-

ἐν ἑτερομήκει σχήματι, FIGURA OBLONGA.] Quod Arcerius quidem in ſuo Æliano exhibet oblonge rotundum, ſeu ovale, pag. lxxix. Alii quadratum, verum inæqualibus lateribus, & rectius haud dubie. Hinc enim Heſychius, πλαίσιον, ἡ ἐν τετραγώνῳ τῶν ὁπλιτῶν τάξις. Non quamlibet quadratam intelligit figuram, ſed talem, qualem dixi.

ἐν τετραγώνῳ σχήματι, FIGURA QUADRATA.] Perfecte tali. In eo namque differunt hæc duo, quod alterius figura quidem ſit quadrata ſed oblonga, alterius autem æquilatera. Ælianus cap. XII. λέγεται δὲ πλινθίον, τάγμα ἰσόπλευρον καὶ τῷ σχήματι, καὶ τῷ ἀριθμῷ.

ὁ τοῦ Γρύλλου διπλαίσιον ἰσόπλευρον, GRYLLI F. DIPLÆSIUM ÆQUILATERUM.] Perperam. Scribendum ſine dubio: ὁ τοῦ Γρύλλου καὶ πλαίσιον ἰσόπλευρον. Nam διπλαισίου quidem mentionem facit nemo, & iisdem plane verbis hæc leguntur apud Onomaſtici auctorem, ſicut emendavi. Ad poſtremum ipſa Xenophontis verba hoc oſtendunt, ad quæ reſpicit. Ita enim habent lib. III. Exped. ἔνθα δὴ οἱ Ἕλληνες ἔγνωσαν, ὅτι πλαίσιον ἰσόπλευρον πονηρὰ τάξις εἴη πολεμίων ἑπομένων &c.



De hyperphalangiſi, & hyperceraſi.

phalangiſin vero appellant, ſi ab extremitate phalangis utraque hoſtes circumdamus. Hyperceraſin vero, ſi ab uno tantum, quocunque deinde, cornu, & hyperphalangiſin quidem ſubſequitur hyperceraſis, at non vice verſa. Atque ita quidem cornu alterutrum ſuperare, etiam qui copiis minus ſunt inſtructi, poſſunt, & in eadem latitudine conſervare totam aciem, hyperphalangiſin autem adhibere in æquali multitudine, vel minore,

Περὶ ὑπερφαλαγγίσεως, καὶ ὑπερκεράσεως.

ὑπερφαλάγγισιν μὲν ὀνομάζουσιν, τὴν κατ᾽ ἑκάτερον τὸ πέρας τῆς φάλαγγος ὑπεροχὴν ὑπὲρ τοὺς πολεμίους. ὑπερκέρασιν δὲ, τὴν καθ᾽ ἓν ὁπότερον οὖν κέρας. καὶ τῇ μὲν ὑπερφαλαγγήσει ἡ ὑπερκέρασις ἑπόμενόν ἐστιν, ἀνάπαλιν δὲ οὔ. οὕτω τοι κέρατι μὲν ὁποτέρῳ οὖν ὑπερέχειν καὶ ἐλάττονας κατὰ πλῆθος δυνατὸν, καὶ ἐν ἴσῳ βάθει φυλάττοντας τὴν πᾶσαν τάξιν. ὑπερφαλαγγῆσαι δὲ ἐν ἴσῳ τῷ πλήθει, ἢ καὶ μείονι, μὴ

ὑπερφαλάγγισιν.] Suidæ eſt ὑπερφαλαγγίασις. Æliano Florentino, ὑπερφαλάγγωσις. At cum noſtro facit quoque Onomaſticon.

κέρας, CORNU.] Mallem πέρας. Ita enim ſemper ſolet, neque aliter præceſſit.

ἐπι-

Περὶ τῆς σκευοφόρων ἀγωγῆς, καὶ ὅτι τρόποι αὐτῆς πέντε.

μὴ ἐπὶ λεπτὸν ἐπεκτείνοντα. Οὐκ οἷόν τε δὲ τῶν σκευοφόρων ἀγωγαὶ ξὺν ἡγεμόνι γενέσθωσαν. τρόποι δὲ αὐτῶν πέντε· ἢ γὰρ ἡγεῖσθαι αὐτὰ χρὴ τῆς στρατιᾶς σὺν οἰκείᾳ φυλακῇ, ἢ ἕπεσθαι, ἢ ἐκ πλαγίου ἰέναι. καὶ τοῦτο διττόν· ἢ γὰρ ἐξ δεξιῶν, ἢ ἐξ ἀριστερῶν. ἢ ἐντὸς τῶν ὅπλων ἄγεσθαι. Πρὸ μὲν δὴ τῆς φάλαγγος χρὴ ἄγειν τὰ σκευοφόρα, ἐπειδὰν ἐκ πολεμίας ἀπάγῃς. ἑπόμενα δὲ τῇ φάλαγγι, ἐπειδὰν εἰς πολεμίαν ἐμβάλλῃ. παραγωγὴν δὲ ὁποτέρᾳ οὖν, ἐπειδὰν τὰ πλάγια φοβώμεθα. ἐντὸς δὲ τῆς φάλαγγος, ἐὰν τὰ πανταχόθεν ὕποπτα ᾖ.

Περὶ παραγγελμάτων ἡγεμονικῶν, ὅτι δεῖ αὐτὰ συντομώτατα εἶναι, καὶ μὴ ἀμφίβολα.

Τὰ δὲ παραγγέλματα χρὴ συντομώτατά τε ὡς οἷόν τε καὶ σαφέστατα ποιεῖσθαι. ἔσται δὲ τοῦτο, εἰ * σα * ἀμφιβόλως δέξασθαι δυνατοὶ εἶεν οἱ στρατιῶται τούτων φυλαττοίμεθα. αὐτίκα εἰ κλῖνον λέγοις, ἐν ᾧ προστιθεὶς τὸ ἐπὶ δόρυ, ἢ ἐπ' ἀσπίδα, οἱ ὀξέως κατακούειν εἰθισμένοι τῶν παραγγελμάτων, ἄλλοι ἄλλο δεξάμενοι ἔπραξαν. οὐκ οὖν ὧδε χρὴ λέγειν, κλῖνον ἐπὶ δόρυ,

& tamen non extenuare nimis aciem. Impedimenta vero duci, niſi habeant præfectum, nequeunt. Sunt autem modi ducendi ea quinque. Vel enim antecedere debent exercitum, cum præſidio proprio, vel ſequi, vel à latere ire, quod ipſum quoque duplicis eſt generis, à dextro videlicet, vel à ſiniſtro, vel denique in medio exercitus concludi. Ante phalangem quidem ducere oportet impedimenta, quando abducis ex regione hoſtili. Phalangem vero debent ſequi, quando in hoſtilem regionem irrumpis. A latere alterutro incedere, ſi ab alterutro eſt metus. In ipſa autem phalange, quando ubique omnia ſunt ſuſpecta. Cæterum mandata brevia perſpicuaque dari oportet. Fit hoc autem, quando, uti abſque ambiguitate intelligere poſſint milites, operam damus. Ut ſi dicas, *inclina*, addasque *in haſtam clypeumve*, qui ſueti ſunt celeriter obtemperare mandatis, aliter aliterque id accipientes, diverſimode facient. Non igitur dicendum, *inclina in has*

De modis quibus impedimenta ducuntur, & quod ii ſint quinque.

De præceptis imperatoriis, quod & brevia ea eſſe oporteat, & non ambigua.

ἐπιλεπτὸν.] Lego diviſim, ἐπὶ λεπτόν.

οὐκ οἷόν τε δὲ.] Margo libri Bigotiani habet, οὐχ οἷόν τε.

ξὺν ἡγεμόνι.] Non dubito quin hic aliqua præceſſerint, quæ nunc, non comparent. Nec enim cohærent iſta inter ſe.

ἐμβάλλῃ, IRRUMPIS.] Corrige, ἐμβάλλεις. ut ſupra, ἀπάγῃς.

παραγωγήν.] Margo libri Bigotiani, παράγειν, vel παραγωγεῖν

ὑποπτα, SUSPECTA.] Legendum cenſeo, ὕποπτα.

haſtam, vel *inclina in clypeum*, ſed inverſe, *in haſtam inclina*, *in clypeum inclina*. Sic enim univerſi idem intelligent efficientque. Ad eundem ergo modum neque *immuta*, neque *explica* dicendum, cum mandatum datur. Hæc enim generis actionem innuentia, audientes inducunt ad actiones alias aliasque, ſed ſpecies præponendæ ſunt generi, ut, *ad haſtam immuta*, vel *ad clypeum*. Exinde quoque potius dicimus, *Laconicam explica*, aut *Choriam*, aut *Macedonicam*. Si vero non præponas qualem, & ſimpliciter dicas, *explica*, alii aliam explicationem explicabunt. Nihil autem æque utile in itineribus pugniſque, ac ſilentium exercitus totius. Id quod & Homerus oſtendit in Poëmate. Nam de ducibus Græcorum ait, quod *quisque ſuis rite imperitaverit ducum*: de exercitu vero, *taciturni ibant reliqui, ut vix dicere poſſes, tantum pone ſequi populum, qui pectore vocem comprimeret, tacita metuens ducis aſpera verba*. Barbarorum vero confuſionem oſtendere cupiens, *cum clangore ſonituque*, ait, *iviſſe Trojanos, ſicut*

Quod ante omnia ſilentium imperari debeat: & ut ad id quod præcipiitur, attenti ſint milites.

ἢ κλῖνον ἐπ' ἀσπίδα· ἀλλ' ἀναστρέψαντας, ἐπὶ δόρυ κλῖνον, ἢ ἐπ' ἀσπίδα κλῖνον. οὕτω γὰρ ξύμπαντες τὸ αὐτὸ ἀκούσονταί τε καὶ δράσουσιν. οὐκ οὖν οὐδὲ μεταβαλοῦ, ἢ ἐξέλιξον χρὴ παραγγέλλειν. ταῦτα γὰρ τοῦ γένους τὴν πρᾶξιν δηλοῦντα, ἐπὶ διάφορα ἔργα ἄξει τοὺς ἀκούοντας. ἀλλὰ τὰ εἴδη γὰρ προτακτέον περὶ τῶν γενῶν, οἷον, ἐπὶ δόρυ μεταβαλοῦ, ἢ ἐπ' ἀσπίδα. καὶ αὖ ὧδε ἐροῦμεν, τὸν Λάκωνα ἐξέλισσε, ἢ τὸν Χόρειον, ἢ Μακεδόνα. εἰ δὲ μὴ προθῇς ὅντινα, αὐτὸ μόνον ἐξέλισσε φαίνης, ἄλλοι ἐπ' ἄλλον ἐξελιγμὸν ἥξουσιν. Οὐδὲν δὲ ὡσαύτως ἀγαθὸν ἔν τε πορείαις καὶ ἐν μάχαις, ὡς σιγὴ τοῦ παντὸς στρατεύματος. καὶ τοῦτό γε καὶ Ὅμηρος ἐν τῇ ποιήσει ἐδήλωσεν. περὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων τῶν Ἑλλήνων φησίν, ὅτι — κέλευε δὲ οἷσιν ἕκαστος ἡγεμόνων. — περὶ δὲ τῆς στρατιᾶς, ὅτι — οἱ δ' ἄλλοι ἀκὴν ἴσαν, (οὐδέ κε φαίης, τόσσον λαὸν ἕπεσθαι ἔχοντ' ἐν στήθεσσιν αὐδήν,) σιγῇ δεδιότες σημάντορας. — τῶν δὲ δὴ βαρβάρων τὴν ἀταξίαν δηλῶσαι θελήσας, κλαγγῇ καὶ ἐνοπῇ, φησίν, ἰέναι τοὺς Τρῶας ἴσα καὶ ὄρνι-

Ὅτι πρὸ πάντων παραγγελτέον σιωπήν, καὶ κελευστέον προσέχειν τοῖς παραγγελλομένοις.

κέλευε δὲ οἷσιν.] Deſumptum ex Iliad. Δ, cum ſequentibus.

ἔχον ἐν.] In vulgatis eſt ἔχοντ' ἐν. item στήθεσιν, cum hic legatur στήθεσσιν, geminata litera. item δειδιότες, cum hic ſit δεδιότες, quod forte non erat prætermittendum.

κλαγγῇ, CUM CLANGORE.] Alludit ad poetæ verba Iliad. Γ. principio.

θες

ὄρνιθας. καὶ αὖ ἐν ἄλλοις ἔπεσι. Τῶν δ᾽ ὥς τ᾽ ὀρνίθων πετεηνῶν, φησὶν, ἔθνεα πολλὰ, Χηνῶν, ἢ γεράνων, ἢ κύκνων δουλιχοδείρων. καὶ ἐπεξελθὼν τῶν ὀρνίθων τὸν θόρυβον. Ὡς Τρώων ἀλαλητὸς, φησὶν, ἀνὰ στρατὸν εὐρὺν ὀρώρει. οὐ γὰρ πάντων ἦεν ὁμὸς θρόος, οὐδ᾽ ἴα γῆρυς. ὑπὲρ δὲ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ δ᾽ ἄρ᾽ ἴσαν σιγῇ, φησὶν, μένεα πνείοντες Ἀχαιοὶ, Ἐν θυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν. οὕτω γὰρ οἱ μὲν ἡγεμόνες ὀξέως παραγγελοῦσιν αὐτὰ, ἡ δὲ στρατιὰ ὀξέως δέξεται τὰ ἐνδιδόμενα. Τὰ παραγγέλματα δὲ ἔστω τοιάδε. ἄγε εἰς τὰ ὅπλα. ὁπλοφόρος ἀπίτω τῆς φάλαγγος. σίγα, καὶ πρόσεχε τῷ παραγγελλομένῳ. ἄνω τὰ δόρατα, κάτω τὰ δόρατα. ὁ οὐραγὸς τὸν λόχον ἀπευθυνέτω. τήρει τὰ διαστήματα. ἐπὶ δόρυ κλῖνον. ἐπ᾽ ἀσπίδα κλῖνον. πρόαγε. ἐχέτω οὕτως. ἐς ὀρθὸν ἀπόδος. τὸ βάθος διπλασίαζε. ἀποκατάστησον. τὸν Λάκωνα ἐξέλιττε. ἀποκατάστησον. ἐπὶ δόρυ ἐκπερίασα. ἀποκατάστησον.

Παραγγέλματα ἡγεμονικὰ παντοῖα πῶς προφέρεται.

aves. Et rurſum in alio carmine: *Sicut aves volucres cum multis anſer olorve, aut grus agminibus volitans.* & perſequens avium tumultum, *talis erat Trojanorum per caſtra tumultus. nam nec lingua eadem, nec erat vox omnibus una.* At vero de Græcis ait: *At tacite Martem miles ſpirabat Achivus, mutuum in auxilium diſcrimen adire paratus.* Sic enim & duces celeriter imperia proponent, & propoſita exercitus celeriter intelliget. Imperia vero iſta ſunt. Age ad arma. Lixa diſcedat à phalange. tace, & attende juſſis. Surſum haſtas, deorſum haſtas. Vragus verſum dirigat. Serva intervalla. Ad haſtam inclina. Ad clypeum inclina. Procede. Sic conſiſte. In rectum reſtitue. Latitudinem duplica. reſtitue. Laconicam explica. reſtitue. In haſtam converte. reſtitue.

Varia præcepta imperatoria quomodo enuntientur.

τῶν δ᾽ ὡς ὀρνίθων, SICUT AVES VOLUCRES.] Eſt ex Iliad. B.

ὡς Τρώων ἀλαλητὸς, TALIS ERAT TROJANORUM TUMULTUS.] Eſt ex Iliad. Δ.

ὁμὸς θροῦς, VOX UNA.] In vulgatis θρόος legitur.

οἱ δ᾽ ἄρ᾽ ἴσαν.] Eſt ex Iliad. Γ.

κάτωθεν τὰ δόρατα, DEORSUM HASTAS.] Putes, ſcripſiſſe noſtrum κάτω. Sed ſic quoque Leo exhibet ex Æliano, ſicut ipſe teſtatur cap. VII, tmem. LXXXVII, in quo tamen abeſt hodie. Confer cætera quoque.

τὸν Λάκωνα ἐξέλιττε, LACONICAM EXPLICA.] Ex hoc loco ſupplenda eſt lacuna apud Leonem loco ante dicto. Ibi enim mutilate legitur, τὸν Λάκωνα ---- ἐπὶ τὸ δόρυ. Lacunam iſtam nemo interpretum adhuc obſervavit.

Finis libri tactici.

ſtitue. Atque iſta quidem, ceu in arte compendioſa, ſufficere videntur, de veteribus Græcorum ac Macedonum aciebus ei, qui ne harum quidem imperitus eſſe volet. Ego vero exercitationes equeſtres, quibus equites Romani exercentur in præſens perſequens oratione * & præverti declarare ſcripto, quod pro Imperatore ipſo compoſui. quare hic quidem mihi finis ſit libri tactici. Non ignoro

στησον. τὰ δὲ μὲν, ὥσπερ ἐν τέχνῃ, δι' ὀλίγων ἐδήλωσα ἱκανά, ὑπέρ γε πάλαι Ἑλληνικῶν, καὶ τῶν Μακεδονικῶν τάξεων, ὅστις μηδὲ τούτων ἀπείρως ἐθέλοι ἔχειν. ἐγὼ δὲ τὰ ἱππικὰ γυμνάσια, ὅσα Ῥωμαῖοι ἱππεῖς γυμνάζονται, ἐν τῷ παρόντι ἐπεξελθὼν, ὅτι τὰ πεζῇ * καὶ ἔφθην δηλῶσαι ἐν τῇ συγγραφῇ, ἥντινα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως συνέγραψα. τὸ δέ μοι ἔστω τέλος τοῦ λόγου τοῦ τακτικοῦ. καί τοι οὐκ ἀγνοῶ,

Τὸ τέλος τοῦ λόγου τοῦ τακτικοῦ.

τὰ δὲ μὲν, ATQUE ISTA QUIDEM.] Bigotiani libri margo mallet, καὶ τὰ δέ.

τὰ ἱππικὰ γυμνάσια, EXERCITATIONES EQUESTRES.] Docet hic locus, eſſe ſcriptoris unius totum hoc opuſculum, & cohærere inter ſe, maleque feciſſe, qui ſequentia novo titulo ab his ſejunxerunt, de quo dicam ſtatim amplius.

ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, PRO IMPERATORE IPSO.] Quem intelligat, apparet facile ex ſequentibus, in quibus nominat Adrianum. Scripſit ergo noſter librum de re militari alium, præter hunc, eumque dedicavit Imperatori Adriano. Quem quis ſuſpicari poſſit eundem cum illo, qui ſub Æliani nomine circumfertur, quoniam & convenit in plerisque cum hoc noſtro, & Adriano Imperatori eſt inſcriptus. Et profecto ſunt in iſta Æliani dedicatione, quæ juvare hoc videntur; ut, quod dicat, ſe οὐκ ἔχειν γνῶσιν τῆς παρὰ Ῥωμαίοις περὶ τὸ μέρος τοῦτο δυνάμεως καὶ ἐμπειρίας, *non noviſſe, qualis ratio ſit apud Romanos facultatis hujus & experientiæ, quæ circa hanc partem verſatur.* Qui namque ignorare iſta potuit Romanus civis, qualis Ælianus? Item, quod ſubjungit, non videri multum utilem Græcorum diſciplinam, poſtquam doceri cœperit à Romanis. Μετὰ τὴν ἐφευρεθεῖσαν ὑπ' ὑμῶν διδασκαλίαν, ait, hoc eſt, *poſt inventam ejus docendæ rationem à VOBIS*, quod utique nulla ratione quadrat in Romanum. Video quidem, codicem Florentinum exhibere non ὑμῶν, ſed ἡμῶν. verum more vulgato legi hoc debere, cum ex loco prius allato colligas, tum ex interpretum conſenſu, qui ſic invenere cuncti in ſuis. Gaza apertiſſime: *minime propterea utilem, ob eam doctrinam, quam TUI ROMANI invenere.* Quomodo *tui Romani*, ſi auctor hujus operis ipſe Romanus fuit? Sed hoc obiter, cogitent amplius, qui poſſunt iſta rectius judicare.

τὰ γ'

ἀγνοῶ, χαλεπὴν ἐσομένην τὴν δήλωσιν τῶν ὀνομάτων ἑκάστων, ὅτι οὐδὲ αὐτοῖς Ῥωμαίοις τὰ πολλὰ τῆς πατρίου φωνῆς ἔχεται, ἀλλ' ἔστιν ἃ τῆς Ἰϐήρων, ἢ Κελτῶν, ἐπεὶ τὰ πράγματα αὐτὰ ὄντα, προσέλαβον, εὐδοκιμήσαντος αὐτοῖς ἐν ταῖς μάχαις τοῦ Κελτῶν ἱππικοῦ. εἰ γάρ τοι ἐπ' ἄλλῳ τῳ, καὶ ἐπὶ τῷδε ἄξιοι ἐπαινεῖσθαι Ῥωμαῖοι, ὅτι οὐ τὰ οἰκεῖα καὶ τὰ πάτρια οὕτως τι ἠγάπησαν, ὡς τὰ πανταχόθεν καλὰ ἐπιλεξάμενοι, οἰκεῖα σφίσιν ἐποιήσαντο. οὕτω τοι εὕροις ἂν καὶ ὁπλίσεις τινὰς παρ' ἄλλων λαβόντας, καὶ ἤδη Ῥωμαϊκαὶ ὀνομάζονται, ὅτι κράτιστα Ῥωμαῖοι αὐταῖς ἐχρήσαντο. καὶ γυμνάσια στρατιωτικὰ παρ' ἄλλων, καὶ θρόνους τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐσθῆτα τὴν περιπόρφυρον. οἱ δὲ καὶ θεοὺς αὐτοὺς ἄλλους, παρ' ἄλλων λαβόντες, ὡς οἰκείους σέβουσιν. τά γ' οὖν ἐπ' αὐτοῖς δρώμενα εἰς τοῦτο ἔτι, τὰ μὲν Ἀχαιῶν νόμῳ δρᾶσθαι λέγεται, τὰ δὲ κοινῶς Ἑλλήνων. δρᾶται δὲ ἔστιν ἃ καὶ Φρύγια. καὶ γὰρ ἡ Ῥέα αὐτοῖς ἡ Φρυγία τιμᾶται ἐκ Πεσσινοῦντος ἐλθοῦσα, καὶ τὸ πένθος τὸ ἀμφὶ τῷ Ἄττῃ Φρύγιον ἐν Ῥώμῃ πενθεῖται, καὶ τὸ λουτρὸν δὲ ἡ Ῥέα ἐφ' οὗ τοῦ πένθους λήγει, τῶν Φρυγῶν νόμῳ λοῦται. καὶ μὴν τῶν νό-

autem, ſore difficilem omnium vocabulorum explicationem, quod ne Romani quidem ipſi multa eorum habeant ex ſermone proprio, ſed ex Iberico aut Celtico, quoniam res ipſæ Celticæ ſunt, deſumpta, quando eis in præliis Celtarum equitatus maxime placebat. Si enim ob alia, etiam ob hoc laudandi Romani, quod non ſic amarint patria & ſua, ut non undique, quæ eſſent utilia, ſeligerent, inque ſuos uſus converterent. Sic invenias arma accepiſſe quædam ab aliis, quæ nunc appellantur Romana, quia iis optime Romani uſi ſunt. Ab aliis exercitationes militares, & ſellas magiſtratuum, & veſtem purpura prætextam. Quin & Deos ipſos aliunde acceptos colunt, velut ſuos. quare quicquid faciunt in cultu iſto, ad hunc diem, id dicitur fieri vel ex inſtituto Achæorum, vel communi Græcorum omnium. Obſervant quoque Phrygia inſtituta. Nam & Rheam colunt Phrygiam ex Peſſinunte advectam. & luctum ob Attin Phrygium Romæ lugent. Rhea quoque quando luctus ille peragitur, Phrygio more lavatur. Sed & legum,

τά γ' οὖν ἐκ αὐτοῖς δρώμενα, QUARE QUICQUID FACIUNT IN CULTU ISTO.] Puto, ſcripſiſſe noſtrum, ἐπ' αὐτοῖς, & reſpexiſſe ſacra plēraque à Græcis ſumpta.

ἐμοὶ

gum, quas primum in tabulis duodecim habebant conſcriptas, pleraſque invenies ab Athenienſibus accepiſſe. Et hæc quidem quomodo ſe habeant ſingula, & quæ à quoque ſibi vindicentur, non parvi laboris eſſet explicare. At nunc tempus eſt ut de exercitationibus equeſtribus loquar. Atque campum quidem, in quo exercitationes iſtas peragant, eligunt non æqualem modo, ſed inſuper & præparant, mediumque ejus juſta altitudine ſuffodiunt, egeſtaſque glebas diſcutiunt, ut ſint omnia mitia molliaque, reſecantque ab omni illo campo ad curriculum figuram æquilateram quadratam. Ipſi vero armati in-

μων, οὓς ἐν ταῖς δώδεκα δέλτοις τὰ πρῶτα ἐγράψαντο, τοὺς πολλοὺς εὕροις ἂν παρ' Ἀθηναίων λαβόντας. καὶ ταῦτα πολὺ ἂν ἔργον εἴη ἐπεξιέναι, ὅπως τε ἕκαστα ἔχῃ καὶ παρὰ τίνων προσποιηθέντα. ἐμοὶ δὲ ὑπὲρ τῶν γυμνασίων τῶν ἱππικῶν ὥρα ἤδη λέγειν. Τὸ μὲν χωρίον, ἵναπερ τὰ γυμνάσια αὐτοῖς τελεῖται, οὐχ ὁμαλὸν ἐπιλέγονται μόνον, ἀλλ' ἐς τοσόνδε προσεξεργάζονται, ὡς σκάπτειν τε τὸ μέσον αὐτοῦ ἐς βάθος ξύμμετρον, καὶ τὰς βώλους ξυγκόπτειν ἐς λεπτότητά τε καὶ μαλακότητα, ἀποτεμνόμενοι τοῦ παντὸς πεδίου τὸ περὶ τοῦ βήματος ἐς πλαισίου ἰσοπλεύρου σχῆμα. Αὐτοὶ δὲ ὡπλισμένοι πα-

ελᾶσι

ἐμοὶ δὲ ὑπὲρ.] Erant hæc verba in meo codice divulſa à ſuperioribus, interventu novi tituli, cujus iſta ſunt verba: περὶ γυμνασίων Ῥωμαϊκῶν, καὶ ὅπως ἐγυμνάζοντο οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι. hoc eſt, *de exercitationibus Romanis, & quomodo Romani veteres conſueverint exerceri.* Sed mihi non eſt dubium, quin hic titulus ſit ab alio, quam Arriano. Ita namque hæc cohærent cum ſuperioribus, ut niſi per vim, divelli à ſe nequeant.

τὰς βόλους, GLEBAS.] Ratio poſtulat, ut ſcribatur τὰς βώλους. Atque ita quoque viſum ei, qui ſuſpiciones ſuas libro Bigotiano adſcripſit.

περὶ τοῦ βήματος, AD CURRICULUM] Sic opinor appellare totum ſpacium, curſui equeſtri deſtinatum, ſenſu peculiari hujus vocis, nec alias temere occurrente, vel id ipſum, quod *curriculum* latine dicitur. Heſychius profecto inter alia ſignificare dicit τὸ κυκλῶσαι hoc eſt circuitus. Solebat autem hæc exercitatio in ambitum & circulum inſtitui, ut ex ſequentibus intelligetur.

ἐς παλατίου ἰσοπλεύρου σχῆμα, FIGURAM ÆQUILATERAM QUADRATAM.] Non video, quid hic velit illud παλατίου. Παλάτιον equidem pro latina voce *palatium* legitur apud Thomam Magiſtrum alioſque recentiores, ſed nec uti noſter barbaris iſtiuſmodi vocabulis alias conſuevit, nec quis locus hic palatio

eſſe

ἐλᾶσι κράνεσι μὲν σιδηροῖς ἢ χαλκοῖς κεχρυσωμένοις, ὅσοι κατ' ἀξίωσιν αὐτῶν διαπρεπεῖς, ἢ καθ' ἱππικὴν διαφέροντες, ὡς καὶ αὐτῷ τούτῳ ἐπάγειν ἐπὶ σφᾶς τῶν θεαμένων τὰς ὄψεις. τὰ κράνη δὲ ταῦτα, οὐ καθάπερ τὰ εἰς μάχην πεποιημένα, περὶ τῆς κεφαλῆς

ſtruuntur galeis quidem ferreis aut æreis inauratis, quotquot vel ratione dignitatis eminent; vel rei equeſtris differunt, ut & hoc ipſo in ſe convertant oculos contuentium. Eæ galeæ autem, non ut illæ, quæ ad bella parantur, caput ſolum atque genas

eſſe poſſit, à me intelligitur. Quare ſuſpicor, ſcripſiſſe noſtrum ἐς πλαίσια ἰσόπλευρα. Quid ſit πλαίσιον ἰσόπλευρον, noverunt abunde Geometræ, & de figura illa noſter ipſe egit in ſuperioribus. Denique, quia foſſa undiquaque munitum erat figura quadrata, definitumque ſpacium, ideo mea ſententia πλαίσιον vocavit. Conſule Heſychium.

τῶν θεαμένων, CONTUENTIUM.] Bigotiani libri margo, θεωμένων mallet, quod puto eſſe rectum.

οὐ καθάπερ εἰς μάχην πεποιημένα, NON UT ILLÆ, QVÆ AD BELLA PARANTUR.] Locus bene obſervandus. Conſtat enim hinc, non fuiſſe tales præliantium galeas apud veteres Romanos, ut claudi, totique faciei potuerint obtendi. Nuſqnam certe iſtiuſmodi leguntur, nec inveniuntur in ſtatuis aut tabulis antiquis, ut mirer, prodere de ipſis, ut receptis à veteribus, Paſchalium voluiſſe lib. x, de Coronis, cap. XIV. Nam *clauſa galea* Silii longe alia eſt, quod vel ipſa ejus docent verba, quando ait, *galeis juvat oſcula clauſis inſerere.* Si enim ſic fuiſſet clauſa, ut vult Paſchalius, qui oſcula potuiſſent *inſeri*? Clauſam igitur intelligo religatis ſub mento bucculis, & ſic adſtrictam ad os & genas. Ita enim ſolebant præliantes, quod & marmora antiqua columnæ Trajani teſtantur: alias habebant liberam & ſolutam. Unde Silius lib. XIV. de Berra loquens: *Ærato caſſis munimine clauſerat ora*, præliaturus ſcilicet, & eo modo, ſicut dixi. Docet abunde, quod ſequitur, dum Aſylo, qui proſtraverat Berram, & necem ei intentaret, de eodem Berra: *caſſidis à mento malefidæ vincula rupit*, Non aperit clauſam ante galeam aliter, quam ruptis *vinculis*, iisque *à mento*, qualia non poſſunt intelligi, niſi quibus bucculæ adſtringuntur. Neque obſtat, quod poëta dicat conterritum fuiſſe *ſubito aſpectu notoque ore.* non hoc enim probat, galeam ſic potuiſſe claudi, ut totus reconderetur vultus, ſed ut difficulter agnoſceretur. Id quod neceſſe fuit bucculis arctiſſime adſtrictis, & ab anteriori parte prope coëuntibus, ut facile ex imaginibus antiquis eſt cognoſcere. Quare claudere galeas, & ita claudere ſicut Arrianus noſter ſcribit, non Romanum eſt, ſed barbaricum, & à barbaris deſumptum, Iberis opinor Celtiſve, uti innuebat in ſuperioribus. Et ſic Parthi quoque uſurparunt, ac Scythæ, de quibus poſterio-

genas protegunt, verum totam faciem equitum ſic, ut aperiri circa oculos, quantum ſufficit, ne impediatur viſus, rurſumque viſui obtendi poſſint. Setæ vero ab ipſis dependent rubræ, non ad uſum aliquem magis, quam pulchritudinem, quæ in curſu equorum, ſi vel leviter forte ſpiret aura, aut quoquo modo commoveantur, ſunt conſpicuæ à ſummo dependentes. Geſtant & ſcuta, non qualia uſitata ſunt in bello, ſed quoad pondus leviora, quandoquidem celeritate ac venuſtate magis expediunt exercitationes iſtas,

καὶ τῶν παρειῶν προβέβληνται μόνον, ἀλλὰ ἴσα πάντῃ τοῖς προσώποις ποιεῖται τῶν ἱππέων ἀνεῳγότα κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὅσον μὴ ἐπιπροσθεῖν τῷ ὁρᾶν γιγνόμενα, σκέπην ὁμοίως παρέχειν τῇ ὄψει. χαῖται δὲ ἀπήρτηνται αὐτῶν ξανθαὶ, οὐκ ἐπὶ χρείᾳ μᾶλλόν τι, ἢ ἐς κάλλος τοῦ ἔργου. καὶ αὗται ἐν ταῖς ἐπελάσεσι τῶν ἵππων, εἰ καὶ ὀλίγη πνοὴ τύχοι, καὶ ὑπὸ τῆς ὀλίγης ἡδέως, φαίνονται ἀπιωρούμεναι. καὶ θυρεοὺς δὲ φέρουσιν, οὐχ ὥσπερ εἰς τὰς μάχας, ἀλλὰ τῷ βάρει κουφοτέρους, ἅτε ἐπ' ὀξύτητι καὶ κάλλει τὰς μελέτας ποιούμενοι,

terioribus Sidonius videndus eſt II Carm. De Romanis loquor veteribus, nam recentiſſimi etiam hoc genus tranſtuliſſe tandem in bellum videntur. De tali namque capio, quod lego apud Nicetam lib. II, de Archizupano: *καὶ ὁ μὲν κατὰ τοῦ προσώπου παίει τὸν βασιλέα, καὶ διαβάλλει τὸ ἐκ τοῦ κράνους καταχεχυμένον τῶν ὀφρύων ἐκείνου σιδήρεον παραπέτασμα. faciem Imperatoris percuſſit, & ferreum ejus velamen è galea dejecit.*

ξανθαὶ, RUBRÆ.] Hoc quoque aliquid peculiare, neque alibi facile reperias. Criſtam equinam memorant ſimpliciter, ut Virgilius, Silius, alii; aut jubam niveam, ut Statius. Nam quod apud Silium lib. XII, legitur,

Circumſtant rapidi juvenes, aptantque frementi
Sanguineas de more jubas,

non exiſtimo hoc facere, cum ſanguineæ intelligantur ex cæde hoſtium ſanguine reſperſæ coloratæque. Patet autem ſimul ex hoc loco, tenuiſſe tum hanc ſetas coloribus imbuendi artem, quæ hodieque durat plurimum per Orientem.

ἀπιωρούμεναι, A SUMMO DEPENDENTES.] Heſychius: ἀπιωρούμενον, κρεμάμενον. Mallet tamen Cl. Brunnerus, ἀπαιωρούμεναι, quod & margo libri Bigotiani conjecit.

ἐπ' ὀξύτητι, CELERITATE.] Cohærebant hæc in noſtro. Puto autem, hoc velle; non tam ſpectare in hac exercitatione, quomodo noceant aliis, aut ſe tueantur, hoc enim proprium eſſe veræ pugnæ, quam quomodo & decenter, & celeriter omnia expediant. Videlicet promptitudinis cauſſa fiebant, ut milites diſcerent abſque mora ſicut decet, armis uti.

Κιμ-

εὔρυθμοι, καὶ ἐς ἡδονὴν πεποικιλμένους. ἀντὶ δὲ τῶν θωράκων, κιμμερικὰ χιτώνια, ἴσα καὶ ὅμοια τοῖς θώραξιν, τὴν δὲ χροιὰν οἱ μὲν κόκκου, οἱ δὲ ὑακίνθου, οἱ δὲ ἄλλη καὶ ἄλλη πεποικιλμένα. ἀναξυρίδας δὲ περὶ τοῖν σκελοῖν, οὐ καθάπερ Παρθυαῖοι καὶ Ἀρμένιοι κεχαλασμένας, ἀλλὰ περισφιγγομένας τοῖν σκελοῖν. Ἵπποι δὲ αὐτοῖς προμετωπιδίοις μὲν εἰς ἀκρίβειαν πεφραγμένοι εἰσί, παραπλευριδίων δὲ οὐδὲ δέονται. ἀσίδηρα γὰρ ὄντα τὰ ἐπὶ τῇ μελέτῃ ἀκόντια, τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς τῶν ἵππων, καὶ κακόν τι ἂν ἀπεργάσαιντο· ταῖς πλευραῖς δὲ αὐτῶν ἄλλως τε καὶ τοῖς ἐφίπποις τὸ πολὺ μέρος σκεπομέναις, ἀβλαβῶς προσπίπτει. Πρῶτον μὲν δὴ ἔλασις αὐτοῖς ἐς τὸ ἀποδεδειγμένον πεδίον γίνεται, ὡς διαπρεπέστατα ἐς κάλλος, καὶ λαμπρότητα ἠσκημένη. ὁπόθεν ἂν μάλιστα ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐξελαύνειν δόξειαν, καὶ μὴ ἁπλῆν, ἀλλ' ὡς ἔνι ποικίλην τὴν ἐκδρομὴν

& ad voluptatem variegata. Pro thoracibus vero ſagula Cimbrica, æqualia ſimiliaque thoracibus, quantum autem ad colorem, coccinea quædam, quædam hyacinthina, alia aliter picta. Ocreas vero circa crura non Parthorum vel Armeniorum modo largas, ſed ad crura adſtrictas. Equi vero eorum frontalibus probe ſunt muniti, à lateribus enim nullis indigent munimentis. nam cum tela, quibus in hoc ludo utuntur, nullis armata ſint cuſpidibus, oculos quidem, ne quid eis mali accidat, tuentur, latera vero cum alias, tum quia ii qui eis inſident, partem eorum maximam obtegunt, præſtant tuta. Primum autem decurſionem inſtituunt, in demonſtratum campum, magnificentiſſime ad pulchritudinem dignitatemque inſtructam. quandocunque autem procedere in publicum viſum eſt, non ſimplicem, ſed ut verbo dicam, multifariam profectionem fa-

Κιμμερικὰ χιτώνια, ἴσα καὶ ὅμοια τοῖς θώραξιν, SAGULA CIMBRICA, ÆQUALIA SIMILIAQUE THORACIBUS.] Eſt notabilis hic locus de ſagis Cimbricis, ſi modo Κιμμερικὸν eſt Cimbricum. Quod non dubito de iis, qui ſunt Tanais accolæ, pagumque incolunt, Straboni lib. XI. Κιμμερικὸν vocatum. qui & Βόσπορον Κιμμερικὸν ab iisdem appellat lib. VII. Cæterum qualia vere fuerint iſta χιτώνια, explorare nondum potui. Nam quod noſter habet, de uſu eorum cenſeo accipiendum potius, quam re ulla alia.

τοῖς ἐφ' ἵπποις, QVI EQUIS INSIDENT.] Margo libri Bigotiani legit junctim, ἐφίπποις, atque accipit de ephippiis, ſeu ſellis equeſtribus. Verum ſic ſcribendum foret, ἐφιππίοις, quia ἔφιπποι, equites.

διακε-

faciunt. Signis autem diſtinctis procedunt, non Romanis ſolum, verum & Scythicis, ut & varia magis, & ſimul formidabilior ſiat iſta decurſio. Scythica autem ſigna ſunt dracones convenienti longitudine pendentes ex contis. Fiunt autem ex pannis inter ſe conſutis diverſicoloribus, capite, reliquoque corpore omni ad caudam usque ſimili ſerpentibus; in ſpeciem maxime formidabilem, quantum poteſt, inſtructo. Utuntur autem his ſophiſmatibus; quando quieti ſtant equi, nihil amplius quam pannos videas diverſicolores ad inferiora dependentes: quando vero currunt, inflati turgeſcunt in tantum, ut ipſas quoque feras ſpecie referant, ſed & ſibilum edunt per frequentem agitationem, cumque ventus violentior eas in-

ποιεῖσθαι. Σημείοις δὲ διακεκρημένοις ἀπελαύνουσιν, οὐ τοῖς Ῥωμαϊκοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς Σκυθικοῖς, τοῦ ποικιλωτέραν τε, καὶ ἅμα φοβερωτέραν γίγνεσθαι τὴν ἔλασιν. τὰ Σκυθικὰ δὲ σημεῖά ἐστιν, ἐπὶ κοντῶν ἐν μήκει ξυμμέτρῳ δράκοντες αἰωρούμενοι. ποιοῦνται δὲ ξυρραπτοὶ ἐκ ῥακῶν βεβαμμένων, τάς τε κεφαλὰς καὶ τὸ σῶμα πᾶν ἔστε ἐπὶ τὰς οὐρὰς εἰκασμένοι ὄφεσιν, ὡς φοβερώτατα οἷόν τε εἰκασθῆναι. καὶ τὰ σοφίσματα ταῦτα· ἀτρεμούντων μὲν τῶν ἵππων, οὐδὲν πλέον ἢ ῥάκη ἂν ἴδοις πεποικιλμένα ἐς τὸ κάτω ἀποκρεμάμενα· ἐλαυνομένων δὲ ἐμπνεόμενα ἐξογκοῦνται, ὥστε μάλιστα τοῖς θηρίοις ἐπεοικέναι, καί τι καὶ ἐπισυρίζειν πρὸς τὴν ἄγαν κίνησιν ὑπὸ τῇ πνοῇ βιαίᾳ διεξ-

χο-

διακεκρημένοις, DISTINCTIS.] Puto ſcripſiſſe noſtrum *διακεκριμένοις*. Heſychius, *διακεκριμένη*, *διακεχωρισμένη*. Cl. Brunnerus ſuſpicatur *διακεχρημένοις*, quod ſigna quædam mutuati eſſent à Scythis. Sed alterum convenientius videtur.

τὰ Σκυθικὰ δὲ σημεῖα, SCYTHICA AUTEM SIGNA.] Suidas: *Σημεῖα Σκυθικὰ, ἃ φέρουσιν ἐν τῷ πολέμῳ, ὑφάσματά εἰσι βαφῇ πεποικιλμένα, ἃ εἰς ἰδέαν μάλιστα ὄφεων εἴκασται, καὶ ἀπαιωροῦνται κοντῶν συμμέτρων.* *Signa Scythica, quæ ferunt in bello, ſunt textilia colore variegata, in ſpeciem ſerpentium maxime formata, & ſuſpenſa in convenientibus haſtis.* Adde Lipſium lib. IV. de Mil. Rom. cap. V, cujus conjecturam de captis ex Scytharum conſuetudine his draconibus noſter pulchre confirmat.

ἀπαιωρούμενοι, PENDENTES.] Vide ſupra.

ῥακκῶν, PANNIS.] Rectius prædicta margo Bigotiana, *ῥακίων*, vel *ῥακῶν*. Et ſic mox in ſequentibus.

ἔςαι.] Heſychius: *ἔςαι*, *γενήσεται*. *ἢ μέχρι τέλους*. Itaque nil muto.

τέως.] Mallet eadem margo legere diviſim *ἐξογκοῦνταί τε ὡς μάλιστα*. Et probatur hæc lectio à Suida, quem omnino vide.

δια-

χρωμάτη· καὶ ταῦτα τὰ σημεῖα οὐ τῇ ὄψει μόνον ἡδονὴν, ἢ ἔκπληξιν παρέχει, ἀλλὰ καὶ ἐς διάκρισιν τῆς ἐπελάσεως, καὶ τὸ μὴ ἐμπίπτειν ἀλλήλαις τὰς τάξεις, ὠφέλιμα γίγνονται. οἱ μὲν γὰρ φέροντες αὐτὰ, οἱ δαημονέστατοι τῶν ἐξελιγμῶν τε καὶ ἐπιστροφῶν εἰς ἄλλους καὶ ἄλλους κύκλους, ἢ ἄλλας καὶ ἄλλας ἐπ' εὐθεῖ ἐκδρομὰς ἐπιλέγονται. τὸ δὲ πλῆθος οὐδὲν ἀλλὸ μεμελέτηκεν, εἴ τι μὴ ἕπεσθαι τῷ οἰκείῳ ἑκάστοις σημείῳ. καὶ οὕτως ποικίλαι μὲν αἱ ἐπιστροφαὶ, πολυειδεῖς δὲ οἱ ἔμπαλιν ἐξελιγμοὶ, πολύτροποι δὲ ἄλλη καὶ ἄλλη αἱ ἐπελάσεις γιγνόμεναι, ἀσυγχύτους ὅμως τὰς τάξεις παρέχονται. συνενεχθὲν ἵππος σημείῳ, σημεῖον ἵππῳ ἐμπεσὸν, ἀναταράξαι αὐτὴν πᾶσαν τάξιν· καὶ οὐ τὸ κάλλος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν χρείαν διαφθεῖραι τοῦ ἔργου. Ὁμοῦ δὲ ἥτε ἐπέλασις αὐτοῖς ἀποπαύεται, καὶ κατὰ τὰ ἀριστερὰ τοῦ βήματος ὑπομένουσιν ἐπάλληλοι ἱππεῖς, τὰς μὲν κεφαλὰς τῶν ἵππων εἰς τ' ὀπίσω ἀποστρέψαντες, τοὺς θυρεοὺς δὲ πρὸ τῶν ἱππείων οὕτω προβεβλημένα, καὶ ἡ τάξις αὐ-

ſpirat. Atque iſtæc quidem ſigna non modo viſu ſunt jucunda, vel terribilia, ſed & ad decurrentium differentiam faciunt, neve ordines in ſe mutuo incurrant. Cæterum qui ea geſtant, ſpectatiſſimi ex cæteris, evolutionum & converſionum aliorum in alios circulos, vel alias aliasque in directum decurſiones inſtituunt. cætera verò mulritudo nihil curat aliud, quam ut ſuum quæque ſequatur ſignum. Atque ita quidem variæ converſiones, multiplicesque rurſum evolutiones, diverſæque aliæ ac aliæ decurſiones fiunt, & nihilominus indiſrupte ordines ſervantur. Quod ſi contingat ut ſignum unum in alterum, equus in equum incurrat, totus ordo diſſolvitur; neque decus modo, ſed & uſus totius negotii perit. Simul autem finiunt decurſionem eam, ad lævam curriculi alii poſt alios equites conſiſtunt, equorum quidem capita flectentes retro, clypeos autem ante equites, ſic projectos habentes * eaque acies quemadmodum

δαημονέστατος, SPECTATISSIMI.] Ratio requirit, δαημονέστατοι.

ἀλλὸ, ALIUD.] Scribe, ἄλλο.

ὅτι μὴ ἕπεσθαι, QVAM VT SEQVATVR.] Hæc manifeſte corrupta ſunt. Emendo, εἴ τι μὴ ἕπεσθαι. Nihil certius opinione mea.

ἀκείῳ, SUUM.] Scribe, οἰκείῳ.

ἀποπαύεται, FINIUNT.] Noſter haud dubie ſcripſit, ἀποπαύεται.

προβεβλημένα, PROIECTOS.] Poſſes ſuſpicari, προβεβλημένοι. Sed ne ſic quidem locus erit integer. Neque enim habet illud οὕτω, quo apte referatur. Et videntur omnino hic deeſſe pluſcula.

dum cum clypeos inter ſe jungunt pedites, teſtudo appellatur. Duo vero equites ex verſu diſcedentes, quantum excurſiones exhibentur equitibus amicis, collocantur ante cornu dextrum teſtudinis, ut excipiant ictus eorum, qui recto curſu prætervehentur. Atque ita quidem pars dimidia equitum muniti ſtant ad protegendos ſeſe clypeis parati. Quam primum vero ſignum datur tuba, altera pars quanto maximo poteſt curſu prætervehitur, & frequentiſſima tela emittit, primum primus ex arte, poſt eum ſecundus, ac deinde cæteri. Ars autem ſic prætercurrentis conſiſtit in eo, ut plurima & creberrima tela, recto curſu pergente equo, in duos ante ſiniſtrum cornu teſtudinis collocatos conjiciens, clypeos ipſorum feriat. Recta autem ſic procurrentes inclinant ſe deinde retro in trans-

τη, καθάπερ ὁ ξυνασπισμὸς τῶν πεζῶν, χελώνη ὀνομάζεται. δύο δὲ ἱππεῖς τοῦ δὲ τοῦ στοίχου διέχοντες, ὅσον ἐκδρομὰς παρέχειν τοῖς φίλοις ἱππεῦσι, προβέβληνται πρὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως τῆς χελώνης, τοῦ ἐκδέχεσθαι τοὺς ἐξακοντισμοὺς τῶν ἐς εὐθὺ ἐπελαυνόντων. οὕτω μὲν οἱ ἡμίσεες τῶν ἱππέων πεφραγμένοι ἵστανται ἐς προβολήν. ἐπ' ἂν δὲ σημήνῃ τῇ σάλπιγγι, οἱ ἡμίσεις αὖ ἐπελαύνουσιν, ὡς πλεῖστα καὶ συνεχέστατα ἀκόντια ἐξακοντίζοντες, πρῶτος ὁ πρῶτος κατ' ἀρετὴν, καὶ ἐπὶ τούτῳ ὁ δεύτερος, καὶ ἐφεξῆς ὡσαύτως. τὸ δὲ κάλλος τοῦ δρωμένου ἐν τῷδε ἐστὶν, ὅστις ὅτι πλεῖστα καὶ ξυνεχέστατα ἀκόντια, ὀρθῶς ἐπελαύνοντι ἵππῳ, ἐς τοὺς δύο τοὺς προβεβλημένους πρὸ τοῦ ἀριστεροῦ κέρως τῆς χελώνης, κατ' αὐτῶν τῶν ὅπλων, ὡς μάλιστα τύχοι, ἀκοντίσαι. ἐπελάσαντες δὲ ἐπ' εὐθὺ, ἐγκλίνουσιν αὖ ἐς τὰ πλά-

δύο δὲ ἱππῆς, DUO VERO EQUITES.] Putabam ἱππεῖς, & confirmat me Cl. Brunnerus.

τοὺς ἐκδέκεσθαι, UT EXCIPIANT.] Cl. Brunnerus cenſet, τοῦ ἐκδέχεσθαι, de quo vix dubito, quin ſit rectiſſimum.

πρῶτος ὁ πρῶτος, PRIMUM PRIMUS.] Hoc ego non intelligo. Puto emendandum, πρώτως ὁ πρῶτος. Vult enim ordine factam illam prætervectionem, & emiſſionem telorum à primo ad ultimum.

ὡς αὔτως.] Junge, ὡσαύτως. Sed ſic fere ſemper.

τῆς χελώτης, TESTUDINIS.] Vox nihili. Scribe, χελώνης. Supra: καὶ ἡ τάξις αὕτη χελώνη ὀνομάζεται.

ἐπεύθυ, RECTA.] Apparet facile, ſcribendum eſſe diſtinctis vocabulis, ἐπ' εὐθὺ. Sermo eſt de curſu equi recto itinere, per lineam rectam, abſque inflexione ejus. Ita ſupra: τῶν ἐς εὐθὺ ἐπελαυνόντων. Sic enim ibi legendum. niſi malis ἐπ' εὐθὺ, ut hoc loco.

οὕτως

πλάγια, ὡς ἐς κύκλον ἐπιστρέφοντες. ἡ κλίσις δὲ αὐτοῖς ἐπὶ τὰ δεξιὰ σφῶν γίγνεται ἐπὶ δόρυ. οὕτως γὰρ τοῖς τε ἀκοντιζ * οὐδὲν ἐμποδὼν ἵσταται, καὶ οἱ θυρεοὶ προβέβληνται πρὸ τῶν ἀκοντιζόντων ἐν τῇ ἐπελάσει. καὶ χρὴ τοσαῦτα φέρειν ἀκόντια, ὡς διὰ πάσης τῆς προβολῆς ἐξακοντίζειν περιιππεύοντα. καὶ τοῦτο τε ἀκροβολισμοῦ τὸ συνεχὲς, καὶ τοῦ κτύπου τὸ ἐκλεῖπον ὥσπερ τι ἄλλο ἐκπληκτικὸν φαίνεται. μεταξὺ δὲ δὴ τοῦ τε δεξιοῦ κέρως τῆς τάξεως καὶ τῆς προβολῆς τοῖν δυοῖν ἱππέοιν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἱππῆς ἐκθέουσι, περιιππεύοντες μὲν αὐτοὶ τῆς οἰκείας τάξεως, ἀκοντίζοντες δὲ ἐς τοὺς περιιππεύοντας· καὶ τούτοις ἐπ᾽ ἀσπίδα ἡ ἐπίκλισις γίγνεται, καὶ ταύτῃ ἀφρακτότεροι περιιππεύουσιν. ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα ἀγαθοῦ δεῖ τοῦ ἱππέως, ὡς ὁμοῦ μὲν ἐξακοντίζειν δυνατός τι γίγνηται ἐς τοὺς ἐπελαύνοντας, ὁμοῦ δὲ σκέπειν τὴν δεξιὰν πλευρὰν τῇ προβολῇ τοῦ ὅπλου. καὶ ἐν μὲν τῇ

verſum, & velut in orbem ſeſe convertunt. Faciunt autem inclinationem in dextram ſuam verſus haſtam. Ita namque jaculantibus nullum impedimentum offertur, clypeoſque projiciunt adverſus eos, qui emittunt tela in decurſione. Oportet autem quemlibet ex præterequitantibus tot geſtare tela, ut per totam illam clypeorum protenſionem poſſit emittere. Eaque continua telorum emiſſio, fragorque iſte indeſinens, ſi quid aliud, horribilis eſt aſpectu. In medio vero inter cornu dextrum aciei, & ante id collocatos duos equites ex improviſo excurrunt equites, qui & ipſi præter aciem ſuam equitant, tela vero emittunt in præterequitantes, deinde & ipſi in clypeum inclinant, & quia per hoc minus jam armati ſunt, diſcedunt. Hic vero omnium eſt optimum, ut eques ſimul quidem & tela emittere valeat in incurrentes, ſimul autem obtegere latus dextrum objectione ſcuti. Et in prætervec-

οὕτως γὰρ τοῖς τε ἀκοντιζ---- ITA NAMQUE JACULANTIBUS] Cl. Brunnerus ita explet hanc lacunam, emendatque cætera: οὕτω γὰρ τοῖς τε ἀκοντίζουσιν οὐδὲν ἐμποδὼν ἵστανται. Puto, optimè.

περιιππέοντες.] Legendum, περιιππεύοντες.

ἐπ᾽ ἀσκίδα, IN CLYPEUM.] Scribe, ἐπ᾽ ἀσπίδα. Reſpicit id, quod dixerat in ſuperioribus, ἡ κλίσις δὲ αὐτοῖς ἐπὶ τὰ δεξιὰ σφῶν γίνεται ἐπὶ δόρυ. Nam ut illi poſt confectum curriculum convertebant ſe in dextram, ita hi in ſiniſtram. hoc enim eſt ἐπὶ ἀσπίδα, ut loco alio noſter auctor docuerat.

ἡ ἐπίκλισις γίγνεται, INCLINANT.] κλίσιν vulgo tactici hoc vocant. Et ſic noſter etiam in paulo ante adductis.

vectione quidem, ad dextram ſe convertens, telum emittere neceſſe habet. In converſione vero omni, ea jaculatione uti, quæ *Petrina* dicitur lingua Celtarum, omniumque eſt difficillima. Oportet enim convertentem ſeſe, quantum poſſibile eſt, in latus alterutrum, verſus caudam equi celeritate ſumma retrorſum emittere jaculum, eoque facto, confeſtim iterum ſe vertere verſus humerum, ac arripere clypeum, quoniam ſe alioquin nudum præbet hoſtibus, ſi convertat ſeſe prorſus, abſque ſcuti objectione. Quamprimum autem hæc decurſio finita eſt, quique impetum primi inter prætercurrendum fecerunt,

παρελάσῃ, ὁ κατὰ δεξιὰν ἐπιστροφὴν ἀκοντισμὸς, ἀναγκαῖος αὐτῷ γίγνεται· ἐν δὲ τῇ παντελεῖ ἐπιστροφῇ, ὁ πέτρινος δὴ ὀνομαζόμενος τῇ Κελτῶν φωνῇ, ὅς ἐστι πάντων χαλεπώτατος. χρὴ γὰρ ἐπιστραφέντα, ὡς ἡ δύναμις μάλα, καὶ ταῖν πλευραῖν ἐς τὸ κατ᾽ οὐρὰν τοῦ ἵππου ὡς ἔνι μάλιστα εὐθὺ ἐν τῷ ὀπίσω ἀκοντίσαι, καὶ τοῦτο δράσαντα ὀξέως αὖ ἐπιστρέψαντα κατὰ νώτον λαβεῖν τὸ ὅπλον, ὅτι τὰ γυμνὰ οὕτω τι παραδίδοται τοῖς πολεμίοις, εἰ ἄνευ προβολῆς ἐπιστρέψειαν. ὁμοῦ δὲ ἥτε ἐπέλασις ἤδη ἀποπαύεται, καὶ οἱ πρόσθεν ἐπελάσαντες ἐν τάξει αὖ ἵστανται ἐπὶ δεξιᾷ τοῦ βήματος,

καθί-

κατὰ δεξιὸν ἐπιστρέφων, AD DEXTRAM SE CONVERTENS.] Scribendum eſt, opinor δεξιὰν ἐπιστρέφων. De ἐπιστροφῇ habes apud noſtrum in ſuperioribus, & Ælianum cap. XXIV, ubi duplicem fuiſſe videas, unam in dextram, alteram in ſiniſtram.

ὁ πέτρινος, PETRINA.] Scilicet ἀκοντισμὸς, quod ex ſuperioribus huc trahendum. Videtur autem πέτρινον hoc loco eſſe Celticum, quia ſubdit τῇ Κελτῶν φωνῇ. Niſi quis exiſtimet vocem Celticam redditam eſſe Græca. Nam πέτρινον alias Græcis idem eſt, ac λίθινον. Quanquam mihi alterum videatur probabilius, cùm & in ſequentibus utatur terminis vocabulisve artis ex lingua Celtica deſumptis, ut ab initio ſeſe facturum indicaverat.

κατὰ νώτω, VERSUS HUMERUM.] Ratio requirit, ut ſcribamus, νώτον.

ἤτε.] Non dubito, quin rectum ſit ἥτε.

καὶ οἱ πρόσθεν ἐπελάσαντες, QUIQUE IMPETUM PRIMI FECERUNT.] Scribo, καὶ οἱ πρόσθεν ἐπελάσαντες. Intelligit eos, qui prætervecti erant alios, impetumque fecerant in eos. Nam ut conſtat ex ſuperioribus, agmen totum dividebatur in partes duas; una ſtabat parata ad excipienda tela, altera recto curſu prætervehebatur telaque emittebat, non toto agmine, ſed ſigillatim. Quæ cum abſolviſſet curſum ſuum, & à ſiniſtra veniſſet verſus dextram partem curriculi, ſtabat ipſa deinde, exceptura ictus alterorum.

καθί-

καθάπερ οἱ ἄλλοι ἐν ἀριστερᾷ, καὶ οἱ δύο ἱππεῖς διέχοντες ἀπὸ τοῦ κέρως τῆς προβολῆς τὸ ἴσον ἵστανται, καὶ αὐτοὶ οἱ μεταξὺ αὐτοῖν τε τούτοιν καὶ τῆς πάσης τάξεως ἐκθέοντες, ἐς τὸν αὐτὸν τόπον ἐξακοντίζουσιν ἐς τοὺς παριππεύοντας. ἔνθα δὴ ὅτι περ κράτιστοι τῶν ἱππέων ἐς τὸν ἀκροβολισμὸν ἐπιλέγονται, οἱ μὲν γε ἀπὸ τῶν δεξιῶν τοῦ βήματος ἀρχόμενοι, οὐδὲν ἄλλο, ἢ συνεχεῖς τῆς ἀκροβολίσεως, καὶ ἐπ' ἀλλήλους τοῦ κτύπου προσδέχονται. οὐδὲ γὰρ ἄλλου τινὸς θέαν παρέχουσι τοῖς ἐπὶ τοῦ βήματος ὁρῶσιν, ἅτε ἀποστρόφου ἀπ' αὐτῶν τῆς δεξιᾶς τῶν ἱππέων ἐν τῇ τοιᾷδε ἐπελάσει γιγνομένης. ὁπότε δὲ ἐκ

ordine collocati ſunt in dextra parte curriculi, quemadmodum reliqui in ſiniſtra, equiteſque duo progreſſi à cornu æqualiter conſtiterunt, etiam ipſi qui in medio horum & totius aciei procurrunt, ad eundem modum tela ſua emittunt in prætervehentes. Hinc, quoniam optimi equitum ad ejaculationem iſtam ſeliguntur, quum quidem à dextra parte curriculi incipiunt, nil quidquam aliud, quam ut emittant tela, & jactum unus poſt alterum faciant, agunt, neque ullum aliud ſpectaculum exhibent iis, qui curſitationem illam aſpiciunt, quando ſeſe vertunt equites à dextra in curſu iſto. Quando vero à ſini-

καθάπερ οἱ ἄλλοι ἐν ἀριστερᾷ, QUEMADMODUM RELIQUI IN SINISTRA.] Hoc accipio de ordinatione iſta ad modum teſtudinis. Sic enim prius iſtos ſtetiſſe in ſiniſtra curriculi parte, noſter dixerat in ſuperioribus.

τῆς προβολῆς.] Per *προβολὴν* innuere ipſos equites videtur, quia ſtabant ante aciem.

ἐς τὸν αὐτὸν τόπον, AD EUNDEM MODUM.] Non video, quid velit illud *τόπον*, lego, *ἐς τὸν αὐτὸν τρόπον*, & de illa arte accipio, quam ſupra noſter pluribus explicavit. Scilicet viciſſitudo quædam fuit in hac exercitatione impetentium, & excipientium. Cum enim ars bellandi pugnandive conſiſtat in his duobus potiſſimum, aggreſſione apta, & defenſione, ad utrumque per vices ſeſe in exercitatione iſta milites præparabant.

ἔνθα δὴ ὅτι περκράτιστον τῶν ἱππέων, HINC, QUONIAM OPTIMI EQUITUM.] Abſque dubio hæc vitioſa ſunt. Quid enim vult *περκράτιστον*? Lego totum locum iſtac ratione: *ἔνθα δὴ ὅτιπερ κράτιστοι τῶν ἱππέων* &c. *Κράτιστοι* neceſſe eſt, propter ſequens *ἐπιλέγονται*.

τοῦ κτύπου προσδέχονται] In meo fuit, *προσδέκονται*. Cæterum hic totus locus mihi eſt ſuſpectus, videturque abeſſe quidpiam.

ſiniſtra incurrunt, tunc fit telorum emiſſio cum contentione ſumma, & contra ſcutorum objectio, & telorum ex ſiniſtra manu in dextram tranſlatio celerrima; dextraque ſicut ea arripuit, ſuper caput circumagit perinde, ſicut in rotæ circumactione, quod cepit, ſimulque emittit * ſuſcepit captum, ſublataque emiſit * ſella, quam impoſitam habet equitis equus, ſemper ſicut decet, rectaque, etiam in jaculatione feſtina ſervetur, ideo præcipue, quod currentium ſpectatur & armorum ſplendor, & equorum pernicitas, & in converſionibus promptitudo. Et ut in æqualibus intervallis equitum incurſiones fiunt,

τῶν ἀριστερῶν ἐπελαύνοιεν, τότε δὴ πᾶς ὁ ἀκροβολισμὸς ἀρίδηλος γίνεται, καὶ τῶν θυρεῶν ἡ περιβολὴ, καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐς τὴν δεξιὰν ὕφεσις τῶν ἀκοντίων ὀξεῖα. καὶ ἡ δεξιὰ ὅπως αὐτὰ ὑπολαβοῦσα, καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς περιενεγκοῦσα ὁμοῦ μὲν, ὥσπερ ἐν τροχοῦ περιδινήσει, τὸ ληφθὲν ἐξηκόντισεν, ὁμοῦ * ὑπέλαβεν τὸ ληφθὲν, καὶ τοῦτο ἂν ὑπερενεγκοῦσα ἐξηκόντισεν ✝ * καθέδρα ἡ ἐπὶ τοῦ ἱππίως ἀεὶ εὐσχήμων καὶ ὀρθὴ ὠκεῖ τῷ ἀκροβολισμῷ σώζηται ταύτῃ μᾶλλον, ὅτι ἐπελαυνόντων ὁρᾶται καὶ τῶν ὅπλων ἡ λαμπρότης, καὶ τῶν ἵππων ἡ ὠκύτης τε, καὶ τὸ ἐν ταῖς ἐπιστροφαῖς δυσκαμπές. καὶ ὅπως ἐν ἴσοις τοῖς διαστήμασιν αἱ ἐπελάσεις γίγνονται τῶν ἱππέων, αἱ

τὸ τε δὴ, TUNC.] Scribo, τό τε δή.

ἀκροβολισμὸς ἀρίδηλος, TELORUM EMISSIO CUM CONTENTIONE SUMMA.] Heſychins: ἀρίδηλον, ἔκδηλον, φανερὸν, φανερόν. Ego tamen mallem legere ἀρίζηλος.

τρόλου, ROTÆ.] Legendum τροχοῦ videtur. Scilicet id ipſum innuit, quod Latinis eſt *rotare*. Statius IX. —— *& cæcum rotat irrevocabilis enſem.* alio loco: —— *& in ora loquentis telum immane rotat.*

τὸ ληφθὲν ἐξηκόντισεν ὁμοῦ ---- QUOD CEPIT, SIMULQUE EMITTIT *] De hoc loco ſic Cl. Collega meus Brunnerus: τὸ ληφθὲν ἐξηκόντισεν ὁμοῦ τε καὶ ὑπέλαβε τὸ ληφθὲν (potius τὸ ἐξακοντισθὲν) καὶ τοῦτο ἂν ὑπερενεγκοῦσα. Sed ne ſic quidem ſenſus erit commodus, nec verbum eſt, quod reſpondeat particulæ ὅπως. Et niſi valde fallor, multo plura hic abſunt, quam pro modo relicti à deſcriptore ſpacii. Hæc ille: neque dubito, deſperatum eſſe locum, niſi libri alii auxilium adferent.

ὠκὺ τῷ ἀκροβολισμῷ, JACULATIONE FESTINA.] Scribe, ὠκεῖ τῷ ἀκροβολισμῷ.

ἐς καμπὲς, PROMPTITUDO.] Hoc quid verbi ſit non video. Putabam ſcripſiſſe noſtrum δυσκαμπές. & ſic cenſebat etiam Brunnerus.

ἐμπε-

αἱ μὲν γε ἐπὶ μέγα διαλιποῦσαι αὐτῷ τούτῳ τὸ ξυνεχὲς τοῦ ἀκροβολισμοῦ ἀφανίζουσιν, αἱ δὲ ἄπαν ἐπάλληλοι τῇ ἀκριβείᾳ τῆς θεωρίας ἐμποδὼν ἵσταται τὸ δίκαιον αὐτῆς ἀφαιρούμεναι. τόν τε γὰρ ἀγαθὸν ἱππέα ἐγγὺς αὐτοῦ ἐπελαύνων ὁ κακὸς ἠφάνισεν, καὶ τοῦ κακοῦ ἄλλος αὖ ἀγαθὸς εὐσχημόνως ἐπιφερόμενος τὴν ἀπρέπειαν συνεσκίασεν. ἀλλὰ χρὴ τοῦ ξυνεχοῦς σωζομένου τόν τε ἔπαινον τοῦ ἀγαθοῦ σῶον εἶναι καὶ πρέποντα, καὶ τοῦ κακοῦ τὸ ὀφειλόμενον ὄνειδος ἀποδίδοσθαι. δὶς δὲ ἀμείψαντες τὰς τάξεις τε καὶ τὰς προβολὰς. καὶ τοὺς ἀκροβολισμούς τε καὶ ἐπιστροφὰς, ἐπειδὰν τὴν δευτέραν τε καὶ ἀριστερὰν ἐπέλασιν ποιοῦνται, οὐκ ἁπλῶς ἐγκλίνοντες ἐπὶ δόρυ, καὶ πα-

quædam quidem multum diſtantes propter hoc ipſum continuationem jaculationis faciunt minus conſpici; quædam verò penitus propinquæ impedita ſpectandi cura juſtam ſpectaculi ſpeciem amittunt. Bonum namque equitem, ſi adequitat ei malus, efficit non conſpici, & malo alius qui bonus eſt, decenter ſubjunctus, ejus ruditatem obtegit. Oportet tamen ſemper ſervari laudem ei, qui eſt bonus, atque decus, malumque eo, quo oportet, probro affici. Bis autem mutatis ordinibus, & ſummitatibus, & jaculationibus, & converſionibus, quando ſecundam ſiniſtramque incurſionem faciunt, non ſimpliciter inclinantes verſus haſtam, & ad cur-

ἐμποδὼν ἵστανται.] Hæc ego non concoquo. Et eſt omnino locus totus admodum obſcurus. Suſpicor hoc velle; ſpectaculi jucunditatem, quæ eſt in obſervatione decentis illius jaculationis ex legibus ſupra memoratis, duplici ratione perire, cum aut nimis longe abſunt, aut nimis prope adſunt, qui jaculantur. Nam ad ſpectaculum omne juſtum requiritur ſpacium, citra, vel ultra quod omnis rei perit gratia, quæ ſpectatur. Sed amplius deliberent alii, & nos doceant.

τὸ δίκαιον αὐτῆς, JUSTAM SPECTACULI SPECIEM.] Puta θεωρίας. Hoc enim ex ſuperioribus deduci oportere ad αὐτῆς, exiſtimo.

καὶ τὰς προβολὰς, ET SUMMITATIBUS.] Quænam ſunt hæ προβολαὶ? Puto noſtrum ſic vocare duos illos equites, qui ſtabant à ſummitate teſtudinis, οἱ προβέβληνται περὶ τοῦ δεξιοῦ κέρας τῆς χελώνης, uti ſupra loquebatur. Sic paulo ante de iisdem: τοῦ προβολῆς τὸ ἴσον ἵστανται.

ποιοῦντας, FACIUNT.] Mallem, ποιοῦνται.

ἐγκλίναντας, INCLINANTES.] Forte ſcribendum, ἐγκλίνοντες. Num idem eſt vitium, quod in priori, emendandumque ἐγκλίνονται?

curriculum flectentes, equos dimittunt, verum qui celerrimi ſunt ex ipſis, illi ad gerendam rem ſervantur ** ſibi unum quilibet jaculum, illi vero, qui ſunt optimi, etiam duo. Poſtquam autem excurrerunt, ipſique ad curriculum equitantes, in orbem converterunt equum, deinde vero in converſione iſta pervenerunt ad extremitatem campi, ſummaque celeritate retrorſum emiſerunt jacula, tunc &

ἐπὶ τὸ βῆμα παρελάσαντες, τοὺς ἵππους ἀπαλλάττονται, ἀλλὰ οἱ ὀξύτατοι αὐτῶν ἐς τὸ ἔργον, ὑπολείπονται σφίσιν ἐν ἕκαστος ἀκοντίων, οἱ δὲ ἄκροι, καὶ δύο. καὶ ἐπειδὰν πελάσωσι τῷ βήματι παραπταδιόντες, ἐς κύκλον μὲν ἐπέστρεψαν τὸν ἵππον, ἔπι δὲ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτῶν ἔχοντες, ἐπὶ τὸ πέρας τοῦ πεδίου λοξὸν ἠκόντισαν, καὶ

τοῦτο

ὀξύτατοι, CELERRIMI.] Heſychius: ὀξὺς, ταχύς. Puto, eam eſſe hujus loci ſententiam: Equites pleroſque in hac exercitatione ſatis habere, ſi ſemel iterumque & emiſerunt jacula ſua in alios, & ipſi aliorum exceperunt mutatis bis terve ordinibus, ut ſolebat in decurſione iſta. Aliquos tamen, qui habebant optimos celerrimosque equos, ultra illum numerum alios curſus inſtituiſſe, de quibus ſequitur apud noſtrum.

σφίσιν ἐν ἕκαστος ἀκόντιων, SIBI UNUM QUILIBET IACULUM.] Scribendum primo eſt, ἐν ἕκαστος ἀκοντίον. Deinde ante iſta ἐν ἕκαστος, interceſſiſſe pluſcula exiſtimo. Neque enim inter ſe cohærent ὑπολείπονται ἕκαστος. Et quia deſunt aliqua, fit, ut omnia hic valde ſint obſcura.

οἱ δὲ ἄκροι καὶ δύο, ILLI VERO, QUI SUNT OPTIMI, ETIAM DUO.] In hoc loco explicando ipſe mihi non ſatisfacio. Primum autem ſuſpicor τοὺς ἄκρους eſſe, quos non ita multo poſt appellat ἄκρους ἐς ἱππικήν. Deinde illud δύο refero ad ἀκόντια, ac iccirco verba iſta ſic diſtinguo. ἐν ἕκαστος ἀκοντίων, οἱ δὲ ἄκροι καὶ δύο. Καὶ ἐπειδὰν &c.

ἔχοντες, ἐπὶ τὸ πέρας τοῦ πεδίου, PERVENERUNT AD EXTREMITATEM CAMPI.] Omnia corrupta. Puto delendam eſſe diſtinctionem, ut cohæreant, ἔχοντες ἐπὶ τὸ πέρας. Illud ἔχειν accipio de equo: ſic enim & Homerus, ἔχειν ἵππον ἐπί τινι dixit, pro ἐλαύνειν κατά τινος, ut Grammatici obſervant.

λοξὸν ἠκόντισαν, RETRORSUM EMISERUNT JACULA.] Puto hiſce verbis intelligere id jaculationis genus, quod ſuperius *Petrinum* Celtice dixit appellari. Erat nempe duplex ſeu triplex potius jaculandi ratio in his exercitationibus, una in rectum ſeu antrorſum, quando jaculum velut in antecedentem hoſtem emittitur, alia dextrorſum lævorſumve, quando emittitur in latus, quaſi à latere ingrueret adverſarius; alia retrorſum, quando emittitur velut in ſubſequentem adverſarium. Ultimus hic jactus fiebat circa finem curriculi inter flectendum equum, uti conſtat ex ſuperioribus.

ἐπιμε-

τοῦτο ὡς ἐπὶ μήκιστον τι καὶ ὡς μάλιστα κραδαινόμενοι χρὴ ἐξικέσθαι. οἱ δὲ καὶ δύο ὑπολειπόμενοι ἐπειδὰν ἐπελαύνωσιν ἤδη τὸ ὑποληφθὲν ὑπὸ τὸν θυρεὸν ἐγκλίναντες ὀλίγον τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δεξιὰν πλευρὰν, ὡς ἂν ἔστιν, περιελίξαντες ἐς τοὐπίσω σφῶν ἐξηκόντισαν. Ἐν τούτῳ δὲ Καντταβρική τις καλουμένη ἐπέλασις γίνεται, ὡς δοκεῖν ἐμοί γε ἀπὸ Καντάβρων Ἰβηρικοῦ γένους ταύτῃ ὀνομασθεῖσα, ὅτι ἐκεῖθεν αὐτὴν προσεποίησαν σφίσι Ῥωμαῖοι. ἔχει

ipſos, velut qui longiſſime maximeque eſſent territi, redire oportet. Duo vero illi, qui relicti fuerunt poſtquam & ipſi excurrerunt, tandemque, quod eſt reliquum, * ſub clypeum inclinantes paulisper caput, dextrumque latus, quantum poteſt, circumflectentes retro emiſerunt jacula. Qua in re fit quoque curſus aliquis, qui dicitur Cantabricus, ſicut mihi quidem videtur, ſic à Cantabris, gente Iberica, vocatus, quod ibi eum ſuum fecerint Romani. Habet

ἐπιμήκιστον, LONGISSIME.] Ita junctim meus exhibet. Neque muto, quia etiam alibi hæc juncta inveniri, notant. vide infra.

κραδαινόμενοι, TERRITI.] Sunt mihi quidem, iſtá omnia valde obſcura, neque ſcio, an ſint ſatis integra. Quid enim vult hoc *κραδαινόμενοι*? An legendum *κραδαινομένους*? num potius & hic deſunt aliqua? Quicquid autem ſit de lectione, de qua cogitent peritiores, de re ipſa vix eſt dubium, quin hoc velit, oportere hos equites poſt ultimum illum jactum, qui fit inter convertendum, celerrime cum equo redire ad principium curriculi, ſuumque priorem locum, haud ſecus, ac ſi hoſtem inſtantem ſibi conarentur effugere.

οἱ δὲ καὶ δύο ὑπολειπόμενον, DUO VERO ILLI, QUI RELICTI FUERUNT.] Sine dubio hæc omnia ſunt peſſime corrupta mutilaque. Puto autem reſpici, quod ſupra dictum, *οἱ ὀξύτατοι ἐς τὸ ἔργον ὑπολείπονται*. Ita vero *ὑπολειπόμενοι* legendum fuerit. Quinam autem ſunt illi *οἱ δύο*? An iſti, de quibus ſupra, *οἱ δὲ ἄκροι καὶ δύο*? ſic *δύο* ad *ἀκόντια* erit referendum. Quoquo autem modo vertas, ſenſum nullum efficies.

κὰν ταβρική τις.] Non dubito, quin ſcribi debeat, *καντταβρική τις*, propter id, quod ſequitur de Cantabris.

Ἰβηρικοῦ γένους, GENTE IBERICA.] Inter montanos Iberiæ ſeu Hiſpaniæ memorat & Strabo lib. III, quem vide. Adde quoque Melam.

προσεπεποίησαν σφίσι, SUUM FECERINT.] Corrige, *προσεποίησαν σφίσι*. Dicit *προσεπεποίησαν* eleganter, & in reſpectu ad ea, quæ ſuperius attulit de conſuetudine Romanorum deſumendi ex gente qualibet, quod ſuis uſibus putant maxime eſſe conducibile.

bet autem is ſe ad hunc modum. Teſtudo quidem equitum, quemadmodum ab initio, à ſiniſtra parte curriculi, condenſata inſtituitur, exceptis equitibus duobus, qui celeriter excipere tela debent. Procurrunt verò & à dextris ad anteriora inclinantes in haſtam. Cumque hi procurrunt, in ſiniſtra parte curriculi fit alia procurſio, in circulum flexa. Equites autem hi non pugnant telis levibus, verum haſtis puris, ferro quidem nullo munitis, propter pondus autem minime facilibus iis, qui debent emittere, neque iis, in quos emittuntur plane innoxiis. Quamobrem etiam præcipitur, ne quis præterequitantium galeam petat, aut haſtam in equum dirigat, ſed priusquam eques ſe inclinet, & latus ſuum aperiat, aut tergum nudet, convertens ſeſe, in ipſum clypeum dirigat ictum, & haſtam quanta poteſt vi, emittat. Summaque hujus rei cura conſiſtit in eo, ut proximum ex prætervehentibus adoriatur is, qui in Cantabrico hoc circulo eſt conſtitutus, ut medium clypei maxime feriat

δὲ ὧδε. ἡ προβολὴ μὲν ἡ τῶν ἱππέων, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς, ἐν ἀριστερᾷ τοῦ βήματος πεφραγμένη ἐκτέτακται, πλήν γε δὴ τῶν δύο ἱππέων ἐκδεχομένων τὰ ἐπιθὺ ἀκόντια. ἐπελαύνουσι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν οἵπερ καὶ τὸ πρόσθεν ἐκκλίνοντες ἐπὶ δόρυ. ἐπελαυνόντων δὲ αὐτῶν ἐν ἀριστερᾷ τοῦ βήματος ἀρξαμένη ἄλλη ἐπέλασις γίγνεται ἐς κύκλον ἐπιστρέφουσα. οἱ δὲ ἱππεῖς οὗτοι οὐκ ἀκοντίοις κούφοις διαχρῶνται ἔτι, ἀλλὰ ξυστοῖς δόρασιν, ἀσιδήροις μὲν, τῷ βάρει δὲ οὔτε τοῖς ἐξακοντίζουσιν εὐφόροις, οὔτε ἐφ' οὓς ἐκπέμπεται ἀκινδύνοις. καὶ ἐπὶ τῷδε παραγγέλλεται, μήτε τοῦ κράνους στοχάζεσθαι τῶν παριππευόντων, μήτε ἐς τὸν ἵππον τὸ δόρυ μεθιέναι. ἀλλὰ γὰρ πρὶν ἐγκλῖναι τὸν ἱππέα, καὶ παραγυμνῶσαί τε τῆς πλευρᾶς, ἢ ἐκφῆναι τοῦ νώτου ἐπιστραφέντα, αὐτοῦ δὴ τοῦ θυρεοῦ στοχαζόμενον, ὡς βιαιότατα ἐναράξαι τὸ δόρυ. καὶ τὸ ἀκριβὲς τοῦδε τοῦ ἔργου ἐν τοῖς δ' ἐστὶν, εἰ ὡς ἐγγυτάτω τοῖς παριππεύουσι πελάσας ὁ ἐς τὸν Κανταβρικὸν τοῦτον κύκλον καθεστηκὼς, ὡς μάλιστα κατὰ μέσου τοῦ θυρεοῦ τὸ δόρυ

δόρυ

ἡ προβολὴ, TESTUDO.] Eam hic intelligo, quæ fit clypeis ſive ſcutis objectis, ſpecie teſtudinis, ſupra prolixe memoratæ noſtro, quod ipſe indicat in ſequentibus.

καταμέσου, MEDIUM.] Solet noſter talia conjungere, ſed mallem diviſim legere, κατὰ μέσου.

καὶ ὁ

δόρυ ἐξακοντίσειεν, τὸ δ᾽ ἐμπεσὸν τῷ θυρεῷ κτυπήσειεν ἢ καὶ διέλθοι δι᾽ αὐτοῦ διαμπὰξ, καὶ ὁ δεύτερος ἐπὶ τούτῳ τοῦ δευτέρου ἐξίκοιτο, καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως τοῦ τρίτου, καὶ οἱ ἐφεξῆς τῶν ἐφεξῆς ἐν στοίχῳ κατὰ τὰ αὐτά. ὅ, τε γὰρ κτύπος ἀμέλει ἐκπληκτικὸς, καὶ ὁ ἐξελιγμὸς ἐν τῷ τοιῷδε εὐσχήμων φαίνεται, καὶ τοῖς μὲν εὐστοχίας τε, καὶ σφοδρότητος ἐν τῷ ἀκοντισμῷ μελέτη γίγνεται, τοῖς δὲ ἀσφαλείας τε καὶ φυλακῆς πρὸς τοὺς ἐπιόντας. ἐπὶ τούτοις δὲ τῆς συνεχείας τοῦ ἐξακοντισμοῦ μελέτη τε, καὶ ἐπίδειξις ποιεῖται ἐκ τῶν ἱππέων οὐ πάντων, οὐ γὰρ πάντες ἐπιτήδειοι ἐς τὴν δὲ τὴν ὀξύτητα, ἀλλὰ γὰρ ὅσοι αὐτῶν ἄκροι ἐς ἱππικὴν, οὗτοι καθιστᾶσι μὲν τοὺς ἵππους, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες ἄκρον τὸ βῆμα. ἐκεῖθεν δὲ ἀτρέμα προϊόντος τοῦ ἵππου τὰ δ᾽ ἐπὶ τὴν ὀφρὺν τοῦ ἐσκαμμένου χωρίου, χρὴ ὡς πλεῖστα, καὶ ὡς συνεχέστατα, καὶ ὡς ἐπὶ μήκιστόν τε, καὶ ἐς τὸ ἀνώμαλον καὶ ἅμα κραδαινόμενα μεθιέναι τὰ ἀκόντια. καὶ ἀγαθὸς

emiſſa haſta, illaque clypeo incidens emittat ſonum, vel per eum prorſus penetret. Et poſt eum ſecundus eodem modo adgrediatur ſecundum, & tertius ſimiliter tertium, & qui ſequuntur deinde ordine reliquos. Fragor namque oritur horribilis ex eo, & converſio in negocio iſto pulchram habet ſpeciem. Atque una quidem pars dexteritatem celeritatemque ſuam exercent in emittendis jaculis, altera vero circumſpectionem cautionemque contra ingruentes. Ad hæc exercent ſeſe in continuatione jaculationis, ſpecimenque ejus edunt equites, non quidem omnes, neque enim omnes ad celeritatem iſtam ſunt idonei, verum qui ſunt ſummi in arte equeſtri. Atque hi quidem equos ſtatuunt, ut in dextra parte habeant ſummum curriculum. Ibi lente procedente equo usque ad extremum campi ſubfoſſi oportet & plurima & indeſinenter, & in ſpacium longiſſimum, & indiſcriminatim, & ſimul vibrare tela atque emittere. proque bono, qui

καὶ ὁ δεύτερος ἐπὶ τούτῳ τοῦ δευτέρου ἐξίκοιτο, ET POST EUM SECUNDUS EODEM MODO ADGREDIATUR SECUNDUM.] Loci hujus obſcurioris eam puto eſſe ſententiam. Fuiſſe omnes equites diviſos in claſſes duas, inferentium, & excipientium ictus telorum. Non autem promiſcue confuſeque hoc feciſſe, verum habuiſſe quemlibet ſuum adverſarium quaſi; primum ex inferentibus, excipientem primum, ſecundum ex his, ſecundum ex illis, atque ſic deinceps.

ἀνώμαλον.] Hoc quid ſit, me neſcire fateor, & dubitare de ſcriptura. Forte legendum, ἐς τὸ ἄνω μᾶλλον.

ἐπαινοῖν-

qui tela quindecim emiſerit, habetur, ſed hoc antequam egrediatur campum equus, confeciſſe oportet. Multo vero juſtius laudatur is, qui ad viginti pervenerit, quod ſupra hunc numerum nemo facile eorum, qui obſervant, quod oportet, aſcendere valeat, verum dolo, qui fit, cum equus ſæpius ſiſtitur, ut inter ſtandum duo triave jacula emittantur, vel cum exceditur extremum campi ſubſoſſi. Ego vero multo potius commendo curſum legitime inſtitutum, quam qui ad admirationem ſpectatorum adornatur arte. Hinc vero tandem velut ad prælium armantur thoracibus ferreis, & galeis, & clypeis minime brevibus. Et primum quidem ordines ſtudioſe concitant equos, unam vero geſtans haſtam quivis priusquam veniat ad curriculum vibratam & cum ſono commotam ejaculari debet recta dirigens eam in ſcopum,

μὲν, ὅστις πεντεκαίδεκα ἀκόντια μεθεῖναι. ὡς χρὴ πρὶν ἐκβῆναι τοῦδε τοῦ χωρίου τὸν ἵππον, ἐξήνυσεν. πολὺ δὲ τούτου ἐνδικώτερον ἐπαινοῖντο ἄν, ὅστις καὶ ἐς τὰ εἴκοσι προὔβη. ὡς τόγε ὑπὲρ ταῦτα οὐκ ἔτι τῆς ἀκριβείας ἐχομένων γίγνεται, ἀλλὰ κλεπτόντων τὸ πολὺ κατὰ τὴν στάσιν τοῦ ἵππου ἐπιπλεῖον γιγνομένην, ὡς ἔτι ἑστηκότος φθάσαι δύο ἢ τρία ἀκοντίσαι, ἢ ὑπερβάντος τὴν ὀφρὺν τοῦ ἐσκαμμένου. ἀλλ' ἔγωγε πολὺ μᾶλλον ἐπαινῶ τὸ ἐννόμως δρώμενον, ἤπερ τὸ ἐς ἔκπληξιν τῶν ὁρώντων σοφιζόμενον. Ἐνθέν δε ἤδη ὡς ἐς μάχην ὁπλίζων θώραξί τε σιδηροῖς, καὶ κράνεσι, καὶ θυρεοῖς, οὐ τοῖς κούφοις ἔτι. καὶ πρῶτα μὲν αἱ τάξεις σπουδῇ ἐπελαύνουσι τοὺς ἵππους, μίαν δὲ λόγχην φέρων. τὴν δὲ, πρὶν πελάσαι τῷ βήματι, χρὴ ὡς οἷόν τε κραδαινομένην τε καὶ ἅμα ἐπιυακτυποῦσαν ἐξακοντίσαι τοῦ σκοποῦ στοχα-

ἐπαινοῖντο, LAUDATUR.] Margo Bigotiana vult, ἐπαινοῖτο.

ἐνθέν δε ἤδη, HINC VERO TANDEM.] Puto noſtrum agere de nova quadam exercitationis equeſtris ratione, inſtituta ſuis temporibus, quam opponit vetuſtiori, tanquam minus ludicram, & magis propinquam utilemque bellis. Suſpicor autem aliquammulta deeſſe hic, propter illud ἐνθέν δε, quod non habet, quo commode poſſit referri.

ὁπλίζων, ARMANTUR.] Rectius fortaſſe legas, ὁπλίζονται. Quanquam nil affirmem, propter ea quæ abſunt. ὁπλίζονται ſuſpicatur quoque margo Bigotiana.

φέρων, GESTANS.] Num ſcribendum eſt φέροντας, quia ſequitur στοχαζομένας?

ἐνήμερο-

ἐσχαζομένους, ὅς δὴ ἐν ἀριστερᾷ τοῦ βήματος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τῷ ἔργῳ πέπηγεν. καὶ ὅσοι γε ἀγαθοὶ αὐτῶν καὶ δεύτερον ἐπελαύνουσιν, οὗτοι καὶ τρίτον, οὐ πρὸς ἀνάγκην, ἀλλ' αὐτῷ τῷ τε ἔργῳ, καὶ τῷ ἐξ αὐτοῦ ἐπαίνῳ ἀγαλλόμενοι. ἡ δευτέρα δὲ ἐπέλασις ξὺν δυοῖν λόγχαιν γίγνεται, καὶ ταύτας χρὴ ἐξακοντίσαι ὀρθῶς ἐπελαύνοντα τῷ ἵππῳ ὡς μάλιστα οἷόν τε ἐπὶ σκοπόν. ἐπὰν δὲ ἐκπεριέλθη καὶ τοῦδε τοῦ ἀκοντισμοῦ τὸ ἑκούσιον, ἐνταῦθα δὴ ὅσοι ἀγαθοὶ στρατιᾶς ἡγεμόνες ὀνόμασι ἀνακαλεῖσθαι κελεύουσι πάντας ἐφεξῆς τοὺς ἱππέας δεκαδάρχην πρῶτον, καὶ διμοιρίτην, ἐπὶ τούτῳ, καὶ ὅστις ἐν ἡμιολίῳ μισθοφορᾷ. ἔπειτα τοὺς ἐφεξῆς τῆς δεκαδαρχίας. καὶ οὕτως διαπασῶν τῶν δεκαδαρχῶν ἡ κλῆσις γίγνεται. τὸν κληθέντα δὲ χρὴ ὁμοῦ μὲν ὑπακοῦσαι τῷ καλοῦντι μεγάλῃ τῇ βοῇ, ὅτι πάρειμι, ὁμοῦ δ' ἐξελαύνειν τὸν ἵππον τρεῖς λόγχας φέροντα. καὶ τὴν μὲν πρώτην ἀπὸ ἄκρου τοῦ χωρίου τοῦ ἐσκαμμένου ἐξακοντίζειν ὡς ἐπὶ τὸν σκοπόν·

qui qnidem in ſiniſtra curriculi parte ad hanc rem eſt defixus. Quique ex ipſis ſunt præſtantes, curſum hunc etiam altera vice conficiunt, aliqui & tertia vice, non quod neceſſe ſit, ſed ut ipſo facto hoc, & obtenta ex eo laude poſſint gloriari. Secundus autem curſus fit cum duabus lanceis, quas oportet emittere, recte, quantum poteſt fieri, agendo equum, & dirigendo ad ſcopum. Quando autem finitum etiam id, quod in jaculatione hac ſponte aliqui præſtare voluerunt, tum duces illi, qui militia boni, proclamantur nominatim, unus poſt alterum, equites, Decurio primus & Dimœrita, deinde &, quisquis in tanto cum dimidio numero meret, poſtea reliqui decarchiæ, atque ſic deinceps tota decarcharum fit denominatio. Is qui proclamatur, debet ſimul quidem reſpondere vocanti, magna voce, ADSUM, ſimul vero procurrere equo, ac tres ferre lanceas, primamque ab initio campi effoſſi emittere ad ſcopum. Se-

ἐν ἡμιολίῳ μισθοφορᾷ, IN TANTO CUM DIMIDIO NUMERO MERET.] Illud ἡμιολίῳ mihi valde ſuſpectum eſt, neque ſcio, quale genus ſignificet, cum reperiatur corpus militare nullum, ἡμιόλιον τῆς διμοιρίας, quod ſit juſtum. Suſpicor ſcripſiſſe noſtrum, ἐν ἡμιλοχίᾳ. Quid ἡμιλοχία ſit, docet auctor vetus Lexici militaris, quem conſule.

διαπασῶν.] Ita meus: ſcribe diviſim, διὰ πασῶν.

κλίσις.] Scribe, κλῆσις.

πρῶτον

Secundam ex ipſo curriculo, eamque recto curſu pergente equo. Tertiam autem, ſi legitime ac ab Imperatore conſtitutum fecit curſum, quando equus ſeſe flectit in dextrum, in ſcopum alium, qui ad hoc ipſum ex mandato Imperatoris, ut lanceam tertiam excipiat, ſtat erectus. Atque hic quidem jactus omnium eſt difficillimus, ut qui, priusquam penitus vertatur equus, in illa ipſa inflectione debet fieri. Xynema enim Celtarum voce dictus, nunc quidem omitttitur, ut qui neque telo abſque ferro facile inſtituitur. Si quis vero per celeritatem & gloriæ ſtudium quatuor lanceas recto equo ad ſcopum primum jaculando emiſerit, vel tres quidem equo recto, quartam vero in converſione * prout ſtatuit Imperator, ut in quo jaculator bonus malusque maxime conſpiciuntur, nec in verſu indiſtincto, nec tumultuarie procedente negocio * plurimos exhibuerit, in lancearum jactu decentes, eum ego maxime, ſi quem ullum alium, laudavero, ut ad ſeria negociorum bellicorum exercitatum. Præter iſta fiunt

τὴν δευτέραν δὲ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ βήματος, καὶ ταύτην ἐπ' ὀρθῷ τῷ ἵππῳ· τὴν τρίτην δὲ, εἰ τὰ ἔννομα καὶ πρὸς βασιλέως τεταγμένα δρώη, ἐγκλίνοντος ἐπὶ δεξιὰ τοῦ ἵππου, ἐς τὸν ἄλλον σκοπὸν, ὃν ἐπ' αὐτῷ δὴ τούτῳ κατὰ πρόσταξιν βασιλέως ἐς ἐκδοχὴν τῆς τρίτης λόγχης ἑστάναι. ἡ δὲ ἐστιν ἡ βολὴ πασῶν χαλεπωτάτη. ὅπως πρὶν πάντῃ ἀποστραφῆναι τὸν ἵππον, ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ ἐπικαμπῇ γίγνοιτο. ἡ γὰρ δὴ ξύνημα τῇ Κελτῶν φωνῇ καλουμένη, τούτῳ δὴ ἄφεσις γίγνεται, ἥπερ οὐδὲ ἀσιδήρῳ ἀκοντίῳ εὐμαρὴς ἀκοντίζεσθαι. ἤδη δέ τις ὑπὸ ὀξύτητός τε καὶ φιλοτιμίας καὶ τέσσαρας λόγχας ὀρθῷ τῷ ἵππῳ ἐπὶ τὸν πρῶτον σκοπὸν ἐξακοντίσαι ἤνυσεν, ἢ τὰς τρεῖς μὲν ὀρθῷ τῷ ἵππῳ, τὴν τετάρτην δὲ ἐπιστρεφ * ὡς βασιλεὺς ἔταξεν, ἔνθα δὴ ὅ τε ἀγαθὸς ἀκοντιστὴς καὶ ὁ κακὸς μάλιστα πάντων διαφαίνεται, εἴτε οὐκ ἐν στοίχῳ ἀδιακρίτῳ, οὐδὲ θορύβῳ δρωμένου τοῦ ἔργου καὶ ἤν τις * τοὺς πλείστους παράσχοιτο ἐν τῶν λογχῶν τῇ βολῇ διαπρέποντας, ταύτην ἐγὼ μᾶλλον ἤ τινα ἄλλην ἐπῄνεσα, ὡς πρὸς ἀλήθειαν τῶν πολεμικῶν ἔργων ἠσκημένην. ἐπὶ τούτῳ μέν τοι

πρῶτον σκηπτὸν, SCOPUM PRIMUM.] Legendum ſine dubio, σκοπὸν.

ἐπιστρεφ * IN CONVERSIONE.] Supplet margo Bigotiani libri: ἐπιστρέφοντι. ſed videntur mihi plura deeſſe.

βυλῇ] Corrige, βολῇ, jactu. alterum hic ineptum.

τοι ἤδη πολύτροποι ἐξακοντισμοὶ γίγνονται ἢ κούφων παλτῶν, ἢ καὶ βελῶν, οὐκ ἀπὸ τόξου τούτων γε, ἀλλ' ἀπὸ μηχανῆς ἀφιεμένων, ἢ λίθων ἐκ χειρὸς, ἢ ἐκ σφενδόνης ἐπὶ τὸν σκοπὸν, ὃς μέσος τοῖν δυοῖν, ὧν ἤδη μνήμην ἐπνοιησάμην, ἵσταται. καὶ ἐνταῦθα αὖ καλὸν, εἰ συντρίψειαν τοῖς λίθοις τὸν σκοπὸν, ὁ δὲ τύχοι οὐκ εὐμαρῆς ξυντριβῆναι. Οὐ μὴν οὐδὲ ἐπὶ τοῖς δὲ λήγει αὐτοῖς τὰ γυμνάσια, ἀλλὰ κοντοὺς γὰρ τὰ μὲν πρῶτα ὀρθοὺς, ὡς εἰς προβολὴν φέροντες ἐπελαύνουσιν, ἔπειτα ὡς πολεμίους φεύγοντας ἐξικνούμενοι. οἱ δὲ, ὡς ἐπ' ἄλλον πολέμιον, ἐν τῇ ἐπιστροφῇ τοῦ ἵππου, τούς τε θυρεοὺς ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αἰωρήσαντες, ἐς τὸ κατόπιν σφῶν μετήνεγκαν, καὶ τοὺς κοντοὺς ὑπερελίξαντες, ὡς ἐπελαύνοντος ἄλλου πολεμίου, ἐξίκοντο. καὶ τὸ ἔργον τοῦτο Κελτισὶ τολούτεγον καλεῖται. καὶ ἐπὶ τοῖσδε αὖ τὰς σπάθας σπασάμενοι, ἄλλοτε ἐς ἄλλην πληγὴν περιφέρουσιν, ὅπως μάλιστα οἷόν τε, ἢ φεύγοντος πολεμίου ἐξικέσθαι, ἢ πεσόντα κατακτενεῖν, ἢ καὶ πρᾶξαί τι ἐκ

etiam diverſæ jaculationes aut levium peltarum, aut telorum, non arcu, verum machina emiſſorum, item lapidum è manu aut funda jactorum ad ſcopum, qui medius inter duos, quos ante memoravimus, ſtatuitur. In quo rurſum egregium, ſi quis lapidibus ſcopum confringat, quod tamen non facile accidit, ut confringatur. Sed nec in his exercitatio ſubſiſtit, verum contos quidem primo rectos, velut ad jactum ferentes procurrunt, mox, velut hoſtes fugientes perſequerentur, quidam vero velut contra alium hoſtem, in converſione equi, ſcuta efferentes ſuper capita, poſt ſe protendunt, contosque ſupra rotantes, velut hoſtis alius perſequeretur ipſos, emittunt. Vocaturque opus hoc Celtice, *Tolutegum*. Deinde ſtringunt gladium, & aliter aliterque ad plagam eum circumagunt, cumprimis velut fugienti adverſario imminerent, aut cadentem interficerent, aut à latere aggredi eum quærerent. Ad hæc

πλαγίων παραθέοντες. ἐπὶ τοῦ-

ali-

μνήμην ἐπαινησάμην, MEMORAVIMUS.] Videt quilibet, ἐποιησάμην eſſe legendum. Reſpicere autem ſcopos duos extremos curriculi videtur.

αὖ καλὸν, RURSUM EGREGIUM.] Illud αὖ oſtendit, præceſſiſſe ſimile quidpiam, quod hodie non comparet.

Κελτισὶ, CELTICE.] Vix dubito, ſcripſiſſe noſtrum. Κελτιστὶ. Sic enim Ῥωμαιστὶ, Ἑλληνιστὶ, & alia paſſim apud Græcos.

ἄλλο τε ἐς ἄλλην, ALITER ALITERQUE.] Brunnerus ſuſpicatur, ἄλλοι τε.

θέου-

aliqui ſaltus in equos faciunt alios atque alios, qualibus modis rationibusque equus ab equite conſcenditur. Poſtremam exhibent conſcenſionem armatam, ponente ſeſe equo, quam viatoriam aliqui appellant. Atque iſtæ quidem Romanorum equitum & ab antiquo uſurpatæ ſunt exercitationes. Imperator vero adinvenit, ut & barbarice ſe exercerent, prout vel Parthorum, vel Armeniorum equites jaculatores ſe exercent, itemque prout varie Sarmatarum aut Celtarum contati convertunt avertuntque equos, in mero currentes, itemque jaculationes, quibus in hoc negocio variis diverſiſque utuntur idoneis ad pugnam, & clamores patrios cuique genti, Celticos, Celtis equitibus receptos, Geticos,

τοὺς μέν τοι πηδήσεις ἐπὶ τοὺς ἵππους, ὡς ἔτι ποικιλωτάτας ποιοῦνται, ὅσαις ἰδέαις, καὶ ὅσοις σχήμασιν ἀναβαίνεται ἵππος ὑπὸ ἱππέως, καὶ τελευταίαν δὴ τὴν ἐνόπλιον πήδησιν ἐπιδεικνύουσι θέοντος τοῦ ἵππου. ἣν ἤδη ὁδοιπορικὴν ὀνομάζουσι. Ταῦτα μὲν τοῖς Ῥωμαίων ἱππεῦσιν τὰ ξυνήθη τε, καὶ ἐκ παλαιοῦ ἀσκήματα. Βασιλεὺς δὲ προσεξεῦρεν καὶ τὰ βαρβαρικὰ ἐκμελετᾶν αὐτοὺς, ὅσα τε ἢ Παρθυαίων, ἢ Ἀρμενίων ἱπποτοξόται ἐπασκοῦσι, καὶ ὅσας οἱ Σαυρομάτων, ἢ Κελτῶν κοντοφόροι ἐπιστροφάς τε, καὶ ἀποστροφὰς τῶν ἱππέων ἐν μέρει ἐπελαυνόντων, καὶ ἀκροβολισμοὺς ἐν τούτῳ πολυειδεῖς καὶ πολυτρόπους ἐς τὴν μάχην ὠφελίμους, καὶ ἀλαλαγμοὺς πατρίους ἑκάστῳ γένει, Κελτικοὺς μὲν τοῖς Κελτοῖς ἱππεῦσι, Γετικοὺς δὲ

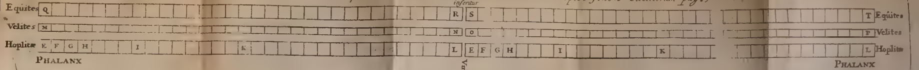
θέοντος τοῦ ἵππου, PONENTE SESE EQUO.] Quid hoc eſt? Puto ſcripſiſſe noſtrum, θέντος. Conſueverunt nempe olim Romani docere ſuos equos, ut ſe flecterent ac ſubſiderent in genua, ut verbis apertiſſimis teſtatur Dio, & ad uſum teſtudinam valuiſſe demonſtrat. Verba Dionis leguntur lib. XLIX. *κυπτάζουσι πάντες ἅμα, ἐπεὶ καὶ οἱ ἵπποι ὀκλάζειν καὶ κατακλίνεσθαι διδάσκονται. omnes genu innituntur ſimul, nam & equos ſe ingenua inclinare docent.* Oſtendunt abunde hæc verba conſuetudinem ſolemnem, & equorum informationem, quæ haud dubie inſtituta in his exercitationibus. Simul tamen, pertinuiſſe hoc eo præcipue docent, ut ſic militi armis gravi facilior eſſet conſcenſus. Qua de re & Pollux l. I. c. II. *Inſtituendus etiam equus, ut ſe ſubmittat, id eſt pedibus deductis conſideat & humiliet, ut eo facilius eques conſcendere poſſit.* Reſpexit huc & Silius lib. V. de bono loquens equo:

Inde inclinatus collum, ſubmiſſus & armos,
De more inflexis præbebat ſcandere terga

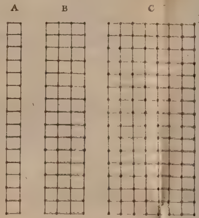
Cruribus. Dicit feciſſe hoc *de more*, recepto ſcilicet in militia.

Pini-

Hæc tabella, pertinens ad illustrationem Arriani et Aeliani, post finem Tacticorum pag. 96 inferatur



Cornú sinistrúm — Cornú dextrúm



Phalanx perfecta militum gravis armaturæ XVI M CCC LXXXIV, habens in longitudinem milites MXXIV, ſibi invicem in directum adstantes, & totidem λόχους ſeu decurias; in altitudinem milites XVI, alterum alteri à tergo poſitos.

A. Dilochia, militum XXXII. Tales erant DXII.

B. Tetrarchia, virorum LXIV, eius generis fuere CCLVI.

C. Taxiarchia, militum CXXVIII, totidem erant in phal.

D. Syntagma, virorum CCLVI. cuiuſmodi fuere LXIV.

E F. Pentacoſiarchia, militũ DXII. tales erant XXXII.

E F G H. Chiliarchia, virorum MXXIV. fuere numero XVI.

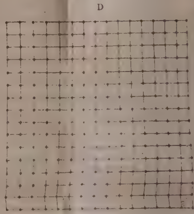
E I. Merarchia, militũ IIM XLVIII. erant VIII.

E K. Phalangarchia, virorũ IVM XCVI. eius generis fuere quatuor in vniverſum.

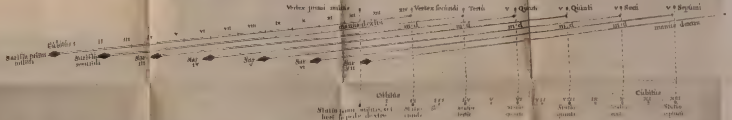
E L. Diphalangarchia militum VIIIM CXCII quæ pars est dimidia phalangis integræ.

M N O P. Levis armaturæ milites, post phalangitas locati, VIIIM CXCII.

Q R S T. Equites IIII M XCVI, qui extrema tenent.



Sariſſarum protensio, ab vnoquoque λόχῳ phalangis Macedonicæ, cùm miles in dúobus cúbitis stat.



Clypeorum conſtitutio in quoque iugo phalangis, cum miles in duobus cubitis consistit.

Clypeorum conſtitutio, vbi miles in vno cubito stat, quæ vocatur συνασπισμὸς, id est conſcutatio, seu testudo.



Spatium inter bina quæque puncta duorum palmorum eſt, id eſt triens cubiti; Clypeus quique, octo palmorum.

δὲ τοῖς Γέταις, Ῥετικοὺς δὲ, ὅσοι ἐκ Ῥαιτῶν. καὶ τάφρον δὲ ἀναπηδᾶν μελετῶσιν αὐτοῖς οἱ ἵπποι, καὶ τειχίον ὑπεράλλεσθαι. καὶ ἑνὶ λόγῳ, οὐκ ἔστιν ὅ, τι Ῥωμαίοις τῶν τε παλαιῶν ἐπιτηδευμάτων, ὅτι περ ἐκλελειμμένον οὐκ ἐξ ὑπαρχῆς ἐπασκεῖται, καὶ ὅσα ἤδη προσεξεύρηται ἐκ βασιλέως, τὰ μὲν ἐς κάλλος, τὰ δὲ ἐς ὀξύτητα, τὰ δὲ ἐς ἔκπληξιν, τὰ δὲ ἐς χρείαν τὴν ἐπὶ τῶν ἔργων. ὥστε ἐς τήνδε τὴν παροῦσαν βασιλείαν, ἣν Ἀδριανὸς εἰκοστὸν τοῦτ᾽ ἔτος βασιλεύει, πολὺ μᾶλλον ξυμβαίνειν μοι δοκεῖ τὰ ἔπη ταῦτα, ἤπερ ἐς τὴν πάλαι Λακεδαίμονα,

Ἔνθ᾽ αἰχμή τε νέων θάλλει καὶ μοῦσα λίγεια,
καὶ δίκα εὐρυάγυια καλῶν ἐπιτάῤῥοθος ἔργων.

Ἀῤῥιανοῦ τέχνη τακτική *

Getis, Rhæticos iis, qui ſui ſunt ex Rhætia. Etiam foſſam tranſilire diſcunt equi ipſorum, ſi forte debent tranſilire. Atque uno verbo, nihil eſt apud Romanos inventorum veterum, in quo non indeſinenter ſtatim ab initio exerceantur. itemque quotquot excogitata ſunt ab Imperatore, alia ad venuſtatem, alia ad celeritatem, quædam ad uſum ipſum in negocio. Ut ad præſens imperium, quod Adrianus vigeſimum nunc regit annum, multo magis videatur mihi convenire carmen illud, quam ad veteres Lacedæmonios: *ubi enſis juvenum valet, & muſa ſtridula, & juſtitia latam obtinens viam, pulchrorum auxiliatrix operum.*

Arriani ars tactica *

APPIA-

Ῥετικὲς, RHAETICOS.] Scribe, Ῥαιτικοὺς, ut docent ſequentia. Et ſic volebat quoque margo Bigotiana.

ξυβαίνειν, CONVENIRE.] Corrige, ξυμβαίνειν.

ἔνθ᾽ αἰχμή τε &c.] Verſus ſunt Terpandri, veteris poëtæ, quos legas etiam apud Plutarchum vita Lycurgi.

εὐρύαγμα] In Plutarcho eſt εὐρυάγυια.

Ἀῤῥιανοῦ τέχνη τακτική * ARRIANI ARS TACTICA*] Deeſt verbum τελειοῦται, vel ſimile aliud, ut arbitror.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΕΚΤΑΞΙΣ ΚΑΤ ΑΛΑΝΩΝ.

ARRIANI ACIES CONTRA ALANOS.

PRæibant quidem exercitum univerſum equites ſpeculatores bini & bini collocati, cum peculiari præfecto ſuo. Poſt ipſos erant jaculatores fundis ſaxa librantes, quibus & ipſis per binos diviſis præerant decarchæ. Poſt hos

Ἡγεῖσθαι μὲν τῆς πάσης στρατιᾶς τοὺς κατασκόπους ἱππέας, ἐπὶ δυοῖν τεταγμένους σὺν τῷ οἰκείῳ ἡγεμόνι. Ἐπὶ τούτοις δὲ τοὺς ἱπποτοξότας τοὺς πετραίους, καὶ τούτοις ἐπὶ δυοῖν. ἀρχόντων δὲ αὐτοὺς οἱ δεκαδάρχαι. Ἐπὶ δὲ τούτοις

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΕΚΤΑΞΙΣ ΚΑΤΑ ΑΛΑΝΩΝ, ARRIANI ACIES CONTRA ALANOS.] Hæc pars plane nil commune habet cum ſuperioribus, niſi quatenus militarem comprehendit aciem. Nam illa quidem tradunt artem, hæc rem exponit geſtam, totaque hiſtorici eſt argumenti, ut cuivis liquet. Puto autem hanc deſcriptionem eſſe ex Alanica Arriani deſumptam. De qua Hiſtoria Photius cod. LVIII his verbis: συγγέγραφεται δὲ καὶ τὰ κατ᾽ Ἀλανοὺς, ἣν ἐπέγραψεν Ἀλανικήν. Ubi tamen neſcio, num non rectius κατ᾽ Ἀλανῶν, pro κατ᾽ Ἀλανοὺς, legatur. Ex hac ergo ejus Hiſtoria ἀποσπασμάτιον iſtoc eſſe videtur. Quanquam autem Ἀῤῥιανοῦ ἔκταξις poſſit intelligi, quam inſtruxit ipſe contra Alanos, nec interpretatio hæc repugnet hiſtoriæ, cum conſtet ex Dione, Arrianum Cappadociæ fuiſſe Præfectum, ac compeſcuiſſe Alanos, tamen quia bellum illud ipſe memoravit, non alterius magis, quam ipſius Arriani eſſe hanc deſcriptionem mihi facile perſuadeo. Quæ forte fuit cauſa quoque, ut ſuperiori ejus operi ſubnecteretur.

καὶ τούτοις, QUIBUS ET IPSIS.] Puto τούτους ſcribendum.

ἣ πυ-

τοῖς ἐπιτετάχθων οἱ ἀπὸ τῆς εἴλης ἣ πνισαυριάνοι ὄνομα. συντετάχθων δὲ αὐτοῖς, οἱ τῆς σπείρης τῆς τετάρτης τῶν Ῥαίων, ἧς ἄρχων Δάφνης Κορίνθιος. Ἐπὶ τούτοις δὲ οἱ ἀπὸ τῆς εἴλης, ἧ ὄνομα Κολῶνες. Συντετάχθων δὲ αὐτοῖς Ἰτυραῖοι, καὶ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς πρώτης Ῥαιτικῆς. Συμπάντων δὲ τούτων ἀρχέτω Δημήτριος. Ἐπὶ τούτοις δὲ οἱ Κελτοὶ ἱππεῖς, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ δύο, καὶ τούτων ἡγείσθω ἑκατόνταρχος, ὥσπερ ἐπὶ στρατοπέδου. Πεξοὶ δὲ ἐπὶ τούτοις τετάχθων, τὰ σημεῖα ἀνατεταμένα πρὸ σφῶν ἔχοντες, οἵ τε Ἰταλοί, καὶ Κυρηναίων οἱ παρόντες. Πάντων δὲ ἡγείσθω Πούλχερ, ὥσπερ ἄρχει τοῖς Ἰταλοῖς. Βοσπορανοὶ δὲ ἐπὶ τούτοις πεζοὶ ἰόντων, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Λαμπροκλέα, καὶ οἱ Νομάδες ἐπὶ τούτοις ὑποτεταγμένοι, Βή-

erant collocati ex ala Iſauriana dicta. Adjunctos autem habebant, qui erant cohortis quartæ Rhæum, quibus imperabat Daphnis Corinthius. Poſt hos, ex ala, cujus nomen Colones. Adjunctos autem ſibi habebant Ityræos, & Cyrenæos, quique erant ex Rhætica prima. Omnibus autem iſtis præerat Demetrius. Poſt ipſos vero ſtabant Celtæ equites, etiam ipſi binario numero diſpoſiti, præeratque eis centurio, velut in caſtris. Pedites vero poſt ipſos erant collocati, ſigna ante ſe poſita habentes, Itali & Cyrenæi, quotquot præſentes erant. Ducebat autem omnes Pulcher, qui Italis præerat. Poſt ipſos collocati erant Boſporani pedites, ducem habentes Lamproclem, ſubjunctique ipſis Numidæ,

cum

ἣ τινισαυριάνοι.] Non bene ſe habere iſta puto. Lego ἧς ἦν Ἰσαυριάνοι. Mallet margo Bigotiana, οἱ τιν.

Ῥαίων, RHAEUM.] Quinam ſunt hi Ῥαίοι? ego certe nuſpiam invenio. Suſpicabar compendium ſcripturæ eſſe, pro Ῥωμαίων. Sed repugnat meo animo, quod præficitur eis vir Corinthius. Videant alii.

ἧ ὄνομα Κολῶνες, CUJUS NOMEN COLONES.] Mihi admodum ſuſpectum eſt hoc vocabulum, nec ſcio, num non potius fuerit Καλῶνες.

Ἰτυραῖοι, ITYRAEOS.] Straboni lib. XVI ſunt Ἰτουραῖοι. Vibius appellat *Ithyræos*, vel *Ithāræos*, ſi modo rectum hoc poſterius.

Ῥαιτίκης, RHAETICA.] An ſcribendum Ῥαιτικῆς.

Πεξοὶ, PEDITES.] Quinam hi πεξοὶ? Scribo πεζοὶ, & ad ſequens Ἰταλοὶ καὶ Κυρηναίων οἱ παρόντες refero.

ὥσπερ ἀρχεῖ, QUI PRAEERAT.] Non dubito ſcribendum eſſe ὅσπερ. Idem vitium occurrit infra.

ἰόντων.] Hoc meo animo corruptum eſt.

καὶ οἱνομάδες, ET NUMIDÆ.] Scribe diviſim, οἱ Νομάδες.

cum præfecto ſuo Vero. Acies autem erat quatuor armatorum. Præcedebat vero eos, quicquid erat ſagittariorum. Latera autem aciei utrinque cuſtodiebant equites Achæi. Poſt ipſos autem ſequebantur equites ſelecti, & poſt hos, equites de legione. Deinde catapultarii, poſtea ſignum legionis decimæ quintæ, & juxta illud dux legionis Valens, & legatus, & chiliarchæ, quibus adjuncti erant etiam centuriones, primæque cohortis epiſtatæ. Juxta ſignum autem peditum collocati erant jaculatores; pedites ipſi per quatuor ordinati ibant. Poſt decimam quintam legionem, ſignum legionis duodecimæ erat collocatum, & circa ipſum chiliarchæ & centuriones, per quatuor ad eundem modum. Atque ita quidem ordinata fuit legio. Poſt gravem autem armaturam col-

ρῳ τῷ σφετέρῳ ἄρχοντι. Ἡ τάξις δὲ ἔστω εἰς ὁπλίτας τέσσαρας. αὐτῶν δὲ τούτων ὅσοι τοξόται ἡγείσθων. Τὰς δὲ πλευρὰς τῆς τάξεως φυλαττόντων ἑκατέρωθεν οἱ ἱππεῖς οἱ Ἀκεῖοι. Ἐπὶ δὲ τούτοις, οἱ ἐπίλεκτοι ἱππεῖς εἵπωσαν, καὶ ἐπὶ τούτοις οἱ ἀπὸ τῆς φάλαγγος ἱππεῖς. ἔπειτα οἱ καταπέλται. Ἔπειτα τὸ σημεῖον τῆς πεντεκαιδεκάτης φάλαγγος, καὶ ἀμφ' αὐτῷ δὲ ἡγεμὼν τῆς φάλαγγος Οὐάλης, καὶ ὁ ὕπαρχος, καὶ οἱ χιλίαρχαι, οἷς τέτακται καὶ ἑκατόνταρχοι οἱ τῆς πρώτης σπείρης ἐπιστάται. Πρὸς δὲ τοῦ σημείου αὐτῶν πεζῶν οἱ ἀκοντισταὶ τετάχθων. αὐτοὺς δὲ τοὺς πεζοὺς ἐπὶ δ' τεταγμένους εἶεν. Ἐπὶ δὲ τῇ ιε' φάλαγγι τετάχθω τὸ σημεῖον τῆς δωδεκάτης φάλαγγος. καὶ χιλίαρχαι ἀμφ' αὐτῷ, καὶ ἑκατόνταρχαι, ἐπὶ δ' ὡσαύτως. καὶ ἤδε ἡ φάλαγξ εἴτω τεταγμένη. Ἐπὶ δὲ τῷ ὁπλιτικῷ τετάχθω

οἱ ἀκεῖοι.] Puto ſcripſiſſe noſtrum, Ἀχαιοι.

εἵπωσαν, SEQUEBANTUR.] Margo Bigotiana legit ἴτωσαν. Similiter & infra.

ἀμφαυτῇ, JUXTA ILLUD.] Corrige, ἀμφ' αὐτῷ, ut referatur ad præcedens σημεῖον. ita mox: καὶ χιλίαρχαι ἀμφ' αὐτῷ.

οὐάλπη, VALENS.] Sub hac corruptiſſima voce nomen ducis latet. Id quale ſit, apparet ex ſequentibus, in quibus ſcribitur Οὐάλης. Vide locum ipſum.

πρὸς, JUXTA. Margo Bigotiana mallet πρὸ.

τεταγμένους εἶεν, ORDINATI IBANT.] Dicta margo habet, εἶναι.

καὶ ἤδε ἡ φάλαγξ εἴπω τεταγμένη, ATQUE ITA QUIDEM ORDINATA FUIT LEGIO.] Hoc non capio. Scripſiſſe noſtrum puto, καὶ ἥδε ἡ φάλαγξ οὕτω τεταγμένη.

καὶ

τετάχθω τὸ συμμαχικὸν, οἵ τε ἀπὸ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας, καὶ Τραπεζουντίων οἱ ὁπλῖται, καὶ Κόλχοι, καὶ Ῥιζιανοὶ οἱ λογχοφόροι. Ἐπιτετάχθων δὲ αὐτοῖς οἱ Ἀπλανοὶ πεζοί. Παντὸς δὲ τοῦ συμμαχικοῦ ἡγεμὼν ἔστω Σεκουλῖνος, ὅσπερ τῶν Ἀπλανῶν ἡγεῖται. Ἐπὶ τούτοις δὲ, τὰ σκευοφόρα ἑπέσθω. οὐραγείτω δὲ ἡ εἴλη τῶν Γετῶν, καὶ ὁ ταύτης εἰλάρχης. Τὰς πλευρὰς δὲ τοῦ πεζικοῦ κοσμάντων μὲν καὶ ἑκατόνταρχαι, καὶ ἐπίγε δὲ τεταγμένοι. Φυλακῆς δὲ ἕνεκα, εἴλη ἡ ἀλλακτικὴ περιππευέτω ἐπὶ ἕνα στοῖχον ἑκατέρωθεν τεταγμένη, καὶ οἱ τῶν Ἰταλῶν ἱππεῖς. Ὁ δὲ εἰλάρχης αὐτῶν ἐπιφοιτάτω ταῖς πλευραῖς. Ὁ δὲ ἡγεμὼν τῆς πάσης στρατιᾶς Ξενοφῶν, τὸ πολὺ μὲν πρὸ τῶν σημείων τῶν πεζικῶν ἡγείσθω, ἐπιφοιτάτω δὲ πάσῃ τῇ τάξει, καὶ ἐπισκοπείτω ὅπως τεταγμένοι

locati erant ſocii, ex minori Armenia, & Trapezuntiorum graviter armati, & Colchi, & Rhiziani, qui erant lancearii. Subjuncti eis Aplani pedites. Totius autem ſociorum exercitus dux erat Seculinus, qui præerat Aplanis. Poſt hos ſequebantur impedimenta. Claudebat agmen poſtremo ala Getarum, cum Ilarcha ſuo. Peditum autem latera claudebant centuriones, ipſi quoque per quatuor collocati. Præſidii vero gratia ala conducticia circumequitebat, uno verſu utrinque ordinata, & Italorum equites. Præfectus autem alæ adequitabat lateribus. Univerſi vero exercitus Imperator Xenophon erat, qui plerumque quidem ante ſigna peditum incedebat, aderat tamen aciei toti, obſervabatque, quo ordine incederet.

καὶ Ῥιζιανοὶ, ET RHIZIANI.] Stephanus: Ῥίζις, ἄκρα μεγάλη, ἣν οἰκοῦσι Τρωγλοδύται. οἱ κατοικοῦντες, Ῥιζῖται. καὶ Ῥίζις, Ῥίζιος, Ῥιζιανὸς, ὡς Φασιανός.

Ἀπλανοὶ, APLANI.] Ita mox: ὅσπερ τῶν Ἀπλανῶν ἡγεῖτο. Cæterum hos Aplanos ego quidem nuſpiam invenio. neque ſcio, num ſcribendum, Ἀλανοὶ, cum altera lectio conſtanter ubique occurrat. Ἀλανοὶ & margo Bigotiana ſuſpicatur.

κοσμάντων, CLAUDEBANT.] Margo Bigotiana, κοσμουόντων.

καὶ ἐπίγε δὲ τεταγμένοι, IPSI QUOQUE PER QUATUOR COLLOCATI.] Hoc prodigioſum eſt. Suſpicabar ego, ἐπί γε δ᾽ τεταγμένοι. Margo Bigotiani libri, ἐπὶ τῷ δὲ τεταγμένοι.

ἀλλακτικὴ, CONDUCTITIA.] Etiam hoc vocabulum mihi eſt ſuſpectum iſtoc loco. Puto gentis alicujus nomen ſub eo latere.

deret. Atque eos quidem, qui deſerebant ordinem, corrigebat, qui vero ſervabant, laudabat. Atque ita quidem ordinati incedebant. Cum vero veniſſent in campum definitum, equitatus omnis circum circa collocatus ſtabat acie quadrata. Speculatores autem dimittebantur in loca idonea, ut inde obſervarent hoſtem. Inter hæc ſignum dabatur, ut cum ſilentio armarent ſe, & armati ordinarentur. Ordo autem erat talis. Utrumque cornu peditum loca editiora campi habebat occupata, in quo acies inſtruebatur. Adjuncti autem erant, dextro quidem cornu Armenii, qui cum Vaſace & Arbelo erant, tenebantque hi ſummam ejus partem, quod omnes eſſent jaculatores. adjunctos autem ſibi habebant pedites ex cohorte Italica, quibus omnibus præerat Pulcher, qui & cohortis Italicæ dux erat. Cornuque totum curabant & ipſe, & Vaſaces, & Arbelus, erantque hæ ipſorum equeſtres & pedeſtres copiæ. In ſiniſtro vero cornu collocati erant, ſummamque ejus tenebant partem, ſocii ex minore Armenia, & Trapezuntiorum levis armaturæ milites, &

ἴασιν. καὶ τοὺς μὲν ἀτακτοῦντας εἰς τάξιν ἐπαναγέτω, τοὺς δὲ ἐν κόσμῳ ἰόντας ἐπαινέτω. οὕτω μὲν τεταγμένους ἰέναι. Ἐλθόντας δὲ εἰς τὸ ἀποδεδειγμένον χωρίον, τὴν μὲν ἵππον πᾶσαν περιστῆναι ἐν κύκλῳ εἰς τετράγωνον τάξιν. Τοὺς κατασκόπους δὲ πέμψαι εἰς τὰ ὑπερδέξια χωρία, ἀποσκοπῆς ἕνεκα τῶν πολεμίων. Ἐνταῦθα δὲ ἀπὸ σημείου ὁπλίζεσθαι σιγῇ, ὡπλισμένους δὲ εἰς τάξιν καθίστασθαι. Ἡ τάξις δὲ ἔστω ἥδε. τὸ μὲν κέρας ἑκάτερον τῶν πεζῶν τὰ ὑπερδέξια ἐχέτω τῶν χωρίων, ὅτι ἐν τοιῷδε ἡ ἔκταξις ἔσται. Ἐπιτετάχθων δὲ τῷ κέρατι, τῷ μὲν δεξιῷ, οἱ ἀμφὶ Οὐασάκην καὶ Ἄρβηλον Ἀρμένιοι, τὸ ὑπερδεξιώτατον τοῦ κέρως ἔχοντες, ὅτι τοξόται εἰσὶν οἱ σύμπαντες. προστετάχθων δὲ αὐτῶν, οἱ τῆς σπείρης τῆς Ἰταλικῆς πεζοί. πάντων δὲ ἡγείσθω Πούλχερ, ὅς τις καὶ τῆς σπείρης τῆς Ἰταλικῆς ἄρχει. καὶ τούτῳ ἐπιτετράφθω αὐτός τε, καὶ ὁ Οὐασάκης, καὶ Ἄρβηλος, καὶ τὸ ἐκείνων ἱππικόν τε καὶ πεζικόν. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ τετάχθων καὶ οὗτοι τὸ ὑπερδεξιώτατον τοῦ κέρως ἔχοντες, ὅσοι ἀπὸ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας σύμμαχοι, καὶ οἱ Τραπεζουντίων γυμνῆτες, καὶ

οἱ

ἐπαινέτω, LAUDABAT.] Bigotiana margo, ἐπαινείτω.

ἡ τάξις δὲ ἔστω. ἡ δὲ τὸ μὲν κέρας ἑκάτερον, ORDO AUTEM ERAT TALIS. UTRUMQUE CORNU.] Hæc corrupta ſunt, maleque diſtincta. Lego: ἡ τάξις δὲ ἔστω ἥδε. τὸ κέρας.

ἐκ

οἱ Ῥιζιανοὶ λογχοφόροι. Προτετάχθων δὲ καὶ τούτων οἱ Ἀπλανοὶ οἱ διακόσιοι, καὶ Κυρηναῖοι οἱ ἑκατὸν, ὡς προβολὴν μὲν εἶναι περὶ τῶν ἀκοντιστῶν τοὺς ὁπλίτας, τοὺς δὲ ὑπερακοντίζειν ἐκ τοῦ ὑπερδεξίου. Τὸ δὲ ἐν μέσῳ σύμπαν τὸ μὲν δεξιὸν ἐχέτωσαν ἡ πεζικὴ φάλαγξ, ἡ πεντεκαιδεκάτη ὑπὲρ τὸ μέσον τοῦ παντὸς χωρίου, ὅτι πολὺ πλείονες πλήθει οὗτοι εἰσί. Τὸ δὲ ὑπόλοιπον τοῦ ἀριστεροῦ ἐκπληρούντων οἱ τῆς δωδεκάτης φάλαγγος πεζοὶ ἔστω ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ κέρως τοῦ ἀριστεροῦ, τετάχθω δὲ ἐπὶ ὀκτὼ, καὶ πυκνὴ αὐτοῖς ἔστω ἡ ξύν*. Καὶ αἱ μὲν πρῶται τέσσαρες τάξεις ἔστωσαν κοντοφόρων, οἱ δίκην * τοῖς μακροῖς καὶ ἐπιλεπτὸν τὰ σιδήρεα προῆκται. Καὶ τούτους οἱ μὲν πρωτοστάται εἰς προβολὴν ἐχόντων, ὡς εἰ πελάζοιεν αὐτοῖς οἱ πολέμιοι, κατὰ τὰ στήθη μάλιστα τῶν ἵππων τιθέναι τῶν κόντων τὸν σι-

Ariziani lancearii. Ante ipſos vero erant collocati Aplani ducenti, & Cyrenæi centum. ut gravis armaturæ milites eſſent velut propugnaculum ante jaculatores, hi vero tela ſuper iſtos poſſent emittere. Mediam autem aciem ſuperiorem dextram totam tenebat legio pedeſtris decimaquinta, per medium campi totius, quod numerus ejus eſſet longe maximus. Reliquam autem ſiniſtram explebant, qui erant ex legione duodecima pedites in extremitate cornu per octo collocati, continenterque ipſis erant adjuncti * & primi quidem ordines quatuor ſtabant haſtati * longa & tenuia ferramenta præfixa habebant. Atque eas quidem habebant protoſtatæ ad projiciendum ante ſe paratas, ut ſi appropinquarent eis hoſtes, dirigerent præſertim in pectora equorum iſta ferramen-

ἐκ τοῦ ὑπερακοντίζειν.] Suſpicatur margo Bigotiana, καὶ ὑπερακοντίζειν. Mihi à ſupino librario eadem bis poſita videntur.

πεζοὶ ἔστω.] Margo ſæpius laudata, πεζοὶ ἔς τε.

ἡ ξύν.] Hoc quid ſit, non excogito.

κοντοφόρων οἱ δίκην *] Non exiſtimo hic deeſſe multa. Et quid, ſi ſcribamus: κοντοφόρων, ὧν δὴ κοντοῖς μακρὰ καὶ ἐπιλεπτὰ τὰ σιδήρεια προῆκται. Nam illud ἐπιλεπτὸν, quod in meo legitur, itemque προῆκται manifeſte ſunt corrupta.

ὡς εἰ πελάζοιεν, UT SI APPROPINQUARENT.] Margo Bigotiana dividit, ὡς εἰ, optime.

κόντων.] Mallet margo Bigotiana, κοντῶν. Sed habes ſimiliter mox, κόντους. item, κόντου. & κόντοις, ut ignorem, num quid debeat mutari.

menta. Hypoſtatæ vero, & qui tertio quartoque ſtabant ordine in pugna emittebant contos, accidebatque ut & equos proſternerent, & equitem dejicerent, & clypeo, cataphractæ, thoraci impacto conto, propterque ferri molliciem inflexa cuſpide, efficerent, ut uſum ſui præbere eques non poſſet. Poſt hos erat ordo lanceariorum. Nonus vero poſt illos ſtabat ordo peditum ſagittariorum ex Nomadibus, Cyrenæis, & Boſphoranis, & Ityræis. Ad utrumque vero cornu ſtabant machinæ, ut ſi è longinquo adventaret hoſtis, emitti tela poſſent, etiam à tergo totius aciei. Omnes autem copiæ equeſtres in alas & lochos octo diſpoſitæ adſtabant peditibus. à cornibus quidem, propugnaculum habentes ex gravis armaturæ peditibus; & ſagittariis ante eos collocatis Lochi duo. ad mediam vero

δηρον. Οἱ δὲ ὑπεροστάται δὲ καὶ οἱ τῆς τρίτης καὶ τετάρτης τάξεως, εἰς ἀκοντισμὸν προβεβλήκασι τοὺς κόντους. ὅπως τύχοιεν καὶ ἵππους τρώσοντες, καὶ ἱππότην καταβαλοῦντες, καὶ θυρεῷ καταφράκτῳ θώρακι ἐμπαγέντος τοῦ κόντου, καὶ διὰ μαλακότητα τοῦ σιδήρου ἐπικαμφθέντος, ἀχρεῖον τὸν ἀντιβάτην ποιήσονται. αἱ δὲ ἐφεξῆς τάξεις τῶν λογχοφόρων ἔστωσαν. ἐνάτη δὲ ἐπὶ τούτοις ἔσω τάξις οἱ πεζοὶ τοξόται, οἱ τῶν Νομάδων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Βοσπορανῶν τε καὶ Ἰτουραίων. μηχαναὶ δὲ ἐφεστηκέτωσαν τῷ κέρατι ἑκατέρῳ, ὡς πορρωτάτω προσιόντων τῶν πολεμίων, ἐξακοντίζειν καὶ κατόπιν τῆς πάσης φάλαγγος. Τὸ δὲ ἱππικὸν ξύμπαν κατὰ εἴλας καὶ λόχους ὀκτὼ ξυντεταγμένον ἐφεστάτω τοῖς πεζοῖς, τὸ μὲν τοῖς κέρασιν ἑκατέροις προβολὴν ἔχον τοὺς ὁπλίτας πρὸ σφῶν, καὶ τοὺς τοξότας λόχοι δύο. Τὸ δὲ τῇ μέσῃ φά-

ὑπεροστάται δὲ.] Arbitror ὑποστάται ſcribi oportere. De hypoſtatis alias eſt dictum, & vide vetus Onomaſticum militare. margo Bigotiana conjicit, ὑπερεταί.

ἀχρεῖον τὸν ἀντιβάτην, UT USUM SUI PRAEBERE EQUES NON POSSET.] Legendum puto, ἀναβάτην. Faciebat equitem inutilem, quia pendente conto tegere ſe nequibat. Res ſolennis etiam apud veteres Romanos. Cæſar I belli Gall. *Gallis magno ad pugnam erat impedimento, quod pluribus eorum ſcutis uno ictu pilorum transfixis & colligatis, cum ferrum ſe inflexiſſet, neque evellere, neque ſiniſtra impedita ſatis commode pugnare poterant.* Adde Lipſium lib. III. Mil. Rom. Dial. IV, circa finem.

ἐνάτη, NONUS.] Legendum puto, ἐννάτη. Ita video nunc Bigotianæ margini placere.

φάλαγγι λόχοι ἓξ μημων. Τούτων δὲ ὅσοι μὲν ἱπποτοξόται, πλησίον τῆς φάλαγγος ἐφεστηκέτωσαν, ὡς ὑπερτοξεύειν ὑπὲρ αὐτῆς· ὅσοι δὲ λογχοφόροι, ἢ κοντοφόροι, ἢ μαχαιροφόροι, ἢ πελεκοφόροι, εἰς τὰ πλάγιά τε ἑκατέρωθεν ὁρώντων, ἢ καὶ τὸ ξύνθημα προσμενόντων. Οἱ δὲ ἐπίλεκτοι ἱππεῖς ἀμφ' αὐτὸν Ξενοφῶντα ἔστωσαν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς φάλαγγος τῶν πεζῶν ὅσον εἰς διακοσίους, οἱ σωματοφύλακες, καὶ ἑκατοντάρχαι, ὅσοι τοῖς ἐπιλέκτοις ξυντεταγμένοι, ἢ τῶν σωματοφυλάκων ἡγεμόνες, καὶ δεκάρχαι οἱ τῶν ἐπιλέκτων. Ἔστωσαν δὲ ἀμφ' αὐτὸν * ας ἑκατὸν κούφων λογχοφόρων. ὡς πᾶσαν ἐπιφοιτῶν τὴν φάλαγγα ὅπου τὸ ἐνδεὲς καταμανθάνοι, ἐκεῖνο εἴτω καὶ θεραπεύοι. Ἡγείσθω δὲ τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρως παντὸς ξὺν τῷ ἱππικῷ Ὀάλης, ὅσπερ καὶ τῆς πεντε-

legionem, lochi ſex. Horum vero alii, qui erant ſagittarii equites, proxime adſtabant phalangi, ut ſagittis eam poſſent ſuperare. alii qui lancearii, aut contati, aut armati enſibus aut ſecuribus, utrinque in transverſum obverſo vultu ſtabant, & expectabant ſignum. Equites vero ſelecti erant circa Xenophontem ipſum, & ex peditum phalange ducenti circiter, ad corporis ejus cuſtodiam, & centuriones, juncti ſelectis, cuſtodum corporis præfecti, & decuriones ſelectorum. Stabant autem circa eum centum levium lanceariorum, ut totam adire aciem, & ubi neceſſitas poſtularet, curare eam valeret. Præerat autem dextro quidem cornu univerſo equitatu Valens, qui & legionis decimæ-

ἓξ μημων.] Pro ἓξ ſcribendum ἑξ. Supra enim Lochos octo memoraverat, & paulo poſt ex eis duos ad cornua, ut ſuperſint ſex. Quid vero illud μημων ſit hoc loco, Oedipo opus habet. Numerales litteras putat margo Bigotiana.

ἀμφ' αὐτῶν Ξενοφῶντα, CIRCA XENOPHONTEM IPSUM.] Mihi non eſt dubium, ἀμφ' αὐτὸν ſcribi oportere. Ita ſtatim in ſequentibus.

ἢ τῶν.] Mallem, οἱ τῶν.

ἀμφ' αὐτὸν * ας ἑκατὸν, CIRCA EUM CENTUM.] Non videntur multa deeſſe. Puto poſſe ſcribi, ἀμφ' αὐτὸν ἐς ἑκατὸν, vel καὶ ἑκατὸν.

ἐκεῖνο εἴτω καὶ θεραπένοι, CURARE EAM VALERET.] Scribe, θεραπεύοι.

Οὐάλις, VALENS.] Mallem ego Οὐάλης. Sic enim alii hoc nomen ſcribunt. Philoſtorgius IX. Hiſtor. III. Οὐάλης φησὶν ἐκ τῶν Γαλλιῶν ἐπὶ τὴν Κωνσταντίνου πόλιν ἀφικόμενος.

 ἔστιν

mæquintæ erat præfectus. Siniſtro vero, Chiliarchæ legionis duodecimæ. Dum autem ita ordinantur, ſilentium erat. Poſtquam vero hoſtes appropinquaverant ad teli jactum, illi quoque contra ibant, omneſque maximum & terribiliſſimum edebant clamorem. Fundebanturque tela ex machinis lapideſque, jacula quoque arcubus, & lanceas lancearii emittebant, & levis armaturæ milites veliteſque. Congerebantur autem lapides in hoſtes etiam a ſociis, & tela emittebantur undique denſiſſima ſimul, & ad terrorem equorum & exitium equitantium hoſtium, ſpeſque magna erat in ineffabili multitudine telorum. Neque minus phalange pedeſtri Scythas adoriebantur incurſantes. Conſtipabant enim ſe ſcutis humeriſque, animoſiſſimeque impetum excipiebant. erantque ſic conſtipati tres primi ordines contra illum impetum, qui fuit violentiſſimus. Quartus vero trans illos priores emittebat lanceas.

καιδεκάτης φάλαγγος ἡγεμών ἐστιν. Τοῦ δὲ ἀριστεροῦ, οἱ χιλιάρχαι τῆς δωδεκάτης. οὕτω δὲ ταχθέντων, σιγὴ ἔστω. Ἔσταν πέλας ὡσεὶ ἐντὸς βέλους οἱ πολέμιοι, πελαζόντων δὲ ἤδη, ὡς μέγιστον καὶ φοβερώτατον ἀλαλάξειν ξύμπαντας τὸ ἐνυάλιον. καὶ βέλη τε ἀπὸ μηχανῶν, καὶ λίθους ἀφίεσθαι, καὶ βέλη ἀπὸ τόξων, καὶ λόγχας οἱ λογχοφόροι ἀκοντιζέτωσαν, οἵ τε ψιλοὶ, καὶ οἱ θυρεασταί. Φερέσθωσαν δὲ καὶ λίθοι εἰς τοὺς πολεμίους, ἀπὸ τοῦ ξυμμαχικοῦ ἐκ τῶν ὑπερδεξίων. καὶ τὸ πᾶν ἀκροβολισμὸς ἔστω πανταχόθεν, ὡς ἐνὶ πυκνότατος εἰς ταραξίν τε τῶν ἵππων, καὶ ὄλεθρον τῶν πολεμίων ἵππων, καὶ ἐλπὶς μὲν ὑπὸ τοῦ ἀδιηγήτου πλήθους τῶν βελῶν. Μὴ δὲ πλεῖον ἐλάσσειν τῇ πεζικῇ φάλαγγι ἐπελαύνοντας τοὺς Σκύθας. εἰ δὲ δὴ πελάζοιεν, ἐγκρίμψαντας ταῖς ἀσπίσι, καὶ τοῖς ὤμοις ἀντεπιστάντας, δέχεσθαι τὴν προσβολὴν ὡς καρτερώτατα, καὶ τῇ συγκλήσει πυκνοτάτῃ τοὺς πρώτους τρεῖς τάξεις ξυνερειδούσας σφίσιν, ὡς βιαιότατον ὄντι. Τὴν τετάρτην δὲ ὑπερακοντίζειν τὰς λόγχας,

καὶ

ἔσταν πέλας.] Bene margo Bigotiana: ἐς τ' ἂν πέλας ὦσιν.

οἱ θυρεασταὶ, VELITES.] Suſpicor, ſcripſiſſe noſtrum θυρεαταί.

ὡς ἐνὶ.] Bigotiana margo ſuſpicatur, ἔνι.

πολεμίων ἵππων, EQUITANTIUM HOSTIUM.] Num ſcribendum eſt, ἱππέων? quoniam præcedit, εἰς ταραξίν τε τῶν ἵππων.

ἐλάσσειν.] Bigotiana margo legit, πελάσσειν.

ἀντεπιστάντας.] Dicta margo, ἀντερείσαντες.

καὶ

καὶ τὴν τρίτην παίειν ἢ ἀκοντίζειν τοῖς κοντοῖς ἀφειδῶς, ἔς τε ἵππους καὶ αὐτούς. Ἀπωσθέντων δὲ, εἰ μὲν φυγὴ λαμπρὰ γένηται, διαχωρεῖν δεῖ τὰς πεζικὰς τάξεις, καὶ ἐπελαύνειν τοὺς ἱππέας, μὴ πάντας τοὺς λόχους, ἀλλὰ τοὺς ἡμισείας. Τετάχθαι δὲ πρώτους, οἵτινες καὶ πρῶτοι ἐπελάσουσιν. Τοὺς δὲ αὐτοὺς ἡμισείας ἕπεσθαι μὲν τοῖς ἐπελαύνουσιν, ἐν τάξει δὲ καὶ μὴ παντελεῖ τῇ διώξει χρωμένους, ὡς εἰ μὲν, φυγὴ καρτερὰ κατέχοι, ἐκδέξασθαι τὴν πρώτην δίωξιν ἀκμητοῖς τοῖς ἵπποις. Εἰ δέ τις ἐπιστροφὴ καταλαμβάνοι, ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἐπιστρέφουσιν, ὁμοῦ δὲ οἵ τε Ἀρμένιοι τοξόται ἐπελαύνοντες τοξευόντων, ὡς μὴ παρασχεῖν ἀναστροφὴν τοῖς φεύγουσι. Καὶ οἱ λογχοφόροι οἱ γυμνῆτες δρόμῳ ἐπέσθωσαν, μένειν δὲ μή τε τὴν πεζικὴν τάξιν ἐν χώρᾳ ἔτι, ἀλλὰ προχωρεῖν θᾶττον ἢ βάδην. ὡς εἴ τι καρτερώτερον ἀπαντοίη ἀπὸ τῶν πολεμίων, αὖθις εἶναι προβολὴν πρὸ τῶν ἱππέων. Τάδε μὲν γίνεσθαι, εἰ ἀπὸ τῆς πρώτης προσβολῆς φυγὴ κατέχοι τοὺς ἐναντίους, εἰ δὲ ἐπιστραφέντες ἐς κύκλους ὑπὲρ τὰ κέρατα παρελαύνειν ἐθέλοιεν, ἀνατείνεσθαι μὲν τὰ ὑπερδεξιώτερα ἔτι τὰ κέρατα αὐτῆς τῆς ψιλῆς τοξείας.

Reliqui feriebant, aut jaculabantur contis ſine diſcrimine in equos viroſque. Cum autem rejecti aperta abirent fuga, procedebant copiæ pedeſtres, incurrebant vero equeſtres, non lochi, ſed pars tantum dimidia. Erant autem primo collocati, qui primi incurrere debebant. Ipſos qui incurrebant ſequebatur pars altera dimidia, ordine, non penitus procurrens, ut ſi fuga longior hoſtium detineret priores, hi perſequentibus ſubvenire poſſent, equis integris. Si vero verterent ſeſe, in convertentes ſimul adjunctis Armeniorum ſagittariis impetus poſſet fieri cum jaculis, nec fugientes convertendi ſeſe ullam acciperent poteſtatem. Sequebantur & lancearii leves curſu, neque acies pedeſtris manebat in loco ſuo, ſed progredi & ipſa feſtinabat, ut ſi validius reverterentur hoſtes, celeriter præſidio eſſet equitibus. Atque hoc quidem fieri debebat, ſi poſt primum conflictum fuga teneret hoſtes. Si vero verterent ſeſe, atque circumire cornua vellent, protendebantur extrema verſus cornua leviter armatorum.

Quod

καὶ τὴν τρίτην παίειν.] Hoc ego non intelligo. Præceſſit enim jam de tribus primis ordinibus. cur denuo fit mentio tertii ordinis? Suſpicor deeſſe aliqua.

ἢ βάδην.] Hoc eſt nihili. Quid ſi, εἰςβολὴν?

ὅπερ·

Quod non probo, ne, quando per extenſionem iſtam rara facta cernant cornua hoſtes, per ipſa perrumpant, & copias pedeſtres reſcindant. Quando autem ſuperant cornua, neceſſitas exigit, ut tranſverſi eis ſtatuantur equi, conti quoque transverſi. Et ſi quidem tunc facient incurſionem, non contis eos, verum gladiis atque ſecuribus adoriantur. Scythæ vero cum ſint nullis tecti armis, neque equos habeant armatos. *

ὡς οὐ δοκιμάζω. μήποτε ἀσθενεῖ τῇ ἀναβάσει ἐπὶ κέρατι γινόμενα ἰδόντες δι' αὐτῶν ὤσεντο, καὶ διακόψαιεν τὸ πεζικόν. Ὑπερβαλλόντων δὲ τὰ κέρατα ἑκάτερα, ἢ πότερον οὖν, πᾶσα ἤδη ἀνάγκη πλαγίους μὲν αὐτοῖς γίνεσθαι τοὺς ἵππους, πλαγίους δὲ τοὺς κοντούς. Ἐνταῦθα δὴ ἐμβαλλόντων ἐς αὐτοὺς οἱ ἱππεῖς, μὴ ἀκοντισμῷ ἔτι, ἀλλὰ ταῖς σπάθαις αὐτῶν συμφερόμενοι, οἱ δὲ ταῖς πελέκεσιν. Οἱ δὲ Σκύθαι γυμνοί τε ὄντες, καὶ τοὺς ἵππους γυμνοὺς ἔχοντες. *

Cætera Arriani deſiderantur.

ὤσεντο, PERRUMPANT.] Bigotiana margo corrigit, ὤσαιντο.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΠΟΝ-ΤΟΥ ΕΥΞΕΙΝΟΥ.

ARRIANI PERIPLVS PONTI EVXINI.

Ex recenſione

NICOLAI BLANCARDI

BELGAE Leidenſis,

Et

Interpretatione

JO. GVILIELMI STVCKII

Tigurini.

Accedit ipſius Ponti tabula Chorographica.



Haec tabula inseratur Pag. 113.
QVAE NOMINA HEIC EXPRESSA VIDES, SPECTATOR, EA OMNIA, NEQVE PLVRA, IN ARRIANI PERIPLO REPPERIVNTVR CAETERA AB ALIIS DESCRIPTA, CERTO CONSILIO SVNT OMISSA.
PONTUS EUXINUS EX ARRIANO DESCRIPTUS.
MAEOTIS PALUS
BOSPORUS Cimmerius
Sinus
Cercinetis
SANDICA
ZICCHI
Sanichae
Ister
Istria
Tomos
Callantra
Portus Carorum
Odessus
Mesembria
Chersonesus
Anchialus
Apollonia Magna
Aulaeonteichos
Thinias
Salmydessus
THRACIAE PARS
PROPONTIS
BOSPORUS
THRACIUS
BITHYNIA
THRACIA ASIATICA
Paphlagonia
Milliaria Germanica.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΝ, ΕΝ Ηι ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ.

Αὐτοκράτορι Καίσαρι Τραϊανῷ Ἀδριανῷ σεβαστῷ Ἀρριανὸς χαίρειν.

ΕΙΣ Τραπεζοῦντα ἥκομεν πόλιν ἑλληνίδα, ὡς λέγει ὁ Ξενοφῶν ἐκεῖνος, ἐπὶ θαλάττῃ ᾠκισμένην, Σινωπέων ἄποικον. καὶ τήν γε θάλατταν τὴν τοῦ Εὐξείνου ἄσμενοι κατείδομεν, ὅθενπερ καὶ Ξενοφῶν καὶ σύ. καὶ οἱ βωμοὶ ἀνεστᾶσιν ἤδη λίθου μέντοι γε τοῦ τραχέος, καὶ τὰ γράμματα διὰ τοῦτο οὐκ εὔδηλα κεχάρακται. τὸ δὲ ἑλληνικὸν ἐπίγραμμα καὶ ἡμαρτημένως γέγραπται, οἷα δὴ ὑπὸ βαρβάρων γραφέν. ἔγνων οὖν τούς τε βωμοὺς λίθου λευκοῦ ἀναθεῖναι, καὶ τὰ ἐπιγράμματα ἐγχαράξαι εὐσήμοις τοῖς γράμμασιν. ὁ μὲν γὰρ ἀνδριὰς ἕστηκεν ὁ σὸς, τῷ μὲν σχήματι ἰδίως. ἀποδείκνυσι γὰρ τὴν θάλατταν. τὴν δὲ ἐργασίαν οὔτε ὅμοιός σοι, οὔτε ἄλλως καλός. ὥς τε πέμψον ἀνδριάντα, ἄξιον ἐπονο-

ARRIANI EPISTOLA AD ADRIANVM, IN QVA PERIPLVS PONTI EVXINI.

Imperatori Cæſari Trajano Adriano Auguſto Arrianus S.

TRapezuntem perveni- *Trapezus* mus, urbem, ut Xenophon ille inquit, Græcam, in mari ſitam, Sinopenſium coloniam. Ac ipſum quidem mare Euxinum ſumma cum voluptate colluſtravi- *Mare Euxinum.* vimus eodem ex loco, unde Xenophon quoque, & tu illud olim fuiſtis contemplati. Stantque ibi adhuc aræ erectæ *Aræ* quanquam ex aſpero ac impolito lapide, quo fit ut literæ illis inciſæ minus ſint notæ atque illuſtres. Ipſum quoque epigramma Græcum ut à barbaris, mendoſe vitioſeque inſcriptum cernitur. Statui igitur & aras albo lapide dedicare, ipſaque epigrammata perſpicuis atque illuſtribus literarum notis inſculpere. Nam *Adriani* tua ſtatua, quæ ibi poſita eſt, *ſtatua.* forma quidem atque figura admodum bella eſt, manu ſiquidem extenſa mare demonſtrat, at verò ipſo opere atque artificio nec tui eſt ſimilis, neque alias multum elegans. Quamobrem aliam fac mittas ſtatuam, nominis tui inſcriptio-

ne dignam, quæ quidem conſimili ſit habitu, atque forma. regio enim hæc ad memoriæ æternitatem perquam eſt accommodata. *Fanum.* Fanum quoque ibi eſt affabre admodum artificioſeque ex quadrato lapide conſtructum: at Mercurii ſimulacrum neque fanum, neque locum illum decet. *Simulacra Mercurii, & Phileſii.* Quocirca ſi ita tibi videatur, aliud mihi Mercurii ſimulacrum mittas, quod quidem quinque ſit ad ſummum pedum. tantæ enim magnitudinis videtur mihi fano illi proportione aptum fore, & conveniens. atque etiam aliud Phileſii, quod quatuor ſit pedum. Haud enim mihi à ratione videtur alienum, hunc ejuſdem cum progenitore ſuo aræ, templique ſocietate conjungi. Sic enim fiet ut dum alius quidem Mercurio, alius Phileſio, alius utriſque ſacra faciet, hi pariter atque illi & Mercurio & Phileſio ſimul gratificentur: Mercurio quidem, dum illius nepotem atque prolem, Phileſio autem, dum illius progenitorem honore cultuque proſequuntur. *Bovis ſacrificium.* Quamobrem ipſe quoque bovem illic immolavi, non quidem, ut Xenophon olim ad Calpes portum fecit, bove ex plauſtro arrepto hoſtiarum penuria, ſed ipſis potius Trapezuntinis magnificam ſplendidamque hoſtiam adornantibus. *Extiſpicium, viſceratio, libatio.* Ibidem quoque extis inſpiciendis atque conſulendis, nec non viſcerationibus, atque libationibus operam navavimus. *Vota pro Cæſare nuncupata.* Pro quo autem primo omnium vota ſint à nobis nuncupata, nequaquam te latet, cui & mos conſuetudo-

μάζεσθαι σόν, ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ σχήματι. τὸ γὰρ χωρίον ἐπιτηδειότατον εἰς μνήμην αἰώνιον. πεποίηται δὲ καὶ ὁ νεὼς, λίθου τετραγώνου,. οὐ φαῦλος. ἀλλὰ τὸ τοῦ Ἑρμοῦ ἄγαλμα οὔτε τοῦ νεὼ ἄξιόν ἐστιν, οὔτε αὐτοῦ τοῦ χωρίου. εἰ δέ σοι δοκεῖ, πέμψον μοι πεντάπουν μάλιστα Ἑρμοῦ ἄγαλμα. τηλικοῦτον γάρ μοι δοκεῖ ἔσεσθαι, ὥς γε πρὸς τὸν νεὼν σύμμετρον. καὶ ἄλλο τοῦ Φιλησίου τετράπουν. οὐ γὰρ ἀπὸ τρόπου δοκεῖ μοι σύνναος καὶ σύμβωμος ἔσεσθαι τῷ προπάτορι. καὶ ὁ μέν τις τῷ Ἑρμῇ, ὁ δὲ τῷ Φιλησίῳ, ὁ δὲ καὶ ἀμφοῖν, θύσει παριών. χαριοῦνται δὲ καὶ ἔτι κἀκεῖνοι τῷ τε Ἑρμῇ καὶ τῷ Φιλησίῳ. τῷ μὲν Ἑρμῇ, ὅτι τὸν ἔκγονον αὐτοῦ τιμῶσιν. τῷ δὲ Φιλησίῳ, ὅτι τὸν αὐτοῦ προπάτορα. ὡς ἔγωγε καὶ ἐβουθύτησα ἐνταῦθα. οὐχ ὥσπερ ὁ Ξενοφῶν ἐν Κάλπης λιμένι, ὑφ' ἁμάξης βοῦν λαβὼν, δι' ἀπορίαν ἱερείων, ἀλλὰ τῶν Τραπεζουντίων αὐτῶν, παρασκευασάντων ἱερεῖον οὐκ ἀγεννές. καὶ ἐσπλαγχνευσάμεθα αὐτόθι, καὶ ἐπὶ τοῖς σπλάγχνοις ἐπεσπείσαμεν. ὅτῳ δὲ πρώτῳ τἀγαθὰ ηὐχόμεθα, οὐ λανθάνομέν σε, τόν τε τρόπον τὸν

ἡμέτερον

ἡμέτερον οὐκ ἀγνοοῦντα, καὶ σαυτῷ συνειδότα, ὅτι ἄξιος εἶ ὑπὲρ ὅτου πάντες εὔξαιντο τἀγαθά, καὶ ὅσοι ἡμῶν ἔλαττον ὑπὸ σοῦ εὖ πεπόνθασιν. ἐκ Τραπεζοῦντος δὲ ὁρμηθέντες, τῇ μὲν πρώτῃ εἰς Ὕσσου λιμένα κατήραμεν, καὶ τοὺς πεζοὺς τοὺς ταύτῃ ἐγυμνάσαμεν. ἡ γὰρ τάξις αὕτη, ὡς οἶσθα, πεζῶν ἐστιν, καὶ ἱππέας εἴκοσιν ὅσον εἰς διακονίαν ἔχει, ἀλλὰ καὶ τούτους τὰς λόγχας ἀκοντίσαι ἔδει. ἐνθένδε ἐπλέομεν, τὰ μὲν πρῶτα ταῖς αὔραις ταῖς ἐκ τῶν ποταμῶν πνεούσαις ἕωθεν, καὶ ἅμα ταῖς κώπαις διαχρώμενοι. ψυχραὶ μὲν γὰρ ἦσαν αἱ αὖραι, ὡς λέγει καὶ Ὅμηρος, οὐχ ἱκαναὶ δὲ τοῖς ταχυναυτεῖν βουλομένοις. εἶτα γαλήνη ἐπέλαβεν, ὥστε καὶ ἡμεῖς τῇ εἰρεσίᾳ μόνῃ ἐχρώμεθα. ἔπειτα δὲ ἄφνω νεφέλη ἐπαναστᾶσα, ἐξερράγη κατ' εὖρον μάλιστα, καὶ ἐπήνεγκεν πνεῦμα ἐξαίσιον, καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἐναντίον, ὅπερ καὶ μόνον οὐχὶ ὤλεσεν ἡμᾶς. κοίλην μὲν γὰρ δι' ὀλίγου τὴν θάλατταν ἐποίησεν, ὡς μὴ κατὰ τὰς κώπας μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὰς παρεξειρεσίας ἐπεισρεῖν ἡμῖν ἑκατέρωθεν ἀφθόνως τοῦ ὕδατος. τοῦτο δὴ τὸ τραγικόν. καὶ τὴν μὲν ἐξηντλοῦμεν, ἡ δὲ ἐπεισέρρει. ἀλλ' οὐ πλάγιον γὰρ ἦν τὸ κλυδώνιον. ταύτῃ καὶ

que noſtra probe eſt cognita, quique tibimetipſi optime es conſcius, te dignum eſſe, pro cujus ſalute omnes, etiam qui minoribus quam ego beneficiis ſunt affecti, vota faciant. Ex Trapezunte autem cum ſolviſſemus, primo quidem die in Hyſſi portum appulimus, ac pedites, qui ibi ſunt, exerceri curavimus. Cohors enim iſta, ut ſcis, eſt peditum. & habet equites viginti, miniſterii tantum cauſa: veruntamen hos quoque oportuit haſtas ejaculari. Inde navigavimus primo quidem aura quam matutino tempore flumina ſpirant, & ſimul remigio utentes. Frigidæ enim erant auræ, ut ait Homerus, ſed ad conficiendum curſum celeriter minus idoneæ. Deinde tranquillitas fuit ſubſecuta, ita ut remigio tantum uſi ſimus. Hinc nubes derepente exorta in Eurum potiſſimum erupit, ventumque violentum, nobiſque plane adverſum excitavit; quod tantum non nos perdidit. Mare ſiquidem paulatim fecit intumeſcere, ita ut magna vis aquarum, non ex ea tantum parte ubi remi ſunt, verum etiam ex ſuperiore quæ inter puppim remoſque interjacet, in naves paſſim irruperit. Res plane tragica atque horrenda fuit. hinc quidem aquas nobis exantlantibus, illinc vero iiſdem affatim copioſe in naves influentibus. Sed quia non tranſverſi erant fluctus, hinc vix atque ægre tan-

Hyßi portus.

dem remorum vi ac contentione eluctati, pluribuſque laboribus perfuncti, Athenas pervenimus. Eſt enim in Ponto quoque Euxino locus ſic dictus, ubi Minervæ eſt fanum, Græco modo ædificatum, à quo univerſus ille locus nomen hoc videtur accepiſſe. Illic caſtellum quoque eſt deſertum, ac pro derelicto habitum; nec non portus, haudquaquam pro anni tempore multarum navium capax, qui tamen eas à Noti, ipſiusque Euri vi ac impetu facile protegat atque tueatur. Fuerint etiam naves eo appellentes à Borea tutæ, at non ab Aparctia, neque eo vento, qui in Ponto Thraſcias, in Græcia Sciron appellatur. Sub noctem tonitrua dira, atque fulgura mari incubuere; nec ventus amplius idem, ſed in Notum, ac paulatim ex Noto in Africum fuit converſus; nec amplius navibus fidus atque tutus portus extitit. Itaque priuſquam mare magis efferveſceret, quaſcunque Athenæ naves capere potuerunt, eo ſubduximus, præter unam triremem. hæc enim ſcopulum quendam ſubierat, & ibi tuto fluctuabat. Pleraſque verò in vicina littora miſimus ſubducendas, quæ quidem omnes ſalvæ incolumeſque evaſerunt, una excepta, quam portum capientem, & latus ante tempus undis convertentem, fluctus ab-

Athenæ Ponticæ.

ἠνυτόμεθα μόγις καὶ χαλεπῶς τῇ εἰρεσίᾳ. καὶ μέντοι πολλὰ παθόντες, ἥκομεν εἰς τὰς Ἀθήνας. ἔστι γάρ τοι καὶ ἐν Πόντῳ Εὐξείνῳ χωρίον οὕτω καλούμενον. καὶ Ἀθηνᾶς ἱερόν ἐστιν αὐτόθι Ἑλληνικόν, ὅθεν μοι δοκεῖ καὶ τὸ ὄνομα εἶναι τοῦτο τῷ χωρίῳ. καὶ φρούριόν τι ἐστὶν ἠμελημένον. ὁ δὲ ὅρμος, οἷος ὥρᾳ ἔτους δέξασθαι οὐ πολλὰς ναῦς, καὶ σκέπην ταύταις παρέχειν ἀπὸ νότου ἀνέμου, καὶ αὐτοῦ τοῦ εὔρου. σώζοιτο δ' ἂν καὶ ἀπὸ τοῦ βορρᾶ τὰ ὁρμοῦντα πλοῖα. ἀλλ' οὐ τοῦ γε ἀπαρκτίου, οὐδὲ τοῦ θρασκίου μὲν ἐν τῷ Πόντῳ, σκίρωνος δὲ ἐν τῇ Ἑλλάδι καλουμένου. εἰς δὲ τὴν νύκτα βρονταί τε σκληραὶ καὶ ἀστραπαὶ κατεῖχον, καὶ πνεῦμα οὐ τὸ αὐτὸ ἔτι, ἀλλ' εἰς νότον μεθειστήκει, καὶ δι' ὀλίγου ἀπὸ τοῦ νότου εἰς λίβα ἄνεμον, καὶ ταῖς ναυσὶν οὐκ ἔτι ἀσφαλὴς ὁ ὅρμος ἦν. πρὶν οὖν παντάπασιν ἀγριωθῆναι τὴν θάλασσαν, ὅσας μὲν αὐτὸ τὸ χωρίον αἱ Ἀθῆναι δέξασθαι ἠδύναντο, ταύτας αὐτοῦ ἐνεωλκήσαμεν, πλὴν τῆς τριήρους, αὕτη γὰρ πέτρᾳ τινὶ ὑφορμοῦσα, ἀσφαλῶς ἐσάλευεν. τὰς δὲ πολλὰς ἔδοξε πέμπειν εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς τοὺς πλησίον νεωλκηθησομένας. καὶ ἐνεωλκήθησαν, ὥστε ἀπαθεῖς διαγενέσθαι πάσας, πλὴν μιᾶς. ἥν τινα ἐν τῷ ὁρμίζεσθαι, πρὸ τοῦ καιροῦ ἐπιστρέψασαν πλαγίαν, ὑπολαβὸν

τὸ

τὸ κῦμα ἐξήνεγκεν εἰς τὴν ἠϊόνα καὶ συνέτριψεν. ἀπεσώθη μέντοι πάντα. οὐ τὰ ἱστία μόνον καὶ τὰ σκεύη τὰ ναυτικὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἧλοι, καὶ ὁ κηρὸς ἀπεξύσθη, ὡς μηδενὸς ἄλλου ἢ ξύλων δεῖσθαι ναυπηγησίμων εἰς τὴν κατασκευήν. ὧν παμπόλλη ὡς οἶσθα ἀφθονία ἐστὶ κατὰ τὸν Πόντον. οὗτος ὁ χειμὼν ἐπὶ δύο ἡμέρας κατέσχεν, καὶ ἦν ἀνάγκη μένειν. ἐχρῆν γὰρ ἄρα μηδὲ τὰς ἐν τῷ Πόντῳ Ἀθήνας παραπλεῦσαι ἡμᾶς, ὥσπερ τινὰ ὅρμον ἔρημον καὶ ἀνώνυμον. ἐνθένδε ἄραντες ὑπὸ μὲν τὴν ἕω, πλαγίου τοῦ κλύδωνος ἐπειρώμεθα. προϊούσης δὲ τῆς ἡμέρας βορρᾶς ἐπιπνεύσας ὀλίγος κατέστησε τὴν θάλατταν, καὶ διατρεμῆσαι ἐποίησεν. καὶ ἤλθομεν πρὸ τῆς μεσημβρίας, σταδίους πλείονας ἢ πεντακοσίους, εἰς Ἄψαρον, ἵνα περ αἱ πέντε σπεῖραι εἰσὶν ἱδρυμέναι. καὶ τὴν μισθοφορὰν τῇ στρατιᾷ ἔδωκα, καὶ τὰ ὅπλα εἶδον, καὶ τὸ τεῖχος, καὶ τὴν τάφρον, καὶ τοὺς κάμνοντας, καὶ τοῦ σίτου τὴν παρασκευὴν τὴν ἐνοῦσαν. ἥν τινα δὲ ὑπὲρ αὐτῶν τὴν γνώμην ἔχω, ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς γράμμασι γέγραπται. ὁ δὲ Ἄψαρος τὸ χωρίον λέγουσιν ὅτι Ἄψυρτος ἐκαλεῖτο πάλαι ποτέ. ἐνταῦθα γὰρ τὸν Ἄψυρτον ὑπὸ τῆς Μηδείας ἀποθανεῖν. καὶ τάφος Ἀψύρτου δείκνυται. ἔπειτα διαφθαρῆναι τὸ ὄνομα

reptam in littus ejecerunt, eamque colliſerunt. Omnia tamen ſalva evaſerunt, non tantum vela, inſtrumenta nautica, atque homines, verum etiam clavi: cera etiam deraſa eſt. ita ut nulla re alia, quam materia ad naves ædificandas apta, opus ſit, cujus materiæ copiam ingentem in Ponto eſſe non ignoras. Hæc autem tempeſtas per biduum duravit, ita ut neceſſario nobis illic fuerit manendum. Nec etiam videbatur eſſe conveniens, Athenas in Ponto Euxino ſitas, ceu portum quendam deſertum, obſcurum atque ignobilem prӕternavigare. Inde cum ſub auroram ſolviſſemus, tranſverſis uſi fluctibus, mare tentavimus. Procedente autem die, Boreas leniter ſpirans mare quietum ac tranquillum reddidit: & quidem ante meridiem, confectis plusquam quingentis ſtadiis, Apſarum pervenimus, ubi quinque cohortes commorantur. *Apſarus.* Stipendia itaque militibus perſolvimus, nec non arma, murum, foſſam, ægrotos, rei frumentariæ apparatum inſpeximus. De quibus omnibus quæ mea ſit opinio, Latinis literis perſcriptum eſt. Apſarum autem regionem Apſyrtum olim ajunt fuiſſe appellatum ab Apſyrto ibi à Medea occiſo, cujus ibidem ſepulchrum monſtratur, nomine poſtea,

ſicuti in multis aliis fieri conſuevit, à barbaris corrupto. Sic enim Tyana quoque urbs Cappadociæ olim Thoana fuit appellata, à Thoante rege Taurorum, qui in Oreſte atque Pylade perſequendis ad illum uſque locum perveniſſe, ibique morbo interiiſſe dicitur.

FLUVIORUM CATALOGUS. Fluvii autem, quos poſt noſtrum à Trapezunte diſceſſum præternavigavimus, hi ſunt. *Hyſſus.* Hyſſus, unde ipſe quoque portus fuit cognominatus, qui à Trapezunte diſtat centum & octoginta ſtadia. *Ophis.* Ophis, qui ab Hyſſo portu ad ſummum abeſt nonaginta ſtadia, Colchorumque regionem à Thiannica ſeparat. *Pſychrus.* Pſychrus, ab Ophi diſtans circiter triginta ſtadia. *Calus.* Calus, à Pſychro diſtans ſimiliter triginta ſtadia. *Rhizius.* Pſychro autem vicinus eſt Rhizius, qui à Calo centum & viginti ſtadia diſtat. Ab hoc triginta ſtadia *Aſcurus.* Aſcurus alter fluvius. *Adienus.* Ab Aſcuro Adienus ſexaginta. Inde Athenas uſque ſunt centum & octoginta ſtadia. Athenis ſeptem ad ſummum ſtadiorum intervallum *Zagatis.* finitimus eſt Zagatis. Athenis autem quum ſolviſſemus, *Prytanis.* Prytanim prætervecti ſumus, ubi Anchiali eſt regia, qui ab Athenis quadraginta ſtadia abeſt. *Pyxites.* Prytani finitimus eſt Pyxites, nonaginta ſtadiorum

ὑπὸ τῶν περιοίκων βαρβάρων, καθάπερ καὶ ἄλλα πολλὰ διέφθαρται. ὁπότε καὶ τὰ Τύανα τὰ ἐν τοῖς Καππαδόκαις Θόανα λέγουσιν ὅτι οὕτως ὠνομάζετο, ἐπὶ Θόαντι τῷ βασιλεῖ τῶν Ταύρων. ὃς τοὺς ἀμφὶ Ὀρέστην καὶ Πυλάδην διώκων, ἄχει τῆς δὲ τῆς χώρας ἐλθεῖν φημίζεται, καὶ ἐνταῦθα νόσῳ ἀποθανεῖν. ποταμοὺς δὲ παρημείψαμεν ἐν τῷ παράπλῳ τῷ ἀπὸ Τραπεζοῦντος, τόν τε Ὕσσον, ὅτε ἐπώνυμος Ὕσσου λιμὴν, ὃς ἀπέχει Τραπεζοῦντος σταδίους ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. καὶ τὸν Ὄφιν, ὃς ἀπέχει Ὕσσου λιμένος ἐς ἐνενήκοντα σταδίους μάλιστα, καὶ ὁρίζει τὴν Κόλχων χώραν ἀπὸ τῆς Θιαννικῆς. ἔπειτα τὸν Ψυχρὸν καλούμενον ποταμὸν, διέχοντα ὅσον τριάκοντα σταδίους ἀπὸ τοῦ Ὄφεως. ἔπειτα τὸν Καλὸν ποταμόν. καὶ οὗτος τριάκοντα διέχει ἀπὸ τοῦ Ψυχροῦ. ἐχόμενος δὲ τοῦ Ψυχροῦ ἐστιν ὁ Ῥίζιος ποταμὸς, ἑκατὸν εἴκοσι στάδια διέχων ἀπὸ τοῦ Καλοῦ. καὶ ἀπὸ τούτου τριάκοντα Ἄσκουρος ἄλλος ποταμός. καὶ Ἀδιηνός τις ἀπὸ τοῦ Ἀσκούρου ἑξήκοντα. ἐνθένδε εἰς Ἀθήνας ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. ταῖς δὲ Ἀθήναις Ζάγατις ποταμὸς ἑπτὰ μάλιστα στάδια ἀπ᾽ αὐτῶν διέχων προσκεῖται. ἀπὸ δὲ τῶν Ἀθηνῶν ὁρμηθέντες, τὸν Πρύτανιν παρημείψαμεν, ἵνα περ καὶ τὰ Ἀγχιάλου βασίλειά ἐστι. καὶ οὗτος ἀπέχει τεσσαράκοντα στάδια ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν. τοῦ Πρυτάνεως δὲ ἔχεται ὁ Πυξίτης ποταμός. στάδιοι ἐνενήκοντα ἐν

μέσῳ

μέσῳ ἀμφοῖν. καὶ ἀπὸ τοῦ Πυξίτου ἐς Ἄρχαβιν, ἄλλοι ἐνενήκοντα. ἀπὸ δὲ Ἀρχάβιος εἰς Ἄψαρον, ἑξήκοντα. ἀπὸ δὲ Ἀψάρου ἄραντες, τὸν Ἄκαμψιν παρημείψαμεν νύκτωρ, ἐπὶ πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπέχοντα τοῦ Ἀψάρου. ὁ δὲ Βαθὺς ποταμὸς ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ἀπέχει τούτου· καὶ ὁ Ἀκίνασις ἀπὸ τοῦ Βαθέος ἐνενήκοντα· ἐνενήκοντα δὲ καὶ ἀπὸ Ἀκινάσου ὁ Ἶσις. ναυσίποροι δὲ εἰσὶν ὅ τε Ἄκαμψις καὶ ὁ Ἶσις, καὶ αὔρας τὰς ἑωθινὰς ἰσχυρὰς ἐκπέμπουσιν. ἀπὸ δὲ Ἴσιος τὸν Μῶγρον παρημείψαμεν. ἐνενήκοντα στάδια μεταξὺ τοῦ Μώγρου εἰσὶν καὶ τοῦ Ἴσιος. καὶ οὗτος ναυσίπορος. ἐνθένδε εἰς τὸν Φᾶσιν εἰσεπλεύσαμεν, ἐνενήκοντα τοῦ Μώγρου διέχοντα, ποταμῶν ὧν ἐγὼ ἔγνων κουφότατον ὕδωρ παρεχόμενον, καὶ τὴν χροιὰν μάλιστα ἐξηλλαγμένον. τὴν μὲν γὰρ κουφότητα τῷ τε σταθμῷ τεκμαίροιτο ἄν τις. καὶ περὶ τούτου, ὅτι ἐπιπλεῖ τῇ θαλάσσῃ, οὐχὶ δὲ συμμίγνυται. καθάπερ τῷ Πηνειῷ τὸν Τιταρήσιον λέγει ἐπιῤῥεῖν Ὅμηρος,

—— καθ' ὕπερθεν ἠΰτ' ἔλαιον.

καὶ ἦν, κατὰ μὲν τοῦ ἐπιῤῥέοντος βάψαντα, γλυκὺ τὸ ὕδωρ ἀνιμήσασθαι· εἰ δὲ εἰς βάθος τις καθῆκεν τὴν κάλπιν, ἁλμυρόν. καί τοι ὁ πᾶς Πόντος πολύ τι γλυκυτέρου τοῦ ὕδατός ἐστιν, ἤπερ ἡ ἔξω θάλασσα. καὶ τούτου τὸ αἴτιον οἱ

ſpacio interpoſito. A Pyxite ad Archabin ſimiliter ſunt nonaginta ſtadia. Ab Archabi *Archabis.* ad Apſarum ſexaginta ſtadia. *Apſarus.* Ab Abſaro quum ſolviſſemus, Acampſin, circiter quindecim *Acampſis.* ſtadia ab Apſaro diſtantem, noctu præterivimus. Ab Acampſi Bathys ſeptuaginta *Bathys.* quinque: à Bathy Acinaſis nonaginta: ab Acinaſi Iſis ſimiliter nonaginta ſtadia abeſt. *Acinaſis. Iſis.* Acampſis autem & Iſis fluvii ſunt navigabiles, qui matutino tempore validas admodum auras emittunt. Ab Iſi Mogrum, qui & ipſe eſt navigabilis, prætervecti ſumus, inter *Mogrus.* quos duos fluvios nonaginta ſtadia interſunt. Inde Phaſim *Phaſis.* ſumus ingreſſi, qui nonaginta ſtadia à Mogro abeſt. Fluvii hujus aqua præter cæteros, qui mihi quidem noti ſunt, & levis eſt inprimis, atque colore mutabilis. Levitatem autem illius vel ſtatera quis deprehendat, vel ex eo quod mari innatat, nec cum eo commiſcetur. Eodem plane modo Titareſium Peneo innatare teſtis eſt Homerus his verbis, καθ' ὕπερθεν ἠΰτ' ἔλαιον, *olei inſtar ſupernatat*. Phaſidis præterea aquam ſi quis à ſummo hauriat, dulcem; ſin ab imo, urna aquaria in profundum demiſſa, ſalſam experietur. Quamvis univerſus Pontus longe dulcioris eſt aquæ, quam mare externum, propter immenſam fere flumi-

num in illum ſeſe exonerantium magnitudinem & multitudinem. Dulcedinis autem hujus argumentum (ſi modo argumentis opus eſt in iis quæ ſenſu percipiuntur) quod omnes maris accolæ pecora ad mare potatum ducunt, illa vero cernuntur lubenter bibere, & eam aquam dulci ſalubriorem creduntur experiri. Color autem Phaſidis eſt ſimilis aquæ plumbo vel ſtanno infectæ, quæ tamen ubi ſubſedit, puriſſima fit. Quamobrem lege quoque ſancitum eſt, ne ingredientes Phaſim, quicquam aquæ invehant atque importent: ac ſtatim, ſimul atque flumen ingreſſi fuerint, edicitur, ut quicquid in navibus eſt aquæ, effundatur; quod qui negligunt, illos opinio eſt incommoda adverſaque navigatione uti. Aqua Phaſidis à putredine eſt immunis, ac plus quam decem annis ſyncera incorruptaque manet, niſi quod dulcior tantum fit. Intrantibus Phaſim à ſiniſtris dea Phaſiana ſita eſt: quam ex ejus ſpecie atque forma Rheam eſſe conjicere licet. Manibus enim tenet cymbalum, leones habet ſub throno, ſedetque ut illa Phidiæ Athenis in Metroo. Anchora quoque navis Argûs ibidem oſtenditur, quæ quum ſit ferrea, non mihi viſa eſt antiqua; licet magnitudine pariter atque forma nonnihil ab

ποταμοί εἰσιν, οὔτε πλῆθος οὔτε μέγεθος σταθμητοὶ ὄντες. τεκμήριον δὲ τῆς γλυκύτητος, εἰ τεκμηρίων δεῖ ἐπὶ τοῖς αἰσθήσει φαινομένοις, ὅτι πάντα τὰ βοσκήματα οἱ προσοικοῦντες τῇ θαλάσσῃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν κατάγουσιν, καὶ ἀπ' αὐτῆς ποτίζουσιν. τὰ δὲ πίνοντά τε ἡδέως ὁρᾶται, καὶ λόγος κατέχει ὅτι καὶ ὠφέλιμον αὐτοῖς τοῦτο τὸ ποτόν ἐστιν τοῦ γλυκέος μᾶλλον. ἡ δὲ χρόα τοῦ Φάσιδος οἵα ἀπὸ μολίβδου, ἢ καττιτέρου βεβαμμένου τοῦ ὕδατος, καταστὰν δὲ καθαρώτατον γίγνεται. οὐ τοίνυν νενόμισται εἰσκομίσαι ὕδωρ εἰς τὸν Φᾶσιν τοὺς εἰσπλέοντας, ἀλλ' ἐπειδὰν εἰσβαίνωσιν ἤδη εἰς τὸν ῥοῦν, παραγγέλλεται πᾶν ἐκχέαι τὸ ἔνδον ὕδωρ ἐν ταῖς ναυσίν. εἰ δὲ μή, λόγος κατέχει ὅτι οἱ τούτου ἀμελήσαντες οὐκ εὐπλοοῦσιν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ Φάσιδος οὐ σήπεται, ἀλλὰ μένει ἀκραιφνὲς καὶ ὑπὲρ δέκατον ἔτος· πλήν γε δή, ὅτι εἰς τὸ γλυκύτερον μεταβάλλει. εἰσβαλλόντων δὲ εἰς τὸν Φᾶσιν, ἐν ἀριστερᾷ ἵδρυται ἡ Φασιανὴ θεός. εἴη δ' ἂν ἀπό γε τοῦ σχήματος τεκμαιρομένῳ ἡ Ῥέα. καὶ γὰρ κύμβαλον μετὰ χεῖρας ἔχει, καὶ λέοντας ὑπὸ τῷ θρόνῳ, καὶ κάθηται ὥσπερ ἐν τῷ Μητρῴῳ Ἀθήνησιν ἡ τοῦ Φειδίου. ἐνταῦθα καὶ ἡ ἄγκυρα δείκνυται τῆς Ἀργοῦς, καὶ ἡ μὲν σιδηρᾶ, οὐκ ἔδοξέ μοι εἶναι παλαιά. καίτοι τὸ μέγεθος οὐ κατὰ τὰς νῦν ἀγκυ-

ἀγκύρας ἐστὶν, καὶ τὸ σχῆμα ἀμηγέπη ἐξηλλαγμένη, ἀλλὰ νεωτέρα μοι ἐφάνη εἶναι τοῦ χρόνου. λιθίνης δέ τινος ἄλλης θραύσματα ἐδείκνυτο παλαιὰ, ὡς ταῦτα μᾶλλον εἰκάσαι ἐκεῖνα εἶναι τὰ λείψανα τῆς ἀγκύρας τῆς Ἀργοῦς. ἄλλο δὲ οὐδὲν ὑπόμνημα ἦν ἐνταῦθα τῶν μύθων τῶν ἀμφὶ τὸν Ἰάσονα. τὸ μέντοι φρούριον αὐτὸ, ἵνα περ κάθηνται τετρακόσιοι στρατιῶται ἐπίλεκτοι, τῇ τε φύσει τοῦ χωρίου ὀχυρώτατον εἶναί μοι ἔδοξεν, καὶ ἐν ἐπιτηδειοτάτῳ κεῖσθαι πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ταύτῃ πλεόντων. καὶ τάφρος διπλῆ περιβέβληται τῷ τείχει, εὐρεῖα ἑκατέρα. πάλαι μὲν οὖν γήϊνον τὸ τεῖχος ἦν, καὶ οἱ πύργοι ξύλινοι ἐφεστήκεσαν. νῦν δὲ ἐκ πλίνθου ὀπτῆς πεποίηται καὶ αὐτὸ καὶ οἱ πύργοι, καὶ τεθεμελίωται ἀσφαλῶς, καὶ μηχαναὶ ἐφεστᾶσιν, καὶ ἐν ὀλίγῳ πᾶσιν ἐξήρτυται, πρὸς τὸ μηδὲ πελάσαι ἄν τινα αὐτῷ τῶν βαρβάρων, μήτιγε δὴ εἰς κίνδυνον καταστῆσαι πολιορκίας τοὺς ἐν αὐτῷ φρουροῦντας. ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸν ὅρμον ἐχρῆν ἀσφαλῆ εἶναι ταῖς ναυσὶ, καὶ ὅσα ἔξω τοῦ φρουρίου κατῴκειτο ὑπό τε τῶν πεπαυμένων τῆς στρατιᾶς, καί τινων καὶ ἄλλων ἐμπορικῶν ἀνθρώπων, ἔδοξέ μοι ἀπὸ τῆς διπλῆς τάφρου ἣ περιβέβληται τῷ τείχει, ἄλλην τάφρον ἐκβαλεῖν ὡς ἐπὶ τὸν ποταμὸν,

anchoris noſtrorum temporum differat, tamen videtur eſſe recentior. Ac alterius cujuſdam lapideæ anchoræ fragmenta pervetuſta ibidem viſuntur, quæ quidem veriſimilius eſt antiquiſſimæ illius anchoræ Argonauticæ reliquias eſſe. Nullum præterea ibi eorum quæ de Iaſone fictis fabulis fuerunt prodita, monumentum apparet. Ipſum tamen caſtrum, quo quadringenti electi milites ſunt collocati, & loci natura munitiſſimum eſt, & ita opportune ſitum, ut eos qui eo appellunt à barbarorum injuria tueri facile poſſit. Murus duplici eaque lata foſſa cinctus olim terrenus fuit, ut & turres ligneæ. At nunc murus pariter atque turres ex latere coctili ſunt exſtructæ: ipſe murus probe fundatus, machiniſque bellicis, ac ut brevi dicam, omnibus rebus ita inſtructus atque munitus, ut nullus aditus barbaris pateat, illiusque cuſtodes ab omni ſint oppugnationis periculo immunes. Quoniam autem ipſum quoque portum videbatur tutum eſſe oportere, nec non cætera loca, quæ extra caſtrum ab iis qui à militia ſunt immunes, quique mercaturas negotiationeſque exercent, incoluntur; viſum mihi eſt à duplici illa foſſa murum cingente, aliam quoque ad flumen uſque ducere, quæ & ipsum portum,

& cætera, quæ ſunt extra murum, ædificia contineat atque complectatur. A Phaſide autem digreſſi, *Chariens.* Charientem fluvium navigabilem prætervecti ſumus, qui à Phaſide nonaginta ſtadiis abeſt. *Chobus.* A Chariente in Chobum navigavimus, qui duo ſimiliter fluvii nonaginta ſtadiis à ſe invicem diſtant. Ibi appulimus: qua autem de cauſa, quidque illic egerimus, ex Latinis literis cognoſces. A Chobo *Singames.* Singamem fluvium navigabilem prætervecti ſumus, qui à Chobo ad ſummum ducentis & decem ſtadiis abeſt. Singami *Tarſuras.* vicinus Tarſuras: ſtadia autem inter utrumque fluvium ſunt centum & viginti. A Tarſura *Hippus.* Hippus centum quinquaginta ſtadiis. Ab Hippo *Aſtelephus.* Aſtelephus triginta ſtadiis abeſt. Aſtelephum vero prætervecti, Sebaſtopolim pervenimus ante meridiem, à Chobo digreſſi confectis centum & viginti ſtadiis: tot enim ſunt ab Aſtelepho. Quamobrem eodem die & militibus ſtipendia perſolvendi, & equos, arma, equites ſui exercendi gratia equis inſilientes, ægros, annonam, murum, foſſamque perluſtrandi nobis facultas fuit. *Sebaſtopolis, ſeu Dioſcurias.* Stadia à Chobo Sebaſtopolim uſque ſunt ſexcenta & triginta: à Trapezunte autem ad Sebaſtopolim, duo millia ducenta & ſexaginta. Hæc olim Dioſcurias fuit nominata,

ἢ τό τε ναύσταθμον περιέξει, καὶ τὰς ἔξω τοῦ τείχους οἰκίας. ἀπὸ δὲ τοῦ Φάσιδος Χαρίεντα ποταμὸν παρημείψαμεν ναυσίπορον. στάδιοι μεταξὺ ἀμφοῖν ἐνενήκοντα. καὶ ἀπὸ τοῦ Χαρίεντος ἐς Χῶβον ποταμὸν εἰσεπλεύσαμεν, ἄλλους ἐνενήκοντα, ἵνα περ καὶ ὡρμίσθημεν· ὧν δὲ ἕνεκα, καὶ ὅσα ἐνταῦθα ἐπράξαμεν, δηλώσει σοι τὰ Ῥωμαϊκὰ γράμματα. ἀπὸ δὲ Χώβου Σιγγάμην ποταμὸν παρημείψαμεν ναυσίπορον. διέχει δὲ τοῦ Χώβου σταδίους ἐς δέκα καὶ διακοσίους μάλιστα. ἔχεται δὲ τοῦ Σιγγάμου Ταρσούρας ποταμὸς, στάδιοι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν μεταξὺ ἀμφοῖν. ὁ δὲ Ἵππος ποταμὸς τοῦ Ταρσούρου πεντήκοντα σταδίους καὶ ἑκατὸν διέχει. καὶ τοῦ Ἵππου ὁ Ἀστέλεφος τριάκοντα. παραμείψαντες δὲ τὸν Ἀστέλεφον, εἰς Σεβαστόπολιν ἤκομεν πρὸ μεσημβρίας, ἀπὸ Χώβου ὁρμηθέντες σταδίους εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, τοὺς ἀπὸ Ἀστελέφου. ὡς καὶ τὴν μισθοφορὰν τοῖς στρατιώταις δοῦναι τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καὶ τοὺς ἵππους, καὶ τὰ ὅπλα ἰδεῖν, καὶ τοὺς ἱππέας ἀναπηδῶντας ἐπὶ τοὺς ἵππους, καὶ τοὺς κάμνοντας, καὶ τὸν σῖτον, καὶ τὸ τεῖχος περιελθεῖν, καὶ τὴν τάφρον. στάδιοι ἀπὸ μὲν Χώβου εἰς Σεβαστόπολιν, τριάκοντα καὶ ἑξακόσιοι· ἀπὸ Τραπεζοῦντος δὲ εἰς Σεβαστόπολιν, ἑξήκοντα καὶ διακόσιοι καὶ δισχίλιοι. ἡ δὲ Σεβαστόπολις πάλαι Διοσκουριὰς ἐκαλεῖτο,

ἄπω-

ἄποικος Μιλησίων. ἔθνη δὲ παραμείψαιμεν τάδε. Τραπεζουντίοις μὲν, καθάπερ καὶ Ξενοφῶν λέγει, Κόλχοι ὅμοροι. καὶ οὓς λέγει τοὺς μαχιμωτάτους καὶ ἐχθροτάτους εἶναι τοῖς Τραπεζουντίοις, ἐκεῖνος μὲν Δρίλλας ὀνομάζει, ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν οἱ Σάννοι οὗτοι εἶναι. καὶ γὰρ μαχιμώτατοί εἰσιν εἰς τοῦτο ἔτι, καὶ τοῖς Τραπεζουντίοις ἐχθρότατοι, καὶ χωρία ὀχυρὰ οἰκοῦσιν, καὶ ἔθνος ἀβασίλευτον. πάλαι μὲν καὶ φόρου ὑποτελὲς Ῥωμαίοις, ὑπὸ δὲ τοῦ λῃστεύειν οὐκ ἀκριβοῦσι τὴν φοράν. ἀλλὰ νῦν γε διδόντος θεοῦ ἀκριβώσουσιν, ἢ ἐξελοῦμεν αὐτούς. τούτων δὲ ἔχονται Μαχέλονες καὶ Ἡνίοχοι, βασιλεὺς δ᾽ αὐτῶν Ἀγχίαλος. Μαχελόνων δὲ καὶ Ἡνιόχων ἐχόμενοι Ζυδρεῖται. Φαρασμάνου οὗτοι ὑπήκοοι. Ζυδρειτῶν δὲ Λαζοί. βασιλεὺς δὲ Λαζῶν Μαλάσσας, ὃς τὴν βασιλείαν παρὰ σοῦ ἔχει. Λαζῶν δὲ Ἀψίλαι ἔχονται. βασιλεὺς δὲ αὐτῶν Ἰουλιανός. οὗτος ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ σοῦ τὴν βασιλείαν ἔχει. Ἀψίλαις δὲ ὅμοροι Ἀβασκοί. καὶ Ἀβασκῶν βασιλεὺς Ῥησμάγας. καὶ οὗτος παρὰ σοῦ τὴν βασιλείαν ἔχει. Ἀβασκῶν δὲ ἐχόμενοι Σανίγαι. ἵνα περ καὶ ἡ Σεβαστόπολις ᾤκισται. Σανίγων βασιλεὺς Σπαδάγας ἐκ σοῦ τὴν βασιλείαν ἔχει. μέχρι μὲν δὴ Ἀψάρου, ὡς πρὸς ἠῶ ἐπλέομεν, ἐν δεξιᾷ τοῦ Εὐξείνου. ὁ δὲ Ἄψαρος πέρας ἐφάνη μοι εἶναι κατὰ μῆκος τοῦ Πόντου.

Mileſiorum colonia. Gentes autem, quas prætervnavigavimus, hæ ſunt. Ac Trapezuntiis quidem, ut Xenophon quoque inquit, finitimi ſunt Colchi; nec non, quos idem bellicoſiſſimos, ipſiſque Trapezuntiis infeſtiſſimos eſſe dicit, Drillæ, ſic enim ab eo nominantur, mihi autem videntur eſſe Sanni. Hi enim ad hoc uſque temporis bellicoſiſſimi, ac Trapezuntiis inimiciſſimi, loca incolunt valde munita, rege carentes. Tributarii olim fuerunt Romanis, at nunc latrociniis dediti tributorum perſolutionem negligunt, quæ quidem poſthac, Deo juvante, aut accurate juſteque perſolvent, aut eos exterminabimus. Hos attingunt Machelones, & Heniochi, quorum rex eſt Anchialus. His vicini Zydretæ, Pharaſmano ſubditi. Zydretis vicini Lazi, qui regi Malaſſo parent. is à te regnum habet. Lazis finitimi Apſilæ, quibus Julianus imperat, qui à patre tuo regnum accepit. Apſilis Abaſci, quorum rex Rheſinagas, qui à te regnum obtinet. Abaſcis Sanigæ, ubi Sebaſtopolis ſita, qui regi Spadagæ parent. is à te regnum habet. Ad Apſarum uſque Orientem verſus navigavimus, à dextra parte maris Euxini. Apſarus autem extremus mihi terminus Ponti. ſecundum

POPVLORVM CATALOGVS.
Trapezuntii.
Colchi.
Drillæ, ſeu Sanni.
Machelones.
Heniochi.
Zydretæ.
Lazi.
Apſilæ.
Abaſci.
Sanigæ.
Ponti longitudo.

cjus

ejus longitudinem viſus eſt. Illinc enim ad Septentrionem noſtra fuit navigatio ad Chobum uſque, indeque ad Singamem. A Singame autem deflexímus ad ſiniſtrum Ponti latus ad Hippum uſque fluvium: indeque ad Aſtelephum, & Dioſcuriadem, unde vidimus Caucaſum montem, cujus eadem quæ Alpium Celticarum fertur eſſe altitudo. Montis quoque hujuſce jugum viſebatur, Strobilus dictum, in quo Prometheum à Vulcano Jovis juſſu atque mandato ſuſpenſum affixumque fuiſſe poetæ fabulantur.

Caucaſus mons.

NAVIGATIO A BOSPORO THRACIO TRAPEZUNTEM.

Fanum Iovis Vrii.

Locorum autem atque itinerum à Boſporo Thracio uſque ad Trapezuntem, ratio ſic ſe habet. Fanum Jovis Vrii à Byzantio diſtat centum & viginti ſtadia. Atque hoc quidem (id quod tu minime ignoras) ipſius Ponti os eſt ſtrictiſſimum, per quod in Propontidem labitur. A fano autem hoc navigantibus à dextra occurrit Rhebas fluvius, nonaginta ſtadia ab illo diſtans. Ab hoc Acra Melæna abeſt centum & quinquaginta ſtadia. Ab Acra Melæna ad Artanem fluvium, ubi portus parvarum navium propter templum Veneris, ſunt centum & quinquaginta ſtadia. Ab Artane ad Pſilim fluvium, ubi ſimiliter exigua navigia commode atque tuto ſub petra poſſunt appellere, non procul

Rhebas fluv. *Acra Melæna.* *Artanes fl.* *Fanum Veneris.* *Pſilis fl.*

ἔνθεν γὰρ ἤδη πρὸς ἄρκτον ὁ πλοῦς ἡμῖν ἐγίνετο ἔς τε ἐπὶ Χῶβον ποταμόν, καὶ ὑπὲρ τὸν Χῶβον ἐπὶ τὴν Σιγάμην. ἀπὸ δὲ Σιγάμου ἐνεκάμπτομεν εἰς τὴν λαιὰν πλευρὰν τοῦ Πόντου ἔς τε ἐπὶ τὸν Ἵππον ποταμόν. ἀπὸ δὲ τοῦ Ἵππου ὡς ἐπ' Ἀστέλεφον καὶ Διοσκουριάδα, κατείδομεν τὸν Καύκασον τὸ ὄρος, τὸ ὕψος μάλιστα κατὰ τὰς Ἄλπεις τὰς Κελτικάς. καὶ τοῦ Καυκάσου κορυφή τις ἐδείκνυτο. Στρόβιλος τῇ κορυφῇ ὄνομα, ἵνα περ ὁ Προμηθεὺς κρεμασθῆναι ὑπὸ Ἡφαίστου κατὰ πρόσταξιν Διὸς μυθεύεται,

Τὰ δὲ ἀπὸ Βοσπόρου τοῦ Θρακίου, ἔς τε ἐπὶ Τραπεζοῦντα πόλιν, ὧδε ἔχει. τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς τοῦ Οὐρίου διέχει ἀπὸ Βυζαντίου σταδίους εἴκοσι καὶ ἑκατόν. καὶ ἔστιν στενότατον ταύτῃ τὸ στόμα τοῦ Πόντου καλούμενον, καθότι εἰσβάλλει εἰς τὴν Προποντίδα. ταῦτα μὲν εἰδότι σοι λέγω. ἀπὸ δὲ τοῦ ἱεροῦ πλέοντι ἐν δεξιᾷ Ῥήβας ποταμός, σταδίους διέχει τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς ἐνενήκοντα. ἔπειτα μέλαινα ἄκρα ὧδε καλουμένη, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἀπὸ μελαίνης ἄκρης ἐς Ἀρτάνην ποταμὸν, ἵνα καὶ ὅρμος ναυσὶ μικραῖς πρὸς ἱερῷ Ἀφροδίτης, πεντήκοντα ἄλλοι καὶ ἑκατόν. ἀπὸ δὲ Ἀρτάνης εἰς Ψίλιν ποταμὸν, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. καὶ πλοῖα μικρὰ ὁρμίζοιντο ἂν πρὸς τῇ πέτρᾳ τῇ ἀνεχούσῃ, οὐ πόρρω

ἀπὸ

ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῶν ἐκβολῶν. ἐνθένδε εἰς Κάλπης λιμένα, δέκα καὶ διακόσιοι στάδιοι. ὁ δὲ Κάλπης λιμὴν ὁποῖόν τι χωρίον ἐστὶν, καὶ ὁποῖος ὅρμος, καὶ ὅτι πηγὴ ἐν αὐτῷ ψυχροῦ καὶ καθαροῦ ὕδατος, καὶ ὅτι ὗλαι πρὸς τῇ θαλάσσῃ ξύλων ναυπηγησίμων, καὶ αὗται ἔνθηροι, ταῦτα Ξενοφῶντι τῷ πρεσβυτέρῳ λέλεκται. ἀπὸ Κάλπης λιμένος εἰς Ῥόην στάδιοι εἴκοσι. ὅρμος ναυσὶ μικραῖς. ἀπὸ Ῥόης εἰς Ἀπολλωνίαν νῆσον μικρὰν, ὀλίγον ἀπέχουσαν τῆς ἠπείρου, ἄλλοι εἴκοσι. λιμὴν ὑπὸ τῇ νησῖδι. καὶ ἔνθεν εἰς Χηλὰς στάδιοι εἴκοσιν. ἀπὸ Χηλῶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἵνα περ Σαγγάριος ποταμὸς ἐσβάλλει εἰς τὸν Πόντον. ἐνθένδε εἰς τοῦ Ὑππίου τὰς ἐκβολὰς, ἄλλοι ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. εἰς δὲ Λίλλιον ἐμπόριον ἀπὸ τοῦ Ὑππίου, στάδιοι ἑκατόν. καὶ ἀπὸ τοῦ Λιλλίου εἰς Ἔλαιον, ἑξήκοντα. ἐνθένδε εἰς Κάλητα ἄλλο ἐμπόριον, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀπὸ Κάλητος ἐς Λύκον ποταμὸν, ὀγδοήκοντα. ἀπὸ δὲ Λύκου εἰς Ἡράκλειαν πόλιν Ἑλληνίδα Δωρικὴν, Μεγαρέων ἄποικον, στάδιοι εἴκοσι. ἐν Ἡρακλείᾳ ὅρμος ναυσίν. ἀπὸ δὲ Ἡρακλείας ἐπὶ μὲν τὸ Μητρῷον καλούμενον, στάδιοι ὀγδοήκοντα. ἔνθεν δὲ εἰς τὸ Ποσίδειον, τεσσαράκοντα. καὶ ἔνθεν εἰς Τυνδαρίδας, πέντε καὶ τεσσαράκοντα. πέντε δὲ καὶ δέκα ἔνθεν ἐπὶ τὸ Νυμφαῖον. καὶ ἀπὸ τοῦ Νυμφαίου ἐπὶ τὸν

ab ipſius fluminis oſtio, centum & quinquaginta ſtadia. A Pſili ad portum Calpes ducenta & decem ſtadia. *Calpes portus.* De cujus portus locique natura & ſitu, fonte quodam frigidæ ac limpidæ aquæ, de ſylvis mari vicinis, quæ & lignis ad naves conficiendas, & feris abundant, ſatis ſuperque Xenophon ſenior literis memoriæque prodidit. A Calpes portu ad Rhöem, parvis aptum navigiis, ſunt viginti ſtadia. *Rhöe.* A Rhöe ad Apolloniam inſulam exiguam, non procul à continente remotam, alia viginti. *Apollonia inſ.* eſt autem portus in hac inſulula. Hinc ad Chelas viginti ſtadia. *Chelæ.* A Chelis uſque ad id loci ubi Sangarius fluvius in Pontum influit, centum & octoginta. *Sangarius fl.* Inde ad Hyppii oſtia, alia centum & octoginta. *Hyppius fl.* Ab Hyppio ad Lillium emporium, centum ſtadia. *Lillium empor.* A Lillio ad Elæum, ſexaginta. *Elæum.* Ab Elæo ad Caletem, aliud emporium, centum & viginti. *Cales empor.* A Calete ad Lycum fluvium, octoginta. *Lycus fl.* A Lyco ad Heracleam urbem Græcam Doricam, Megarenſium coloniam, viginti ſtadia, ubi portus navium. *Heraclea urbs.* Ab Heraclea ad Metroum, octoginta ſtadia. *Metroum.* A Metroo ad Poſideum, quadraginta. *Poſideum.* Inde ad Tyndaridas, quadraginta quinque. *Tyndarides.* A Tyndaridis ad Nymphæum, quindecim. *Nymphæum.* Hinc ad

Oxi-

Oxinas fl. Sandaraca. Crenides. Pſylla empor. Tios. Billæus fl. Parthenius fl. Bithyni Thraces. Paphlagonia. Amaſtris. Erythini. Cromna. Cytorus. Aegiali. Thymena. Carambis. Zephyrium. Aboni mœnia.

Oxinam fluvium, triginta. Ab Oxina ad Sandaracam, portum parvarum navium, nonaginta. Inde ad Crenidas, ſexaginta. A Crenidibus ad Pſyllam emporium, triginta. A Pſylla ad Tion urbem Græcam Ioniam, in mari ſitam, Mileſiorum coloniam, nonaginta. A Tio ad Billæum fluvium, viginti ſtadia. A Billæo ad Parthenium fluvium, centum ſtadia. Huc uſque Bithyni, qui quidem ſunt Thraciæ populus, ſeſe extendunt. Quorum Xenophon in ſuis monumentis mentionem facit, quos omnium Aſiæ populorum bellicoſiſſimos eſſe ait, à quibus Græcorum exercitum multa mala perpeſſum eſſe teſtatur, poſtquam Arcades à Chiroſophi atque Xenophontis partibus defecerunt. Hinc Paphlagoniæ eſt initium. A Parthenio ad Amaſtrim urbem Græcam, ubi navium portus, nonaginta ſtadia. Inde ad Erythinos, ſexaginta. Ab Erythinis ad Cromnam, ſexaginta. Hinc ad Cytorum, ubi portus, nonaginta. A Cytoro ad Aegialos, ſexaginta. Ad Thymena, nonaginta: ad Carambin, centum & viginti. Inde ad Zephyrium, ſexaginta. A Zephyrio ad Aboni mœnia, quæ urbs eſt exigua, centum & quinquaginta. Portus illic navibus non admodum tutus; ubi ta-

Ὀξίναν ποταμὸν, τριάκοντα. καὶ ἀπὸ Ὀξείνου εἰς Σανδαράκην, ἐνενήκοντα. Σανδαράκη ὅρμος ναυσὶ μικραῖς. ἐνθένδε εἰς Κρηνίδας, ἑξήκοντα. καὶ ἀπὸ Κρηνίδων εἰς Ψύλλαν ἐμπόριον, τριάκοντα. ἐνθένδε εἰς Τίον πόλιν Ἑλληνίδα Ἰωνικὴν, ἐπὶ θαλάττῃ οἰκουμένην, Μιλησίων καὶ ταύτην ἄποικον, ἐνενήκοντα. ἀπὸ δὲ Τίου εἰς Βιλλαῖον ποταμὸν, στάδιοι εἴκοσιν. ἀπὸ δὲ Βιλλαίου ἐπὶ τὸν Παρθένιον ποταμὸν, στάδιοι ἑκατόν. μέχρι τοῦδε Θρᾷκες οἱ Βιθυνοὶ νέμονται. ὧν καὶ Ξενοφῶν ἐν τῇ συγγραφῇ μνήμην ἐποιήσατο, ὅτι μαχιμώτατοι εἶεν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν. καὶ τὰ πολλὰ κακὰ ἡ στρατιὰ τῶν Ἑλλήνων, ὅτι ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἔπαθεν, ἐπειδὴ ἀπεχωρίσθησαν οἱ Ἀρκάδες ἀπό τε τοῦ Χειρισόφου καὶ τοῦ Ξενοφῶντος μέρους. τὰ δὲ ἀπὸ τοῦδε ἤδη Παφλαγονία. ἀπὸ Παρθενίου ἐς Ἄμαστριν πόλιν Ἑλληνίδα, στάδιοι ἐνενήκοντα. ὅρμος ναυσίν. ἔνθεν εἰς Ἐρυθίνους, ἑξήκοντα. καὶ ἀπὸ Ἐρυθίνων εἰς Κρώμναν, ἄλλοι ἑξήκοντα. ἐνθένδε εἰς Κύτωρον, ἐνενήκοντα. ὅρμος ναυσὶν ἐν Κυτώρῳ. καὶ ἀπὸ Κυτώρου εἰς Αἰγιαλοὺς, ἑξήκοντα. ἐς δὲ Θύμηνα, ἐνενήκοντα. καὶ εἰς Κάραμβιν, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐνθένδε εἰς Ζεφύριον, ἑξήκοντα. ἀπὸ δὲ Ζεφυρίου εἰς Ἀβώνου τεῖχος, πόλιν σμικρὰν, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ὅρμος ναυσὶν οὐκ ἀσφαλής. ἀλλ'

εὔδιον

ἐνδιεῖεν ἂν ἀπαθεῖς, εἰ μὴ μέγας χειμὼν κατέχοι. ἀπὸ δὲ Ἀβώνου τείχους εἰς Αἰγινήτην, ἄλλοι πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνθένδε εἰς Κίνωλιν ἐμπόριον, ἄλλοι ἑξήκοντα. καὶ ἐν Κινώλει σαλεύσειεν ἂν νῆες ὥρᾳ ἔτους. ἀπὸ δὲ Κινώλιος ἐς Στεφάνην, ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. ὅρμος ναυσὶν ἀσφαλής. ἀπὸ δὲ Στεφάνης εἰς Ποταμοὺς, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνθένδε εἰς Λεπτὴν ἄκραν, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. ἀπὸ δὲ Λεπτῆς ἄκρας ἐς Ἁρμένην, ἑξήκοντα. λιμὴν αὐτόθι. καὶ Ξενοφῶν τῆς Ἁρμένης ἐμνημόνευσεν. καὶ ἔνθεν εἰς Σινώπην, στάδιοι τεσσαράκοντα. Σινωπεῖς Μιλησίων ἄποικοι. ἀπὸ δὲ Σινώπης εἰς Κάρουσαν, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. σάλος ναυσίν. ἐνθένδε εἰς Ζάγωρα, ἄλλοι αὖ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνθένδε εἰς τὸν Ἅλυν ποταμὸν, τριακόσιοι. οὗτος ὁ ποταμὸς πάλαι μὲν ὅρος ἦν τῆς Κροίσου βασιλείας καὶ Περσῶν, νῦν δὲ ὑπὸ τῇ Ῥωμαίων ἐπικρατείᾳ ῥέει, οὐκ ἀπὸ μεσημβρίας, ὡς λέγει Ἡρόδοτος, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνίσχοντος ἡλίου· καθότι δὲ εἰσβάλλει εἰς τὸν Πόντον, ὁρίζει τὰ Σινωπέων καὶ Ἀμισηνῶν ἔργα. ἀπὸ δὲ Ἅλυος ποταμοῦ ἐς Ναύσταθμον, στάδιοι ἐνενήκοντα. ἵνα περ καὶ λίμνη ἐστίν. ἐνθένδε ἐς Κωνωπεῖον ἄλλην λίμνην, ἄλλοι αὖ πεντήκοντα. ἀπὸ δὲ Κωνωπείου ἐς Εὐσήνην, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. ἐνθένδε εἰς Ἀμισὸν,

men, ſi non magna ſit tempeſtas, à damno immunes commorari queant. Ab Aboni mœnibus ad Aeginetim, *Aegine-* centum & quinquaginta. To- *tis.* tidem ab Aegineti ad Cinolim *Cinolis.* emporium, ubi naves certo anni tempore commodiſſime verſentur. A Cinoli ad Stephanem, *Stephane.* ubi portus navium tutus, centum & octoginta. A Stephane ad Potamos, centum *Potami.* & quinquaginta. Hinc ad Lepte Acram, *Lepte acra.* centum & viginti. A Lepte Acra ad Harmenem, *Harmene.* ſexaginta. Portus illic. Harmenæ autem à Xenophonte quoque fit mentio. Ab Harmena ad Sinopem, *Sinope.* Mileſiorum coloniam, quadraginta. A Sinope ad Caruſam, *Caruſa.* ubi ſtatio male fida navibus, centum & quinquaginta. Hinc item ad Zagora, *Zagora.* centum & quinquaginta. Inde ad Halym fluvium, trecenti. *Halys fl.* Hic fluvius olim regni Crœſi & Perſarum terminus fuit, qui nunc in Romanorum eſt poteſtate. Fluit autem, non (ut Herodotus inquit) à Meridie, ſed ab Ortu Solis: ubi autem ſe exolvit in mare, Sinopenſium & Amiſenorum rura agroſque ſeparat. Ab Haly fluvio ad Nauſtathmum, *Nauſtathmus.* ubi palus, nonaginta ſtadia. Hinc ad Conopeium, *Conopeium.* aliam paludem, item quinquaginta. A Conopeio ad Euſenem, centum & viginti. *Euſene.* Ab Euſene ad Amiſum, *Amiſus.*

centum

centum & ſexaginta. Eſt autem Amiſus urbs Græca, Athenienſium colonia, in mari ſita. Ab Amiſo ad Anconem portum, ubi Iris in Pontum exoneratur, centum & ſexaginta ſtadia. Ab Iris oſtio ad Heracleum portum, trecenta & ſexaginta. Hinc ad Thermodontem fluvium, quadraginta. Hic eſt ille fluvius, ubi Amazones olim ſedem atque domicilium ſuum habuiſſe dicuntur. A Thermodonte ad Berim fluvium, nonaginta ſtadia. Inde ad Thoarim fluvium, ſexaginta. A Thoari ad Oenoem, triginta. Ab Oenoe ad Phigamuntem fluvium, quadraginta. Inde ad Phadiſanam caſtellum, centum & quinquaginta. Hinc ad Polemonium urbem, decem ſtadia. A Polemonio ad promontorium Iaſonium vocatum, centum & triginta ſtadia. Hinc ad Cilicum inſulam, quindecim ſtadia. Ab hac inſula ad Boona, ubi navium portus, ſeptuaginta quinque. Hinc ad Cotyora, nonaginta. Hujus à Xenophonte quoque fit mentio, qui eam urbem appellat, & Sinopenſium coloniam; hodie vero pagus eſt, & ne is quidem magnus. A Cotyoris ad Melanthium fluvium, ad ſummum ſexaginta ſtadia. Hinc ad Pharmatenum alium fluvium, centum & quinquaginta. A Pharmateno ad Pharnaceam, centum & viginti.

Ancon. port. *Iris fl.* *Heracleum port.* *Thermodon fl.* *Beris fl.* *Thoaris fl.* *Oenoe.* *Phigamus fl.* *Phadiſuna caſtellum.* *Polemonium.* *Iaſonium prom.* *Cilicum inſ.* *Boon.* *Cotyora.* *Melanthius fl.* *Pharmatenus fl.* *Pharnacea ſeu*

ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα. Ἀμισὸς πόλις Ἑλληνὶς, Ἀθηναίων ἄποικος, ἐπὶ θαλάττῃ οἰκεῖται. ἀπὸ δὲ Ἀμισοῦ εἰς Ἀγκῶνα λιμένα, ἵνα περ καὶ ὁ Ἶρις εἰσβάλλει εἰς τὸν Πόντον, στάδιοι ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν. ἀπὸ δὲ τοῦ Ἴριος τῆς ἐκβολῆς ἐς Ἡράκλειον, ἑξήκοντα καὶ τριακόσιοι. ὅρμος ναυσίν. ἐνθένδε ἐπὶ τὸν Θερμώδοντα ποταμὸν, τεσσαράκοντα. οὗτος ὁ Θερμώδων ἐστὶν, ἵνα περ αἱ Ἀμαζόνες οἰκῆσαι λέγονται. ἀπὸ δὲ Θερμώδοντος εἰς Βῆριν ποταμὸν, στάδιοι ἐνενήκοντα. ἐνθένδε εἰς Θόαριν ποταμὸν, ἑξήκοντα. ἀπὸ δὲ Θοάριος ἐς Οἰνόην, τριάκοντα. ἀπὸ Οἰνόης ἐς Φιγαμοῦντα ποταμὸν, τεσσαράκοντα. ἐνθένδε εἰς Φαδισάνην φρούριον, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνθένδε εἰς Πολεμώνιον πόλιν, στάδιοι δέκα. ἀπὸ Πολεμωνίου εἰς ἄκραν Ἰασόνιον καλουμένην, στάδιοι τριάκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνθένδε εἰς Κιλίκων νῆσον, πεντεκαίδεκα στάδιοι. ἀπὸ δὲ Κιλίκων νήσου ἐς Βοῶνα, πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. ἐν Βοῶνι ὅρμος ναυσίν. ἐνθένδε εἰς Κοτύωρα, ἐνενήκοντα. ταύτης ὡς πόλεως Ξενοφῶν ἐμνημόνευσεν, καὶ λέγει Σινωπέων ἄποικον εἶναι. νῦν δὲ κώμη ἐστὶ, καὶ οὐδὲ αὐτὴ μεγάλη. ἀπὸ Κοτυώρων ἐς Μελάνθιον ποταμὸν, στάδιοι μάλιστα ἑξήκοντα. ἐνθένδε εἰς Φαρματηνὸν ἄλλον ποταμὸν, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. καὶ ἔνθεν εἰς Φαρνακείαν, εἴκοσιν καὶ ἑκατόν.

αὕτη

αὕτη ἡ Φαρνακεία πάλαι Κερασοῦς ἐκαλεῖτο, Σινωπέων καὶ αὕτη ἄποικος. ἐνθένδε ἐς τὴν Ἀῤῥηντιάδην νῆσον, τριάκοντα. καὶ ἔνθεν ἐς Ζεφύριον, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ὅρμος ναυσίν. ἀπὸ δὲ Ζεφυρίου εἰς Τρίπολιν, στάδιοι ἐνενήκοντα. ἐνθένδε ἐς τὰ Ἀργύρια, στάδιοι εἴκοσι. ἐκ δὲ τῶν Ἀργυρίων εἰς Φιλοκάλειαν, ἐνενήκοντα. ἐνθένδε εἰς Κόραλλα, ἑκατόν. ἀπὸ δὲ Κοράλλων εἰς Ἱερὸν ὄρος, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἀπὸ δὲ Ἱεροῦ ὄρους εἰς Κορδύλην, τεσσαράκοντα. ὅρμος ναυσίν. ἀπὸ δὲ Κορδύλης ἐς Ἑρμώνασσαν, πέντε καὶ τεσσαράκοντα. καὶ δεῦρο ὅρμος. ἀπὸ δὲ Ἑρμωνάσσης εἰς Τραπεζοῦντα, στάδιοι ἑξήκοντα. ἐνταῦθα σὺ ποιεῖς λιμένα. πάλαι γὰρ ὅσον ἀποσαλεύειν ὥρᾳ ἔτους, ὅρμος ἦν. τὰ δὲ ἀπὸ Τραπεζοῦντος διαστήματα μέχρι Διοσκουριάδος, προείρηται διὰ τῶν ποταμῶν ἀναμετρηθέντα. ἀθροίζοντες δὲ ἀπὸ Τραπεζοῦντος εἰς Διοσκουριάδα, τὴν νῦν Σεβαστόπολιν καλουμένην, στάδιοι δισχίλιοι διακόσιοι ἑξήκοντα. τάδε μὲν τὰ ἀπὸ Βυζαντίου πλεόντων ἐν δεξιᾷ ὡς ἐπὶ Διοσκουριάδα. ἐς ὅπερ στρατόπεδον τελευτᾷ Ῥωμαίοις ἡ ἐπικράτεια, ἐν δεξιᾷ ἐσπλεόντων εἰς τὸν Πόντον. ἐπεὶ δὲ ἐπυθόμην Κότυν τετελευτηκέναι, τὸν βασιλέα τοῦ Βοσπόρου

Hæc olim Ceraſus dicta, Sinopenſium & ipſa colonia. A Pharnacea ad Arrhentiadem inſulam, triginta. Inde ad Zephyrium, centum & viginti. ibi portus navium. A Zephyrio ad Tripolim, ſtadia nonaginta. A Tripoli ad Argyria, ſtadia viginti. Hinc ad Philocaleam, nonaginta. Hinc ad Coralla, centum. A Corallis ad Hieron oros ſeu ſacrum montem, centum & quinquaginta. A ſacro monte ad Cordylam, navium portum, quadraginta. A Cordyla vero ad Hermonaſſam, quadraginta quinque. hic rurſus portus navium. Ab Hermonaſſa Trapezuntem uſque, ſexaginta ſtadia. Hic tu portum curas fieri. nam olim erat ſtatio, in qua æſtivo tempore naves in ſalo, & in anchoris ſtare poterant. Locorum autem intervalla, quæ inter Trapezuntem & Dioſcuriadem, ſecundum fluminum interiectorum dimenſionem, à nobis ante explicata ſunt: quæ ſi ſimul colligamus, erunt à Trapezunte ad Dioſcuriadem, quæ nunc Sebaſtopolis dicitur, ſtadia bis mille ducenta & ſexaginta. Atque hæc quidem itineris à Byzantio Dioſcuriadem uſque, quod caſtrum imperii Romani terminus eſt, à dextris Pontum ingredientibus ſeſe offert ratio. Poſtquam autem Cotys, regis Boſpori

Ceraſus.
Arrhentias inſ.
Zephyrium.
Tripolis.
Argyria.
Philocalea.
Coralla.
Hieron oros.
Cordyla.
Hermonaſſa.
Trapezus.
Intervallum inter Trapezuntem & Dioſcuriadem.
Cotys.

NAVIGATIO AD BOSPORUM CIMMERIUM.

Cimmerii dicti, obitum cognovi, operam dedi, ut hanc tibi quoque ad Boſporum navigationis itineriſque rationem notam facerem: ut ſi quid forte de Boſporo capere velis conſilii, faciliusid atque commodius, hac tibi navigatione cognita, facere poſſis.

Solventibus itaque à Dioſcuriade primus ſeſe offert portus in Pityunte, trecenta & quinquaginta ſtadia intervallo. Inde ad Niticam centum & quinquaginta ſtadia, ubi olim gens Scythica fertur habitaſſe, cujus Herodotus quoque meminit, quam ait pediculis veſci fuiſſe ſolitam; quæ certe in hodiernum uſque diem de illis eſt opinio. A Nitica ad Abaſcum fluvium, nonaginta ſtadia. Ab Abaſco diſtat Borgys centum & viginti ſtadia. A Borgy ad Neſim, ubi Herculeum promontorium eſt, ſtadia ſexaginta. A Neſi ad Maſæticam, ſtadia nonaginta. Inde ad Achæunta fluvium, qui Zicchos atque Sanichas ſeparat, ſtadia ſexaginta. Zicchorum rex eſt Stachemphax, qui à te regnum habet. Ab Achæunte ad Herculeum promontorium, ſtadia centum & quinquaginta. Inde ad aliud quoddam promontorium, ubi tuta adverſus Thraſciam & Boream ventos ſtatio, centum & octoginta. Inde ad eam quæ dicitur vetus Lazica, ſtadia centum

Pityus. Nitica. Scythæ Phthirophagi. Abaſcus fl. Borgys. Neſis. Herculeum prom. Maſætica. Achæus fl. Herculeum prom. Vetus Lazica.

τοῦ Κιμμερίου καλουμένου, ἐπιμελὲς ἐποιησάμην καὶ τὸν μέχρι τοῦ Βοσπόρου πλοῦν δηλῶσαί σοι· ὡς εἴ τι βουλεύοιο περὶ τοῦ Βοσπόρου, ὑπάρχει σοι καὶ τόνδε τὸν πλοῦν μὴ ἀγνοοῦντι βουλεύεσθαι.

Ὁρμηθεῖσιν οὖν ἐκ Διοσκουριάδος, πρῶτος ἂν εἴη ὅρμος ἐν Πιτυοῦντι, στάδιοι τριακόσιοι πεντήκοντα. ἐνθένδε ἐς τὴν Νιτικήν, στάδιοι πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἵνα περ πάλαι ᾤκει ἔθνος Σκυθικόν, οὗ μνήμην ποιεῖται ὁ λογοποιὸς Ἡρόδοτος. καὶ λέγει τούτους εἶναι τοὺς Φθειροτρωκτίοντας. καὶ γὰρ εἰς τοῦτο ἔτι ἡ δόξα ἡ αὐτὴ ὑπὲρ αὐτῶν κατέχει. ἐκ δὲ Νιτικῆς εἰς Ἄβασκον ποταμὸν, στάδιοι ἐνενήκοντα. ὁ δὲ Βόργυς τοῦ Ἀβάσκου διέχει σταδίους ἑκατὸν καὶ εἴκοσιν. καὶ ὁ Νῆσις τοῦ Βόργυος, ἵνα περ καὶ Ἡράκλειον ἄκραν ἔχει, σταδίους ἑξήκοντα. ἀπὸ δὲ Νήσιος ἐς Μασαιτικὴν, στάδιοι ἐνενήκοντα. ἐνθένδε εἰς Ἀχαιοῦντα, στάδιοι ἑξήκοντα. ὅσπερ ποταμὸς διορίζει Ζικχοὺς καὶ Σάνιχας. Ζικχῶν βασιλεὺς Σταχέμφαξ. καὶ οὗτος παρὰ σοῦ τὴν βασιλείαν ἔσχεν. ἀπὸ Ἀχαιοῦντος εἰς Ἡράκλειαν ἄκραν, πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν στάδιοι. ἐνθένδε εἰς ἄκραν, ἵνα περ σκέπη ἐστὶν ἀνέμου θρασκίου καὶ βορρᾶ, ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνθένδε εἰς τὴν καλουμένην παλαιὰν Λαζικήν, εἴκοσιν καὶ ἑκατὸν στάδιοι. ἐνθένδε

θὲ δὲ ἐς τὴν παλαιὰν Ἀχαΐαν, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. καὶ ἔνθεν ἐς Πάγρας λιμένα, πεντήκοντα καὶ τριακόσιοι. ἀπὸ δὲ Πάγρας λιμένος εἰς Γ'ερὸν λιμένα, ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνθένδε εἰς Σινδικὴν, τριακόσιοι. ἀπὸ δὲ Σινδικῆς εἰς Βόσπορον τὸν Κιμμέριον καλούμενον, καὶ πόλιν τοῦ Βοσπόρου Γαντικάπαιον, τεσσαράκοντα καὶ πεντακόσιοι. ἐνθένδε ἐπὶ Τάναιν ποταμὸν, ἑξήκοντα. ὃς λέγεται ὁρίζειν ἀπὸ τῆς Ἀσίας τὴν Εὐρώπην. καὶ ὁρμᾶται μὲν ἀπὸ λίμνης τῆς Μαιώτιδος, ἐσβάλλει δὲ εἰς θάλασσαν τὴν τοῦ Εὐξείνου Πόντου. καίτοι Αἰσχύλος ἐν Προμηθεῖ λυομένῳ, τὸν Φᾶσιν ὅρον τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ποιεῖ. λέγουσιν γοῦν αὐτῷ οἱ Τιτᾶνες πρὸς τὸν Προμηθέα. ὅτι ἥκομεν τοὺς σοὺς ἄθλους τούσδε Προμηθεῦ, δεσμοῦ τε πάθος τὸ δ' ἐποψόμενοι. ἔπειτα καταλέγουσιν, ὅσην χώραν ἐπῆλθον. τῇ μὲν δίδυμον χθονὸς Εὐρώπης μέγαν τῇ δ' Ἀσίας τέρμονα Φᾶσιν. τῆς δὲ λίμνης τῆς Μαιώτιδος περίπλους ἐν κύκλῳ λέγεται σταδίων ἀμφὶ τοὺς ἐνακισχιλίους. ἀπὸ δὲ Παντικαπαίου εἰς κώμην Καζέκα, ἐπὶ θαλάττῃ ᾠκισμένην, στάδιοι εἴκοσι καὶ τετρακόσιοι. ἐνθένδε ἐς Θεοδοσίαν πόλιν ἐρήμην, στάδιοι ὀγδοήκοντα καὶ διακόσιοι. καὶ αὕτη πάλαι ἦν Ἑλληνὶς πόλις Ἰωνική, Μιλησίων ἄποικος. καὶ

& viginti. Hinc ad Achaiam antiquam, centum & quinquaginta. Inde ad Pagræ portum, trecenta & quinquaginta. A Pagræ portu ad Hierum portum, centum & octoginta. Inde ad Sindicam, trecenta. A Sindica ad Boſporum Cimmerium, & Panticapæum urbem Boſpori, quingenta & quadraginta. A Panticapæo ad Tanaim fluvium, qui Europam ab Aſia dicitur diſterminare, ſexaginta. Hic quidem erumpit ex Mæotide palude, ac influit in mare Ponti Euxini. Quamvis Aeſchylus in tragædia, quæ inſcribitur Prometheus ſolutus, Phaſin Europæ atque Aſiæ terminum facit: ſic enim Titanas loquentes introducit, *Huc nos venimus, ô Prometheu, hos tuos labores, vinculorumque dolores viſendi gratia.* Deinde comemorant, quantam regionem peragrarint. *Hac Europæ geminum, & ingentem, illac Aſiæ terminum, Phaſim.* Ipſius vero paludis Mæotidis ambitus fertur eſſe circiter ſtadia novem millia. A Panticapæo ad vicum quendam, cui nomen Cazeca, in mari ſitum, ſtadia quadringenta & viginti. Inde ad Theodoſiam urbem deſertam, ſtadia ducenta & octoginta. Hæc olim fuit urbs Græca, Ionica, Mileſiorum colonia, multis paſſim literarum monumentis celebrata.

Achaia antiqua. *Pagræ port.* *Hieros port.* *Sindica.* *Boſporus Cimmerius.* *Panticapæum.* *Tanais fl.* *Mæotis palus.* *Ejus ambitus.* NAVIGATIO AD BOSPORUM THRACIUM. *Cazeca vicus.* *Theodoſia.*

Portus Tauroſcytharum. A Theodoſia ad portum quendam Tauroſcytharum deſertum, ſtadia ducenta. *Halmitis* Hinc ad Halmitida Tauricam, ſtadia ſexcenta. *Lampas. Symboli. port.* A Lampade ad Symboli portum Tauricum, ſtadia quingenta & viginti. *Cherroneſus Taurica.* Inde ad Cherroneſum Tauricam, centum & octoginta. *Cercinetis.* A Cherroneſo ad Cercinetim, ſtadia ſexagnta. *Calus port.* A Cercineti ad Calum, portum Scythicum, alia ſex;iganta. *Tamyraca.* A Calo portu ad Tamyracam, trecenta. Intra Tamyracam palus eſt non admodum magna. Inde ad oſtia paludis, trecenta. *Eonæ.* Ab oſtiis paludis ad Eonas, ſtadia trecenta & octoginta. *Boryſthenes fl.* Hinc ad Boryſthenem fluvium, centum & quinquaginta. Propter Boryſthenem à parte ſuperiore *Olbia.* urbs eſt Græca, Olbia dicta. *Inſula anonymos.* A Boryſthene ad parvam quandam, deſertam nomineque carentem inſulam, ſtadia ſexaginta. *Odeſſus.* Ab hac ad Odeſſum, ubi portus navium, octoginta. Odeſſo proximus, ſtadia *Iſtrianorum port.* ducenta & quinquaginta intervallo, Iſtrianorum portus. *Iſiacorum port.* Huic proximus Iſiacorum portus, ſtadia quinquaginta intervallo. *Pſilum os Iſtri.* Inde ad Pſilum os Iſtri, mille & ducenta. Quæ vero loca ſunt interpoſita, ea deſerta ſunt, nomine carentia atque obſcura. *Inſula Achillea.* Huic autem Iſtri oſtio inſula adjacet, quæ alicui recta ſecundum ventum Aparctiam naviganti oc-

μνήμη ἐστὶν αὐτῆς ἐν πολλοῖς γράμμασιν. ἐνθένδε εἰς λιμένα Σκυθοταύρων ἔρημον, στάδιοι διακόσιοι. καὶ ἔνθεν εἰς Ἁλμίτιδα τῆς Ταυρικῆς, στάδιοι ἑξακόσιοι. ἀπὸ δὲ Λαμπάδος εἰς Συμβόλου λιμένα Ταυρικὸν καὶ τοῦτον, στάδιοι εἴκοσι καὶ πεντακόσιοι. καὶ ἔνθεν εἰς Χερρόνησον τῆς Ταυρικῆς, ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. ἀπὸ δὲ Χερρονήσου εἰς Κερκινῆτιν, στάδιοι ἑξακόσιοι. καὶ ἀπὸ Κερκινήτιδος ἐς Καλὸν, λιμένα Σκυθικὸν καὶ τοῦτον, ἄλλοι ἑπτακόσιοι. ἐκ δὲ Καλοῦ λιμένος ἐς Ταμυράκην, τριακόσιοι. ἔσω δὲ τῆς Ταμυράκης λίμνη ἐστὶν οὐ μεγάλη. καὶ ἔνθεν εἰς τὰς ἐκροὰς τῆς λίμνης, ἄλλοι τριακόσιοι. ἐκ δὲ τῶν ἐκροῶν τῆς λίμνης ἐς Ἠόνας, στάδιοι ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. καὶ ἔνθεν ἐς ποταμὸν Βορυσθένην, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. κατὰ δὲ τὸν Βορυσθένην ἄνω πλέοντι, πόλις Ἑλληνὶς, ὄνομα Ὀλβία πεπόλισται. ἀπὸ δὲ Βορυσθένους ἐπὶ νῆσον σμικρὰν ἐρήμην καὶ ἀνώνυμον, στάδιοι ἑξήκοντα. καὶ ἔνθεν εἰς Ὀδησσὸν, ὀγδοήκοντα. ἐν Ὀδησσῷ ὅρμος ναυσίν. ἀπὸ δὲ Ὀδησσοῦ ἔχεται Ἰστριανῶν λιμὴν, στάδιοι ἐς αὐτὸν πεντήκοντα καὶ διακόσιοι. ἐνθένδε ἔχεται Ἰσιακῶν λιμὴν, στάδιοι ἐς αὐτὸν πεντήκοντα. καὶ ἔνθεν εἰς τὸ Ψιλὸν καλούμενον στόμα τοῦ Ἴστρου, διακόσιοι καὶ χίλιοι. τὰ δὲ ἐν μέσῳ, ἔρημα καὶ ἀνώνυμα. κατὰ τοῦτο μάλιστα τὸ στόμα, ἐπ' εὐθὺ πλέοντι ἀνέμῳ Ἀπαρκτίᾳ ἰδίως τὸ πέλαγος, νῆσος

πρό-

προσέχει, ἣν τινὰ οἱ μὲν Ἀχιλλέως νῆσον, οἱ δὲ Δρόμον Ἀχιλλέως, οἱ δὲ Λευκὴν ἐπὶ τῆς χροιᾶς ὀνομάζουσιν. ταύτην λέγεται Θέτις ἀνεῖναι τῷ παιδί. καὶ ταύτην οἰκεῖν τὸν Ἀχιλλέα. καὶ νεώς ἐστιν ἐν αὐτῇ τοῦ Ἀχιλλέως. καὶ ξόανον τῆς παλαιᾶς ἐργασίας. ἡ δὲ νῆσος ἀνθρώπων μὲν ἐρήμη ἐστὶν, νέμεται δὲ αἰξὶν οὐ πολλαῖς, καὶ ταύτας ἀνατιθέναι λέγονται τῷ Ἀχιλλεῖ ὅσοι προσίσχουσι. καὶ ἄλλα πολλὰ ἀναθήματα ἀνάκειται ἐν τῷ νεῷ, φιάλαι καὶ δακτύλιοι, καὶ λίθοι τῶν πολυτελεστέρων. ταῦτα σύμπαντα χαριστήρια τῷ Ἀχιλλεῖ ἀνάκειται. καὶ ἐπιγράμματα τὰ μὲν Ῥωμαϊκῶς, τὰ δὲ Ἑλληνικῶς, πεποιημένα ἐν ἄλλῳ καὶ ἐν ἄλλῳ μέτρῳ, ἔπαινοι τοῦ Ἀχιλλέως. ἔστιν δὲ ἃ καὶ τοῦ Πατρόκλου. καὶ γὰρ καὶ τὸν Πάτροκλον τιμῶσιν σὺν τῷ Ἀχιλλεῖ, ὅσοι τῷ Ἀχιλλεῖ χαρίζεσθαι ἐθέλουσιν. ὄρνιθες δὲ πολλοὶ αὐλίζονται ἐν τῇ νήσῳ, λάροι καὶ αἴθυιαι καὶ κορῶναι αἱ θαλάσσιοι, τὸ πλῆθος οὐ σταθμητοί. οὗτοι οἱ ὄρνιθες θεραπεύουσιν τοῦ Ἀχιλλέως τὸν νεών. ἕωθεν ὁσημέραι καταπέτονται εἰς τὴν θάλασσαν. ἔπειτα ἀπὸ τῆς θαλάσσης βεβρεγμένοι τὰ πτερὰ, σπουδῇ αὖ εἰσπέτονται εἰς τὸν νεὼν, καὶ ῥαίνουσιν τὸν νεών. ἐπειδὰν δὲ καλῶς ἔχῃ, οἱ δὲ ἐκκαλλύνουσιν αὖ τὸ ἔδαφος τοῖς πτεροῖς. οἱ δὲ καὶ τάδε ἱστοροῦσιν. τῶν προσεσχηκότων τῇ νήσῳ, ἱερεῖα τοὺς μὲν ἐξεπίτηδες πλέ-

currit, quam alii Achillis inſulam, alii Dromon Achillis, alii Leucam à colore appellant. Hanc Thetis filio ſuo conceſſiſſe, eamque Achilles inhabitare fertur, in qua ei templum, ſimulacrum que antiquo opere ſunt conſecrata. Deſerta eſt ab hominibus, eamque capræ non admodum multæ depaſcuntur, quas qui illuc appellunt Achilli offerre dicuntur. Multa præterea alia ſacra dona in templo illo repoſita cernuntur, ut phialæ, annuli, gemmæ precioſiſſimæ. Hæc omnia donaria Achilli ſuſpenſa. Epigrammata quoque ibi ſunt Græca & Latina, variis modis ac metris in Achillis pariter atque Patrocli laudem compoſita. Nam qui Achillem, ii Patroclum ſimul eadem opera colunt & venerantur. Aves quoque innumerabiles, ut lari, mergi ſive fulicæ, coturnices maritimæ, in inſula illa degunt. Hæ aves templum Achillis curant. Mane enim ſingulis diebus mare petunt, indeque alis aqua madefactis ad templum advolantes, & templum aſpergunt: ubi autem humectatum fuerit, eædem aves rurſus alis ceu ſcopis verrunt atque purgant. A nonnullis hæc quoque traduntur. Illos quidem qui data opera ad inſulam accedunt, beſtias ſecum ad immolandum in na-

vibus portare, quarum alias mactent, alias vero vivas Achilli offerant. At vero qui tempeſtate quadam forte fortuna eo delati ſunt, eos ab ipſo deo petere hoſtiam, eumque conſulere expediatne utileque ſit eam hoſtiam immolare, quam paſcentem ipſi delegerint; precium ſimul, quod illis juſtum videtur, pendentes, atque ad altare abjicientes. Quod ſi oraculum renuat (ſunt enim oracula in illo templo) precio ſemper aliquid addunt atque adjiciunt, donec illud, oraculo permittente atque annuente, juſtum eſſe cognoſcant. Quo facto, ipſa deinde beſtia coempta atque immolanda, ſua ſe ſponte in templo ſiſtit, nec amplius aufugit. Magna itaque vis pecuniarum ex immolandorum hujuſmodi animalium pretio confecta atque collecta, in templo illo repoſita eſſe fertur. Achillem præterea iis qui ad inſulam jam appellunt, vel ei appropinquant, in ſomnis ajunt apparere, iiſque ſignificare quanam ex parte ad inſulam commodiſſime appellere queant. Nonnulli quoque non dubitant affirmare ipſum Achillem non in ſomnis, ſed vigilantibus ſibi viſibili ſpecie atque forma, ut ſolent Dioſcuri, in mali ſive antennæ faſtigio apparuiſſe. Hoc ſolo volunt eum à Dioſcuris differre, quod illi quidem paſſim atque ubique navigantibus

ἀνιόντας ἐς αὐτὴν, ἐπὶ ταῖς ναυσὶν κομίζειν, καὶ τούτων τὰ μὲν καταθύειν, τὰ δὲ ἀφιέναι τῷ Ἀχιλλεῖ. τοὺς δέ τινας ὑπὸ χειμῶνος ἐξαναγκασθέντας προσέχειν. καὶ τούτους παρ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ αἰτεῖν ἱερεῖον, χρωμένους ἐπὶ τῶν ἱερείων, εἰ λῷον σφίσιν καὶ ἄμεινον θῦσαι, ὅ, τι περ αὐτοὶ τῇ γνώμῃ ἐπιλέξαιντο νεμόμενον, τιμὴν ἅμα καταβάλλοντας τὴν ἀξίαν σφίσιν δοκοῦσαν. εἰ δὲ ἀπαγορεύοι ὁ χρησμὸς, εἶναι γὰρ χρησμοὺς ἐν τῷ νεῷ, προσβάλλειν τῇ τιμῇ. εἰ δὲ ἔτι ἀπαγορεύοι, ἔτι προσβάλλειν. συγχωρήσαντος δὲ, γιγνώσκειν ὅτι ἀποχρῶσα ἡ τιμή ἐστιν. τὸ δὲ ἱερεῖον ἵστασθαι ἐπὶ τῷδε αὐτόματον, μηδὲ ἀποφεύγειν ἔτι. καὶ τοῦτο δὴ πολὺ ἀνακεῖσθαι τὸ ἀργύριον τῷ ἥρῳ τὰς τιμὰς τῶν ἱερείων. φαίνεσθαι δὲ ἐνύπνιον τὸν Ἀχιλλέα, τοῖς μὲν προσχοῦσι τῇ νήσῳ, τοῖς δὲ καὶ πλέουσιν, ἐπειδὰν οὐ πόρρω αὐτῆς ἀποσχῶσιν, καὶ φράζειν ὅπου προσχεῖν τῆς νήσου ἄμεινον, καὶ ὅπου ὁρμίσασθαι. οἱ δὲ καὶ ὕπαρ λέγουσιν φανῆναί σφισιν, ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ ἢ ἐπ' ἄκρῳ τοῦ κέρως τὸν Ἀχιλλέα, καθάπερ τοὺς Διοσκούρους. τοσὸν δὲ μόνον τῶν Διοσκούρων μεῖον ἔχειν τὸν Ἀχιλλέα, ὅσον οἱ μὲν Διόσκουροι τοῖς πανταχοῦ πλωιζομένοις ἐναργεῖς φαίνονται· καὶ φανέντες σωτῆρες γίνονται· ὁ δὲ

τοῖς

τοῖς πελάζουσιν ἤδη τῇ νήσῳ. οἱ δὲ καὶ τ. Πάτροκλον σφίσιν ὀφθῆναι ἐνύπνιον λέγουσιν. ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῆς νήσου τῆς τοῦ Ἀχιλλέως, ἀκοὴν ἀνέγραψα, τῶν ἢ αὐτῶν προσχόντων, ἢ ἄλλων πεπυσμένων. καί μοι δοκεῖ οὐκ ἄπιστα εἶναι. Ἀχιλλέα γὰρ ἐγὼ πείθομαι, εἴπερ τινὰ καὶ ἄλλον, ἥρωα εἶναι, τῇ τε εὐγενείᾳ τεκμαιρόμενος, καὶ τῷ κάλλει, καὶ τῇ ῥώμῃ τῆς ψυχῆς, καὶ τῷ νέον μεταλλάξαι ἐξ ἀνθρώπων, καὶ τῇ Ὁμήρου ἐπ᾽ αὐτῷ ποιήσει, καὶ τῷ ἐρωτικὸν γενέσθαι καὶ φιλέταιρον, ὡς καὶ ἐπαποθανεῖν ἑλέσθαι τοῖς παιδικοῖς. ἀπὸ δὲ τοῦ Ψιλοῦ καλουμένου στόματος τοῦ Ἴστρου, ἐς τὸ δεύτερον στόμα, στάδιοι ἑξήκοντα. ἐνθένδε ἐπὶ τὸ Καλὸν καλούμενον στόμα, στάδιοι τεσσαράκοντα. καὶ ἀπὸ τοῦ Καλοῦ ἐπὶ τὸ Νάρακον, ὧδε ὀνομαζόμενον στόμα τέταρτον τοῦ Ἴστρου, στάδιοι ἑξήκοντα. ἐνθένδε ἐπὶ τὸ πέμπτον, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. καὶ ἔνθεν εἰς Ἰστρίαν πόλιν, στάδιοι πεντακόσιοι. ἐνθένδε ἐς Τομέας πόλιν, στάδιοι τριακόσιοι. ἀπὸ δὲ Τομέας εἰς Κάλλαντραν πόλιν, ἄλλοι τριακόσιοι. ὅρμος ναυσίν. ἐνθένδε ἐς Καρῶν λιμένα, ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. καὶ ἡ γῆ ἐν κύκλῳ τοῦ λιμένος, Καρία κληίζεται, ἀπὸ δὲ Κα-

ſpecie evidenti atque perſpicua appareant, & viſi ſalutiferi ſint; at vero Achilles iis tantum, qui ad hanc inſulam accedunt. Nonnulli ipſum quoque Patroclum ſibi in ſomnis viſum eſſe ajunt. Atque hæc quidem de Achillis inſula refero audita tantum ab iis, qui vel ipſi illuc appulerunt, vel ab aliis intellexerunt, quæ mihi quidem fide digna videntur eſſe. Achillem enim, ſi quem alium, heroa fuiſſe facile mihi perſuadeo, his ductus conjecturis, quod nimirum & nobilitate, & pulcritudine, animique robore præſtans fuerit, & juvenis admodum vitam cum morte commutarit, & ab Homero egregie celebratus fuerit, denique quod in amoribus atque amicitiis colendis & tuendis ita fuerit conſtans ac firmus, ut mortem quoque pro amoribus ſuis oppetere non dubitarit. A Pſilo Iſtri oſtio, ad ſecundum ejuſdem oſtium, ſtadia ſexaginta. Hinc ad Calum appellatum oſtium, ſtadia quadraginta. A Calo ad Naracum, ſic nominatum, quod eſt quartum Iſtri oſtium, ſtadia ſexaginta. Hinc ad quintum, centum & viginti. Ab hoc ad Iſtriam urbem, ſtadia quinquaginta. Ab Iſtria ad Tomeas urbem, ſtadia trecenta. A Tomea ad Callantram urbem, ubi portus, alia trecenta. Hinc ad Carorum portum, centum & octoginta. Ipſa regio quæ eſt circumcirca portum illum, Caria appellatur. A Carorum por-

Iſtri fluminis oſtia. *Iſtria.* *Tomea.* *Callantra* *Carorum port.* *Caria.*

Tetriſias. portu ad Tetriſiada, ſtadia centum & viginti. Inde ad *Bizus.* Bizum locum deſertum, ſtadia ſexaginta. A Byzo ad *Dionyſopolis.* Dionyſopolim, ſtadia octoginta. *Odeſſus.* Hinc ad odeſſum, ubi portus, ducenta. Ab Odeſſo uſque ad radices ſive latera *Hæmus mons.* Hæmi montis, quæ in Pontum uſque protenduntur, ubi portus, ſtadia trecenta & ſexaginta. *Meſembria.* Ab Hæmo ad Meſembriam urbem, ubi portus, nonaginta. A Meſembria ad *Anchialus* Anchialum urbem, ſtadia ſeptuaginta. Ab Anchialo ad *Apollonia.* Apolloniam, centum & octoginta. Hæ omnes ſunt urbes Græcæ in Scythia ſitæ, quæ occurrunt à ſiniſtris in Pontum navigantibus. Ab Apollonia *Cherroneſus.* ad Cherroneſum, ubi portus navium, ſtadia ſexaginta. A *Aulæi mænia.* Cherroneſo ad Aulæi mænia, ducenta & quinquaginta. *Thynias.* Hinc ad Thyniada littus, centum & viginti. A Thyniade ad *Salmydeſſus.* Salmydeſſum, ſtadia ducenta. Hujus regionis à Xenophonte quoque Seniore fit mentio, qui huc uſque Græcorum exercitum penetraſſe ſcribit, cujus ipſe dux extiterit, quando poſtremo cum *Seutha Thrax.* Sutha Thrace ſtipendia fecit. Multis quoque idem deſcribit, quam difficilis ea ſit ac importuoſa regio, quod naves vi tempeſtatis eo eiectæ pereunt: ac *Thraces.* quomodo Thraces accolæ pro

ρων λιμένος ἐς Τετρισιάδα, στάδιοι εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐνθένδε εἰς Βίζον χῶρον ἔρημον, στάδιοι ἑξήκοντα. ἀπὸ δὲ Βίζου εἰς Διονυσόπολιν, στάδιοι ὀγδοήκοντα. ἐνθένδε εἰς Ὀδησσὸν, διακόσιοι. ὅρμος ναυσίν. ἐκ δὲ Ὀδησσοῦ ἐς τοῦ Αἵμου τὰς ὑπωρείας, αἱ δὴ εἰς τὸν Πόντον καθήκουσιν, στάδιοι τριακόσιοι ἑξήκοντα. καὶ δεῦρο ὅρμος ναυσίν. ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου εἰς Μεσημβρίαν πόλιν, ἐνενήκοντα. ὅρμος ναυσίν. καὶ ἐκ Μεσημβρίας εἰς Ἀγχίαλον πόλιν, στάδιοι ἑβδομήκοντα. καὶ ἐξ Ἀγχιάλου εἰς Ἀπολλωνίαν, ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. αὗται πᾶσαι αἱ πόλεις Ἑλληνίδες εἰσὶν, ᾠκισμέναι ἐν τῇ Σκυθίᾳ, ἐν ἀριστερᾷ ἐσπλέοντι εἰς τὸν Πόντον. ἐκ δὲ Ἀπολλωνίας ἐς Χεῤῥόνησον, στάδιοι ἑξήκοντα. ὅρμος ναυσίν. καὶ ἐκ Χεῤῥονήσου ἐς Αὐλαίου τεῖχος, πεντήκοντα καὶ διακόσιοι. ἐνθένδε ἐς Θυνιάδα ἀκτὴν, εἴκοσιν καὶ ἑκατὸν. ἀπὸ δὲ Θυνιάδος εἰς Σαλμυδησσὸν, στάδιοι διακόσιοι. τούτου τοῦ χωρίου μνήμην πεποίηται Ξενοφῶν ὁ πρεσβύτερος. καὶ μέχρι τούτου λέγει τὴν στρατιὰν ἐλθεῖν τῶν Ἑλλήνων, ἧς αὐτὸς ἡγήσατο, ὅτε τὰ τελευταῖα σὺν Σεύθῃ τῷ Θρᾳκὶ ἐστράτευσεν. καὶ περὶ ἀλιμενότητος τοῦ χωρίου πολλὰ ἀνέγραψεν, ὅτι ἐνταῦθα ἐκπίπτει τὰ πλοῖα χειμῶνι βιαζόμενα. καὶ οἱ Θρᾷκες οἱ πρόσχωροι ὅτι ὑπὲρ

τῶν

τῆς ναυαγίας ἐν σφίσιν διαμάχονται. ἀπὸ δὲ Σαλμυδησσοῦ εἰς Φρυγίαν, στάδιοι τριάκοντα καὶ τριακόσιοι. ἐνθένδε ἐπὶ Κυανέας, εἴκοσι καὶ τριακόσιοι. αὗται δὲ αἱ Κυάνεαι εἰσὶν, ἃς λέγουσιν οἱ ποιηταὶ πλαγκτὰς πάλαι εἶναι· καὶ διὰ τούτων πρώτην ναῦν περάσαι τὴν Ἀργὼ, ἥ τις ἐς Κόλχους Ἰάσονα ἤγαγεν. ἐκ δὲ Κυανέων ἐπὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς τοῦ Οὐρίου, ἵνα περ τὸ στόμα τοῦ Πόντου, στάδιοι τεσσαράκοντα. ἐνθένδε εἰς λιμένα Δάφνης τῆς μαινομένης καλουμένης, στάδιοι τεσσαράκοντα. ἀπὸ δὲ Δάφνης εἰς Βυζάντιον, ὀγδοήκοντα. τάδε μὲν καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου ἐπὶ Βόσπορον τὸν Θράκιον, καὶ πόλιν Βυζάντιον.

naufragio interſe digladiantur. A Salmydeſſo ad Phrygiam, *Phrygia.* ſtadia trecenta & triginta. Inde ad Cyaneas, trecenta & *Cyaneæ.* viginti. Hæ ſunt Cyaneæ illæ, quas poetæ olim finxerunt vagas, & errantes fuiſſe; per quas prima navis Argo tranſierit, qua Iaſon in Colchos vectus fuit. A Cyaneis *Fanum Iovis Vrii.* ad fanum Iovis Vrii, ubi os Ponti, ſtadia quadraginta. *Os Ponti.* Inde ad portum Daphnes quæ *Portus Daphnes.* Inſana dicitur, ſtadia quadraginta. A Daphne Byzantium *Byzantium.* uſque, octoginta.

Atque hæc ſeſe offerunt in navigatione illa, quæ eſt à Boſporo Cimmerio ad Boſporum Thracium, ipſamque urbem Byzantium.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ
ΕΡΥΘΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

ARRIANI
PERIPLVS MARIS
ERYTHRAEI.

Ex recenſione

NICOLAI BLANCARDI

BELGAE Leidenſis,

Et

Interpretatione

IOANNIS GUL. STVCKII

Tigurini.

Accedit tabula chorographica emendata.

VIRO. NOBILI. ET. ILLVSTRI.

RYCKLOF. A. GOENS.

INDIAE. ASIATICAE. QVAE. IN. DITIONE. FOEDERATORVM. BELGARVM. GVBERNATORI. PIO. FELICI. EXCELLENTISSIMO ETC. NICOLAVS. S.F.N.N. S.P. BLANCARDVS. LEIDENSIS. ILLVSTRISSIMORVM. COMITATVS. ZELANDIAE. ORDINVM. HISTORICVS. HISTORIAE. AC LITERATVRAE. GRAECAE. PROFESSOR. H.T. VNIVERSITATIS. FRISIORVM. RECTOR. MAGNIFICVS. ETC. ARRIANI. PERIPLVM. MARIS. ERYTHRAEI. LVBENS. MERITO. DICABAT. FRANEKERAE. EX. ARCE. SIARDAEA. ANNO. CHRISTI. M.DC.LXXX. CALENDIS. MARTIIS.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΡΥΘΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

ΤΩΝ ἀποδεδειγμένων ὅρμων τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ἐμπορίων, πρῶτός ἐστι λιμὴν τῆς Αἰγύπτου, Μυὸς ὅρμος. μετὰ δὲ αὐτὸν εἰσπλεόντων ἀπὸ χιλίων ὀκτακοσίων σταδίων, ἐν δεξιᾷ ἡ Βερενίκη. ἀμφοτέρων οἱ λιμένες, ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῆς Αἰγύπτου· κόλποι δὲ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης κεῖνται. τούτων ἐκ μὲν τῶν δεξιῶν ἀπὸ Βερενίκης συναφὴς ἡ Τισηβαρικὴ χώρα ἐστί. τὰ μὲν παρὰ θάλασσαν, Ἰχθυοφάγων μάνδραις οἰκοδομημέναις ἐν στενώμασιν, καὶ σποράδην δὲ οἰκοῦνται· τὰ δὲ μεσόγεια, βαρβάρων καὶ τῶν μετ' αὐτοὺς Ἀγριοφάγων καὶ Μοσχοφάγων, κατὰ τυραννίδα νεμομένων. οἷς ἐπίκειται κατὰ νώτου μεσόγειος, ἀπὸ τῶν πρὸς δύσιν μερῶν, * της μικρόν. μετὰ δὲ τοὺς Μοσχοφάγους ἐπὶ θαλάσσης μικρὸν ἐμπόριον ἐστὶν, ἀπέχον τοῦ πέρας τῆς ἀνακομιδῆς σταδίους περὶ τετρακισχιλίους, Πτολεμαῒς ἡ τῶν θηρῶν λεγομένη, ἀφ' ἧς οἱ ἐπὶ Πτολεμαίου τῷ βασιλεῖ θηρευθέντες ἀνέβησαν. ἔχει δὲ τὸ ἐμ-

ARRIANI PERIPLVS MARIS ERYTHRAEI.

INTER inſignes celebreſque maris Erythræi portus, & emporia. primus eſt Aegypti portus, Μυὸς ὅρμος, id eſt, Muris portus appellatus: à quo introrſum navigantibus, mille & octingentorum ſtadiorum intervallo, à dextris Berenice occurrit. Vtriuſque vero portus in extremis Aegypti finibus jacent, & ipſius Erythræi maris ſinus ſunt. Hos à dextris poſt Berenicem proxime attingit Tiſebarica regio, cujus maritimam quidem partem Ichthyophagi incolunt, ſparſim hinc inde tuguria in anguſtiis ſita inhabitantes; mediterraneam vero Barbari tenent, & qui poſt eos ſunt, Agriophagi, atque Moſchophagi, tyrannorum imperio ſubjecti. His à tergo imminet mediterranea regio, à partibus occaſum ſpectantibus. Poſt Moſchophagos juxta mare parvum eſt emporium, diſtans à principio ſinus circiter quatuor ſtadiorum millia, quod Ptolemais Theron, hoc eſt, venationum appellatur, ex quo Ptolemæi regis venatores ad venandum excurrere conſueverunt. Habet em-

Myos hormos.

Berenice.

Tiſebaricæ regionis incolæ.

Ptolemais Therôn.

Teſtudo. emporium illud teſtudinem veram, & terreſtrem exiguam, atque candidam minoribus teſtis præditam. Invenitur quoque in eo nonnunquam parum eboris, quod *Ebur.* ſimile eſt Adulitico. Locus autem ille eſt importuoſus, & ſcaphis tantum permeari poteſt. Poſt Ptolemaida Therôn, ſtadiorum circiter trium millium intervallo, A- *Aduli emp.* duli emporium legitimum jacet, in ſinu profundo, auſtrum ſpectans. E regione illius eſt *Orine inſ.* inſula, quæ Orine dicitur, intimo ſinu, in pelagus circiter ſtadia ducenta protenſa: cui ab utraque parte continens adjacet, in quam nunc appellunt naves, propter excurſiones quæ terra fiunt. Primo enim appellebatur ad ipſum *Diodori inſ.* intimum ſinum in inſula Diodori, ad quam juxta continentem pedibus patebat tranſitus, per quem barbari ejus incolæ inſulam excurſionibus infeſtabant. Juxta ipſam ve- *Aduli vicus.* ro continentem in Orine, Aduli eſt vicus mediocris magnitudinis, viginti ſtadiis à *Coloe.* mari diſtans. Ab hoc ad Coloem civitatem mediterraneam, quod primum eboris eſt emporium, tridui eſt iter. Hinc ad ipſam metropolim *Axomite* Axomitem nomine, quinque dierum eſt ſpacium, in quam omne ebur, quod eſt ultra *Cyenejum* Nilum, per Cyenejum defertur, indeque in Aduli. Omnis

πόριον χελώνην ἀληθινὴν, καὶ χερσαίαν ὀλίγην, καὶ λευκὴν μικροτέραν τοῖς ὀςράκοις. εὑρίσκεται δὲ ἐν αὐτῇ ποτὲ μὲν ἐλέφας ὀλίγος, ὅμοιος τῷ Ἀδουλικῷ. ὁ δὲ τόπος ἀλίμενος, καὶ σκάφαις μόνον τὴν ἀποδρομὴν ἔχων. μετὰ δὲ τὴν Πτολεμαΐδα τὴν τῶν θηρῶν, ἀπὸ σταδίων ὡς τρισχιλίων, ἐμπόριον ἐςὶ νόμιμον ἡ Ἀδουλεί, κείμενον ἐν κόλπῳ βαθεῖ, κατ' αὐτὸν τὸν νότον. οὗ πρόκειται νῆσος, Ὀρεινὴ λεγομένη, τοῦ μὲν ἐσωτάτου κόλπου, σταδίους ὡς εἰς πέλαγος ἔχουσα διακοσίους· ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν παρακειμένην ἔχουσα τὴν ἤπειρον. ἐν ᾗ νῦν ὁρμεῖ τὰ καταγόμενα πλοῖα, διὰ τὰς ἐκ τῆς γῆς καταδρομάς. πρῶτον μὲν γὰρ ὥρμει κατ' αὐτὸν τὸν ἐσώτατον κόλπον ἐν τῇ Διοδώρου λεγομένῃ νήσῳ, παρ' αὐτὴν τὴν ἤπειρον, ἐχούσῃ πεζῇ τὴν διάβασιν, δι' ἧς οἱ κατοικοῦντες βάρβαροι κατέτρεχον τὴν νῆσον. καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐν τῇ Ὀρεινῇ ἤπειρον, ἀπὸ σταδίων εἴκοσι τῆς θαλάσσης, ἐςὶν ἡ Ἀδουλεὶ κώμη σύμμετρος. ἀφ' ἧς εἰς μὲν Κολόην μεσόγειον πόλιν, καὶ πρῶτον ἐμπόριον τοῦ ἐλέφαντος, ὁδός ἐςιν ἡμερῶν τριῶν. ἀπὸ δὲ ταύτης εἰς αὐτὴν τὴν μητρόπολιν Ἀξωμίτην λεγόμενον, ἄλλων ἡμερῶν πέντε. εἰς ὃν ὁ πᾶς ἐλέφας ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ Νείλου φέρεται, διὰ τοῦ λεγομένου Κυηνείου, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Ἀδουλεί. τὸ

μὲν

μὲν ἔσω ὅλον πλῆθος τῶν φονευομένων ἐλεφάντων ἢ ῥινοκερώτων, περὶ τοὺς ἄνω νέμεται τόπους, σπανίως δὲ ποτὲ καὶ ἐν τῷ παρὰ θάλασσαν, περὶ αὐτὴν τὴν Ἀδουλεὶ θεωρεῖται. πρόκεινται δὲ τοῦ ἐμπορίου κατὰ τὸ πέλαγος, ἄλλαι νῆσοι μικραὶ ἐκ δεξιῶν ἀμμώδεις πλείονες, Ἀλαλαίου λεγόμεναι, χελώνην ἔχουσαι τὴν εἰς τὸ ἐμπόριον φερομένην, ἀπὸ τῶν Ἰχθυοφάγων. καὶ ἀπὸ σταδίων ὡσεὶ ὀκτακοσίων, κόλπος ἕτερος βαθύτατος, οὗ κατὰ τὴν εἰσβολὴν ἐν δεξιοῖς ἄμμος ἐστὶν πολλὴ κεχυμένη, καθ᾽ ἧς ἐν βάθει κεχωσμένος εὑρίσκεται ὁ ὀψιανὸς λίθος, ἐν ἐκείνῃ μόνῃ τοπικῶς γεννώμενος. βασιλεύει δὲ τῶν τόπων τούτων, ἀπὸ τῶν Μοσχοφάγων μέχρι τῆς ἄλλης Βαρβαρίας, Ζωσκάλης, ἀκριβὴς μὲν τοῦ βίου, καὶ τοῦ πλείονος ἐξεχόμενος, γενναῖος δὲ περὶ τὰ λοιπὰ, καὶ γραμμάτων Ἑλληνικῶν ἔμπειρος. προχωρεῖ δὲ εἰς τοὺς τόπους τούτους ἱμάτια βαρβαρικὰ ἄγναφα τὰ ἐν Αἰγύπτῳ γινόμενα, Ἀρσινοητικαὶ στολαὶ, καὶ ἀβόλλαι νόθοι χρωμάτινοι, καὶ λέντια, καὶ δικρόσσια, καὶ λιθίας ὑαλῆς πλείονα γένη, καὶ ἄλλης μορρίνης τῆς γινομένης ἐν Διοσπόλει. καὶ ὀρείχαλκος, ᾧ χρῶνται πρὸς κόσμον, καὶ εἰς συγκοπὴν ἀντὶ νομίσματος, ὃ

itaque elephantorum qui cæduntur, aut rhinocerotum multitudo, in ſuperioribus locis degit; aliquando tamen licet raro in locis etiam maritimis, juxta ipſum Aduli vicum conſpiciuntur. Huic emporio in pelago oppoſitæ ſunt à dextris plures aliæ parvæ & arenoſæ inſulæ, Alalæi nuncupatæ, in quibus teſtudo eſt, quæ ab Ichthyophagis in emporium illud deportatur. Hinc ſtadiorum fere octingentorum intervallo alius eſt ſinus profundiſſimus, cujus ad introitum à dextris plurima copioſaque fuſa jacet arena, in cujus profundo lapis reperitur opſianus, qui in illa ſola loci nimirum ipſius vi atque natura generatur. Dominatur in his locis, à Moſchophagorum regione uſque ad reliquam Barbariam, Zoſcales, ſpectatæ probatæque vitæ homo, cæteris omnibus antecellens, generoſus, ſtrenuus, Græcarum literarum peritus. In hæc porro loca deportantur venalia, veſtes barbaræ atque rudes, à fullonibus nondum apparatæ, quæ quidem in Aegypto fiunt; ſtolæ Arſinoeticæ, abollæ adulterini coloris, lintea, dicroſſia ſeu mantilia utrimque ſimbriata, omnis generis vaſa vitrea, atque murrhina, in urbe Dioſpoli elaborata. Item orichalcum, quo utuntur ad ornatum, ex quo in fruſta diſſecto etiam numiſmata conficiunt;

Alalæi inſulæ.

Opſianus lapis.

Zoſcales rex.

Dioſpolis.

rio eminenti: ejus incolæ ſedatis & compoſitis ſunt moribus. In hunc locum venalia deferuntur cum ea quæ ante ſunt commemorata, tum præterea multæ tunicæ, ſaga Arſinoetica à fullonibus apparata, atque tincta, pocula, meliephtha pauca, ferrum, denarii pauci aurei, atque argentei. Ex iiſdem locis affertur myrrha, parum thuris peratici, caſſia durior, duaca, cancamum, maceir, quæ in Arabiam deferuntur, denique mancipia, ſed rariora. A Malao bidui iter diſtat emporium Mundi, in quod tutius naves appellunt in inſulam quandam oppoſitam continenti proximam. In id importantur pariter, atque inde rurſus exportantur ante commemoratæ merces, necnon thymiama Mocroti appellatum: ejus incolæ mercaturæ dediti homines ſunt duri, & agreſtes. A Mundo Orientem verſus æque bidui triduive itinere jacet Moſyllum in littore importuoſo. Eo deferuntur res ante dictæ, necnon vaſa argentea, ferrea vero pauciora, & lapilli, vel parvæ gemmæ. Ex illis locis exportatur magna vis caſiæ, quam ſane ob cauſam emporium illud majoribus navigiis indiget, necnon alia odorifera, aromata, teſtudines parvæ & paucæ, mocroti thymiama, de-

Mundi emporium

Moſyllum emporium

τείνει. οἱ δὲ κατοικοῦντες εἰρηνικώτεροι. προχωρεῖ δὲ εἰς τοῦτον τὸν τόπον τὰ προειρημένα, καὶ πλείονες χιτῶνες, σάγοι Ἀρσινοητικοὶ, γεγναμμένοι καὶ βεβαμμένοι, καὶ ποτήρια, καὶ μελίεφθα ὀλίγα, καὶ σίδηρος, καὶ δηνάριον οὐ πολὺ, καὶ χρυσοῦν δὲ καὶ ἀργυροῦν. ἐκφέρεται δὲ ἀπὸ τῶν τόπων τούτων, καὶ σμύρνα, καὶ λίβανος ὁ περατικὸς ὀλίγος, καὶ κασσία σκληροτέρα, καὶ δούακα, καὶ κάγκαμον, καὶ μάκειρ, τὰ εἰς Ἀραβίαν προχωροῦντα, καὶ σώματα σπανίως. ἀπὸ δὲ Μαλαὼ δύο δρόμους ἐστὶν ἐμπόριον ἡ Μουνδοῦ. ἐν ᾧ καὶ ἀσφαλέστερον ὁρμεῖ τὰ πλοῖα, εἰς τὴν προκειμένην ἔγγιστα τῆς γῆς νῆσον. προχωρεῖ δὲ εἰς αὐτὴν τὰ προειρημένα, καὶ ἐκεῖθεν ὁμοίως ἐκφέρεται τὰ προειρημένα φορτία. θυμίαμα, τὸ λεγόμενον Μοκρότου. οἱ δὲ κατοικοῦντες ἔμποροι σκληρότεροι. ἀπὸ δὲ τοῦ Μουνδοῦ, πλεόντων εἰς τὴν ἀνατολὴν ὁμοίως μετὰ δύο δρόμους ἢ τρεῖς, πλησίον κεῖται τὸ Μόσυλλον, ἐν αἰγιαλῷ δυσόρμῳ. προχωρεῖ δὲ εἰς αὐτὴν τὰ προειρημένα γένη, καὶ σκεύη ἀργυρᾶ. σιδηρᾶ δὲ ἐλάσσω, καὶ λιθία. ἐξάγεται δὲ ἀπὸ τῶν τόπων κασσίας χῦμα πλεῖστον, δι' ὃ καὶ μειζόνων πλοίων χρήζει τὸ ἐμπόριον, καὶ ἄλλα εὐώδια, καὶ ἀρώματα, καὶ χελωνάρια ὀλίγα, καὶ μοκρότου, ἧττον τοῦ

Μουν-

Μοσυλλικοῦ, καὶ λίβανος ὁ περατικός. ἐλέφας δὲ καὶ σμύρνα σπανίως. ἀπὸ δὲ τοῦ Μοσύλλου παραπλεύσαντι μετὰ δύο δρόμους, τὸ λεγόμενον Νειλοπτολεμαίου, καὶ Ταπατηγὴ, καὶ Δαφνῶνα μικρὸν, ἀκρωτήριον ἐλέφας, ἀπὸ Ὀπώνης εἰς νότον προχωρεῖ. εἶτα εἰς λίβα ἡ χώρα ποταμοὺς ἔχει, τὸν λεγόμενον Ἐλέφαντα, καὶ Δαφνῶνα μέγαν, λεγόμενον Ἀκάνναι. ἐν ᾗ μονογενῶς λίβανος ὁ περατικὸς, πλεῖστος καὶ διάφορος γίνεται. καὶ μετὰ ταύτην τῆς γῆς ὑποχωρούσης εἰς τὸν νότον ἤδη, τὸ τῶν Ἀρωμάτων ἐμπόριον, καὶ ἀκρωτήριον τελευταῖον τῆς βαρβαρικῆς ἠπείρου πρὸς ἀνατολὴν Ἀποκόπων. ὁ δ' ὅρμος ἐπίσαλος, κατὰ καιροὺς ἐπικίνδυνος, διὰ τὸ προσεχῆ τὸν τόπον εἶναι τῷ βορέᾳ. σημεῖον δὲ τοῦ μέλλοντος χειμῶνος τοπικὸν, τὸ τὸν βυθὸν θολερώτερον γίνεσθαι, καὶ τὴν χρόαν ἀλλάσσειν. τούτου δὲ γινομένου, πάντες ἀποφεύγουσιν εἰς τὸ μέγα ἀκρωτήριον. τόπον καὶ σκέπην, τὸ λεγόμενον Τάβαι. προχωρεῖ δ' εἰς τὸ ἐμπόριον, ὁμοίως τὰ προειρημένα. γίνεται δὲ τὰ ἐν αὐτῷ κασία καὶ γίζερ, καὶ ἄσυφη, καὶ ἄρωμα, καὶ μάγλα, καὶ μοτὼ, καὶ λίβανος. ἀπὸ δ' Τάβαι, μετὰ σταδίους τετρακοσίους παραπλεύσαντι χερσόνησον, καθ' ὃν τόπον καὶ ὁ ῥοῦς

terius Munditico, thus peraticum: ebur autem, & myrrha, raro. A Moſyllo autem ſi prætervectus fueris, poſt bidui navigationem, occurrunt Niloptolemæum, Tapatege, Daphnon parvus, & promontorium Elephas, quod ab Opone meridiem verſus porrigitur. Poſtea regio verſus Africum fluvios habet, Elephantum nomine, atque Daphnona magnum Acannæ nuncupatum: in qua regione præcipue thus peraticum, plurimum ac præſtantiſſimum, naſcitur. Poſt hanc terra ſe inflectente verſus meridiem, eſt Aromatum emporium, & promontorium extremum Barbaricæ illius continentis verſus Orientem Apocoporum. Portus eſt fluctuoſus, ac certis temporibus periculoſus, propterea quod Boreæ eſt expoſitus. Futuræ autem tempeſtatis ſignum ejus loci proprium eſt, quando profundum maris turbulentius exiſtit, & colorem mutat. Id quando fit, omnes in magnum promontorium Tabæ appellatum, ceu ad locum tutum tectumque, ſeſe recipiunt. In hoc emporium ſimiliter ea, de quibus ante dictum, importantur. In eodem porro generantur caſia, gizir, aſyphe, aroma, magla, moto, thus. Ab hoc emporio Tabæ ſi ſolvas, & quadringentis ſtadiis confectis, maris æſtum ſequutus Cherſoneſum prætervectus fueris, per-

Niloptolemæum, Tapatege. Daphnon parvus. Elephas promont. Elephas fl. Daphnon magnus fl. Aromatum emporium & prom. Tabæ prom. Cherſoneſus.

Opone empor.

pervenies ad alterum emporium Oponem nomine. In hoc eadem merces, quarum paulo ante facta eſt mentio, efferuntur. Plurima quoque ibidem provenit caſia, aroma, moto, mancipia præſtantia, quæ in Aegyptum plerumque devehuntur, teſtudo plurima ac omnium præſtantiſſima. In hæc autem emporia ulteriora ex Aegypto navigatur menſe Julio, qui eſt Epiphi. Præterea ex intimis locis Ariaces, atque Barygazorum, in hæc eadem ulteriora emporia ex more ſolito devehuntur variæ res, ut frumentum, oryza, butyrum, oleum ſeſaminum, othonium monache, ſagmatogine, cingula, mel arundineum, quod ſaccharum dicitur. Et alii quidem data opera in hæc emporia navigant, alii vero præternavigantes obviis quibuſque rebus naves ſuas onerant. Non uni alicui regi illa regio eſt ſubjecta, ſed ſingulis emporiis ſinguli tyranni præſunt. Poſt Oponem, littore ad Auſtrum ſeſe potiſſimum extendente, prima ſeſe offerunt Apocopa parva & magna, uti appellantur, Azaniæ regionis, anchoris jaciendis & figendis accommodata; necnon fluvius, ſex dierum ſpatio verſus ipſum Africum. Deinceps littus parvum & magnum, ſimiliter ſex dierum ſpatium complectuntur. Poſt illud vero ſunt Azaniæ dromi ex ordine ſiti.

Ariace. Barygaza.

Saccharum.

Apocopa parva & magna Azaniæ.

Littus parvum & magnum.

ἕλκει, ἕτερόν ἐστιν ἐμπόριον Ὀπώνη. εἰς ἣν καὶ αὐτὴν προχωρεῖ μὲν τὰ προειρημένα, τὸ δὲ πλεῖστον ἐν αὐτῇ γεννᾶται κασσία, καὶ ἄρωμα, καὶ μοτώ, καὶ δουλικὰ κρείσσονα, ἃ εἰς Αἴγυπτον προχωρεῖ μᾶλλον. καὶ χελώνη πλείστη, καὶ διαφορωτέρα τῆς ἄλλης. πλεῖται δὲ εἰς πάντα ταῦτα τὰ πέραν ἐμπόρια, ἀπὸ μὲν Αἰγύπτου περὶ τὸν Ἰούλιον μῆνα, ὅ ἐστιν Ἐπιφί. ἐξαρτίζεται δὲ συνήθως, καὶ ἀπὸ τῶν ἔσω τόπων τῆς Ἀριακῆς, καὶ Βαρυγάζων, εἰς τὰ αὐτὰ τὰ πέραν ἐμπόρια, γίνη προχωροῦντα ἀπὸ τῶν τόπων, σῖτος, καὶ ὄρυζα, καὶ βούτυρον, καὶ ἔλαιον σησάμινον, καὶ ὀθόνιον ἥ τε μοναχὴ, καὶ ἡ σαγματογήνη, καὶ περιζώματα, καὶ μέλι τὸ καλάμινον, τὸ λεγόμενον σάκχαρι. καὶ οἱ μὲν προηγουμένως εἰς ταῦτα τὰ ἐμπόρια πλέουσι, οἱ δὲ κατὰ τὸν παράπλουν ἀντιφορτίζονται τὰ ἐμπεσόντα. οὐ βασιλεύεται δὲ ὁ τόπος, ἀλλὰ τυράννοις ἰδίοις καθ' ἕκαστον ἐμπόριον διοικεῖται. ἀπὸ δὲ Ὀπώνης, τῆς ἀκτῆς εἰς τὸν νότον ὑποχωρούσης ἐπὶ πλεῖον, πρῶτα μέν ἐστι τὰ λεγόμενα μικρὰ Ἀπόκοπα καὶ μεγάλα τῆς Ἀζανίας, διὰ ἀγκυροβολίων. ποταμοὶ, ἐπὶ δρόμους ἕξ, παρ' αὐτὸν ἤδη τὸν λίβα. εἶτα αἰγιαλὸς καὶ μικρὸς καὶ μέγας, ἐπ' ἄλλους δρόμους ἕξ. καὶ μετ' αὐτὸν κατὰ τὸ ἑξῆς, οἱ τῆς Ἀζανίας δρό-

μοι

μοι. πρῶτον μὲν, ὁ λεγόμενος Σαραπίωνος· εἶθ' ὁ Νίκωνος. μεθ' ὃν, ποταμοὶ πλείονες, καὶ ἄλλοι συνεχεῖς ὅρμοι, διῃρημένοι κατὰ σταθμοὺς καὶ δρόμους ἡμερησίους πλείους, τοὺς πάντας ἑπτὰ, μέχρι Πυραλάων νήσων, καινῆς λεγομένης διώρυχος. ἀφ' ἧς μικρὸν ἐπάνω τοῦ λιβὸς, μετὰ δύο δρόμους νυχθημέρους, παρ' αὐτὸ τὸ Πράσσον ἄκρον εἰς ἕω Μενουθιὰς ἀπαντᾷ νῆσος, σταδίων ἀπὸ τῆς γῆς ὡσεὶ τριακοσίων, ταπεινὴ καὶ κατάδενδρος. ἐν ᾗ καὶ ποταμοὶ, καὶ ὀρνέων γένη πλεῖστα, καὶ χελώνη ὀρεινή. θηρίον δὲ οὐδὲν ὅλως ἔχει, πλὴν κροκοδείλων, οὐδένα δὲ ἀνθρώπων ἀδικοῦσι. ἔστιν δὲ ἐν αὐτῇ πλοιάρια ῥαπτὰ καὶ μονόξυλα, οἷς χρῶνται πρὸς ἁλιείαν καὶ ἄγραν χελώνης. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ καὶ γυργάθοις αὐτοὺς ἰδίως λινεύουσιν, ἀντὶ δικτύων καθιέντες αὐτοὺς περὶ τὰ στόματα τῶν περοσάχων. ἀφ' ἧς μετὰ δύο δρόμους τῆς ἠπείρου τὸ τελευταιότατον τῆς Ἀζανίας ἐμπόριον κεῖται, τὰ Ῥαπτὰ λεγόμενα, ταύτην ἔχον τὴν προσωνυμίαν, ἀπὸ τῶν προειρημένων ῥαπτῶν πλοιαρίων, ἐν ᾧ καὶ πλεῖστος ἐστὶν ἐλέφας, καὶ χελώνη. μέγιστοι δὲ σώμασιν περὶ ταύτην τὴν χώραν ἄνθρωποι πειραταὶ κατοικοῦσιν. καὶ κατὰ τὸν τόπον ἕκαστον ὁμοίως τιθέμενοι τυράννους. νέμεται δὲ αὐτὴν κατά τι δίκαιον ἀρχαῖον, ὑποπίπτουσαν τῇ βασιλείᾳ τῆς πρώτης γινομέ-

Primus eſt, qui Sarapionis dicitur; deinde Niconis. Poſt hunc plures ſunt fluvii, atque portus continui, manſionibus & dromis diurnis pluribus diviſi ac diſtincti, qui omnino ſeptem ſunt numero, ad inſulas uſque Pyralaorum, & locum qui nova foſſa appellatur. Poſt quam paulo ſupra Africum, duorum dierum naturalium itinere interjecto, ad ipſum Praſum promontorium in Orientem Menuthias occurrit inſula, à continente diſtans circiter ſtadia trecenta, humilis atque depreſſa, veſtita arboribus. In hac plurima flumina, & avium genera, ac teſtudo montana: cæterum ferarum omnium expers eſt, crocodilis exceptis, qui neminem lædunt. In eadem naviculæ ſunt plicatiles & ex uno ligno confectæ, quibus ad piſcandum, teſtudineſque capiendum utuntur. In eadem inſula ſportis vimineis, quas retium loco juxta mare ante cavernas demittunt, eas capere conſueverunt. Inde bidui itinere abeſt ultimum in continenti Azaniæ emporium Rhapta, quod à conſutilibus illis naviculis ſic nominatum, in quo eſt magna vis eboris, atque teſtudinum. Illius regionis incolæ vaſtiſſimis ſunt corporibus. Singula loca certos ſuos tyrannos habent: ſed univerſam hanc regionem, antiquo quodam jure regno

Sarapionis & Niconis dromi.

Pyralaorum inſulæ.

Nova foſſa.

Praſum prom.

Menuthias inſula.

Crocodili.

Rhapta emporium

Mapharites tyrannus. Arabiæ primæ ſubjectam, Mapharites tyrannus poſſidet atque gubernat. Præter regem autem tributaria eſt Muzæ incolis, qui in eam naves onerarias mittunt per gubernatores atque miniſtros pleroſque Arabas, conſuetudine illis aſſinitateque junctos, locorum linguæque peritos. In emporia illa convehuntur potiſſimum lanceæ, quæ in *Muza.* Muza proprie conficiuntur, necnon ſecures, gladioli ſive cultri, ſubulæ, denique omnis generis vaſa vitrea. In nonnulla quoque loca non parum frumenti atque vini deportatur, non tam mercandi & negotiandi, quam barbaris illis gratificandi cauſa. Ex iiſdem locis plurimum eboris exportatur, quod tamen *Ebur Adulitinum.* Adulitico illo eſt deterius, necnon cornu rhinocerotis, & teſtudo poſt Indicam omnium præſtantiſſima, denique parum nauplii. Atque hæc quidem fere ſunt ultima empo- *Azania.* ria Azaniæ, continentis ejus quæ eſt à dextris Berenices. *Oceanus.* Nam poſt hæc loca Oceanus, necdum inveſtigatus, ad Occaſum inflectitur, & averſis partibus Aethiopiæ, Libyæ, & Africæ, verſus meridiem *Mare Occidentale.* exporrectus, Occidentali mari commiſcetur. A ſiniſtris *Berenices ſiniſtra.* Berenices poſt Muris portum, duorum aut trium dierum intervallo ad Ortum, finitimum ſinum navigantibus,

της Ἀραβίας, ὁ Μαφαρείτης τύραννος. φόρον δὲ τῷ βασιλέως, ὑπόφορον αὐτὴν ἔχουσιν οἱ ἀπὸ Μούζα. καὶ πέμπουσιν εἰς αὐτὴν ἐφόλκια, τὰ πλείονα κυβερνήταις καὶ χειριστοῖς Ἄραψι, χρωμένοις τοῖς καὶ συνήθειαν καὶ ἐπιγαμίας ἔχουσιν, ἐμπείροις τε οὖσι τῶν τόπων καὶ τῆς φωνῆς αὐτῶν. εἰσφέρεται δὲ εἰς τὰ ἐμπόρια ταῦτα προηγουμένως, ἡ τοπικῶς ἐν Μούζᾳ κατασκευαζομένη λόγχη, καὶ πελύκια, καὶ μαχαίρια, καὶ ὀπήτια, καὶ λιθίας ὑαλῆς πλείονα γένη. εἰς δέ τινας τόπους οἶνός τε καὶ σῖτος οὐκ ὀλίγος, οὐ πρὸς ἐργασίαν, ἀλλὰ δαπάνης χάριν, εἰς φιλανθρωπίαν τῶν βαρβάρων. ἐκφέρεται δὲ ἀπὸ τῶν τόπων ἐλέφας πλεῖστος, ἥσσων δὲ τοῦ Ἀδουλιτικοῦ, καὶ ῥινόκερως, καὶ χελώνη διάφορος μετὰ τὴν Ἰνδικὴν, καὶ ναύπλιος ὀλίγος. καὶ σχεδὸν πλευταιότατά ἐστι ταῦτα τὰ ἐμπόρια τῆς Ἀζανίας, τῆς ἐν δεξιοῖς ἀπὸ Βερενίκης ἠπείρου. ὁ γὰρ μετὰ τοὺς τόπους τούτους ὠκεανὸς, ἀνερεύνητος ὢν, εἰς τὴν δύσιν ἀνακάμπτει, καὶ τοῖς ἀπεστραμμένοις μέρεσι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ Λιβύης, καὶ Ἀφρικῆς, κατὰ τὸν νότον παρεκτείνων, εἰς τὴν ἑσπέριον συμμίσγει θάλασσαν. ἐκ δὲ τῶν εὐωνύμων Βερενίκης ἀπὸ μυὸς ὅρμου, δυσὶν δρόμοις ἢ τρισὶν εἰς τὴν ἀνατολὴν, διεκπλεύσαντι τὸν παρακείμενον

κόλπον, ὅρμος ἐστὶν ἕτερος, καὶ φρούριον, ὃ λέγεται λευκὴ κώμη, δι' ἧς ἐστιν εἰς Πέτραν πρὸς Μαλίχαν βασιλέα Ναβαταίων. ἔχει δὲ ἐμπορίου τινὰ καὶ αὐτὴ τάξιν, τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀραβίας ἐξαρτιζομένοις εἰς αὐτὴν πλοίοις οὐ μεγάλοις. διὸ καὶ παραφυλακῆς χάριν, εἰς αὐτὴν παραλήπτης τῆς τετάρτης τῶν εἰσφερομένων φορτίων, καὶ ἑκατοντάρχης μετὰ στρατεύματος ἀποστέλλεται. μετὰ δὲ ταύτην εὐθέως ἐστὶν συναφὴς Ἀραβικὴ χώρα, κατὰ μῆκος ἐπὶ πολὺ παρατείνουσα τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. διάφορα δὲ ἐν αὐτῇ ἔθνη κατοικεῖται· τινὰ μὲν ἐπὶ ποσὸν, τινὰ δὲ καὶ τελείως τῇ γλώσσῃ διαλλάσσοντα. τούτων τὰ παρὰ θάλασσαν, ὁμοίως Ἰχθυοφάγων, μάνδραις διείληπται· τὰ δὲ ἐπάνω, κατὰ κώμας καὶ νομαδίας οἰκεῖται πονηροῖς ἀνθρώποις διφώνοις. οἷς παραπίπτοντες ἀπὸ τοῦ μέσου πλόου, οἱ μὲν διαρπάζονται, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ ναυαγίων σωθέντες ἀνδραποδίζονται. διὸ καὶ συνεχῶς ἀπὸ τῶν τυράννων καὶ βασιλέων τῆς Ἀραβίας αἰχμαλωτίζονται. λέγονται δὲ Κανραεῖται. καθόλου μὲν οὖν ἔστιν ὁ τῆς Ἀραβικῆς χώρας ἠπείρου παράπλους ἐστὶν ἐπισφαλὴς, καὶ ἀλίμενος ἡ χώρα καὶ δύσορμος, καὶ ἀκάθαρτος, ῥαχίαις καὶ σπίλοις ἀπρόσιτος, καὶ κατὰ πάντα φοβερά. διὸ καὶ εἰσπλεόντων μέσον

alius occurrit portus, atque caſtrum, quod Albus vicus nominatur, per quem in Petram ad Malicham Nabatæorum regem aditus patet. Atque hoc ipſum caſtrum emporii loco eſt iis, qui ex Arabia non magnis navibus in illud deferuntur. Quamobrem tum cuſtodiæ, tum quartæ partis mercium quæ importantur, recipiendæ cauſa, centurio illuc cum exercitu mittitur. Huic proxima atque finitima eſt Arabica regio, quæ ſecundum longitudinem multum ſeſe extendit ad mare rubrum. Hanc varia & multiplicia hominum genera incolunt; quorum alii quadam ex parte, alii vero omnino linguis à ſe invicem diſcrepant. Ex his illi qui mare attingunt, ritu Ichthyophagorum, ſparſim in tuguriis habitant, ſuperioris vero partis incolæ, vicis ac paſcuis diſtincti, homines improbi ſunt, duplici lingua utentes. In hos ſi qui ex medio navigationis curſu forte incidunt, ab iis ſpoliantur; & ii, qui ex naufragio aliquo ſalvi evaſerunt, ab iiſdem ſervituti addicuntur. Quam ob cauſam aſſidue à tyrannis & regibus Arabiæ in captivitatem abripiuntur. hi Canraitæ dicuntur. Ac omnino hæc Arabiæ continentis præternavigatio plena eſt periculi, regio importuoſa, infeſta cautibus, atque ſcopulis inacceſſa, horroris ubique plena. Quamobrem illac navi-

Albus vicus.
Petra.
Malichas Nabatæorum rex.
Arabica regio.
Arabes.
Canraitæ.

gantes, per medium mare curſum tenemus, magnoque niſu Arabiam verſus contendimus, uſque ad inſulam exuſtam. *Inſula exuſta.* Poſt hanc alia loca continua ſequuntur, quæ inhabitant homines manſueti ac civiles, pecorum & camelorum paſtores. *Arabes paſtores.* Poſt hæc, in ultimo ſinu ſiniſtræ partis ipſius pelagi, Muza eſt, legitimum emporium maritimum, *Muza empor.* quod à Berenice auſtrum verſus diſtat circiter duodecim millia ſtadiorum. Totum incolitur ab Arabibus, rei nauticæ & maritimæ peritis. Plenum præterea eſt atque refertum mercaturam facientibus. Nam præterquam quod transmarinis, atque Barygazenis negotiationibus utantur, ſuas proprias merces habent. Supra hanc trium dierum intervallo eſt urbs Saua, circa quam *Saua urbs.* eſt regio Mapharitis dicta, cujus tyrannus eſt Cholæbus. *Mapharitis regio. Cholæbus rex.* Hanc novem dierum itinere ſequitur Aphar metropolis, in *Aphar metropolis.* qua ſedem domiciliumque habet Charibaël, legitimus *Charibaël rex.* Homeritarum & (qui his vi- *Homeritæ.* cini ſunt) Sabaitarum rex, *Sabaitæ.* imperatorum noſtrorum amicus, ad quos crebras legationes & munera mittit. Emporium porro Muza ſtatione quidem caret, ſed tamen commodum eſt ad quod naves appellere & in ſalo conſiſtere poſſint ob loca quæ circa illud ſunt arenoſa, in quibus anchoræ facile defiguntur. Merces autem quæ in illud impor-

πλοῦν κατέχομεν, καὶ εἰς τὴν Ἀραβικὴν χώραν μᾶλλον παρεξωθούμενοι, ἄχρι τῆς κατακεκαυμένης νήσου, μεθ' ἣν εὐθέως ἡμέρων ἀνθρώπων, καὶ νομαδιαίων θρεμμάτων, καὶ καμήλων συνεχεῖς χῶραι. καὶ μετὰ ταῦτα, ἐν κόλπῳ τῷ τελευταιοτάτῳ τοῦ εὐωνύμων τούτου τοῦ πελάγους, ἐμπόριόν ἐστι νόμιμον παραθαλάσσιον Μοῦζα, σταδίοις ἀπέχον τοὺς πάντας, ἀπὸ Βερενίκης παρ' αὐτὴν τὴν νότον πλεόντων, ὡς εἰς μυρίους δισχιλίους. τὸ μὲν ὅλον Ἀράβων, ναυκληρικῶν ἀνθρώπων καὶ ναυτικῶν. πλεονάζον δὲ, καὶ τοῖς ἀπὸ ἐμπορίας πράγμασι κινεῖται. συγχρῶνται γὰρ τῇ τοῦ πέραν ἐργασίᾳ καὶ Βαρυγάζων, ἰδίοις ἐξαρτισμοῖς. ὑπέρκειται δὲ αὐτῆς ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν πόλις Σαυὴ, τῆς περὶ αὐτὴν Μαφαριτίδος λεγομένης χώρας. ἔστι δ' αὐ. Ματύραννος, καὶ κατοικῶν αὐτὴν, φαρτίδος Χολαῖβος. καὶ μετ' ἄλλας ἐννέα ἡμέρας. Ἀφὰρ μητρόπολις. f. Σάφαρ. ἐν ᾗ Χαριβαὴλ, ἔνθεσμος βασιλεὺς ἐθνῶν δύο, τοῦ τε Ὁμηρίτου καὶ τοῦ παρακειμένου λεγομένου Σαβαΐτου, συνεχέσι πρεσβείαις καὶ δώροις φίλος τῶν αὐτοκρατόρων. τὸ δὲ ἐμπόριον ἡ Μοῦζα ἀλίμενον μὲν, εὔσαλον δὲ καὶ εὔορμον, διὰ τὰ περὶ αὐτὴν ἀμμόγεια ἀγκυροβόλια. φορτία δὲ εἰς αὐτὴν προχωρεῖ, πορ-

φύρα

φύρα διάφορος καὶ χυδαία, καὶ ἱματισμὸς Ἀραβικὸς χειριδωτὸς, ὅ, τε ἁπλοῦς καὶ ὁ κοινὸς, καὶ σκοτουλάτος, καὶ διάχρυσος, καὶ κρόκος, καὶ κύπερος, καὶ ὀθόνιον, καὶ ἀβόλλαι, καὶ λώδικες οὐ πολλαὶ, ἁπλοῖ τε καὶ ἐντόπιοι, ζῶναι σκιωταὶ, καὶ μύρον μέτριον, καὶ χρῆμα ἱκανὸν, οἶνός τε καὶ σῖτος οὐ πολύς. φέρεται γὰρ καὶ ἡ χώρα πυρὸν μετρίως, καὶ οἶνον πλείονα. τῷ τε βασιλεῖ καὶ τῷ τυράννῳ δίδονται ἵπποι τε καὶ ἡμίονοι νωτηγοὶ, καὶ χρυσώματα, καὶ τορευτὰ ἀργυρώματα, καὶ ἱματισμὸς πολυτελὴς, καὶ χαλκουργήματα. ἐξάγεται δὲ ἐξ αὐτῆς, ἐντόπια μὲν, σμύρνα ἐκλεκτὴ, καὶ στακτὴ σμυρναία, λύγδος, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ πέραν Ἀδουλεῖ προειρημένα φορτία πάντα. πλεῖται δὲ εἰς αὐτὴν εὐκαίρως περὶ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα, ὅς ἐστι Θώθ. οὐδὲν δὲ κωλύει κἂν τάχιον. μετὰ δὲ ταύτην ὡσεὶ τριακοσίους παραπλεύσαντες σταδίους, ἤδη συνερχομένης τε τῆς Ἀραβικῆς ἠπείρου, καὶ τῆς πέραν κατὰ τὸν Αὐαλίτην Βαρβαρικῆς χώρας, αὐλών ἐστιν οὐ μακρὸς, ὁ συνάγων καὶ εἰς στενὸν ἀποκλείων τὸ πέλαγος· οὗ τὸν μεταξὺ πόρον ἑξήκοντα σταδίων μεσολαβεῖ νῆσος ἡ Διοδώρου. διὸ καὶ ῥοώδης, καὶ καταπνεόμενος ἀπὸ τῶν παρακειμένων ὀρῶν, ἐστὶν ὁ κατ' αὐτὴν διάπλους. μετὰ τοῦτον τὸν ἰσθμὸν

tantur, ſunt purpura eximia & copioſa, necnon veſtes Arabicæ manicatæ, & ſimplices, & communes, tam ſcutulatæ quam inauratæ: item crocus, cyperus, othonium, abollæ, lodices non multæ, tum ſimplices tum illius loci propriæ, zonæ umbratiles, unguentum mediocre, pecuniæ ſatis, vini & frumenti parum. fert enim regio illa frumenti copiam mediocrem, vini aliquanto majorem. Regi ſive tyranno dantur equi, muli clitellarii, vaſa aurea, & argentea cælata, veſtes precioſæ, & ſigna ſive vaſa ænea. Inde exportantur, quæ quidem ibi naſcuntur, myrrha eximia, pingue myrrhæ expreſſum, lygdus, denique omnes illæ merces ſupra commemoratæ, quæ ex Aduli afferuntur. Tempus opportunum navigandi eſt menſe Septembri, quem Thoth appellant, atque etiam citius. Poſt illud circiter ſtadia trecenta numero, coeunte jam in unum Arabica continente, & regione ulteriore Barbarica juxta Aualitem, fretum eſt non admodum longum, quod ipſum pelagus in anguſtum cogit atque conſtringit: cujus ſane freti tranſitum intermedium ſtadiorum ſexaginta Diodori inſula intercipit. Quo fit, ut navigationis juxta illam inſulam curſus, vi ventorum ex vicinis montibus ſpirantium, ſit incitatior,

Fretum Arabicum

Diodori inſula.

ma-

majorique impetu feratur. Propter hoc fretum maritimus eſt Arabum vicus, Ocelis nomine, ſub eadem tyrannide: non tam emporium, quam portus, & aquatio, primumque intro navigantium diverſorium. Poſt Ocelim, aperiente ſe rurſus mari verſus ortum, ac paulatim in pelagus deſinente, ſtadiorum circiter mille ducentorum intervallo, eſt Arabia Fœlix, vicus maritimus ejuſdem Charibaelis regno ſubjectus, qui & portus commodiores, & aquationes dulciores habet quam Ocelis. Situs eſt in principio ſinus poſt ſe regione relicta. Fœlix autem, quum prius fuiſſet urbs, ideo eſt appellata, quod cum nondum ex India in Aegyptum navigaretur, neque ex Aegypto quiſquam interiora Indiæ loca petere auderet, ſed eo uſque tantum procederetur, utrorumque tam Indorum quam Aegyptiorum merces ipſa recipiebat. Quemadmodum Alexandria & externas merces, & quæ ab Aegypto veniunt recipit. At vero paulo ante noſtra tempora Cæſar eam deſtruxit. Arabiam fœlicem proxime ſequitur littus oblongum, & ſinus, qui pluſquam duo millia ſtadiorum longitudine patet, Nomadum & Ichthyophagorum vicis refertus. Poſt illius littoris & ſinus promontorium in mare porrectum, aliud eſt emporium mari vicinum, Ca-

Ocelis vicus. *Arabia fœlix vicus.* *Charibael rex.* *Cæſar Arabiam deſtruxit.* *Littus oblongum.* *Nomades.* *Ichthyophagi.* *Cana empor.*

παραθαλάσσιός ἐστιν Ἀράβων κώμη τῆς αὐτῆς τυραννίδος Ὄκηλις, οὐχ οὕτως ἐμπόριον ὡς ὅρμος καὶ ὕδρευμα, καὶ πρώτη καταγωγὴ τοῖς ἔσω διαίρουσιν. μετὰ δὲ Ὄκηλιν ἀνοιγομένης πάλιν τῆς θαλάσσης εἰς ἀνατολὴν, καὶ κατὰ μικρὸν εἰς πέλαγος ἀποφαινομένης, ἀπὸ σταδίων ὡς χιλίων διακοσίων, ἐστὶν Εὐδαίμων Ἀραβία, κώμη παραθαλάσσιος βασιλείας τῆς αὐτῆς Χαριβαὴλ, τοὺς ὅρμους μὲν ἐπιτηδείους καὶ ὑδρεύματα γλυκύτερα, καὶ κρείσσω τῆς Ὀκήλεως ἔχουσα. ἤδη δὲ ἐν ἀρχῇ κόλπου κειμένη τοῦ τὴν χώραν ὑποφεύγειν. εὐδαίμων δ' ἐπεκλήθη πρότερον οὖσα πόλις, ὅτε μήπω ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐρχομένων, μηδὲ ἀπὸ Αἰγύπτου τολμώντων εἰς τοὺς ἔσω τόπους διαίρειν, ἀλλ' ἄχρι ταύτης παραγινομένων, τοὺς παρ' ἀμφοτέρων φόρτους ἀπεδέχετο. ὥσπερ Ἀλεξάνδρεια καὶ τῶν ἔξωθεν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου φερομένων ἀποδέχεται. νῦν δὲ οὐ πρὸ πολλοῦ τῶν ἡμετέρων χρόνων Καῖσαρ αὐτὴν κατεστρέψατο. ἀπὸ δὲ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβικῆς ἐκδέχεται συναφὴς αἰγιαλὸς ἐπιμήκης, καὶ κόλπος, ἐπὶ δισχιλίους ἢ πλείονας παρήκων σταδίους, Νομάδων τε καὶ Ἰχθυοφάγων κώμαις παροικουμένους. οὗ μετὰ τὴν προέχουσαν ἄκραν ἐμπόριόν ἐστιν ἕτερον παραθαλάσσιον Κανή, βασι-

λείας Ἐλεάζου χώρας λιβανωτοφόρου, καὶ κατ' αὐτὴν ἔρημοι νῆσοι δύο, μία μὲν ἡ τῶν ὀρνέων, ἡ δ' ἑτέρα λεγομένη Τρούλλας, ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν εἴκοσι τῆς Κανῆς. ὑπέρκειται δὲ αὐτῆς μεσόγειος ἡ μητρόπολις Σάββαθα, ἐν ᾗ καὶ ὁ βασιλεὺς κατοικεῖ. πᾶς δὲ ὁ γεννώμενος ἐν τῇ χώρᾳ λίβανος εἰς αὐτὴν ὥσπερ ἐκδοχεῖον εἰσάγεται καμήλοις τε καὶ σχεδίαις ἐντοπίαις δερματίναις ἐξ ἀσκῶν καὶ πλοίοις. ἔχει δὲ καὶ αὐτὴ σύγχρησιν τῶν πέραν ἐμπορίων, Βαρυγάζων, καὶ Σκυθίας, καὶ Ὀμάνων, καὶ τῆς παρακειμένης Περσίδος. εἰσάγεται δὲ εἰς αὐτὴν, ἀπ' Αἰγύπτου μὲν ὁμοίως πυρὸς ὀλίγος καὶ οἶνος, ὥσπερ καὶ εἰς Μούζα. ἱματισμὸς Ἀραβικὸς ὁμοίως, καὶ κοινὸς καὶ ἁπλοῦς, καὶ ὁ νόθος, περισσότερος. καὶ χαλκὸς, καὶ κασσίτερος, καὶ κοράλλιον, καὶ στύραξ, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα εἰς Μούζα. τὰ πλείονα δὲ ἀργυρώματα τετορευμένα καὶ χρήματα τῷ βασιλεῖ, ἵπποι δὲ, καὶ ἀνδριάντες, καὶ ἱματισμὸς διάφορος, ἁπλοῦς. ἐξάγεται δὲ ἐξ αὐτῆς, ἐντόπια μὲν φορτία, λίβανος καὶ ἀλόη, τὰ δὲ λοιπὰ κατὰ μετοχὴν τῶν ἄλλων ἐμπορίων. πλεῖται δὲ εἰς αὐτὴν περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὃν καὶ εἰς Μούζα, πρωιμώτερον δέ. μετὰ δὲ Κανὴ τῆς γῆς ἐπὶ πλεῖον ὑποχωρούσης ἄλλος

na nomine, in regno & ditione Eleazi, in regione thurifera, juxta quod ſunt inſulæ duæ deſertæ, quarum una Avium dicitur, altera Trullas, ſtadiis centum & viginti à Cana diſtans. Supra hanc Sabbatha metropolis mediterranea ſita eſt, in qua rex ſedem ſuam habet. In Canam thus, quod in regione illa naſcitur, ceu commune quoddam receptaculum partim camelis, partim ratibus quibuſdam pelliceis, quæ ex utribus confectæ ſunt, partim denique aliis navibus, convehitur. Porro ipſa quoque utitur iiſdem emporiis, quæ ultra ſunt, Barygazorum, Omanorum, Scythiæ, & vicinæ Perſidis. In illam invehitur ex Aegypto parum frumenti & vini, non ſecus atque in Muzam. Item veſtes Arabicæ, communes, ſimplices, & maxima ex parte quidem adulterinæ. Præterea æs, ſtannum, coralium, ſtyrax, & reliqua quæ etiam in Muzam. Pleraque autem quæ regi mittuntur ſunt vaſa argentea cælata, pecuniæ, ſtatuæ, equi, veſtes tum nobiles, tum vulgares. Inde vero exportantur merces quædam, quæ ibidem generantur, ut thus, aloe, & aliæ quas habent ex aliorum emporiorum communione. Eodem fere tempore illuc navigatur quo Muzam, ſed aliquanto maturius. Poſt Canam magno ſpatio terra retrocedente, alius profundiſſimus

Eleazi regio.
Thurifera regio.
Avium, & Trullas, inſulæ.
Sabbatha metropolis
Barygaza, Omana, Scythia, Perſis.

mus ſinus ſequitur longo tractu extenſus, qui Sachalites nuncupatur: & regio thurifera, montana adituque diſſicilis, aerem craſſum habens & nubilum, ex arboribus thus producentem. Arbores illæ thuriferæ non admodum magnæ ſunt & proceræ; ipſumque thus producunt in cortice concretum, ſicut apud nos in Aegypto nonnullis ex arboribus gummi lachrymarum inſtar promanat. Thus illud à ſervis regiis, atque ſuppliciis addictis tractatur & colligitur. Loca ſunt mirum in modum inſalubria, ut & illos qui tantum prætervehuntur, peſte inficiant, & operariis illis certam mortem afferant. Adde, quod multi ob victus penuriam facillime intereunt. Atque hujus quidem ſinus maximum eſt mundi promontorium, ad orientem ſpectans, Syagros appellatum; in quo regionis illius caſtrum eſt, & portus, thuriſque collecti receptaculum. Inter hoc ipſum promontorium in alto, & alterum quod ei è regione oppoſitum eſt Aromatum, inſula quædam Dioſcoridis dicta interiacet, Syagro aliquanto proprior, ampliſſima quidem, verum deſerta & paluſtris. Abundat illa fluminibus, crocodilis, viperis plurimis, lacertis denique maximis, quorum carnibus quidem veſcuntur, pinguedine vero colliquata olei vice utuntur.

Sachalites ſinus.
Regio thurifera.
Arbores thuriferæ.
Syagros prom.
Dioſcoridis inſula.

ἐκδέχεται βαθύτατος κόλπος, ἐπὶ πολὺ παρεκτείνων, ὁ λεγόμενος Σαχαλίτης· καὶ χώρα λιβανωτοφόρος, ὀρεινή τε καὶ δύσβατος, ἀέρα παχὺν ἔχουσα καὶ ὀμιχλώδη, καὶ τὸν δένδρων φερόμενον τὸν λίβανον. ἔστιν δὲ τὰ δένδρα τὰ λιβανοφόρα, οὐ μεγάλα λίαν, οὐδὲ ὑψηλά· φέρει δὲ ἐπὶ τῷ φλοιῷ πηγνύμενον τὸν λίβανον, ὥς τινα καὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἐν Αἰγύπτῳ δένδρων δακρύει τὸ κόμμι. μεταχειρίζεται δὲ ὁ λίβανος ὑπὸ δούλων βασιλικῶν, καὶ τῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ πεμπομένων. ἐπίνοσοι δὲ δεινῶς οἱ τόποι. καὶ τοῖς μὲν παραπλέουσι λοιμικοὶ, τοῖς δὲ ἐργαζομένοις πάντοτε θανατώδεις. ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν ἔνδειαν τῆς τροφῆς εὐχερῶς ἀπολλύμενοι. τούτου δ' ἐστὶν ἀκρωτήριον τοῦ κόσμου μέγιστον, ἀποβλέπον εἰς ἀνατολὴν, ὁ καλούμενος Σύαγρος, ἐφ' οὗ φρούριόν ἐστι τῆς χώρας καὶ λιμὴν καὶ ἀποθήκη τοῦ συναγομένου λιβάνου. καὶ κατὰ τοῦτον ἐν τῷ πελάγει νῆσος, ἀνὰ μέσον τούτου, καὶ τοῦ πέραν ἀκρωτηρίου τῶν Ἀρωμάτων, τῷ Συάγρῳ συνορίζουσα μᾶλλον, ἡ Διοσκορίδου καλουμένη, μεγίστη μὲν, ἔρημος δὲ καὶ κάθυγρος· ἔχουσα ποταμοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ κροκοδείλους, καὶ ἐχίδνας πλείστας, καὶ σαύρας ὑπερμεγέθεις, ὧν τὸ κρέας ἐσθίουσι, τὸ δὲ λίπος τήκουσι, καὶ ἀντ' ἐλαίου χρῶνται. καρ-

πον

πὸν δὲ οὔτε ἀμπέλους, οὔτε σίτους, ἡ νῆσος φέρει. οἱ δὲ ἐνοικοῦντες αὐτὴν ὀλίγοι, καὶ μίαν πλευρὰν τῆς νήσου τὴν πρὸς ἀπαρκτίαν οἰκοῦσι, καθὸ μέρος ἀποβλέπει τὴν ἤπειρον. εἰσὶν δὲ ἐπίξενοι καὶ ἐπίμικτοι, Ἀράβων τε καὶ Ἰνδῶν, καὶ ἔτι Ἑλλήνων τῶν πρὸς ἐργασίαν ἐκπλεόντων. φέρει δὲ ἡ νῆσος χελώνην, τήν τε ἀληθινὴν καὶ χερσαίαν, καὶ τὴν λευκήν. πλείστην δὲ καὶ διάφορον, καὶ τοῖς ὀστράκοις μείζοσι· τήν τε ὀρεινὴν ὑπερμεγέθη, καὶ παχύτατον ὄστρακον ἔχουσαν. οὗ τὰ παρὰ τὴν κοιλίαν μέρη τὰ ἐπιχρήζοντα, τομὴν οὐκ ἐπιδέχεται, καὶ πυρρότερα ὄντα. ὁλοτελῶς δὲ τὰ εἰς γλωσσόκομα καὶ πινακίδια καὶ μαγίδια ἐπιχρήζοντα, καὶ τοιαύτην τινὰ χρῆσιν κατατέμνεται. γίνεται δὲ ἐν αὐτῇ καὶ κιννάβαρι τὸ λεγόμενον Ἰνδικὸν, ἀπὸ τῶν δένδρων ὡς δάκρυ συναγόμενον. ὑποπίπτει μὲν οὖν, ὥσπερ ἡ Ἀζανία Χαριβαὴλ, καὶ τῷ Μαφαρείτῃ τυράννῳ, καὶ ἡ νῆσος αὐτῷ τῷ βασιλεῖ τῆς λιβανωτοφόρου. συνεχρήσαντο δὲ αὐτῇ καὶ ἀπὸ Μούζα τινὲς, καὶ τῶν ἐκπλεόντων διὰ Λιμυρικῆς καὶ Βαρυγάζων, ὅσοι κατὰ τύχην εἰς αὐτὴν ἐπιβάλλοντες, ὄρυζάν τε καὶ σῖτον καὶ ὀθόνην Ἰνδικὴν ἀντικαταλλασσόμενοι, καὶ σώματα θηλυκὰ διὰ σπάνιν ἐκεῖ προχωροῦντα, χελώνην ἀντεφορ-

tur. Nullas fert neque vites, neque frumentum. Illius incolæ pauci admodum numero in uno tantum inſulæ latere verſus Aparctiam habitant, qua continentem ſpectat. Habitantes advenæ ſunt, ex Arabibus, Indis, Græcis quoque nonnullis mercaturæ faciendæ cauſa eo confluentibus conflati. Fert illa inſula teſtudinem, & veram, & terreſtrem, & albam. Adhæc plurimam excellentem, maiuſculis teſtis præditam: item montanam ingentis magnitudinis, quæ craſſiſſimam teſtam habet; cujus eæ quidem partes, quæ ſunt juxta ventrem fulvæ, ob duritiem ſuam ſectionem non admittunt. Ex illa itaque tota & integra arcas, capſulas, tabellas pugillares, atque alia huiuſmodi conficiunt. In eadem gignitur cinnabari, quod *Cinnabari*
Indicum dicitur, quod lachry- *Indicum.*
marum inſtar ex arboribus emanans colligi ſolet. Quemadmodum autem, ut ſupra dictum eſt, Azania eſt ſub imperio Charibaelis, & Mapharitæ tyranni, ita hæc inſula ſubjecta eſt regi univerſæ regionis thuriferæ, qui eſt Eleazus. In eadem porro Muzenſes nonnulli mercaturam faciunt, & quicunque per Limyricam & Barygaza navigantes forte fortuna ad eam appellunt, oryzam, frumentum, linum Indicum, mancipia fœminea, quæ raro eo deferuntur, ibi vendunt, & viciſſim naves ſuas plurima teſtudine

tudine onerant. Hodie inſula illa à regibus mercede elocata præſidiiſque munita cuſtoditur. Syagrum proxime attingit ſinus, verſus continentem, *Omana ſinus.* Omama, valde profundus; cujus tranſitus ſtadia ſexcenta patet. Poſt eum ſtadiorum quingentorum ſpatio montes ſunt alti, petroſi, prærupti hominum in ſpeluncis habitantium. Deinceps ſequitur portus nobilis, aptus ad thus Sachaliticum convehendum, *Moſcha portus.* qui Moſcha portus dicitur. In hunc à Cana naves quædam mitti ſolent; quæque a Limyrica aut Barygazis veniunt eo deferuntur, ſero anni tempore hyemem ibi traducentes, à regiis miniſtris thus recipiunt & exportant, cum quibus othonium, frumentum, atque oleum commutant. Per univerſum autem illum ſinum Sachaliticum thus in u- *Thuris cuſtodia divina.* num quendam cumulum congeſtum, ſine ulla eſt cuſtodia, diis nimirum quadam ſua virtute locum illum tutantibus. Nam neque clam, neque aperte ſine ipſius regis permiſſione ac poteſtate in naves importari poteſt: ita ut ſi quis vel granum ſuſtulerit, navis ſine deo non poſſit à portu ſolvere. Hinc rurſus ſtadiorum circiter mille & quingentorum ſpacio regio illa uſque ad *Aſichon.* Aſichonem, ad terram uſque extenditur, cujus in extrema *Zenobii inſulæ.* ora ſeptem inſulæ ex ordine jacent, Zenobii dictæ: poſt

ζοντο πλείστην. νυνὶ δὲ ὑπὸ τῶν βασιλέων ἡ νῆσος ἐκμεμίσθωται, καὶ παραφυλάσσεται. μετὰ δὲ τὸν Σύαγρον κόλπος ἐστὶ συναφὴς, ἐπὶ βαθὺς ἐνδύνων εἰς τὴν ἤπειρον, Ὄμανα, σταδίους ἔχων ἑξακοσίους τὸ διαπέραμα. καὶ μετ' αὐτὸν ὑψηλὰ ὄρη πετρώδη καὶ ἀπότομα ἀνθρώπων ἐν σπηλαίοις κατοικούντων, ἐπὶ σταδίους ἄλλους πεντακοσίους. καὶ μετ' αὐτοὺς ὅρμος ἀποδεδειγμένος, τοῦ Σαχαλίτου λιβάνου πρὸς ἐμβολὴν, Μόσχα λιμὴν λεγόμενος. εἰς ὃν ἀπὸ Κανὴ συνήθως πλοῖα πέμπεταί τινα. καὶ παραπλέοντα ἀπὸ Λιμυρικῆς ἢ Βαρυγαζῶν, ὀψινοῖς καιροῖς παραχειμάσαντα, παρὰ τῶν βασιλικῶν πρὸς ὀθόνιον καὶ σῖτον καὶ ἔλαιον, λίβανον ἀντιφορτίζουσιν. παρ' ὅλον δὲ τὸν Σαχαλίτην χῶμα τε κείμενον καὶ ἀφύλακτον, δυνάμει θεῶν τινι, τοῦτον τὸν τόπον ἐπιτηρούντων. οὔτε γὰρ λάθρα, οὔτε φανερῶς, χωρὶς βασιλικῆς δόσεως εἰς πλοῖον ἐμβληθῆναι δύναται. κἂν χόνδρον τις ἄρῃ, οὐ δύναται πλεῦσαι τὸ πλοῖον ἀπὸ λιμένος, δίχα δαίμονος. ἐπ' ἄλλους σταδίους ὡς χιλίους πεντακοσίους, ἕως Ἀσίχωνος ἄχρι τῆς γῆς παρατείνει. καὶ κατὰ τὸ ἀπόληγον αὐτοῦ μέρος ἑπτὰ νῆσοι παράκεινται κατὰ τὸ ἑξῆς, αἱ Ζηνοβίου λεγόμεναι. μεθ' ἃς ἄλλη παράκειται

χώρα

χώρα βάρβαρος, οὐκ ἔτι τῆς αὐτῆς βασιλείας, ἀλλ' ἤδη τῆς Περσίδος. ταύτην ἀφ' ὕψους παραπλέοντι ὡς σταδίους δισχιλίους ἀπὸ τῆς Ζηνοβίου, συναντᾷ νῆσος Σαραπίδος λεγομένη, ἀπὸ σταδίων τῆς γῆς ὡσεὶ ἑκατὸν εἴκοσι. ταύτης τὸ μὲν πλάτος ἐστὶν ὡσεὶ σταδίων διακοσίων, οἰκεῖται δὲ κώμαις τρισὶν, καὶ ἀνθρώποις ἱεροῖς Ἰχθυοφάγων. γλώσσῃ δὲ Ἀραβικῇ χρῶνται, καὶ περιζώμασι φύλλων κουκίνων. ἔχει δὲ ἡ νῆσος χελώνην ἱκανὴν καὶ διάφορον. ἐξαρτίζουσι δὲ εἰς αὐτὴν συνήθως οἱ ἀπὸ Κανῆς σκάφας καὶ ἐφόλκια. περικολπίζοντι δὲ τὴν ἐχομένην ἤπειρον, εἰς αὐτὴν τὴν ἄρκτον ἤδη περὶ τὴν εἰσβολὴν τῆς Περσικῆς θαλάσσης, κεῖνται νῆσοι πλεόμεναι, Καλαίου λεγόμεναι νῆσοι, σχεδὸν ἐπὶ σταδίους δισχιλίους παρεστραμμέναι τῇ χώρᾳ. πονηροὶ δὲ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν ἄνθρωποι, καὶ ἡμέρας οὐ πολύ τι βλέποντες. περὶ δὲ τὴν ἐσχάτην κεφαλὴν τῶν Παπίου νήσων, καὶ τὸ λεγόμενον Καλὸν ὄρος, ἐκδέχεται μετ' οὐ πολὺ τὸ στόμα τῆς Περσικῆς. καὶ πλεῖσται κολυμβήσεις εἰσὶν τοῦ πινικίου κόγχου. τούτου δὲ τοῦ στόματος ἐκ τῶν εὐωνύμων ἐστὶν ὄρη μέγιστα λεγόμενα Σαβώ. ἐκ δὲ τῶν δεξιῶν ἄντικρυς ἀφορώμενον ἄλλο στρογγύλον ὑψηλὸν, τὸ Σεμειράμεως λεγόμενον. καὶ μετ-

Ἀσαβώ.

quas alia regio barbara, quæ non ad idem regnum, ſed ad Perſidem pertinet. Hanc ubi ex ſupernis locis præter-vectus fueris circiter duo millia ſtadiorum à Zenobii inſulis, alia occurrit inſula Sarapidis nuncupata, quæ à terra circiter ſtadia centum & viginti abeſt, latitudine fere ſtadiorum ducentorum. In ea ſunt tres vici, cujus incolæ ſacerdotes Ichthyophagorum. Lingua utuntur Arabica, cingulis confectis ex foliis Cucinis pudenda tegunt. Habet inſula teſtudinem copioſam & eximiam. Canenſes in illam ſcaphas, naveſque onerarias importare conſueverunt. In ſinu autem vicinæ continentis, ad Septentriones, prope oſtium maris Perſici, inſulæ jacent ad quas navigatur, Calæi inſulæ dictæ, quæ fere bis mille ſtadiorum intervallo à continente ſunt disjunctæ. Illius incolæ homines ſunt improbi, quique interdiu parum admodum acute cernant. Circa extremum vero caput Papii inſularum, & montem Pulchrum cognominatum, ſequitur non multo poſt ipſum os maris Perſici, ubi plurimæ ſunt oſtrei pinicii columbeſes, hoc eſt, piſcationes, quæ urinando fiunt. A ſiniſtris hujus freti montes ſunt maximi Sabo nuncupati. A dextris autem è regione alius mons rotundus & altus, qui Semiramis mons dicitur. Ip-

Zenobii inſulæ. *Sarapidis inſula.* *Sacerdotes Ichthyophagorum.* *Calæi inſulæ.* *Papii inſulæ.* *Pulcher mons.* *Oſtium maris Perſici.* *Margaritarum piſcatio.* *Sabo montes.* *Semiramis mons.*

ſius prӕterea freti tranſitus medius latus circiter ſtadia ſexcenta, per quem maximus atque latiſſimus ſinus Perſicus in intima loca effunditur. Hujus in extremis partibus emporium juſtum ac celebre, Apologi nominatum, Paſini regioni oppoſitum, propter Euphratem ſitum eſt. Ejuſdem porro ſinus oſtium prӕternaviganti ſex dierum intervallo aliud Perſidis emporium occurrit, quod Omana vocant, in quod ſolito more navigatur. Ex Barygazis quidem in utrumque hoc Perſidis emporium navigatur cum magnis navibus onuſtis ӕre, lignis Sagalinis, trabibus, cornu, phalangis Seſaminis & Ebeninis. In Omana etiam à Cana thus affertur. Ab Omanis in Arabiam devehuntur naviculӕ conſutiles, quӕ in illo loco conficiuntur, quas Madaratas vocant. Porro ex utriſque illis emporiis in Barygazam & Arabiam pinici multum quidem ſed Indico deterius importatur, nec non purpura, veſtis quӕ ibi fit, vinum, palma plurima, aurum, mancipia. Poſt Omaniticam regionem juxta ipſam viam ſinus ſequitur Terabdon nominatus, qui ſub alio eſt regno, in cujus medio ſinus dilatatur. Propter hunc fluvius eſt navibus recipiendis aptus, cujus in oſtio exiguum

Sinus Perſicus. *Apologi empor.* *Paſini regio.* *Euphrates.* *Omana emporium* *Naves Madarata.* *Omanitica regio.* *Terabdon ſinus.*

τος αὐτοῖς ὁ διάπλους τοῦ στόματος ὡς σταδίους ἑξακοσίους, δι' οὗ μέγιστος καὶ πλατύτατος εἰς τοὺς ἐσωτάτους τόπους ὁ Περσικὸς κόλπος ἀναχεῖται. καθ' ὃν ἐν τοῖς ἐσχάτοις αὐτοῦ μέρεσιν ἐμπόριόν ἐστιν νόμιμον, λεγόμενον ἡ Ἀπολόγου, κειμένη κατὰ Πασίνου χώραν, κατὰ ποταμὸν Σπασί Εὐφράτην. παραπλεύσαντι δὲ τοῦτο τὸ στόμα τοῦ κόλπου, μετὰ δρόμους ἕξ, ἕτερον ἐμπόριόν ἐστιν τῆς Περσίδος, ἡ λεγομένη Ὄμανα. ἐξαρτίζεται δὲ εἰς αὐτὴν συνήθως. ἀπὸ μὲν Βαρυγάζων εἰς ἀμφότερα ταῦτα τῆς Περσίδος ἐμπόρια, πλοῖα μεγάλα χαλκοῦ καὶ ξύλων Σαγαλίνων καὶ δοκῶν καὶ κεράτων, καὶ φαλάγγων Σησαμίνων καὶ Ἐβενίνων. εἰς δὲ τὴν Ὄμανα καὶ ἀπὸ Κανὴ λίβανος. καὶ ἀπὸ Ὀμάνων εἰς τὴν Ἀραβίαν ἐντόπια ῥαπτὰ πλοιάρια, τὰ λεγόμενα Μαδαράτε. εἰσφέρεται δὲ ἀπὸ ἑκατέρων τῶν ἐμπορίων, εἴς τε Βαρύγαζαν καὶ εἰς Ἀραβίαν, πινικὸν πολὺ μὲν, χεῖρον δὲ τοῦ Ἰνδικοῦ, καὶ πορφύρα, καὶ ἱματισμὸς ἐντόπιος, καὶ οἶνος, καὶ φοῖνιξ πολὺς, καὶ χρυσὸς, καὶ σώματα. μετὰ δὲ τὴν Ὀμανιτικὴν χώραν ὁμοίως, ἡ παρ' ὁδὸν παράκειται βασιλείας ἑτέρας καὶ κόλπος τῶν Τεράβδων λεγόμενος, οὗ κατὰ μέσον εἰς τὸν κόλπον παρανατείνει. καὶ παρ' αὐτὴν ποταμός ἐστιν ἔχων εἰσαγωγὴν πλοίοις. καὶ μικρὸν ἐπὶ τοῦ στόματος ἐμπόριον Ὤραια λεγό-

λεγόμενον. καὶ κατ' αὐτὸν μεσόγειος πόλις, ἀπέχουσα ὁδὸν ἡμερῶν ἑπτὰ ἀπὸ θαλάσσης, ἐν ᾗ καὶ βασίλεια ἡ λεγομένη. φέρει δὲ ἡ χώρα σῖτον πολὺν, καὶ οἶνον, καὶ ὄρυζαν, καὶ φοίνικα· κατὰ δὲ τὴν ἤπειρον οὐδὲν ἕτερον ἢ βδέλλα. μετὰ δὲ ταύτην τὴν χώραν, ἤδη τῆς ἠπείρου διὰ τὸ βάθος τῶν κόλπων ἐκ τῆς ἀνατολῆς ὑπερκερώσης, ἐκδέχεται παραθαλάσσια μέρη τῆς Σκυθίας, παρ' αὐτὸν κείμενα τὸν βορέαν, ταπεινὰ λίαν. ἐξῆς ποταμὸς Σίνθος μέγιστος τῶν κατὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ποταμῶν, καὶ πλεῖστον ὕδωρ ἐς θάλασσαν ἐκβάλλων. ὥστε ἄχρι πολλοῦ (καὶ πρὶν ἢ συμβάλλῃ τῇ χώρᾳ) εἰς τὸ πέλαγος ἀπαντᾶν ἀπ' αὐτοῦ λευκὸν ὕδωρ. σημεῖον δὲ ἤδη τῆς περὶ αὐτὴν χώραν ἐπιβολῆς τοῖς ἐκ πελάγους ἐρχομένοις, οἱ προσαπαντῶντες ὄφεις ἐκ τοῦ βάθους. τῶν γὰρ ἐπάνω καὶ περὶ τὴν Περσίδα τόπων σημεῖόν ἐστιν αἱ λεγόμεναι γραῖαι. ἑπτὰ δὲ οὗτος ὁ ποταμὸς ἔχει στόματα, λεπτὰ δὲ ταῦτα καὶ τεναγώδη. καὶ τὰ μὲν ἄλλα διάπλουν οὐκ ἔχει, μόνον δὲ τὸ μέσον, ἐφ' οὗ καὶ τὸ παραθαλάσσιον ἐμπόριόν ἐστι Βαρβαρικόν. πρόκειται δὲ αὐτοῦ νησίον μικρὸν, καὶ κατὰ νώτου μεσόγειος ἡ μητρόπολις αὐτῆς τῆς Σκυθίας Μινναγάρα. βασιλεύεται δὲ ὑπὸ Πάρθων,

eſt emporium Horæa dictum, juxta quod civitas ſita eſt mediterranea, ſeptem dierum itinere à mari diſtans, ubi ſedes eſt regia. Regio illa feraciſſima eſt frumenti, vini, oryzæ, palmarum: in continente autem nihil aliud naſcitur quam bdellium. Hanc regionem, continente jam ob ſinuum profunditatem ab ortu velut in cornua excurrente ſeque incurvante, excipiunt maritimæ partes Scythiæ, Boream verſus ſitæ, admodum humiles. Deinceps Sinthus fluvius, maris rubri fluviorum omnium maximus, copioſiſſima aquarum vi in mare ſeſe exonerans. Quo fit, ut longo admodum ſpatio in alto mari, antequam regionem attingas, aqua ex illo fluvio candida occurrat. Præterea illi qui ex alto veniunt hoc potiſſimum ſigno deprehendunt ſe regionem illam attigiſſe, ſi nimirum ſerpentes ex profundo obvii fiant. Locorum enim ſuperiorum, & eorum quæ ſunt circa Perſidem, notæ ac indicia ſunt Graæ ſic ab illis appellatæ. Septem ſunt iſtius fluminis oſtia, ſed exilia admodum atque paluſtria, ita ut non ſint navigabilia excepto medio, in quo etiam maritimum eſt emporium barbaricum, cui oppoſita eſt inſula parva, & à tergo metropolis Scythiæ mediterranea, Minnagara nominata. Parthorum eſt, ſub-

Horæa emporium.

Scythiæ maritima.

Sinthus fluvius.

Sinthi oſtia ſeptem.

Barbaricum empor.

Minnagara metropolis.

ſubjecta imperio, qui aſſidue mutuo ſeſe inde expellunt. Naves itaque diverſis locis Barbarici emporii portum ſubeunt, merces vero omnes per fluvium ipſi regi in metropolim adferuntur. In emporium illud veſtium ſimplicium quidem multum, adulterinarum autem parum importatur. Adhæc polymita, chryſolithus, corallium, ſtyrax, thus, vaſa vitrea, argentum cælatum, numiſmata, vinum non multum. Contra exportatur coſtus, bdellium, lycium, nardus, callaïna gemma, ſapphirus, ſericæ pelles, othonium, filum ſericum, Indicum nigrum. Eo navigant cum Indicis mercibus menſe Julio, qui ipſis eſt Epiphi. Navigatio hæc difficiles quidem habet acceſſus, at pronior eſt & brevior. Poſt Sinthum fluvium alius eſt ſinus verſus boream, obſcurus difficiliſque viſu, qui Irinus appellatur: qui una ex parte magnus, ex altera parvus dicitur. Utraque autem maria ſunt paluſtria, vortices habentia celeres continuoſque & remotos à terra, ita ut ſæpenumero naves terra adhuc non apparente in brevia impingant, & raptæ interius vorticibus illis mergantur, & intereant. Supra hunc ſinum eminet promontorium, quod ſtatim incurvatur ab ipſo portu ad ortum atque meridiem verſus occaſum, ipſum ſinum com-

Irinus ſinus.

συνεχῶς ἀλλήλους ἐκδιωκόντων. τὰ μὲν οὖν πλοῖα κατὰ τὴν Βαρβαρικὴν διορμίζονται, τὰ δὲ φορτία πάντα εἰς τὴν μητρόπολιν ἀναφέρεται διὰ τοῦ ποταμοῦ τῷ βασιλεῖ. προχωρεῖ δὲ εἰς τὸ ἐμπόριον ἱματισμὸς ἁπλοῦς ἱκανὸς, καὶ νόθος οὐ πολὺς, πολύμιτα, καὶ χρυσόλιθον, καὶ κοράλλιον, καὶ στύραξ, καὶ λίβανος, καὶ ὑαλᾶ σκεύη, καὶ ἀργυρώματα, καὶ χρῆμα, οἶνος δὲ οὐ πολύς. ἀντιφορτίζεται δὲ κόστος, βδέλλα, λύκιον, νάρδος, καὶ καλλαϊνὸς λίθος, καὶ σάπφειρος, καὶ σηρικὰ δέρματα, καὶ ὀθόνιον, καὶ νῆμα σηρικὸν, καὶ Ἰνδικὸν μέλαν. ἀνάγονται δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ πλέοντες μετὰ τῶν Ἰνδικῶν περὶ τὸν Ἰούλιον μῆνα, ὅς ἐστιν Ἐπιφί. δυσεπίβολος μὲν, ἐπιφορώτατος δὲ ἐκείνων καὶ συντομώτερος ὁ πλοῦς. μετὰ δὲ τὸν Σίνθον ποταμὸν ἕτερός ἐστιν κόλπος ἀθεώρητος παρὰ τὴν βορέαν. ὀνομάζεται δὲ Εἰρινόν. ἐπιλέγεται δὲ ὁ μὲν μικρὸν, ὁ δὲ μέγα. πελάγη δέ ἐστιν ἀμφότερα τεναγώδη, καὶ δίνας ἐλαφρὰς ἔχοντα καὶ συνεχεῖς καὶ μακρὰς ἀπὸ τῆς γῆς. ὡς πολλάκις τῆς ἠπείρου μηδὲ βλεπομένης, ἀποκέλλειν τὰ πλοῖα· ἐνδοτέρω δὲ περιληφθέντα, καὶ ἀπολλύμενα. τούτου δὲ ὑπερῆκε τοῦ κόλπου ἀκρωτήριον ἐπικαμπὲς ἀπὸ τοῦ ὅρμου μετὰ τὴν ἀνατολὴν καὶ τὸν νότον ὡς εἰς τὴν δύσιν, ἐκπεριλαμβάνων αὐτὸν τὸν κόλπον

λεγό-

λεγόμενον Βαράκης, νήσους ἔσω ἑπτὰ ἐμπεριειλημμένος. οὗ περὶ μὲν τὰς ἀρχὰς οἱ περιπεσόντες, ὀλίγον ὀπίσω καὶ εἰς τὸ πέλαγος ἀναδραμόντες, ἐκφεύγουσιν· οἱ δὲ εἰς αὐτὴν κατακλεισθέντες τὴν τοῦ Βαράκου κοιλίαν ἀπόλλυνται. τό τε γὰρ κῦμα μέγα καὶ βαρὺ λίαν, ἡ δὲ θάλασσα ταραχώδης καὶ θολερά, καὶ δίνας ἔχουσα καὶ ῥοώδεις εἰλίγγους. ὁ δὲ βυθὸς ἐν τισὶ μὲν ἀπόκρημνος, ἐν τισὶ δὲ πετρώδης, καὶ ἀπόξυρος, ὥστε τέμνεσθαι τὰς παρακειμένας ἀγκύρας ἀντέχειν ἀποκοπτομένας, ἃς δὲ καὶ συντριβομένας ἐν τῷ βυθῷ. σημεῖον δὲ αὐτῶν τοῖς ἀπὸ πελάγους ἐρχομένοις, οἱ προαπαντῶντες ὄφεις ὑπερμεγέθεις καὶ μέλανες. ἐν γὰρ τοῖς μετὰ ταῦτα τόποις, καὶ τοῖς περὶ Βαρύγαζαν, μικρότεροι καὶ τῷ χρώματι χλωροὶ καὶ χρυσίζοντες ὑπαντῶσι. μετὰ δὲ τὴν Βαράκην εὐθύς ἐστιν ὁ Βαρυγάζων κόλπος, καὶ ἡ πρὸς τῆς Ἀριακῆς χώρας τῆς Μαμβάρου βασιλείας ἀρχὴ, καὶ τῆς ὅλης Ἰνδικῆς οὖσα. ταύτης τὰ μὲν μεσόγεια τῇ Σκυθίᾳ συνορίζοντα Ἰβηρία, καλεῖται δὲ τὰ παραθαλάσσια Συραστρήνη. πολύφορος δὲ ἡ χώρα σίτου, καὶ ὀρύζης, καὶ ἐλαίου σησαμίνου, καὶ βουτύρου, καὶ καρπάσου, καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς Ἰνδικῶν ὀθονίων τῶν χυδαίων. βουκόλια δὲ ἐν αὐτῇ πλεῖστα, καὶ ἄνδρες ὑπερμεγέθεις

plectens, qui Baraces dicitur, ſeptem inſulas gremio ſuo coercens. Hujus qui in Principium incidunt, ſi paululum retro in altum recedant, ſalvi evadunt: at vero qui in intimum Baracis quaſi ventrem ſive receſſum includuntur, illi omnino pereunt. Nam & fluctus grandes ſunt ac graves, ipſumque mare turbulentum, tempeſtuoſum, crebris rapidiſque vorticibus infeſtum. Ipſum vero profundum maris quibuſdam in locis eſt præruptum, in aliis ſaxoſum, novaculæ inſtar acutum, ita ut anchoræ jactæ navis inhibendæ retinendæqne cauſa, ſtatim in ipſo jactu à ſaxis ſecentur, vel in profundo conterantur. Signum autem horum locorum iis qui ex alto mari veniunt, ſunt ſerpentes obvii prægrandes & nigri. Nam in iis locis quæ ſequuntur, & circa Barygazam, ſerpentes minores colore viridi atque aureo præditi occurrunt. Baracem proxime ſequitur ſinus Barygazenus, atque initium regni tum Mambari, quod eſt juxta Ariacam regionem, tum univerſæ Indiæ. Hujus pars quidem mediterranea Scythiæ Iberiam attingit, maritima autem Synra ſtrena appellatur. Fertilis eſt illa regio frumenti, oryzæ, olei ſeſamini, butyri, carpaſi, & quæ ex illo conficiuntur telarum Indicarum. Armentorum autem maxima copia in ea eſt, & viri vaſtis cor-

Baraces ſinus, ejuſque pericula.

Serpentes.

Sinus Barygazenus.

Mambari regnum.

Ariaca regio.

Iberia.

Synraſtrena.

corporibus, nigroque colore imbuti. *Minnagara metropolis.* Metropolis univerſæ regionis eſt Minnagara, ex qua magna telarum Indicarum copia Barygazam convehitur. Iſtis in locis ad hodiernum uſque diem exercitus *Alexandri monumenta.* Alexandri veſtigia, ac monumenta ſervantur, cujuſmodi ſunt antiqua ſacella, altaria, fundamenta caſtrorum, putei maximi. Regionis hujuſce præternavigatio à Barbarico emporio ad Barygazenum promontorium *Papica prom.* Papica nuncupatum, quod eſt juxta *Aſta campra.* Aſtacampra, ſtadiorum tria millia complectitur. Poſt illud alius locus ſequitur fluctibus expoſitus, boream verſus ipſum vergens, cujus ad oſtium *Bæones inſula.* inſula eſt Bæones nuncupata; in intimo autem receſſu ingens eſt fluvius qui *Mais fl.* Mais dicitur. Hunc ſinum tranſeunt qui per altum mare ſtadiorum trecentorum ſpatio Barygazam navigant, & relicta à ſiniſtris inſula quæ procul apparet, ortum verſus ad ipſum fluvii oſtium contendunt. *Lamnæus fl.* Fluvius ille Lamnæus dicitur. Ipſe vero ſinus ad Barygazam anguſtus difficilem ex alto venientibus acceſſum præbet, ſive illi ad dextram deferantur, ſive ad ſiniſtram, ad quam aliquanto melior eſt acceſſus, quam ad alteram. A dextris autem, in ipſis faucibus ſinus, faſcia aſpera *Herone.* & ſaxoſa, Herone nuncupata, juxta vicum *Cammoni vicus.* Cammoni jacens.

τῷ σώματι, καὶ μέλανες τῇ χροιᾷ. μητρόπολις δὲ τῆς χώρας Μινναγάρα, ἀφ' ἧς καὶ πλεῖστον ὀθόνιον εἰς Βαρύγαζαν κατάγεται. σώζεται δὲ ἔτι καὶ νῦν τῆς Ἀλεξάνδρου στρατιᾶς σημεῖα περὶ τοὺς τόπους, ἱερά τε ἀρχαῖα καὶ θεμέλιοι παρεμβολῶν καὶ φρέατα μέγιστα. ὁ δὲ παράπλους ταύτης τῆς χώρας ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ μέχρι τοῦ κατὰ Ἀστάκαμπρα ἀπέναντι Βαρυγάζων ἀκρωτηρίου τῆς λεγομένης Παπικῆς, ἐστιν δὲ σταδίων τρισχιλίων. μεθ' ἧς ἕτερός ἐστι τόπος ἔσω κυμάτων, εἰς αὐτὸν ἐνδυνῶν τὸν βορέαν, οὗ κατὰ μὲν τὸ στόμα νῆσός ἐστιν ἡ λεγομένη Βαιώνης, ἐν δὲ τοῖς ἐσωτάτοις τόποις μέγιστος ποταμὸς ὁ λεγόμενος Μάις. τοῦτον τὸν κόλπον τὸ πέλαγος ὡς σταδίων τριακοσίων οἱ πλέοντες εἰς Βαρύγαζαν διαπερῶνται, ἐξ εὐωνύμων ἀκροφανῆ καταλιπόντες τὴν νῆσον, καὶ εἰς αὐτὴν ἀνατολὴν ἐπ' αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ ποταμοῦ Βαρυγάζων. λέγεται δὲ αὐτὸς ὁ ποταμὸς Λαμναῖος. ὅ τε κόλπος αὐτὸς ὁ κατὰ Βαρύγαζαν στενὸς ὤν, τοῖς ἐκ πελάγους ἐρχομένοις δυσεπίβολος. ἢ γὰρ εἰς τὰ δεξιὰ, ἢ εἰς τὰ εὐώνυμα περιπίπτουσιν. ἥ τε ἐπιβολὴ κρείσσων ἐστὶ τῆς ἑτέρας. ἀλλ' ἐκ μὲν τῶν δεξιῶν κατ' αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ κόλπου παράκειται ταινία τραχεῖα καὶ διάσπιλος, Ἡρώνη λεγομένη, κατὰ Καμμωνὶ κώμην.

κάμινον. ἐν δὲ τῇ εὐωνύμῳ ἀπέναντι ταύτης, τὸ πρὸς Ἀστακάμπρον ἀκρωτήριον, ἡ Παπικὴ λεγομένη, δύσορμός ἐστι, διά τε τὸν ῥοῦν τὸν περὶ αὐτὴν, καὶ διὰ τὸ ἀποκόπτειν τὰς ἀγκύρας, τραχὺν ὄντα καὶ πετρώδη τὸν βυθόν. κἂν κατ' αὐτὸν δέ τις ἐπιβάλῃ τὸν κόλπον, αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ κατὰ Βαρύγαζαν ποταμοῦ δυσεύρετόν ἐστιν, διὰ τὸ τὴν χώραν ταπεινὴν εἶναι, καὶ μηδὲν ἰσχυρότερον ἐνεχύρως θεωρεῖσθαι. κἂν εὑρεθῇ, δυσείσβολός ἐστιν διὰ τὰ περὶ αὐτὸν τενάγη τοῦ ποταμοῦ. τούτου χάριν περὶ αὐτὸν τὸν εἴσπλουν βασιλικοὶ ἁλιεῖς ἐντόπιοι πληρώμασι μακρῶν πλοίων, ἃ λέγεται Τράππαγα καὶ Κότυμβα, πρὸς ἀπάντησιν ἐξέρχονται μέχρι τῆς Συραστρήνης, ἀφ' ὧν ὁδηγεῖται τὰ πλοῖα μέχρι Βαρυγάζων. κλίνουσι γὰρ εὐθὺς ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ κόλπου διὰ τὰ τενάγη τοῖς πληρώμασιν, καὶ ῥυμουλκοῦσιν αὐτὰ σταθμοῖς ἤδη τεταγμένοις, ἀρχομένης μὲν τῆς πλήμης αἴροντες, ἐνισταμένης δὲ διορμίζοντες κατά τινας ὅρμους καὶ κυθρίνους. οἱ δὲ κύθρινοι τόποι εἰσὶν τοῦ ποταμοῦ βαθύτεροι μέχρι Βαρυγάζων. ἀπέχει γὰρ ἀπὸ τοῦ στόματος ἄνω παρὰ τὸν ποταμὸν κειμένη ὡς σταδίων τριακοσίων. πᾶσα μὲν ἡ Ἰνδικὴ χώρα ποτα-

cet. A ſiniſtris vero è regione illius, ante promontorium Aſtacampron, locus eſt Papica dictus, ad quem naves difficulter appellunt, cum ob maris æſtum quo circum alluitur, tum quia ipſo profundo aſpero & ſaxoſo anchoræ diſſecantur. Quod ſi quis ad ipſum ſinum navem applicare tentet, fluvii oſtium ad Barygazam inventu difficile eſt, quod ipſa regio humilis & depreſſa, nullumque ejus propinquum ac manifeſtum ſignum appareat. Verum etiamſi illud inveneris, tamen fluvii paludes difficillimum ad ipſum aditum acceſſumque præbent. Quamobrem indigenæ regis piſcatores ad ipſum introitum cum longis quibuſdam navibus, quas Trappaga atque Corymba lingua vernacula appellant, adventantibus in occurſum egrediuntur Syraſtrenam uſque, indeque naves Barygazam deducunt. Flectunt enim curſum ſtatim ab ipſo fluvii oſtio per paludes navibus illis ante memoratis, deinde remulco eaſdem trahunt per certas quaſdam & ordinatas manſiones; & accedente quidem æſtu ſolvunt, recedente autem in portus quoſdam & in Cythrinos ſeſe recipiunt. Sunt autem Cythrini loca quædam fluvii profundiora Barygazam uſque; quæ prope fluvium ſita, ab illius oſtio circiter ſtadia trecenta abeſt. Univerſa enim India plurimis fluminibus abun-

Aſtacampron. Papica prom.

Trappaga & Corymba naves.

Cythrini.

India fluviis irrigua.

Maris æſtus.

abundat, ipſumque mare maximos æſtus atque reciprocationes habet, quæ quidem Luna aut nova aut plena per triduum creſcunt & augentur, intermedio vero tempore decreſcunt rurſus & minuuntur, idque in primis juxta Barygazam, ita ut derepente ipſum profundum, ac quædam continentis partes appareant ſiccæ & aridæ, quæ paulo ante navigabantur. Ipſa quoque flumina, hoc univerſi maris æſtu atque inundatione vehementiſſima, ſurſum contra naturalem ſuum curſum feruntur ac rapiuntur. Quam ſane ob cauſam ii qui ſunt hujus ignari, primumque ad emporium illud appellunt, magno periculo in navibus vel ſubducendis vel educendis conflictantur. Quoniam enim anchoræ, propter inundationis nihil quicquam remittentis vim atque impetum, navibus retinendis minime pares eſſe poſſunt: idcirco ipſæ naves vi repentina in obliquum ſive tranſverſum rapido præcipitique fluxu curſuque abreptæ, atque ad paludes alliſæ franguntur; minores vero evertuntur; nonnullæ etiam ubi inundationis tempore ad foſſas deflexerint, niſi ſtatim trajiciant, æſtu ſubito implentur & obruuntur. Atque hujuſmodi quidem ad ingreſſum maris eſt violentia interluniis, nocturna præſertim inundatione: ita ut navigan-

μοὺς ἔχει πλείστους, ἀμπώτεις τε καὶ πλήμμας μεγίστας, συναυξομένας ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν πανσέληνον ἄχρι τριῶν ἡμερῶν, καὶ τοῖς μεταξὺ καταστήμασιν τῆς σελήνης ἐλαοσυμένας. πολὺ δὲ μᾶλλον ἡ κατὰ Βαρυγάζων, ὥστε αἰφνίδιον τόν τε βυθὸν ὁρᾶσθαι, καί τινα μέρη τῆς ἠπείρου· ποτὲ δὲ ξηρά, τὰ πρὸ μικροῦ πλωιζόμενα. τούς τε ποταμούς, ὑπὸ τὴν εἰσβολὴν τῆς πλήμμης τοῦ πελάγους ὅλου συνωθουμένου, σφοδρότερον ἄνω φέρεσθαι τοῦ κατὰ φύσιν ῥεύματος ἐπὶ πλείστους σταδίους. διὸ καὶ κινδυνώδεις εἰσὶν αἱ τῶν πλοίων προσαγωγαὶ καὶ ἐξαγωγαὶ τοῖς ἀπείροις καὶ πρώτως εἰσάγουσιν εἰς τὸ ἐμπόριον. γινομένης γὰρ ὁρμῆς ἤδη περὶ τὴν πλήμμην οὐδὲν παραμενούσης, αἱ ἄγκυραι οὐ κατέχουσιν. διὸ καὶ τὰ περιληφθέντα πλοῖα τῇ Ἰνδίᾳ, πλαγιασθέντα ὑπὸ τοῦ ὀξύτητος τοῦ ῥοός, ἐποκέλλει τοῖς τενάγεσι καὶ ἀνακλᾶται· τὰ δὲ μικρότερα καὶ περιτρέπεται· τινὰ δὲ καὶ περὶ τὰς διώρυχας ἀποκεκλικότα διὰ τὸ περὶ τὴν ἄμπωτιν, ὅταν μὴ διερείσῃ, τῆς πλήμμης αἰφνίδιον ἀπελθούσης, ὑπὸ τῆς πρώτης κεφαλῆς τοῦ ῥοὸς ἐμπίμπλαται. τοσαῦται γὰρ περὶ τὴν εἰσβολὴν τῆς θαλάσσης γίνονται βίαι κατὰ τὰς συμμηνίας ὑπὸ τὴν νυκτερινὴν μάλιστα πλήμμην· ὥστε ἐρχομένης ἤδη τῆς εἰσα-

γωγῆς,

γογγύσα, ὅτ' ἂν ἠρεμῇ τὸ πέλαγος, ὑπ' αὐτὴν φέρεσθαι τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος, παραπλήσιον βοῆς στρατοπέδου μακρόθεν ἀκουομένης, καὶ μετ' ὀλίγον αὐτὴν ἐπιτρέχειν τοῖς τενάγεσι ῥοίζῳ τὴν θάλασσαν. ἐπίκειται γὰρ καὶ τῇ Βαρυγάζῃ μεσόγεια, πλείονα ἔθνη, τό τε τῶν Ἀρατρίων καὶ Ῥαχούσων, καὶ Ταν- (al. Γανδαραίων.) θαράγων, καὶ τῆς Προκλαΐδος. ἐν οἷς ἡ Βουκέφαλος Ἀλεξάνδρεια. καὶ τούτων ἐπάνω μαχιμώτατον ἔθνος Βακτριανῶν, ὑπὸ βασιλέα οὖσαν ἴδιον τόπον. καὶ Ἀλέξανδρος ὁρμηθεὶς ἀπὸ τῶν μερῶν τούτων ἄχρι τοῦ Γάγγους διῆλθε, καταλιπὼν τήν τε Λιμυρικὴν καὶ τὰ νότια τῆς Ἰνδικῆς. ἀφ' οὗ μέχρι νῦν ἐν Βαρυγάζοις παλαιαὶ προχωροῦσι δραχμαί, γράμμασιν Ἑλληνικοῖς ἐγκεχαραγμέναι, ἐπίσημα τῶν μετ' Ἀλέξανδρον βεβασιλευκότων Ἀπολλοδότου καὶ Μενάνδρου. (al. δια-ερόντων.) ἔστι δὲ αὐτῆς καὶ ἐξ ἀνατολῆς πόλις, λεγομένη Ὀζήνη, ἐν ᾗ καὶ τὰ βασίλεια πρότερον ἦν. ἀφ' ἧς πάντα τὰ πρὸς εὐθηνίαν τῆς χώρας εἰς Βαρύγαζα καταφέρεται, καὶ τὰ πρὸς ἐμπορίαν τὴν ἡμετέραν, ὀνυχίνη λιθία καὶ μυῤῥίνη, καὶ σινδόνες Ἰνδικαί, καὶ μολόχιναι καὶ ἱκανὸν χυδαῖον ὀθόνιον. κατάγεται δὲ δι' αὐτῆς, καὶ ἀπὸ τῶν ἄνω τόπων, ἡ διὰ Προκλαΐδος καταφερομένη νάρδος, ἡ

tes, quum jam cœperint intrare eo tempore, quo mare ſedatum eſt atque tranquillum, ejus impetu abripiantur, cumque ſunt in ejus ore, procul ingentem quendam ceu cujuſdam exercitus fremitum ſtrepitumque audiunt, ac paulo poſt ipſum mare magno cum fragore in paludes decurrit. Barygazæ autem à parte mediterranea multæ gentes, ut Aratriorum, Rachuſorum, Tantharagorum, & Proclaïdis, imminent; inter quas etiam eſt Alexandria Bucephalos cognominata. Supra hos bellicoſiſſima eſt Bactrianorum natio, quæ proprio regi ſubjecta. Ab his partibus Alexander profectus, ad Gangem uſque penetravit, relicta Limyrica, & auſtrali Indiæ ora. Quamobrem ad hæc uſque tempora in Barygazis antiquæ drachmæ recipiuntur, Græcis ſculptæ literis, cum inſignibus Apollodoti & Menandri, qui poſt Alexandri obitum ibi rerum fuerunt potiti. Ibidem quoque verſus ortum eſt civitas Ozene dicta, ubi olim fuit regia. Ex hac omnia, quæ ad regionis commoditatem fœlicitatemque faciunt, Barygazam deportantur, necnon quæ ad noſtram mercaturam pertinent, ut lapides onychini, & murrhini, ſindones Indicæ, & molochinæ, multumque othonii vulgaris. Per eandem & ex ſuperioribus locis afferuntur nardus, quæ per Proclæda vehitur,

Aratrii, Rachuſi, Tantharagi. Proclais. Alexandria Bucephalos. Bactriani. Alexander. Drachmæ Apollodoti & Menandri. Ozene. Proclais.

cattyburina, patropatige, & cabalite, quæque per vicinam Scythiam affertur; necnon coſtus, & bdellium. Præterea in emporium illud maxima ex parte deportatur vinum Italicum, Laodicenum, & Arabicum, æs, ſtannum, plumbum, corallium, chryſolithus, veſtis ſimplex, & adulterina omnis generis, zonæ cubitales ex multis filis contextæ, ſtyrax, melilotum, vitrum non elaboratum ſive rude, ſandaraca, ſtimmi, denarii aurei & argentei, quorum cum moneta domeſtica eſt quæſtuoſa commutatio; denique unguentum neque magni precii, neque multum. Regi autem illis temporibus tributi nomine mittebantur precioſa vaſa argentea, inſtrumenta muſica, virgines formoſæ ad pellicatum: vinum eximium, veſtis ſimplex pretioſa, & unguentum præſtantiſſimum. Ex iiſdem locis exportatur nardus, coſtus, bdellium, ebur, onychini lapides, myrrha, lycium, othonium multiplex ſive variegatum, & ſericum, molochinum, filum, piper longum, atque alia hujuſmodi ex emporiis exportari ſolita. In hoc autem emporium ex Aegypto navigatur menſe Julio, qui eſt Epiphi. Poſt Barygazam ſtatim continens vicina à borea in meridianum cardinem flectitur: unde regio illa Dachinabades appellatur:

καττυβουρίνη, καὶ ἡ πατροπαπίγη, καὶ ἡ καβαλίτη, καὶ ἡ διὰ τῆς παρακειμένης Σκυθίας· ὅ, τε κόστος καὶ ἡ βδέλλα. προχωρεῖ δὲ εἰς τὸ ἐμπόριον οἶνος προηγουμένως Ἰταλικὸς, καὶ Λαοδικηνὸς, καὶ Ἀραβικὸς, καὶ χαλκὸς, καὶ κασσίτερος, καὶ μόλυβδος, κοράλλιον, καὶ χρυσόλιθον, ἱματισμὸς ἁπλοῦς καὶ νόθος παντοῖος, πολύμιτοι ζῶναι πηχυαῖαι, στύραξ, μελίλωτον, ὕελος ἀργὴ, σανδαράκη, στῖμι, δηνάριον χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν, ἔχον ἀλλαγὴν καὶ ἐπικέρδειαν τινα πρὸς τὸ ἐντόπιον νόμισμα, μύρον οὐ βαρύτιμον, οὐδὲ πολύ. τῷ δὲ βασιλεῖ κατ᾽ ἐκείνους τοὺς καιροὺς εἰσφερόμενα βαρύτιμα ἀργυρώματα, καὶ μουσικὰ, καὶ παρθένοι εὐειδεῖς πρὸς παλλακίαν, καὶ διάφορος οἶνος, καὶ ἱματισμὸς ἁπλοῦς πολυτελὴς, καὶ μύρον ἔξοχον. φέρεται δὲ ἀπὸ τῶν τόπων νάρδος, κόστος, βδέλλα, ἐλέφας, ὀνυχίνη λιθία, καὶ σμύρνα, καὶ λύκιον, καὶ ὀθόνιον παντοῖον, καὶ σηρικὸν, καὶ μολόχινον, καὶ νῆμα, καὶ πέπερι μακρὸν, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ἐμπορίων φερόμενα. ἀποπλέουσι δὲ κατὰ καιρὸν οἱ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου εἰς τὸ ἐμπόριον ἀναγόμενοι περὶ τὸν Ἰούλιον μῆνα, ὅς ἐστιν Ἐπιφί. μετὰ δὲ Βαρύγαζα εὐθέως ἡ συναφὴς ἤπειρος ἐκ τοῦ βορέου εἰς τὸν νότον παρεκτείνει. διὸ καὶ Δαχινα-

βάδης

βάδης καλεῖται ἡ χώρα. δάχανος γὰρ καλεῖται ὁ νότος τῇ αὐτῶν γλώσσῃ. ταύτης ἡ μὲν ὑπερκειμένη πρὸς ἀνατολὰς μεσόγειος ἐμπεριέχει χώρας τε πολλὰς καὶ ἐρήμους, καὶ ὄρη μεγάλα, καὶ θηρίων γένη παντοίων, παρδάλεις τε καὶ τίγρεις, καὶ ἐλέφαντας, καὶ δράκοντας ὑπερμεγέθεις, καὶ κροκόττας, καὶ κυνοκεφάλων πλεῖστα γένη. ἔθνη τε πλεῖστα καὶ πολυάνθρωπα, τὰ μέχρι τοῦ συνίσχυς. τῶν δὲ ἐν αὐτῇ τῇ Δαχιναβάδῃ δύο ἐστὶ τὰ διασημότατα ἐμπόρια ἐπιφαινόμενα, ἀπὸ Βαρυγάζων ἔχοντα ὁδὸν ἡμερῶν εἴκοσι πρὸς νότον. ἀπὸ ταύτης ὡς ἡμερῶν δέκα πρὸς ἀνατολὴν, ἑτέρα πόλις Ταγαρα μεγίστη. κατάγεται δὲ ἐξ αὐτῶν πορείαις ἁμαξῶν καὶ ἀνοδίαις μεγίσταις εἰς τὴν Βαρύγαζαν. ἀπὸ μὲν Πλιθάνων ὀνυχίνη λιθία πλείστη, ἀπὸ δὲ Ταγάρων ὀθόνιον πολὺ χυδαῖον, καὶ σινδόνων παντοῖα, καὶ μολόχινα, καί τινα ἄλλα τοπικῶς ἐκεῖ προχωροῦντα φορτία τῶν παραθαλασσίων μερῶν. ὁ δὲ ὅλος παράπλους μέχρι τῆς Λιμυρικῆς ἐστὶ σταδίων ἑπτακισχιλίων, πλεῖστοι δὲ εἰς αἰγιαλόν. τοπικὰ δὲ ἐμπόρια κατὰ τὸ ἑξῆς κείμενα, Ἀκαβάρους, Οὔππαρα, Καλλίενα πόλις, ἡ ἐπὶ τῶν Σαραγάνου τοῦ πρεσβυτέρου χρόνων ἐμπόριον ἔνθεσμον γενόμενον. μετὰ γὰρ τὸ κατασχεῖν αὐτὸν Σανδάνην, ἐκωλύθη ἐπὶ πολύ. καὶ

auſter enim illic Dachanus dicitur. Hujus pars ſuperior mediterranea, ad orientem vergens, multas regiones, deſerta, montes ingentes, omnis generis feras, ut pardales, tigrides, elephantos, dracones miræ magnitudinis, crocottas, multa cynocephalorum genera, gentes denique plurimas & populoſiſſimas complectitur. Duo ſunt præterea in hac univerſa regione Dachinabade maxime clara & illuſtria emporia, à Barygazis auſtrum verſus viginti dierum itinere diſiuncta. Hinc dierum fere decem intervallo, alia eſt urbs maxima Tagara nomine. Ex his autem emporiis per loca invia & difficillima, res Barygazam plauſtris convehuntur. Ex Plithanis quidem lapides onychini plurimi, ex Tagaris vero multum othonii vulgaris, ſindones omnis generis, molochinæ, aliæque hujuſmodi merces, quæ ex maritimis partibus eo deferuntur. Univerſa autem illa navigatio Limyricam uſque eſt ſtadiorum ſeptem millium; plura ſunt, ſi littora legantur. Emporia autem illius regionis propria ex ordine ſita, Acabarus, Uppara, Calliena urbs, quæ Saragani ſenioris temporibus celebre ac frequens emporium extitit: qua poſtquam potitus eſt Sandanes, diu illud impeditum interruptumque

Dachinabades regio

Tagara.

Plithana.

Limyrica.

Acabarus, Uppara, Calliena.

que fuit. Nunc ſi quæ forte fortuna in loca illa incurrunt naves Græcanicæ, cum cuſtodia Barygazam deducuntur. Poſt Callienam alia ſunt emporia vernacula, quibus regionis incolæ tantum utuntur, Semylla, Mandagora, Palæpatma, Melizigara, Byzantium Toparon, Tyrannoboas. Deinceps ſequuntur inſulæ dictæ Seſecrienæ, nec non inſula Aegidiorum, & Canitarum juxta Cherſoneſum, quibus in locis ſunt piratæ. Poſt hanc inſula eſt Leuce, hoc eſt, alba. Poſtea Naüra, & Tyndis, quæ prima ſunt Limyricæ emporia. Hanc ſequuntur Muziris, & Nelcynda, quæ nunc quoque mercaturam exercent. Ac Tyndis quidem vicus eſt maritimus inſignis ſub Ceproboti imperio: Muziris vero & ſub eodem eſt imperio, & navium ex Ariaca venientium, atque Græcarum copia frequentatur, ſita propter flumen; à Tyndi quidem per fluvium & mare quingentis, ſed ab emporio contra ipſam ſito ſtadiis viginti diſiuncta. Nelcynda vero ſimiliter plus minuſve ſtadiorum quingentorum intervallo, ſive flumine ſive terra ſive mari iter fiat, à Muzire abeſt, alterius imperio nimirum Pandionis ſubjecta, quæ ſimiliter flumine alluitur, & à mari ſtadia centum & viginti circiter abeſt. Alius quoque juxta ejuſdem fluminis oſtium ſitus

Semylla, Mandagora, Palæpatma, Melizigara, Byzantium Toparon, Tyrannoboas. Seſecrienæ, Ægidiorum, & Canitarum inſ. Leuce inſ. Naüra. Tyndis. Muziris Nelcynda. Ceprobotus rex.

Pandionis regio.

γὰρ τὰ ἐκ τύχης εἰς τούτους τοὺς τόπους ἐσδράμοντα πλοῖα Ἑλληνικά, μετὰ φυλακῆς εἰς Βαρύγαζαν εἰσάγεται. μετὰ δὲ Καλλίεναν ἄλλα ἐμπόρια τοπικά, Σήμυλλα, καὶ Μανδαγόρα, καὶ Παλαιπάτμαι, καὶ Μελιζειγάρα, καὶ Βυζαντίων Τοπαρὸν, καὶ Τυραννοσβόας. εἶτα Σησεκρείεναι λεγόμεναι νῆσοι, καὶ ἡ τῶν Αἰγιδίων, καὶ ἡ τῶν Καινειτῶν, κατὰ τὴν λεγομένην χερσόνησον, καθ' οὓς τόπους εἰσὶ πειραταί. καὶ μετὰ ταύτην Λευκὴ νῆσος. εἶτα Ναύρα καὶ Τύνδις τὰ πρῶτα ἐμπόρια τῆς Λιμυρικῆς, καὶ μετὰ ταύτας Μούζιρις, καὶ Νελκύνδα, αἱ νῦν πράσσουσαι. βασιλείας δ' ἐστὶν ἡ μὲν Τύνδις Κηπροβότου, κώμη παραθαλάσσιος ἔνσημος, ἡ δὲ Μούζιρις βασιλείας μὲν τῆς αὐτῆς, ἀκμάζουσα δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀριακῆς εἰς αὐτὴν ἐρχομένοις πλοίοις καὶ τοῖς Ἑλληνικοῖς. κεῖται δὲ παρὰ ποταμόν, ἀπέχουσα ἀπὸ μὲν Τύνδεως διὰ τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ θαλάσσης σταδίους πεντακοσίους, ἀπὸ δὲ τοῦ κατ' αὐτὴν εἴκοσι. ἡ δὲ Νελκύνδα σταδίους μὲν ἀπὸ Μουζίρεως ἀπέχει σχεδὸν πεντακοσίους ὁμοίως, διά τε ποταμοῦ καὶ πεζῇ καὶ διὰ θαλάσσης· βασιλείας δὲ ἐστὶν ἑτέρας τῆς Πανδίονος· κεῖται δὲ καὶ αὐτὴ παρὰ ποταμόν, ὡσεὶ ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν εἴκοσι τῆς θαλάσσης. ἑτέρα δὲ κατ' αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ ποταμοῦ πρόσκειται κώ-

μη

μη Βακαρὴ, εἰς ἣν ἀπὸ Νελκυνδῶν ἐπὶ τῆς ἀναγωγῆς προκαταβαίνουσι τὰ πλοῖα, καὶ ἐπὶ σάλου διορμίζεται, πρὸς ἀνάληψιν τῶν φορτίων. διὰ δὲ τὸν ποταμὸν ἄλματα καὶ διάπλους ἔχει ἐλαφρούς. αὐτόθι δὲ οἱ βασιλεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐμπορίων ἐν τῇ μεσογείᾳ κατοικοῦσι. καὶ περὶ τοὺς δὲ τοὺς τόπους, τοῖς ἐκ πελάγους σημείοις ἐπιβολῆς εἰσὶν οἱ προαπαντῶντες ὄφεις, μέλανες μὲν καὶ αὐτοὶ τὴν χρόαν, βραχύτεροι δὲ, καὶ δρακοντοειδεῖς τὴν κεφαλὴν, καὶ τοῖς ὄμμασιν αἱματώδεις. πλεῖ δὲ εἰς τὰ ἐμπόρια ταῦτα πολλὰ πλοῖα, διὰ τὸν ὄγκον καὶ τὸ πλῆθος τοῦ πιπέρεως καὶ τοῦ μαλαβάθρου. προχωρεῖ δὲ εἰς αὐτὴν προηγουμένως χρήματα πλεῖστα, χρυσόλιθα, ἱματισμὸς ἁπλοῦς οὐ πολὺς, πολύμιτα, στίμη, κοράλλιον, ὕαλος ἀργὴ, χαλκὸς, κασσίτερος, μόλυβδος. οἶνος δὲ οὐ πολύς. στίζι δὲ τοσοῦτον, ὅσον ἐν Βαρυγάζοις. σανδαράκη, ἀρσενικόν. σῖτος δὲ, ὅσος ἀρκέσει τοῖς περὶ τὸ ναυκλήριον, διὰ τὸ μὴ τοὺς ἐμπόρους αὐτῷ χρῆσθαι. φέρεται δὲ πέπερι, μονογενῶς ἐν ἑνὶ τόπῳ τούτῳ τῶν ἐμπορίων γεννώμενον πολὺ, λεγόμενον Κοττοναρικόν. φέρεται δὲ καὶ μαργαρίτης ἱκανὸς καὶ διάφορος, καὶ ἐλέφας, καὶ ὀθόνια σηρικὰ, καὶ νάρδος ἡ γαπανικὴ, καὶ μαλάβαθρον ἐκ τῶν ἔσω τόπων εἰς αὐτὴν, καὶ λιθία διαφανὴς παντοία, καὶ ἀδάμας, καὶ ὑάκινθος, καὶ χε-

eſt vicus Barace nuncupatus, in quem naves quæ à Nelcynda ſolvunt, prius deferuntur, & in ſalo & anchoris conſiſtunt ad accipienda onera. Per fluvium autem navigationes habet faciles. Ipſi vero reges utriuſque emporii in mediterraneis habitant. Signum porro appropinquationis ad continentem ex alto venientibus, illis quoque in locis ſunt ſerpentes obvii, colore quidem ſimiliter nigro, ſed breviores; capite draconibus ſimiles, oculis ſanguineis præditi. In hæc emporia multæ naves navigant ob præſtantiam & copiam piperis atque malabathri. Eodem præcipue deferuntur, plurima moneta, chryſolithi, veſtis ſimplex non multa, polymita, ſtimmi, corallium, vitrum rude, æs, ſtannum, plumbum, parum vini, ſandaraca, arſenicum, frumenti tantum quantum ſatis eſt ad uſum nauticum, propterea quod mercatores eo minime ad negotiandum utuntur. Eo quoque convehitur piper Cottonaricum dictum, quod magna copia in illo emporio uno tantum in loco provenit. Præterea multæ & eximiæ margaritæ, ebur, othonia ſerica, nardus gapanica, malabathrum ex intimis locis; item varia & multiplicia pellucidorum lapidum genera, adamas, hyacinthus, teſtudo

Barace vicus.

Serpentes.

Piper Cottonaricum.

Teſtudo Chryſonetiotica. do Chryſonetiotica, quæque in inſulis Limyricæ oppoſitis capiuntur. In hoc emporio navigant ii qui mature ex Aegypto veniunt, circa menſem Julium, quem Epiphi nominant. Univerſum autem hunc commemoratum navigationis curſum atque orbem à Cana & Arabia fœlice olim parvis navigiis ipſos ſinus ambientes conficiebant. Primus *Hippalus.* Hippalus gubernator, animadverſo ſitu emporiorum, ac maris figura, invenit navigationem per altum mare, eo tempore, quo ſpirantibus ex Oceano apud nos Eteſiis, Libonotus in Indico pelago exiſtit, qui quidem Hippalus cognominatur à primo iſtius navigationis inventore. Ex illo tempore ad hodiernum uſque diem, alii quidem ſtatim à Cana, alii ab Aromatum emporio ſolvunt. Inter quos, alii qui Limyricam petunt aliquanto diutius, alii qui in Barygazam vel Scythiam contendunt, non amplius tribus diebus commorantur: reliquum temporis in proprio curſu conficiendo conſumunt, & ex regione excelſi per terram externam ſupradictos ſinus prætervehuntur. *Elabacare. Pyrrhus mons. Paralia.* Ab Elabacare dicta mons Pyrrhus alia ſequitur regio Paralia nuncupata ad auſtrum ſpectans in qua pinici eſt piſcatio ſub rege Pandione, nec non urbs Colchi *Colchi.*

λώνη, ἥτε Χρυσονησιωτικὴ, καὶ ἡ περὶ τὰς νήσους θηρευομένη, τὰς προκειμένας αὐτῆς τῆς Λιμυρικῆς. πλέουσι δὲ εἰς αὐτὴν οἱ κατὰ καιρὸν ἀναγόμενοι ἀπ' Αἰγύπτου περὶ τὸν Ἰούλιον μῆνα, ὅς ἐστιν Ἐπιφί. τοῦτον δὲ ὅλον τὸν εἰρημένον περίπλουν ἀπὸ Κανῆς καὶ Εὐδαίμονος Ἀραβίας, οἱ μὲν μικροτέροις πλοίοις περικολπίζοντες ἔπλεον. πρῶτος δὲ Ἵππαλος κυβερνήτης, κατανοήσας τὴν θέσιν τῶν ἐμπορίων, καὶ τὸ σχῆμα τῆς θαλάσσης, τὸν διὰ πελάγους ἐξεῦρε πλοῦν. ἀφ' οὗ καὶ τοπικῶς ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ φυσώντων τῶν κατὰ καιρὸν, τῶν παρ' ἡμῖν ἐτησίων, ἐν τῷ Ἰνδικῷ πελάγει λιβόνοτος φαίνεται προσονομάζεσθαι, ἀπὸ τῆς προσηγορίας τοῦ πρώτως ἐξευρηκότος τὸν διάπλουν. ἀφ' οὗ μέχρι καὶ νῦν τινὲς μὲν εὐθὺς ἀπὸ Κανῆ, τινὲς δὲ ἀπὸ τῶν Ἀρωμάτων ἀφιέντες, οἱ μὲν εἰς Λιμυρικὴν πλέοντες, ἐπὶ πλεῖον τραχηλίζοντες, οἱ δὲ εἰς Βαρύγαζαν, οἱ δὲ εἰς Σκυθίαν, οὐ πλεῖον ἢ τρεῖς ἡμέρας ἀντέχουσι. καὶ τὸ λοιπὸν παρεπιφέρον πρὸς ἴδιον δρόμον, ἐκ τῆς χώρας ὑψηλοὶ διὰ τῆς ἔξωθεν γῆς παραπλέουσι τοὺς προειρημένους κόλπους. ἀπ' Ἐλαβάκαρη τὸ λεγόμενον Πυρρὸν ὄρος, ἄλλη παρήκει χώρα τη κης ἡ Παραλία λεγομένη, πρὸς αὐτὸν τὸν νότον. ἐν ᾗ καὶ κολύμβησίς ἐστιν ὑπὸ τὸν βασιλέα Πανδίονα πινικοῦ, καὶ πόλις ἡ λεγομένη Κόλχοι. πρῶ-

τος

τόπος Βαλίτα καλούμενος, ὅρμον καλὸν ἔχων, καὶ κώμην παραθαλάσσιον. ἀπὸ δὲ ταύτης ἐστὶν ἕτερος τόπος ὁ Κομὰρ λεγόμενος. ἐν ᾧ τόπῳ φρούριόν ἐστιν, καὶ λιμήν. εἰς ὃν οἱ βουλόμενοι τὸν μέλλοντα αὐτοῖς χρόνον ἱεροὶ γενέσθαι, χῆροι μένουσιν αὐτοῦ, ἐκεῖ ἐρχόμενοι ἀπολούονται. τὸ δ' αὐτὸ καὶ γυναῖκες. ἱστορεῖται γὰρ τὴν θεὸν ἐκεῖ ἐπὶ μῆνας κατά τινα χρόνον ἐκεῖ ἀπολελοῦσθαι. ἀπὸ δὲ τοῦ Κομαρεὶ ἐκτείνουσα χώρα μέχρι Κόλχων, ἐν ᾗ κολύμβησις τοῦ πινικοῦ ἐστιν, ἀπὸ δὲ κατακρίτων κατεργάζεται. πρὸς τὸν νότον, ὑπὸ τὸν Πανδίονά ἐστιν. μετὰ δὲ Κόλχους ἐκδέχεται πρότερος αἰγιαλὸς ἐν κόλπῳ κείμενος, ἔχων χώραν μεσόγειον λεγόμενον Ἀργάλου. ἐν ἑνὶ τόπῳ περονεῖται παρ' αὐτὴν τῆς Ἠπιοδώρου συλλεγόμενον πινικόν. φέρονται γὰρ ἐξ αὐτῆς σινδόνες Ἐβαργαρειτίδες λεγόμεναι. τῶν δὲ καὶ τούτων ἐμπορίων τε καὶ ὅρμων, εἰς οὓς οἵ τε ἀπὸ τῆς Λιμυρικῆς καὶ ἀπὸ ἄρκτου πλέοντες κατάγονται, ἐπισημότερα καὶ κατὰ τὸ ἑξῆς κείμενά ἐστιν ἐμπόρια, Καμάρα, καὶ Ποδούκη, καὶ Σωπάτμα. ἐν οἷς τοπικὰ μέν ἐστιν πλοῖα μέχρι Λιμυρικῆς παραλεγόμενα τὴν

dicta. Primus locus Balita nuncupatur, qui portum habet pulchrum atque vicum maritimum. Poſt hunc alius ſequitur locus Comar nomine. In illo eſt caſtellum, atque portus. Quem ad locum aquis ſe ibi abluendi & luſtrandi gratia commeare ſolent illi qui omni reliquo vitæ ſuæ tempore religioſam atque viduam vitam agere cogitant. Idem mulieres quoque faciunt. Literis enim memoriæque proditum eſt deam olim ſingulis menſibus ibi lavari fuiſſe ſolitam. A Comari regio quædam ad Colchos uſque porrigitur, in qua pinici ſive margaritarum eſt piſcatio, cui capite damnati operam navant. Hujus regionis pars, quæ eſt verſus meridiem, Pandionis ſubjecta eſt imperio. Poſt Colchos ſequitur primum littus in ſinu poſitum, regionem habens Argali dictam mediterraneam, in qua uno tantum in loco, juxta ipſam Epiodori, id eſt, inſulam, pinicum, hoc eſt, oſtreæ margaritiferæ colliguntur. Inde enim afferuntur ſindones Ebargaritides appellatæ. Inter hæc autem modo commemorata, & illa emporia atque portus in quos deferuntur illi, qui à Limyrica atque à Septentrione veniunt, maxime clara & illuſtria ſunt, quæ ordine quodam ſe invicem conſequuntur, hæc emporia, nimirum Camara, Poduca, Sopatma. Quibus in locis certorum quorundam navigiorum uſus eſt, quibus Limyricam uſque navigatur.

Balita. Comar. Aqua luſtralis. Margaritarum piſcatio. Argali. Epiodori inſula. Sindones Ebargaritides. Camara. Poduca. Sopatma.

Sunt

ricam convehitur. Ad illam autem urbem Thinam difficilis eſt acceſſus: raro enim pauci quidam inde veniunt. Situs eſt locus ille ſub ipſa Vrſa minore: & fertur eſſe contermina averſis partibus Ponti, & Caſpii maris, per quod Mœotis palus vicina in Oceanum influit. Quotannis verò ad confinia Sinarum commeare gens quædam ſolet, curta corpore, latiſſima fronte, naribus ad plenum depreſſis, quam Seſatas vocant, feris gentibus ſimiles. Veniunt cum uxoribus & liberis, portantes magnas in ſirpeis ſarcinas, folia vitium referentes. Poſt in confinio ſuæ & Sinarum regionis alicubi commorantur, feſtosque agunt dies, ſirpeas ſibi ſubſternentes, & in loca interiora ad ſuos dein revertuntur. Qui hæc obſervant poſt illorum diſceſſum ad loca illa accedentes, ſtrata illa colligunt, & ex arundinibus illis, quas Petros appellant, nervis fibriſque extractis, & foliis in orbem convolutis, & complicatis, ea calamorum fibris trajiciunt. Hinc tria genera fiunt. Quod ex majore fit folio, hadroſphærum malabathrum dicitur: quod ex mediocri, meſoſphærum: quod ex minore,

Malabathri tria genera.

πάλιν διὰ τοῦ Γάγγου ποταμοῦ. εἰς δὲ τὴν Θῖνα ταύτην οὐκ ἔστιν εὐχερῶς ἀπελθεῖν. σπανίως γὰρ ἀπ' αὐτῆς τινες οὐ πολλοὶ ἔρχονται. κεῖται δὲ ὁ τόπος ἐπ' αὐτὴν τὴν μικρὰν ἄρκτον. λέγεται δὲ συνορίζειν τοῖς ἀπεστραμμένοις μέρεσι τοῦ Πόντου, καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, καθ' ἣν ἡ παρακειμένη λίμνη Μαιῶτις εἰς τὸν ὠκεανὸν συναναστομοῦσα. κατ' ἔτος δὲ παραγίνεται ἐπὶ τὴν συνορίαν τῆς Θίνας ἔθνος τι, τῷ μὲν σώματι κολοβοὶ καὶ σφόδρα πλατυπρόσωποι, σιμοὶ εἰς τέλος, αὐτοὺς δὲ λέγεσθαι Σησάτας, παρομοίους ἀνημέροις. παραγίνονται σὺν γυναιξὶν καὶ τέκνοις, βαστάζοντες φορτία μεγάλα ἐν ταρπόναις, ἀμπελίνων παραπλήσια. εἶτ' ἐνεπιμένουσιν ἐπί τινα τόπον τῆς συνορίας αὐτῶν, καὶ τῶν ὑπὸ τῆς Θίνας. καὶ ἑορτάζουσιν ἐπί τινας ἡμέρας, ὑποστρώσαντες ἑαυτοῖς τὰς ταρπόνας, καὶ ἀπαίρουσιν εἰς τὰ ἴδια εἰς τοὺς ἐσωτέρους τόπους. οἱ δὲ ταῦτα δοκοῦντες τότε παραγίνονται ἐπὶ τοὺς τόπους, καὶ συλλέγουσι τὰ ἐκείνων ὑποστρώματα, καὶ ἐξινιάσαντες καλάμους τοὺς λεγομένους πέτρους ἐπὶ λεπτίον ἐπιδιπλώσαντες τὰ φύλλα καὶ σφαιροειδῆ ποιοῦντες, διείρουσι ταῖς ἀπὸ τῶν καλάμων ἴναις. γίνεται δὲ γένη τρία. ἐκ μὲν τοῦ μείζονος φύλλου, τὸ ἁδρόσφαιρον μαλάβαθρον λεγόμενον. ἐκ δὲ τοῦ ὑποδεεστέρου, τὸ μεσόσφαιρον. ἐκ δὲ τοῦ μικροτέρου,

τὸ

τὸ μικρόσφαιρον. ἔνθεν τὰ τρία μέρη τοῦ μαλαβάθρου γίνεται, καὶ τότε φέρεται εἰς τὴν Ἰνδικὴν ὑπὸ τῶν κατεργαζομένων αὐτά. τὰ δὲ μετὰ τοὺς τόπους, διά τε ὑπερβολὰς χειμώνων, καὶ πάγους μεγίστους δυσβάτων τῶν τόπων, εἴτε καὶ θείᾳ τινὶ δυνάμει θεῶν, ἀνερεύνητά ἐστιν.

microſphærum. Hinc tria malabathri genera, quæ ab illis qui ea conficiunt in Indiam feruntur. Regiones autem quæ loca iſta ſequuntur, ſive quod propter ſævas tempeſtates, maximaque frigora, difficillimi ſunt acceſſus, ſive etiam deorum quadam virtute atque potentia, non potuerant adhuc inveſtigari,

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟΣ.

ARRIANVS DE VENATIONE.

LVCA HOLSTENIO INTERPRETE.

NICOLAVS BLANCARDVS GRÆCA E MANVSCRIPTO, ET VERSIO-NEM VARIIS IN LOCIS E-MENDAVIT.

Accedunt

Ex libris emendationum Henrici Stephani quædam Schediasmata.

SERENISSIMO ETRVRIÆ

PRINCIPI

COSMO DE MEDICIS,

PRINCIPI OPTIMO, PIISSIMO, LITERARVM ET LITERATORVM PATRONO INCOMPARABILI, NICOLAVS BLANCARDUS BELGA, LEIDENSIS, ARRIANI LIBRVM DE VENATIONE, D. N. M. Q. E. DEDICABAT. FRANEKERÆ, EX ILLVSTRI ACADEMIA, A. C. M. DC. LXXXI. IDIBUS MAIALIBUS.

CONSPECTVS CAPITVM.

α΄. Προοίμιον, ἐν ᾧ καὶ τὰ Ξενοφῶντι παραλειφθέντα εἰπεῖν οὗτος ἐπαγγέλλεται. I. Procœmium, quo prætermiſſa à Xenophonte ſe dicturum promittit.

β΄. Ὅτι Ξενοφῶν οὐκ ᾔδει Κελτικὰς κύνας, οὐδὲ τὰς ταύταις ὁμοίας. II. Xenophontem canes Gallicos eoremque ſimiles ignoraſſe.

γ΄. Περὶ Κελτικῶν κυνῶν, καὶ οἷαι τὴν ἰδέαν αὐτῶν. III. De Gallicis canibus, & quali corporis ſpecie ſint.

δ΄. Περὶ σημείων ἀφ᾽ ὧν δεῖ τὰς ταχείας τεκμαίρεσθαι κύνας, καὶ τὸ ἐναντίον. IV. De ſignis, quibus canes veloces dignoſcendi, & e contra.

ε΄. Περὶ τοῦ τοῦ συγγραφέως κυνός, ὁποῖά ποτ᾽ ἦν. V. De auctoris cane, & qualis ille fuerit.

ς΄. Περὶ χρωμάτων, καὶ ὡς ἂν ἔχωσι ταῦτα, ὅτι ἀδιάφορον. VI. De coloribus: nec referre qualescumque habeant.

ζ΄. Περὶ τῆς γνώμης τῶν κυνῶν, ὁποῖα ταύτης τὰ σημεῖα. VII. De ingenio canum, ejusque ſignis.

η΄ Περὶ τοῦ, πῶς διαγνωστέον ἀπὸ τοῦ ἐσθίειν τὴν ποιότητα τῶν κυνῶν. VIII. Quomodo ex comeſtione qualitas canum dignoscenda.

θ΄ Περὶ τοῦ, μετὰ τίνων, καὶ πῶς κοιταστέον τὰς κύνας. IX. Cum quibus, & quomodo canes cubare debeant.

ι΄. Ὅτι ἡ τρίψις ταῖς κυσὶν ὠφέλιμος, καὶ πῶς δεῖ ταύτας ἀποτρίβειν. X. Frictionem canibus prodeſſe.

ιά. Ὅτι ἄμεινον δεδέσθαι τὰς κύνας, ἢ λελυμένας εἶναι. x I. Præſtare vinctos potius canes eſſe, quam ſolutos.

ιβ'. Περὶ τοῦ, ἐπὶ πόσον τῆς ἡμέρας προακτέον τὰς κύνας. καὶ πόσας, καὶ ποίας ἐν ταυτῷ λυτέον. x I I. Quoties producendi canes ſingulis diebus, & quot, qualesque ſimul ſolvendi.

ιγ'. Περὶ τοῦ, ποσάκις δεῖ ἐν χειμῶνι ἢ θέρει σιτεῖσθαι τὰς κύνας. x I I I. Quoties hieme vel æſtate canibus præbendus ſit cibus.

ιδ'. Περὶ τοῦ, ποίῳ καιρῷ ἐξακτέον τὰς κύνας ἐπὶ θήραν. x I V. Quo tempore canes ad venationem educendi.

ιέ. Πῶς Κελτοὶ θηρῶσι, καὶ πότε. x V. Quomodo, & quo tempore Galli venentur.

ιϛ'. Περὶ διαστήματος ἀφ' ὅτου δεῖ τῷ λαγῷ, ἐπιλύειν τὰς κύνας, καὶ πόσας ταύτας. x V I. Ex quo intervallo, & quot canes ſimul in leporem immittendi.

ιζ'. Περὶ λαγωῶν, καὶ τίς ἡ τούτων ἀρετή. x V I I. De leporibus, eorumque præſtantia.

ιή. Ὅτι τὸ ἀνακαλεῖν ἐν ταῖς θήραις τὰς κύνας, ἀγαθὸν ταύταις. x V I I I. Conducere canibus, ut inter venandum inclamando excitentur.

ιθ. Ὅτι δεῖ τὸν κύνα καλῶς ἠγωνισμένην καταψῶντα ἐπευφημεῖν. x I x. Canem certamine bene peracto, manu verbiſque blandioribus demulcendum.

κ'. Ὅπως εἰς κυνηγέσιον ἐξιέναι χρὴ τὸν μὴ τὸ θήραμα οὗ ἐστιν ἐγνωκότας. x x. Quomodo ii vena-

venatum prodire debeant, qui neſciunt, quo loco præda commoretur.

κά. Περὶ τοῦ, πῶς θηρῶσιν Κελτοί. XXI. Quomodo Galli venentur.

κβ΄. Ὅτι οὐ χρὴ ἐπιλύειν κύνας νεογνῷ θηράματι. XXII. Canes in tenellæ ætatis prædam non immittendos.

κγ΄. Πῶς θηρατέον ἐλάφους, ἢ ἄλλο τι μέγιστον. XXIII. Quomodo cervos, aliasve majores feras venari oporteat.

κδ΄. Ὅπως Λίβυες μεθ' ἵππων αἱροῦσι μεγάλα θηράματα. XXIV. Quomodo Afri equites majores feras capiant.

κέ. Περὶ τοῦ, ἀφ' οἵας ἡλικίας δεῖ ἐξάγειν εἰς θήραν τὰς θηλείας κύνας. XXV. Qua ætate canes feminæ venatum educendæ.

κϛ΄. Περὶ ἀῤῥένων κυνῶν, ἐφ' οἵας ἡλικίας χρεὼν αὐτοὺς ἐπὶ θήραν ἐξάγειν. XXVI. Canes maſculi qua ætate ad venandum educendi.

κζ. Πῶς ἐπὶ ὀχείαν ἀκτέον τὰς κύνας. XXVII, De admiſſione canum.

κή. Ὅτι εἴ τις ὁρῴη τὴν μίξιν τῶν κυνῶν, οὐκ ἐπιτελεῖται γόνιμος. XXVIII. Coitum canum infecundum eſſe, ſi a quoquam ſpectetur.

κθ΄. Περὶ καιροῦ πρὸς σκυλακείαν ἐπιτηδείου XXIX. De tempore catulis educandis commodo.

λ΄. Πῶς μετὰ τὸ τεκεῖν ἐπαναληπτέον εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς τὸν δρόμον τῶν κυνῶν. XXX. Quomodo canes poſt partum fovendæ, ut priſtinam velocitatem recuperent.

λά. Περὶ ὧν Ξενοφῶν ὑπὲρ ἀνατροφῆς κυνῶν

δια-

διατίθεται. XXXI. Quid Xenophon de canum educatione præcipiat.

λβ'. *Διαφοραὶ ἄῤῥενος καὶ θηλείας κυνός.* XXXII. Differentiæ canis maſculi, & feminæ.

λγ'. *Ὅτι δεῖ τοὺς κυνηγέτας θύειν τῇ Ἀρτέμιδι.* XXXIII. Venatores Dianæ ſacra facere debere.

λδ'. Περὶ τοῦ Κελτῶν νόμου, καὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν γινομένου ἐράνου τῇ Ἀρτέμιδι. XXXIV. De Gallorum inſtituto, & ære in honorem Dianæ collato.

λε'. *Παραίνεσις πρὸς τὸ θύειν τοῖς ἐφόροις τῶν ἐν ἀνθρώποις ἐπιτηδευμάτων.* XXXV Admonitio de ſacris faciendis diis artium, & profeſſionum humanarum præſidibus.

λϛ'. Ἐξ Ὁμήρου *μαρτυρία, ὅτι χρὴ θύειν τοῖς τῶν πραγμάτων εὑρεταῖς ἐν τῇ τῶνδε μεταχειρίσει.* XXXVI. Homeri teſtimonia, quod diis rerum inventoribus ſacrificandum, dum quis eaſdem aggreditur.

APPI-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΗΤΟΙ
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ
Κυνηγετικός.

ARRIANI
SIVE
XENOPHONTIS IVNIORIS
DE VENATIONE LIBER.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α΄.

Προοίμιον, ἐν ᾧ τὰ Ξενοφῶντι παραλειφθέντα εἰπεῖν τοὺς ἐπαγγέλλεται.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΙ τῷ Γρύλλου λέλεκται ὅσα ἀγαθὰ ἀνθρώποις ἀπὸ κυνηγεσίων γίγνεται, καὶ οἱ παιδευθέντες ὑπὸ Χείρωνι τὴν παίδευσιν ταύτην, ὅπως θεοφιλεῖς τε ἦσαν καὶ ἔντιμοι ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. λέλεκται δὲ καὶ καθότι ἔοικεν τῇ πολεμικῇ ἐπιστήμῃ ἡ κυνηγετική. καὶ ἥντινα ἡλικίαν ἔχοντα χρὴ ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ ἔργον, καὶ τὸ εἶδος, καὶ τὴν γνώμην ποῖόν τινα· καὶ περὶ ἀρκύων τε, καὶ δικτύων, καὶ ἐνοδίων, ὁ-

Ms. ἀρκύων τε καὶ &c.

CAPUT I.

Procœmium, quo prætermiſſa Xenophonte ſe dicturum promittit.

QVÆ commoda hominibus ex venatione proveniant, Xenophon Grylli filius expoſuit, & quam cari diis immortalibus, quamque celebres per omnem Græciam fuerint, qui eam artem a Chirone didicerant. Dictum quoque ab eodem, quæ venationi cum re bellica conveniant, & qua ætate, quo corporis habitu, quove ingenio ad hoc ſtudium accedendum: tum etiam quomodo plagæ, caſſes, & retia paranda ſint:

Vel, qua corporis forma.

Verte, quomodo

caſſes, plagæ majores, quæque in viis tenduntur.

Rectius, quomodo arte & dolo capiantur.

ſint: qua ratione tendiculæ feris ponendæ, & quænam tendiculis capi queant: de leporibus quoque, eorumque natura dixit; uti paſcantur, ubi cubilia ſua habeant, & quomodo ſint perveſtigandi: Tum de canibus, quinam veſtigiis perſcrutandis apti, qui inepti ſint; & quibus ſignis, cum ex forma, tum ex operibus utrique dignoſcendi. Nonnulla etiam de aprorum ac cervorum, item de urſorum & leonum venatione attigit; quomodo aſtu, doloque capiantur. Verum quæcumque mihi omiſiſſe videtur, non incuria ille quidem, ſed quod Gallicos canes, & Scythicum Libycumque equorum genus ignoraret: ea ego perſequar, qui & nomen & civitatem cum ipſo communem habeo, iiſdemque venationum, diſciplinæ militaris, & ſapientiæ ſtudiis a puero incubui; præſertim cum & ipſe ſibi perſcribendum exiſtimarit, quæ minus perfecte á Simone de re equeſtri fuerant expoſita; idque non contendendi ſtudio adverſus Simonem, ſed quod hominibus ea uſui futura cognoſceret.

ποῖα χρὴ παρασκευάσασθαι· καὶ πάγας ὅπως ἱστάναι τοῖς θηρίοις, ὅσα πάγῃ ἁλωτά. καὶ περὶ λαγωῶν δὲ λέλεκται, ἥτις ἡ φύσις αὐτῶν, καὶ ὅπως νέμονται, καὶ ὅπου εὐνάζονται, καὶ ὅπως χρὴ μαστεύειν αὐτούς· καὶ περὶ κυνῶν, ὅσαι ἰχνεύειν σοφαί, καὶ ὅσαι πονηραί· καὶ ὅπως ἀπό τε τοῦ εἴδους, καὶ τῶν ἔργων τεκμαίρεσθαι χρὴ ἑκατέρας. ἔστι δὲ ἃ καὶ περὶ συῶν θήρας λέλεκται, καὶ ἐλάφων, καὶ ἄρκτων, καὶ λεόντων, ὅπως σοφίᾳ καὶ δόλῳ ἁλωτά. Οσα δὲ ἐλλείπειν μοι δοκεῖ ἐν τῷ λόγῳ, οὐχὶ ἀμελείᾳ, ἀλλ' ἀγνοίᾳ τοῦ γένους τῶν κυνῶν τοῦ Κελτικοῦ, καὶ τοῦ γένους τῶν ἵππων τοῦ Σκυθικοῦ τε καὶ Λιβυκοῦ. ταῦτα λέξω, ὁμώνυμός τε ὢν αὐτῷ, καὶ πόλεως τῆς αὐτῆς, καὶ ἀμφὶ ταὐτὰ ἀπὸ νέου ἐσπουδακώς, κυνηγέσια, καὶ στρατηγίαν, καὶ σοφίαν· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἃ Σίμωνι περὶ ἱππικῆς ἐνδεῶς λελεγμένα ἦν, ᾠήθη δεῖν ἀναγράψαι· οὐχὶ ἔριδι τῇ πρὸς Σίμωνα, ἀλλ' ὅτι ὠφέλιμα ἐπ' ἀνθρώπους ἐγίγνωσκεν.

ΚΕΦΑΛ. β΄.

Ὅτι Ξενοφῶν οὐκ ᾔδει τὰς Κελτικὰς κύνας, οὐδὲ τὰς ταύταις ὁμοίας.

Ὅτι μὲν δὴ οὐκ ἠπίστατο τὸ γένος τῶν κυνῶν τὸ Κελτικὸν, δοκῶ ἔγωγε ὡς οὐδὲ τεκμηρίων δεῖ πρὸς αὐτό. ἄγνωστα γὰρ ἦν τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης, ὅσα ταύτῃ ᾤκισται, ὅτι μὴ τῆς Ἰταλίας, ὅσα Ἕλληνες κατεῖχον, ἢ ὅσοις κατ᾽ ἐμπορίαν διὰ θαλάσσης ἐπεμίγνυον. ὡς δὲ οὐδὲ ἄλλο γένος κυνῶν ἐγίγνωσκεν, ὃ ἂν κατὰ ὠκύτητα ἔοικεν τῷ Κελτικῷ, τεκμαίρεσθαι ὑπάρχει ἀπὸ τῶνδε· λέγει γὰρ, ὡς ὅσοι ἁλίσκονται λαγωοὶ ὑπὸ κυνῶν, παρὰ φύσιν σώματος ἁλίσκονται, ἢ τύχῃ χρησάμενοι. Εἰ δὲ γ᾽ ἠπίστατο τὰς κύνας τὰς Κελτικὰς, ταὐτὸν τοῦτο δοκεῖ ἄν μοι ἀποφήνασθαι περὶ τῶν κυνῶν· ὡς ὁπόσους λαγωοὺς οὐχ αἱροῦσιν, τούτους οὐ παρὰ φύσιν σώματος αἱροῦσιν, ἢ τύχῃ χρησάμεναι. ὡς ὅσαι γε ἀγαθαὶ τὸ σῶμα, καὶ τὸν θυμὸν γενναῖαι, ταύτας δὲ οὐκ ἄν ποτε διαφύγοι λαγὼς, εἰ μή τις δυσχωρία ἐμποδὼν γένοιτο, ἢ ὕλη ἀποκρύψασα, ἢ καταδύσις τῆς γῆς κοίλη καὶ βαθεῖα ἀφιγμένη, ἢ τάφρος διαδραμόντι ἐν τῷ ἀφανεῖ περισχοῦσα. ἔνθεν δὲ οἶμαι, ὅπως μὲν ἐπὶ τὰς ἄρκυς χρὴ ἐπελαύνειν τὸν λαγὼν, ἐπεξέρ-

Noſter manuſcriptus, οὐχ αἱροῦσιν κύνες κατὰ πόδας παρὰ φύσιν σώματος οὐχ αἱροῦσιν.

CAPVT II.

Xenophontem canes Gallicos eorumque ſimiles ignoraſſe.

Et quod Gallicos canes ignorarit, id nulla probatione indigere exiſtimo: necdum enim cognitæ erant gentes, quæ eam Europæ partem incolunt, præter Italiæ oram quam obtinebant Græci, eoſque, quibuſcum commercia maritima exercebant; nec ullum aliud genus canum, quod Gallicos velocitate æquaret, ipſum cognoviſſe, id ex eo conjicere licet, quod ait: *Quotquot lepores a canibus capiuntur, præter corporis naturam aut caſu fortuito capiuntur.* Nam ſi Gallicos canes noviſſet, idem puto affirmaſſet de canibus: Quotquot lepores canes e veſtigio non capiunt, eos præter naturam & conſtitutionem corporis non capiunt, aut caſu quodam fortuito, nam qui corpore ſunt bene compoſito, animoque generoſo, eos nullus unquam lepus effugiat, niſi locorum difficultas ſit impedimento, aut ſilvarum latebræ tegant, vel cava ac profunda terræ caverna oculis ſubducat, aut foſſa occultum effugium præbeat. Qua re factum exiſtimo, ut tam prolixe diſſerat, quomodo lepus in retia compellendus: & ſi retia tranſierit, quomodo per-

perſequendus curſu, preſſoque veſtigio iterum perquirendus; donec feſſus, victusque labore capiatur. At ſi quis bonos habeat canes, ei nec retibus eſſe opus, nec effugientem perveſtigandum, id vero nuſpiam indicavit; ſed eum duntaxat exponit venandi modum, quo Cares & Cretenſes utuntur.

χρῆναι τὸν λαγῶ· καὶ εἰ διαδράμοι ἐς ἄρκυς, ὅπως χρὴ μετιέναι αὐτὸν, καὶ ἀνευρίσκειν κατὰ τὸ ἴχνος, ἔς τε ἁλῶναι ἀπειρηκότα ὑπὸ καμάτου. ὅτι δὲ οὐδὲν οὔτε δικτύων δεῖ τὸν κύνας ἀγαθὰς κεκτημένον, οὔτε τοῦ ματεύειν διαφυγόντα, οὐδαμοῦ τοῦτο ἐδήλωσεν· ἀλλ᾽ ἢ τὴν θήραν ταύτην μόνην ἐξηγεῖται, ἣν Κᾶρές τε, καὶ Κρῆτες θηρῶσιν.

CAPVT III.

De Gallicis canibus, & quali corporis ſpecie ſint.

CEterum Galli etiam abſque retium uſu venantur, quotquot quidem non victum venando quærunt, ſed ipſam honeſtam voluptatem quam venatio habet conjunctam. nam & iſthic genus canum eſt veſtigiis odorandis non minus aptum, quam Caricum & Creticum, ſed ſpecie turpe ac brutum. Veſtigant autem & ipſi cum clangore & latratu, ut Carici, qui clangendo feram inſequuntur; ſed iſti multo vehementiores ſunt, & minus ſui compotes, ubi veſtigium ſuboluerint. Quin etiam pridianis nonnunquam nimis acriter excitantur; adeo ut nimium illorum clangorem, eumque ſimilem in omni veſtigio, non minus curſu quam cubitu impreſſo, averſarer. Verum in perſequendo reperiendoque, ubi lepus ſe loco moverit, nec Caricis,

Immo τὰ δρομαῖα καὶ τὰ εὐναῖα ἴχνη ſunt cur-

ΚΕΦΑΛ. γ΄.

Περὶ Κελτικῶν κυνῶν, καὶ οἷαι τὴν ἰδέαν αὐταί.

Θηρῶσι δὲ καὶ Κελτοὶ ἀφαιροῦντες ἄρκυς, ὅσοι γε οὐκ ἀπὸ κυνηγεσίων βιοτεύουσιν, ἀλλ᾽ αὐτοῦ τοῦ ἐν θήρᾳ καλοῦ ἕνεκα. ἔστι γὰρ καὶ ταύτῃ κυνῶν γένος ἰχνεῦσαι μὲν οὐ μεῖον σοφὸν, ἢ τὸ Καρικὸν καὶ Κρητικόν. τὴν δὲ ἰδέαν αἰσχρὸν καὶ θηριῶδες. Καὶ αὗται ἰχνεύουσι ξὺν κλαγγῇ καὶ ὑλαγμῷ, ὅπως αἱ Καρικαὶ ἐπικλάζουσι· ἀλλ᾽ αὗταί γε ἔτι μᾶλλον ἔκφρονες γίγνονται, ἐπειδὰν αἴσθωνται ἴχνους. καὶ ἔστιν ὅτε καὶ ἐπ᾽ ἑώλοις ὑπερλαμπρύνονται, ὥστε ἐκεμέμφθην ἔγωγε αὐτῶν τό τε πολὺ τῆς κλαγγῆς, καὶ ὅμοιον ἐπὶ παντὶ ἴχνει. καὶ τῷ δρομαίῳ οὐ μεῖον ἢ τῷ εὐναίῳ μεταθεῖν· καὶ ἀνευρίσκειν τὸν ὑποκινήσαντα, οὔτε τῶν Καρικῶν φαυλότεραί εἰσιν, οὔτε

Codex noſter, [illegible]. Male.

τῶν Κρητικῶν, ὅτι μὴ κατὰ ὠκύτητα· ἀγαπητὸν γοῦν εἰ καὶ ἕνα λαγὼν χειμῶνος ὥρᾳ κατακινοῖεν· τοσαύτην διατριβὴν ἐς τὸ ἀναπαύεσθαι αὐτῷ παρέχουσιν, εἰ μή τι ἄρα ὑπὸ θορυβουμένων κυνῶν ἁλῴη ἔκφρων γενόμενος. Καλοῦνται δὲ Εγουσίαι αἵδε αἱ κύνες, ἀπὸ ἔθνους Κελτικοῦ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχουσαι· οὗ πρῶτον, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ἔφυσάν τε, καὶ εὐδοκίμησαν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τούτων, ὅτι ἄν τις τῷ λόγῳ ἐπεξέλθοι, λελεγμένα ἐρεῖ πρὸς Ξενοφῶντος τοῦ παλαιοῦ, οὐδὲν γὰρ ἴδιον, οὐδὲ διάφορον ἐν τῷ μαστεύειν ἢ μεταθεῖν ἐπιδεικνύουσι, πλήν γε δὴ εἴ τις ἐθέλοι περὶ τῆς ἰδέας αὐτῶν λέγειν, ὡς ἔμοιγε οὐ δοκεῖ ἄξιον, ὅτι μὴ αὐτὸ τοῦτο εἰπεῖν μόνον, ὡς εἰσιν δασεῖαί τε καὶ πονηραὶ ἰδεῖν· καὶ ὅσαι γενναιόταται αὐτῶν, αὗται αἱ πονηρόταται. ὥστε εὐδοκιμεῖ ἐν Κελτοῖς ὁ ἀπεικάσας αὐτὰς τοῖς ἀνὰ τὰς ὁδοὺς πτωχεύουσι. καὶ γὰρ φωνὴ αὐταῖς γοερά τε καὶ ἐλεεινή ἐστι. καὶ οὐχ ὡς θυμούμεναι ἄρα πρὸς τὸ θηρίον ἐπικράζουσιν ἐν τῇ ἰχνείᾳ, ἀλλὰ ὡς οἰκτιζόμεναι καὶ λιπαροῦσαι. περὶ μὲν δὴ τούτων οὐκ ἄν τις ἀναγράψαι μοι δοκεῖ ὅ, τι καὶ λόγου ἄξιον. αἱ δὲ ποδώκεις κύνες αἱ Κελτικαί, καλοῦνται μὲν οὐέρτραγοι κύνες φωνῇ τῇ Κελτῶν· οὐκ ἀπὸ ἔθνους οὐδενός, καθάπερ αἱ Κρητικαί, ἢ Καρικαί, ἢ Λάκαι-

Lege cum libro ſcripto, κατακαίνοιεν, id eſt, conficiant, Interimant, Peremant. Sic quoque codex noſter. Sed legendum, Σεγούσιαι.

nec Creticis ſunt inferiores, niſi quod velocitate cedunt. Quocirca boni conſulendum, ſi vel unum leporem hiberno tempore excitent, tantum ipſi ſpatii relinquunt ad interquieſcendum, niſi forte canum tumultu perturbatus opprimatur. Canes illi Seguſii appellantur: quod nomen a gente quadam Gallica obtinent: ubi mea quidem opinione provenerunt principio, & in precio eſſe ceperunt. At de his nihil dici poterit, quod non a Xenophonte ſeniore dictum ſit prius: nihil enim peculiare, aut diverſum ab aliis in indagando vel perſequendo præ ſe ferunt, niſi quis de forma eorum loqui velit, quod mihi vix operæ precium videtur: ni forte id unum dicat, eos hirſutos, & aſpectu turpes eſſe; & generoſiſſimos quoſque turpiſſimos: adeo ut celebris cujuſdam ſententia inter Gallos feratur; qui mendicis ſtipem per vicos mendicantibus illos comparabat: nam vocem flebilem, miſerabilemque edunt; & veſtigia feræ non acri, atque animoſo, ſed miſero, & quaſi dolore expreſſo latratu premunt: Atqui de his nemo quidem quidquam relatu dignum ſcripturus mihi videtur. Ceterum Gallici canes maxima pedum velocitate pollentes, Gallorum lingua vertragi vocantur: non ab aliqua gente, ut Cretici, Carici, vel Laconici,

ſoria, & cubile ſuum petentis feræ veſtigia.

Verte, *Vox enim illis gemebunda & miſerabilis eſt: neque tanquam ipſi feræ iraſcentes, clamorem edunt dum inveſtigant,*

nici, ſed ut inter Creticos quidam Διάπονοι, hoc eſt, induſtrii, a ſtudio laboris atque induſtria; & ἴταμαι, ſive præcipites, a ſubita vehementia; & mixti, ab utroque genere: eadem iſti a celeritate appellantur. Generoſiſſimis autem nihil ſpecie, viſuque pulcrius eſt, ſive oculos, ſive corpus univerſum, ſive etiam pilum atque colorem ſpectes; ita in maculoſis mira conſpicitur varietas; & queis ſimplex color eſt, in iis & ipſe enitet, ac jucundiſſimum venatori ſpectaculum præbet.

ſed vulus miſericordiam moventes & rogantes.

ναι· ἀλλ' ὡς τῶν Κρητικῶν αἱ Διάπονοι, ἀπὸ τοῦ φιλοπονεῖν. καὶ ἴταμαι, ἀπὸ τοῦ ὀξέως· καὶ αἱ μικταὶ, ἀπ' ἀμφοῖν· οὕτω δὲ καὶ αὗται ἀπὸ τῆς ὠκύτητος. Τὴν δὲ ἰδέαν, καλόν τι χρῆμά εἰσιν, κατά τε τοὺς ὀφθαλμοὺς αἱ γενναιόταται αὐτῶν, καὶ κατὰ τὸ σῶμα ἅπαν, καὶ τὴν τρίχα, καὶ τὴν χρόαν· οὕτω ταῖς τε ποικίλαις ἐξανθεῖ τὸ ποικίλον. καὶ ὅσαις αὐτὴ ἡ χρόα ἐστὶν, ἀποστίλβει καὶ αὕτη. καὶ ἔστιν ἥδιστον θέαμα ἀνδρὶ θηρευτικῷ.

Emendo, ἴταμαι, ἀπὸ τ[illegible] ὀξέως. Id eſt, *iraces, au aſpectu.* ἀνὴρ θηρευτικὸς non eſt venator, ſed venationis ſtudioſus. Hæc verba, ἀποστίλβει καὶ αὕτη, non ſunt in codice noſtro manuſcripto.

CAPVT IV.

De ſignis, quibus canes veloces dignoſcendi, & e contra.

CEterum, & ego dicam, quibus ſignis veloces ac generoſi canes dignoſcendi; tum quorum obſervatione degeneres, tardique diſcernantur. Primum igitur longi ſint a capite ad caudam; neque enim ullum aliud celeritatis, & generoſitatis ſignum æque certum in omni canum genere reperiri poteſt, atque longitudo: ut vice verſa brevitas tarditatem, & degenerem animum arguit. Equidem canes vidi, quibus plurima inerant vitia; verum quod longo eſſent corpore, veloces erant & animi pleni. Nec majores, ubi cetera paria

ΚΕΦΑΛ. δ'.

Περὶ σημείων ἀφ' ὧν δεῖ τὰς ταχείας τεκμαίρεσθαι κύνας, καὶ τὸ ἐναντίον.

ΛΕξω δὲ καὶ αὐτὸς, ἀφ' ὁποίων τινῶν χρὴ τεκμαίρεσθαι τὰς ὠκείας τε καὶ γενναίας, καὶ τίσιν αὖ στερισκόμενον τὶς τῶν νεῶν, τὰς ἀργούς τε καὶ βραδείας ἀποκρίνοι αὐτῶν. πρῶτα μὲν δὴ μακραὶ ἔστωσαν ἀπὸ κεφαλῆς ἐπ' οὐράν. ἓν γὰρ οὐδὲν οὕτω τεκμήριον ἐς ὠκύτητά τε, καὶ γενναιότητα εὕροις ἂν ἐπιλεγόμενος ταὐτὸν ἐπὶ πάσῃ ἰδέᾳ κυνὸς, ὡς τὸ μῆκος· καὶ τοὐναντίον, τὴν βραχύτητα, ἐς τὸ βραδὺ καὶ ἀγεννές. ὥστε ἤδη ἔγωγε ἰδὼν πολλὰ ἄλλα κακὰ ἐχούσας κύνας, ὅτι δὲ μακραὶ ἐτύγχανον, ὠκεῖαι ἦσαν, καὶ θυμοειδεῖς. Καὶ μὴν καὶ αἱ μείζονες, εἰ τὰ

τὰ ἄλλα ὅμοιαι τύχοιεν, κατ' αὐτὸ τὸ μέγεθος εὐφυέστεραι τῶν σμικρῶν. φαῦλαι δὲ τῶν μεγάλων, ὅσαι τὰ μέλη ἀπαγεῖς, καὶ ἀξυμμέτρως τε. φαυλότεραι ἂν εἶεν οὕτω γε ἔχουσαι τῶν σμικρῶν, εἰ τὰ ἄλλα κακὰ ἴσα προσείη αὐταῖς. Ἐχέτωσαν δὲ τὰς κεφαλὰς ἐλαφρὰς, καὶ ἀρθρώδεις· εἰ δὲ γρυπαὶ ἢ σιμαὶ εἶεν, οὐ πάνυ τι μέγα διαφέρει τοῦτο· οὐδ' εἰ τὰ ὑπὸ τοῖς μετώποις ἰνώδη ἔχοιεν, οὐδὲ τοῦτο ἐν μεγάλῳ ποιητέον. ἀλλ' αἱ βαρυκέφαλοι, μόνον πονηραί, καὶ ὅσαις παχέα τὰ ῥύγχη, καὶ μὴ ἐς ὀξὺ, ἀλλὰ ἀθρόως ἀπολήγει. Καὶ αὗται οὐκ εὐκέφαλοι. Τὰ δὲ ὄμματα ἔστω μεγάλα, μετέωρα, καθαρὰ, λαμπρὰ, ἐκπληκτικὰ τὸν θεώμενον· καὶ κράτιστα μὲν τὰ πυρωπὰ, καὶ ὑπαστράπτοντα, οἷα παρδάλεων, ἢ λεόντων, ἢ λυγκῶν· δεύτερα ἐπὶ τούτοις τὰ μέλανα, εἰ τύχοι ἀναπεπταμένα τε καὶ γοργὰ ἰδεῖν· τρίτα δὲ τὰ χαροπά. οὐδὲ γὰρ, οὐδὲ τὰ χαροπὰ φαῦλά ἐστιν, οὐδὲ φαύλων κυνῶν ξύμβολα, εἰ καὶ ταῦτα τύχῃ καθαρὰ καὶ γοργὰ ἰδεῖν.

Scribo, καὶ ἀξύμμετροι, ὥστε φαυλότεραι ἂν εἶεν.

ſint, ob ſolam magnitudinem minoribus præſtant. Ceterum inter magnos canes vitioſi ſunt, qui membra habent male compacta: iique multo deteriores ſunt parvis, ſi cetera vitia paria iis adſint. Capita habeant levia, & nervoſa: ſed adunci, an ſimi fuerint, parum intereſt, nec id magni faciendum, ſi fibræ ſub vultu emineant: ii dumtaxat mali ſunt, queis caput ponderoſum eſt, & nares obeſæ, atque illæ non in acumen deſinentes, ſed obtuſæ, atque hæc quidem capitis ſpecies optima. Oculi autem magni ſint, elati, puri, lucidi, & qui intuentis aciem præſtinguant: ac potiſſimi quidem ſunt ignei, quique fulguris inſtar, ut pardorum, leonum, vel lyncum oculi, coruſcant: proximi ſunt nigri, ſi quidem aperti fuerint, viſuque torvi: tertio deinde loco ſequuntur cæſii: nam nec cæſii oculi mali ſunt, nec malorum canum indicia; modo & ipſi puri, torvique aſpectu fuerint.

ΚΕΦΑΛ. έ.

Περὶ τοῦ τοῦ συγγραφέως κυνὸς, ὁποία ποτ' ἦν.

ΕΠεί τοι αὐτὸς ἔθρεψα ἐγὼ κύνα χαροπὴν, εἰ καί τινα χαροποτάτην· καὶ αὕτη ὠκεῖά τε ἦν, καὶ φιλόπονος, καὶ εὔψυχος,

CAPUT V.

De auctoris cane, & qualis ille fuerit.

NAm & ipſe canem educavi cæſium quantum fieri poteſt maxime: atque is & velox, & induſtrius, &

animoſus ; pedibuſque optimus erat : adeo ut dum ætas eſſet integra , ſolus quatuor leporibus ſufficeret. Ceterum manſuetiſſimus eſt (ſupererat enim adhuc cum hæc ſcriberem) & heri amantiſſimus: neque ullus mihi antehac canis fuit , qui me , atque amicum meum & venationis ſocium Megillum tanto amore proſequeretur ; nam dum curſu intermiſſo quieſcit , nuſquam a nobis , aut ſaltem alterutro noſtrum divellitur. Sed ſi ego domi ſim , ipſe mecum commoratur , & comitatur prodeuntem, & gymnaſium adeuntem aſſectatur, corpuſque exercenti aſſidet: & redeuntem præcedit, ſubinde reſpiciens , ut ſciat , num forte de via deflexerim : & ſimul ac me conſpexerit , abblanditus nonnihil rurſum præcedit. At ſi publici negotii cauſa prodeam , adeſt amico meo, idemque erga eum facit. Sin alteruter noſtrum corporis morbo detineatur , nuſpiam ab eo diſcedit ; & ſi vel exiguo temporis intervallo videat , libere aſſilit , quaſi ſalutans: & lætabundus ſalutationi teſtandæ voce blanda oggannit : cumque cœnanti adeſt , nunc uno , nunc altero pede contingens, ſibi quoque aliquid cibi tradendum monet : tum vocalis admodum eſt , ut vix credam , me alium unquam vidiſſe vocaliorem : & quacumque re indigeat , voce ſignificat. Cumque tenellus adhuc flagro

καὶ ὠκύπους· ὥστε καὶ τέτταρσιν ἤδη ποτὲ λαγωοῖς ἐφ' ἡλικίας αὐτήρκησεν. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ πρᾳοτάτη τέ ἐστιν (ἔτι γάρ μοι ζῇ, ὁπότε ταῦτα ἔγραφον) καὶ φιλανθρωποτάτη. καὶ οὔπω πρόσθεν ἄλλη κύων, ὡς αὕτη, οὔτε ἐμὲ ἐπόθησεν, οὔτε τὸν ἑταῖρον τὸν ἐμὸν καὶ συνθηρον τὸν Μέγιλλον· ἐπειδὰν γὰρ τοῦ δρόμου ἀποπαύσηται, οὐκ ἔτι ἡμῶν γε, ἢ θατέρου ἀπαλλάττεται. ἀλλ' εἰ μὲν ἐγὼ ἔνδον εἴην, ἅμα ἐμοὶ διατρίβει, καὶ προϊόντα ποι προπέμπει, καὶ ἐπὶ γυμνάσιον ἰόντι ἐφομαρτεῖ, καὶ γυμναζομένῳ παρακάθηται. καὶ ἐπανιόντος πρόεισιν, θαμινὰ ἐπιστρεφομένη ὡς καταμανθάνειν μή πῃ ἄρα ἐξετράπην τῆς ὁδοῦ. ἰδοῦσα δὲ καὶ ἐπιμειδιάσασα, αὖθις αὖ πρόεισιν. Εἰ δὲ ἐπί τι ἔργον πολιτικὸν ἴοιμι, ἥδε τῷ ἑταίρῳ τῷ ἐμῷ ξυνεστιν, καὶ πρὸς ἐκεῖνον τὰ αὐτὰ ταῦτα δρᾷ· ὁπότερος δὲ ἡμῶν κάμνει τὸ σῶμα, ἐκείνου αὖ οὐκ ἀπαλλάττεται. εἰ δὲ καὶ ὀλίγου χρόνου ἴδοι, ἐπιπηδᾷ ἀτρέμα, ὥσπερ ἀσπαζομένη· καὶ τῷ ἀσπασμῷ ἐπιφθέγγεται, οἷα φιλοφρονουμένη· καὶ δειπνοῦντι ξυνοῦσα συνάπτεται ἄλλοτε ἄλλῳ τοῖν ποδοῖν, ὑπομιμνήσκουσα, ὅτι καὶ αὐτῇ ἄρα μεταδοτέον εἴη τοῦ σιτίου. καὶ μὴν πολύφθογγός ἐστιν, ὡς οὔπω ἐγὼ ἰδεῖν μοι δοκῶ ἄλλην κύνα. καὶ ὅσων δεῖται, τῇ φωνῇ

σημαίνει. καὶ ὅτι σκυλακευομένη μάλιστα ἐκολάζετο, εἴ τις εἰς τοῦτο ἔτι μάστιγα ὀνομάσειεν, ἀπελθοῦσα τὸν ὀνομάσαντα, καὶ ὑποπτήξασα λιπαρεῖ, καὶ τὸ στόμα ἐφαρμόζει τῷ στόματι ὡς φιλοῦσα, καὶ ἐπιπηδήσασα ἐκκρέμαται τοῦ αὐχένος, καὶ οὐ πρόσθεν ἀνίησι, πρὶν τῆς ἀπειλῆς ἀποπαῦσαι τὸν θυμούμενον. ὥστε οὐκ αὖ ὀκνῆσαί μοι δοκῶ καὶ τὸ ὄνομα ἀναγράψαι τῆς κυνός, ὡς καὶ ἐς ὕστερον ἀπολελεῖφθαι αὐτῆς, ὅτι ἦν ἄρα Ξενοφῶντι τῷ Ἀθηναίῳ κύων, Ὁρμὴ ὄνομα, ὠκυτάτη καὶ σοφωτάτη, καὶ ἱερωτάτη. Ὦτα δὲ μεγάλα ἔστω ταῖς κυσὶν, καὶ μαλθακὰ, ὥστε ὑπὸ μεγέθους, καὶ μαλακότητος ἐπικεκλασμένα φαίνοιτο. οὕτως ἂν εἴη κράτιστα. οὐ μήν τι ἀλλὰ καὶ εἰ ὀρθὰ φαίνοιτο, οὐ πονηρόν· εἰ μὴ σμικρά τε εἴη καὶ σκληρά. τράχηλος δὲ μακρός τε ἔστω, καὶ περιφερὴς, καὶ ὑγρός· ὥστε εἰ ἀντιτείνοις ἀπὸ τῶν δέρεων τὰς κύνας ἐς τοὐπίσω ἐπικλᾶσθαι δοκεῖν τὸν τράχηλον δι' ὑγρότητα καὶ μαλακότητα. Στήθη τε πλατέα ἀμείνω τῶν στενῶν. καὶ τὰς ὠμοπλάτας διεστώσας ἐχέτωσαν, καὶ μὴ ξυμπεπληγυίας, ἀλλ' ὡς οἷόν τε λελυμένας ἀπ' ἀλλήλων. σκέλη στρογγύλα, ὀρθὰ, εὐπαγῆ. πλευρὰς ἐρρωμένας. ὀσφὺν πλατεῖαν, ἰσχυρὰν, μὴ σαρκώδη, ἀλλὰ νεύροις πεπληγυῖαν. λαγόνας ἀνειμένας· ἰσχία μὴ συνδεδεμένα. κενεῶνας λα-

Emendandum è noſtro codice, ξυμπεπηγυίας. Et mox, πεπηγυίας.

flagro aliquando cæſus fuerit, ſi quis jam eo fine flagrum dumtaxat nominet, illi obviam procedit, preceſque ſubmiſſus admovet, atque os ori tamquam deoſculaturus applicat, & ſubſiliens inhæret collo, nec ante diſcedit, quam is qui iraſcitur, minas ponat: adeo ut nec nomen iſtius canis prodere me pigeat, qui in poſterum extet fuiſſe aliquando Xenophonti Athenienſi canem nomine Hormen, velociſſimum, ſapientiſſimum atque ſacerrimum. Aures vero magnæ molleſque ſint canibus, ut præ magnitudine, ac mollitie fractæ videantur: illæ enim præſtantiſſimæ ſunt: ſed nec id malum, ſi arrectæ appareant, modo ne breves & duræ ſint: ſit collum longum, rotundum, & flexibile: adeo ut ſi canes collo ligatos validiori niſu retrahas, id præ nimia flexibilitate, & mollitie infractum videatur. Pectora lata anguſtis præſtant: ſcapulas diſiunctas habeant, non connexas, ſed quammaxime a ſe invicem diſſolutas. Crura longa, recta, bene compacta, Latera valida, dorſum latum, firmum, non carnoſum, ſed nervis innexum. Ventres demiſſos: coxas non commiſſas invicem, ilia vacua, caudas exiles, longas, hirſutas, molles & flexibiles:

Rectius, *Ventres ſolutos, coxendicem non coartatam, ilia concava.*

cau-

caudam extremam pilis ſpiſſioribus oblitam: internodia longa & bene compacta. Si crura poſteriora anterioribus longiora habeat, melius acclivia percurret, ſin anteriora poſterioribus, rectius declivia: ſi utrimque æqualia fuerint, melius planitiem. Verum cum difficilius ſit in loco acclivi a lepore non ſuperari, eo quod lepus longe melius per acclivia currit, illi mihi canes præſtantiores videntur, quibus poſteriora crura longiora ſunt anterioribus. Pedes autem rotundi & firmi, omnium optimi.

γανάς. οὐρὰς λεπτὰς, μακρὰς, δασείας τὴν τρίχα, ὑγρὰς, εὐκαμπεῖς, τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς δασύτερον. ὑποκώλια μακρὰ, εὐπαγῆ. σκέλη δὲ εἰ μὲν τὰ ὀπίσθια ἔχοι μείζω τῶν ἔμπροσθεν, τὰ ὄρθια ἂν μεθέοιεν ἄμεινον. εἰ δὲ τὰ ἔμπροσθεν τῶν ὀπισθίων, τὰ κατάντη. εἰ δ' ἴσα εἴη ἄμφω, τὰ πεδία· ἐπεὶ δὲ χαλεπώτερον ἐν ὀρθίῳ μὴ ἡττηθῆναι λαγώ, ὅτι καὶ ὁ λαγὼς τὰ ὄρθια θεῖ ἄμεινον, ἐκεῖναί μοι δοκοῦσι γενναιότεραι αἱ κύνες, ὅσαι τὰ ὄπισθεν μείζονα ἔχουσι τῶν ἔμπροσθεν· πόδες δὲ οἱ περιφερεῖς καὶ στερροὶ κράτιστοι.

CAPVT VI.

De coloribus: nec referre qualeſcumque habeant.

COlores quoſcumque tandem obtineant, parum refert: etiamſi omnino nigri, aut rufi, vel albi fuerint. Nec ſimplicem colorem, ut feritatis ſignum ſuſpectum habeas: ſed quicumque demum fuerit color, nitidus puruſque eſto. Pilus autem canibus, ſive hirſuti generis fuerint, ſive glabri, tenuis, denſus, & mollis ſit. Omnium vero præſtantiſſimi ſunt maſculi, qui in magno & bene compacto corporis habitu flexibili quadam mollitie feminis ſimiles videntur: feminæ autem, quæ generoſo

ΚΕΦΑΛ. ϛ'.

Περὶ χρωμάτων, καὶ ὡς ἂν ἔχωσι ταῦτα, ὅτι ἀδιάφορον.

ΤΑ δὲ χρώματα οὐδὲν διοίσει ὁποῖα ἂν ἔχωσιν· οὐδ' εἰ παντελῶς εἶεν μέλαιναι, ἢ πυρραὶ ἢ λευκαί· καὶ οὐδὲ τὸ ἁπλοῦν χρὴ ὑποπτεύειν τοῦ χρώματος ὡς θηριῶδες· ἀλλὰ τὰ ὄντα ἔστω στιλπνὰ καὶ καθαρά· καὶ ἡ θρίξ, εἴτε οὖν τοῦ δασέος γένους, εἴτε τοῦ ψιλοῦ τύχοιεν οἱ κύνες, λεπτὴ ἔστω καὶ πυκνὴ, καὶ μαλθακή. κράτιστοι δὲ ἄρρενες μὲν, ὅσοι μεγάλοι τε καὶ εὐπαγεῖς ὄντες, ὑπὸ ὑγρότητος θηλείαις ἐοίκασι· θήλειαι δὲ, ὅσαι διὰ τὸ γενναῖον, καὶ μυώδεις τοῦ σω-

ani-

ματος ἄῤῥεσι. τὰ μὲν δὴ σώματος ταῦτά τις ἂν δοκεῖ μοι ἐπισκοπῶν, ἀποχρῶντα τεκμήρια ποιεῖσθαι εἰς γενναιότητα, καὶ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων.

ΚΕΦΑΛ ζʹ.

Περὶ τῆς γνώμης τῶν κυνῶν, ὁποῖα ταύτης τὰ σημεῖα.

ΟΥ μείονα δὲ καὶ ἡ γνώμη τῶν κυνῶν ἐς ἑκάτερα τεκμηριοῦσθαι παρέξει τῷ ὡς χρὴ ὁρῶντι. αὗται μὲν ὅσαι σκυθρωπαὶ κύνες πρὸς ἅπαντας, οὐ γενναῖαι. εἰ δὲ ἔστιν αἳ δύζοις ἂν πρὸς μὲν τοὺς ἀγνῶτας χαλεπαί, τοὺς δὲ ἀνατρέφοντας προσφιλεῖς, καὶ τοῦτο ἀγαθὸν μᾶλλον, ἢ κακόν. ἤδη δὲ ἔγνων κύνα, ἥτις οἴκοι μὲν κατηφὴς ἦν, καὶ οὐδενὶ τῶν πλησιαζόντων ἔχαιρεν· ἐπὶ θήραν δὲ ἐξαγομένη ὑπερευφραίνετο, καὶ παντὶ τῷ προσελθόντι προσμειδιῶσα, καὶ προσσαίνουσα, διεδήλου, ὅτι ἀνιᾶται οἴκοι μένουσα. καὶ τοῦτο ἀγαθόν. Κράτισται δὲ αἱ φιλανθρωπόταται· καὶ ὅσαις οὐκ ἔστιν ξένον ὄψις ἀνθρώπου οὐδενός· ὅσαι δὲ ἀνθρώπους δεδίασι, καὶ ὑπὸ ψόφου ἐκπλήττονται, καὶ θορυβώδεις εἰσίν, καὶ ἐπὶ πολλὰ καὶ εἰκῇ κινοῦνται, καὶ ταῦτα ἀλόγιστά ἐστιν, καὶ οὐκ ἔμφρονα· καθάπερ ἄνθρωποι οἱ δειλοὶ καὶ ἔκφρονες, οὕτω δὲ καὶ αἱ κύνες αἱ τοιαῦται οὔποτε ἂν εἶεν γεν-

animo, & toroſo corpore maſculos æquant. Atque hæc quidem corporis ſigna ſi quis obſervet, meo judicio ſatis ſuperque ex iis animi præſtantiam, ex contrariis autem contraria colligere poterit.

CAPVT VII.

De ingenio canum, ejuſque ſignis.

NEc minus ex indole canum in utramque partem poterit conjectare, quiſquis recte eam inſpexerit: nam qui promiſcue in omnes ſæviunt, degeneres ſunt: ſi quos acres, & vehementiores erga ignotos, erga nutricium blandos deprehenderis, id quoque bonum potius, quam malum ſignum. Ipſe tamen canem novi, domi quidem triſtem, nec ulli abblandientem, qui ad venandum eductus maxima geſtiebat alacritate, atque omnes blandiſſime adulando ſe invitum domi deliteſcere teſtabatur. Et hoc quidem bonum eſt, ſed omnium præſtantiſſimi ſunt, quibus plurimum adeſt humanitatis, & queis nullius hominis conſpectus novus atque inſolens accidit. At illi qui homines metuunt, & ſtrepitu terrentur, ac tumultus excitant, & ſæpius nullaque de cauſa commoventur, bruti ſunt, parumque animoſi: nam ut homines timidi degeneri ſunt animo, ita hujuſmodi canes nequaquam ſunt ani-

moſi. Mali quoque ſunt, qui vinculo ſoluti in aperto campo vocati non revertuntur ad ductorem, ſed reſiliunt: & qui blande revocantis vocem contemnunt; minitantem vero præ metu accedere non audent. ſed canem libere vagantem etiam ex ipſo curſu ad venatorem non vocantem reverti oportet, ut oſtendat ſibi non deeſſe animum obtemperandi: & ſi venator non comprehendat, rurſum curriculo abit, rurſumque redit. Illi vero bene edocti ſunt, qui ad venatoris vocem non metu, ſed præ amore, atque honore nutricii ſui ſeſe ſubmittunt: inſtar illorum, qui Magnum regem adorant: nec id bonum eſt, canem vinculo exſolutum in campo quietum ſubſiſtere, niſi ſenio fuerit confectus: id enim ignaviam oſtendit. Ceterum generoſis canibus hiſpidum ſupercilium eſt, vultuque terribili apparent: inceſſus quoque levis & creber, & ſuſpenſo veſtigio; quin & transverſis incedunt lateribus, & cervicem, ut equi luxuriantes altius erigunt.

Κυναγωγὸς non eſt venator, ſed magiſter canum, vel nutritor canum. Julius Firmicus Aſtronomicῶν v, 8. *Similiter & nutritores canum Moloſſorum, Vertagorum, & qui ſunt ad venationes accommodati.*

ναῖαι. Κακαὶ δὲ καὶ ὅσαι λυθεῖσαι τοῦ δεσμοῦ ἐν χωρίῳ οὐκ ἐπανίασιν ἐπὶ τὸν ἀγρευτὴν καλούμεναι, ἀλλ' ἀποσκιρτῶσι· καὶ ἣν μὲν πρᾴως μεταχαλῇς, καταφρονοῦσιν· ἣν δὲ σὺν ἀπειλῇ, δειμαίνουσαι, οὐ προσίασιν. ἀλλὰ χρὴ ἀποσκιρτήσασαν τὴν κύνα καὶ περιδραμοῦσαν ἐπανιέναι ἐπὶ τὸν κυναγωγὸν, εἰ καὶ μὴ καλοίη αὐτὸς, σημαίνουσαν ὅτι οἵα τε ὑπακούειν, εἰ ἤδη ἐθέλοι· ἔτι δὲ εἰ μὴ λαμβάνοιτο, πάλιν αὖ ἀποσκιρτάτω, καὶ πάλιν ἐπανίτω. πεπαιδευμέναι δὲ ἔσονται φθεγξαμένου τοῦ κυναγωγοῦ ὑποκατακλίνονται, μὴ ὑπὸ δέους, ἀλλὰ φιλοφρονούμεναι τὸν τροφέα καὶ τιμῶσαι, καθάπερ οἱ προσκυνοῦντες μέγαν βασιλέα· οὐδὲ τὸ ἵστασθαι δὲ ἐν πεδίῳ λυθεῖσαν κύνα ἀγαθὸν, εἰ μὴ πρεσβυτέρα τύχοι· ὄκνον γὰρ σημαίνει. ταῖς δὲ γενναιοτάταις καὶ ἐπισκύνιον πρόσεστι, καὶ σοβαραὶ φαίνονται· καὶ τὸ βάδισμα κοῦφον, καὶ πυκνὸν, καὶ ἄκρον· καὶ μεταβάλλουσι τὰς πλευρὰς, καὶ τὸν τράχηλον ἀνατείνουσιν, καθάπερ οἱ ἵπποι, ἐπειδὰν λαμπρύνωνται.

CAPVT VIII.

Quomodo ex comeſtione qualitas canum dignoſcenda.

CAnum alii avide vorant, alii modeſte comedunt: ſed modeſtia generoſiorem

ΚΕΦΑΛ. η'.

Περὶ τοῦ, πῶς διαγνωστέον ἀπὸ τοῦ ἐσθίειν τὴν ποιότητα τῶν κυνῶν.

ΕΣθίουσι δὲ αἱ μὲν λάβρως, αἱ δὲ κοσμίως. καὶ τὸ κόσμιον γενναιότερον τοῦ ἀκόσμου· ἀγα-

Immo', *ὅσαι μὴ κακόσιτοι*, melius interpretaberis, *qui non ſunt delicati.* Liber ſcriptus male, *καὶ οὐδὲ ὀσμή.* Scribe, *ἄλριτον.*

ἀγαθαὶ δὲ ὅσαι μὴ κακόσιτοι, ἀλλ' ἄρτῳ ἢ μάζῃ χαίρουσι· κράτιστον γὰρ κυσὶν τοῦτο σιτίον. καὶ οὐ δέος, μὴ ὑπερεμπλησθεῖεν ὑπ' αὐτοῦ. ἄμεινον δὲ εἰ καὶ ξηρᾷ τῇ τροφῇ χαίροιεν. εἰ δὲ καὶ ὕδατι καταβρέχοις, καὶ τούτῳ χαίροιεν, οὐ κακόν. καμούσῃ δὲ ἐμβάλλειν ἢ ὕδωρ ἀπὸ κρέως λιπαροῦ, ἢ βοὸς ἧπαρ ἐν σποδιᾷ θερμῇ φρύξαντα, ἔπειτα τρίψαντα καθάπερ ἀλφίτου ἐπιπάττειν. καὶ τοῖς γε σκυλακευομένοις ἀγαθὸν τοῦτο ἐς τὸ πῆξαι τὰ μέλη, ἐπειδὰν ἀποπαύσωνται τοῦ γάλακτος· τὸ γάλα δὲ σκυλακεύεσθαι κράτιστον ἐς ἔνατον μῆνα, καὶ πορρωτέρω. καὶ καμούσῃ δὲ καὶ μαλακιζομένῃ ἀγαθὸν, καὶ πόμα καὶ σιτίον. ἀγαθὸν δὲ καὶ ἡ ἀσιτία καμνούσῃ.

canem arguit, quam aviditas: ſunt & illi boni, qui malis, ſpurciſque cibis abſtinent, & pane ac maza gaudent: nam hic cibus omnium maxime canibus conducit: nec metuendum, ne nimium illo ſeſe ingurgitent. Optimum autem ſignum eſt, ſi cibo ſicco delectentur; neque id malum, ſi aqua perfuſa gaudeant. Cani ægrotanti jus carnis pinguióris exhibendum, cui jecur bubulum ſub cinere calido toſtum, tritumque farinæ inſtar inſpergatur. Idem quoque catulis id primis prodeſt ad corroborandos artus, ubi a lacte depelluntur. ſed lac catulis enutriendis omnium optimum eſt in nonum uſque menſem, & amplius; ægrotis quoque & infirmioribus in potu ac cibo exhibitum prodeſt, & cum cibi faſtidio laborant.

Verte, *nam hic cibus canibus fortiſsimus.*

Rectius, *feſsis & ægrotis.*

ΚΕΦΑΛ. θ'.

Περὶ τοῦ, μετὰ τίνων, καὶ πῶς κοιταστέον τὰς κύνας.

Οὐδὲν δὲ οἷον εὐνὴ μαλθακὴ καὶ ἀλεεινή· κρατίστη δὲ ἡ μετ' ἀνθρώπου, ὅτι καὶ φιλάνθρωποι ἀποτελοῦνται, καὶ τῷ χρωτὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ χαίρουσιν, καὶ φιλοῦσιν οὐ μεῖον τὸν συγκαθεύδοντα, ἢ τὸν τρέφοντα· καὶ τῶν λυπούντων τὴν κύνα τις αἰσθάνοιτο, ὡς διψάσῃ τε ἐν νυκτὶ ἐπικουρῆσαι, καὶ ἐπειγομένῃ ὑπὸ τοῦ τῶν ἀναγκαίων. γνοίη δ' ἂν καὶ ὅπως αὐ- ἐπιπω-

CAPVT IX.

Cum quibus, & quomodo canes cubare debeant.

Sed nihil æque juvat ac cubile molle & calidum. Optimum tamen, ſi cum homine cubent: quod & humaniores evadant, & hominum conſuetudine gaudeant: nec minus ament eum, quo cum cubent; quam qui cibum præbet: ſentiet quoque ſi male habeant, ut ſitienti noctu potum præbeat: & ſi quid neceſſarium deſit, curam gerat: ſciet etiam, quomodo re-

requieſcant; nam ſi noctem exegerint inſomnem, non tutum eſt eos venatum educere: nec ſi frequenter inter dormiendum excitentur; vel ſi quid ciborum evomuerint, quod facile ſciri poterit, ſi quis cum eis cubet. Peſſimum id eſt, ſi canes cum canibus cubent: at multo peius, ſi inter cubandum ſe invicem contingant: nam ubi homo cum canibus cubat, tollit vitia cutis: ſed cum canes ſimul cubant, quibuſcumque tandem cutis vitiis mutuo contactu, & calore ſeſe inficiunt: adeo ut ſcabie ferme ſemper referti ſint, ubi in eodem loco cubant. Idem quoque ex fœtore provenit; quem gravem, atque acrem ſenties, ſi locum aliquem ingrediaris, ubi multi canes ſimul quieſcunt.

σθω. Εἰ γὰρ ἀγρυπνήσειαν, ἐξάγειν ἐπὶ θήραν οὐκ ἀσφαλές. οὐδ' εἰ ἐπιστάζοιεν θαμινὰ ἐν τῷ ὕπνῳ· οὐδ' εἴ τι ἀπεμέσειε τῶν σιτίων. ταῦτα δὲ γνοίη ἂν ὁ συναναπαυόμενος. Κακίστη δὲ κοίτη κυνῶν μετὰ κυνῶν πολὺ πλέον, εἰ δὲ ἐπιψαύουσιν ἀλλήλων ἀναπαύοιντο. ὡς ἄνθρωπος μὲν συγκαθεύδων κυσὶν ἀφαιροῖτο χρωτὸς τὸ ἀνιαρὸν· αἱ δὲ κύνες ἐν ταὐτῷ ἀναπαυόμεναι ὅτι περ πονηρὸν τοῦ χρωτὸς τῷ πλησιάζειν τε καὶ ἀναθερμαίνειν ἐπάξουσιν· ὥστε ψώρας ἐμπίπλαται τὸ πολύ, ἐπεί τι ἐν ταὐτῷ ἀναπαύονται). τούτου δὲ τὸ αἴτιον, καὶ ἡ ὀσμή, ἐπειδὰν εἰσέλθῃς, οὗ κύνες πολλαὶ ἀναπαύονται), οὕτω χαλεπή τέ ἐστι καὶ δριμεῖα.

CAPVT X.

Frictionem canibus prodeſſe.

MVltum quoque canibus frictio totius corporis prodeſt, non minus quam equo: utilis enim eſt ad confirmandos, & corroborandos artus: tum pilum mollem, cutemque nitidam reddit, atque omnia eius vitia expurgat. Perfricandum autem dorſum & lumbi manu dextera, ſiniſtra interim ventri ſuppoſita: ne preſſus deſuper canis labantibus genubus aliquid mali patiatur: latera autem,

ΚΕΦΑΛ. ι.

Ὅτι ἡ τρῖψις ταῖς κυσὶν ὠφέλιμος, καὶ πῶς δεῖ ταύτας ἀποτρίβειν.

ΜΕγα δὲ ὄφελος κυνὶ καὶ τρῖψις τοῦ σώματος παντός, οὐ μεῖον ἢ ἵππῳ. τά τε γὰρ μέλη πῆξαι καὶ ῥῶσαι ἀγαθή. καὶ τὴν τρίχα μαλθακὴν ἐργάζεται, καὶ τὴν χρόαν στιλπνήν. καὶ τοῦ χρωτὸς ἀποκαθαίρει ὅτι περ πονηρόν. τρίβειν δὲ τὰ μὲν νῶτα καὶ τὴν ὀσφὺν τῇ δεξιᾷ, ὑποθέντα τὴν ἀριστερὰν τῇ λαγόνι, ὡς μὴ ἐπιθλιβομένων ἄνωθεν τὴν κύνα ἐκλάζουσαν κατακάμπτειν. τὰς δὲ

πλευ-

πλευρὰς ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ, καὶ τοὺς γλουτοὺς μέχρις ἄκρων ποδῶν, καὶ ὠμοπλάτας ὡσαύτως· ἐπειδὰν δὲ ἱκανῶς φαίνωνται ἔχειν, ἐπαίρειν τῆς οὐρᾶς λαβόμενον, καὶ ἀνατείναντα ἀφιέναι. ἡ δὲ διασείσεταί τε ἀφεθεῖσα, καὶ δήλη ἔσται, ὅτι ἠγάπησε τὸ πραχθὲν.

ΚΕΦΑΛ. ια'.

Ὅτι ἄμεινον δεδέσθαι τὰς κύνας, ἢ λελυμένας εἶναι.

Δεδέσθαι δὲ κύνα γενναίαν δι' ἡμέρας, ὥσπερ τι ἄλλο ἀγαθόν· εἰ δὲ μὴ, ἀναγώγους ἀποτελεῖσθαι ἀνάγκη· καὶ εἴποτε ἄρα δεσμοῦ δεηθεῖεν, ἀσχάλλουσιν, καὶ κλαυθμυρίζονται, καὶ κἀποτίκτουσι τοὺς ἱμάντας· ὥστε σιδήρου δεῖν ἐπ' αὐταῖς, καθάπερ ἐπὶ ἀνθρώποις τοῖς κακούργοις. καὶ ἐσθίειν δὲ ἀνάγκη λελυμένην κύνα πᾶν τὸ ἐμπεσόν· καὶ τὸ ἀκμαῖον τοῦ δρόμου ἀφαιρεῖται αὐτῶν ὁ δι' ἡμέρας περίπατος· ἀλλὰ χρὴ τεταγμένα μὲν περιπατεῖν, τὸ πολὺ δὲ ἀμπαύεσθαι.

ΚΕΦΑΛ. ιβ'.

Περὶ τοῦ, ἐπὶ πόσον τῆς ἡμέρας προακτέον τὰς κύνας· καὶ πόσας, καὶ ποίας ἐν ταὐτῷ λυτέον.

Προάγειν δὲ τὰς κύνας τοὐλάχιστον τετράκις ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἐς ὁμαλὸν χωρίον καὶ καθαρὸν· ἐνταῦθα ἀφιέναι τοῦ δεσμοῦ, τοῦ τε ἀναγκαίου ἕνεκα,

& clunes utraque manu ad extremos pedes perducendi: eodem modo & ſcapulæ: ubi ſatis ſuperque perfrictus videbitur, apprehenſa cauda tollendus, eaque extenſa dimittendus: at ille dimiſſus concutiet corpus, & aperte ſe ea re non indelectatum oſtendet.

CAPVT XI.

Præſtare vinctos potius canes eſſe, quam ſolutos.

IN primis autem conducit canem generoſum interdiu vinctum eſſe: ſin minus, neceſſum eſt eos feros indomitoſque evadere: & ſi quando vinculis alligentur: tum ægre ferentes ululant, & numellas corrodunt: adeo ut ferreis vinculis improborum hominum inſtar coercendi ſunt. Tum canem ſolutum omni cibo promiſcue veſci neceſſum eſt, & diem totum obambulanti currendi vigor perit: ſed moderata quidem ambulatio illis permittenda: ut plurimum tamen quieſcant.

CAPVT XII.

Quoties producendi canes ſingulis diebus, & quot, qualeſque ſimul ſolvendi.

SIngulis autem diebus quater ut minimum in locum planum, liberumque producendi ſunt, & vinculo exſoluti ibidem dimittendi, cum

ad

ad neceſſitatem naturæ, tum ut ſaltu curſuque ſe recreent: ſi pigriores poſt venationem fuerint, ſæpius id faciendum; & bini ac bini ſimul educendi, ut mutuo certamine, ac luſu ſimul ſeſe & oblectent & exerceant. Plures una eademque vice ne ſolvas, ſæpius enim in ſe invicem irruentes plurimum damni inferunt: nec robuſtum & confirmatæ ætatis canem una cum catulo emittas: gravis enim, nec ſine noxa ejus concurſus: nam ubi inſequitur, facile præcedentem occupat, & dum fugit, nullo negotio inſequentem a tergo relinquit: adeo ut catulo neceſſario excidat animus cum utrobique minus valeat: ſed nec infenſi ſibi invicem ſimul ſolvendi, ne malo ſe viciſſim afficiant: nam canes quoque mutuas inimicitias exercent: & nonnulli omnem prorſus amicitiam averſantur, ſicuti homines; præſertim maſculi cum maſculis, & feminæ cum feminis: quod invidia plerumque laborent, neque id ſuſque deque habendum.

Melius, unà cum gravida.

καὶ ἐς τὸ ἀποσκιρτᾶν, καὶ διαθεῖν. Εἰ δὲ ἐργοῦσαι ἀπὸ θήρας τύχοιεν, καὶ πλεονάκις τὸ αὐτὸ τοῦτο δρᾶν· καὶ δύο ἐπὶ δυοῖν ἐν τῷ αὐτῷ, ὥστε ἁμιλλωμένας καὶ παιζούσας, ὁμοῦ μὲν εὐφραίνεσθαι, ὁμοῦ δὲ γυμνάζεσθαι. πολλὰς δὲ μὴ λύειν ἐν ταὐτῷ· ἐμπίπτουσαι γὰρ ἀλλήλαις, ἔστιν ὅτε μεγάλα κακὰ ἐργάζονται· ἀλλὰ μηδὲ σκληρὰν κύνα καὶ πεπηγυῖαν ἅμα τῇ σκυλακευομένῃ λυέτω· βαρεῖα γὰρ αὕτη καὶ ἀνιαρὰ συμφέρεσθαι· καὶ διώκουσά τε αἱρεῖ, καὶ ἀποφεύγουσα ἀπολείπει εὐμαρῶς· ὥστε ἀθυμεῖν ἀνάγκη τὸ σκυλάκιον ἐν ἑκατέρῳ μεῖον φερόμενον. ἀλλὰ μηδὲ ὅσαι διεχθραίνουσιν ἀλλήλαις, μηδὲ ταύτας λύειν ὁμοῦ, ὡς μὴ λυμαίνοιντο ἀλλήλας· εἰσὶν γάρ τοι ἐχθραὶ ἀλλήλαις, καὶ ἄλλαι ἄφιλαι, καθάπερ ἄνθρωποι· καὶ μάλιστα δὴ οἵτε ἄρρενες τοῖς ἄρρεσιν, καὶ αἱ θήλειαι ταῖς θηλείαις, τὸ πολὺ ὑπὸ φθόνου· καὶ οὐδὲ τούτων ἀμελῶς χρὴ ἔχειν.

Ἄφιλαι habet etiam codex noſter, ſed emendo φίλαι.

CAPVT XIII.

Quoties hieme vel æſtate canibus præbendus ſit cibus.

Hiberno tempore ſemel canibus cibus præbeatur, idque paulo ante veſperam: nam & dies contractior eſt,

ΚΕΦΑΛ. ιγʹ.

Περὶ τοῦ, ποσάκις δεῖ ἐν χειμῶνι ἢ θέρει σιτεῖσθαι τὰς κύνας.

Καὶ δὲ χειμῶνος μὲν ὥρα ἅπαξ σιτεῖσθαι τὰς κύνας, ὀλίγον πρὸ τῆς ἑσπέρας· οὔτε γὰρ ἡμέρα βραχεῖα, καὶ χρὴ γεγυμνάσθαι

νάζειν αὐτοὺς, ὥστε εἰ δέοι πόῤῥω τῆς ἡμέρας διαπονεῖσθαι ἐν θήρᾳ, τοῦ λιμοῦ ἀνέχεσθαι. θέρους δὲ ἀγαθὸν καὶ ἄρτου ὀλίγον δοῦναι ἐμφαγεῖν, ὡς μὴ ἀποκναίεσθαι ὑπὸ μήκους. καὶ γὰρ εἰ διψήσειαν, ἀλυπότερον ἂν πίνοιεν ἐμφαγοῦσι. Εἰ δὲ καὶ στέαρ ταριχευόμενον καθείης τοῦ κυνὸς, ἀγαθὸν καὶ τοῦτο· εἰ δὲ μέγα τὸ καῦμα ἐπιφλέγοι, ᾠὸν ἐμβαλόντα εἰς τὴν χεῖρα, καὶ ἀνατείνοντα τοῦ κυνὸς τὸ στόμα καθιέναι, ὡς ἀθρόον καταπιεῖν, καὶ τοῦτο σιτίον τε ἱκανὸν ἔσται αὐτῇ, καὶ ἀναψύξει τὸ ἆσθμα, καὶ ἀναπαύσει τὸ δίψος.

Scriptus, ᾠόν.

& exercitio aſſuefaciendi ſunt, ut ſi diem integrum venationi foret incumbendum, famem perferre valeant. Æſtate præſtat iis nonnihil panis præberi, ne diei longitudine ſegniores fiant; tum ſi ſitiant, minori cum damno poſt ſumptum cibum bibunt: ſed & illud bonum eſt, ſi adipem ſale conditum cani immittas. Verum ubi intenſior æſtus fuerit, præſtat ovum manu capere, & diducto canis rictui ita immittere, ut una vice deglutiat: quod & in victum illi ſufficiet, & halitum refrigerabit, & ſitim reſtinguet.

ΚΕΦΑΛ. ιδ'.

Περὶ τοῦ, ποίῳ καιρῷ ἐξακτέον τοὺς κύνας ἐπὶ θήραν.

Ἐξάγειν δὲ ἐπὶ θήραν ἦρος μὲν, καὶ φθινοπώρου θαμινά. ἀσφαλέσταται γὰρ αἱ ὧραι αὗται ταῖς κυσίν. θέρους δὲ ὀλιγάκις, καὶ τὸ πολὺ διαπνίγονται, εἰ πνῖγος εἴη· οὐ γὰρ ἀνέχονται καύματος αἱ κύνες, ἀλλὰ πολλαὶ ἤδη διώξασαι ἀνὰ κράτος, ἀπεπνίγησαν ὑπὸ τοῦ ἄσθματος. τούτου δὴ ἕνεκα φέρειν χρὴ ὠὰ τὸν κυνηγέτην, ὥστε εἰ ὑπερασθμαίνοι ἡ κύων, καθιέναι ἀθρόα οὐ χαλεπόν ἐστιν, ὅ, τι μᾶλλον ἀναψύχει τε αὐταῖς τὸ καῦμα, καὶ τὸ ἆσθμα ἀμπαύει. εἰ δὲ πίοι ἀθρόον ὑπερασθμαίνουσα, καὶ τοῦτο οὐκ ἀσφαλές. τούτων δὴ ἕνεκα

CAPVT XIV.

Quo tempore canes ad venationem educendi.

AD venationem frequentius producendi ſunt vere, & autumno: quæ anni tempeſtates canibus omnium ſunt tutiſſimæ: rarius autem æſtate, quia calore ſuffocati ſæpenumero deficiunt: nam canes nullo modo ſunt ferendo calori, ſed multi dum intentiſſimis viribus feram perſequuntur, ſuppreſſa reſpiratione ſuffocantur. Quam ob cauſam venator ova ſecum deferat, ut ſi forte reſpirandi difficultas cani oboriatur, ſolida immittat: nihil enim æque nimium æſtum in canibus refrigerando extinguit, & reſpirandi difficultatem ſedat. Neque id periculo caret, ſi dum, reſpiratio difficilior trahitur, nimis avide bibant. Quapropter

propter cavendum, ne nimio calore educantur. Nec hiberno tempore producendi, ſi frigus vehemens fuerit, multo autem maxime, ſi terra fuerit congelata: nam canes in glacie deficiunt; nonnullis quoque ungues pereunt, & pedum plantæ frigore læduntur. Quod ſi animi vehementioris ſint, nimio curſu ipſa quoque pedum oſſa glacie vulnerantur; ſed lepus & levis eſt, & pedes villoſos molleſque habet, ut ſine ulla noxa per glaciem currat.

CAPVT XV.

Quomodo, & quo tempore Galli venentur.

Gallorum opulentiſſimi quique, & voluptatum ſtudioſi ita venantur: Emittunt primo mane ad loca ſuſpecta, qui explorent, ubi lepus deliteſcat: inde aliquis nuntiat, ſi forte lepus conſpectus fuerit; & quot numero fuerint. Deinde ipſi eo progreſſi excitant feram, & canes in eam immittunt: quos ipſi in equis ſequuntur.

CAPVT XVI.

Ex quo intervallo, & quot canes ſimul in leporem immittendi.

Sed quicumque canes egregios habuerit, neque de proximo eos in leporem immittat, nec plures, quam duos: nam etiamſi velociſſimus ſit,

χρὴ φυλάττεσθαι ἐν καύματι ἐξάγειν. Καὶ χειμῶνος δὲ μὴ ἐξάγειν, εἰ τὸ κρύος τύχοι χαλεπόν. καὶ πολὺ δὴ μάλιστα, εἰ πεπηγυῖα ἡ γῆ τύχοι· ἀποκναίονται γὰρ ἐν τῷ κρυστάλλῳ αἱ κύνες. καὶ τοὺς ὄνυχας ἔστιν αἳ ἀπολλύουσι, καὶ τὰ νέρθεν τῶν ποδῶν αὐταῖς ῥήγνυνται· εἰ δὲ εὔψυχοι περισσῶς εἶεν, καὶ τραυματίσειαν ἂν περὶ τῷ κρυστάλλῳ τὰ ὀστᾶ τῶν ποδῶν ἀφειδῶς θέουσαι· ὁ δὲ λαγὼς κοῦφός τέ ἐστι, καὶ δασεῖς ἔχει τοὺς πόδας καὶ μαλακούς· ὥστε ἀλύπως θεῖν ἐν τῷ πάγῳ.

ΚΕΦΑΛ. ιέ.

Πῶς Κελτοὶ θηρῶσι, καὶ πότε.

Θηρῶσι δὲ Κελτοὶ, ὅσοι μὲν πλουτοῦσιν αὐτῶν καὶ τρυφῶσιν· ἕωθεν ἐκπέμπουσιν ἐς τὰ χωρία τὰ ὕποπτα τοὺς κατοπτεύσοντας, ὅπου τυγχάνει ἀναπαυόμενος λαγώς· καὶ ἔστιν ὁ ἀγγέλλων, εἰ τύχοι ὀφθείς, ἢ ὁπόσοι ἂν τύχωσιν· ἔπειτα ἀφικόμενοι μεθιᾶσι τὰς κύνας, ἐξεγείραντες τὸ θηρίον· αὐτοὶ δὲ ἐφ' ἵππων ἕπονται.

ΚΕΦΑΛ. ιϛ'.

Περὶ διαστήματος ἀφ' ὅτου δεῖ τοῦ λαγῶ ἐπιλύειν τὰς κύνας, καὶ πόσας ταύτας.

Χρὴ δὲ ὅστις κύνας ἀγαθὰς ἔχει, μήτε ἐγγύθεν ἐπιλύειν τοῦ λαγῶ, μήτε πλείους δυοῖν· καὶ γὰρ εἰ πάνυ ὠκὺς τύχοι, καὶ πολλὰς πολλάκις κύνας δια-

διαπεφευγὼς, ἀλλά γε ἐξ εὐνῆς ἀνιστάμενον, καὶ ξὺν βοῇ, καὶ κυνῶν ἐπικειμένων, ἐκπλαγῆναι ἀνάγκη, καὶ παλάσσειν αὐτοῦ τὴν καρδίαν. καὶ ἐν τούτῳ πολλάκις γενναῖοι λαγωοὶ ἀκλεῶς ἀπώλοντο, μηδὲν μήτε δράσαντες, μήτε ἐπιδειξάμενοι μνήμης ἄξιον. Ἐὰν δὲ ὑπεκφυγεῖν ἀπὸ τῆς εὐνῆς, ἐς ἀναθαῤῥῆσαι· ὁ δὲ εἰ τύχοι δρομικὸς, ἐπαίρει εὐθὺ τὰ ὦτα, καὶ μεγάλα ἀπὸ τῆς εὐνῆς πηδᾶται· οἱ δὲ καὶ διαῤῥίψαντες τὰ κῶλα, καθάπερ οἱ σκιρτῶντες, τότε ἀπευθύνουσι τὸν δρόμον· καὶ τότε ἄρα ἐστὶν τὸ θέαμα ἄξιον τῶν πόνων, ὅσους ἐπὶ ταῖς κυσὶν πονεῖν ἀνάγκη.

& multos ſæpenumero canes effugerit, nihilo minus ubi cum clamore ex cubili excitatur, caneſque de proximo imminent, exterreri eum neceſſe eſt, & cor metu percelli: atque in hujuſmodi tumultu non raro generoſi lepores ſine ullo memorabili facinore inglorii pereunt. Quare permittendum eſt, ut profugiat ex cubili, & animum recolligat. Ibi ille, ſi curſu valeat, ſtatim arrigit aures, & magnis paſſibus ſeſe ex cubili proripit: canes autem magna membrorum volubilitate, quaſi ſaltabundi, recta curſum in eum intendunt: ibi demum ſpectaculum dignum tantis laboribus, qui canibus impendendi ſunt, exhibetur.

ΚΕΦΑΛ. ιζ΄.

Περὶ λαγωῶν, καὶ τίς ἡ τούτων ἀρετή.

Κράτιστοι δὲ τῶν λαγωῶν, οἱ ἐν τοῖς πεδίοις φανεροῖσιν, καὶ ἀναπεπταμένοις τὰς εὐνὰς ἔχοντες· ὑπὸ θάρσους γὰρ οὐκ ἀποκρύπτουσι σφᾶς, ἀλλὰ προκαλοῦνται, ἐμοὶ δοκεῖν, τὰς κύνας· οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι, ἐπειδὰν διώκωνται, οὐκ ἐπὶ τὰς νάπας φεύγουσιν, οὐδὲ ἐπὶ τὰ ἄλση, εἰ καὶ πάνυ πλησίον τύχοι ὄντα, ὥστε ἀμογητὶ ἀφελέσθαι αὑτοὺς τοῦ κινδύνου· ἀλλ' ἐς τὰ πεδία βιάζονται, ἐρίζοντες πρὸς τὰς κύνας· καὶ εἰ μὲν βραδεῖαι κύνες ἕποιντο αὐτοῖς, τοσόνδε, ὅσον διώκονται, θέουσιν· εἰ δὲ α-

CAPUT XVII.

De leporibus, eorumque præſtantia.

Præſtantiſſimi autem lepores ſunt ii, qui in apertis ac patentibus locis cubilia ſua habent: nam præ virium fiducia ſemetipſos non abſcondunt; ſed, ut mihi videtur, provocant canes: atque hi, ubi canes perſequendo inſtant, non ad ſaltus, ſilvaſque confugiunt, etiamſi in proximo ſint, ut nullo negotio ſe periculo ſubducere queant; ſed vi ſumma per camporum planitiem curſum intendunt, contendentes cum canibus, & ſi quidem canes tardiores inſequantur, tantum currunt, quan-

quantum premuntur: ſin velociores inſtent, fugiunt quantum poſſunt. Vnde ſæpenumero ubi in apertos campos excurrunt, cum canem inſequentem curſu prævalere vident, adeo ut umbra ejus jam tegantur, frequentibus diverticulis, gyriſque illum eludunt, & curſum iterum ad ſaltus convertunt, ſicubi forte latibulum aliquod agnoſcant. Atque ex hoc argumento colligendum eſt canem lepori prævaluiſſe: nam veri venatores non eo fine canes educunt, ut feram capiant; ſed ut curſu cum ea contendant. Quinimo gaudent, ſi quod perfugium lepori obtingat, & ubi eum ad rubetum aliquod ſatis-rarum, & tenue confugiſſe, ibidemque deliteſcere, & certamen jam detrectare vident, revocant canes, præſertim ſi egregie concertaverint: adeo quidem, ut ego ipſe eques non ſemel currentes aſſecutus, & capto ſuperveniens, vivum leporem ſubtraxerim: & retracto, ligatoque cane effugere illum ſiverim, & ſi accederem tardius, quam ut ſervari jam amplius poſſet, percuſſi canibus caput, quod tam egregium, & gnavum adverſarium interemiſſent. Et hac una in re nequaquam cognomini mihi Xenophonti aſſentior: ſed id quidem concedo, quisquis hoc animal videat, dum invenitur, & curſu a perſequentibus premitur, eum cujuſuis rei caræ poſſe obliviſci. Vbi autem capitur, id ego

κεῖσθαι, ὅσῃ δύναμις. πολλάκις δὲ ἤδη ἐς τὰ πεδία ἐκπεσόντες, εἰ αἴσθοιντο ἐφομαρτοῦσαν κύνα ἀγαθὴν, ὡς ἐπισκιάζεσθαι ὑπ᾽ αὐτῆς, θαμινὰ ἐν τοῖς ἐξελιγμοῖς διαῤῥίψαντες αὐτὴν, οἱ δὲ τρέπονται αὖ ἐπὶ τὰς νάπας, ἢ εἴπου καταδύσιν γιγνώσκοιεν· καὶ τοῦτο τεκμήριον ποιητέον, ὅτι ἐκράτησεν ἡ κύων τοῦ λαγῶ· οὐ γάρ τοι ἐπὶ τῷ ἁλῶναι τὸ θηρίον ἐξάγουσι τὰς κύνας, ἀλλὰ ἐς ἀγῶνα δρόμου καὶ ἅμιλλαν οἵ γε τῇ ἀληθείᾳ κυνηγετικοί. καὶ ἀγαπῶσιν, εἰ ἐπιτύχοι ὁ λαγὼς τοῦ διασώσοντος· καὶ καταφυγόντα ἐς ἀκάνθας ἔστιν ὅτε ὀλίγας, εἰ δὲ καὶ ἰδόντες ἐπτηχότα καὶ ἀπαγορεύοντα, ἀνακαλοῦσι τὰς κύνας· μάλιστα δὴ εἰ καλῶς διηγωνίσαντο· ὥστε πολλάκις ἤδη ἔγωγε ἐφ᾽ ἵππου ἐφομαρτῶν τῷ δρόμῳ, καὶ ἁλόντα ἐπελθὼν ζῶντα ἀφειλόμην· καὶ ἀφελόμενος καὶ δήσας τὴν κύνα, ἀφῆκα διαφυγεῖν τὸν λαγών. καὶ εἰ ὕστερος ἀφικόμην, ἢ ὥστε διασῶσαι, ἔπαισα τὴν κεφαλὴν, ὅτι ἀνταγωνιστὴν ἄρα ἀγαθὸν ἀπώλεσαν αἱ κύνες. καὶ τοῦτο μόνον εἰκῆ οὐ ξύμφημι τῷ ἐμαυτοῦ ὁμωνύμῳ, ἀλλὰ εὑρισκόμενον μὲν ὅστις ἴδοι τὸ θηρίον, καὶ διωκόμενον, καὶ μεταθεόμενον, ξυγχωρῶ οἷον ἐπιλάθοιτο ἂν εἴ του

ἐρῴη·

ἐρρωμένῃ· ἁλισκόμενον δὲ ἰδεῖν, οὔτε ἡδὺ τὸ θέαμα ἀποφαίνω, οὔτε ἐκπληκτικόν. ἀλλ' ἀνιαρὸν μᾶλλον, καὶ οὐκ ἂν ἐπί γε τούτῳ ἐπιλαθέσθαι ἄν τινα εἴ του ἐρῴη. Ἀλλ' ἐκείνῳ γε τῷ Ξενοφῶντι οὐκ ἐγνωκότι ὠκείας κύνας, συγγνωστὸν, εἰ καὶ ἁλισκόμενος λαγὼς μέγα θέαμα ἐφαίνετο. Ἐφομαρτοῦντα δὲ τῷ δρόμῳ ἐπικελάζειν, εἰ καὶ μὴ παρακελευσαίμην, οἶδα ὅτι πολλὴ ἀνάγκη· ὥστε καὶ ἄναυδόν τινα ῥῆξαι φωνὴν, οὐ μεῖον, ἢ, ὡς λόγος, τὸν Κροίσου υἱέα.

ſpectaculum, nec viſu jucundum, nec admiratione dignum eſſe affirmo, quin potius ingratum, neque tanti, ut cujuſcumque tandem rei caræ oblivionem inducat. Verum Xenophonti, qui veloces canes prorſus ignoraverit, ignoſcendum, ſi ipſam leporis capturam ſpectaculum egregium eſſe duxerit: id vero maxime neceſſarium eſſe ſcio, ut is qui curſu inſequitur, etiam me non cohortante, clamorem edat, adeo ut vel mutus aliquis non ſecus in vocem prorumperet, quam Crœſi filium feciſſe ferunt.

ΚΕΦΑΛ. ιη'.

Ὅτι τὸ ἀνακαλεῖν ἐν ταῖς θήραις τὰς κύνας, ἀγαθὸν ταύταις.

Καὶ τὴν κύνα δὲ ἀνακαλεῖν ἀγαθόν· χαίρουσι γὰρ τὴν φωνὴν τοῦ δεσπότου γνωρίζουσαι, καὶ παραμυθίαν ἴσχουσιν τῶν πόνων τὸ γινώσκειν, ὅτι θεατὴς αὐταῖς πάρεστιν, καὶ ὅτι οὐ λανθάνουσιν ἀγωνιζόμεναι καλῶς· καὶ δὴ τὸ ἐν πρώτῳ μὲν δρόμῳ ὁσάκις φίλον, ἀνακαλεῖν οὐ κωλύω· ἐν δευτέρῳ δὲ ἢ τρίτῳ, ὁπότε εἰκὸς διαπεπονῆσθαι τὴν κύνα, κωλύσαιμ' ἂν μοι δοκῶ θαμινὰ ἀνακαλεῖν αὐτὴν ὀνόματι, μήποτε ἄρα ὑπὸ μένους καὶ προθυμίας χαρίζεσθαι τῷ δεσπότῃ θέλουσα ἐπὶ τὰ παρὰ τὴν δύναμιν ἐνταθεῖσα, ῥήξειεν τι τῶν ἐντός· πολλαὶ

Contra ſcripſit capite XXII.

CAPVT XVIII.

Conducere canibus, ut inter venandum inclamando excitentur.

Expedit etiam canem ſubinde nomine inclamare, gaudent enim ubi domini vocem agnoſcunt, atque id laboris ſolatium habent, ubi norunt ſpectatorem ſibi adeſſe, ac conſpici ſe, dum ſtrenue gnaviterque certamen cernunt: nec improbo quin in primo curſu quotieſcumque placuerit, voce incites; ſed in ſecundo aut tertio canem jam labore exhauſtum eo minus frequenter ſuo nomine inclamitandum exiſtimo, ne dum animi ardore, & propenſa domino obſequendi voluntate nimium vires intendit, ramices rumpat, quod multis ge-

quantum premuntur: ſin velociores inſtent, fugiunt quantum poſſunt. Vnde ſæpenumero ubi in apertos campos excurrunt, cum canem inſequentem curſu prævalere vident, adeo ut umbra ejus jam tegantur, frequentibus diverticulis, gyriſque illum eludunt, & curſum iterum ad ſaltus convertunt, ſicubi forte latibulum aliquod agnoſcant. Atque ex hoc argumento colligendum eſt canem lepori prævaluiſſe: nam veri venatores non eo fine canes educunt, ut feram capiant; ſed ut curſu cum ea contendant. Quinimo gaudent, ſi quod perfugium lepori obtingat, & ubi eum ad rubetum aliquod ſatis rarum, & tenue confugiſſe, ibidemque deliteſcere, & certamen jam detrectare vident, revocant canes, præſertim ſi egregie concertaverint: adeo quidem, ut ego ipſe eques non ſemel currentes aſſecutus, & capto ſuperveniens, vivum leporem ſubtraxerim: & retracto, ligatoque cane effugere illum ſiverim, & ſi accederem tardius, quam ut ſervari jam amplius poſſet, percuſſi canibus caput, quod tam egregium, & gnavum adverſarium interemiſſent. Et hac una in re nequaquam cognomini mihi Xenophonti aſſentior: ſed id quidem concedo, quisquis hoc animal videat, dum invenitur, & curſu a perſequentibus premitur, eum cujuſuis rei caræ poſſe oblivisci. Vbi autem capitur, id ego

κεῖαι, ὅση δύναμις. πολλάκις δὲ ἤδη ἐς τὰ πεδία ἐκτραπέντες, εἰ αἴσθοιντο ἐφομαρτοῦσαν κύνα ἀγαθήν, ὡς ἐπισκιάζεσθαι ὑπ' αὐτῆς, θαμινὰ ἐν τοῖς ἑλιγμοῖς διαῤῥίψαντες αὐτήν, οἱ δὲ τρέπονται αὖ ἐπὶ τὰς νάπας, ἢ εἴποι καταδύσιν γιγνώσκοιεν· καὶ τοῦτο τεκμήριον ποιητέον, ὅτι ἐκράτησεν ἡ κύων τοῦ λαγῶ· οὐ γάρ τοι ἐπὶ τῷ ἁλῶναι τὸ θηρίον ἐξάγουσι τὰς κύνας, ἀλλὰ ἐς ἀγῶνα δρόμου καὶ ἅμιλλαν οἵ γε τῇ ἀληθείᾳ κυνηγετικοί. καὶ ἀγαπῶσιν, εἰ ἐπιτύχοι ὁ λαγὼς τοῦ διασωθῆναι· καὶ καταφυγόντα ἐς ἀκάνθας ἔστιν ὅτε ὀλίγας, εἰ δὲ καὶ ἰδόντες ἐπτηχότα καὶ ἀπαγορεύοντα, ἀνακαλοῦσι τὰς κύνας· μάλιστα δὴ εἰ καλῶς διηγωνίσαντο· ὥστε πολλάκις ἤδη ἔγωγε ἐφ' ἵππου ἐφομαρτῶν τῷ δρόμῳ, καὶ ἁλόντα ἐπελθὼν ζῶντα ἀφειλόμην· καὶ ἀφελόμενος καὶ δήσας τὴν κύνα, ἀφῆκα διαφυγεῖν τὸν λαγών. καὶ εἰ ὕστερος ἀφικόμην, ἢ ὥστε διασῶσαι, ἔπαισα τὴν κεφαλήν, ὅτι ἀνταγωνιστὴν ἄρα ἀγαθὸν ἀπώλεσαν αἱ κύνες. καὶ τούτου μόνου εἵνεκα οὐ ξύμφημι τῷ ἐμαυτοῦ ὁμωνύμῳ, ἀλλὰ δὴ συγκεχώρηκα μὲν ὅστις ἴδοι τὸ θηρίον, καὶ διωκόμενον, καὶ μεταθεόμενον, ξυγχωρῶ δὴ ἐπιλαθέσθαι ἂν εἴ του

ἐρᾷ·

ἐρώμη· ἁλισκόμενον δὲ ἰδεῖν, οὔτε ἡδὺ τὸ θέαμα ἀποφαίνω, οὔτε ἐκπληκτικόν. ἀλλ' ἀνιαρὸν μᾶλλον, καὶ οὐκ ἂν ἐπί γε τούτῳ ἐπιλαθέσθαι ἄν τινα εἴ του ἐρώη. Ἀλλ' ἐκείνῳ γε τῷ Ξενοφῶντι οὐκ ἐγνωκότι ὠκείας κύνας, συγγνωστὸν, εἰ καὶ ἁλισκόμενος λαγὼς μέγα θέαμα ἐφαίνετο. Ἐφομαρτοῦντα δὲ τῷ δρόμῳ ἐπικελάζειν, εἰ καὶ μὴ παρακελευσαίμην, οἶδα ὅτι πολλὴ ἀνάγκη· ὥστε καὶ ἄναυδόν τινα ῥῆξαι φωνὴν, οὐ μεῖον, ἢ, ὡς λόγος, τὸν Κροίσου υἱέα.

ſpectaculum, nec viſu jucundum, nec admiratione dignum eſſe affirmo, quin potius ingratum, neque tanti, ut cujuſcumque tandem rei caræ oblivionem inducat. Verum Xenophonti, qui veloces canes prorſus ignoraverit, ignoſcendum, ſi ipſam leporis capturam ſpectaculum egregium eſſe duxerit: id vero maxime neceſſarium eſſe ſcio, ut is qui curſu inſequitur, etiam me non cohortante, clamorem edat, adeo ut vel mutus aliquis non ſecus in vocem prorumperet, quam Crœſi filium feciſſe ferunt.

ΚΕΦΑΛ. ιη'.

Ὅτι τὸ ἀνακαλεῖν ἐν ταῖς θήραις τὰς κύνας, ἀγαθὸν ταύταις.

ΚΑΙ τὴν κύνα δὲ ἀνακαλεῖν ἀγαθόν· χαίρουσι γὰρ τὴν φωνὴν τοῦ δεσπότου γνωρίζουσαι, καὶ παραμύθιον ἴσχουσιν τῶν πόνων τὸ γινώσκειν, ὅτι θεατὴς αὐταῖς πάρεστιν, καὶ ὅτι οὐ λανθάνουσιν ἀγωνιζόμεναι καλῶς· καὶ δὴ τὸ ἐν πρώτῳ μὲν δρόμῳ ὁσάκις φίλον, ἀνακαλεῖν οὐ κωλύω· ἐν δευτέρῳ δὲ ἢ τρίτῳ, ὁπότε εἰκὸς διαπεπονῆσθαι τὴν κύνα, κωλύσαι ἂν μοι δοκῶ θαμινὰ ἀνακαλεῖν αὐτὴν ὀνόματι, μήποτε ἄρα ὑπὸ μένους καὶ προθυμίας χαρίζεσθαι τῷ δεσπότῃ θέλουσα ἐπὶ τὰ παρὰ δύναμιν ἐνταθεῖσα, ῥήξειεν τι τῶν ἔνδοθεν· πολλαὶ

Contra ſcripſit capite XXII.

CAPVT XVIII.

Conducere canibus, ut inter venandum inclamando excitentur.

EXpedit etiam canem ſubinde nomine inclamare, gaudent enim ubi domini vocem agnoſcunt, atque id laboris ſolatium habent, ubi norunt ſpectatorem ſibi adeſſe, ac conſpici ſe, dum ſtrenue gnaviterque certamen cernunt: nec improbo quin in primo curſu quotieſcumque placuerit, voce incites; ſed in ſecundo aut tertio canem jam labore exhauſtum eo minus frequenter ſuo nomine inclamitandum exiſtimo, ne dum animi ardore, & propenſa domino obſequendi voluntate nimium vires intendit, ramices rumpat, quod multis ge-

neroſiſſimis canibus exitio fuit: ſed permittendum, tum ut pro ſuo libitu laboret: nullum enim certamen æque laborioſum ut leporis, & canis, ſed ille quocumque velit, curſum dirigit; hic vero aliena veſtigia inſequitur: ille curſum varians, & canem fuga eludens præcedit: hic variato curſu decipitur; & tantum rurſus prævertat, reprehendatque neceſſum eſt, quantum curſu exerrarat. Adhæc locorum difficultates multo magis lepori proſunt, quam cani: teſqua, inquam, aſpera, & ſubereta; tum clivoſa & iniqua loca: cum & levior ſit, nec pedes ob villorum denſitatem locorum aſpritie lædantur. Illud vero omnem difficultatum ſenſum tollit, ubi de vita ſervanda curſu contenditur.

Malim, *aſpera, inquam, & Saxoſa.* Vide Harpocrationem & Heſychium.

γὰρ ἤδη οὕτω γε κύνες, καὶ αἱ γενναιόταται διαφθείρονται· ἀλλὰ τηνικαῦτα ἀφιέναι διαγωνίζεσθαι, ὅπως ἐθέλουσιν· οὐ γάρ τοι οὐδεὶς ὡς ἀγὼν λαγωῷ καὶ κυνί· ἀλλ' ὁ μὲν, ὅποι βούλεται, θεῖ· ἡ δὲ ἄλλῳ ἐφομαρτεῖ· καὶ ὁ μὲν ἐξελίξας τὸν δρόμον καὶ διαρρίψας τὴν κύνα ἵεται τοῦ πρόσω· ἡ δὲ εἰ διαρριφθείη, πλάζεται· καὶ ἀνάγκη φθάσαντα αὖ μεταθεῖν, καὶ ἀναλαβεῖν ὅσον ἐξηνίχθη τοῦ δρόμου. καὶ αἱ δυσχωρίαι πρὸς τοῦ λαγὼ μᾶλλόν τι εἰσὶν, ἢ τοῦ κυνός· οἷά τε τραχέα, καὶ οἱ φελλεῶνες, καὶ τὰ σιμὰ, καὶ τὰ ἀνώμαλα· ὅτι καὶ κοῦφός τε ἐστὶν, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὑπὸ δασύτητος οὐ ῥήγνυνται ἐν τοῖς τραχέσιν. καὶ τὸ περὶ ψυχῆς δὲ θεῖν ἀφαιρεῖται τὴν αἴσθησιν τῶν δυσκόλων.

CAPVT XIX.

Canem certamine bene peracto, manu verbiſque blandioribus demulcendum.

SI canis præda potiatur, vel alia ratione curſu prævaluerit, oportet ut ab equo deſcendens manu eum permulceas, verbiſque blandiaris, caput deoſculeris, aureſque diducas, & proprio nomine appelles: recte ô Cirre, recte ô Bonna, pulcre ô Horme: atque ita ſuo quemque nomine: nam hominum

ΚΕΦΑΛ. ιθ'.

Ὅτι δεῖ τὴν κύνα καλῶς ἠγωνισμένην καταψῶντα ἐπευφημεῖν.

ΕΧουσαν δὲ τὴν κύνα, ἢ καὶ ἄλλως κρατήσασαν τοῦ δρόμου καταπηδήσαντα ἀπὸ τοῦ ἵππου καταψᾶν χρὴ ἐπευφημοῦντα, καὶ τὴν κεφαλὴν φιλεῖν, καὶ τὰ ὦτα ἀποτείνειν, καὶ ὀνομαστὶ ἐπιλέγειν· εὖγε ὦ Κίρρα, εὖγε ὦ Βόννα, καλῶς γε ὦ Ὁρμή· καὶ ὅπερ ἄλλο ἑκάστῃ ὄνομα αὖ τοῦτο ἀνακαλοῦντα· χαίρουσιν γὰρ ἐπαινούμεναι, καθάπερ

καθάπερ τῶν ἀνθρώπων οἱ γενναῖοι. ἡ δέ, εἰ μὴ τύχοι ἀπηγορευκυῖα, προσίεισιν ἐπιμειδιῶσα, καὶ φιλοφρονουμένη. ἀγαθὸν δὲ ἐπὶ τούτῳ καὶ καλινδεῖσθαι τὴν κύνα, καθάπερ τοὺς ἵππους ὁρῶμεν· δῆλον γὰρ ὅτι μὴ ἀπηγόρευσεν ὑπὸ τοῦ δρόμου· καὶ ἅμα τὸν κάματον παύει αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛ κ'.

Ὅπως εἰς κυνηγέσιον ἐξιέναι χρὴ τοὺς μὴ τὸ θήραμα οὗ ἐστιν ἐγνωκότας.

Ὅσοις δὲ οὐκ εἰσὶν οἱ κατοπτεύσοντες, οἱ μὲν αὐτῶν πλείονας συνθήρους συναγαγόντες ἐξίασιν ἐφ' ἵππων, καὶ τὰ ὕποπτα ἐπεξερχόμενοι, ὅπως ἂν τύχῃ ἐξεγερθεὶς λαγώς, μεθιᾶσιν τὰς κύνας. ὅσοι δὲ ἐκ μᾶλλον αὐτουργοί εἰσιν κυνηγεσίων, πεζοὶ ἐξίασιν· εἰ δέ τις αὐτοῖς ἐφ' ἵππου ἐφομαρτεῖ, καὶ οὗτος διώκειν τέτακται ἅμα ταῖς κυσίν. Ἐκπεριίασιν δὲ ἐπὶ μετώπου ταχθέντες· ἔπειτα ἐπ' εὐθείας προελθόντες, ὅσον ξύμμετρον διανύσαι, ἐπιστρέψαντες αὖ ἅμα κάμπτουσιν παρὰ τὰ αὐτὰ διὰ τῶν αὐτῶν, μηδὲν εἰς δύναμιν παραλείποντες τῶν ὑπόπτων. χρὴ δέ, εἰ πλείους κύνας ἐπάγοιντο, μὴ εἰκῇ τεταγμένας ἰέναι· εἰ γάρ τοι ἐξεγερθείη τῆς εὐνῆς λαγώς, οὐκ ἔστιν ὅστις ἀπόσχοιτο μὴ οὐκ ἐφεῖναι τὴν ἑαυτοῦ κύνα· ὁ μὲν ἐπιθυμίᾳ τοῦ θέουσαν ἰδεῖν τὴν

neroſorum inſtar laudibus delectantur: ſi labore fatiſcens prædam non aſſequatur, adulando, atque abblandiendo accedit: ſed bonum eſt canem ſeſe humi tum volutare, quod equos facere videmus: ita enim nec curſu eum defeciſſe apparet, eademque opera feſſas vires inſtaurat.

CAPVT XX.

Quomodo ii venatum prodire debeant, qui neſciunt quo loco præda commoretur.

At quibus exploratores deſunt, ii plures ſimul congregati in equis prodeunt: atque ubi loca ſuſpecta peragrant, ſimul atque lepus excitatur, ibi canes immittunt: ſed qui magis ipſi per ſe venationis ſtudio incumbunt, illi pedites exeunt, uno equite comitante, cui ſimul cum canibus feræ inſequendæ negotium datur. Circumeunt autem fronte ſibi invicem obverſi: dein recta ad juſtum aliquod ſpatium progreſſi rurſus per eadem loca, eodemque tramite iter flectunt, nullum ſuſpectum locum, quoad fieri poteſt, inexcuſſum relinquentes: quod ſi plures canes eduxerint, non incedant promiſcue; nam ubi lepus ex latebris excitatur, nemo eſt, qui non ſuum canem emittere geſtiat, dum vel ſuum quiſque currentem vi-

dere cupit: vel clamore perturbatus ſui non ſatis eſt compos: atque ita lepus abſque ullo certamine toto canum tumultu capitur; & ſpectaculum, maximum operæ precium perit: ſed unus aliquis venationi princeps præficiendus, qui canes binos ac binos conjungat, imperetque ceteris: Si hac lepus ſe proripiat, tu & ille canes immittite: ceteri ne ſolvant: quod ſi illac, tu & iſte. At illi juſſis obtemperent.

CAPVT XXI.

Quomodo Galli venentur.

CEterum Galli dum venantur, canes ſagaces velocibus permiſcent: & illi quidem perveſtigant: ipſi vero aliquantum remoti canes curſu præſtantes manu ducunt, quo potiſſimum lepus curſum directurus videtur, ut canes ad eum prævertendum immittant, idemque canes iſti præſtant, quod Xenophonti retia: ſed hac ratione curſus admodum ſunt confuſi, & lepus quamvis præſtantiſſimus, ut plurimum canum clangore percellitur; & niſi longo intervallo præverterit, ut recolligat animum, nullo negotio ita ſui parum compos capitur. Quicumque igitur recte canem voluerit exſolvere, non immittat eum lepori perturbato, ſed permittat ut primos gyros explicet, & tunc canes immittat: niſi ſpectaculum corrumpere velit.

αὐτοῦ ἕκαστος· ὁ δέ τις ἐμπλακεὶς πρὸς τὴν βολὴν καὶ ἔκφρων γενόμενος· ἁλίσκοιτό τε αὐτοῦ ἀγῶνος ὁ λαγὼς ὑπὸ θορύβου τῶν κυνῶν, καὶ τοῦ θεάματος ὅπερ ὄφελος ἀπολλύοιτο· ἀλλ' ἄρχοντα χρὴ ἐπιτετάχθαι τῇ θήρᾳ, καὶ οὗτος συνδυαζέτω τὰς κυνίας, καὶ ταττέτω, ὡς εἰ ταύτῃ πηδήσειεν, σὺ καὶ σὺ ἐπιλύειν· ἄλλος δὲ μὴ λυέτω. εἰ δὲ ταύτῃ αὖ, σὺ καὶ σύ· οἱ δὲ ἐμπεδούντων τὸ ταχθέν.

ΚΕΦΑΛ. κα΄.

Περὶ τοῦ, πῶς θηρῶσι Κελτοί.

ΘΗρῶσι δὲ Κελτοὶ καὶ ἀναμιγνύοντες τοῖς ἰχνευταῖς κυσὶ τὰς ὠκείας· καὶ οἱ μὲν ματεύουσιν, αὐτοὶ δὲ διΐστανται μετὰ χεῖρας ἄγοντες τὰς κύνας τὰς ἀγαθὰς, οὗπερ μάλιστα εἰκὸς τὸν λαγὼ ἀπευθῦναι τὸν δρόμον, ὥστε ἐφιέναι τῶν κυνῶν, ὅπως ἄν τοι προχωρῇ· καί εἰσιν αἱ κύνες αὗται, ὅπερ αἱ ἄρκυς Ξενοφῶντι ἐκεῖναι· ἀλλ' ἄτακτοί γε οὕτως γίγνονται οἱ δρόμοι· καὶ ὁ λαγὼς, εἰ καὶ πάνυ ἀγαθὸς ὢν τύχοι, τὸ πολὺ ὑπὸ τῆς κλαγγῆς τῶν κυνῶν ἐκπλήττεται· καὶ εἰ μὴ πρὸ πολλοῦ τύχοι προπηδήσας, ὡς καταστῆναι αὐτῷ τὴν γνώμην, ἁλίσκεται δυσμαρῶς ἔκφρων γενόμενος· χρὴ οὖν ὅστις ἐπιλύσαι κύνα ἀγαθὸς, μὴ ἐφιέναι τι θορυβουμένῳ, ἀλλὰ ἐάσαντα ἐξελιχθῆναι τοὺς ἑλιγμοὺς τοὺς πρώτους, οὕτω μεθεῖναι τὴν κύνα· εἰ μὴ διαφθεῖραι θέλει τὴν θέαν.

Forte, ἀλλὰ τακτοί.

ΚΕ-

ΚΕΦΑΛ. κβ'.

Ὅτι οὐ χρὴ ἐπιλύειν κύνας νεογνοῖς θηράμασι.

Νεογνὰ δὲ ἐπιλύειν μὴ θέμις ἔστω· ἀλλὰ χρὴ πειθομένους τῷ ἐμῷ ὁμωνύμῳ ἀφιέναι ταῦτα τῇ θεῷ· ὥστε καὶ τὰς ἰχνευούσας, εἰ οἷόν τε, πειρατέον ἀνακαλεῖν· χαλεπαὶ δὲ ἀνακληθῆναι αὗται· καὶ διαπεινῆς ὑπὸ λιμοῦ· δειναὶ δὲ καὶ καταφαγεῖν τὸν ἁλόντα παντελῶς, ὥστε μόλις ἂν ξύλῳ παίων ἀπαλλάξειας αὐτάς.

Aliud ſcripſiſſe videtur cap. xviii.

CAPVT XXII.

Canes in tenellæ ætatis prædam non immittendos.

Verum nefas eſto canes immittere in tenellam prædam, quæ ex conſilio cognominis mihi auctoris in gratiam Dianæ dimittenda: adeoque ipſi canes ſagaces, ſi fieri poteſt, revocentur: quamvis difficiles ſint revocatu ob famem qua impelluntur: quinimo prædam integram tanta aviditate devorant, ut vix fuſtibus cæſos abſtrahas.

ΚΕΦΑΛ. κγ'.

Πῶς θηρατέον ἐλάφους, ἢ ἄλλο τι μέγιστον.

Χρὴ δὲ ἔλαφον, ἢ τι ἄλλο ἐς μέγεθος πρὸς τοῦτο, τόνδε τὸν τρόπον θηρᾶν, ἐφιέντα τὰς κύνας τὰς γενναίας. μέγα τε γὰρ τὸ θηρίον, καὶ θεῖ ἐπὶ πολὺ, καὶ διαγωνίσασθαι οὐκ ἀσφαλές· καὶ ὁ κίνδυνος οὐ σμικρὸς, κύνα ἀγαθὴν ἐλάφου ἕνεκα διαφθαρῆναι· ἀλλὰ τὰς ἐλάφους ἔνθα τὰ πεδία εὐήλατα, ἐν μὲν Μυσοῖς, καὶ ἐν Γέταις καὶ ἐν Σκυθίᾳ καὶ ἀνὰ τὴν Ἰλλυρίδα ἀφ' ἵππων τῶν Σκυθικῶν, καὶ Ἰλλυριῶν διώκουσιν· αὐτοὶ γὰρ ἐλαυνέσθαι μὲν τὰ πρῶτα οὐκ ἀγαθοί· ἀλλὰ κἂν πάνυ καταφρονήσειας ἰδὼν παραβάλλοντα ἵππῳ Θετταλῷ, ἢ Σικελῷ, ἢ Πελοποννησίῳ· διαπονούμενοι δὲ ἐπίπαν ἀντέχουσιν· καὶ τότε ἂν ἴδοις τὸν μὲν ὠκὺν ἐκεῖνον

CAPVT XXIII.

Quomodo cervos, aliaſve majores feras venari oporteat.

At cervum, ſimiliſve magnitudinis feram generoſiſſimis canibus hoc modo immiſſis venari oportet, nam fera magna eſt, & diu multumque currit, nec ſatis tuto certamine petitur: & haud leve periculum eſt, ne egregius canis cervi cauſa pereat: ſed in campeſtribus locis apud Myſos & Getas, tum in Scythia & Illyrico, Scythicis atque Illyricis equis cervos inſequuntur. Equi enim illi principio quidem haud ita facile ad curſum concitantur: quos licet primo adſpectu contemnas, ſi cum Theſſalo, aut Siculo, vel Peloponneſio equo compares; reſiſtunt tamen quibuſvis laboribus, atque hic mihi celerem aliquem

& magnum equum, qui maximo impetu primum ferebatur, deficere videbis: tenuem vero & ſtrigoſum principio quidem videas alterum antevertere, mox longe a tergo relinquere, tandem feram ipſam aſſequi: qui uſque adeo laborem ſuſtinet, donec cervus deficiat; ille enim curſum remittens, & ore hiante præ languore ſpiritum trahens, tandem reſtat: ut vel de proximo, ſi velis, ſagitta conficere queas veluti pedibus irretitum; vel vivum etiam, ſi id malis, injecto laqueo abducas.

ἵππον καὶ μέγαν, καὶ σφοδρὸν ἀπαγορεύοντα· τὸν δὲ λεπτὸν καὶ ψαφαλέον προθέοντα μὲν παραμείβοντα, ἔπειτα ἀπολείποντα, ἔπειτα ἀπελαύνοντα τὸ θηρίον· ὁ δὲ ἐς τοσοῦτον ἄρα ἀντέχει, ἔστε ἀπαγορεῦσαι τὴν ἔλαφον· ἀπαγορεύσασα δὲ καὶ χανοῦσα ὑπὸ ἀπορίας ἵσταται· καὶ ἔξεστιν ἤδη, εἰ μὲν βούλοιο, ἀκοντίσαι ἐγγύθεν, ὡς πεπεδημένην· εἰ δὲ ἐθέλοις, καὶ ζώσῃ βρόχον περιβαλόντα ἄγειν.

CAPVT XXIV.

Quomodo Afri equites majores feras capiant.

CEterum in Africa equorum genus eſt, quos Numidas vocant, quod nomen ipſi quoque homines obtinent. Hi in Libycis equis non cervos modo, vel capreolos: (nam nec magnus labor, nec præſtantes equi habentur, qui hujuſmodi animalia prehendunt) ſed aſinos quoque ſilveſtres capiunt, qui & velocitate pollent ſumma, & currendi laborem diutiſſime ferunt. Cum enim Græci, qui Cyrum Darii filium ſequebantur, adverſus Magnum regem proficiſcerentur, cum quibus & Xenophon militabat, refert idem Xenophon, dum Arabiæ planitiem tranſirent, apparuiſſe greges aſi-

ΚΕΦΑΛ. κδ'.

Οπως Λίβυες μεθ' ἵππων αἱροῦσι μεγάλα θηρίματα.

ΕΝ δὲ Λιβύῃ ἀφ' ἵππων Λιβυκῶν, οἳ δὴ Νομάδες καλοῦνται, οἵ τε ἄνδρες αὐτοὶ καὶ οἱ ἱππικοὶ ἀπὸ τούτων τῶν ἵππων, μὴ ὅτι ἐλάφους αἱροῦσιν, ἢ δορκάδας. (ταῦτα μὲν γὰρ οὐδὲ διὰ πολλοῦ ἀγῶνος, οὐδὲ ἀγαθοὶ ἵπποι δοκοῦσιν οἱ τοιοῦτόν τι ἑλόντες) ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄνους τοὺς ἀγρίους, οἳ δὴ ὠκύτητι διαφέροντές εἰσιν, καὶ τοῦ ἐπὶ μήκιστον ἀντέχειν θέοντες. Ὁπότε γ' οὖν ἐπὶ Μέγαν βασιλέα ἤλαυνον οἱ ἅμα Κύρῳ τῷ Δαρείου Ἕλληνες, οἷς καὶ Ξενοφῶν συνεστράτευεν. λέγει Ξενοφῶν, οὗ τὰ πεδία τὰ Ἀραβίων ἐξελαύνον, ἀγέλας προφαίνεσθαι τῶν ὄνων τῶν ἀγρίων

καὶ ὑπὸ ἑνὸς μὲν ἱππέων μήποτε ἁλῶναι ὄνον ἄγριον· διεστεμένους δὲ ἄλλους ἐπ' ἄλλοις ἐλαύνειν· τοὺς δὲ πολλοὺς ἀντισχόντας τελευτῶντας ἤδη ἀπαγορεύειν ὑπὸ καμάτου· οὕτως ἄρα καὶ Κύρῳ τῷ Μεγάλου μὲν βασιλέως παιδὶ, Μεγάλου δὲ βασιλέως ἀδελφῷ, οὐκ ἀγαθοὶ διώκειν ἵπποι ἦσαν. Λιβύων δὲ παῖδες ὀκταετεῖς εἰσιν οἱ αὐτῶν, οἱ δὲ οὐ πολλῷ πρεσβύτεροι ἐπὶ γυμνῶν τῶν ἵππων ἐλαύνουσιν ῥάβδῳ χρώμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὅπως Ἕλληνες χαλινῷ, καὶ ἐς τοσοῦτον ἄρα ἐφομαρτοῦσιν τοῖς ὄνοις τοῖς ἀγρίοις, ὥστε τελευτῶντες βρόχον περιβάλλοντες τῷ θηρίῳ ἄγουσιν αὐτὸν, ὁ δὲ ἕπεται ἡττημένος. Οὕτω τοι θηρῶσιν, ὅσοις κύνες τε ἀγαθαὶ καὶ ἵπποι, οὐ πάγαις, οὐδὲ ἄρκυσιν, οὐδὲ βρόχοις, οὐδὲ ἁπλῶς δόλοις καὶ σοφίσμασιν ἐξαπατῶντες τὰ θηρία, ἀλλὰ ἐκ τοῦ εὐθέος διαγωνιζόμενοι. καὶ ἔστιν τὰ θεάματα, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐδὲν τι ἐκείνοις παραπλήσια· ἀλλὰ τὰ μὲν λῃστείᾳ, ἢ κλοπῇ ἔοικεν· τὰ δὲ πολέμῳ τῷ ἀνὰ κράτος διαπολεμουμένῳ. καὶ οἱ μὲν ὡς πειραταὶ λάθρα ἐπιπλέοντες προσφέρονται πρὸς τὰ θηρία· οἱ δὲ καθάπερ Ἀθηναῖοι Μήδων ἐκράτησαν ναυμαχίᾳ περὶ Ἀρτεμίσιον, ἢ περὶ Σαλαμῖνα, καὶ Ψυτταλίαν, ἢ αὖθις περὶ Κύπρον· οὕτω δὲ καὶ οὗτοι τῶν θηρίων ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς κρατοῦσιν.

norum ſilveſtrium, neque ullum ex iis ab uno equite ſolo capi potuiſſe: verum diſpoſitos ex intervallo equites eos excepiſſe invicem. Aſinos autem cum diu reſtitiſſent, tandem nimio curſu defatigatos ſuccubuiſſe; adeo ſcilicet nec ipſe Cyrus Magni regis filius, & Magni regis frater equos habuit, qui eos inſequi valerent: ſed Afrorum pueri quandoque octennes, quandoque paulo majores natu equis non ſtratis, quos virga non ſecus, ut Græci freno, regunt, aſinos illos ſilveſtres venantur, atque adeo fuga premunt, ut tandem injecto laqueo feram abducant: quæ victa ductorem ſequitur. Atque ita quidem ii venantur, quibus canes & equi boni ſunt, ut nec reti, nec plagis, nec laqueis, neque ullis aliis dolis fraudibuſque feras decipiant; ſed directo certamine adverſus eas contendant. Neque iſta ſpectacula mea quidem ſententia cum hiſce ullo modo comparari poſſunt: nam illa latrocinio, vel furto; hæc bello virium robore depugnato ſimilia videntur: atque illi quidem ut piratæ clanculum adnavigantes, feras adoriuntur: hi vero quemadmodum Athenienſes Medos pugna navali ad Artemiſium, vel Salamina, & Pſyttaliam, ac deinde rurſus ad Cyprum ſuperarunt; ſic & ipſi feras aperto Marte vincunt.

CAPVT XXV.

Qua ætate canes feminæ venatum educendæ.

IUſta canis ætas ad curſum ea eſt, ut femina quidem poſt undecimum menſem ad venandum producatur, vel etiam ante a decimo menſe, ſi corpore ſit compacto, nec membris nimium teneris, lepus in loco aperto manu dimittatur, & ipſa de proximo immittatur lepori, ut & viſum ipſum paſcat, & leporem vicinum conſpiciens, ſpe bona laborem perferat: ſed mox alius præſtantior canis immittendus erit, ne catulus nimio affligatur labore, vel feſſus deficiat: ſed alter ille leporem crebro & facili curſu antevertens catulo obviam aget: quem cum ceperit, permittendum eſt, ut dentibus diſcerptum interimat. Verum cum educendi tempus aderit, primum per vias aſperas decurrat: conducit enim hoc exercitium, ut canibus pedes firmi, ſolidique fiant. Deinde is qui canem ducit, in aperto atque eminentiore loco conſiſtat, nec immittat lepori longiori intervallo jam elapſo, quem ipſa canis non viderit: hoc enim Xenophon ille ſenior monet de canibus, qui ad perveſtigandum exercentur: ſed ſi canem velocem lepori non viſo immittas, vagus oberrat, exſilit, atque

ΚΕΦΑΛ κέ.

Περὶ τοῦ, ἀφ' οἵας ἡλικίας δεῖ ἐξάγειν εἰς θήραν τὰς θηλείας κύνας.

ΚΥνὸς ἡλικία ἐς τὸ θεῖν, θήλειαν μὲν μετὰ μῆνα ἑνδέκατον ἐξάγειν ἐπὶ θήραν· πρόσθεν δὲ ἔτι ἀπὸ δεκάτου μηνὸς, εἰ εὐπαγὴς τύχοι καὶ μὴ ὑγρομελὴς, λαγὼ ἀπὸ χειρὸς ἀφιέναι ἐν χωρίῳ περιφανεῖ, καὶ τὴν μὲν ἐγγύθεν ἐφιέναι τοῦ λαγὼ, ὥστε τήν τε ὄψιν αὐτὴν ἐμπιπλάναι, καὶ ἐγγὺς ὁρῶσαν μετ' ἐλπίδος ἀγαθῆς πονεῖν· κύνα δὲ ἄλλην γενναίαν ἐφιέναι ὕστερον, ὡς μὴ ἐπὶ πολὺ κακοπαθήσαι τὴν σκύλακα, μηδὲ ἀπαγορεύσαι ὑπὸ καμάτου· ἡ δὲ θαμινὰ καὶ εὐμαρῶς ἐξελίττουσα τὸν λαγὼ παραδώσει τῇ σκύλακι· ἑλοῦσαν δὲ ἐᾶν σπαράξαι τοῖς ὀδοῦσιν, ἔς τε κατακανεῖν. Ἐπειδὰν δὲ ἐξάγεσθαι ἤδη ὥραν ἔχῃ, πρῶτα μὲν τὰς ὁδοὺς βαδίζειν, ὅσαι τραχεῖαι αὐτῶν· ἀγαθὸν γάρ τι μελέτημα ἐς τὸ πῆξαι τοὺς πόδας ταῖς κυσίν· ἔπειτα ἵστασθαι τὸν ἔχοντα αὐτὰς ἐν χωρίῳ περιφανεῖ καὶ ὑπερδεξίῳ, καὶ φθάσαντα μὲν τὸν λαγὼ καὶ παρελθόντα οὐχ ὁρῶσαν μὴ ἐφιέναι· τοῦτο γάρ τοι περὶ τῶν εἰς ἰχνείαν ἀσκουμένων κυνῶν παραινεῖ ὁ Ξενοφῶν ἐκεῖνος. κύνα δὲ ὠκεῖαν εἰ μὴ ὁρῶσαν ἐπιλύσαις, πλάζεται, καὶ σκιρτᾷ, καὶ ἐκ-

Scribe, κατακαίνειν. Videſis cap 1.1.

φέρει

φρων γίγνεται, καὶ ἀνασοβεῖται· καὶ τοίνυν εἴποτε διαφύγοι αὐτὴν πελασθεῖσαν ἤδη ὁ λαγὼς, οὐκ ἀτρέμα ἔχει ἑαυτὴν, οὐδὲ ἐπὶ τὸν κυναγωγὸν ἐπάνεισιν, οὐδὲ ἀνακαλοῦντος ὑπακούει, ἀλλ' ὑπὸ μελέτης τοῦ θεῖν ἐπὶ μηδενὶ εἰκῇ πλάζεται, καὶ μαινομένῃ ἔοικεν· ἀλλὰ ἵστασθαι μὲν τὸν ἔχοντα τὴν σκύλακα ἐν χωρίῳ, ὁποῖον ἤδη μοι λέλεκται, κρυπτόμενον οὗ μάλιστα τεκμήραιτο ἄν τις, ὅτι πονούμενος ὁ λαγὼς ὑποκάμψας ἥξει· ἰδόντα δὲ διαπεπονημένον ἐγγύθεν ἐφιέναι, μὴ κατὰ στόμα, μηδὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου· ἡ μὲν γὰρ κύων ἐξορμήσασα εὐθὺ ἐξενεχθήσεται· ὁ δὲ λαγὼς ἐξελίξας εὐμαρῶς παραμείψει· τὴν δὲ πολὺ ἀπολειφθῆναι ἀνάγκη, καὶ χαλεπῶς ὑποκάμψαι· καθάπερ αἱ τριήρεις εὐθυπλοοῦσαι οὐκ εὐμαρῶς ἐπικάμπτουσιν, εἰ μὴ ἀνέθειη τὸ πολὺ τῆς εἰρεσίας αὐταῖς, πρὶν ἐπιστρέφεσθαι. ἀλλὰ ἐάσαντα παραμεῖψαι τὸν λαγὼν, ἐκ τοῦ πλαγίου χρὴ ἐφιέναι· ἁλόντος δὲ ἐφομαρτείτω τις σπουδῇ, πρὶν ἐμφορηθῆναι τοῦ αἵματος τὰς κύνας· οὐκ ἐπειδὰν τὰ κρέα ἄγρα περὶ πολλοῦ ποιητέον ἀνδρὶ ἐς κάλλος κυνηγετοῦντι· ἀλλ' ὅτι πονηρὸν μάθημα κυνὶ γενναίᾳ λαγὼ ἐσθίειν. καὶ ἤδη πολλαὶ κύνες οὕτω διεφθάρησαν, ἐπὶ μακρῷ δρόμῳ ἀσθμαίνουσαι ἐνεπλήσθησαν, ἔπειτα πνιγεῖσαι ἀπώλοντο.

amens ſurſum deorſum jactatur. Et ſi quando lepus canem ætatis jam integræ effugiat, nunquam ille quieſcit, nec ad venatorem redit, neque audit revocantem, ſed currendi ſtudio nulla de re furenti ſimilis temere vagatur. Verum is qui catulum ducit, in loco, qualem jam diximus, conſiſtat; eumque abſconſum teneat, quo potiſſimum lepus defeſſus converſo curſu perventurus videbitur: quem ut oppido feſſum viderit, immittat canem de proximo, non fronte adverſa, neque ex oppoſito; nam canis directo impetu nimium proruet: & lepus curſum detorquens facile præteribit: ibi neceſſum eſt eum longius a tergo relinqui, & difficulter curſum flectere: quemadmodum triremes recta curſu provectæ haud facile eum convertunt, niſi diu ante quam circumflectant, remigum operæ intermittantur: ſed ubi leporem præterire ſiverit, canis ex tranſverſo immittendus, quem capra præda celeriter aliquis inſequatur, ante quam canes ſeſe ſanguine ingurgitent; non quod cuiquam honeſti oblectamenti cauſa venanti caro illa magni facienda: ſed quod egregio cani aſſuetudo ſit peſſima, ubi leporem devorare didicerit: tum quod multis canibus id exitio fuerit, qui cum longo curſu anheli ſeſe implevi[ſ]ſent, mox ſuffocati interierierunt.

Rectius, magiſtrum canum, vel, nutritorem canum. Vide cap. VII.

CAPVT XXVI.

Canes maſculi qua ætate ad venandum educendi.

CAnis autem maſculus non ante expletum biennium ad venationem producatur: maſculus enim membra multo tardius ſolideſcunt: nam multi ætate nondum completa laboribus attriti ante tempus perierunt; maxime autem generoſiſſimi quique: hi enim præ animi ardore, quantum poſſunt, curſum intendunt. Tum & cetera quæ in feminis jam facienda diximus, hic eodem modo obſervanda. Coitu quoque intra eam ætatem prohibendi ſunt: cum nec ſemen in iis maturum ſit, ſed tenue ut plurimum & evanidum, quale puerorum eſſe ſolet. Ipſi vero prorſus corrumpuntur, ut vitium illud nullo deinceps pacto emendari queat. Verum exacto triennio juſta admittendi ætas aderit.

CAPVT XXVII.

De admiſſione canum.

ADmittantur autem hoc modo: Obſervandum quando canis menſtruo fluore expurgata fuerit, nam ſemen ante hoc tempus conceptum vix unquam retinent: ſanguinis enim eluvio, ſicut in mulieribus, expellitur: atque

Malim ſimpliciter, q. e. ſanguine exp. fuerit.

ΚΕΦΑΛ. κϛʹ.

Περὶ ἀῤῥένων κυνῶν, ἐφ' οἵας ἡλικίας χρεὼν αὐτοὺς ἐπὶ θήραν ἐξάγειν.

ΑΡῤενα δὲ μὴ πρόσθεν, ἢ διετῆ γενόμενον, ἐξάγειν ἐπὶ θήραν· πολὺ γάρ τοι ὕστερον τοῖς ἄῤῥεσι πήγνυνται τὰ μέλη· καὶ ὁ κίνδυνος οὐ σμικρὸς, ἀλλὰ πολλοὶ ἤδη πρὶν τελειωθῆναι ἀγωνισάμενοι πρὸ ὥρας ἀπώλοντο, καὶ μάλιστα δὲ ὅσοι γενναιότατοι· ὑπὸ γὰρ ὕβριος, τοσοῦτον ὅσον δύνανται, θέουσιν. Τὰ δὲ ἄλλα ὡσαύτως παραφυλάττειν, ὅσα ἐπὶ ταῖς θηλείαις ἤδη μοι λέλεκται, ὅπως πρακτέον. Φυλάττειν δὲ καὶ ἀπὸ ὀχείας ἐντὸς τῆς διετοῦς ἡλικίας· οὔτε γὰρ ἡ γονή πω αὐτοῖς πέπηγεν, ἀλλά ἐστιν ἐξίτηλος τὸ πολὺ, καὶ ἀμαυρὰ, καθάπερ ἡ τῶν παίδων· αὐτοὶ δὲ διαφθείρονται πάμπαν, ὡς μηδὲν ἔτι πράττοντα ὕστερον ὀρθῶσαι τὴν ἁμαρτίαν. ἀλλ' ἀπὸ τρίτου μὲν ἔτους ἐφιέναι ἐν ὥρᾳ ἂν εἴη τῇ ξυμμέτρῳ.

ΚΕΦΑΛ. κζʹ.

Πῶς ἐπὶ ὀχείαν ἀκτέον τὰς κύνας.

ΕΦιέσθωσαν δὲ ὧδε· φυλάξαι χρὴ τὴν κύνα, ἐπειδ' ἂν ἀποκαθαρῇ ἀπὸ τοῦ αἵματος· πρόσθεν δὲ εἰ παραβάλοιεν τὴν γονὴν, τὸ πολὺ οὐ κρατοῦσιν· ἀλλὰ ἐκκλύζεται ὑπὸ τοῦ αἵματος, καθάπερ ταῖς γυναιξίν· προσέχειν δὲ τοῦ

νομὸ

γονῶν ἐνταῦθα· βραχὺς γὰρ χρόνος διαγίγνεται, ἐν ᾧ οὐκ ἔτι μὲν φέρεται αὐτῇ τὸ αἷμα, ἔτι δὲ φυλάττει τὴν ἐπιθυμίαν· ἀγαθὴ δὲ τῇ θηλείᾳ ἡ ἡλικία ἡ ἀπὸ διετοῦς ἐς ἕβδομον ἔτος.

hic animum advertere oportet, quod cum ſanguis fluere deſierit, exiguum adhuc temporis ſpatium coitus deſiderium ſervent: feminis autem ætas integra eſt a biennio uſque in annum ſeptimum.

ΚΕΦΑΛ. κη'.

Ὅτι εἴ τις ὁρῴη τὴν μίξιν τῶν κυνῶν, οὐκ ἐπιτελεῖται γόνιμος.

Κράτιστον δὲ καθεῖρξαι ἐν ταὐτῷ τὸν ἄρρενα ἅμα τῇ θηλείᾳ· αὐτὸν δὲ ἀφανῆ εἶναι ἅμα ταῖς κυσίν· εἰ γὰρ ἐν τῷ ἐμφανεῖ ὁμιλίαι οὐ γόνιμοι, εἰ χρὴ πείθεσθαι ἀνδράσι κυνηγετικοῖς. ὅσα δὲ τοιαῦτα λάθρα ὑπὸ κυνῶν ἐσπουδάσθη, ἐπιτυχῆ γίνεσθαι λόγος· μετὰ ταῦτα δὲ ἐξάγειν μὲν ἐπὶ θήραν· ὁ γὰρ περίπατος ἀγαθὸν ἐς ῥώμην ταῖς κυσίν· ἐφεῖναι δὲ αὐτὰς λαγῷ μηκέτι· κίνδυνος γὰρ διαφθεῖραι ὑπερκαμούσας, ἢ ὑπερταθείσας· καὶ τὸν ἄρρενα δὲ μὴ ἐφιέναι ἐπὶ λαγὼν ὡσαύτως, πρὶν ἀπὸ τοῦ καμάτου ἀμπαύσασθαι καὶ ῥωσθῆναι, ἑξήκοντα ἡμερῶν οὐ μεῖον· ἔπειτα ἐφιέναι ἐς ἀγῶνα οὐδὲν κωλύσει.

CAPVT XXVIII.

Coitum canum infecundum eſſe, ſi a quoquam ſpectetur.

OMnium autem optimum eſt, maſculum cum femina ſolum includi, nec conſpici a quoquam, dum cum feminis rem habet: nam coitus qui in propatulo fiunt, infecundi ſunt, ſi peritis venatoribus credendum. Contra, quæ ſecreto a canibus patrantur, ea feliciter evenire ajunt. Poſtea producendæ quidem ad venationem: decurſio enim vires canibus auget, ſed in leporem non amplius immittendæ: periculum enim eſt, ne nimis intenſo labore corrumpantur. Pari ratione nec maſculus lepori immittatur, donec labore exhauſtus interquieverit, & ut minimum ſexaginta dierum ſpatio vires recuperarit, Deinde nihil vetat, quo minus ad certamen admittatur.

ΚΕΦΑΛ. κθ'.

Περὶ καιροῦ πρὸς σκυλακείαν ἐπιτηδείου.

Κρατίστη δὲ ὥρα ἐς σκυλακείαν ἡ τοῦ ἦρος· εὐκράτως γὰρ αὕτη μάλιστα ἔχει

CAPUT XIX.

De tempore catulis educandis commodo.

ANni tempeſtatum educandis catulis aptiſſima eſt verna, optimo inter frigus calo-

caloremque temperamento: quemadmodum frigus catulorum nutritioni incommodum, cum propter alia, tum ob inopiam lactis. Æſtus vero matribus in nutriendo moleſtus. Autumnus autem ideo deterior eſt vere, quod hiems catulis adhuc infirmis ſupervenit.

CAPVT XXX.

Quomodo canes poſt partum fovendæ, ut priſtinam velocitatem recuperent.

SI autem canem poſt partum priſtinam velocitatem recuperare cupias, ne ſuos ipſam catulos enutrire permittas, niſi quatenus lactis onere levetur: ſed matri ſubtractos, aliis, & quidem maxime generoſis, canibus alendos ſubjicias: nam lac canum degenerum generoſis inimicum eſt. Si vero canis ipſa in poſterum ad curſum minus apta videbitur, præſtat eos matri relinqui, nec alteri ſubrumari. Nam quod & Xenophon ille affirmat, aliena educatio parum auget vires; ſed matrum & lac, & ſpiritus plurimum juvat.

CAPVT XXXI.

Quid Xenophon de canum educatione præcipiat.

ATqui cum catuli jam ipſi oberrare incipiunt, recte eos lacte nutriendos præcipit.

κρύους τε καὶ θάλπους· ὡς τὸ μὲν κρύος τοῖς σκυλακίοις οὐκ ἀγαθὸν ἐς ἀνατροφήν, ἄλλως τε, καὶ ἀπορίᾳ γάλακτος· τὸ δὲ καῦμα ταῖς μητράσιν χαλεπὸν ἐν τῇ ἀνατροφῇ. τὸ φθινόπωρον δὲ ταύτῃ χεῖρον τοῦ ἦρος, ὅτι χειμὼν ἐπιλαμβάνει τὰ σκυλάκια πρὶν παγῆναι.

ΚΕΦΑΛ. λ'.

Πῶς μετὰ τὸ τεκεῖν ἐπαναληπτέον εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς τὸν δρόμον τῶν κυνῶν.

ΤΕκοῦσαν δὲ εἰ μὲν ἔτι θέλοις ἐπαναλαβεῖν τὴν πρόσθεν ὠκύτητα, μὴ ἐᾶν ἐκτρέφειν αὐτήν, ὅτι μὴ ἐς ὅσον ἀποκουφίσαι τὸ πολὺ τοῦ γάλακτος· εἶτα δὲ ἀφελόντα ἄλλαις παραδιδόναι κυσὶν ἐπιλεγομένον γενναίαις· τὸ γὰρ τῶν ἀγεννῶν γάλα οὐ ξύμφυλον ταῖς γενναίαις. Εἰ δὲ μηκέτι ἐς δρόμον ἐπιτηδείως ἔχουσα φαίνοιτο ἡ κύων, κράτιστον ἐᾶν ὑπὸ τῇ τεκούσῃ, καὶ μὴ ὑποβάλλειν ὑφ' ἑτέραν κύνα· αἱ γὰρ θεραπεῖαι αἱ ἀλλότριαι, ἥπερ καὶ Ξενοφῶν ἐκεῖνος ἀποφαίνει, οὐκ εἰσὶν αὔξιμοι· τὸ δὲ τῶν μητρῶν, καὶ τὸ γάλα ἀγαθόν, καὶ τὸ πνεῦμα.

ΚΕΦΑΛ. λα'.

Περὶ ὧν Ξενοφῶν ὑπὲρ ἀνατροφῆς κυνῶν διατάττεται.

ΚΑΙ ὁπότ' ἂν δὲ ἤδη πλανᾶται τὰ σκυλάκια, ὀρθῶς ξυμβουλεύει, ὅτι χρὴ γά-

λακτι

λάχνην ἀνατρέφειν αὐτῶν. καὶ ὅτι αἱ βαρεῖαι πλησμοναὶ τά τε σκέλη αὐταῖς διαστρέφουσιν, καὶ τοῖς σώμασιν νόσους ἐμβάλλουσιν· καὶ τὰ ὀνόματα δὲ ὅτι βραχέα καὶ εὐανάκλητα θετέον ταῖς κυσὶν, καὶ τοῦτο χρὴ πείθεσθαι αὐτῷ· καὶ ὅσα ἀναγέγραφεν ὀνόματα, τὰ μὲν εὑρὼν, τὰ δὲ καὶ αὐτὸς ποιήσας δεξιῶς ἀναγέγραφεν. Εἰ δὲ μήπω ἐθέλοις σκυλακεῦσαι, φυλάττειν, ὡς αὐτέον ἐπιμελέστατα τὰς κύνας, ἐπειδὰν τῇ ἀνάγκῃ ταύτῃ ἔχωνται. ἀποπαυσαμένας δὲ οἱ μαστοὶ σφριγῶσιν, καὶ ὑποπίμπλανται γάλακτος, καὶ τείνεται τὰ ὑπὸ τῇ γαστρί· καὶ ἔστιν τηνικαῦτα οὐκ ἀσφαλὲς ἐπιλύειν κυνὶ ἐπὶ λαγών· ῥήγνυνται γὰρ αὐταῖς αἱ λαγόνες· ὥστε οὐδὲ ἐς τὸ σκιρτῆσαι χρὴ λύειν αὐτὰς ἅμα ἑτέρᾳ κυνὶ ἁμιλλωμένας γὰρ, ἔστιν ὅτε καὶ ὑπὲρ δύναμιν ξυνταθεῖσαι, ἐς ἴσον κίνδυνον καθίστανται. ἀλλὰ κράτιστον περιμεῖναι ἔς τε χαλάσαι αὐταῖς τοὺς μαστούς· τεκμήριον δὲ, ὅτι ἤδη ἀσφαλὲς, ἐπειδὰν αἱ τρίχες ἀπορρέωσιν ἀθρόαι ἐπιφαινομένων· τότε γὰρ λύονται, ἐμοὶ δοκεῖ, ἀπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς πρόσθεν.

Noster codex, ἐπιλύσειν. Forte fuit, ἐπιλῦσαι.

Scriptus male, ἔστε. Aut ſervandum, ἔς τε, vel ſcribe ἔς τε τὸ χ.

Illud quoque bene monet, nimia ventris repletione crura eorum diſtorqueri, & corpora infeſtari morbis. Tum quod nomina brevia & prolatu facilia canibus imponenda eſſe ait: ea quoque in re ipſi fides habenda, uti etiam ubi nomina partim ab aliis inventa, partim ſuopte ingenio apte efficta recenſet. Sin ipſas canes catulos ſuòs nutrire nolueris, obſervandum quam fieri poſſit diligentiſſime, ſi quando ea neceſſitate urgeantur: nam cum nutricatione prohibentur, turgent eis mammæ, & lacte implentur, parteſque ſub ventre diſtenduntur: nec tutum eſt eas tunc in leporem immitti: rumpuntur enim iis ilia, adeo ut nec ad ludendum cum alio cane exſolvi debeant, quia nonnunquam mutua contentione præter vires annixæ in æquale incidunt periculum: ſed expectandum potius donec mammæ deturgeſcant: argumentum autem hoc erit jam ſine periculo eas produci poſſe, cum pili ad contactum confertim defluunt: tunc enim meo quidem judicio priori illa neceſſitate exſolvuntur.

ΚΕΦΑΛ. λϐ΄.

Διαφοραὶ ἄρρενος καὶ θηλείας κυνός.

ΚΑΙ παραστῆναι ἤδη ἐς δρόμον, κύων θήλεια μὲν ὠκυτέρα ἄρρενος, ἄρρην δὲ

CAPUT XXXII.

Differentiæ canis maſculi, & feminæ.

ET ſi quidem curſu inter ſe committantur, canis femina multo velocior eſt maſ-

maſculo: ſed maſculus longe rectiùs labori ſufficit, quam femina; eoque majori in precio habendus; quod quovis anni tempore currit. Præterea cum multæ feminæ bonæ ſint, maſculum vero generoſum reperire difficile ſit, hoc quoque nomine præſtat. Adhæc boni conſulendum, ſi feminæ in quintum annum velocitatem conſervent; quam maſculi etiam ad decimum uſque integram retinent: adeo ut mea ſententia canis maſculus vere generoſus res ſit longe precioſiſſima.

θηλείας διαπονεῖσθαι ἀμείνων· καὶ ὅτι δι' ἔτους θεῖ, πολλῷ τινι ἐντιμότερον τὸ κτῆμα· καὶ ὅτι θήλειαι μὲν πολλαὶ ἀγαθαί, ἄρρενι δὲ γενναίῳ ἐπιτυχεῖν οὐκ εὐμαρές, καὶ ταύτῃ ἐντιμότερον. καὶ ὅτι αἱ θήλειαι μὲν ἀγαπητὸν, εἰ καὶ εἰς πέμπτον ἔτος διαφυλάξειαν τὸ ὠκύ, ἄρρενες δὲ καὶ εἰς δέκατον διαφυλάττουσιν. ὥστε μέγα μοι δοκεῖ τι κτῆμα, ἄρρην κύων τῇ ἀληθείᾳ γενναῖος.

CAPVT XXXIII.

Venatores Dianæ ſacra facere debere.

NEque is ſine propitio divûm numine venatori obtingit: ſed pro adepto munere Dianæ venatrici ſacra debentur: cui etiam poſt venationem ex voto peractam ſacrificandum, & primitiæ prædarum offerendæ: tum vero canes, & venatores eidem divæ patrio ſacrorum ritu luſtrentur.

ΚΕΦΑΛ. λγʹ.

Ὅτι δεῖ τοὺς κυνηγέτας θύειν τῇ Ἀρτέμιδι.

ΚΑΙ οὐκ ἄνευ θεῶν τῆς εὐμενείας παραγίγνεται ἀνδρὶ κυνηγετικῷ· ἀλλὰ χρὴ θύειν Ἀρτέμιδι ἀγροτέρᾳ ἐπὶ τῷ δε τῷ κτήματι· θύειν δὲ χρὴ καὶ ἐπὶ θήρᾳ εὐπράξαντα, καὶ ἀνατιθέναι ἀπαρχὰς τῶν ἁλισκομένων· τῇ θεῷ γε ἀποκαθαίρειν τοὺς κύνας, καὶ τοὺς κυνηγέτας κατὰ τὰ πάτρια, ὡς νόμος.

CAPVT XXXIV.

De Gallorum inſtituto, & ære in honorem Dianæ collato.

QVibuſdam Gallis mos eſt quotannis Dianæ ſacra facere, alii ſtipem collatitiam deæ offerunt; & pro lepore quidem duos obolos

ΚΕΦΑΛ. λδʹ.

Περὶ τοῦ Κελτῶν νόμου, καὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν γινομένου ἐράνου τῇ Ἀρτέμιδι.

ΚΕλτῶν δὲ ἔστιν οἷς νόμος καὶ ἐνιαύσια θύειν τῇ Ἀρτέμιδι· οἱ δὲ καὶ θησαυρὸν ἀποδεικνύουσι τῇ θεῷ· καὶ ἐπὶ μὲν λαγωῷ ἁλόντι δύο ὀβολὼ ἐμ-

βάλλουσιν ἐς τὸν θησαυρόν· ἐπὶ δὲ ἀλώπεκι δραχμὴν, ὅτι ἐπίβουλον τὸ χρῆμα, καὶ τοὺς λαγὼς διαφθείρει· τούτου ἕνεκα πλεῖον ἐμβάλλουσιν, ὡς ἐπὶ πολεμίῳ ἁλόντι. Ἐπὶ δὲ δορκάδι τέσσαρας δραχμὰς, ὅτι μέγα τὸ ζῶον, καὶ ἡ θήρα ἐντιμοτέρα. Περιελθόντος δὲ τοῦ ἔτους, ὁπότ᾽ αὖ* γενέθλια ἥκῃ τῆς Ἀρτέμιδος, ἀνοίγνυται μὲν ὁ θησαυρὸς, ἀπὸ δὲ τοῦ συλλεχθέντος ἱερεῖον ὠνοῦνται· οἱ μὲν ὄϊν· οἱ δὲ αἶγα· οἱ δὲ μόσχον· εἰ οὕτω προχωρεῖ· θύσαντες δὲ, καὶ τῶν ἱερείων ἀπαρξάμενοι τῇ Ἀγροτέρᾳ, ὡς ἑκάστοις νόμος, εὐωχοῦνται αὐτοί τε, καὶ οἱ κύνες· τὰς κύνας δὲ καὶ στεφανοῦσιν ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ· ὡς δῆλον εἶναι, διότι ἐπ᾽ αὐταῖς ἑορτάζουσιν.

*Salmasius, ad me scribens, malebat. ὁπότ᾽ ἄν. Adhuc ἐπέχω.

inferunt theſauro; pro vulpe drachmam, quia animal eſt inſidioſum, & leporum pernicies, idcirco eo ut hoſte capto plus conferunt. Pro capreolo drachmas quatuor, quia & animal majus eſt, & captum plus laudis habet. Inde cum abſoluto anni curſu Dianæ natalis venerit, theſauro aperto de collata pecunia victimam emunt: alii quidem ovem, alii capram, nonnulli etiam vitulum, ſi ad eam ſummam pecunia adſcendat: tum ſacris peractis, & victimarum primitiis Dianæ venatrici oblatis, ipſi una cum canibus genio indulgent. Canes autem illo die ſertis coronant, ut ſatis ſuperque conſtet illorum cauſa feſtum celebrari.

ΚΕΦΑΛ. λε΄.

Παραίνεσις πρὸς τὸ θύειν τοῖς ἐφόροις τῶν ἐν ἀνθρώποις ἐπιτηδευμάτων.

ΚΑΙ ἐγὼ ἅμα τοῖς συνθήροις ἕπομαι τῷ Κελτῶν νόμῳ, καὶ ἀποφαίνω, ὡς οὐδὲν ἄνευ θεῶν γιγνόμενον ἀνθρώποις ἐς ἀγαθὸν ἀποτελευτᾷ· ἀλλὰ καὶ ὅσοι ναυτίλλονται ἀπὸ θεῶν ἄρχονται. ὅσοις τε τοῦ σώζεσθαι μέλει, καὶ ἀνασωθέντες χαριστήρια θύουσι τοῖς θεοῖς τοῖς θαλαττίοις, Ποσειδῶνι, καὶ Ἀμφιτρείτῃ, καὶ Νηρηΐσιν· καὶ ὅσοι τὴν ἐργάζονται, Δήμητρι, καὶ τῇ παιδὶ αὐτῆς, καὶ Διονύσῳ· οἱ δὲ ἀμφὶ τὰς

CAPUT XXXV.

Admonitio de ſacris faciendis diis artium, & profeſſionum humanarum præſidibus.

ATque ego quidem cum ſociis venatoribus ſequor Gallorum legem, nihilque ſine divûm ope mortalibus bene ſuccedere pronuntio. Nam & rem nauticam exercentes a diis faciunt principium, quotcumque ſuam ſibi ſalutem cordi habent, & ubi ſalvi evaſerunt, diis marinis, Neptuno, Amphitritæ, & Nereidibus gratiis referendis ſacra faciunt, ut Cereri, ejuſque filiæ, & Baccho qui-

cum-

masculo: ſed maſculus longe rectius labori ſufficit, quam femina; eoque majori in precio habendus; quod quovis anni tempore currit. Præterea cum multæ feminæ bonæ ſint, maſculum vero generoſum reperire difficile ſit, hoc quoque nomine præſtat. Adhæc boni conſulendum, ſi feminæ in quintum annum velocitatem conſervent; quam maſculi etiam ad decimum uſque integram retinent: adeo ut mea ſententia canis maſculus vere generoſus res ſit longe precioſiſſima.

θηλείας διαπονεῖσθαι ἀμείνων· καὶ ὅτι δι' ἔτους θεῖ, πολλῷ τινι ἐντιμότερον τὸ κτῆμα· καὶ ὅτι θήλειαι μὲν πολλαὶ ἀγαθαί, ἄῤῥενος δὲ γενναίου ἐπιτυχεῖν οὐκ εὐμαρές, καὶ ταύτῃ ἐντιμότερον. καὶ ὅτι αἱ θήλειαι μὲν ἀγαπητόν, εἰ καὶ ἐς πέμπτον ἔτος διαφυλάξειαν τὸ ὠκύ· ἄῤῥενες δὲ καὶ ἐς δέκατον διαφυλάττουσιν. ὥστε μέγα μοι δοκεῖ τὸ κτῆμα, ἄῤῥην κύων τῇ ἀληθείᾳ γενναῖος.

CAPVT XXXIII.

Venatores Dianæ ſacra facere debere.

NEque is ſine propitio divûm numine venatori obtingit: ſed pro adepto munere Dianæ venatrici ſacra debentur: cui etiam poſt venationem ex voto peractam ſacrificandum, & primitiæ prædarum offerendæ: tum vero canes, & venatores eidem divæ patrio ſacrorum ritu luſtrentur.

ΚΕΦΑΛ. λγ'.

Ὅτι δεῖ τοὺς κυνηγέτας θύειν τῇ Ἀρτέμιδι.

ΚΑΙ οὐκ ἄνευ θεῶν τῶν εὐμενείας παραγίγνεται ἀνδρὶ κυνηγετικῷ· ἀλλὰ χρὴ θύειν Ἀρτέμιδι ἀγροτέρᾳ ἐπὶ τῷ δε τῷ κτήματι· θύειν δὲ χρὴ καὶ ἐπὶ θήραν εὐπράξαντα, καὶ ἀνατιθέναι ἀπαρχὰς τῶν ἁλισκομένων· τῇ θεῷ γε ἀποκαθαίρειν τοὺς κύνας, καὶ τοὺς κυνηγέτας κατὰ τὰ πάτρια, ὡς νόμος.

CAPVT XXXIV.

De Gallorum inſtituto, & ære in honorem Dianæ collato.

QVibuſdam Gallis mos eſt quotannis Dianæ ſacra facere, alii ſtipem collatitiam deæ offerunt; & pro lepore quidem duos obolos

ΚΕΦΑΛ. λδ'.

Περὶ τῶν Κελτῶν νόμου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν γινομένων ἐρανῶν τῇ Ἀρτέμιδι.

ΚΕλτῶν δὲ ἔστιν οἷς νόμος καὶ ἐνιαύσια θύειν τῇ Ἀρτέμιδι· οἱ δὲ καὶ θησαυρὸν ἀποδεικνύουσι τῇ θεῷ· καὶ ἐπὶ μὲν λαγωῷ ἁλόντι δύο ὀβολὼ ἐμ-

ἐμβάλλουσιν ἐς τὸν θησαυρόν· ἐπὶ δὲ ἀλώπεκι δραχμὴν, ὅτι ἐπίβουλον τὸ χρῆμα, καὶ τοὺς λαγὼς διαφθείρει· τούτου ἕνεκα πλεῖον ἐμβάλλουσιν, ὡς ἐπὶ πολεμίῳ ἁλόντι. Ἐπὶ δὲ δορκάδι τέσσαρας δραχμὰς, ὅτι μέγα τὸ ζῷον, καὶ ἡ θήρα ἐντιμοτέρα. Περιελθόντος δὲ τοῦ ἔτους, ὁπότ᾽ ἂν γενέθλια ἥκῃ τῆς Ἀρτέμιδος, ἀνοίγνυται μὲν ὁ θησαυρὸς, ἀπὸ δὲ τοῦ συλλεχθέντος ἱερεῖον ὠνοῦνται· οἱ μὲν ὄϊν· οἱ δὲ αἶγα· οἱ δὲ μόσχον· εἰ οὕτω παρεχωρεῖ· θύσαντες δὲ, καὶ τῶν ἱερείων ἀπαρξάμενοι τῇ ἀγροτέρᾳ, ὡς ἑκάστοις νόμος, εὐωχοῦνται αὐτοί τε, καὶ οἱ κύνες· τὰς κύνας δὲ καὶ στεφανοῦσιν ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ· ὡς δῆλον εἶναι, διότι ἐπ᾽ αὐταῖς ἑορτάζουσιν.

Salmaſius, ad me ſcribens, malebat. ὁπόθ᾽ ἄν. Adhuc ἐπέχω.

inferunt theſauro; pro vulpe drachmam, quia animal eſt inſidioſum, & leporum pernicies, idcirco eo ut hoſte capto plus conferunt. Pro capreolo drachmas quatuor, quia & animal majus eſt, & captum plus laudis habet. Inde cum abſoluto anni curſu Dianæ natalis venerit, theſauro aperto de collata pecunia victimam emunt: alii quidem ovem, alii capram, nonnulli etiam vitulum, ſi ad eam ſummam pecunia adſcendat: tum ſacris peractis, & victimarum primitiis Dianæ venatrici oblatis, ipſi una cum canibus genio indulgent. Canes autem illo die ſertis coronant, ut ſatis ſuperque conſtet illorum cauſa feſtum celebrari.

ΚΕΦΑΛ. λέ.

Παραίνεσις περὶ τὸ θύειν τοῖς ἐφόροις τῶν ἐν ἀνθρώποις ἐπιτηδευμάτων.

ΚΑΙ ἐγὼ ἅμα τοῖς συνθήροις ἕπομαι τῷ Κελτῶν νόμῳ, καὶ ἀποφαίνω, ὡς οὐδὲν ἄνευ θεῶν γιγνόμενον ἀνθρώποις ἐς ἀγαθὸν ἀποτελεῦται· ἀλλὰ καὶ ὅσοι ναυτίλλονται ἀπὸ θεῶν ἄρχονται. ὅσοις τι τοῦ σώζεσθαι μέλει, καὶ ἀνασωθέντες χαριστήρια θύουσι τοῖς θεοῖς τοῖς θαλαττίοις, Ποσειδῶνι, καὶ Ἀμφιτρίτῃ, καὶ Νηρηΐσιν· καὶ ὅσοι τὴν γῆν ἐργάζονται, Δήμητρι, καὶ τῇ παιδὶ αὐτῆς, καὶ Διονύσῳ· οἱ δὲ ἀμφὶ τὰς

CAPUT XXXV.

Admonitio de ſacris faciendis diis artium, & profeſſionum humanarum præſidibus.

ATque ego quidem cum ſociis venatoribus ſequor Gallorum legem, nihilque ſine divûm ope mortalibus bene ſuccedere pronuntio. Nam & rem nauticam exercentes a diis faciunt principium, quotcumque ſuam ſibi ſalutem cordi habent, & ubi ſalvi evaſerunt, diis marinis, Neptuno, Amphitritæ, & Nereidibus gratiis referendis ſacra faciunt, ut Cereri, ejuſque filiæ, & Baccho quicum-

cumque agriculturæ operam navant: artiumque cultores Minervæ & Vulcano: qui ſtudiis incumbunt, Muſis, Muſarumque principi Apollini, itemque Mnemoſynæ, & Mercurio: qui amori dant operam, Veneri & Cupidini, tum etiam Suadæ & Gratiis; ita qui venationi ſtudent, Dianam venatricem minime negligere debent; uti nec Apollinem, nec Pana, atque Nymphas, & viarum præſidem ducemque Mercurium: tum quævis alia montium numina: ſecus enim, ſtudia iſta non ſatis feliciter ſuccedere, neceſſum eſt: læduntur enim canes, claudicant equi, & homines ipſi ſpe fruſtrantur.

τέχνας πονούμενοι, Ἀθηνᾷ, καὶ Ἡφαίστῳ· καὶ οἱ ἀμφὶ παίδευσιν, Μούσαις καὶ Ἀπόλλωνι μουσηγέτῃ, καὶ Μνημοσύνῃ, καὶ Ἑρμῇ· οἱ δὲ ἀμφὶ τὰ ἐρωτικὰ, Ἀφροδίτῃ, καὶ Ἔρωτι, καὶ Πειθοῖ, καὶ Χάρισιν· οὕτω τοι καὶ τοὺς ἐπὶ θήρᾳ ἐσπουδακότας οὐ χρὴ ἀμελεῖν τῆς Ἀρτέμιδος τῆς ἀγροτέρας, οὐδὲ Ἀπόλλωνος, οὐδὲ Πανὸς, οὐδὲ Νυμφῶν, οὐδὲ Ἑρμοῦ ἐνοδίου, καὶ ἡγεμονίου· οὐδὲ ὅσοι ἄλλοι ὄρειοι θεοί. Εἰ δὲ μὴ, ἡμιτελῆ ἀποβαίνειν ἀνάγκη τὰ σπουδάσματα· καὶ γὰρ καὶ οἱ κύνες βλάπτονται, καὶ οἱ ἵπποι χωλεύονται, καὶ οἱ ἄνθρωποι σφάλλονται.

CAPVT XXXVI.

Homeri teſtimonia, quod diis rerum inventoribus ſacrificandum, dum quis eaſdem aggreditur.

ATque hoc ipſum Homerus in ſua poeſi ſignificat, dum Teucrum inter omnes Græcos ſagittandi peritiſſimum in certamine funiculum dumtaxat tetigiſſe, eumque præcidiſſe refert; quod nullum Apollini votum feciſſet: Merionem vero, ſagittandi minus peritum, voto Apollini ſuſcepto, avem jam avolantem percuſſiſſe. Item poſteros eorum, qui cum Po-

ΚΕΦΑΛ. λϛʹ.

Ἐξ Ὁμήρου μαρτύρια, ὅτι χρὴ θύειν τοῖς τῶν πραγμάτων εὑρεταῖς ἐν τῇ τῶν δὲ μεταχειρίσει.

ΚΑΙ τοῦτό γε δηλοῖ καὶ Ὅμηρος ἐν τῇ ποιήσει. Τεῦκρον μέν γε τὸν τοξικώτατον Ἑλλήνων ἐν τῷ ἀγῶνι οὔ φησιν τυχεῖν, ὅτι μὴ τῆς μηρίνθου, καὶ ταύτην διακόψαι, ἐπειδὴ μὴ ἐπηύξατο τῷ Ἀπόλλωνι. Μηριόνην δὲ ἄνδρα οὐ τοξικὸν ἐπευξάμενον τῷ Ἀπόλλωνι, ἀποπετομένης ἤδη τῆς ὄρνιθος τυχεῖν. καὶ τοὺς ἐκγόνους δὲ τῶν ἐπὶ Θήβας σὺν Πολυνείκει

στρατευσάντων ἑλεῖν τὰς Θήβας.

Πειθομένους τεράεσσι θεῶν, καὶ Ζηνὸς ἀρωγῇ· τοὺς δὲ πατέρας αὐτῶν, οὐδέν τι χείρους ἐκείνων ἐς ἀλκὴν γενομένους, διαφθαρῆναι ἐν Θήβαις, ὅτι μὴ ἐπείθοντο τοῖς σημαινομένοις ἀπὸ θεῶν. καὶ τὸν Ἕκτορα οὐ πεισθέντα Πολυδάμαντι οὐκ ἐῶντι ἐπελαύνειν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐπὶ τῷ δράκοντι καταβληθέντι πρὸς τοῦ αἰετοῦ, ὡς οὐ ξὺν κόσμῳ ἐπανελευσομένους, ὀλίγον ὕστερον ἔργῳ ἀναδιδαχθῆναι, ὡς οὐκ ἀγαθὸν ἀπιθεῖν τῷ θεῷ. Τούτοις χρὴ πειθομένους, καθάπερ ἐπ᾽ ἄλλῳ τῷ ἔργῳ, οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ θήρᾳ ἄρχεσθαί τι ἀπὸ θεῶν, καὶ χαριστήρια θύειν εὐπραξάντας, καὶ σπένδειν, καὶ εὐφημεῖν καὶ στεφανοῦν, καὶ ἀπαρχὰς τῶν ἁλισκομένων ἀνατιθέναι, οὐ μεῖον, ἢ ὅτε τῇ νίκῃ πολέμου ἀκροθίνια.

ΤΕΛΟΣ.

lynice ad Thebas militarant, Thebas expugnaſſe.

Fretos auxilio Iovis, auſpiciiſque deorum; cum patres eorum virtute neutiquam inferiores ob neglecta deorum auſpicia ad Thebas occubuiſſent. Hectorem quoque cum fidem denegaſſet Polydamanti irruptionem in Græcorum naves diſſuadenti, quod ex dracone ab aquila projecto nulla cum laude ſuos reverſuros videret, paulo poſt re ipſa probaſſe, malum eſſe numini non obtemperare: hiſce exemplis perſuaſos, ut omni alio in opere, ita etiam in venatione a diis incipere, & re bene geſta, iiſdem gratitudinis ergo ſacra facere oportet: his libandum; hi prædicandi: his coronæ, hymni, & prædarum primitiæ offerendæ, non minus quam adepta victoria belli manubiæ iiſdem conſecrantur.

FINIS.



HENRICI STEPHANI V. CL. ad Xenophontis junioris; ſive Arriani librum De Venatione quædam Schediaſmata.

Libri Quarti.

SCHEDIASMA.

De eo genere canum venaticorum qui ab uno ex tribus Xenophontibus,(Athenienſi & ipſo) Vertragi *Celtico nomine vocantur: quum* Vertagos *Martialis quoſdam appellet.*

XENOPHON quidam, quem mea ſolet Bibliotheca tertium appellare, quod quum duo jam cogniti mihi eſſent à quibus aliquid literis mandatum foret, accedens ejus notitia, tertia fuerit (quamvis alioqui fieri poſſit, ut ille eum quem ſecundum voco, ætate præceſſerit, nondum a me facta hujus rei inquiſitione) canum quæ à Celtis *Vertagri* ſua ætate appellarentur, mentionem facit: et nonnulla de illis ſcribit, quæ vix apud ullum alium inventum iri exiſtimo: quum ne mentio quidem ulla earum alibi (quod Sciam) quam apud Martialem extet, *Vertagos* tamen non *Vertragros* appellantem: hoc in diſticho,

Non ſibi ſed domino venatur Vertagus acer,
Intactum leporem qui tibi dente refert.

Quod ſi tamen illa quæ affertur nominis hujus etymologia fidem meretur, ut *Vertagus* dictus ſit quaſi *Fertrahus*, ex eo nimirum quod *feram trahat ad dominum*, litera *g* locum literæ *h* accipiente, (ſicut *tragulam* nomen a *trahendo* habere Grammatici affirmant) rectius profecto ab illo Xenophonte tertio *Vertragum* quam a Martiali *Vertagum* appellari fatendum fuerit. Verum, præterquam quod ille Xenophon Celticam eſſe vocem ait, quæ in afferendo nominis illius etymo de hoc canum genere dicuntur, feram ab eo trahi ad dominum, quis peculiaria illi eſſe dixerit? Minus quidem certe cum aliis commune illud habere dici poſſet, quod intactam etiam feram ad dominum trahat: ut ait Martialis,

Intactum leporem qui tibi dente refert.

Quamobrem ſi quis defendere illam hujus nominis notationem adverſus Xenophontem, advocandam fortaſſe ſibi Gratii auctoritatem putaret *Vertraham* vocantis, hoc verſu,

Et pictam macula Vertraham delege falſa.

Niſi

Niſi forte *Vertrahum* ſcripſiſſe illum magis credibile alicui futurum ſit. Sed utrocunq; nomen hoc ſcriptum fuiſſe di amus, verendum eſt ne magis hujus poëtæ obſit quam proſit auctoritas, etymum illud tueri volentibus: quod mediam corripi ſyllabam in eo videamus. Fateor alioqui, id quod ab illo tanquam epithetum datur huic cani, quum *pictam macula* dicit, (nam *falſa* non adiicio, quod eſſe corruptum ſuſpicer, convenire cum eo quod inter cetera ab illo Xenophonte ſcribitur: quum & ipſe quaſdam earum ποικίλας fuiſſe tradat, ſicut quaſdam ἁπλῆν χρόαν habuiſſe utor autem genere fœminino, eum ſcriptorem ſequens, qui non in hujus tantum generis canum deſcriptione, ſed aliorum etiam, illo, non maſculino, utitur. Et vero fœmininarum a primo itidem Xenophonte mentionem paſſim fieri videmus, & a poëtis quoque præſertim Græcis, earum in venando operam fideliorem exiſtimari. Hinc illud Sophoclis in principio Aiacis Flagelliferi.

——— εὖ δέ σ' ἐκφέρει
Κυνὸς λακαίνης ὥστις εὔρινος βάσις.

Quum alioqui & λάκωνος lex verſus dicere permitteret.

Sed jam tempus eſt ut eum illius Xenophontis novi (lectoribus quidem certe plurimis, ſi plurimi hujus Schediaſmatis lectores erunt, novi futuri) locum proponam. Scribit igitur, ex canibus Celticis eas quæ ſunt ποδώκεις, appellari Celtum ſermone οὐεςτράγους: non ab ulla gente, ſicut Creticas, aut Caricas, aut Laconicas: *ſed quemadmodum* (inquit) inter Creticas αἱ διάπονοι appellantur ἀπὸ τοῦ φιλοπονεῖν: & ἰταμαὶ ἀπὸ τοῦ ὀξέως καὶ αἱ μικταὶ ἀπ' ἀμφοῖν itidem iſtæ ἀπὸ τῆς ὠκύτητος. Eum enim locum ſic legimus, (haud ſcio an ſatis fideliter a librario in cujus manum incidi ſcriptum) ἀλλὰ ὡς τῶν Κρητικῶν αἱ διάπονοι, ἀπὸ τοῦ φιλοπονεῖν, καὶ ἰταμαὶ (niſi forte αἱ ἰταμαὶ ſcripſiſſe ipſe auctor credendus eſt, ut præcedit αἱ διάπονοι) ἀπὸ τοῦ ὀξέως καὶ αἱ μικταὶ ἀπ' ἀμφοῖν οὕτω δὴ καὶ αὗται ἀπὸ τῆς ὠκύτητος. Sed poſt ὀξέως non tantum infinitivi modi verbum, verum & quædam alia vocabula deeſſe crediderim, quæ inter ὀξέως, & illa, καὶ αἱ μικταὶ, interjecta eſſent: & unum ex illis fuiſſe appellationem, quæ his quas μικτὰς ἀπ' ἀμφοῖν vocat, daretur. Fortaſſe vero & ἰταμαὶ cuipiam non immerito ſuſpectum fuerit. *Cap. III.*

Addit porro, *canes has rem eſſe pulchram aſpectu, & quod ad oculos attinet, eas quæ ſunt præſtantiſſimæ; & quod ad totum corpus, necnon ad pilos & colorem.* Deinde ad illud veniens in quo ei cum Gratio convenire videri poteſt (uti dixi) addit, οὕτω ταῖς τε ποικίλαις ἐπανθεῖ τὸ ποικίλον καὶ ὅσαις ἁπλῆ χρόα ἐστὶν, ἀποστίλβει καὶ αὐτὴ *adeo* (inquit) *ut ſit ſpectaculum viro venationis Studioſo jucundiſſimum.* Hæc enim eſt illi hujus de iſto canum genere Sermonis clauſula, καὶ ἔστιν ἥδιστον θέαμα ἀνδρὶ θηρευτικῷ. Ideo autem quod περὶ τῆς ποικιλίας ſcribit, conveniens cum eo quod apud Gratium legitur, *pictam macula*, poſſe videri ajo, quoniam *maculoſæ* a Latinis quædam feræ dictæ ſunt, quæ a Græcis ποικίλοι. Scio tamen a Gratio non

dici ἀπλῶς, *pictam macula*, Sed addi *falſa*: verum eſſe mendoſum hoc vocabulum, perſuaſum habeo, ſicut & antea indicavi. Nec abſimile vero mihi eſt, a voce iſta ſedem alicujus epitheti occupari quo ἀποςίλβοντα ſignificaretur: Ut Xenophontis hujus verbo utar. Quem etiam obſervandum eſt, quum dixiſſet ἐπανθεῖ τὸ ποικίλον, ſtatim poſt de colore quem ἀπλοῖ vocat, (ita diſtinguens ἀπὸ τοῦ ποικίλου) dicere ἀποςίλβει, tanquam unum vocabulum vice alterius fungi queat.

SCHEDIASMA II.

De alio canum genere, quas idem ille Xenophon Egusias *appellatas, nomine a quadam Celtica gente deducto, ſcribit.*

IDem Xenophon novus, vel potius altero duobus Xenophontibus Xenophonte Grylli poſterioribus, (quem in mea bibliotheca *tertium* appellare Xenophontem ea quam dixi de cauſa ſolet) de alio
Cap. III quodam Celticarum canum genere verba facit, quæ *Egusiæ* nominarentur, nomine a quadam Celtica gente deducto, ubi primum & natas & celebres fuiſſe (vel, in pretio fuiſſe) exiſtimat. Ac de his cum alia ſcribit, tum vero *celebrari apud Celtas quendam, qui illas cum iis, qui per vicos mendicant comparaverit. Vocem enim illis gemebundam & miſerabilem eſſe: neque, tanquam ipſi feræ iraſcentes, clamorem edere dum inveſtigant, ſed velut miſericordiam moventes & rogantes.* Sed ipſamet ejus verba audiri, (ut conferri cum mea interpretatione poſſint) volo. Poſtquam igitur δασείας & πονηρὰς ἰδεῖν eſſe ſcripſit, & quidem (quod utrum mirabile, ita notabile eſt) quæ ſint inter ipſas γενναιόταται, eaſdem & πονηροτάτας eſſe: addit ὥςε εὐδοκιμεῖ ἐν Κελτοῖς ὁ ἀπεικάσας αὐτὰς τοῖς ἀνὰ τὰς ὁδοὺς πτωχεύουσι. Et rationem hujus comparationis ſtatim ſubjungit, καὶ γὰρ φωνὴ αὐταῖς γοερά τε καὶ ἐλεεινή ἐστιν καὶ οὐχ ὡς θυμούμεναι ἄρα πρὸς τὸ θηρίον, ἐπικλάζουσιν ἐν τῇ ἰχνείᾳ, ἀλλὰ ὡς οἰκτιζόμεναι καὶ λιπαροῦσαι.

Sed quum has canes *Egusias* vocari tradat, ſumta ex nomine cujuſdam Celticæ gentis appellatione, quanam eſſe hanc dicemus? Non dubito equidem quin de ea ipſa intelligendum hoc ſit quam *Accuſios* appellari videmus: quorum *Accuſiorum* coloniam eſſe ajunt, quæ Gratianopolis dicta fuit: (unde noſtrum *Grenoble* depravatum eſſe conſtat: quum prius fortaſſe *Gratianople* aut ſaltem *Grenople* diceretur, ſicut & *Conſtantinople* haud dubium eſt quin dictum initio fuerit) Sed an *Accuſias* itidem, non *Egusias*, vocare illas oportuerit, an contra *Egusias* ſcribere debeamus ubi Accuſias legimus, viderint qui talia ſcrutari gaudent.

Libri

Libri Quinti.

SCHEDIASMA XVI.

Gallos jam olim venandi *non minus* peritos, *quam ſtudioſos fuiſſe, teſte Xenophonte: altero videlicet ex poſterioribus Xenophontibus.*

XEnophon ille cujus a me allatus fuit antea quidam locus (non Grylli filius, ſed eo poſterior, & illorum alter, qui illi homonymi & poſteriores illo fuerunt, itidemque aliquid monumentis literis mandarunt) noſtros Gallos jam olim, id eſt, ante ſuum ſeculum fuiſſe venandi non minus peritos, quam ſtudioſos oſtendit: ſi quæ de illis ſcribit conſiderentur. Sæpe enim & commemorat & probat illorum *venatorias* (ut ita loquar) *artes.* Inter cetera autem narrat, *eos qui divites ſunt, ac quorum voluptaria & delicata eſt vita, mane exploratores mittere, qui renuntient, ubi leporem aut lepores viderint: ipſos autem convenire, & immiſſis canibus* Cap.XV. *equitantes ſequi.* Ejus verba ſunt, Θηρῶσι δὲ Κελτοὶ, ὅσοι μὲν πλουτοῦσιν αὐτῶν καὶ τρυφῶσιν, ἕωθεν ἐκπέμποντες ἐς τὰ χωρία τὰ ὕποπτα τοὺς κατοπτεύοντας ὅπου τυγχάνει ἀναπαυόμενος λαγώς. καὶ ἔστιν ὁ ἀγγέλλων εἰ τύχοι ὀφθεὶς, ἢ ὁπόσοι ἂν τύχωσιν. ἔπειτα ἀφικόμενοι μεθιᾶσι τὰς κύνας, ἐξεγείραντες τα θηρίον, αὐτοὶ δὲ ἐφ' ἵππων ἕπονται. Tertia autem ab hinc pagina Cap.XX. de iis loquitur, quibus non ſunt quos exploraturos mittant. *Horum alii* (ut ſcribit) πλείονας συνθήρους συναγαγόντες, ἐξίασιν ἐφ' ἵππων, καὶ τὰ ὕποπτα ἐπερχόμενοι, ὅπως ἂν τύχοι ἐξεγερθεὶς λαγὼς, μεθιᾶσι τὰς κύνας. *Alii autem, & quidem qui ſunt magis* αὐτουργοὶ τῶν κυνηγεσίων (quod loquendi genus obſervatione dignum eſt) *pedibus proficiſcuntur. Deinde ſi quis illos equitans comitetur,* καὶ οὗτος διώκειν τέτακται ἅμα ταῖς κυσίν. Atque alia nonnulla, quæ ab illis fiant, ſuam venandi rationem ſervantibus, commemorat. Rurſumque non multo poſt, Θηρῶσι δὲ Κελτοὶ καὶ ἀναμιγνύοντες ταῖς ἰχνευταῖς κυσὶ τὰς ὠκείας· καὶ οἱ μὲν μαστεύουσιν, αὐτοὶ δὲ διΐστανται, μετὰ χεῖρας ἄγοντες τὰς ἀγαθὰς Cap.XXI οὕπερ μάλιστα εἰκὸς τὸν λαγὼ ἀπευθύναι τοῦ δρόμου. Ubi videtur *canes* vocare τὰς ἀγαθὰς, quas τὰς ὠκείας appellavit.

SCHEDIASMA. XVII.

Non Gallicas canes *tantum, ſed & alias Gallicis pares Xenophonti priori ignotas fuiſſe: ideoque exiſtimari ab hoc, poſteriorum uno, dixiſſe quod alioqui nequaquam dixiſſet, ſed potius contrarium.*

Cujates canes *cognitæ Xenophonti fuerint.*

MIrum eſt, ideoque relatu dignum mihi viſum, quod idem ille Xenophon ſcribit Xenophonti ſibi homonymo, *non ſolum ignotas canes Celticas fuiſſe* (cujus rei rationem reddit, ἄγνωστα γὰρ ἦν τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης ὅσα ταύτῃ
Cap. II. ᾤκισται ὅτι μὴ τῆς Ἰταλίας ὅσα Ἕλληνες κατεῖχον, ἢ ὅσοις κατ' ἐμπορίαν διὰ θαλάσσης ἐπεμίγνυον) *Sed ne aliud quidem canum genus notum fuiſſe, quod ad Celticarum velocitatem accederet.* Atque hoc argumento utitur, quod dicat ille, quicunque a canibus lepores capiantur, vel illis capi præter naturam coporis, vel aliquo fortuito caſu. *Nam ſi* (inquit) *cognitæ illi canes Celticæ fuiſſent, illud idem de canibus dicturus fuiſſe mihi videtur, quoſcunque lepores non capiant canes, eorum veſtigiis inſiſtendo, præter naturam corporis accidere canibus, ut eos non capiant, aut aliquo caſu fortuito id fieri. Nam quæcunque valido ſunt corpore & generoſæ, has nunquam lepus queat effugere.* Deinde quomodo τύχῃ χρησάμεναι videri queant oſtendit. Sed ipſa ejus verba totius loci afferam ὡς δὲ (inquit) οὐδὲ ἄλλο γένος κυνῶν ἐγνώκει ὅ ἂν κατὰ ὠκύτητα ἐοίκει τῷ Κελτικῷ τεκμαίρεσθαι ὑπάρχει ἀπὸ τῶνδε· λέγει γὰρ ὡς ὅσοι ἁλίσκονται λαγωοὶ ὑπὸ κυνῶν, παρὰ φύσιν σώματος ἁλίσκονται ἢ τύχῃ χρησάμενοι. εἰ δὲ γε ἠπίστατο τὰς κύνας τὰς Κελτικὰς (videtur autem hic ſubaudiendum ex præcedentibus, ἢ ἄλλό τι γένος κατὰ ὠκύτητα ἐοικὸς τῷ Κελτικῷ) ταυτὸν τοῦτο δοκεῖ μοι ἀποφήνασθαι περὶ τῶν κυνῶν. ὡς ὁπόσους λαγωοὺς οὐκ αἱροῦσιν κύνες κατὰ πόδας, παρὰ φύσιν σώματος οὐχ αἱροῦσιν ἢ τύχῃ χρησάμεναι, ὡς ὅσαι γε ἀγαθαὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν θυμὸν γίνονται, ταύτας δὴ οὐκ ἄν ποτε διαφύγοι λαγώς, εἰ μή τις δυσχωρία ἐμποδὼν γένοιτο· ἢ ὕλη ἀποκρύψασα, ἢ κατάδυσις τῆς γῆς κοίλη καὶ βαθεῖα ἀφελομένη, ἢ τάφρος διαδραμεῖν ἐκ τοῦ ἀφανεῖ παρασχοῦσα. Adeundus eſt autem Xenophontis prioris locus, ut quod ab hoc poſteriori de illo dicitur, plene intelligatur.

Sed *cujates* cognitas fuiſſe Xenophonti *canes* dicemus? *Caricarum* tantum & *Cretenſium* notitiam illi tribuere poſterior ille Xenophon vide-

detur, ad leporum venationem quod attinet. Aliqui *cervorum venationi* audimus priorem illum Xenophontem jubentem *canes Indicas* adhiberi: aprorum autem, *Indicas*, *Cretenſes*, *Locrenſes*, *Lacænas*. *Cretenſes* autem ſeu *Creſſas canes* fuiſſe & *cervorum venationi* adhibitas etiam verſus ille docet,

Κρῆσσα κύων ἐλάφοιο κατ' ἴχνιον ἔδραμε γοργῶς.

Ubi obſerva, *fœminæ* itidem, non *maſculi*, mentionem fieri, ſicut ab utroque Xenophonte. Qua de re & in quodam libri præcedentis Schediaſmate dictum fuit.

SCHEDIASMA XVIII.

Quod ſpectaculum venanti *Xenophon prior magnam afferre voluptatem dixerit, hunc poſteriorem* eſſe voluptati *negare.*

HOnorifice ſemper aut modeſte ſaltem de priori Xenophonte poſterior hic Xenophon loquitur, non idem ſolum nomen ſed eandem quoque patriam habens, ut ipſe profitetur: quinetiam, quod majus eſt, ἀμφὶ ταυτὰ ἀπὸ νέου ἐσπουδακώς, (non male autem, ut opinor, ante κυνηγέσια diſtinguetur, ut ταυτὰ non minus ad ſequentia duo, quam ad illud referatur) κυνηγέσια, καὶ ϛρατηγίαν καὶ σοφίαν. Ac modeſtiam hanc oſtendit, vel quod in proxime præcedente Schediaſmate retuli. Nam ibi ita reprehendentem illum audimus, ut ſimul excuſet. Sed permittit tamen ſibi ab illo prorſus diſſentire de quadam re, *cujus ſpectaculum ſummam ille voluptatem afferre* ait. Nam quum ille ſcribat de lepore, *tantam eſſe hujus animalis gratiam ut nemo ſit, qui ſi eum videat dum veſtigatur, dum invenitur, dum canes eum perſequuntur, dum capitur, non obliviſcatur ejus rei quam amet:* hic *cetera quidem jucundum eſſe ſpectaculum fatetur, ſed videre eum capi, triſte potius quam jucundum eſſe.* Veruntamen & hic illum excuſat, addens, *Sed ille Xenophon* (ſæpe autem de eo loquens, dicit ἐκεῖνον τὸ Ξενοφῶντα) *quum veloces canes minime cognitas haberet, veniam meretur, ſi, videre leporem capi, magnum ſpectaculum eſſe exiſtimabat:*

Cap. V. & XVII.

Cap. I.

Cap. XVII.

Ceterum huic ejus a Xenophonte diſſenſioni conſentanea ſunt, quæ paulo ante ſcribit de illis, quos τῇ ἀληθείᾳ κυνηγετικοὺς appellat, *eos non ideo canes educere, ut ipſum animal capiatur, ſed ut curſu certetur.* Ideoque (inquit) ἀγαπῶσιν εἰ ἐπιτύχοι ὁ λαγὼς τοῦ διασώσοντος. *Quinetiam revocari canes interdum ab illis dicit:* illis verbis hæc ſubjungens, καὶ καταφυγόντας εἰς ἀκάνθας ἔϛιν ὅτε ὀλίγας, οἱ δὲ καὶ ἰδόντες ἐπτηχότα καὶ ἀπαγορεύοντα, ἀνακαλοῦσι τὰς κύνας, μάλιϛα δὴ εἰ καλῶς διαγωνίσαιντο.

Quis vero non miretur, quod de ſe addit, *captivo lepori interdum libertatem ſuam reſtituente*, ὥϛε πολλάκις ἤδη ἔγωγε ἐφ' ἵππου ἐφο-

μαρτὼν τοῦ δρόμου καὶ ἀλόντα (niſi potius ἀλὸν Scribendum eſt) ἐπελθὼν ζῶον ἀφειλόμην καὶ ἀφελόμενος καὶ δήσας τὴν κύνα, ἀφῆκα διαφυγεῖν τὸν λαγών. καὶ εἰ ὕστερος ἀφικόμην ἢ ὥστε διασῶσαι, τὴν κεφαλὴν, ὅτι ἀνταγωνιστὴν ἄρα ἀγαθὸν ἀπώλεσαν αἱ κύνες. Ubi obſervandus ille mos *feriendi capitis in indignatione.* His porro illud de ſua diſſenſione a ſibi homonymo Xenophonte adiicit.

EPICTETI STOICI PHILOSOPHI ENCHIRIDION,

Ex interpretatione

HIERONYMI WOLFII.

NICOLAUS BLANCARDUS
Græca recenſuit, varias Codicum lectiones, & paucas animadverſiones adjecit.

Accedunt notæ

H. WOLFII, ET MERICI IS. F. CASAUBONI.

Item

PARAPHRASIS GRÆCA,
quam idem Caſaubonus primus vulgavit, vertit, & notis illuſtravit.

Subiiciuntur

EPICTETI ENCHIRIDION AB ANGELO POLITANO E GRÆCO VERSUM.
DENIQUE, EPICTETI APOPHTEGMATA E STOBÆI ECLOGIS, ET FRAGMENTA QUÆDAM E M. AURELIO ANTONINO ET AGELLIO COLLECTA.

PERILLUSTRI. AC. REVERENDISSIMO.
IN. CHRISTO. PATRI.

DOMINO. HENRICO.

PERMISSIONE. DIVINA. EPIS-
COPO. LONDINENSI. SERE-
NISSIMO. POTENTISSIMO. QUE
CAROLO. SECUNDO. MAGNÆ.
BRITANNIÆ. FRANCIÆ. HI
BERNIÆ. ETC. REGI. A. SANC-
TIORIBUS. CONSILIIS. NICO-
LAVS. S. F. N. N. S. P. BLANCAR-
DUS. BELGA. LEIDENSIS. EPIC-
TETI. STOICI. PHILOSOPHI.
ENCHIRIDION. NOBILE. VI-
VENDI. INSTRUMENTUM. LU-
BENS. MERITO. CONSECRA-
BAT. FRANEKERÆ. EX. ILLUS-
TRI. ACADEMIA. KALENDIS.
SEPTEMBRIBVS. ANNO. SALU-
TIS. M. DC. LXXXI.

[1] ἘΠΙΚΤΗΤΟΥ ἘΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ.

EPICTETI ENCHIRIDION.

ΚΕΦ. α΄.

ΤΩ͂Ν 3 ὄντων τὰ μὲν ἐστὶν ἐφ᾽ ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν. 4 ἐφ᾽ ἡμῖν μὲν, ὑπόληψις, 5 ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις· καὶ ἑνὶ λόγῳ, 6 ὅσα ἡμέτερα ἔργα. 7 οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, 8 ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαί. καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα.

CAP. I.

RES quædam in poteſtate noſtra ſunt, quædam non ſunt. In noſtra poteſtate eſt opinio, appetitio, deſiderium, averſatio; &, ut uno complectar verbo, quælibet noſtræ actiones. Noſtri arbitrii non ſunt corpus, pecunia, gloria, imperia: ad ſummam, ea quæ ipſi non agimus, omnia.

1 ENchiridion inſcribitur, quod pugionem ſignificat, quia ut pugio militibus, ita hic libellus iis, qui rectè vivere ſtudent, in promptu eſſe perpetuò deberet. Fecit idem magnum patriæ noſtræ lumen Eraſmus, inſcriptione iſtius libri, quo Chriſtianum militem depinget. Eſt vero titulus hic ab Arriano; qui, delectis ex Epicteti diſſertationibus locis philoſophiæ Ethicæ, maximè neceſſariis, & animos vehementiſſime permoventibus, hunc libellum ceu epitomen diſputationum Epicteti in lucem emiſit. *Snecanus.*

3. Τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἐφ᾽ ἡμῖν. *Res quædam in noſtra poteſtate ſunt.*) Cum ſententiarum Epicteti bona pars pendeat ab intellectu diſtinctionis eorum, quæ ſunt in noſtra poteſtate, & quæ non; operæ pretium fuerit attendere quid intelligat author per hanc phraſin, *eſſe in poteſtate noſtra*, aut *non eſſe* Quod Simplicii verbis explicabitur. Sic itaque ille. In noſtra poteſtate ea eſſe dicit, quæ nec ab alio habemus, nec ab ullo alio impediri poſſunt: cujuſmodi ſunt motus animorum, qui intrinſecus ſuopte judicio & arbitratu cientur. Voluntas enim extrinſecus moveri non poteſt, *id eſt, objectis foriniecus advenientibus ſic moveri, ut neceſſario permoveatur, nec libertate ſua, quæ illi inſita eſt privatur.* Quamvis enim id quod expetitur, extrinſecus fit: ipſe tamen motus ad illud, intrinſecus eſt: velut, hoc illove modo ſentire de rebus; ut, divitias aut mortem, aut aliud ejus generis, vel bonum vel malum.

vel

vel neutrum eſſe. Huic etiam phraſi enucleandæ eſt quod dicit Simplicius: Nec enim idem eſt *voluntarium*, & id quod *in noſtra poteſtate* eſt: ſed voluntarium eſt id quod præcipuè expetitur; in noſtra poteſtate verò, quod amplecti poſſumus, ſive propter ſe, ſive propter mali gravioris fugam. Ὑπόληψις eſt id quod de unaquaque re ſentimus; ut, fugiendum eſſe flagitium, philoſophiam mederi animis. *Opinionem* non malè reddidit interpretes. Poſſis & vertere *apprehenſionem*. Eam Simplicius cap. 11. φαντασίας nomine venire cenſet. Ὁρμὴν Cicero alias *appetitionem*, alias *appetitum*, alias *motum animi* interpretatur. Ἀφορμὴ hujus contrarium eſt, videlicet *averſatio*; nempe Stoica, qui peculiari quadam ratione hiſce vocibus utuntur; non vero ea, quæ communiter in uſu eſt; cujus exemplum eſt cap. 70. *Idem.*

4. Ἐφ' ἡμῖν ἐστιν ὑπόληψις. *In noſtra poteſtate eſt opinio.*) Negat hoc Homerus, quam, Cicerone interprete, ſcribit:

Tales ſunt hominum mentes, quali Pater ipſe
Iuppiter auctiferas luſtrârit lampade terras.

Homeri verſus ſic habent:

Τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
Οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Sed hunc ſcrupulum Simplicius eximit. *Wolfius.*

5. Ὁρμὴ ὄρεξις.) Nolim ego de verbis iſtis cum quoquam acrius contendere, cum certum ſit aliter Ciceronem, aliter Senecam, aliter alios veteres redidiſſe. Wolfii tamen inconſtantiam, aliis quoque notatam, in verſione probare non poſſum, qui cum hic ὁρμὴν *appetitionem* (ex Cicerone) vertat: ὄρεξιν autem *deſiderium*, (ex Seneca:) paulò poſt, (ut cap. 6.) ὄρεξιν *appetitionem*, Latinè ſonare maluit. Sed nec viris ſummis aſſentior, qui Senecam ὄρεξιν *adpetitionem*; ὁρμὴν autem *impetum* ſemper reddere affirmant. Nos aliter obſervavimus: cum per ὄρεξιν intelligitur *appetitus* naturalis, qualis hominibus beſtiiſque communis eſt, ut eſt appetitus cibi, potus, &c. tum Senecam verbo *deſiderium* uti: cum autem *appetitus* qui rationis imperio ſubjacet, tum *appetitionem* verbum potius uſurpare. Nos quidem ſcrupuloſi non ſumus. Quæ tamen ab aliis adferuntur, quæque nos obſervavimus ipſi, diligenter expenſis, ita ſtatuimus; ὁρμὴν, *impetum*; ὄρεξιν *appetitionem*, tutiſſimè reddi: quod ſemel monuiſſe ſufficiat. *Caſaubonus.*

6. Ὅσα ἡμέτερα ἔργα. *Quæcunque noſtræ actiones.*) ἔργον Ciceroni eſt aliàs opus, aliàs res, aliàs opera, aliàs difficultas. Ego hic ἔργον intelligo, non munus officii, τὸ καθῆκον, in qua ſignificatione ſæpe accipitur: ſed ἐνέργειαν, actionem, id quod aut animis agitamus, aut miniſterio corporis agimus, ſive bonum, ſive malum: ut cùm agimus prudenter, juſtè, fortiter, temperatè: contráve libidinosè, effœminatè, injuſtè, temerè: cùm philoſophamur, iraſcimur, cupimus, deambulamus, lavamus, ſcribimus, legimus, & id genus alia, quæ homo ſuapte naturâ, ſuoque arbitratu facere poteſt aut non facere, niſi morbo aut externa vi impediatur. Quod cùm fit, actiones illæ in poteſtate noſtra eſſe deſinunt, opinor: & opinio tantùm, appetitio & deſiderium, horumque contraria declinatio & averſatio, nobis relinquuntur. Cùm autem morbi ſint, qui animum etiam tentent, ut phrenitis,

nitis, melancholia, veternus, apoplexia, epilepſia, vulnera capitis, cerebri læſiones, ſimileſque peſtes: etiam illa, niſi fallor, evaneſcunt, quæ ſola in noſtra poteſtate eſſe affirmat Epictetus. Sed loqui Stoicos de natura integra, & non impedita, probabile eſt, quæ tamen quandiu talis permanſura ſit, conſtare nemini profectò poteſt. Conſideret ergo quiſque ſecum, veriúſne iſta dicantur, an magnificentius? Animi tamen bona dotibus corporis, & fortunæ muneribus præſtare, ac diuturniora eſſe, extra controverſiam eſſe arbitror. Quicquid tamen egeris, nunquam id conſequeris, ut à Fortunæ tyrannide ſis immunis: hoc eſt, ut Deus ea tibi non auferre poſſit, quæ largitus eſt. Valeat ergo Thraſonica illa vox, & inter Stoicas hyperbolas numeretur, προκατείλημμαί σε, ὦ τύχη, καὶ πᾶσαν ἀφῄρημαί σου τὴν παρείσδυσιν. hoc eſt, Anteverti tibi Fortuna, & quaſi vallo firmiſſimo oppoſito, omnes tibi aditus, omnes cuniculos interclusi. Prudentius ille, qui diſtichon illud per ſe inſolens, picturæ hominis mortui adſcripſit: cui, ſi in CHRISTO ſervatore obdormierit, verè convenit:

> Ἐλπὶς καὶ τύχη μέγα χαίρετε. τὸν λιμέν' εὗρον.
> Οὐδὲν ἐμοὶ χ' ὑμῖν. παίζετε τοὺς μετ' ἐμέ.

> *Inveni portum, ſpes & fortuna valete.*
> *Nil mihi vobiſcum: ludite nunc alios.*

Neque enim ſpe ſua fruſtrabitur, neque timebit quicquam, mortuus in Domino, ab omnibus fortunæ injuriis & ludibriis immunis, atque in portu tutiſſimo ſecurus & beatus conquieſcet. *Wolfius.*

7. Οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαί. *In noſtra poteſtate non ſunt, corpus, poſſeſſio.*) Nemo negabit opinor, non eſſe noſtri arbitrii, ut perpetuò valeat, nec ullo incommodo afficiatur corpus. Nam alioqui ægrotaret, mutilaretur, moreretur nemo. Etſi enim quidam apud Plinium ſponſionem cum Fortuna feciſſe legitur, ſi unquam ægrotaſſet: nihilominus tamen lapſu ſcalarum interiit. Maſiniſſam & Cyrum, robuſtiſſimos reges, longa ætas exſtinxit. Jam ſi divitiæ, gloria, imperia, cæteraque nobis in manu eſſent: quis egeret, malè audiret, ſerviret? Quis cara uxore, liberis, amicis orbaretur? Hoc igitur extra controverſiam eſt, non eſſe iſta noſtri juris. Illud verò cui perſuaderi poteſt, cum noſtra non ſint, ne jacturam illorum moleſtiſſimè feramus? Ne iis ereptis, vim & injuriam nobis eſſe factam opinemur? Tanta eſt inconſtantia & perverſitas. Occurritur autem Epicteto, Natura nobis eſſe inſitum talium rerum amorem; nec poſſe fieri, quin iis amiſſis doleamus. At viciſſim rogabit Epictetus: Annon illud etiam natura ferat, ut ſæpe illa amittamus? an repugnare in eo naturæ, ſit viri boni & ſapientis? Fruſtra præſertim, & ultro augere ſibi moleſtias, quæ animi æquitate minuendæ erant? Opponimus ſcilicet philoſophis non firmiores rationes, ſed affectus noſtros & pravam conſuetudinem: pro quibus tanquam pro aris & focis, & monumentis majorum pugnamus: majoréne ſtultitia dicam, an calamitate? Quod ſi dies adimit hominibus ægritudinem: recta ratio cur non adimat? Cur exempla vulgi, quam virorum fortium & ſapientum ſequi malumus? At id quoque Natura fert, ut ipſa aſſuetudo moleſtiam leniat. Unde poëta:

Χρόνος μαλάξει, νῦν δ' ἔθ' ἡβάσκει κακόν.

Malum viget jam ſenie ur tempore. Eſto: ſed cur non, ut ſervulo Comico, ita & nobis meditata omnia mala noſtra ſunt, ut ne quid animo ſit novum? Nam & hoc docet Epictetus, & docuerunt olim multi, nec obtemperaſſe quenquam ampliſſimi. An non & divus Paulus monet ita eſſe utendum mundo, quaſi non utamur? Nec habitandi, ſed commorandi locum hic nobis eſſe datum? Sed hæc alibi commodius. Illud non alienum fuerit, verba quæ obſcuriora videntur, quæque ſubinde currunt in hoc Opuſculo, declarare. *δόγμα* eſt opinio, ſententia, perſuaſio, judicium, id quod de quaque re ſentimus: ut, mortem & morbum eſſe malum, divitias & voluptates expetendas eſſe, fugiendum eſſe flagitium & dedecus, philoſophiam mederi animis. *ὁρμὴν* Cicero alias appetitionem, alias appetitum ſeu appetitionem animi, alias motum animi interpretatur. Politianus conatum vertit. *ὄρεξιν* appetitum. *ἀφορμὴ* hujus contrarium eſt, averſatio, cum animus abhorret à re aliqua. Hinc *ὁρμᾶν καὶ ἀφορμᾶν*, appetere, inclinare animo ad aliquid: *ἀφορμᾶν*, averſari, abhorrere. Peculiarem enim hæc verba uſum habent apud Stoicos. Eſt & *ὄρεξις* appetitus: ſed Cicero *βούλησιν*, *εὔλογον ὄρεξιν* exponit, voluntatem quæ quid cum ratione deſideret. Quare *ὄρεξιν* (ne vocabulorum numerus imminueretur) deſiderium verti. *ἔκκλισιν* idem, declinationem à malis, declinationem laboris & periculi, dixit. Simplicius hunc ordinem tradit: Cum quid bonum aut malum judicemus, omnino commoveri declinationem aut appetitionem: inſequi vero *ὁρμὴν*, quam animi concitationem, approbantis aut improbantis, proſequentis aut averſantis aliquid, definit. *αἵρεσις* eſt optio vel appetitio, cum Cicero *τὸ αἱρετὸν* optabile & rem expetendam vertat. *προαίρεσιν* Simplicius *ἄλλου τινὸς αἵρεσιν* eſſe dicit, cum alia aliis præferuntur. Quo uno verbo commode queat exprimi,

Grammatici certant, & adhuc ſub judice lis eſt.

Barbari prælectionem, alii delectum, alii propoſitum, alii inſtitutum, alii voluntatem, alii conſilium interpretantur. Nos, ut quimus, quando ut volumus non licet. Omnino difficile eſt cum Græcis, præſertim Stoicis, certare verborum copia & proprietate. Quare veniam ab æquis lectoribus impetratam velim, ſicubi Epicteto & acerrimis eorum judiciis non ſatis fecerimus. Sæpe enim eruditis ſcriptoribus facile eſt varia vocabula congerere: ſed eadem diſtinguere, grammatico aut interpreti non perinde promptum. Imò (ſi, quod ſentio, dicendum eſt) ipſi auctores ſæpe riderent & grammaticos & interpretes, qui earum rerum diſtinguendarum ſollicitâ curâ tenerentur, quas ipſi aut oſtentandæ copiæ, aut rei inculcandæ gratiâ congeſſiſſent. *Wolfius.*

Hæc ab Epicteto pronunciata tam firmiſſimis abſolutiſſimæ veritatis fundamentis innituntur, ut à nemine unquam refelli queant. Quocunque enim modo hominem, ſive in ſtatu naturæ ante inſtitutionem Reip. ſive ſub imperio conſideramus, illud pro æterna veritate erit habendum, *corpus, poſſeſſionem, gloriam & imperia in noſtra poteſtate non eſſe.* Nam præterquam quod humano corpori perpetuis aëris incom-

commodis expoſito, cum vario morborum genere, qui ei vires quacunque ætate adimunt, tandemque vitalem ſpiritum extinguunt, ſit pugnandum: tamen ſub utroque ſtatu nemo ſibi, licet fortiſſimus, tam ſecurum vitæ degendæ genus excogitare aut formare valet, ut ab infirmiſſimo quoque non poſſit aut vi aut dolo de medio tolli. Rex & ſubditus, dominus & ſervus, parentes & liberi hoc reſpectu in eodem ſtatu conſtituti ſunt. Quot Monarchæ, licet nocte dieque armatorum ſatellitum turba conſtipati, à ſubditis interfecti ſunt? Adeo ut verum ſit illud Juvenalis,

Ad generum Cereris ſine cæde & ſanguine pauci
Deſcendunt reges, & ſicca morte Tyranni.

Quot ſervi in dominorum corpora imperium exercuerunt? Et quot etiam parentibus, apud Romanos quondam in liberos vitæ ac necis poteſtate fruentibus, mortem filii intulêre? Quid dicam de poſſeſſionibus, quas, licet in ſtatu naturæ omnibus communes, viribus pollentior ab infirmiori invidia aut malevolentia auferre poteſt? Numquid etiam conſtituta civitate, in qua leges aliena abripere prohibent, fures reperiuntur, qui inſcio & invito domino poſſeſſiones auferunt? Si publici commodi cauſa publica foſſa ſit ducenda fodiendaque, an non præſtat partem prædii, ſumma poteſtate eam exigente, propenſo animo exhibere, quam cum Nabotho lapidibus obrui, atque ita corpus certe ac minimè dubiæ morti objicere? In omni enim Republica ſive Chriſtana, ſiva alia ſit, hæc regula valeat: *Civem unumquemque ſuorum bonorum non tam abſolutum eſſe dominum, ut Reipublicæ dominium in eadem bona posſit excludere.* Cives quidem in bona ſua proprium dominium habent, quod cæterorum civium jus excludit: Verum ſi ſummæ poteſtatis jus & imperium in eadem excluderetur, protegere cives non poſſet, neque ab hoſtibus externis, neque ab injuriis mutuis. Quocunque igitur modo hanc Epicteti ſententiam vertis, ſemper remanebit illa veritas, corpus & poſſeſſiones in noſtra poteſtate non eſſe.

Eodem prorſus modò ſe res habet cum *gloria* & *imperiò.* Vox illa δόξα hic non ſignificat opinionem de aliqua re, quæ in nobis libera, noſtraque poteſtate eſt: ſed hoc vocabulo Epictetum indicare exiſtimo gloriam ſive honorem, qui conſiſtit in cogitatione interna honorantis, nempe in opinione, quam de potentia & bonitate quiſque habet illius quem honorare affirmat: Ergò, quia aliorum hominum opinionem liberâ noſtræ voluntatis inclinatione ad nos honorandos & colendos flectere non poſſumus, verum manebit illud Epicteti, gloriam & honorem in noſtra poteſtate non eſſe. Et idem nobis quoque cum Epicteto de imperio ſtatuere licet, Hæc non poſſunt intelligi de ſtatu ante inſtitutionem Reip. nam in tali ſtatu, unuſquiſque imperii æqualitate gaudens, nullum reperitur imperium. Præterea in tali ſtatu nemo poteſtatem habet imperium ſive ſocietatem civilem erigendi; quia oritur ex juſta hominum unita multitudine, qui ſimul jus in omnia, quod poſſident, in unum hominem ſive cœtum conferunt, & ad propellendos hoſtes idonei ſunt. Unuſquiſque verò medium illud civitatem con-

ſtituendi quidem in ſe habet, ſed aliorum arbitrium ad eam rem inclinare, unicuique in poteſtate non eſt. Et quandoquidem in conſtituta Republica aliorum plerumque ſuffragiis & votis hunc vel illum ad ſupremam majeſtatem promoveri videmus, rectè quoque dicitur illud in noſtra poteſtate non eſſe; quia ſors a Deo eſt. Quumque præterea in hoc negotio maximè facit ex his vel illis parentibus originem duxiſſe, ut ad imperii faſtigium evcharis, affirmandum eſt ab unoquoque, neminem id in ſua poteſtate habere. Beata igitur erit talis vitæ conditio & ſtatus in quo corpora noſtra, à terrenis hiſce ſordibus purgata, nullis aëris injuriis, nullis morborum generibus, nec ipſi morti obnoxia, in ſecula ſeculorum cœleſtem illam κτῆσιν poſſidebunt, ubi honorem & gloriam tribuent illi, cum quo tanquam reges & Monarchæ in mortem, diabolum & infernum imperium exercebunt.

8. Ἡ κτῆσις] Wolfius hic *pecunia*: Politianus, *poſſeſſio*: quod magis generale eſt, & ut puto, præferendum. *Caſaubonus*. Atqui Wolfius pecuniæ nomine *poßiſſionem* intellexit. Sic enim in capite notæ præcedentis, verba iſta, οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, ἡ κτῆσις, interpretatur, *in noſtra poteſtate non ſunt, corpus, poſſeſſio.*

β'.

1 Καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστι φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα. τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια.

CAP. II.

Ac ea quidem quæ nobis parent, libera ſunt natura ſuâ nec prohiberi ab ullo, nec impediri poſſunt. In quæ autem ipſi jus nullum habemus, ea ſunt infirma, obnoxia ſervituti, obnoxia impedimentis, aliena.

1. Καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν.] Verba hæc interpres tranſtulit: *ac ea quidem quæ nobis parent*, ſenſum potius ſecutus quam verba: quæ κατὰ πόδα ſonant, *Ea quæ in nobis ſunt*. Quod nihil eſt aliud, quam, quæ in noſtra poteſtate vel noſtri arbitrii ſunt. Hæc enim in unoquoque eſſe dicimus, quæ non ab alio habet, quæque ab alio impediri nequeunt. Id quod ſignificat Epictetus, cum dicit, quæ ejus generis ſunt, eſſe ἐλεύθερα, ἀκώλυτα ἀπαρεμπόδιστα, quibus opponuntur, quæ contra ſe habent; quæ aliena rectè nominat, iis videlicet obnoxia, & ab illis pendentia, qui ea vel præbere vel prohibere poſſunt. Quæ verò in noſtra poteſtate non ſunt, noſtra non ſunt: ſed partim corporis, quod pro inſtrumento vult haberi, ut patet cap. 24. partim pecuniæ aut gloriolæ; quæ etiam longius ab animo remotæ ſunt quam corpus. *Suecan.*

γ'.

1 Μέμνησο οὖν, ὅτι ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀλλότριον, ὥσπερ ἐστὶν, ἀλλότριον, 2 οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, 3 ἄκων πράξεις οὐδὲ ἕν, οὐδείς σε βλάψει, 4 ἐχθρὸν οὐχ ἕξεις. 5 οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ.

CAP. III.

PRoindè memento, ſi ea quæ natura ſerviunt libera putaris, & aliena pro tuis habueris, fore ut impediaris, lugeas, perturberis, Deos hominesque accuſes. Sin id ſolum tuum exiſtimaris, quod tuum eſt; aliena vero, ut ſunt, aliena: te nemo coget unquam, nemo impediet, neminem accuſabis, neminem criminaberis, nihil ages invitus, nemo te lædet, inimicum non habebis. Neque enim ullam calamitatem accipies.

1. *Μέμνησο οὖν. Proindè memento.*] Hoc caput nihil eſt niſi conſectarium duorum præcedentium. Itaque nititur iſto axiomate: *Contrariarum cauſarum contraria ſunt effecta.* Snecanus.

2 *Οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε. Te nemo coget unquam.*] Ad verbum nemo tibi neceſſitatem imponet, aut te neceſſitate conſtringet ad aliquid faciendum, quominus plenius libertate fruaris, ſiſque tuarum actionum dominus.

3 *Ἄκων πράξεις. Invitus ages.*] In quibuſdam editionibus pro *πράξεις* peſſimè legitur *πράξαις*, quod vocabulum lingua Græca non agnoſcit, niſi in ſecunda perſona ſingul. Aoriſt. prim. optat. activi, verbi *πράσσω*. Sed non eſt hujus loci.

4 *Ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις. Inimicum non habebis.*] Quicunque enim inimicus erit tibi, ſi tu non in eum inimico eris animo, is in ea poterit nihil quæ tua tantum ſunt: quæ hiſce quatuor vocibus cap. 1. complectitur, videlicet *ὑπόληψις, ὁρμῆς, ὄρεξις, ἔκκλισις*. Siquid in rei quam valebit, ea externa ſunt & aliena: iis itaque te ſpolians, propriè te non læſerit. *Snecanus.*

5 *Οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ.*] Politiani verſio hæc non agnoſcit, & videntur ſupervacanea, cum jam præceſſerit *οὐδείς σε βλάψει*. Melius tamen, (ut ego cenſeo,) paraphraſis, quæ hæc poſteriora exhibet, expunctis illis. *Caſaubonus.*

Οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. Neque enim ullam calamitatem accipies.] Ad verbum: Non enim noxium quid patieris. Id quod ex ſuperioribus ſatis liquet, quomodo ſit accipiendum. *Snecanus.*

δ'.

1 Τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι οὐ δεῖ μετρίως κεκινημένοι ἅπτεσθαι αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς, 2 τὰ δ' ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν. 3 ἐὰν δὲ καὶ ταῦτ' ἐθέλῃς, 4 καὶ ἄρχειν καὶ πλουτεῖν, 5 τυχὸν μὲν οὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ, 6 διὰ τὸ καὶ τῶν προτέρων ἐφίεσθαι πάντως γε μὴν 7 ἐκείνων ἀποτεύξῃ δι' ὧν μόνων εὐδαιμονία καὶ ἐλευθερία περιγίνεται.

CAP. IV.

Cum igitur tantas res appetas, ſic eas ſuſcipiendas eſſe memento, ut ſis non mediocriter incitatus; atque alia penitus relinquenda, alia in præſentia omittenda cenſeas. Quod ſi & illas deſideraris, & magiſtratus etiam atque opes appetieris, & tuos florere volueris: fortaſſe ne hæc quidem aſſequeris, propter earum, quas ante diximus, cupiditatem: iis certe omnino excides, per quas ſolas felicitas & libertas comparatur.

1 Τηλικούτου οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι οὐ δεῖ οὐδὲ μετρίως κεκινημένον ἅπτεσθαι αὐτῶν. *In tantarum igitur appetitione rerum, ſic eas ſuſcipiendas eſſe memento, ut prorſus omni vaces animi perturbatione.*] Rectius Simplicii Commentarius: τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι οὐ δεῖ μετρίως κεκινημένον ἅπτεσθαι αὐτῶν. Quum igitur tantas res appetas, ſic eas ſuſcipiendas eſſe memento, at ſis non mediocriter incitatus. Quam lectionem & Politianus eſt ſequutus. De pluribus locutus eſt: ergo τηλικούτων. Seriò ſuſcipiendum monet philoſophiæ Studium. ergò οὐδὲ redundat, quod quatuor reliqui codices habent: à quibus deceptus, verteram: Ut prorſus omni vaces animi perturbatione. quæ ſententia etſi cum ἀπαθείᾳ Stoicorum convenit, philoſophiæ tyroni tamen haudquaquam convenit, quem incredibili cupiditate ſapientiæ inflammatum eſſe vult, adeo ut illud ex Euangelio deſumptum ei dici poſſit:

> Ἓν μαργαρίτην τίμιον,
> Ἀποδοὺς ἅπαντα, λάμβανε.

Unam margaritam pretioſam omnibus opibus tuis emito. *Wolfius.*

2 Τὰ δ' ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν. *Alia in preſentia omittenda cenſeas.*] Malim, *differenda*; id enim ſignificat verbum ὑπερτίθεσθαι. Differri verò eas res externas jubet, Simplicio interprete, quæ prudenter tractatæ bonis animi non officiunt: cujuſmodi ſunt, parare domum & ſervitium, legitimæ nuptiæ, ingenuorum liberorum procreatio, juſtus magiſtratus, aliquando etiam rerum neceſſariarum curatio. Hæc omnia & id genus alia in præſentia eſſe differenda monet vir-

tu-

tutis ſtudioſos, idque meritò: quod nullis omnino rebus eos diſtrahi oporteat, & à ſtudio virtutis atque exercitatione abſtrahi, qui eam perfectè conſequi cupiant. *Snecanus.*

3 Ἐὰν δὲ καὶ ταῦτ' ἐθέλῃς. *Sin & has volueris.*] Scilicet, τὰ ἐκ φιλοσοφίας περιγινόμενα. Ea quæ Philoſophia præſtat. *Wolfius.*

4 Καὶ ἄρχειν καὶ πλουτεῖν. *Et imperare & eſſe dives.*] Politianus addit, Domeſticos dirigere. Legit fortaſſe, τοὺς οἰκείους εὐθύνειν, quod perperam ſcriptum fuiſſe reor, pro εὐθηνεῖν, neceſſarios tuos florere. Volumus autem in primis nobis bene eſſe, mox etiam noſtris & aliis. Diſcrimen τοῦ εὐθύνω καὶ εὐθηνέω, vel pueris notum eſt. *Wolfius.*

Ἄρχειν καὶ πλουτεῖν.] Latina Wolfii auctiora ſunt hic verbis: *& tuos florere*: quæ ille, ut in notis docet, ſolà conjectura fretus, ex Politiani verſione ſumpſit. Conjicit autem Politianum in ſuis codicibus reperiſſe, καὶ οἰκείους εὐθηνεῖν: quæ cum neque Simplicius, neque Paraphraſis agnoſcant, nos adulterina cenſemus. Si quid in Græcis deſideratur, hoc potius, ex Simplicio, fuerit, καὶ τὰ οἰκεῖν εὐθυνεῖν. (quemadmodum & Politianum reperiſſe, ex ipſius verſione, *& domeſticos dirigere*: credibilius eſt) quod oppoſitum fuerit τῷ ἄρχειν, & τῷ πλουτεῖν. Sed minime opus eſt, & melius opinor, abſint, cum in iſtis, ἐὰν δὲ καὶ ταῦτα (propria bona ſcil.) καὶ ἄρχειν καὶ πλουτεῖν, (externa:) manifeſta ſit oppoſitio. *Caſaubonus.*

5 Τυχὸν οὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ. *Fortaſſis nec hæc ipſa aſſequeris.*] τῶν ἀρχῶν τε καὶ τοῦ πλούτου. Nec magiſtratus nec opes aſſequêris. *Wolfius.*

6 Διὰ τὸ καὶ τῶν προτέρων ἐφίεσθαι. *Eò quod priora quoque deſiderat.*] Ea ſcilicet, quæ philoſophia confert, libertatem, tranquillitatem animi, ſecuritatem. Significat animum in duas partes diſtractum, nec fortunæ muneribus, nec philoſophiæ bonis potiri: quòd altera cura impediat alteram, nec tantam eſſe patiatur, quanta ſit opus. Sed hoc intelligatur de philoſophiæ tyrocinio. Nam præcepta rebus gerendis præiucent, & illuſtrantur uſu vitæ, & crebris virtutis actionibus, ſi probè intellecta & animis infixa fuerint. Philoſophandum eſt igitur ab ineunte ætate, animo aliis curis libero, ut quæ tum cognita perceptaque fuerint, ad parandas & tuendas opes, ad omnes denique vitæ caſus ferendos accommodentur. τὰ πρότερα, priora dicit: vel τὰ πρότερον εἰρημένα ea quæ ante expoſuit, quæque rectum judicium ſequuntur: non autem τὰ πρὶν φιλοσοφῆσαι, ea quæ deſiderâris ante philoſophiam, ut voluptates, honores, divitias: vel τὰ σπουδαιότερα, præſtantiora Nam tranquillitas animi, verumque judicium, utique divitiis & honoribus præſtant. *Idem.*

7 Ἐκείνων ἀποτεύξῃ. *Illis excides*] τῶν προτέρων, prioribus & potioribus: Carebis animi tranquilitate, ſi avarus & ambitioſus fueris. *Idem.*

έ.

[1] Εὐθὺς οὖν πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ μελέτα ἐπιλέγειν, ὅτι φαντασία [2] εἶ, καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον. ἔπειτα ἐξέταζε τοῖς κανόσι τούτοις, οἷς ἔχεις. πρώτῳ δὲ τούτῳ, καὶ μάλιστα, πότερον περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἐστιν, ἢ περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. κἂν περί τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ᾖ, πρόχειρον ἔστω τὸ, διότι οὐδὲν πρὸς σέ.

CAP. V.

ITaque viſo cuivis aſpero, ſtatim ſic ut reſpondeas operam dabis: viſum id eſſe, nec plane id quod videatur. Poſt, in exquirendo, eas adhibeto regulas, quas habes, eamque cum primis ac potiſſimum, Utrum id viſum in rebus verſetur noſtræ poteſtati ſubjectis, an vero alienis. Quod ſi in alienis; in promptu ſit, illud ad te nihil attinere.

1. Εὐθὺς οὖν πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ.] Nulla in verbis difficultas, in re, maxima, ſi ad cruciatus & tormenta coporis extendas: quorum acerbitatem ſola opinione niti, & ad animum per ſe non pertinere, haud facilis perſuaſio eſt. Non defuere tamen hac etiam ætate celebres medici, qui hoc ipſum (referente Thuano, quorum libros eos quoque vidimus) tuerentur: nec ulla ætate defuerunt exempla cujuſcunque profeſſionis & ſectæ tum virorum tum mulierum, qui ſola animi *obſtinatione*, & quam vocant alii προςλήψει muniti, diriſſima quæque, quæ ab iratiſſimis excogitari poterant, ſumma conſtantia ſine ulla doloris ſignificatione, toleravere. Martyrum priſci temporis, quamvis *obſtinationem* & illis iſtius ævi ethnici iniquiſſimè & impertiſſime, ut alibi oſtendimus, objicerent; alia longè ratio. Sed nos id nunc non agimus. *Caſaubonus.*

Πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ. *Cuivis viſo aſpero.*] τὸ τραχείᾳ nonnulli codices non habent, & meo judicio rectius omittitur: etſi φάρμακον σωφρὸν adhibet Simplicius. Sunt enim φαντασίαι non tantum τραχεῖαι, aſperæ: ſed etiam λεῖαι, hoc eſt, leves & blandæ. Sed quia verba hæc minus exercitatis obſcura videntur, exemplo declaranda ſunt. φαντασίαν (quod viſum, aut viſionem Latini dicunt) appellat eas cogitationes, quæ ex rebus objectis oriuntur: ut ſi adoleſcenti ſtudioſo & pauperi formoſa & dives mulier deſpondeatur, phantaſia hæc ſtatim in eo excitatur, rem eſſe præclaram, paucis ſui loci atque ordinis talem offerri occaſionem: non igitur eſſe negligendam. ſpecies præclara eſt, incautumque facile decipit. Sed ſi idem paulo cordatior, ſecum reputet, Mulieres formoſas atque divites, laſcivas, ſuperbas, faſtidioſas, imperioſas eſſe: opes non ſine magna ſolicitudine conſervari: ſe deſpectui & deriſui fore affinibus, aut certè inviſum: ſi morem gerere velit uxori, aut læſurum valetudinem, aut alia graviora toleraturum:

ne-

neglecturum eſſe ſtudia literarum: mulierculæ denique non tam amantis, quam prætextum libidinum ſuarum quærentis, fore mancipium: fortaſſis intelliget, id quod Epictetus dicit, dotatam & formoſam mulierem non ſummum eſſe bonum, ſed plane φαντασίαν & falſam ſpeciem: Heſiodiæ Pandoræ inſtar, pyxidem malis omnibus refertam, ſecum afferentem. Idem eſto judicium de phantaſiis imperii, honoris, aliarumque rerum, quæ ſæpius inani ſpecie blandiri, quam revera beare ſolent. Eadem fere ratio eſt rerum triſtium & adverſarum, ut putantur, quæ ſæpe in receſſu multum boni habent, quod prima fronte nequaquam pollicentur: ut paupertas ſobrios, modeſtos, induſtrios plerumque facit: opulentia luxurioſos, arrogantes, ignavos. *Wolfius.* τραχείας tamen φαντασίας habet Simplicius, quem vide.

2 Ἐσ.] Lege, ἐστί. *Wolfius.*

ϛ'.

Μέμνησο [1] ὅτι ὀρέξεως μὲν [2] ἐπαγγελία, τὸ ἐπιτυχεῖν, οὗ ὀρέγῃ· ἐκκλίσεως δὲ ἐπαγγελία, τὸ μὴ ἐμπεσεῖν ἐκείνῳ, ὃ ἐκκλίνεται. καὶ ὁ μὲν ὀρέξει ἀποτυγχάνων, ἀτυχής· ὁ δὲ ἐκκλίσει [3] περιπίπτων, δυστυχής. ἂν μὲν οὖν μόνα ἐκκλίνῃς [4] τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐπὶ σοὶ, οὐδενὶ ὧν ἐκκλίνεις περιπεσεῖς. [5] νόσον δ' ἂν ἐκκλίνῃς, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν, δυστυχήσεις.

CAP. VI.

Appetitionis eam eſſe pollicitationem memento, fore ut conſequatur id quod appetat: Averſationis, ne in id incidat quod averſetur. Is porro quem appetitio fruſtratur, infortunatus eſt: qui in id incidit quod averſatur, calamitoſus. Itaque ſi ea ſolum averſêre, quæ eorum naturæ, quæ in tua poteſtate ſunt, repugnant; in eorum, quæ averſaris, nihil incides: At ſi morbum averſeris, aut mortem, aut inopiam; calamitatem ſubibis.

1 Ὅτι ὀρέξεως μὲν ἐπαγγελία. *Appetitionis pollicitationem eſſe.*] Eſt proſopopœia quædam Cupiditatis cum homine colloquentis. Rudibus apertior eſſet oratio, ſi ita locutus eſſet: Cum aliquid appetis, fore ſperas ut id conſequaris, & voti compos fias, & reliqua. *Wolfius.*

2 Ἐπαγγελία.] Cum Suidas ex vetere neſcio quo ἐπαγγέλλειν pro αἰτεῖσθαι: & ἐπαγγέλλεσθαι ea notione (pro *poſcere, cupere*;) ab omnibus agnoſcatur: quis dubitet quin ἐπαγγελία hoc loco ſit potius *poſtulatio*, quam *pollicitatio*? Certè, tantum abeſt, ut quæ cupiant homines, ſemper ſibi polliceantur; ut non pauci præ deſperatione animi & impotentia, ne vivere quidem ſuſtineant. *Caſaubonus.*

3 Παρεμπίπτων] περιπίπτων legendum videtur, idem quod ἐμπίπτων. undè περίπτωσις, & περιπέτειαι τύχης. *Wolfius.*

4 Τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐπὶ σοί. *Quæ naturæ eorum, quæ in tua poteſtate ſunt, adverſantur.*] His adverſantur utique, falſa opinio, pravus & corruptus appetitus, omnes animi perturbationes, quas in hominis eſſe poteſtate volunt Stoici: non ita fortaſſis, ut non exſiſtant (id enim Dei cujuſdam potius quàm hominis fuerit) ſed ut rationi obediant. *Idem.*

5. Νόσον δ' ἂν ἐκκλίνῃς, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν, δυστυχήσεις. *At ſi morbum averſeris, aut mortem, aut inopiam; calamitatem ſubibis.*] Ita optimè habebat Wolfiana editio, & ante eam utraque Veneta, Naogeorgiana, & Plantiniana. In Caſauboniana legitur: Νόσον δ' ἂν ἐκκλίνῃς, θάνατον, ἢ πενίαν, δυστυχήσεις. Sed operis id σφάλμα imputandum.

ζ'.

Ἄρον οὖν τὴν ἔκκλισιν ἀπὸ πάντων τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ 1 μετάθες ἐπὶ τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῖν· τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄνελε. ἄν τε γὰρ ὀρέγῃ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν τινος, ἀτυχεῖν ἀνάγκη· 2 τῶν δ' ἐφ' ἡμῖν, ὅσων ὀρέγεσθαι καλὸν ἄν, οὐδὲν οὐδέπω σοὶ πάρεστι. μόνῳ δὲ τῷ ὁρμᾶν καὶ ἀφορμᾶν χρῶ, κούφως μέντοι 3 καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως, καὶ ἀνειμένως.

CAP. VII.

Averſationem igitur ab iis rebus amovebis omnibus, quæ in nobis ſitæ non ſunt: atque in eas transferes quæ naturæ eorum, quæ noſtri arbitrii ſunt, repugnant. Appetitionem autem hoc tempore prorſus auferto. nam ſi ea, quæ noſtri arbitrii non ſunt, deſideraris, fruſtrari neceſſe erit. Ea vero quæ nobis parent, quatenus rectè poſſint expeti, nondum es aſſecutus. Sed eo tantum utitor motu animi, quo vel accedas ad eas res, vel ab iiſdem recedas: verum leviter, & cum imminutione, & remiſſe.

1 Μετάθες ἐπὶ τὰ παρὰ φύσιν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν. *Transfer in ea quæ naturæ illorum repugnant, quæ in noſtra poteſtate ſunt.*] Videntur & hæc rudioribus obſcura quæ dilucidiora eſſent, ſi ſcripſiſſet: Averſare falſas opiniones, ſtultas & pravas cupiditates, turpitudinem & dedecus. Hæc enim ut fugere, ita etiam effugere poteris. *Wolfius.*

3 Καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως.] Politianus, cum ſupputatione: Naogeorgus, cum exceptione. Sed quia Simplicius interpretatur, μετὰ τοῦ ἐνδιδόναι τι ὀλίγον, καὶ μὴ εἰς ἄκρον ἐπιτείνειν, cedendo & laxando pau-

paulululum, non ad ſummum intendendo: ego verti, cum imminutione. Etſi hæc tria, κούφως leviter, ἀνειμένως remiſſe, μεθ' ὑπεξαιρέσεως cum imminutione, ſynonyma fortaſſe ſunt ὑπεξαίρεσις certè ſignicare id poteſt, cum paulatim aliquid affectui ſubtrahitur. Si quis autem intelligere mavult, cum exceptione: ſenſus erit, ut opinor. Eâ conditione res vel appete vel averſare, ſi expetendæ fugiendæve ſint. Vult enim Epictetus, tirones philoſophiæ interdum Academico more ἐπέχειν καὶ διασκέπτεσθαι, cohibere aſſenſum, & amplius deliberare: & in ea ἐποχῇ, ἐλλείπειν μᾶλλον ἢ πλεονάζειν. hoc eſt, potius citrà reſiſtere, quam ultra progredi, ut monet Iſocrates. *Wolfius.*

Μεθ' ὑπεξαιρέσεως.] Wolfius, *cum imminutione*. Pridem autem eſt, cum non Wolfium quidem melioris vitæ compotem; (qui, quæ fuit inſignis ejus eruditio, pari modeſtiâ juncta, ſtatim emendaſſet, & gratias monentibus egiſſet: ſed Lugdunenſium Notarum auctores noſtris in Antoninum Notis publicè monuimus, *cum exceptione*, (non *imminutione*) veram eſſe interpretationem. Nam quod aliquis Simplicii auctoritatem hic objiciat; philoſophum agnoſco inſignem, de Epicteto, & Epicteti Lectoribus optimè meritum: ſed quia tamen in nonnullis à philoſophia remotioribus pueriliter hallucinatur: ut in iſtis, ἀνδριάντας περιλαμβάνειν (num. LVII.) pluribus oſtendemus: ubi iterum Notarum iſtarum Lugdunenſium par in errore teſtatiſſimo pertinacia. Seneca de Benef. IV. 34. *Sapiens ad omnia cum exceptione veniet: ſi nihil inciderit quod impediat: ideo omne illi ſuccedere dicimus, &c. Imprudentium iſta fiducia eſt, fortunam ſibi ſpondere, &c. Exteptio autem ſine qua nihil aggreditur, & hic illum tuetur.* Antoninus idem cum ſæpe inculcet, ὑπεξαιρέσεως verbo, ut in hac re ſolenni & uſitato, ſemper utitur. Lib. IV. ὁρμᾷ μὲν (ſapiens, ſive recta ratio: πρὸς τὰ ἡγούμενα μεθ' ὑπεξαιρέσεως· τὸ δὲ ἀντιπαραγόμενον, &c. plenius & diſertius lib. ſeq. ὁρμῆς καὶ διαθέσεως οὐ γίνεται ἐμπόδια διὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν καὶ τὴν περιτροπήν, &c. Idem lib. VI. Καὶ μέμνησο ὅτι μεθ' ὑπεξαιρέσεως, ὅτι τῶν ἀδυνάτων οὐκ ὠρέγου. idem lib. XI, ex Epicteto: Τέχνην δὲ ἔφη περὶ τὸ συγκατατίθεσθαι εὑρεῖν, καὶ ἐν τῷ περὶ τὰς ὁρμὰς τόπῳ ἵνα μεθ' ὑπεξαιρέσεως, &c. Omitto quæ vir diligentiſſimus, Henr. Stephanus, ex aliis ſuper hac voce. *Cupiditatum diminutio*, & ſi quæ ſunt ejus generis, in Seneca aliiſve, alio pertinent, & hic prorſus ἀπροσδιόνυσα, ut ex inſpectis locis cuivis liquere poteſt. Politianus verterat, *cum ſupputatione*: quod Wolfius meritò mutandum credidit. *Caſaubonus.*

ή.

Ἐφ' ἑκάστου τῶν ψυχαγωγούντων, ἢ χρείαν παρεχόντων, ἢ στεργομένων, μέμνησο ἐπιλέγειν ὁποῖόν ἐστιν,

CAP. VIII.

Singulis in rebus, quæ vel delectant, vel uſui ſerviunt, vel diliguntur; memento conſiderare cujuſmo-

ἀρχόμενος. 1 ἂν χύτραν στέργῃς, ὅτι χύτραν στέργεις. κατεαγείσης γὰρ αὐτῆς, οὐ ταραχθήσῃ. ἂν παιδίον σαυτοῦ καταφιλῇς, ἢ γυναῖκα, ὅτι ἄνθρωπον καταφιλεῖς. ἀποθανόντος γὰρ αὐτοῦ οὐ ταραχθήσῃ.

di ſint; exorſus à minutiſſimis. Si ollam diligis, te ollam diligere: nam ea confracta non perturbaberis. Si filiolum, aut uxorem, hominem à te diligi: nam eo mortuo, non perturbaberis.

1 Ἂν χύτραν στέργῃς. *Si ollam diligis.*] Etſi Epictetus, ut contemptor divitiarum, vilium rerum exempla profert, ut balnei, ut lactucarum, & aliorum id genus: tamen Simplicius aptius, ut opinor, verbum habet, ἂν χύτραν σείῃς, ὅτι χύτραν σείεις. Si ollam tractas, aut agitas, te ollam tractare: hoc eſt, rem fragilem, & agitationis atque alliſionis impatientem, ut & vitrum. Unde Mimographus: *Fortuna vitrea eſt: quæ cum ſplendet, frangitur.* Fortaſſis alluſit ad dolium Diogenis. *Wolfius.*

Wolfius in Notis lectionem profert ex Simplicio, quam aptiorem cenſet, ἂν χύτραν σείῃς, ὅτι χύτραν σείεις. Fortaſſe in aliqua parte Simplicii obiter iſta: proprio certè loco, id eſt, in hoc Epicteti caput, ut exhibet editio Salmaſii, nihil tale reperio: imò, ni me fallunt oculi, planè contrarium: οἷον ἐπὶ τῆς χύτρας διὰ τὴν χρείαν ἀγαπωμένης; quod quid eſt quam στεργομένης? non certè, σειομένης. Paraphraſtes etiam, ἂν ποτήριον στέργῃς, ἂν χύτραν. In Arriano fortaſſe, aut aliquo vetere Codice ita repererat Wolfius, & fraudi fuit ei memoria (ut paſſim vel doctiſſimis) feſtinanti. Quare autem aptiorem iſtam lectionem crediderit Wolfius, non dicit, ſed eſt manifeſta, ſi quis obſervet, ratio, ex ipſo contextu petita. Statim enim initio, quæ chara cunque habent homines, triſariam diviſerat τὰ ψυχαγωγοῦντα· τὰ χρείας παρέχοντα· & τὰ στεργόμενα; id eſt, quæ naturali quadam ratione, ſeu inſtinctu diliguntur: ut Simplicius pluribus exequitur. Atqui χύτρα & ſimilia non poſſunt eſſe τῶν στεργομένων ſimpliciter & propriè, ſed ad ſecundum genus pertinent. Quod cum videret Simplicius, (qui tamen nihil objicit) ἐν χρείᾳ & διὰ τὴν χρείαν, quo ad ſecundum genus iſta pertinere intelligeremus, prudenter addidit. In tanto tamen veterum codicum conſenſu; confirmantibus etiam tum Simplicio, tum paraphraſeos (ut vidimus) auctore: nihil mutandum cenſeo: & quicquid hic eſt ἀκυρολογίας, ab ipſo eſſe Arriano. Sed nec τὸ σείειν adeò hic aptum ut mihi quidem videtur. Cum igitur hæc editio Lugdunenſis, quam fideliter exhibere nos profeſſi ſumus, τὸ σείειν, nulla reddita ratione, niſi quod Wolfii Notæ ſub alieno nomine totidem verbis apponuntur, exhiberet; nos quod in omnibus aliis (etiam Salmaſiana) nobis viſis, invenimus, revocandum cenſuimus. *Caſaubonus.*

Ὅταν

θ.

Ὅταν ἅψασθαί τινος ἔργου μέλλῃς, ὑπομίμνησκε σεαυτὸν, ὁποῖόν ἐστι τὸ ἔργον. ἐὰν λουσόμενος ἀπίῃς, πρόβαλλε σεαυτῷ τὰ γινόμενα ἐν βαλανείῳ. 1 τοὺς ἀπορραίνοντας, 2 τοὺς ἐκκρουομένους, τοὺς λοιδοροῦντας, τοὺς κλέπτοντας· καὶ οὕτως ἀσφαλέστερον ἅψῃ τοῦ ἔργου, ἐὰν ἐπιλέγῃς, ὅτι, εὐθὺς λούσασθαι θέλω, καὶ τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν τηρῆσαι. καὶ ὡσαύτως ἐφ' ἑκάστου ἔργου, οὕτω γὰρ, ἄν τι πρὸς τὸ λούσασθαι γένηται ἐμποδὼν, πρόχειρον ἔσται, 3 διότι οὐ τοῦτο ἤθελον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν τηρῆσαι. οὐ τηρήσω δὲ, ἐὰν ἀγανακτῶ πρὸς τὰ γινόμενα

CAP. IX.

Opus aliquod aggreſſurus, ipſe tibi ſubjicito, cujusmodi ſit illud opus. Si lavatum abieris, ea tibi proponito quæ fiunt in balneo: alios perfundi, alios loco pelli, alios convicia facere, alios furari. Sic tutius rem aggredieris, ſi ipſe tibi dixeris: Et ſtatim lavabo, & meum inſtitutum naturæ congruens conſervabo. Eodèmque modo in unoquoque negotio. Sic enim, ſi quid impedimento lavationi tuæ fuerit, in promptu erit: Equidem non hoc ſolum volui, ſed & inſtitutum meum, naturæ conſentaneum, tueri volui. Neque verò tuebor, ſi ea quæ fiunt, ægrè tulero.

1 Τοὺς ἀποστάζοντας. *Alios perfundentes.*] Id eſt, deſtillantes. Alii legunt, ἀπορραίνοντας, ſeſe perfundentes: eodem ſenſu. *Wolfius.*

2. Ἐγκρουομένους. *Loco pelli.*] Id eſt, ἐνοχλουμένους, quibus negotium faceſſitur. Alii ἐκκρουομένους, id eſt, ὠθουμένους; eos qui premuntur, aut loco pelluntur. *Wolfius.*

3 Διότι οὐ τοῦτο.] Lege: Διότι ἀλλ' οὐ τοῦτο. Idem.

ι.

Ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ 1 τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα, 2 οἷον θάνατος οὐδὲν δεινὸν, ἐπεὶ καὶ Σωκράτει ἂν ἐφαίνετο· ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ

CAP. X.

Homines perturbantur, non rebus, ſed iis quas de rebus habent opinionibus. Verbi cauſa: Mors non eſt malum; alioqui enim & Socrati ita viſum eſſet: ſed opinio de morte, quæ

θα-

θανάτε, ὅτι δεινὸν ἐκεῖνο, τὸ δεινόν ἐστιν. ὅταν οὖν ἐμποδιζώμεθα, 4 ἢ ταραττώμεθα, μηδέποτε ἄλλους αἰτιώμεθα, ἀλλ' ἑαυτοὺς, τουτέστι τὰ ἑαυτῶν δόγματα. 5 ἀπαιδεύτου ἔργον, τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πράσσει κακῶς. ἠργμένου παιδεύεσθαι, 6 τὸ ἑαυτῷ· πεπαιδευμένου, 7 τὸ μήτ' ἄλλῳ, μήθ' ἑαυτῷ.

malum eam facit. Cum igitur impedimur, aut diſtrahimur: non alios culpemus, ſed nosmet ipſos, hoc eſt, noſtras opiniones. Alios accuſare in calamitate ſua, hominis eſt ineruditi: ſe ipſum, ejus qui eruditi cœpit: nec ſe, nec alium eruditi.

1 Τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. *Decreta de rebus.*] Et huic paradoxo medetur, ut poteſt, Simplicius. Conſiſtere certè nullo modo poteſt, niſi aut graviora mala nos vitare, aut majora bona conſequi putaverimus. Nam alioqui iſta unica, miſera illa quidem, & neſcio quam efficax in caſibus acerbiſſimis conſolatio relinquitur, quæ apud Homerum exſtat:

Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένους καὶ ἀτειρέα θυμὸν ἔχοντ.

Sic voluere dii, miſeris mortalibus ævum
Effet ut & mæſtum, & dura illætabile cura.

2 Οἷον θάνατος. Rectius Salmaſiana, cum atticulo, οἷον ὁ θάνατος.

Οἷον θάνατος οὐδὲν δεινόν. *In morte nihil eſt mali.*] Si aut anima cum corpore exſtinguitur, aut in locum meliorem transfertur. Sed ſi pœnæ ſcelerum dandæ ſunt, periculoſæ plenum opus aleæ, ni veræ pietatis clypeo ſis munitus. *Wolfius.*

4 Ἢ ταραττώμεθα, μηδέποτε.] Non facile divinare poſſum, unde Salmaſius hanc lectionem hauſerit, ἢ ταραττώμεθα, ἢ λυπώμεθα μηδέποτε, &c. Nullibi ſanè ſic legitur, & iſtius editionis præfectus τὸ λυπώμεθα inſuper habuit.

5. Ἀπαιδεύτου ἐστίν. *Ineruditi eſt.*] Id eſt, ejus qui non conſideret, quæ ſui, quæ alieni juris ſint: qui omnia ſuo arbitratu fieri poſtulat; id quod fieri neque poteſt, neque fortaſſe debet. *Wolfius.*

Ante vocem ἀπαιδεύτου Simplicius conjunctionem collocandam exiſtimat. Τοῦτο συνεχὲς τῷ πρὸ αὐτοῦ ἐστιν· καὶ εἴπερ εἶχε τὸ, γὰρ, σύνδεσμον, ὡς λέγειν. ἀπαιδεύτου γὰρ ἐστιν ἔργον τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν. Hoc eſt: *Cohæret hoc cum ſuperiore; ſique conjunctione addita legeretur: Nam eruditi munus eſt, &c.*

6. Τὸ ἑαυτῷ. *Teipſum.*] Agnoſcit enim culpam ſuam, ſimulque in id intentus eſt, ne denuo ad eundem lapidem impingat: hoc eſt, ne alienarum rerum jus ſibi arroget. Nam in eo quod præcedit, τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πράσσει κακῶς, voces (ἄλλοις, & αὐτὸς) ſuam

habent

habent ἔμφασιν. Dilucidius alio loco dicit, Per alium re non magis in calamitate eſſe poſſe quam in vitio: hoc eſt, eum ſolum eſſe calamitoſum, qui malè ſentiat & vivat: non eum, qui negligatur, aut malè tractetur ab iis. *Wolfius*.

7 Τὸ μήτ' ἄλλῳ, μήθ' ἑαυτῷ.] Salmaſiana habet: Τὸ μήτε ἄλλῳ, μήτε ἑαυτῷ. Melius tamen aliæ editiones.

ια'.

Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρίῳ προτερήματι. εἰ ὁ ἵππος ἐπαιρόμενος ἔλεγεν ἄν, ὅτι καλός εἰμι, οἰστὸν ἂν ἦν. σὺ δ' ὅταν λέγῃς ἐπαιρόμενος, ὅτι ἵππον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐπὶ ἵππῳ ἀγαθῷ ἐπαίρῃ. τί οὖν ἐστι σόν; 1 χρῆσις φαντασιῶν. ὥσθ' ὅταν ἐν χρήσει φαντασιῶν κατὰ φύσιν σχῇς, τηνικαῦθα ἐπαρθήσῃ. 2 τότε γὰρ ἐπὶ σῷ τινι ἀγαθῷ ἐπαρθήσῃ.

CAP. XI.

Nulla aliena præſtantia efferaris animo. Si equus ſemet jactans diceret, Sum pulcher: ferendum eſſet. Tu verò cum inſolenter gloriaris, te pulchrum equum habere: ſcito, equo te bono ſuperbire. Quid igitur eſt tuum? Uſus viſorum. Quapropter cum in uſu viſorum ita moratus fueris, quemadmodum natura poſtulat, tum effereris. Tum enim aliquo tuo bono lætaberis.

1. Χρῆσις τῶν φαντασιῶν. *Uſus viſorum.*] Obſcuriora videntur hæc minus aſſuetis. Sed perindè eſt ac ſi diceret: in omnibus rebus non appetitum aut popularem opinionem, ſed rationis judicium ſequendum. Viſis enim rectè uti, quid eſt aliud, quam de rebus omnibus rectè judicare, & rationi parere, non affectui? *Wolfius*.

2. Ultima hujus ſectionis verba Salmaſius hoc modo edidit: τότε γὰρ ἐπὶ σῷ τινι ἀγαθῷ ἐπαίρῃ. An bene? Judicet lector.

ιβ'.

1 Καθάπερ ἐν πλῷ τοῦ πλοίου καθορμισθέντος, ἂν ἐξέλθῃς ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν πάρεργον ἐστι, καὶ κοχλίδιον ἀναλέξασθαι, ἢ βολβάριον· 2 τετάσθαι δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸ πλοῖον, καὶ συνεχῶς ἐπιστρέφεσθαι, 3 μήποτε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ·

CAP. XII.

Quemadmodum in navigatione, ſubducto navigio, ſi aquatum exieris, obiter fortaſſis etiam cochleolam colliges, aut bulbum: animo autem in navigium intento eſſe oportet, ac continenter ſollicito; ne gubernator vocet ac tum il-

καὶ

καὶ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι, ἵνα μὴ δεδεμένος ἐμβληθῇς, ὡς τὰ πρόβατα· οὕτω καὶ ἐν τῷ βίῳ, ἐὰν διδῶται ἀντὶ βολβοῦ καὶ κοχλιδίου γυναικάριον καὶ παιδίον, οὐδὲν κωλύσει· ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, τρέχε ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα πάντα, μηδὲν ἐπιστρεφόμενος· ἐὰν δὲ γέρων ᾖς, μηδὲ ἀπαλλαγῇς ποτὲ τοῦ πλοίου μακρὰν, 5 μήποτε καλοῦντος ἐλλίπῃς.

la omnia relinquere, ut ne vinctus, tanquam oves in navim conjiciaris: ita etiam in vita, ſi tibi vice cochleæ aut bulbi, detur uxorcula & puer: nihil impediet. At ſi gubernator vocarit, curres ad navim, relictis illis omnibus: neque reſpicies. Quod ſi ſenex es, cave unquam à nave recedas longius; ne quando vocatus, deficias.

1 Καθάπερ ἐν λιμένι.] Melius in aliis, ut Plantiniana, Καθάπερ ἐν πλῷ: quod & Wolſius in verſione expreſſit. Paraphraſtes, ἐν πλοίῳ, non male: ſed illud tamen magis probo. *Caſaubonus.* ἐν πλῷ, una è Venetis, Naogeorgiana, & Scheggiana, expreſſerunt.

Καθάπερ ἐν λιμένι τοῦ πλοίου καθορμισθέντος. [Rectius hæc verba tranſtulit Salmaſianæ editionis præfectus, nempe: *Quemadmodum in navigando, in portum ſubducto navigio.*

2 Τετάσθαι δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸ πλοῖον. *Animo in navigium intento.*] Aliter legitur, τάττεσθαι δέ σε, ordinare vel componere te. Sed prius eſt ἐμφατικώτερον: ſignificat enim illam animi propenſionem ſive extenſionem, qua in rem aliquam quaſi rapimur, aut extendimur. *Snecanus.*

3 Μήτοιγε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ.] Ita complures excuſi codices. Salmaſius legit; μήποτε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ. Si mei arbitrii res foret, legerem; μήτοι σε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, quod Wolfius pro varia lectione ſuæ editioni adjunxit.

4. Τρέχε.] Ita unaniter omnes, Salmaſiana vero peſſimè habet, τρέχειν.

5 Μήποτε καλοῦντος ἐλλίπῃς. *Ne forte eo vocante deficias.*] politianus attexit. *Inque id vinctus conjiciaris. Qui enim volens non ſequitur, neceſſitate hoc patietur.* Quæ appendix nec in excuſis codicibus habetur, & eſt ſupervacanea. Loquitur enim non de externa vi, ſed de imbecillitate virium: quæ quo major ſit ingraveſcente ætate, eo paucioribus rebus animum eſſe occupandum: quod & iis vacare, & parere philoſophiæ ſit difficilimum. Homo cœlebs (ſi cætera paria ſint) & in vita paucioribus eſſe contentus, & æquiore animo diſcere e vita poteſt. maritum & patrem, tam viventem quam morientem, magis ſolicitant uxor, liberi, familia, quam ipſius ſalus. In hanc ſententiam ſcribit Cicero, tranquillitatem animi atque ſecuritatem eo faciliorem eſſe philoſophis, quominus pateant multa in eorum vita, quæ fortuna feriat, & quo minus multis rebus egeant: & quia, ſi quid adverſi evenerit, tam

gra-

graviter cadere non poſſint. Navem, ſive philoſophiam, ſive vitæ inſtitutum intelligo: gubernatorem verò, Deum: cui qui vocanti non pareat, aut pro mancipio tractetur, aut planè deſeratur. *Wolfius.*

Politianus addit in verſione: *inque id vinctus conjiciaris. Qui enim volens non ſequitur, neceſſitate id patietur:* quæ ex meliore aliquo codice ab ipſo prompta eſſe, utut aliter cenſeat & diſputet Wolfius, fidem facit paraphraſis noſtra. Totidem enim & illa verbis: καὶ δεδεμένος βιασθήσῃ· ὁ γὰρ ἄκων μὴ ἑπόμενος ἀνάγκῃ τοῦτο πάσχει. *Caſaubonus.*

ιγ΄.

1 Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις· ἀλλὰ θέλε γίνεσθαι τὰ γινόμενα, ὡς γίνεται, καὶ εὖ ποιήσεις. 2 νόσος, σώματός ἐστιν ἐμπόδιον· προαιρέσεως δὲ οὔ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. 3 χώλανσις, σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ. καὶ τοῦτο 4 ἐφ' ἑκάστου τῶν ἐμπιπτόντων ἐπίλεγε. εὑρήσεις γὰρ αὐτὸ ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, σοῦ δὲ οὔ.

CAP. XIII.

Ne poſtules, ea quæ fiunt, arbitratu tuo fieri; ſed ſi ſapis, ita fieri quæque velis, ut fiunt. Morbus eſt corporis impedimentum; inſtituti non item, niſi ipſe velis. Claudicatio, pedis eſt impedimentum; inſtituti non item. Quod ſi ſingulis in rebus, quæ incidunt, conſideraris; invenies eas alterius cujuſpiam rei, non tui, eſſe impedimentum.

1. Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι, ὡς θέλεις· ἀλλὰ θέλε τὰ γινόμενα ὡς γίνεται, καὶ εὖ ποιήσεις.] Argentinenſis codex paulò aliter, ἀλλὰ θέλειν, ὡς τὰ γινόμενα γίνεται. ut ſit, ζήτει θέλειν, id ſtude ut velis: quaſi dicat, Voluntatem tuam facilius mutabis, quam naturam rerum. καὶ εὖ ποιήσεις, verti, Si ſapis. quod ſi diſplicet, repone, & rectè facies. Eſt enim idem quod καλῶς ποιεῖν, approbandi formula hoc loco. εὖ ποιῶ σε, bene de te mereor: & εὖ πράττω, facilè ago, benè mecum agitur: non ſunt hujus loci. *Wolfius.*

Salmaſiana & aliæ hunc locum hoc modo habent: Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις. Ἀλλὰ θέλε τὰ γινόμενα, ὡς γίνεται, καὶ εὐροήσεις. Hæc ita vertuntur: *Ne poſtules ea quæ fiunt, ita fieri ut tu vis: ſed ut fiunt, ita velis ea fieri: Sic omnia ſecunda tibi accident.*

Virum doctum ſuum judicium mirè deſtituit, cum pulcherrimam & acutiſſimam ſententiam aliena verborum iſtorum καὶ εὖ ποιήσεις (*ſi ſapis*) verſione, non parum hebetavit ſimul & obſcuravit. Politianus ante illum non male, *& proſper eris*. Confirmat paraphraſis, καὶ εὐροήσει διάξεις. Imo totam hanc ſententiam felicius & argutius, pro

pro argumento, Politianus: *Ne velis quæ fiunt, fieri ut vis: ſed velis quæ fiunt, ut fiunt, & proſper eris.* Multi veteres, qua Græci, qua Latini, verbis & ipſi rotundiſſimis, hunc ſenſum expreſſêre; quorum ſententiæ nobis alibi collectæ. Origeni (contra Celſum) haud abſimili concinnitate verborum, Hominis τελειότης, αἱρεῖσθαι ἃ βούλεται καὶ γίνεσθαι ἐν οἷς εἵλετο. Ἐυ ποιεῖν igitur hic, quod aliis ἐυ πράττειν. In editione quam ſequimur, invenimus ἐυεργήσεις· ut & Salmaſiana: ex qua, ni fallor, huc derivatum. Aliter omnes aliæ, quas vidimus, veteres & recentiores. Sed nec in Plantiniana, quæ varias lectiones exhibet, reperitur. Quare nobis meritò ſuſpectum eſt: & vereor ne ex Simplicio petitum ſit, potius quam ex ſcripto Codice. Nec tamen inde ſequitur, ita reperiſſe Simplicium in Enchiridio, ſed ad vitandam ambiguitatem, que Wolfium in errorem induxit, conſultò, quod in Enchiridio repererat, τοῦ, ἐυεργεῖν, expreſſiſſe. Non laudo; cum ſic pereat acumen non contemnendum, quod in ambiguo verborum ſenſu latet. Quo alluſit & Ariſtoteles his verbis, ἀδύνατον τοῦ μὴ τὰ καλὰ πράττοντι, καλῶς πράττειν. Hic quoque igitur faciendum duximus, ut vulgatam lectionem revocaremus: quamvis in Simplicio iterum in cap. LXXVIII. τὸ ἐυεργήσεις. *Caſaubonus.* Vide tamen Gatakerum, Notis ad Antonini librum IV, 34.

2 Νόσος, σώματός ἐστιν ἐμπόδιον· προαιρέσεως δὲ οὔ.] Multa Stoicorum *paradoxa*, quæ prima facie ridicula, commodam tamen interpretationem admittunt: qualia, *Stultos omnes inſanire: ſapientes, ſolos eſſ divites: liberos:* addant & *formoſos*, (ſi velint:) & id genus alia. Sed quod hic aſſerit Epictetus, & alii paſſim Stoici; morbos corporis ad animum mentemve nihil pertinere, nec per illos obſtare, quin ſapiens ſua fælicitate, id eſt, plena ſolidaque mentis ſanitate fruatur: id ab omni ratione, & communi uſu tam remotum mihi videtur, ut non tam in eorum genere quæ *paradoxa* (ſeu ut Cicero vertit, *admirabilia*:) vocantur ponendum; quam fatuum & ridiculum videatur. Aut dicant & probent ſuos illos ſapientes febribus & deliriis nunquam tentare ſolitos: aut ſi à rabido cane morderentur, diris tamen affectibus animi non obnoxios fuiſſe, quibus alios paſſim corripi videmus. Quid quod vir ſummus Ariſtoteles, & rerum naturæ ſine exemplo (quicquid obſtrepent nonnulli: ſcientiſſimus; viros in quocunque genere præſtantiſſimos, domi foriſque laudatiſſimos; politicos, milites, (quorum exempla adfert, Herculem, Lyſandrum, Ajacem, Bellerophontem, Empedoclem, &c.) *atrabiliarios* pleroſque fuiſſe & furori, ſeu mentis alienationi, præter alios in quibus nihil non vulgare, obnoxios? Hic igitur excuſent Stoicos, quo poſſunt: ego nullum colorem video. *Idem.*

3. Χώλανσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον προαιρέσεως δὲ οὔ. *Claudicatio pedis eſt impedimentum, non inſtituti.*] At dices, inſtituto conficiendi itineris (præſertim ſi jumentum aut vehiculum deſit) obſtat claudicatio. Reſpondebit Epictetus: Si præceptis meis parueris, non inſtitues iter, quod conficere non poſſis. Sic quo plura & majora fuerint impedimenta corporis eo magis appetitum contrahes, pauciora que ſuſcipies. At iſtud ipſum, inquis, eſt inſtituti impedimen-

mentum, eoque moleſtiſſimum. Negat Epictetus eſſe impedimentum nihil temere & fruſtra appetere: ſed id philoſophi proprium eſſe munus affirmat. Illud certe vel ſtultus intelligit, præſtare appetitum rationi obedientem præbere, quam irritis cupiditatibus æſtuare. At eſt factu difficile. Sic Deo viſum, cui, niſi ultro feceris, parebis invitus. Illud tamen Epictetus (ut ea quæ ſequuntur, docent) non vetat, quo minus commodis tuis, quatenus & natura poſtulet, & honeſte poſſis, conſulas. *Wolfius.*

4 Ἐφ' ἑκάστου.] Ita omnes editiones, excepta Salmaſiana, quæ habet: ἐφ' ἑκάστῳ.

5 Ἀλλὰ τινὸς ἐμπόδιον, σὸν δ' οὔ. *Id alterius cujuſpiam rei, non tui eſſe impedimentum.* Si concederet, pedem eſſe partem corporis (neque vero negat) corpus vero hominis partem eſſe (quod negare videtur) impedito pede, corpus: corpore impedito, homo ipſe, ex parte ſaltem, impediretur. Quod ſi corpus inſtrumentum eſt hominis (qua de re plura ex Simplicio afferemus) negari certe non poterit, quin mutilato inſtrumento, imperfectior & incommodior futura ſit actio. Male pugnabis gladio, cui vel capulus vel mucro defuerit. Sed hæc differantur.

6 Σοῦ δ' οὔ.] Ita in variis editis codicibus reperitur. Aſt in Salmaſiana & aliis: σὸν δ' οὔ.

ιδ´.

Ἐφ' ἑκάστου τῶν προσπιπτόντων, μέμνησο ἐπιστρέφων ἐπὶ σεαυτὸν ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ. ἐὰν καλὸν ἴδῃς, ἢ καλήν, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκράτειαν. 1 ἐὰν πόνος προσφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν· ἂν λοιδορία, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν· καὶ οὕτως ἐθιζόμενόν σε, 2 οὐ συναρπάζουσιν αἱ φαντασίαι.

CAP. XIV.

Quidquid inciderit, in eo memento, ad te converſus, inquirere, qua facultate ſis ad uſum ejus ininſtructus. Si quem formoſum, formoſamve videris; ad eam rem temperantiæ facultas in promptu erit. Si labor objectus fuerit, tolerantiam reperies: Si convicium, patientiam invenies. Quod ſi te ita conſuefeceris, viſis non obtemperabis.

1 Ἐὰν πόνος προσφέρηται.] *Si labor objectus fuerit.* Maluiſſem, *dolor*: cum jam olim Ciceroni obſervatum fuerit, Græcos πόνον pro *dolore* uſurpare: & ita paſſim apud Poetas, alioſque. Quod autem Græcis objicit alicubi Cicero, carere eos voce quæ *dolorem*, ut à *labore* diſtinguitur, exprimat: quanquam multa opponit Jul. Scaliger, de Hiſt. animalium: non tamen ſine ratione eſt. cum ſæpiſſi-

me in libris Græcorum communi appellatione confundantur. *Caſaubonus.*

2 Οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι. *Viſis non obtemperabis.*] Hoc eſt, neque voluptati, neque dolori ſuccumbes: ſed pravas cupiditates atque affectiones, ſapientiæ virtutumque præſidio ſuperabis. *Wolfius.*

Οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.] Wolfius *viſis non obtemperabis.* Idem cap. XXII. μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, *ne te viſum illud moveat.* Cap. XXIV. μὴ συναρπαζέτω σε ἡ φαντασία, *ne te viſum illud moveat:* & ita paſſim (frequens in Epicteto vox:) his aut ſimilibus verbis, quæ vim Græci non ſatis exprimunt. Eſt enim in verbo συναρπάζεσθαι τῆς ὀξύτητος (*velocitatis*) ut Arrianus lib. II. XVIII. exprimit: vel τοῦ αἰφνιδίου *ſubiti & repentini:* ut Simplicius alicubi, ſignificatio. Multum autem in eo ſitum eſt, ut intelligamus φαντασίας (ſive oblatas rerum ſpecies:) ut quæque ſe res oculis aut auribus offert, non ante munitos animos invadentes & occupantes, ſola celeritate prævalere. Eſt autem prudentis & cauti, ſubita ſemper ſuſpecta habere; cum vera ſapientia temporis & deliberationis ſit filia. Præterea, veræ libertatis amans animus, omnem vim tam quæ animo, quam quæ corpori infertur, non poteſt non abhorrere; & quocunque modo *rapi*, ſervile putare. *Dromo, Dromo, ſublimen hunc intro rape, quantum potes. Rape, inquam.* Plane ita phantaſiæ, ſi quis ſe illis præbeat, & rectam rationem, tanquam Ajacis clypeum, non opponat. Huc facit & Ariſtotelis obſervatio, *tarditatem*, generoſitatis & μεγαλοψυχίας indicem ſtatuentis. Hæc eo pluribus, ne Wolfium ſine cauſa reprehendere, aut de verbis, re caſſis, litem illi temere movere voluiſſe videremur. Præſtat igitur *corripi* verbo, cum Politiano; *vel tranſverſum agi*, cum aliis; vel alio quocunque verbo, quod aliquam velocitatis cum vi conjectæ ſignificationem habeat, exprimere. *Caſaubonus.*

Ad verbum, *non corripient te viſa*, quæ εἴδωλα vocant Græci communiter. *Snecanus.*

Salmaſius legit: οὐχ' ἁρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

ιέ.

Μηδέποτε ἐπὶ μηδενὸς εἴπῃς, ὅτι ἀπώλεσα αὐτὸ, ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκα. 1 τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. τὸ χωρίον ἀφῃρέθη; οὐκ οὖν καὶ τοῦτο ἀπεδόθη; ἀλλὰ κακὸς ὁ ἀφελόμενος. τί δὲ σοι μέλει, 2 διὰ τίνος σε ὁ δοὺς ἀπῄτησε; μέχρι δ'

CAP. XV.

Numquam te quicquam perdidiſſe dicito, ſed reddidiſſe. Filiolus obiit? redditus eſt. Prædium eſt ereptum? an non id quoque eſt redditum? At improbus eſt qui eripuit. Quid id tua refert, per quem, is qui dederat, abs te repetierit? Sed

ἂν

ἂν διδῷ, ὡς ἀλλοτρίου αὐτοῦ ἐπιμελοῦ, ὡς τοῦ πανδοχείου οἱ παριόντες.

quamdiu conceſſerit, tanquam alienum id curato, ut cauponam viator.

1 Τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη.] Salmaſiana editio hoc loco auctior, habet: Τὸ παιδίον ἀπέθανεν: ἀπεδόθη· ἡ γυνὴ ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. Τὸ χωρίον, &c. Sed hujus editionis præfectus, cum multis in locis à Wolfiana verſione abeat, illam verborum appendicem in Latinum non tranſtulit.

2 Διὰ τίνος σε ὁ θεὸς ἀπῄτησε.] Salmaſiana, διὰ τί σε ὁ θεὸς, &c. Hanc lectionem quoque Wolfius agnoſcit.

ιϛʹ.

ΕἸ προκόψαι θέλεις ἄφες τοὺς τοιούτους διαλογισμούς· ἐὰν ἀμελήσω τῶν ἐμῶν, οὐχ ἕξω διατροφάς· ἐὰν μὴ κολάσω τὸν παῖδα, πονηρὸς ἔσται. 1 κρεῖσσον γὰρ λιμῷ ἀποθανεῖν, ἄλυπον καὶ ἄφοβον γενόμενον, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις ταρασσόμενον· κρεῖττον δέ, τὸν παῖδα κακὸν εἶναι, ἢ σε κακοδαίμονα.

CAP. XVI.

SI quid proficere ſtudes; iſtiuſmodi cogitationes miſſas facito: Si mea neglexero, non erit undè vivam: Niſi puerum caſtigaro, malus erit. Præſtat enim perire fame, timoris ac moleſtiæ expertem; quàm copiis omnium rerum circumfluentem, animo vivere perturbato. Et puerum malum eſſe præſtat, quàm te infelicem.

1 Κρεῖσσον γὰρ λιμῷ ἀποθανεῖν, ἄλυπον καὶ ἄφοβον γενόμενον. *Præſtat enim emori fame, ubi doloris & timoris expers evaſeris.*] Quæri non injuria poſſit, tantane conſtantia cadat in fragilitatem humanam, ut Saguntina (quod ajunt) fame non afficiatur? Deinde quod de puero dicit, niſi ita intelligatur, ut tum demum ejus cura abjiciatur, cum neque verbis neque verberibus quicquam profeceris: videbitur plena inhumanitatis oratio, & Timone μισανθρώπῳ quam homine philoſopho dignior, qui & ipſe aliquid ſtudii atque operæ ad conſociationem civilem afferre debet. Equidem exiſtimo ὑπερβολὰς eſſe, nimiæ ſolicitudinis reprimendæ cauſa uſurpatas. Quod ſi cavillari libeat, hypotheticam eſſe dices propoſitionem, ἄλυπον καὶ ἄφοβον γενόμενον, ubi & dolorem & metum propulſaris: tum enim nec fame dolebis, nec mortem metues. ſed quando id fiet? Pauciſſima certe in omnibus hiſtoriis exſtant exempla; & quæ exſtant, ut Socratis, Anaxarchi, Diogenis, Demonactis, Lælii, Catonis, & aliorum, dubitari poteſt an ſint Græcorum ingeniis ornata vehementius, & ſupra veri fidem amplificata. *Wolfius.*

ιζ'.

Ἄρξαι τοιγαροῦν ἀπὸ τῶν μικρῶν. ἐκχεῖται τὸ ἐλάδιον; κλέπτεται οἰνάριον; ἐπίλεγε, ὅτι τοσούτου πωλεῖται ἀπάθεια, τοσούτου ἀταραξία. προῖκα δὲ οὐδὲν περιγίνεται. ὅταν δὲ καλῇς τὸν παῖδα, ἐνθυμοῦ ὅτι δύναται 1 μὴ ὑπακοῦσαι. καὶ ὑπακούσας, μηδὲν ποιῆσαι ὧν θέλεις. 2 καὶ οὐχ οὕτως ἐστὶν αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ, 3 τό σε μὴ ταραχθῶναι.

CAP. XVII.

A parvis igitur auſpicare. Oleum effunditur? villum ſurripitur? Subjice tibi: Tanti vænit tranquillitas, tanti conſtantia: gratis autem nihil acquiritur. Cum vero puerum vocas, fieri poſſe cogita, ut præſto non ſit: &, ut ſit, nihil agat ex animi tui ſententia. Neque vero ei tam bene ſit, ut tuarum perturbationum habeat ille poteſtatem.

1. Μὴ ὑπακοῦσαι.] Wolfius, *non præſto eſſe*: Politianus, *non audire*. Fortaſſe, μὴ ὑπακ. pro παρακοῦσαι, id eſt, *non intellexiſſe*. Caſaubonus.

2 Καὶ οὐχ' οὕτως ἐστὶν αὐτῷ καλῶς. *Neque vero ei eam benè ſit.*] Videtur potius ἔστω *vel* εἴη legendum; ut ſit ſententia, contemni potius puerum oportere, quam ejus ſive contumacia ſive inſcitia commoveri. Abſit, inquit, ut tu commovearis, cum ſtultus & improbus puer, ſive ex inſcitia, ſive de induſtria, peccaverit. *Wolfius.*

In aliis editionibus legitur: Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐστὶν αὐτῷ καλῶς. Et pro ἐστὶν αὐτῷ, Caſaubonus habet ἔστω αὐτῷ, Et benè monet Wolfius ita eſſe legendum.

3 Τό σε μὴ ταραχθῶναι.] Caſauboniana editio habet: τό σε ταραχθῶναι. Rectius apud Stobæum XCII. τὸ ἐμὲ ταραχθῶναι.

ιη'.

1 Εἰ προκόψαι θέλεις, 2 ὑπόμεινον, 3 ἕνεκα τῶν ἐκτὸς 4 ἄνους δόξαι, καὶ ἠλίθιος. 5 μηδὲν βούλου δοκεῖν ἐπίστασθαι. 6 κἂν δόξῃς τισὶν εἶναί τις, ἀπίστει σεαυτῷ. Ἴσθι γὰρ, 7 ὅτι οὐ ῥᾴδιον, καὶ τὴν προαίρεσιν τὴν σεαυτοῦ κατὰ φύ-

CAP. XVIII.

SI quid proficere vis, ne recuſa, quo minus ob res externas amens & fatuus habearis. Ne quid ſcire videri velis. Quod ſi quis aliis eſſe videaris: ipſe tibi diffidito. Scito enim, facile non eſſe inſtitutum tuum in eo ſtatu, qui ſit naturæ conſentaneus,

σιν ἔχουσαν φυλάξαι, καὶ τὰ ἐκτός· ἀλλὰ τὸν ἑτέρου ἐπιμελούμενον, τοῦ ἑτέρου ἀμελῆσαι, πᾶσα ἀνάγκη.

conſervare, & res externas amplecti: ſed aliter non poſſe fieri, quin is, alterum qui curet, alterum negligat.

1 Εἰ προκόψαι θέλεις. *Si proficere vis.*] Scilicet, in philoſophia & animi cultura. Eam enim προκοπὴν ſeu profectum intelligit, qua tranquillitas animi & libertas augeatur. *Wolfius.*

2 Ὑπόμενον ἕνεκα τοῦ ἐκτὸς ἄνους δόξαι. *Ne recuſa propter externa videri amens.*] Qui enim voluptates, opes, honores minus curat, præſertim ſi illa conſequi liceat; vulgo ſtultus habetur. *Idem.*

3. Ἕνεκα τοῦ ἐκτός.] Scrib. τῶν ἐκτὸς., ut in Salmaſii editione. Paraph. παρὰ τοῖς ἐκτὸς, non male. Qui dicantur in N. T. ſed & Ethnicorum libris, οἱ ἐκτὸς, Chriſtianus lector non (opinor) docendus. Optimus ſic quoque ſenſus. Sed obſtat huic lectioni, quod hoc iterum capite, τὰ ἐκτὸς: ubi iterum Paraphr. τοῖς ἐκτὸς ἀρέσκειν. Sed eodem res redit. Externas enim res ament neceſſe eſt, qui vulgo hominibus placere aut probare ſe ſtudent. Hinc eſt, quod avari, & cumulandis per fas & nefas opibus intenti, ſoli ſapientes apud vulgus audiunt. *Caſaubonus.*

4 Ἄνους δόξαι.] Salmaſius legit cum aliis, ἀνόητος δόξαι.

5 Μηδὲν ἐοικὼς.] Wolfius & Salmaſius legunt: Μηδὲν ἐοικώς.

6 Κἂν δόξῃς τισὶν εἶναί τις.] In quibuſdam codicibus reperitur: Κἂν δόξῃς τινὸς εἶναί τισι. Sed tum deeſſe videtur ἄξιος, *dignus aliquo*: ſed non eſt opus, ſi, ut cæteri codices habent, pro τινὸς, τὶς legatur. *Wolfius.*

7 Ὅτι οὐ ῥᾴδιον.] Male in Salmaſiana: ὡς οὐ ῥᾴδιον.

8 Τὸν ἑτέρου.] Ita omnes editiones præter Salmaſianam, quæ habet: τοῦ ἑτέρου.

ιθ'.

1 Ἂν θέλῃς τὰ τέκνα σου, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τοὺς φίλους σου 2 πάντοτε ζῆν, ἠλίθιος εἶ· τὰ γὰρ μὴ ἐπί σοι, 3 θέλεις ἐπί σοι εἶναι· καὶ τὰ ἀλλότρια, σὰ εἶναι. οὕτω κἂν τὸν παῖδα θέλῃς μὴ ἁμαρτάνειν, μωρὸς εἶ· 4 θέλεις γὰρ τὴν κακίαν, μὴ εἶναι κακίαν, ἀλλ' ἄλλό τι. ἂν δὲ θέλῃς ὀρεγόμενος μὴ ἀποτυγ-

CAP. XIX.

SI in id ſtudes, ut liberi tui, uxor, amici, perpetuo vivant & floreant, ſtultus es. Nam quæ in tua poteſtate non ſunt, ea in poteſtate tua eſſe vis, & aliena eſſe tua. Sic etiam, ſi puerum peccare non vis, ſtultus es. Id enim poſtulas, ut vitium non ſit vitium, ſed quiddam aliud. At ſi eo quod

χάνειν, τοῦτο δύνασαι. 5 τοῦτο οὖν ἄσκει, ὃ δύνασαι.

appetis, fruſtrari non vis: hoc quidem potes. Ergo, quod potes, in uſum voca.

1. Ἂν θέλῃς.] Salmaſiana, ἐὰν θέλῃς. Et infra, ἐὰν δὲ θέλῃς, quæ lectio aliis præferenda videtur.

2 Πάντοτε ζῆν.] Wolfius, *perpetuo vivant & floreant*: ex aliquo, ut conjicio ego, Manuſcripto, quamvis in nullo editorum mihi repertum. Sed nec Simplicius in ſuo Codice reperiſſe videtur; ita tamen & Paraphraſis: πάντοτε ζῆν καὶ εὐπραγεῖν. *Caſaubonus.*

3 Θέλεις.] Quidam codices male: Εἰ θέλεις. *Idem.*

4 Θέλεις γὰρ τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν. *Id enim poſtulas, ut vitium non ſit vitium.*] Innuit opinor, pueros & omnes mortales natura eſſe vitioſos: nec vitia propulſari, niſi per philoſophiam, cujus non ſatis capax ſit tenera & rudis ætas: quæ ut caſtiganda ſit, non tamen ſit abjicienda. *Wolfius,*

5 Τοῦτο οὖν ἄσκει, ὃ δύνασαι.] In editionibus quas ego cunque vidi Wolfianis, ut & Salmaſiana, & Plantinianis, omiſſa eſt horum verborum verſio Latina. Quæ hic addita eſt, Wolfii ſit, an alterius, neſcio. Non eſt tamen quod Græca ſuſpecta Lector habeat, cum in omnibus editis, mihi viſis, exemplaribus reperiantur. *Caſaubonus.*

κ'.

1 Κύριος ἑκάστου ἐστὶν, ὁ τῶν ὑπ' ἐκείνου θελομένων, ἢ μὴ θελομένων, ἔχων τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ περιποιῆσαι ἢ ἀφελέσθαι. ὅστις οὖν ἐλεύθερος εἶναι βούλεται, μήτε θελέτω τι, μήτε φευγέτω τι τῶν ἐπ' ἄλλοις. εἰ δὲ μή, δουλεύειν ἀνάγκη.

CAP. XX.

Cujuſque dominus is eſt, qui ea quæ ipſe vult, aut non vult, poteſtatem habet vel conſervandi, vel eripiendi. Quiſquis igitur liber eſſe volet, neque cupiat quicquam, neque averſatur eorum quæ penes alios ſunt. Sin minus, ſervire neceſſe erit.

1 Κύριος ἑκάστου ἐστὶν ὁ τῶν ὑπ' ἐκείνου. *Cujuſque dominus eſt is, qui cupiditatum ejus.*] Quam multos ergo Fortuna dominos nobis impoſuit? Quanto plures ipſi nobis imponimus, inſatiabili caducarum rerum cupiditate? *Wolfius.*

κα΄.

Μέμνησο, ὅτι [1] ὡς ἐν συμποσίῳ, δεῖ σε ἀναστρέφεσθαι. περιφερόμενον γέγονέ τι κατὰ σέ; ἐκτείνας τὴν χεῖρα, κοσμίως μετάλαβε. παρέρχεται; μὴ κάτεχε. οὔπω ἥκει; μὴ ἐπίβαλε πόῤῥω τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ περίμενε, μέχρις ἂν γένηται κατά σε. οὕτω πρὸς τέκνα, οὕτω πρὸς γυναῖκα, οὕτω πρὸς ἀρχὰς, οὕτω πρὸς πλοῦτον, καὶ ἔσῃ ποτὲ [2] ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης. ἂν δὲ καὶ [3] παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς, ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε οὐ μόνον συμπότης τῶν θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. οὕτω γὰρ ποιῶν Διογένης καὶ Ἡράκλειτος, καὶ οἱ ὅμοιοι, ἀξίως [4] θεῖοί τε ἦσαν, καὶ ἐλέγοντο.

CAP. XXI.

Memento, ſic in vita eſſe verſandum, tanquam in convivio. Si quid circumferendo ad te pervenerit, porrecta manu partem modeſte capito. Præterit? Ne detine. Nondum adeſt? Ne longe appetitum extendito: ſed expecta, dum ad te perlatum fuerit. Sic erga liberos, ſic erga conjugem, ſic erga magiſtratus, ſic erga divitias ſi affectus fueris; aliquando dignus eris convivio Deorum. At vero ſi oblata etiam non acceperis, ſed deſpexeris, non conviva Deorum modo, ſed & imperii conſors, eris. Sic enim cum facerent, Diogenes, Heraclitus, & ſimiles, merito divini ut erant, ita & dicebantur.

1 Ὡς ἐν συμποσίῳ.] Addit Paraphraſis οὕτως ἐν βίῳ, quod ſententia requirit, & cujus defectus Politianum à vero ſenſu abduxit, ut verteret, *Memento oportere te in convivio verſari*: Wol. autem ex ingenio, an vetere aliquo manuſcripto libro ſuppleverit, incertum mihi. Mox pro κάτεχε Paraphraſis, κατάτρεχε: Sed nihil opus. *Caſaubonus.*

2 Ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης. *Diis dignus compotor.*] Significat, Externarum rerum deſpicientiam divinum eſſe quiddam, & reddere Deo ſimilem. *Wolfius.*

3 Παραθέντων σοί. *Ubi tibi appoſuerint.*] Simplicius, παρατεθέντων, appoſitis: Sed & alterum ἐλλειπτικῶς ferri poteſt, ſi intelligas, τῶν μαγείρων τὰ σιτία, ſi coqui vel miniſtri fercula tibi appoſuerint. *Idem.*

4 Θεῖοί τε ἦσαν καὶ ἐλέγοντο. *Divini ut erant, ita & dicebantur.*] Inſolenter utique & imperite. Quam enim infinito intervallo vel præſtantiſſimus homo ab extrema umbra divinitatis abeſt? *Idem.*

Ὑπερβολικῶς dicitur. *Snecanus.*

κϛ.

Ὅταν κλαίοντα ἴδῃς τινὰ 1 ἐν πένθει, ἢ ἀποδημοῦντος τέκνου, ἢ ἀπολωλεκότος τῶν ἑαυτοῦ, πρόσεχε, μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν κακοῖς ὄντος αὐτοῦ, τοῖς ἐκτός· ἀλλ' εὐθὺς διαίρει παρὰ σεαυτῷ, 2 καὶ λέγειν ἔστω πρόχειρον, ὅτι, τοῦτον θλίβει, οὐ τὸ συμβεβηκός, 3 (ἄλλον γὰρ οὐ θλίβει) ἀλλὰ τὸ δόγμα 4 τὸ περὶ τούτων. 5 μέχρι μέντοι λόγου μὴ ὄκνει συμπεριφέρεσθαι αὐτῷ, κἂν οὕτω τύχῃ, συνεπιστενάξαι. πρόσεχε μέντοι, μὴ καὶ ἔσωθεν 6 συνεπιστενάξῃς.

CAP. XXII.

CVm ejulantem quempiam videris in luctu, ſive peregre profecto filio, ſive rebus amiſſis: cave ne te viſum illud moveat ut exiſtimes verſari eum in malis ob externa: ſed ſtatim ipſe tecum diſtinguito, ſitque in promptu ut dicas: Iſtum affligit non caſus ille (alium enim non affligit) ſed concepta de eo opinio. Ac oratione quidem tua ejus perturbationi ſubſervire, ne dubita; atque adeo, ſi res ita tulerit, congemiſcere. Cavebis autem, ne intrinſecus etiam congemiſcas.

1 Ἐν πένθει.] Id eſt, *mortuo filio*: aut alio quoquam de chariſſimis: ut ſunt, uxor, parentes, liberi. Ita enim vox πένθος proprie hic accipienda eſt: quod neque Politianus neque Wolfius videntur advertiſſe. Simplicius optime: Ὅταν οὖν, φησι, κλαίοντα ἴδῃς ἢ ὡς ἀποθανόντος αὐτῷ τέκνου, ἢ ὡς ἀποδημοῦντος, ἢ ὡς ἀπολωλεκότος τὰ αὐτοῦ. Nec multo aliter Duviarius, vir doctiſſimus, non eodem quamvis ordine: *Si vous voyez quelqu'un en dueil qui pleure, ou pour ce que ſon fils s'en eſt allé voyager, ou bien eſt mort, &c.* Sed planior & dilucidior Epicteti oratio fuiſſe (qualem ſi reperiſſent viri docti, aliter haud dubie quam fecerunt vertiſſent:) ſi ex Paraphraſte reſcribamus, ἐπὶ πένθει; non ἐν πένθει. *Caſaubonus.*

2 Καὶ λέγειν ἔστω πρόχειρον.] In Salmaſiana legitur: καὶ ἔστω πρόχειρον, abſque verbo λέγειν. Nec aliter apud Stobæum ſermone. CCLIIII.

3 Ἄλλον γὰρ οὐ θλίβει.] ὅτι ἄλλου οὐχ ἅπτεται. Alium non angit: quia non tangit. *Facile omnes, cum valemus, recta conſilia ægrotis damus. Tu ſi hic ſis, aliter ſentias.* Alterius vulnera & cædem ſpectare ſine dolore corporis poſſumus, ſed ipſi non ſine acerbiſſimo doloris ſenſu vulneramur & cædimur. Byzantinum incendium, peſtis, terræmotus, ſeditio, bellum, te Romæ degentem non angit, quia non tangit. At vero,

Et tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Sed hæc eorum querela eſt ſcilicet, quibus perſuaderi non poteſt, corpus, opes, uxores, liberos, non eſſe ipſorum, ſed juris alieni. Secus Hiob, qui opibus & liberis amiſſis laudavit Deum, qui ea quæ dediſſet, abſtuliſſet. *Wolfius.* Stobæus pro τοῖς ἐκτὸς ſcribit ἀνθρώπου. & iſta διαίρει πρὸς σεαυτὸν prætermiſit: ὡς ἐν κακοῖς ὄντος ἀνθρώπου, ἀλλ' εὐθὺς πρόχειρον ἔστω, ὅτι τοῦτον θλίβει, οὐ τὰ συμβεβηκότα (ἄλλον γὰρ οὐ θλίβει) ἀλλὰ τὰ δόγματα. Recte.

4 Τὸ περὶ τούτων.] Ita Wolfius & Caſaubonus: ſed Salmaſius habet: τὸ περὶ τούτου.

5. Μέχρι μέντοι λόγου μὴ ὄκνει συμπεριφέρεσθαι αὐτῷ, *Verbotenus illi te accommodare ne dubita.*] Sententia eſt. Ne dubites illius affectui & verbis & ſuſpiriis ſubſervire, ac dolorem præ te ferre. Remittit hic aliquid Epictetus de Stoica ſeveritate καὶ ἀπαθείᾳ, vel potius ἀσυμπαθείᾳ, quia vehementer offenduntur ii, qui in malis ſibi eſſe videntur: nec ſimulationem improbat. *Idem.*

6 Συνεπιστενάξῃς.] Stobæus, quem ſequitur Salmaſiana editio, στενάξῃς.

κγ΄. | CAP. XXIII.

Μέμνησο, ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, [1] οἵου ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχὺ, βραχέος· ἂν μακρὸν, μακροῦ. ἂν πτωχὸν ὑποκρίνασθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον εὐφυῶς ὑποκρίνῃ· ἂν χωλὸν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ἰδιώτην. σὸν γὰρ τοῦτ' ἔστι τὸ δοθὲν ὑποκρίνασθαι πρόσωπον καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτὸ, ἄλλου.

Actorem eſſe fabulæ talis, qualis magiſtro probata fuerit, te memento: ſi brevis, brevis; ſi longa, longæ. Si mendicum agere te voluerit; fac eam quoque perſonam ingenioſè repræſentes. Ita ſi claudum, ſi principem, ſi plebeium. Hoc enim tuum eſt, datam perſonam benè effingere: eam autem eligere, alterius.

1 Οἵου ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος. *Qualem voluerit magiſter.*] Hoc eſt, ὁ ποιητὴς, εἴτε κωμῳδοποιὸς, εἴτε τραγικός· poëta, ſive Comicus, ſive Tragicus. Sic in vita Sophoclis, ἐδίδαξε δὲ δράματα ρκγ΄ Edidit fabulas centum & viginti tres. Quod ad rem ipſam attinet, idem Epigramma Græcum docet.

Σκηνὴ πᾶς ὁ βίος, καὶ παίγνιον· ἢ μάθε παίζειν.
Τὴν σπουδὴν μεταθεὶς, ἢ φέρε τὰς ὀδύνας.

Vita quid eſt? jocas & ludere diſce
Curis ſepoſitis: vel cruciare miſer.

Nazianzenus idem fere ſignificat, ſed majore gravitate & pietate, his verſibus, dignis qui memoriæ mandentur:

Θυμὲ βλέψον ἄνω, χθονίων δ' ἐπιλήθεο πάμπαν,
Μηδέ σε νικήσῃ σώματος κακότητα δέμας.
Τυτθὸς μὲν βίος ὗτος. ὁ δ' ὄλβιος, ὡς ἐν ὀνείρῳ
Τέρπεται· ἀλλοίῃ δ' ἄλλος ἔχυρσε τύχῃ.
Μύνης δὲ ζωῆς καθαρῆς βίος ἔμπεδος αἰεὶ,
Καὶ πολὺς, ὃν ζώειν ἐστὶν ἀρειότερον.

Mens age ſuſpice, terrenas age deſpice ſordes,
Corporis à vitiis neu ſubigare cave.
Quam brevis eſt hæc vita? beatos ſomnia ludunt,
Sors vaga ſic alios, ſic alioſqne rotat.
Vita diu durat, nullo peritura ſub ævo,
Sancta: labor fructu non caret ille ſuo. Wolfius.

1 κδ'.

[2] Κόραξ ὅταν μὴ αἴσιον [3] κεκράγῃ, μὴ συναρπαζέτω σε ἡ φαντασία· ἀλλ' εὐθὺς διαίρει παρὰ σεαυτῷ, [4] καὶ λέγε, ὅτι, τούτων ἐμοὶ οὐδὲν ἐπισημαίνεται, ἀλλ' ἢ τῷ σωματίῳ μου, ἢ τῷ κτησειδίῳ μου, ἢ τῷ δοξαρίῳ, ἢ τοῖς τέκνοις, ἢ τῇ γυναικί· ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνεται, ἐὰν ἐγὼ θέλω. ὅ, τι γὰρ ἂν τούτων ἀποβαίνῃ, ἐπ' ἐμοί ἐστιν, [5] ὠφεληθῆναι [6] ἀπ' αὐτοῦ

CAPUT XXIV.

SI corvus inauſpicatum crocitarit, ne te viſum illud moveat, ſed ipſe tecum divide ſtatim, & dic: Nihil iſtorum mihi portenditur: ſed aut corpuſculo meo, aut reculæ meæ, aut exiſtimationi, aut liberis, aut uxori: mihi autem fauſta omnia portenduntur, ſi ego voluero. Quicquid enim iſtorum acciderit, ex eo penes me eſt, fructum ut capiam.

1 Cenſet Simplicius caput vigeſimum quartum ante vigeſimum tertium eſſe collocandum. Verba ejus: Τοῦτο οἶμαι τὸ κεφάλαιον τὴν προσήκουσαν ἔχειν ἂν τάξιν, εἰ πρὸ τοῦ προσεχῶς εἰρημένου ἐτέτακτο μετὰ τὸ πρὸ ἐκείνου, οὗ ἀρχὴ, ὅταν κλαίοντα ἴδῃς ἐν πένθει.] Hoc eſt: *Caput hoc, mea quidem opinione, ſi præpoſitum ſuperiori fuiſſet, ſuum locum tenuiſſet, poſt id quod præcedit, cujus initium eſt: Cum ejulantem quempiam videris in luctu.*

2 Κόραξ ὅταν μὴ αἴσιον κεκράγῃ. *Si corvus inauſpicatum crocitarit.*] Auguriorum & auſpiciorum loco nos Aſtrologiam habemus: quæ ſi ex annuis revolutionibus & ſiderum progreſſionibus incommoda & pericula minitabitur, Epicteti conſilio, & piis precibus adjunctis, utamur. *Wolfius.*

3 Κεκράγῃ.] Sola Salmaſiana, κεράξῃ.

4 Καὶ λέγε, ὅτι, τούτων ἐμοὶ οὐδὲν ἐπισημαίνεται. *Et dic: Nihil iſtorum mihi portenditur.*] Hic apertè in hortos platonis digreditur, qui animam tantum volebat eſſe hominem. *Snecanus.*

5 Ὠφεληθῆναι ἀπ' αὐτοῦ. *Fructum ex eo ut capiam.*] Quia.

Omnis commoditas ſua fert incommoda ſecum:

& contra. Extrema vero mala, & omni conſolatione majora, ut ferenda ſint, Arrianus docet. *Wolfius.*

6 Ἀπ' αὐτοῦ.] Salmaſius & alii ὑπ' αὐτοῦ.

κέ.

1 Ἀνίκητος εἶναι δύνασαι, ἐὰν μηδένα ἀγῶνα καταβαίνῃς, ὃν οὐκ ἔστιν ἐπὶ σοὶ νικῆσαι.

CAP. XXV.

Invictus eſſe potes, ſi in nullum certamen deſcendas, quod vincere, tui arbitrii non eſt.

1 Ἀνίκητος εἶναι δύνασαι. *Invictus eſſe potes.*] Pendet & hoc dictum è diviſione rerum initio facta. Vincuntur, qui res alienas expetunt: hoc eſt, eas quæ ad corpus pertinent, & in manu fortunæ ſunt. Vincunt, qui pravas opiniones & cupiditates oppugnant, modo legitime certent. *Wolfius.*

κϛ'.

Ὅρα μήποτε ἰδών τινα προτιμώμενον, ἢ μεγαλοδυναμούμενον, ἢ ἄλλως εὐδοκιμοῦντα, μακαρίσῃς, 1 ὑπὸ τῆς φαντασίας συναρπασθείς. 2 ἐὰν γὰρ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἡ οὐσία τοῦ ἀπαθοῦς ᾖ, οὔτε ὁ φθόνος, οὔτε ζηλοτυπία χώραν ἕξει. Σὺ δὲ αὐτὸς οὐ στρατηγὸς, οὐ πρύτανις, ἢ ὕπατος εἶναι θελήσεις, ἀλλ' ἐλεύθερος. μία δὲ ὁδὸς 3 πρὸς τοῦτο, καταφρόνησις τῶν οὐκ ἐπ' ἡμῖν.

CAP. XXVI.

Si quem eximiis honoribus affectùm, aut ampla poteſtate præditum, aut alioqui florentem, videris; vide ne quando beatum illum prædices, viſorum impetum ſecutus. Nam ſi in rebus noſtræ poteſtati ſubjectis vis tranquillitatis conſtiterit, nec invidia nec æmulatio locum habebit; tuque ipſe non imperator, non ſenator, non conſul eſſe voles, ſed liber. Ad eam autem rem via unica eſt; eorum, quæ in poteſtate noſtra non ſunt, contemptio.

Τοὶ,

1 Ὑπὸ τ̃ φαντασίας συναρπασθείς. *Viſorum impetum Secutus.*] priores omnes quas vidi edit. Veneta, antiquior; Plantiniana, recentior aliæ; συναρπαςθείς exhibent: Salmaſiana, (ex codice, an conjectura incertum:) ut hic συναρπασθεὶς: quod quidem quia quaſi ſolemne in hoc argumento verbum Epicteto, (proximo quoque capite repetitum;) aliiſque; & confirmat etiam Paraphraſis, verius eſſe crediderim. *Caſaubonus.*

2 Ἐὰν γὰρ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἡ ἐσία τ̃ ἀπαθȣ̃ς ᾖ. *Nam ſi in rebus noſtræ poteſtati ſubjectis, vis tranquillitatis conſtiterit.*] ἡ ἐσία τ̃ ἀπαθȣ̃ς, idem quod αὐτὴ ἡ ἀπάθεια, quam (Ciceronem ſecuti) vel indolentiam (etſi ea potius ἀναλγησία eſt) vel vacuitatem ægritudinis, in qua vita beata poſita ſit, vel vacuitatem ab angoribus & perturbationibus, appellemus licet. Sententia eſt, etſi verbis obſcurioribus more Stoico prolata: Eum qui bona omnia à ſe ipſo petat, animo eſſe tranquillo: qui tranquillo animo ſit, cum nec invidere, nec æmulari. Cum enim ἀπάθεια perturbationes omnes excludat: invidiam utique & æmulationem etiam excludere. Sin hi affectus in aliquo dominentur: ex eo plane colligi, procul eum ab animi tranquillitate abeſſe, nec philoſophiæ præceptis obtemperare. Sed cum apud Arrianum hujus quoque libelli, Simplicio ſi credimus, auctorem, nunquam τὴν ἐσίαν τȣ̃ ἀπαθȣ̃ς me legiſſe meminerim: rectius id arbitror, quod ibi crebro habetur ἡ ἐσία τἀγαθȣ̃. *Wolfius.*

Ἡ ἐσία τȣ̃ ἀπαθȣ̃ς ᾖ.] Satis miror doctiſſimum Wolfium, non hujus tantum Enchiridii, ſed Arriani, & Simplicii interpretem non vidiſſe corruptum hunc eſſe locum, & pro τȣ̃ ἀπαθȣ̃ς (cui non eſt hic locus) τȣ̃ ἀγαθȣ̃ ſcribendum eſſe. Poterat, ut rem ipſam omittamus, ſufficere Simplicii authoritas, cujus hic verba: εἰ γὰρ τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἐςίν, *&c.* Paraphraſtes etiam: Ἐὰν τε γὰρ διὰ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ, *&c.* Sed ut etiam contentioſis (ſunt enim quibus etiam certiſſima, ſi qua poſſunt, eludere, dulcis labor:) fiat ſatis: apponemus aliquot Arriani, ſermonum Epicteti collectoris, loca, quæ quod volumus, evincant l. 1. c. 20. Οὐσία δὲ ἀγαθȣ̃, χρῆσις οἵα δεῖ φαντασιῶν. Ibid. cap. 29. Οὐσία τȣ̃ ἀγαθȣ̃, προαίρεσις ποιά· & iterum eodem cap. de Socrate; Πȣ̃ ἦν ἡ ἐσία αὐτῷ τȣ̃ ἀγαθȣ̃; lib 11. caput octavum totum ejus argumenti; cujus inſcriptio: τίς ἐσία τȣ̃ ἀγαθȣ̃. & in ipſo capite non ſemel, ἐσία τȣ̃ ἀγαθȣ̃ lib. 111. cap. 23. aliis 24.) τὴν δ' ἐσίαν τȣ̃ ἀγαθȣ̃ καὶ τȣ̃ κακȣ̃, *&c.* lib. 11. cap. 10. Ἡ δ' ἐσία τȣ̃ ἀγαθȣ̃ καὶ κακȣ̃, *&c.* Denique capite extremo, verbis ultimis: ταύτην ἐσίαν ἔχω τȣ̃ ἀγαθȣ̃. σὺ δ' ἄλλα, *&c.* Poteram & Simplicii locos apponere: ſed vereor ne nimia ſedulitas lectoribus ingrata & faſtidioſa ſit. Quis autem dixerit, ἐσία τȣ̃ ἀπαθȣ̃ς, nondum obſervavi. Quid quod Gallici interpretes, primus & ſecundus vel ita in ſuis codicibus repererunt, vel ex ingenio, rebus ipſis eo ducentibus, ita correxerunt? *Car ſi la ſubſtance du bien eſt es choſes qui ſont en nous:* ita primus, verbum verbo reddens: quod doctiſſimus & politiſſimus Duviarius, *Car ſi le vray bien ne conſiſte qu'es choſes qui ſont en noſtre puiſſance:* multo melius, & elegantius. Sed & Wolfius in Notis (quod his ſcriptis,

ſcriptis, poſtea animadverſum eſt à nobis : veram ſcripturam tandem ſubodoratus eſt. *Caſaubonus.*

Certe Wolphiana editio, Coloniæ anno MDXCVI excuſa, & Cantabrigiæ anno MDCLV. ad prælum revocata, hunc locum ita exhibet : ἡ ἐσία τῦ [ἀγαθῦ] ἀπαθῦς ἦ. Animadvertebat enim tunc temporis vir doctus hunc locum in mendo cubare, uti ex textu & notis obſervare licet.

3 Πρὸς ταῦτα.] Lege, πρὸς τῦτο. Quam ſcripturam et I. Schegkius & H. Wolfius inter variantes annotarunt.

κζ.

Μέμνησο, ὅτι ἐχ' ὁ λοιδορῶν ἢ τύπλων ὑβρίζει, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τέτων, ὡς ὑβριζόντων. ὅταν ἐν ἐρεθίσῃ σέ τις, ἴσθι ὅτι ἡ σή σε ὑπόληψις ἠρέθισε. τοιγαρῦν ἐν πρώτοις πειρῶ, 1 ὑπὸ τῆς φαντασίας μὴ συναρπασθῆναι· ἂν γὰρ ἅπαξ χρόνε καὶ διατριβῆς τύχῃς, ῥᾷον κρατήσεις σεαυτῦ.

CAP. XXVII.

Memento, non eum qui convicietur aut verberet, auctorem eſſe contumeliæ : ſed opinionem de eis, tanquam contumelioſis, conceptam. Cum igitur te quiſpiam irritarit, opinione tua te irritatum eſſe ſcito. Quapropter imprimis operam dato, ne viſa tibi aſſenſum extorqueant. Nam ſi ſemel tempus & moram impetraris : facilius ipſe tibi imperabis.

1 Ὑπὸ τ̃ φαντασίας μὴ συναρπασθῆναι.] Ita Veneta (cui Simplicius adjunctus) Wolfiana, Salmaſiana, Caſauboniana. Cæterum altera Veneta, Naogeorgiana, Scheggiana. Plantiniana, ὑπὸ τῆ φαντασίᾳ μὴ συναρπασθῆναι.

κη.

Θάνατος, καὶ φυγὴ, καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαινόμενα, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν· μάλιστα δὲ πάντων, ὁ θάνατος. καὶ ἐδὲν ἐδέποτε ταπεινὸν ἐνθυμηθήσῃ, 1 ἔτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός.

CAP. XXVIII.

Mors & exilium, & omnia, quæ in malis habentur, ob oculos tibi quotidie verſentur : omnium verò maximè mors. Sic nihil unquam humile cogitabis, nec impensè cupies quicquam.

1 Οὔτε

1 Οὔτι ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός. *Neque quicquam vehementer appetes.*] Syracides, cogitationem mortis & divini judicii, peccando deterrere affirmat. Quod ſi facit: multo magis a quo animo res adverſas ferre, ſecundaſque contemnere docet, ob brevem ſcilicet earu [illegible] & dolorem & fructum. Sic Cicero: *Omnis* (inquit) *voluptas pro nihilo putanda eſt, quod cum præterierit, perinde ſit, ac ſi nulla fuiſſet.* Sed in magnis corporis cruciatibus & angoribus animi, una hora toto anno videtur longior, & unus dies multis ſæculis. *Wolfius.*

κθʹ.

Φιλοσοφίας ἐπιθυμεῖς; παρασκεύαζου αὐτόθεν, ὡς καταγελασθησόμενος, ὡς καταμωκησομένων σου πολλῶν, ὡς ἐρούντων, ὅτι, ἄφνω φιλόσοφος ἡμῖν ἐπανελήλυθε, καὶ, πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀφρύς; 1 σὺ δὲ ὀφρὺν μὲν μὴ σχῇς. τῶν δὲ βελτίστων σοι φαινομένων οὕτως ἔχου, ὡς ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμένος 2 εἰς ταύτην τὴν τάξιν. μέμνησο δὲ, ὅτι ἐὰν μὲν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σου πρότερον, οὗτοί σε ὕστερον θαυμάσουσιν. ἐὰν δὲ ἡττηθῇς αὐτῶν, διπλοῦν προσλήψῃ καταγέλωτα.

CAP. XXIX.

Sapientiæ ſtudium ſuſcipere cupis? Statim te para, quaſi futurum ſit, ut deridearis: ut multi te ſubſannent: ut dicant, te ſubito philoſophum extitiſſe: ut rogent, unde ſupercilium iſtud? Tu autem ſupercilium ne habeto: ea vero quæ optima tibi videbuntur, ſic teneto, quaſi à Deo ſis in ea ſtatione collocatus. Cæterum memento, te, ſi in eodem ſtatu permanſeris, iis tandem admirationi fore, qui te prius deriſerunt. Sin eis ſuccubueris, dupliciter fore deridendum.

1 Σὺ δὲ ὀφρὺν μὲν μὴ σχῇς. *Tu autem ſupercilium ne habeto.*] Vultum cogitabundum, triſtem ſeveritatem, ac faſtum, per ſupercilium intellige. Hanc autem fuiſſe philoſophorum habitum e Menandri dicterio apparet: εὑρετικὴν (inquit) εἶναί φασι τὴν ἐρημίαν οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες: *Meditationi aptam eſſe ajunt ſolitudinem, ii qui ſupercilia erigunt* Wolfius.

2 Eis ταύτην τὴν τάξιν] Uterque codex Venetus exerte τὴν τάξιν. Nec aliter Baſileenſis anni MDLIIII, niſi quod ad oram libri poſuit χώραν. Græcum exemplar Naogeorgi habuit χώραν, ideoque in textum recepta hæc ſcriptura. Wolfiana & Plantiniana hujus lectionis etiam meminerunt: quarum iſta uncis incluſit, hæc aſteriſco notavit. Habet vero parilem ſignificationem, hoc quidem in loco. τάξις & χώρα. Sic Thucydides lib. IV. αἰσχυνθεῖεν ἂν λιπεῖν τινὰ χώραν βιαζόμενοι, pro, Stationem ſuam vel locum relinquere. Ibidem,

χω

κατὰ χώραν μένουσι ἐπὶ τῇ Πύλῳ. Et libro II. quum dixiſſet, χώραν μὴ λείποντες, ſubjicit, ἣν ἄν τις προστακθῇ. Sed de his alibi.

λʹ.

1 Ἐὰν ποτέ σοι γένηται ἔξω στραφῆναι, πρὸς τὸ βουληθῆναι ἀρέσαι τινὶ, 2 ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὴν ἔνστασιν. ἀρκοῦ οὖν ἐν παντὶ, τῷ εἶναι φιλόσοφος. 3 εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βούλει, τῷ εἶναι σεαυτῷ φαίνου καὶ ἱκανὸς ἔσῃ.

CAP. XXX.

SI quando acciderit, ut foras promineas, & alicui placere cupias; te de ſtatione tua dejectum eſſe ſcito. Quare in omnibus rebus illud tibi ſatis ſit, te eſſe philoſophum. Sin alicui etiam videri philoſophus cupis; tibi videre, idque tibi ſatis eſto.

1 Ἐάν ποτέ σοι γένοιτο ἔξω στραφῆναι. *Si quando tibi acciderit foras verti.* Gloriolæ cupiditatem & oſtentationis ſtudium, qui affectus tardiſſime in bonis & doctis etiam viris ſeneſcit, vetat. Vult, philoſophum ſeſe intra conſcientiæ ſuæ limites, tanquam cochleam intra teſtam continere, eamque ampliſſimum virtuti ſuæ theatrum proponere, ſtatuere ac judicare. *Wolfius.*

2 Τὴν ἔνστασιν ἀπώλεσας. *Te de ſtatione tua dejectum eſſe.*] ἔνστασις apud Dialecticos quid ſit, notum eſt. Hic à pugilibus tranſlatio ſumpta eſt, qui de gradu dejecti, vincuntur. Licet ἔνστασιν, inſtitutum vertere: id ſcilicet, in quo homo animo, voluntate ac ſtudio ſic inſiſtit, ut pugil aut miles in ſuo gradu, non ceſſurus adverſario, ἔνστασις philoſophi eſt, alte ſpectantem, & ad illam ſedem & æternam domum contuentem, neque ſermonibus vulgi dare ſeſe, nec in præmiis humanis ſpem ponere rerum ſuarum. Suis illum illecebris oportet ipſa virtus trahat ad verum decus, ut ait Cicero. In hanc ſententiam D. quoque Baſilius præclare monet: οὐκ εἶναι ὅ μᾶλλον φευκτέον εἴη τῷ σωφρονοῦντι, τοῦ πρὸς δόξαν ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου. ὥστε πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν, κἂν ἀδοξεῖν καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέῃ, μηδὲν αἱρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν. Hoc eſt: *Nihil æque cavendum eſſe cordato viro, atque illud, ne vitæ ſuæ rationem ad popularem opinionem accommodet, & quid vulgus ſentiat, circumſpectet. Rectam enim rationem vitæ ducem eſſe ſtatuendam: & ita ſe quendam, ut etſi omnibus mortalibus refragandum, ſi exiſtimatio, ſi vita in diſcrimen adducenda ſit pro honeſtatis defenſione; tamen de recta ſententia nullo modo depellatur.* Verum hic vigilandum, ne falſis opinionibus decepti, & rei cujuſque natura non ſatis expenſa, pro conſtantibus rigidi, pertinaces, præfracti evadamus, & in nugis tragœdias agamus, & nobis & aliis graves ac moleſti. *Idem.*

Wolfius *de ſtatione tua dejectus es*: non male; ſed nec alii, *de gradu*: ut Not. Lugduno-Batav. auctor; (id eſt, H. Wolf. ex quo tranſcripta fere

fere ſunt omnia, quæ ſunt ibi:) cujus à pugilibus militibusve ducentis o ſervationem confirmat Antonini verbum, *λιποτάκται* in ſimili per omnia ſententia, lib. 11. 8. *ἀμφότεροι γὰρ ἐπίσης λιποτάκται*. Nulla tamen huic loco convenientior (ut ego judico) interpretatio, quam *vitæ inſtitutum*: quod & Diogenis Laert. in Menedemo locus, valde ſuadere videtur: ubi aſſerit Diogenes iſte, Epicuriſmum non *ἔνστασιν* tantum τοῦ βίου fuiſſe, ſed & *αἵρεσιν*: id eſt, ſectam, non ſolo vitæ inſtituto ab aliis diverſam; ſed propriis quoque dogmatibus & opinionibus conſtantem. Male ibi (ni fallor) interpretes: alii, *vitæ inſtituendæ exordium*: alii, *conſtantiam vitæ*. Caſaubonus. Omnes ſcripti, et quatuor editi veteres habent *ἔνστασιν*. Sed quanto rectius, ſi ſcriberatur, *στάσιν*. Sic intra cap. LXXI, *ἰδιώτου στάσις*, & *φιλοσόφου στάσις*. Nihil verius.

3 Εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βούλει, τοῦ εἶναι, σεαυτοῦ φαίνου. *Sin etiam videri vis, quia es, ipſi tibi videre.*] Politianus *τοῦ εἶναι* omiſit: nec eſt ſane neceſſarium, ni quis interpretari velit. Quia es, vel, eſſendo (ſi dicere liceat) tibi ipſe videre philoſophus. *Wolfius.*

Videri poſſit aliquid acutius hic latere, quaſi id velit Epictetus: Si hoc non ſufficit tibi te eſſe philoſophum, niſi talis etiam videaris; operam da, ut vera ac ſolida tanti boni acquiſitione & fruitione, ipſum te tibi probes, ac qualis es, talem te ſentias: & ita facile conſequeris, ut aliis quoque videaris. Sed cum neque Simplicius, neque Paraphraſtes agnoſcant iſtud *τοῦ εἶναι*; vereor ne id magis argumentum, quam genuinum ſit. Quod hic autem *ἱκανὸς ἔσῃ*: Simplicius & Paraphraſtes *ἱκανόν ἐστι*: vel *ἔσται*. *Caſaubonus.*

λα΄.

Οὗτοί σε οἱ διαλογισμοὶ μὴ θλιβέτωσαν, ἄτιμος ἐγὼ βιώσομαι, καὶ οὐδεὶς οὐδαμοῦ. εἰ γὰρ ἀτιμία ἐστὶ κακόν, 1 οὐ δύνασαι ἐν κακῷ εἶναι δι᾽ ἄλλον, μᾶλλον ἢ ἐν αἰσχρῷ. μήτι οὖν τὸ σὸν ἔργον ἐστίν, 2 τὸ ἀρχῆς τυχεῖν, ἢ παραληφθῆναι ἐφ᾽ ἑστίασιν; οὐδαμῶς. πῶς οὖν ἔτι τοῦτ᾽ ἔστιν ἀτιμία; πῶς δὲ οὐδεὶς οὐδαμοῦ ἔσῃ, ὃν ἐν μόνοις εἶναί τινα δεῖ τοῖς ἐπὶ σοί, ἐν οἷς ἔξεστί σοι εἶναι πλείστου ἀξίῳ; ἀλλά σοι οἱ φίλοι ἀβοήθητοι ἔσονται. τί λέγεις; τὸ ἀβοή-

CAP. XXXI.

Iſtæ cogitationes ne te crucient, fore ut ſine honore vivas, & nullo ſis loco. Nam ſi honore carere malum eſt: nihilo magis per alium in malo eſſe potes, quam in vitio. Nunquid igitur tui muneris eſt, imperio potiri? aut ad convivium adhiberi? Nequaquam. Quei igitur ea jam erit ignominia? quei nullo uſquam loco eris? quem in iis ſolis aliquem eſſe oportet, quæ penes te ſunt, in quibus vel ſummo loco eſſe potes? At nihil opis amicis feres. Quo pacto iſtud acci-

θητοι

θητοι; οὐχ' ἕξουσι παρά σου ἀργύριον; οὐδὲ πολίτας Ῥωμαίων αὐτοὺς ποιήσεις; τίς οὖν σοι εἶπεν, ὅτι ταῦτα τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστιν, οὐχὶ δὲ ἀλλότρια ἔργα; τίς δὲ δύναται δοῦναι ἑτέρῳ, ἃ μὴ ἔχει αὐτός; κτῆσαι οὖν, φασὶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἔχωμεν. εἰ δύναμαι κτήσασθαι, τηρῶν ἐμαυτὸν αἰδήμονα, καὶ πιστὸν, καὶ μεγαλόφρονα, 3 δεικνύετε τὴν ὁδὸν, καὶ κτήσομαι. εἰ δ' ἐμὲ ἀξιοῦτε τἀγαθὰ τὰ ἐμαυτοῦ ἀπολέσαι, ἵν' ὑμεῖς τὰ μὴ ἀγαθὰ περιποιήσησθε, ὁρᾶτε ὑμεῖς, πῶς ἄνισοί ἐστε. καὶ ἀγνώμονες. τί δὲ καὶ βούλεσθε μᾶλλον, 4 ἀργύριον, ἢ 5 φίλον πιστὸν καὶ αἰδήμονα, 6 εἰς τοῦτο οὖν μοι συλλαμβάνετε, καὶ μὴ δι' ὧν ἀποβαλῶ αὐτὸ, ταῦτά με πράττειν ἀξιοῦτε. 7 ἀλλ' ἡ πατρὶς, ὅσον ἐφ' ἐμοὶ, ἀβοήθητος. 8 πάλιν, ποίαν ταύτην βοήθειαν; στοὰς οὐχ ἕξει διά σε; οὔτε βαλανεῖα; 9 καὶ τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ ὑποδήματα ἔχει διὰ τὸν χαλκέα, οὐδὲ ὅπλα διὰ τὸν σκυτέα. ἱκανὸν δὲ ἐὰν ἕκαστος ἐκπληρώσῃ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον. εἰ δὲ ἄλλον τινὰ αὐτῇ κατεσκεύαζες πολίτην πιστὸν καὶ αἰδήμονα, 10 οὐδὲν ἂν αὐτὴν ὠφέλεις; ναί. οὐκοῦν οὐδὲ σὺ αὐτὸς ἀνωφελὴς ἂν εἴης αὐτῇ. τίνα οὖν, φησὶ, χώραν ἕξω ἐν τῇ πόλει; ἣν ἂν δύνῃ, φυλάττων ἅμα τὸν πιστὸν καὶ

pis? non argentum abs te habituri ſunt? nec eos in Romanam civitatem aſſeribes? Et quis tibi dixit, ea penes nos eſſe, & non aliena munera? Quis vero id alteri præſtet, quo ipſe careat? Parato ergo, ajunt, ut & nos habeamus. Si parare queo, conſervata verecundia, & fide, & animi magnitudine, voſque ejus rei viam oſtenderitis, parabo. Sin id poſtulatis, ut bona ego mea perdam, quo vos ea, quæ in bonis non ſunt, acquiratis: videte ipſi quam iniqui ſitis, & temerarii. Utrum vero præoptatis? pecuniam, an amicum verecundum & ſincerum? Ad hoc igitur adjumento mihi eſte; non autem poſtulate, ut ea faciam: per quæ illa ſim amiſſurus. At enim patriæ per me nihil affertur adjumenti. Cujuſmodi quæſo adjumentum? Porticus per te non habitura eſt? non balnea? Iſtuc vero quid eſt? neque enim calceos habet per fabrum ferrarium, neque arma per ſutorem. Satis autem fuerit, ſuo quemque fungi munere. At ſi quem alium ei civem inſtrueres integrum & verecundum, nihilne eam juvares? imo vero. Proinde ne tu quidem patriæ fueris inutilis. Quem ergo locum, inquis, habebo in urbe? Quem poteris, integritate & verecundia conſervata. Sin illi

αἰδήμονα. εἰ δ' ἐκείνην ὠφελεῖν βουλόμενος, ἀποβαλλεῖς ταῦτα, τί ὄφελος ἂν αὐτῇ γένοιο, ἀναιδὴς καὶ ἄπιστος ἀποτελεσθείς;

profuturus, hæc abjeceris: quis ei tui fuerit uſus, qui impudens & perfidus evaſeris?

1 Οὐ δύνασαι ἐν κακῷ εἶναι δι' ἄλλον. *Non potes in malo eſſe propter alium.*] Pendet hæc ſententia ex dogmate Stoico: Solum honeſtum eſſe bonum, ſolum vitium eſſe malum. Contemptus & neglectus mei, ſi ego officio fungar, non meum vitium, ergo neque meum malum eſt: ſed eorum & vitium & malum, qui ex perverſo judicio & voluntate prava me immerentem contemnunt, negligunt, male tractant, afficiunt. *Wolfius.*

2 Τὸ ἀρχῆς τυχεῖν.] Sic expreſſit utraque Veneta, Wolfius præter hanc lectionem, aliam annotat, Τὸ ἐξ ἀρχῆς τυχεῖν. Exemplar Naogeorgi habet, ἐξαρχῆς. Scheggius ad oram libri poſuit disjunctim, ἐξ ἀρχῆς. Sed nihil mutandum.

3 Δεικνύετε τὴν ὁδὸν *Viam oſtendite.*] Significat non niſi malis artibus parari opes & dignitates: eaque de cauſa viro bono illas aſpernandas eſſe. neque enim de iis loquitur, qui ſe honore indignos præbent, ipſique in cauſa ſunt ut contemnantur. *Wolfius,*

4 Ἀργύριον, ἢ φίλον πιστόν. *Pecuniam an amicum fidelem.*] Hoc tempore pecuniam plerique malunt. neque enim pauperis amici ullum eſſe uſum cenſent. Sic dotatæ puellæ pudicis & bene educatis præferuntur, ſi quæ forte ſunt tales, taleſque permanent. Quare procis ignoſcendum fortaſſis eſt, cui tam incerta pudicitiæ & probitatis alea, divitum uxorum quam pauperum intemperias ferre ac tolerare malunt. *Idem.*

5 Ἢ φίλον πιστὸν καὶ αἰδήμονα.] Inverſo ordine Salmaſius: ἢ φίλον αἰδήμονα καὶ πιστόν. Inferius paulo habes: Πολίτην πιστὸν καὶ αἰδήμονα. Quem ordinem etiam Salmaſius ibidem ſervat.

6 Εἰς τοῦτο οὖν μοι συλλαμβάνετε.] Salmaſiana (ſed quæ potius Heinſiana eſt dicenda) habet: εἰς τοῦτο οὖν μοι μᾶλλον συλλαμβάνετε. Nec aliter in Græco codice Naogeorgi. Hanc lectionem etiam Scheggius, Wolfius, & Plantiniana agnoſcunt, ut etiam una è Venetis.

7 Ἀλλ' ἡ πατρὶς, ὅσον ἐπ' ἐμοὶ, φησὶν, ἀβοήθητος.] Ita Salmaſiana, Caſauboniana: Aſt Naogeorgus, Scheggius, Plantiniana & Wolfiana habent, Ἀλλ' ἡ πατρὶς, ὅσον ἐπ' ἐμοὶ, φησὶν, ἀβοήθητος ἔσται. Altera Veneta τὸ φησὶν prætermiſit.

8 Πάλιν, ποίαν ταύτην βοήθειαν.] H. Wolfius *cujuſmodi quæſo adjumentum:* omiſſo πάλιν: cujus ea vis eſt hoc loco, ut ad præcedentia reſpiciat, & lectores rejiciat; iſta ſcilicet, Τί λέγεις, τὸ ἀβοήθητοι; *quid vocas inutiles & inofficioſos?* Melius igitur hic Politianus: *Rurſus quod tu hoc ais adjumentum?* Sed nec omiſit Paraphraſis, ubi cum præcedat, τί λέγεις τὸ βοηθῆσαι; ſequitur hic; ποίαν πάλιν ταύτην τιμὴν λέγουσιν; *Caſaubonus.*

9 Καὶ

9 Καὶ τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ ὑποδήματα ἔχει διὰ τὸν σκυτέα, οὐδὲ ὅπλα διὰ τὸν χαλκέα. *Neque enim calceos habet per ſutorem, neque arma per fabrum.*] Sic in omnibus editionibus legitur. Naogeorgus ſenſum ſecutus, vertit: Nonne habet calceos per ſutorem? nonne & arma per fabrum? quaſi legiſſet, οὐχὶ γὰρ, quod mihi ſanè haud diſplicet. Verum è Simplicio apparet inverſum eſſe verborum ordinem, & ſic legendum. οὐδὲ γὰρ ὑποδήματα ἔχει διὰ τὸν χαλκέα, οὐδὲ ὅπλα διὰ τὸν σκυτέα. Neque enim calceos habet à fabro ærario, neque arma à ſutore. Senſus eſt: Non magis à philoſopho porticus & balnea, & civitatem Romanam poſtulandam, quam arma à ſutore, aut à fabro ferrario calceos: cum philoſophi munus ſit, cives ad virtutem inſtituere: ut ſutoris, conficere calceos: & fabri, arma. *Wolfius.*

10 Οὐδὲν ἂν αὐτὴν ὤφελες. *Nihilne ei prodeſſes.*] Malim, ut Simplicius, ὠφέλεις, vel potius ὠφελῇς. *Idem.*

Salmaſiana quoque editio habet οὐδὲν ἂν αὐτὴν ὠφέλεις. Quod non dubie ex Simplicio deſumptum.

λβ΄. CAP. XXXII.

1 Προετιμήθη σου τις ἐν ἑστιάσει, ἢ ἐν προσαγορεύσει, ἢ ἐν τῷ παραληφθῆναι εἰς συμβουλίαν; 2 εἰ μὲν ἀγαθὰ ταῦτά ἐστι, χαίρειν σε δεῖ, ὅτι ἔτυχεν αὐτῶν ἐκεῖνος. εἰ δὲ κακά, μὴ ἄχθου, ὅτι σὺ αὐτῶν οὐκ ἔτυχες. μέμνησο δὲ, ὅτι οὐ δύνασαι, μὴ ταὐτὰ ποιῶν πρὸς τὸ τυγχάνειν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἐκείνων τῶν ἴσων ἀξιοῦσθαι. πῶς γὰρ ἴσον ἔχειν δύναται, ὁ μὴ φοιτῶν ἐπὶ θύρας τινὸς, τῷ φοιτῶντι; ὁ μὴ παραπέμπων, τῷ παραπέμποντι; ὁ μὴ ἐπαινῶν, τῷ ἐπαινοῦντι; ἄδικος οὖν ἔσῃ καὶ ἄπληστος, 3 εἰ μὴ προϊέμενος ταῦτα, ἀνθ' ὧν ἐκεῖνα πιπράσκεται, προῖκα αὐτὰ βουλήσῃ λαμβάνειν. ἀλλὰ πόσου πιπράσκονται θρίδακες; ὀβολοῦ, ἂν οὕτω τύχῃ. ἂν οὖν τις προϊέμενος τὸν ὀβολὸν, λάβῃ

Eſt tibi prælatus aliquis in convivio, aut ſalutatione, aut dandi conſilii officio? Si quidem iſta bona ſunt, gratulari debes illi, cui ea contingerunt. Sin mala; ne doleas, te in ea non incidiſſe: ſed memento, cum ea non agas quibus illa parantur quæ in noſtra poteſtate non ſunt, fieri non poſſe ut eadem tibi tribuantur. Nam quei valebit tantum is qui fores non frequentat, atque is qui frequentat? qui non aſſectatur, atque is qui aſſectatur? qui non laudat, atque is qui laudat? Injuſtus igitur eris, & inexplebilis, ſi non numerato eo pretio, quo illa væneunt, gratis ea conſequi te poſtules. Age quanti væneunt lactucæ? Ponamus, obolo. Si quis igitur, obolo numerato, lactucas acceperit: tu autem,

θρίδακας, σὺ δὲ μὴ προϊέμενος, μὴ λάβῃς, μὴ οἴου ἔλαττον ἔχειν τοῦ λαβόντος. ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἔχει θρίδακας, οὕτω σὺ τὸν ὀβολόν, ὃν οὐκ ἔδωκας. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον κἀνταῦθα. οὐ προσεκλήθης ἐφ' ἑστίασίν τινος; οὐ γὰρ ἔδωκας τῷ καλοῦντι πόσου πωλεῖ τὸ δεῖπνον. ἐπαίνου δ' αὐτὸ πωλεῖ, θεραπείας πωλεῖ, δὸς οὖν τὸ διάφορον, εἴ σοι λυσιτελεῖ τὸ πωλούμενον. εἰ δὲ κἀκεῖνα θέλεις μὴ προΐεσθαι, καὶ ταῦτα λαμβάνειν, ἄπληστος εἶ, καὶ ἀβέλτερος. οὐδὲν οὖν ἔχεις ἀντὶ τοῦ δείπνου; ἔχεις μὲν οὖν, τὸ μὴ ἐπαινέσαι τοῦτον, ὃν οὐκ ἤθελες. 4 τὸ μὴ ἀνασχέσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τῆς εἰσόδου.

pretio non numerato, non acceperis: ne te deteriore conditione eſſe putes eo qui accepit. Ut enim lactucas habet ille, ſic tu obolum non dediſti. Ad eundem quoque modum & hic ſe res habet. Non invitatus es ad convivium alicujus? Nec dediſti quanti vænit convivium. Vendit autem id convivator laudatione, vendit obſequio. Dato igitur pretium, quanti venit, ſi è re tua eſt. Quod ſi nec illa vis præſtare, & hæc accipere: avarus es, & væcors. Nihil igitur cœnæ vice habes? imo habes: non laudaſti quem noluiſti: non toleraſti ejus inſolentiam in ingreſſu.

1 Προυτιμήθη σου τὶς ἐν ἑστιάσει. &c] Hæc & quæ ſequuntur Salmaſius & alii abſque interrogationis nota ediderunt. Una è Venetis illam expreſſit, altera omiſſit. Wolfius, eumque ſequutus Caſaubonus, eam probarunt. Et fortaſſis planior erit ſenſus, ſi ἐρωτήσεως ſignum abjicias.

2 Ἐι μὲν ἀγαθὰ ταῦτα. *Si quidem bona iſta ſunt.*] Plerique complexionem iſtam invertunt, ἀντιστρέφοντες· Quia bona ſunt, ea ſibi negata eſſe dolent: quia mala, ea eveniſſe aliis gaudent. *Wolfius.*

3 Ἐι μὴ προϊέμενος ταῦτα. *Si non numeratis his.*] Id eſt, ἀναλώσας ἢ καταβαλών. Unde οἱ ἐλευθέριοι προετικοὶ χρημάτων dicuntur apud Ariſtotelem. *Idem.*

4 Το μὴ ἀνασχέσθαι αὐτῇ ἐπὶ τῆς εἰσόδου. *Quod non ſuſtinueris vel toleraris eum in atrio.*] Videntur faſtus divitum & ambitioſæ ſalutationes intelligi, homini ſimplici & literato moleſtiſſimæ: item τὸ φοιτᾶν, παραπέμπειν, ἐπαινεῖν, ſalutationes, deductiones, laudationes. Fortaſſis autem delicati divites in medio incedentes, paraſitis ſuis utrinque inniti ſoliti fuerunt. Nam & hunc ſenſum verbum ἀνασχέσθαι omnino admittit. *Idem.*

Τὸ μὴ ἀνασχέσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τῆς εἰσόδου.] Wolfius, *non toleraſti ejus inſolentiam in ingreſſu*: quaſi id voluerit Epictetus, qui ad cœnam vocati fuerant; non ſine moleſtia, ex mora longiore, vel viliore aliquo obſequio, venientes eos admiſſos fuiſſe: quod quam probabile cuiquam videri

videri poſſit, neſcio; Epictetum certe aliud his verbis hic velle, certo mihi conſtat. Dixerat prius, ut lactucas obolo; ita cœnam, venire ἐπαίνου, καὶ θεραπείας. Ut igitur, qui lactucas non emit, caret ille quidem lactucis; ſed earum loco, obolum ſalvum habet; ita qui non vocatus eſt, cœnæ quidem expers fuit; ſed cœnæ loco, eo potitur, quod à neceſſitate laudandi, quem laudandum non putabat; & moleſtæ θεραπείας onere levatus ſit. Hæc autem θεράπεια ita pluribus verbis hic exprimitur: τὸ μὴ ἀναχέσθαι αὐτοῦ, &c. quibus in verbis ſi quid eſt ambiguum, intellecto quid θεράπεια ſit, tollitur. Eſt autem θεραπεύειν τὰς αὐλὰς alicujus, plane idem quod ἰέναι ἐπὶ τὰς θύρας, & φοιτᾷν ἐπὶ θύρας: id eſt, obſervantiæ teſtandæ cauſa alicujus fores frequentare, & (ut loquitur Aulus Gellius) ibi ſedentes, operiri dominum ædium, ut docet ὁ μακαρίτης Iſ. Caſaubonus, in notis ad Diogenem Laërtium. Id autem præcipue mane fiebat, *ſalutationis* (de qua tam multa Martialis, aliique) tempore. Sed nihil vetat quin latius extendamus, ad quodvis diei tempus. Et fortaſſe mos obtinebat, ut qui vocati fuerant, (qui minorum gentium convivæ: clientes, aliique:) in veſtibulo ædium operirentur: & eo ſpectarit Juvenalis:

Veſtibulis abeunt veteres laſſique clientes,
Votaque deponunt quamvis longiſſima cœnæ.

Simplicius tamen, θεράπεια δὲ τούτων ἐστὶ, τὸ φοιτᾷν ἐπὶ θύρας, τὸ παραπέμπειν ἐν ἀγορᾷ· (quod exſpectationis in veſtibulo conſectaneum: τὸ ἐπαινεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα: & Arrianus pariter lib. III. 23. θέλεις μὴ τὸν δεῖνα θεραπεύειν; ἐπὶ θύρας αὐτοῦ προσέρχεσθαι: ubi plura in eandem ſententiam. Verba igitur iſta quod attinet, ἀναχέσθαι αὐτοῦ: non inepta ſententia fuerit, ſi ex uſu communi, *ipſum* (αὐτὸς hic fortaſſe κατ' ἐξοχὴν Attice, pro *dominus*:) *tolerare* vertamus: eſt enim tolerantiæ non mediocris (mihi quidem certe) aliquem diu præſtolari. Potius tamen videtur, ut ſimpliciter, *ipſum expectare*. Cæterum, τὸ ἐπαινεῖν, cum *limine* & *cœna* quam appoſite copuletur hic; teſtatur & iſtud poëtæ Satyrici:

Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide ſis ne majorum tibi forte
Limina frigeſcant. Caſaubonus.

λγ'.

1 Τὸ βούλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ἐστιν, 2 ἐξ ὧν οὐ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους. οἷον, ὅταν τοῦ γείτονος παιδάριον + καταξῇ τὸ ποτήριον, πρόχειρον ἐστιν εὐθὺς λέγειν, ὅτι τῶν γινομέ-

CAPUT XXXIII.

Naturæ propoſitum ex iis rebus, de quibus nulla inter nos controverſia eſt, cognoſci poteſt. Exempli gratia: Si vicini puer poculũ aut quid aliud confregerit, in promtu illud ſtatim eſt: Ita fieri ſolere. Sci-

νων ἐστίν. ἐκεῖνο οὖν, ὅτι ὅταν ἐκ τὸ σὸν κατεαγῇ, τοιοῦτον εἶναί σε δεῖ, ὁποῖον ὅτε καὶ τὸ τοῦ ἄλλου κατεαγῇ. οὕτω μετατίθει καὶ ἐπὶ τὰ μείζονα. τέκνον ἄλλου τέθνηκεν, ἢ γυνή; οὐδείς ἐστιν, ὃς οὐκ ἂν εἴποι, ὅτι ἀνθρώπινον. ἀλλ' ὅταν τὸ αὐτοῦ τινὸς ἀποθάνῃ, εὐθὺς, οἴμοι, τάλας ἐγώ. ἐχρῆν δὲ μεμνῆσθαι, τί πάσχομεν, περὶ ἄλλων αὐτὸ ἀκούσαντες.

to igitur, ſi & tuum confractum fuerit, eundem eſſe te oportere, qui fueris cum frangeretur alienum. Sic transfer iſta ad majora. Filius alterius obiit, aut uxor? nemo eſt quin dicat, humanum id eſſe. Sin ipſi alicui id acciderit; ſtatim, Hei mihi, inquit, ó me miſerum! Meminiſſe autem oportebat, ut affecti ſimus, cum tale quippiam de aliis audiverimus.

1 *Ἐξ ὧν οὐ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους.*] Wolfius, *de quibus nulla inter nos controverſia eſt.* Sententiam mire prævertit iſtud *πρὸς ἀλλήλους*: quo omiſſo, planiſſimus, emergit ſenſus, & aliorum dictis congruentiſſimus. Vel dicat mihi aliquis, ſi proprium poculum frangatur; vel propria moriatur uxor, cur tum magis ſit controverſiæ aut contentioni locus; quam cum vicini poculum frangitur aut ejuſdem moritur uxòr? Simplicius multa comminiſcitur, ut aliquid dicat: ſed incaſſo, ſi quid ego judico, labore. Quid non intelligebant iſtum uſum verbi *διαφέρεσθαι ἁπλῶς* poſiti; voces iſtas addiderunt, & locum, alias haud obſcurum, corruperunt. Vetus hoc incruſtamentum eſſe, patet ex Simplicio, qui ita in ſuis codicibus reperit. Fidelior, (fortaſſe & antiquior) Paraphraſis noſtra non agnoſcit. Eſt autem *διαφέρεσθαι* ſic ſimpliciter enunciatum quod vulgo dicimus, *to have an intereſt*: & *μὴ διαφέρεσθαι*, quod Latini dicerent, *indifferenter habere* Eſt autem hic uſus vocis, Antonino, ut alios omittamus, valde familiaris. Locos aliquod adducemus, ne quis Simplicii authoritate fretus, à vera lectione ſit alienior Lib. VI. initio: *μὴ διαφέρου, πότερον ῥιγῶν ἢ θαλπόμενος τὸ πρέπον ποιεῖς.* Eodem loco: *τῷ μὲν σωματίῳ πάντα ἀδιάφορα· οὐδὲ γὰρ δύναται διαφέρεσθαι.* quanquam hic *τὸ διαφέρεσθαι* proprie ſit, *diſcriminis intelligentiam habere*: ex qua intelligentia, voluntatis oritur in utramve partem propenſio. Idem alibi paulo aliter, ſed in eandem tamen ſententiam: cum præpoſitione ſcilicet, & ſubſtantivo, non *perſonæ*, ſed *rei*, ut cum dicit: *διαφέρεσθαι πρὸς τὰ μέσα*· & *διαφέρεσθαι πρὸς τὰ μὴ ἐφ' ἡμῖν.* id eſt. *de rebus mediis & ad nos nihil pertinentibus, ſolicitos eſſe.* Sed & poſtremus Arriani liber in his verbis definit: *τὰ δ' ἄλλα γινέσθω ὡς βούλεται. οὐ διαφέρει μοι. mea non refert*, ut ibi VVolfius. Ait igitur hic Epictetus: vicini poculum, uxor, liberi: nihil ad me. Hinc ſi quid illis contingit, rectum in promptu judicium. Idem, ſi noſtris contingat, &c. *Caſaubonus.*

3 *Ὅταν τοῦ γείτονος παιδάριον.*] Malim, *ἢ ἄλλου παιδάριον*· vel, *κατεάξῃ τὸ ποτήριον, ἢ ἄλλο τι.* Si vicini, vel alterius: aut fregerit poculum, vel quid aliquid. *Wolfius.*

4 Κα-

4 Κατεάξῃ τὸ ποτήριον.] Ita VVolfius & alii: Salmaſius vero, κατεάγῃ ſcripſit: & inferius κατεαγῇ, ubi VVolfius & alii ſcripſere κατεάγῃ. Non eſt iſta tamen à Salmaſii manu ſcriptura, (ut perperam nuperus editor credidit) nam altera Veneta MDXXVIII. ſic expreſſit.

5 Ὅταν καὶ τὸ τοῦ ἄλλου. *Cùm alterius.*] ἀλλὰ τὸ μὲν οἰκεῖον πιέζει. ἀλλότριον δ' οὐ μέλει. *Sua quemque premunt, aliena non curantur.* Naturæ humanæ ſive pravitas ſive imbecillitas non fert, quicquid Epictetus de naturæ voluntate dicat, quidquid ſacræ literæ de imperio Dei prædicent, ut alieni boni aut mali æque excitatus in nobis ſenſus ſit, atque noſtri proprii. Illud quidem natura nos docet, cum omnes eadem conditione ſimus: neque communem fortunam (ut ait Cicero) recuſandam, neque peculiarem optandam, & modicè ferenda eſſe omnia: niſi indignando atque afflictando nos conduplicare mala atque exaſperare libeat. *Wolfius.*

λδ'.

1 Ὥσπερ σκοπὸς πρὸς τὸ ἀποτυχεῖν οὐ τίθεται, 2 οὕτως οὐδὲ κακοῦ φύσις ἐν κόσμῳ γίνεται. 3 εἰ μὲν τὸ σῶμά σου ἐπέτρεπέ τις τῷ ἀπαντήσαντι, ἠγανάκτεις ἄν. ὅτι δὲ σὺ τὴν γνώμην τὴν σεαυτοῦ ἐπιτρέπεις τῷ τυχόντι, ἵνα, ἐὰν λοιδορήσηταί σοι, ταραχθῇ ἐκείνη, καὶ συγχυθῇ, οὐκ αἰσχύνῃ 4 τούτου ἕνεκα; ἐφ' 5 ἑκάστου ἔργου σκόπει τὰ καθηγούμενα καὶ τὰ ἀκόλουθα αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἔρχου ἐπ' αὐτό. 6 εἰ δὲ μὴ, τὴν μὲν πρώτην προθύμως ἥξεις, μηδὲν τῶν ἑξῆς ἐντεθυμημένος· ὕστερον δὲ, 7 ἀναφανέντων τινῶν αἰσχρῶν, αἰσχυνθήσῃ.

CAP. XXXIV.

Quemadmodum aberrandi cauſa meta non ponitur: ſic nec mali natura in mundo exiſtit. Quod ſi corpus quidem tuum aliquis obvio cuipiam permitteret, indignareris: Tu vero, qui animum tuum cuilibet permittas, ut, ſi convicia tibi dixerit, perturbetur & mœreat, non erubeſcis huius rei gratia? cujuſque rei anteceſſionibus & conſecutionibus conſideratis, ſic eam aggredere. Alioqui primum alacriter eam ſuſcipies, eorum nullo, quæ conſequuntur, expenſo: poſt autem, turpitudine aliqua exorta, verecundaberis.

1 Ὥσπερ σκοπὸς πρὸς τὸ ἀποτυχεῖν.] Planior & plenior ſententia, ſi addantur verba Greg. Nyſſeni, ex Epiſtola à b. m. parente, cum animadverſionibus edita: ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀπότευγμα φύσεώς ἐστιν, οὐκ ἰδίωμα· ὡς καὶ ἡ νόσος, &c. *Caſaubonus.*

2 Οὕτως οὐδὲ κακοῦ φύσις ἐν τῷ κόσμῳ γίγνεται. *Sic neque mali natura in mundo exiſtit.*] Obſcurus & dubius locus, de quo plura ex Simplicio adducemus, qui hæc verba ſic accipit; ut quicquam eſſe mali in-

mundo, aut ſi ſit, à Deo eſſe, negare videatur. Ego ſimpliciter ὑπὸ κοινῆ repetiiſſem, ſic neque mali natura exiſtit in mundo aberrandi cauſa: hoc eſt, neceſſe eſt homines in mala incidere. Proinde præparandus ad ea prudenter & fortiter ferenda eſt animus. Naogeorgus (quem honoris cauſa nomino) cum Simplicio conſentit, noſque noſtrapte culpa & malos, & in malis eſſe affirmat. Accipiunt illi ἐν τῷ κόσμῳ, quaſi eſſet ὑπὸ τοῦ θεοῦ· & bonum ſcopo, malum aberrationi a ſcopo comparant. Recte omnino; τἀγαθοῦ γὰρ πάντα ἐφίεται. Bonum enim ab omnibus appetitur: & Deus optimus mala non facit: & mala fortaſſe non ſunt quæ nos in malis numeramus. Sed an hoc ſenſerit Epictetus, ipſe viderit. Prorſus enim hic ex ejus verbis elici ſenſus non poteſt, *Wolfius.*

3 Εἰ μὲν τὸ σῶμά σου ἐπέτρεπέ τις τῷ ἀπαντήσαντι. *Si quis corpus tuum obvio cuique permiſiſſet.*] A minori ad majus argumentatur, hoc modo: Cum iis iraſceris, qui corporis tui violandi cuivis poteſtatem darent (cujuſmodi eſt proſcriptorum conditio) quanto magis tibi iraſci debes, qui cuivis animi tui lædendi poteſtatem dare ſoleas: cum tui arbitrii ſit, lædi prorſus à nemine? *Idem.* Prior Veneta habet, ὑπαντήσαντι. Altera, ἀπαντήσαντι. Naogeorgus, ἀπαιτήσαντι. Scheggius, Wolfius, Plantinus, ὑπαντήσαντι quidem ediderunt. (nec aliter Salmaſius) ſed alterius etiam ſcripturæ, ἀπαντήσαντι, meminere. Quam lectionem etiam expreſſit Caſaubonus. Sed nihilo deterior ſcriptura Venetæ, cui Simplicii ἐξήγησις jungitur, ἀπαιτήσαντι.

4 Τούτου ἕνεκα, ἐφ' ἑκάστου ἔργου] Si quis dubitat etiam poſt Wolfium & aliorum doctiſſimorum virorum labores, aliquid poſterorum, quod Epicteto prodeſſet, diligentiæ relictum eſſe: vel hinc diſcat. Multa enim hoc capite; hoc loco: peccata. Nam primum iſta, τούτου ἕνεκα: hic palam importuna, ad præcedentia pertinent: οὐκ αἰσχύνῃ τούτου ἕνεκα; quod & ipſa res clamat apertiſſime, & tum Arriani, tum Simplicii (in Enchiridii caput XXXVI.) confirmat authoritas; & hic debuit hoc caput deſinere. Quæ autem ſequuntur ab iſtis: ἑκάστου ἔργου: ad caput XXXVII. Τὰ καθήκοντα, &c. unico capite (non, ut hic pluribus) includi debuerunt. Sed nec iſta (quod poſtremum) ſunt hic genuina, ab ipſo Enchiridii conditore: ſed poſt Simplicii & Paraphraſeos ætatem, ex Arriano totidem (uno aut altero demptis) verbis temere huc tranſlata. Non opus argumentis, cum ſola inſpectio fidem facere cuivis non cæco queat. Hæc cum certiſſima ſint, nobis tamen religio fuit, (in tam puſillo, tam pretioſo præſertim libro) tantum nobis ſumere, ut quæ tam longi temporis præſcriptione pro genuinis adoptata lectaque ſunt, ea loco pelleremus: præterea quæ, quamvis nullo, non magis quam cætera ab Arriano collecta, conſilio hic inſerta: Parente tamen Epicteto nata ſint, & alioqui digniſſima quæ non uno legantur loco. Non pigebit igitur etiam in hæc quæ non intempeſtiva videbuntur notaviſſe. *Caſaubonus.*

5 Ἑκάστου ἔργου σκόπει τὰ καθηγούμενα. *Rei cujuſque anteceſſiones conſidera.*] Vult nos (ut monet Homerus) νοέειν ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσ-

ὀπίσω, nec ea quæ ante pedes modo ſunt videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt proſpicere. Cujuſmodi ſit: Si quis docere adoleſcentiam inſtituat, & id tantum conſideret, quam Pium, quam tranquillum & utile Reipublicæ munus ſit, non abhorrebit ab eo vitæ genere. Sed priuſquam id munus ſuſceperit, anteceſſiſſe oportet magno ſtudio partam eruditionem, & aptam ingeniis rudibus docendi rationem: oportet paucis eſſe contentum, non recuſare moleſtias & labores, non moveri labore irrito, contemnere ingratos & ſuperbos. Sine tali præparatione ad docendum qui acceſſerit, ubi negligentiam magiſtratus, incuriam parentum, hypodidaſcalorum inſcitiam & pigritiam, diſcipulorum ſtuporem & ceſſationem, plurimorum obtrectationes, & eorum, à quibus adjuvandus erat, adverſationes expertus fuerit, ſi ſe fruſtra fatigando nihil niſi odium quærere intellexerit, quod optima quæque ingenia immatura ætate alio transferantur, caudicibus & ſtipitibus tantum relictis: & pudebit & pœnitebit temeritatis, qui quid ipſe vellet & poſſet, tantum conſiderarit; non iis etiam cogitatis impedimentis, quæ aliorum ſtultitia & improbitate poſſent objici. *Wolfius.*

6 Εἰ δὲ μὴ, τὴν πρώτην προθύμως ἥξεις.] Sic uterque Venetus Codex Naogeorgi exerte, ἄρξεις, ἅτε μηδέν. Scheggius, Wolfius, Plantinus, Concordant cum Venetis; Sed alterius lectionis meminerunt, ἄξεις, ἅ. μ. Caſaubonus vulgatam expreſſit. Nuperus editor Leidenſis, ἰάξεις poſuit, editionem, quam ſecutus ſit, ita habere profeſſus. Sed eam ſcio cum ignariſſimis.

7 Ἀναφανέντων τινῶν αἰσχρῶν. *Turpibus aliquibus exortis.*] Turpis eſt plerunque & ridiculus temeritatis exitus, ut & ipſa turpis eſt per ſeſe. Poſſit fortaſſis pro αἰσχρῶν, legi δυσχερῶν, moleſtiis ſubortis. etſi verbum αἰσχυνθήσῃ, τῷ αἰσχρῶν bene convenit. Salvo tamen aliorum judicio. *Wolfius.*

λέ.

Θέλεις ὀλύμπια νικῆσαι; κἀγὼ, νὴ τοὺς θεούς· κομψὸν γάρ ἐστιν. ἀλλὰ σκόπει τὰ καθηγούμενα, καὶ τὰ ἀκόλουθα· καὶ 1 οὕτως ἅπτου τοῦ ἔργου. δεῖ σ' εὐτακτεῖν, 2 ἀναγκοτροφεῖν, ἀπέχεσθαι πεμμάτων, 3 γυμνάζεσθαι πρὸς ἀνάγκην, ἐν ὥρᾳ τεταγμένῃ, ἐν καύματι, ἐν ψύχει, μὴ ψυχρὸν πίνειν, 4 μὴ οἶνον, ὡς ἔτυχεν· ἁπλῶς, 5 ὡς ἰατρῷ παραδεδωκέναι σεαυτὸν 6 τῷ ἐπιστάτῃ.

CAP. XXXV.

Vis Olympia vincere? Et ego medius fidius: præclarum enim habetur. Sed conſidera, quid antecedere, quid ſequi ſoleat: atque ita rem gerendam ſuſcipito. Oportebit te conſervare ordinem, veſci ingratis, abſtinere bellariis, exerceri neceſſario, & certo tempore, in æſtu, in frigore: non frigidam bibere, non vinum, ut fieri ſolet: Ad ſummam,

7 εἶτα ἐς τὸν ἀγῶνα παρέρχεσθαι. ἔστι δ' ὅτε 8 χεῖρα βλαβεῖν, σφυρὸν στρέψαι, 9 πολλὴν ἀφὴν καταπιεῖν, 10 ἔσθ' ὅτε μαστιγωθῆναι· καὶ μετὰ τούτων πάντα νικηθῆναι. Ταῦτα πάντα ἐπισκεψάμενος, ἐὰν ἔτι θέλῃς, ἔρχου ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν. εἰ δὲ μὴ, ὡς τὰ παιδία ἀναστραφήσῃ· ἃ νῦν μὲν παλαιστὰς παίζει, νῦν δὲ αὐλητὰς, νῦν δὲ μονομάχους, εἶτα σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ. οὕτω καὶ σύ· νῦν μὲν ἀθλητὴς, νῦν δὲ μονομάχος, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα φιλόσοφος. ὅλῃ δὲ τῇ ψυχῇ οὐδέν· ἀλλ' ὡς πίθηκος 11 πᾶσαν θέαν, ἐὰν ἴδῃς, μιμῇ, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου σοι ἀρέσκει. οὐ γὰρ μετὰ σκέψεως ἦλθες ἐπὶ τὸ ἔργον, οὐδὲ περιοδεύσας. ἀλλ' εἰκῇ, καὶ κατὰ ψυχρὰν ἐπιθυμίαν. οὕτω θεασάμενοί τινες φιλόσοφον, καὶ ἀκούσαντες οὕτω τινὸς λέγοντος, 12 ὡς εὖ Σωκράτης λέγει! καὶ τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος; θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν.

tanquam medico, laniſtæ te tradas oportet: Deinde in certamem deſcendere: aliquando manum lædere: talum diſtorquere: multum pulveris deglutire: interdum flagris cædi: & vinci poſt hæc omnia. His omnibus conſideratis, pugilum certamen ſuſcipe, ſi lubet adhuc. Sin minus, ut pueri reſilies: qui nunc pugiles ludunt, nunc tibicines, nunc gladiatores: jam tuba canunt, jam tragœdias repræſentant. Tu quoque ſic, nunc pugil, mox gladiator, poſtea orator, demum philoſophus: toto autem animo nihil: ſed ut ſimius, quicquid ſpectaveris, imitabere, atque aliud ex alio adamabis. Nec enim ſuſcepta cogitatione quicquam es aggreſſus, aut exploraſti prius: ſed temerè appetitus levitatem ſecutus. Sic aliqui, philoſopho ſpectato, & audito aliquo dicente ſic: Quam rectè dicit Socrates! vel ſic. Quis ita diſſerere poteſt ut ille? ipſi etiam philoſophari volunt.

1 *Καὶ οὕτως ἅπτου τὸ ἔργον.*] Sic habent Veneta minor, Scheggiana, Plantiniana, Wolfiana Colonienſis, itemque Cantabrigenſis, & quæ apud Londinates expreſſa, Codex Venetus major *τοῦ ἔργου*. Nec aliter in Græco ſuo exemplari repperet Naogeorgus. Et ſic prorſus editio Mariana Leidenſis, in quam Heinſius & Salmaſius curas operaſque contulerunt. Huius etiam Scheggius, & cum Plantino Wolfius mentionem fecere. Vtra præferatur, *οὐδὲν διάφορον οἴομαι*.

2. *Ἀναγκοτροφεῖν. Veſcendum vel invito.*] Plinius libro decimo octavo: Athletarum (inquit) capacitas, jumentorum ſimilis. Et Galenus in exhortatione ad artes diſcendas: *οἱ ἀθλητικοὶ* (inquit) *τρεῖς προσφέρονται σὺν ἀνάγκῃ πολλάκις, ἄχρι μέσων νυκτῶν ἐκτείνοντες τὴν*

ἐδω-

ἐδωδὴν Pugiles ſæpe coacti edunt, cœna in medias uſque noctes producta. *Wolfius.*

Ἀναγκοτροφεῖν.] Vidi editionem hujus Enchiridii, quæ hunc titulum præfert: *Epicteti Enchiridium, &c. cum verſione Latina accuratius & fidelius examinata*: Pariſ. 1653. In hanc apud amicum repertam, cum oculos fortaſſe conjeciſſem, Deus bone! quam miratus ſum, in loco tam illuſtri, tanta doctorum celebritate, homines tanta confidentia reperiri, ut ignorantiæ ſuæ conſcientia a vaniſſimis & ineptiſſimis pollicitationibus & incœptis eos non deterreat. Hoc certe in iſta editione, evolutis aliquot paginis obſervavi, Wolfii quidem verſionem ut plurimum exhiberi: ſedeam locis haud paucis, ex ignorantia tum rerum, tum verborum, turpiſſime depravatam. Ex uno loco de cæteris (neque enim tanti ſunt iſta, ut diutius immoremur:) judicet Lector. Cum priores verſiones infæliciſſime, præter rem: (quis enim *neceſſariis veſci*, inter ea, ad quæ patientia & æquanimitate opus eſt, recenſeat?) & notiſſimum vocis ipſius uſum (Ariſtoteles vel unus ſuffecerit, qui Politicorum lib. ϛ'. cap δ'. ἀναγκοφαγίαν, τὴν βίαιον τροφὴν interpretatur:) *neceſſariis veſci* niſi tamen hoc ipſum ab infinitis correctoribus, cum *neceſſario Veſci* autographa exhiberent:) reddidiſſent: rejecta Wolfii verſione, qui *edere ingratis* optime expreſſerat; inſulſiſſimum illud, *neceſſariis veſci* revocarunt; & ſtudioſæ (ut ipſi profitentur; ſed miſeræ, quæ talibus magiſtris utitur) juventuti obtruſerunt. Athletarum ἀναγκοφαγία adeo res lippis & tonſoribus, ex Galeno aliiſque, nunc nota, ut pigeat ab aliis congeſta, hic transſcribere. Legantur ſaltem, qui de rebus *athleticis* & *agoniſticis* ſcripſere. *Caſaubonus.*

3 Γυμνάζεσθαι πρὸς ἀνάγκην.] Id eſt, ἄκοντας καὶ ἀναγκαίως, invitos & neceſſario: ſicut dicimus πρὸς βίαν, de iis quæ coacti facimus. *Wolfius.*

4 Μὴ οἶνον, ὡς ἔτυχεν. *Non vinum, ut contigit.*] Non ſuo arbitratu, ſed præfinito, & ex præſcripto. *Idem.*

5 Ὡς ἰατρῷ παραδεδωκέναι σεαυτὸν ἐπιστάτῃ.] Hinc Hippocrates τοὺς ἀθλητὰς & τοὺς τῶν νόσων ἕνεκα γυμναζομένους τε καὶ ταλαιπορέοντας in Prorrheticorum ſecundo jungit, ob inſtituti ſimilitudinem. Quam ſeveri autem diſciplinæ exactores eſſent hi ἐπιστάται, ex iſto quoque maximi Magiſtri tractatu diſcamus: quo id etiam pertinebat, (ad terrorem exercentium ſe ſcilicet) quod eo ſolertiæ perveniſſe ſe vulgo jactabant, ut ſi tironum aliquis in potu cibove, vel alio quovis genere præter imperatum & præſcriptum, quamvis abſente magiſtro, quid admiſiſſet; id ipſi certis ſe indiciis, obſervato modo præſenti corporis habitu, deprehendere poſſe dicerent. Hoc Hippocrates quatenus verum, id eſt, arti & rationi conſonum; quatenus autem nulla naturæ ratione fultum, ac proinde nugatorium curioſe & prudenter examinat. Τὸ σημεῖον γὰρ οὐδεὶς βλέπεται τὰ ὑπομνήματα. mendo inſigniſſimo, (quod tot interpretes non animadvertiſſe, non poſſum mirari:) pro βλέπεται τὰ ὑπομνήματα· νοῦς βάλλει). vel εἰς νοῦν βάλλεσθαι, pro *animo percipere: animadvertere*: nota locutio. Ait igitur, nullum tale ſignum

gnum dari, quo mens feriatur ſeu afficiatur, neque bonum, neque malum; quo ſigno niti talis conjectura, vel divinatio poſſit. *Caſaubonus.*

6 Τῷ ἐπιςάτῃ.] Magiſtro, laniſtæ: quem παιδοτρίβην alias appellant, ab exercendis pueris, & γυμνασιάρχην. *Wolfius.*

7 Εἶτα εἰς τὸν ἀγῶνα παρέρχεσθαι.] Aliter Arriani codices exhibent: III, XV. Εἶτα ἐν τῷ ἀγῶνι παρορύσσεσθαι ἐστὶν ὅτε χεῖρα ἐμβαλεῖν ὀφρυῶ (VVolfii verſio & Notæ ὀσφυῶ) στρέψαι· πολλὴν ἀφὴν καταπ. &c. mihi vix dubitandum videtur, quin iſtud παρέρχεσθαι, quod hic habemus, (loco, nemo non videt, alieno:) ab illis ſit, qui τὸ παρορύσσεσθαι quo pertineret hic, non intelligebant (ut hodie paſſim videmus in omni ſtudiorum genere) quia pravum putabant, τὸ παρέρχεσθαι ejus loco ſubſtituerunt. Faves huic conjecturæ quod hodieque quidam codices ἐν τῷ ἀγῶνι non, εἰς τὸν ἀγῶνα, exhibent; ut ex variis Plantin. Edit. lectionibus diſcimus. Ne nunc quidem fortaſſe poſt non parvam ſuper hoc verbo doctiſſ. inter viros controverſiam, cujuſvis quæ vera notio ſit hoc loco, dicere. Nos tamen nullo ſtudio adducti, non affectibus (in aliis, ut res ferebat, liberrime diſſentire, nulla religione prohibiti:) indulgentes; ſed judicio ſolo impulſi, iis ut veriſſimis acquieſcimus, quæ à ven. m. parente in Lectionibus Theocriticis, tradita ſunt. *Caſaubonus.* Naogeorgi codex, ἐν τῷ ἀγῶνι. Et Sic plane ad oram libri Scheggius.

8 Χεῖρα βαλεῖν.] Argentinenſis codex habet βλαβεῖν· ſed βλαβῆναι rectius legi videtur, quam ἀποβαλεῖν, aut λαβεῖν. Quod ſi χεῖρα βαλεῖν pro injicere manus adverſario. & χεῖρα λαβεῖν prehendere intelligas (eſt enim quinquercionum, & impellere & attrahere adverſarium) ut ſententia per ſe abſurda non ſit: huic tamen loco non conveniet, in quo de infelici luctæ eventu agitur. *Wolfius.*

Χεῖρα βλαβεῖν.] Pleræque editiones βαλεῖν. Wolfius conjicit, βλαβῆναι. Sed verior fortaſſe ex Arriano lectio, ἐκβαλεῖν. ut quidem legit ibi ὁ μακαρίτης, loco ſupra citato. *Caſaubonus.*

9 Πολλὴν ἀφὴν καταπιεῖν. *Multam haphen deglutire.*] Hoc quid ſit, declarat Ovidius libro nono Metamorphoſeon:

Ille cavis hauſto ſpargit me pulvere palmis,
Inque vicem fulvæ tactu flaveſcit arenæ.

ἀφὴ tactus, παρὰ τὸ ἅπτεσθαι à tangendo, hic arenam ſeu pulverem ſignificat, pulvis enim à pugnantibus jactari ſolet, qui Græce ἀφὴ dicitur Budæo ad L. athletas. ff. de iis, qui notantur infamiâ. Hinc Proverb. citra pulverem. *Wolfius.*

10 Ἔσθ' ὅτε μαστιγωθῆναι. *Interdum flagris cædi.*] Non reſpicit feſtum Σκιερίαν, quod in honorem Bacchi celebrabatur in urbe quadam Arcadiæ, Alea dicta, ubi fæminæ ſeſe inſigniter ex juſſu oraculi Delphici flagellabant, de quo apud Pauſan. l. VIII. legimus: Sed reſpicit illud Græciæ feſtum, quod ſingulis annis apud Lacedæmonios celebrabatur. Meminit inter alios hujus feſti, Διαμαστιγώσεως dicti, Plutarchus in Laconicis Inſtitutis: Οἱ παῖδες, παρ' αὐτοῖς ξαινόμενοι μά-

μάστιξι διʼ ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμιδος, μέχρι θανάτου πολλάκις διακαρτεροῦσιν, ἱλαροὶ καὶ γαῦροι, ἁμιλλώμενοι περὶ νίκης πρὸς ἀλλήλους, ὅστις αὐτῶν ἐπιπλεῖόν τε καὶ μᾶλλον καρτερήσειε τυπτόμενος. καὶ ὁ περιγενόμενος, ἐν τοῖς μάλιστα ἐπίδοξός ἐστι· καλεῖται δὲ ἡ ἅμιλλα Διαμαστίγωσις· γίνεται δὲ καθʼ ἕκαστον ἔτος. Hoc eſt: *Pueri per integrum diem flagellis cæſi, ſæpe numero ad mortem uſque apud Dianæ Orthiæ aram, læti alacreſque tolerant, atque inter ſe de victoria certant, in eo poſita, quis diutius magiſque perferat verbera: victoremque ſumma conſequitur gloria. Certamen illud Flagellatio dicitur, & quot annis habetur.* Cicero Tuſc. II. *Spartæ vero pueri ad aram ſic verberibus accipiuntur, ut multis è viſceribus ſanguis exeat, nonnunquam etiam, ut cum ibi eſſem audiebam, ad necem: quorum non modo nemo exclamavit unquam, ſed ne ingemuit quidem.* Iterum Tuſc. V. *Pueri Spartiatæ non ingemiſcunt, verberum dolore laniati.* Lege quoque Lucianum de Gymnaſiis, Tertullianum ad Martyres cap. IV: Pauſaniam lib. III. atque alios. Reperiuntur etiamnum hodie inter Romanæ fidei Monachos, qui annua flagellatione expiantes delicta ſua, *Diſciplinantes* appellantur.

11 Πᾶσαν θέαν ἐὰν ἴδῃς.] Sic utraque Veneta, Scheggiana, Wolfiana, & Plantiniana. Quam Leidenſis aliæque ſequuntur, Naogeorgus e ſuo libro edidit, πᾶσαν θέαν, ἣν ἴδῃς μιμῇ. Sed alii ad oram habent τὸ ἣν, Verum ἐὰν retinuerunt, Arrianus habet ὃ ἂν ἴδῃς.

Ὡς εὖ Σωκράτης:] Arrianus III 12. Εὐφράτης: quod Wolfius merito præfert. *Caſaubonus.* Recte iſtud quidem: Sed non opus erat τὸ εὖ mutare in καλῶς. Nam pro Εὐφράτης, (ut habet princeps editio Veneta Trincavelli, quam vice manuſcripti utor,) ſcioli repoſuerant, εὖ Σωκράτης. Vide plinium lib. I. epiſtola. X.

λϛʹ.

1 Ἄνθρωπε, πρῶτον ἐπίσκεψαι, ὁποῖόν ἐστι τὸ πρᾶγμα· εἶτα καὶ τὴν σεαυτοῦ φύσιν κατάμαθε, εἰ δύνασαι βαστάσαι. πένταθλος εἶναι βούλει, ἢ παλαιστής; ἴδε σεαυτοῦ τοὺς βραχίονας· τοὺς μηρούς, τὴν ὀσφὺν κατάμαθε. ἄλλο γὰρ πρὸς ἄλλο πέφυκε, δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, ὡσαύτως δύνασαι ἐσθίειν, ὡσαύτως πίνειν, 2 ὁμοίως δυσαρεστεῖν; ἀγρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀπελθεῖν, 3 ὑπὸ

CAP. XXXVI.

Homo, primum conſidera, cujuſmodi ſit res: deinde naturam quoque tuam eamne ferre queat, explora. Quinquercio eſſe vis, aut palæſtrita? Brachia tua intuere; femora & lumbos conſidera. Nam aliud alio natura pertinet. Putaſne, te, hæc aggreſſum, æquè poſſe edere, æque bibere, æquè faſtidire? Vigilandum eſt, laborandum, à tuis recedendum; à puero

παι-

παιδαρίου καταφρονηθῆναι, ἐν παντὶ ἧττον ἔχειν, ἐν τιμῇ, ἐν ἀρχῇ, ἐν δίκῃ, ἐν πραγματίῳ παντί. ταῦτα ἐπίσκεψαι εἰ θέλεις ἀντικαταλλάξασθαι τούτων ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταραξίαν· εἰ δὲ μή, προσέρχου, μή, ὡς τὰ παιδία, νῦν φιλόσοφος, ὕστερον δὲ τελώνης, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα ἐπίτροπος Καίσαρος γένῃ. ταῦτα οὐ συμφωνεῖ. ἕνα σε δεῖ ἄνθρωπον, ἢ ἀγαθὸν; ἢ κακὸν εἶναι· ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεσθαι τὸ σαυτοῦ, ἢ τὰ ἐκτός. ἢ ἐπὶ τὰ ἔσω φιλοτεχνεῖν, ἢ τὰ ἔξω· τουτέστιν, ἢ φιλοσόφου τάξιν ἐπέχειν, ἢ ἰδιώτου.

contemni, in omnibus deteriori conditione eſſe, in honore, in magiſtratu, in judicio, in negotio quolibet, oportebit. Hæc conſidera; tecumque ſtatue, an his rebus redimere velis animi tranquillitatem, libertatem, conſtantiam. Sin minus; vide ne, ut pueri, nunc philoſophus, mox publicanus, poſt orator, denique Cæſaris procurator fias. Iſta non conſentiunt: unum te oportet hominem, eumque vel bonum vel malum eſſe: aut exercenda tibi ratio & mens eſt, aut res externæ excolendæ: aut in internis elaborandum, aut in externis: hoc eſt, aut philoſophi tuendus locus, aut hominis plebeji.

Ἄνθρωπε] Totum hoc caput in expreſſis Venetis maioribus, quæ lucem videre ∞ ıɔ XXVIII. bona fide præter mittitur. Nam poſt iſta, θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν, mox ſequuntur, τὰ καθήκοντα ὡς ἐπίπαν ταῖς σχέσεσι παραμετρίοις, καὶ τὰ ἑξῆς. Quæ extrema Lectorem ad alios codices remittunt.

1 Ἄνθρωπε πρῶτον ἐπίσκεψαι. *Homo primùm conſidera.*] Ut palæſtræ & luctæ, ſic philoſophiæ non quemlibet eſſe idoneum ſignificat: utrique opus eſſe patientia & corporis & animi. Quibus bonis qui deſtituatur, umbratilis potius & pugil & philoſophus futurus ſit, quam verus. Deterret igitur, ut apparet, homines molles & delicatos à philoſophia: aut potius ad ejiciendam ex animo iſtam mollitiem adhortatur, & excitat. Ut enim ſcopum iſtum à philoſophia propoſitum non attingamus:

Eſt aliquo prodire tenus, ſi non datur ultra.

Præſtat partem aliquam ſtultitiæ & vitioſitatis abjicere, quam integram utramque retinere. Proponitur ἀπάθεια, boni conſulamus μετριοπάθειαν. Præſtat moderate iraſci, quam furere, ſi iræ plane reſiſtere non poſſis. Hoc idem de aliis quoque affectibus intelligatur. *Wolfius.*

Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, ὡσαύτως δύνασαι ἐσθίειν, ὡσαύτως πίνειν, ὁμοίως δυσαρεστεῖν;] Sic habent decem codices quos verſavi. Politianus mutabat hiſce: *An te cenſes huiuſmodi rebus ſtudentem eodem modo*

veſci

veſci poſſe, eodem modo potum ſumere, eidem modo iraſci, eodem modo mœrere. Naogeorgus iſta, ὁμοίως δυσαρεστεῖν, vertebat, *ſimiliter, moroſum eſſe?* Wolfius, quem alii ut fere ſit ſequuntur, *æque faſtidire?* Caſaubonus totum caput, quod demiror, tranſiſit; neque heic pro ſolita δεξιότητα quicquam advertit. Sed locus palam eſt mutilus et vitiatus: quod & ipſa res clamat apertiſſime, & tum Arriani confirmat authoritas. Non opus argumentis, quum ſola inſpectio fidem facere cæco queat. Lege ſodes ex διαλέξεων tertio huc tranſlata: Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δύνασαι φιλοσοφεῖν; δοκεῖς ὅτι δύνασαι ὡσαύτως ἐσθίειν; ὡσαύτως πίνειν, ὁμοίως ὀργίζεσθαι, ὁμοίως δυσαρεστεῖν; Ubi τὸ δυσαρεστεῖν Wolphius male, ut mihi videtur, retulit ad faſtidia hominum moroſorum in cibo & potu præſertim: quum antea exerte, ὡσαύτως ἐσθίειν, & πίνειν. Idem ταῦτα ποιῶν minus bene interpretatus τὰ τῶν φιλοσόφων, ἤτοι φιλοσοφῶν. ea quæ philoſophorum ſunt, aut, ſi philoſopheris. nam levia eum animi ſalſe perſtringunt, qua fit ut officii ſui immemor, omnia agendo, nihil agat. Claret etiam, Politianum, nare ſagaci odoratum, rectiſſime ſubjunxiſſe, *eodem modo iraſci*, quæ ſunt in Græcis, ὁμοίως ὀργίζεσθαι. De quibus πλατύτερον dicendi, nobis alibi τόπος ἀπόκειται.

2 Ὁμοίως δυσαρεστεῖν. *Æque faſtidire.*] Refero ad faſtidium moroſorum hominum, in cibo & potu præſertim. δὶς ἀριστᾶν, bis prandere, videtur ineptum: niſi per alterum prandium, jentaculum intelligatur, κατ᾽ ἀκυρολογίαν. Plato certe epiſtola ſeptima, negat quenquam poſſe fieri ſapientem, virtutiſque compotem, δίς τε τῆς ἡμέρας ἐμπιμπλάμενον ζῶντα, καὶ μηδέποτε κοιμώμενον μόνον νύκτωρ, qui more Italico & Siculo, bis eodem die impleatur, & noctu nunquam ſolus dormiat. Quod autem antecedit, δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν· pronomen ταῦτα, ſenſum ambiguum facit. Sed referendum eſt ad philoſophiam, non ad quinquertiones, quorum exempli gratia incidit. Igitur ταῦτα ποιῶν, τὰ τῶν φιλοσόφων, ἤτοι φιλοσοφῶν. ea quæ philoſophorum ſunt, ſive, ſi philoſopheris. *Idem.*

Ὁμοίως. [ὥσπερ νῦν, æque ut nunc: Philoſophia (inquit) aliam vitam affert, alios mores poſtulat. *Idem.*

3 Ὑπὸ παιδαρίου καταφρονηθῆναι. *A puero contemni.*] Philoſophi utique contemni vulgo ſolent, pugiles vero ſunt admirationi. *Idem.*

4 Ἀντικαταλλάξασθαι τούτων ἀπάθειαν. *Redimere animi tranquillitatem.*] Qui turbulentis affectibus, ut ira, metu, cupiditate vehementi, ſæpe agitatus, tranquilli animi qualemcunque guſtum ſemel duntaxat ceperit: eum haud dubie quovis pretio redimendum putabis. Sed ſubinde oggannit prava conſuetudo, animi tranquillitatem negatam eſſe homini: neque fruſtra affectandum, quod contingere nequeat, in nullis præſertim, aut rariſſimis exemplis iiſque imperfectis, & ideæ philoſophiæ nequaquam reſpondentibus. Proficeremus tamen aliquid, ſi conaremur, & nervos intenderemus. Id quod in iis cernimus, quos non philoſophia, ſed fortuna durius & diutius exercuit, quam multa illi ferunt æquis & conſtantibus animis, quæ alii nullo modo poſſe ferri exiſtimant? Sed fit illud conſuetudine & ſtupore quodam: philoſophica vero æquanimitas ratione moderatrice gloriatur. *Idem.*

5 Ταῦ-

5 *Ταῦτα οὐ συμφωνεῖ.*]Princeps editio Veneta Trincavelli, Naogeorgiana & Scheggiana, addo etiam Wolfiana & Plantiniana, diſerte, *ταῦτα οὖν συμφωνεῖ.* Sed tres poſteriores meminerunt quoque alius lectionis, *οὐ μὴ*. Politiani codex aut habuit *οὐ μὴ*, aut ſimplicem negativam. Vertit enim, *Hæc invicem nequaquam conveniunt.* Naogeorgus vero, *Hæc igitur ſunt absque controverſia,* Si cui vetus ſcriptura placet, is ἐρωτήσεως ſignum ſubjiciat voci *συμφωνεῖ*, & εἰρωνικῶς dicta ab Epicteto intelligat. Itaque *ταῦτα οὖν συμφωνεῖ*; vertere licebit, *Hæc itaque conveniunt*; Sed nihil φορτικῶς affirmo.

6 *Ἕνα δεῖ σε ἄνθρωπον. Unum te oportet eſſe hominem.* Veriſſimum præceptum, ac potius oraculum: cui me ab ineunte ætate non paruiſſe quantopere pœniteat, dici non poteſt. Fui modo ſcholaſticus, modo ſcriba, modo aulicus, modo pædagogus, modo Bibliothecæ præfectus, modo ſcholæ gubernator, Idque eo uſque, ut nunc quid ſim, pene ipſe ignorem. Mirabiliter diſtrahit varietas, & crebræ mutationes, ingenium, Quod ſi mihi in uno Philoſophiæ ſtudio ab ineunte ætate elaborare licuiſſet, cui me fuiſſe natum arbitror: fortaſſe profeciſſemus aliquid. Verum ita cum iis agitur, qui nec ipſi ſapiunt, & bonorum doctorumque conſiliis in adoleſcentia deſtituuntur. Magis tamen reprehendendi ſunt, qui recte monentibus non obtemperant: & diſcendi occaſione vel non utuntur per ſocordiam, vel abutuntur ad luxum, nequitiam, & omnis generis malitiam. *Wolfius.*

λζ'.

1 Τὰ καθήκοντα ὡς ἐπίπαν τῶν σχέσεσι παραμετρεῖται. πατήρ ἐστιν; ὑπαγορεύεται, ἐπιμελεῖσθαι, παραχωρεῖν ἁπάντων, ἀνέχεσθαι λοιδοροῦντος, παίοντος. ἀλλὰ πατὴρ κακός ἐστι. μήτι οὖν πρὸς ἀγαθὸν πατέρα φύσει 2 ᾠκειώθης; οὔκ, ἀλλὰ πρὸς πατέρα. 3 ὁ ἀδελφὸς ἀδικεῖ; τήρει τοιγαροῦν 4 τὴν πρᾶξιν τὴν σεαυτοῦ πρὸς αὐτόν, μηδὲ σκόπει τί ἐκεῖνος ποιεῖ, ἀλλὰ τί σοι ποιήσαντι κατὰ φύσιν ἡ σὴ ἕξει προαίρεσις. σὲ γὰρ ἄλλος οὐ βλάψει, ἂν μὴ σὺ θέλῃς. τότε δὲ ἔσῃ βεβλαμμένος, ὅταν ὑπολάβῃς βλάπτεσθαι. οὕτως οὖν ἀπὸ

CAP. XXXVII.

Omnia officia in univerſum mutuis affectionibus ſunt metienda. Pater eſt? præcipitur, curam ejus agendam, cedendum ei in omnibus: ſi convicietur, ſi verberet, ferendum eſſe. At pater malus eſt. Nunquid igitur natura cum bono patre conjunctus es? Non, ſed cum patre. Frater te lædit? Tu igitur munus tuum erga ipſum tuere: nec, quid ille agat, conſidera; ſed, quibus rebus agendis tuum inſtitutum naturæ futurum ſit conſentaneum. Te enim alius non lædet, niſi ipſe velis. Tum autem læſus eris, cum te lædi exiſtimaris. Sic igitur vicini, ſic civis, ſic

τῶ

τοῦ γείτονος, ἀπὸ τοῦ πολίτου, ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ, τὸ καθῆκον εὑρήσεις, ἐὰν τὰς σχέσεις ἐθίζῃς θεωρεῖν.

imperatoris officium invenies, ſi mutuas affectiones ſpectare conſueveris.

1 Ταῖς σχέσεσι παραμετρεῖται.] Affectiones adhibentur tanquam norma quædam ad officia metienda. Alias ἀφέσεις reperiuntur. σχέσεις appellat τὰ πρός τι, ea quæ cum aliquo conferuntur: quare affectiones, quam habitus, [ut Politianus & Naogeorgus,] vertere malui. *Wolfius.*

Multa de his verbis & verborum ſententia b. m. parens, in Perſium Commentario. *Caſaubonus.*

2 Οἰκειώθης, ἀλλὰ πρὸς πατέρα.] Videtur interrogativè legendum ᾠκειώθης, conjunctus es? & addenda negatio, οὐκ, ἀλλὰ πρὸς πατέρα. Non, ſed cum patre. Sed & hic ſtatim occurrit: Si pater pro hoſte ſe gerit, cur ego me pro filio geram? In promptu eſt reſponſio: Aliena improbitas non eſt imitanda. At difficile eſt amare hoſtem: Difficilia, quæ pulchra. At iſta laude carere malo. Tuo utique malo. Quem vero fructum ex alienæ improbitatis imitatione capis? Nullum, opinor: atque utinam non impietatis etiam, aut certe neglecti officii condemneris. Animi tranquillitate omnio carebis, morſu conſcientiæ non carebis. *Wolfius.* Græcum Naogeorgi exemplar, ἀλλὰ μὴ πρὸς πατέρα;

3 Ὁ ἀδελφὸς ἀδικεῖ; τήρει τοιγαροῦν τὴν πρᾶξιν τὴν σεαυτοῦ πρὸς αὐτόν, &c. *Frater te lædit? Tu igitur munus tuum erga ipſum tuere.*] conveniunt prorſus cum illis, quæ ipſe Chriſtus Matth. XVIII. 18. aliiſque locis protulit.

4 Τὴν πρᾶξιν.] Imo τὴν τάξιν (*ordinem*) ut Simplicius & *Paraphraſis.* nec eſt dubitandi locus. *Caſaubonus.*

λη΄.

Τῆς περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβείας, ἴσθι ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκεῖνό ἐστιν. ὀρθὰς ὑπολήψεις περὶ αὐτῶν ἔχειν, 1 ὡς ὄντων, καὶ διοικούντων τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως· καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατατεταχέναι, τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, καὶ εἴκειν πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα, ὡς ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπιτελουμένοις. οὕτω γὰρ οὔτε 3 μέμψῃ ποτὲ

CAP. XXXVIII.

Religionis erga deos immortales præcipuum illud eſſe ſcito, rectas de eis habere opiniones: ut ſentias, & eſſe eos, & bene juſteque adminiſtrare univerſa: parendum eſſe eis, & omnibus iis quæ fiant acquieſcendum: & ſequenda ultro, ut quæ à mente præſtantiſſima regantur. Sic enim nec incuſabis eos unquam, nec ab eis negligi

τοῖς θεοῖς, οὔτε ἐγκαλέσεις, ὡς ἀμελούμενος. 4 ἄλλως τε οὐχ οἷόν τε τοῦτο γίνεσθαι, ἐὰν μὴ ἀποστῇς τῶν οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐφ᾽ ἡμῖν μόνοις θῇς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὡς, ἄν γέ τι ἐκείνων ὑπολάβῃς ἀγαθὸν ἢ κακόν, πᾶσα ἀνάγκη, ὅταν ἀποτυγχάνῃς ὧν θέλῃς, καὶ περιπίπτῃς οἷς μὴ θέλῃς, μέμψασθαί σε καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους. πέφυκε γὰρ πρὸς τοῦτο πᾶν ζῶον, τὰ μὲν βλαβερὰ φαινόμενα, καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν φεύγειν καὶ ἐκτρέπεσθαι· τὰ δὲ ὠφέλιμα, καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν, μετιέναι καὶ 5 τεθηπέναι. ἀμήχανον οὖν, βλάπτεσθαί τινα οἰόμενον, χαίρειν τῷ δοκοῦντι βλάπτειν. ὅθεν καὶ τὸ τῇ βλάβῃ χαίρειν ἀδύνατον. 6 ὅθεν καὶ πατὴρ ὑπὸ υἱοῦ λοιδορεῖται, ὅταν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν εἶναι, τῷ παιδὶ μὴ μεταδιδῷ. 7 καὶ Πολυνείκην καὶ Ἐτεοκλέα τοῦτο πολεμίους ἀλλήλοις ἐποίησε, τὸ ἀγαθὸν οἴεσθαι τὴν τυραννίδα. διὰ τοῦτο ὁ γεωργὸς λοιδορεῖ τοὺς θεούς, διὰ τοῦτο ὁ ναύτης, διὰ τοῦτο ὁ ἔμπορος, διὰ τοῦτο οἱ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἀπολλύντες. ὅπου γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. ὥστε ὅστις ἐπιμελεῖται τοῦ ὀρέγεσθαι ὡς δεῖ, καὶ τοῦ ἐκκλίνειν, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ τῆς εὐσεβείας ἐπιμελεῖται. σπένδειν δέ, καὶ θύειν, καὶ ἀπάρχεσθαι 9 κατὰ τὰ πάτρια, 10 ἑκάστοις προσήκει, 11 κα-

te conquereris. Aliter autem id fieri nequit, quam ſi iis, quæ in poteſtate noſtra non ſunt, relictis, tam bona quam mala in iis, quæ in nobis ſita ſunt, collocaris. Nam ſi quid illorum ſenſeris eſſe bonum aut malum, aliter certe fieri non poterit, quin cum iis fruſtratus fueris quæ velles, & in ea, quæ nolles, incideris, & culpes & oderis illarum rerum auctores. Illud enim natura eſt inſitum omni animantium generi, ut ea quæ nocitura videantur, eorumque cauſas fugiant & averſentur: contra, utilia, & cauſas eorum, perſequantur & admirentur. Nulla igitur ratio eſt, ut is, qui noceri ſibi putat, eo lætetur, quod nocere videatur: unde etiam, ipſo damno ut gaudeatur, fieri nequit. Hinc fit, ut & patri filius convitietur, cum ea, quæ in bonis habentur, filio non impertierit: & illud eſt quod inter Eteoclem & Polynicem bellum concitarit, quod bonum exiſtimabant imperium. Hac de cauſa Deos execratur agricola, ob hoc nauta, ob hoc mercator, ob hoc ii, qui liberos & uxores amittunt. Nam ubi utilitas, ibi etiam eſt pietas. Quamobrem qui id dat operam, ut ſic & appetat & averſetur, quemadmodum decet; is eadem opera & pietati dat ope-

θαρῶς,

θαρῶς, καὶ μὴ ἐπισεσυρμέ-νως, μηδὲ ἀμελῶς, μηδὲ γλίσχρως, μηδὲ ὑπὲρ δύναμιν. | ram. Libandum autem, & ſacrificandum, & offerendæ primitiæ ſunt unicuique, ritu patrio: caſte, non luxurioſe, nec indiligenter, nec ſordide, nec ſupra facultates.

1 Ὡς ὄντων καὶ διοικούντων τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως.] Planè eadem ſententia in Epiſt. ad Hebr. XI, 6. Πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ ὅτι ἔστι (Epict. ὡς ὄντων eodem verbo:) καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης (in quo δικαιοσύνη ejus verſatur) γίνεται: hoc tantum diſcrimine, quod Epictetus pro faſtigio habet, quod ſanctus Apoſtolus pro fundamento: quæ tamen eodem ferme redeunt: & ἀρχὴ (ut in iſtis, ἀρχὴ τῆς σοφίας, &c.) utrumque complectitur. *Caſaubonus.*

2 Ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης.] Scheggius, Plantinus, & VVolfius, præter hanc lectionem, habent: ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης.

3 Μέμψῃ ποτὲ τοῖς θεοῖς.] Idem ſuis editionibus adſcripſerunt: μέμψῃ ποτὲ τοὺς θεούς. Et ſic Naogeorgus expreſſit. Sed eodem res redit; ſiquidem deponens illud μέμφεσθαι *incuſo, reprehendo* apud claſſicos auctores cum genitivo, dativo & accuſativo conſtructum reperiatur.

4 Ἄλλως τε.] Meliorem lectionem VVolfius textui inſeruit, ἄλλως δέ.

5. Τεθηπέναι.] Tres editi mentionem alius ſcripturæ faciunt, τεθυμωκέναι. Et ſic habuit Græcum exemplar Naogeorgi. Sed τὸ τεθηπέναι videtur mihi ἐμφατικώτερον.

Ὅθεν καὶ τὸ α. τ. ε.] Codex Naogeorgianus, ὥσπερ.

Ὅθεν καὶ πατήρ.] Idem liber, ἔνθεν. Et paulo poſt, pro ἀπολλύντες, ac ἐπιμελεῖται, Scheggius ad oram poſuit, ἀπολλῦντες, & ἐπιμελεῖσθαι.

7 Καὶ Πολυνείκην καὶ Ἐτεοκλέα τοῦτο πολεμίους, &c. *Et illud eſt quod inter Eteoclem & Polynicem bellum concitavit.*] Conſule pauſaniam libro nono.

8 Ὅπου τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. *Ubi utilitas, ibi pietas.*] O admirabilem ſententiam, atque adeo in ſpeciem impiam! ſed ita tractatam, ut & humani animi ſimulationem retegat, & religioni vix quicquam poſſit magis eſſe conſentaneum. *Wolfius.*

Illuſtris ſententia, qua nihil unquam gravius aut verius ex phœbi cortina: ut nos alibi fuſe diſputavimus; & quæ de *filiali* cultu, *mercenario* oppoſito, vulgo jactantur, meras eſſe περισσολογίας & λογομαχίας ex ambiguitate verbi *mercedis* & *utilis* ortas, planum fecimus. *Caſaubonus.*

9 Κατὰ τὰ πάτρια. *Ritu patrio.*] Cum pietas in animo poſita ſit, de ceremoniis non magnopere putat eſſe laborandum. Quod ſi noſtro ſeculo perſuaderi poſſet, tranquillius viveretur. perſuaderi autem poſſet, ſi potius e religione vivere, quam de religione diſputare ſtuderemus:

ſi veritatis cupidiores eſſemus quam vanitatis, hoc eſt, ambitionis, æmulationis avaritiæ, ultionis, & ſi quæ ſunt aliæ peſtes animorum. *Wolfius.*

10 *Ἑκάστοις Unicuique.*] Alias ἑκάστοτε, quovis tempore. *Wolfius.* Non aliter in ſuo exemplari repperit Naogeorgus. Leidenſis Mariana habet, ἑκάστῳ

11 *Καθαρῶς, καὶ μὴ ἐπισεσυρμένως.*] Intelligerem pro εἰλικρινῶς, καὶ μὴ ὑποκεκριμένως, ex animo, & non ſimulate: ni Simplicius ſcriberet, τὸ ἐπισεσυρμένον μεταλαμβάνειν τινὸς ἐκ τοῦ ἐδάφους ἀκαθαρσίας. Id quod attrahitur, ſordibus à ſolo contaminatur. Eo igitur auctore, hoc loco frugalitas luxui, aut mundities ſordibus opponitur *Wolfius.*

λθ'.

Ὅταν μαντικῇ προσίῃς, μέμνησο, ὅτι μὲν, ὡς ἀποβήσεται, οὐκ οἶδας, ἀλλὰ ἥκεις ὡς ἀπὸ τοῦ μάντεως ἀποπευσόμενος· ὁποῖον δέ τι ἐστιν, ἐλήλυθας εἰδὼς, εἴπερ εἶ φιλόσοφος. εἰ γάρ ἐστι τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, πᾶσα ἀνάγκη μήτε ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι, μήτε κακόν. μὴ φέρε οὖν πρὸς τὸν μάντιν, ὄρεξιν ἢ ἔκκλισιν. εἰ δὲ μὴ, τρέμων αὐτῷ προσελεύσῃ. ἀλλὰ διεγνωκὼς, 1 ὅτι πᾶν τὸ ἀποβησόμενον, ἀδιάφορον. 2 καὶ οὐδὲν πρὸς σὲ ὁποῖον δ' ἂν ᾖ, (ἔσται γὰρ αὐτῷ χρήσασθαι καλῶς,) καὶ τοῦτο οὐδεὶς κωλύσει. θαῤῥῶν οὖν, ὡς ἐπὶ συμβούλους ἔρχου τοὺς θεούς. καὶ λοιπὸν, ὅταν τι συμβουλευθῇ, 3 μέμνησο, τίνας συμβούλους παρέλαβες, καὶ τίνων παρακούσης ἀπειθήσεις. ἔρχου δὲ ἐπὶ τὸ μαντεύεσθαι, καθάπερ ἠξίου Σωκράτης, ἐφ' ὧν ἡ πᾶσα σκέψις τὴν ἀναφορὰν εἰς τὴν ἔκβασιν ἔχει· καὶ οὔτε ἐκ λόγου, οὔτε ἐκ τέχνης τινὸς ἀλ-

CAP. XXXIX.

Ad vatem acceſſurus, memento, te negotii eventum ignorare: ſed ea de cauſa adeſſe, ut eum è vate cognoſcas. Quale autem id eſſet, utique, cum venires, ſciviſti, ſiquidem philoſophus fueris. Nam ſi ex eorum numero fuerit, quæ in noſtra poteſtate non ſunt: nec bonum eſſe, neque malum, omnino eſt neceſſe. Noli igitur ad vatem afferre vel appetitionem, vel averſationem: alioqui tremens eum accedes. Sed illud conſtitutum eſſe oportet, nihil inter quemvis eventum intereſſe: neque ad te attinere eum, cujuſcumque modi ſit: licere enim eo recte uti, neque in eo tibi fore quempiam impedimento. Magno igitur animo deos, ut conſiliarios, accedito, Deinde, ſi quid conſilii datum fuerit, memento, quos in conſilium adhibibueris: & quorum, niſi parueris, auctoritatem ſis neglecturus. Sic autem ad

λης, ἀφορμαὶ δίδονται πρὸς τὸ συνιδεῖν τὸ προκείμενον. ὥστε ὅταν δέῃ συγκινδυνεῦσαι φίλῳ, ἢ πατρίδι, μὴ μαντεύεσθαι, εἰ συγκινδυνευτέον. καὶ γὰρ ἂν προείπῃ σοι ὁ μάντις, φαῦλα γεγονέναι τὰ ἱερά, δῆλον ὅτι ὁ θάνατος σημαίνεται, ἢ πήρωσις μέρους τοῦ σώματος, ἢ φυγή 4 ἀλλ' ἔνι λόγος, 5 καὶ σὺν τούτοις παρίστασθαι τῷ φίλῳ καὶ πατρίδι συγκινδυνεύειν. τοιγαροῦν τῷ μείζονι μάντει πρόσεχε τῷ Πυθίῳ, ὃς ἐξέβαλε τοῦ ναοῦ τὸν οὐ βοηθήσαντα ἀναιρουμένῳ τῷ φίλῳ.

oraculum accipiendum acce-dito, quemadmodum Socrati placebat, iis videlicet de rebus, quarum tota conſideratio refertur ad eventum, & in quibus nec ex ratione, nec ex arte alia ſuppetunt occaſiones, ad id quod propoſitum eſt, conſiderandum. Cum igitur vel amicus, vel patria cum periculo defendenda erit; noli conſulere vatem ſintne defendendi. Nam ſi tibi vates prædixerit, extra infauſta eſſe: mortem ſignificari conſtat, aut alicujus membri truncationem, aut exilium. Sed ratio tamen ſubeſt, & cum his illud etiam conjungitur: una cum amico & patria periculum eſſe adeundum. Quamobrem ad majorem venito vatem Pythium: qui templo ejecit eum, qui amico in vitæ periculo non ſuccurriſſet.

1 Ὅτι πᾶν τὸ ἀποβησόμενον ἀδιάφορον. *Quidquid eventurum ſit, id eſſe indifferens.*] Hoc eſt, neque bonum neque malum per ſe, ſed pro utentis animo vel bonum vel malum. Veteres Stoici res corporeas & externas, non bona & mala ut cæteri morales, ſed προηγμένα producta, prælata: & ἀποπροηγμένα rejecta, remota nominarunt, ἀδιαφορίαν Ariſtoni, Pyrrhoni & Heryllo tribuit Cicero, quos rerum aliquem delectum reliquiſſe negat. In horum igitur ſententiam inclinaſſe videtur hîc Epictetus. *Wolfius.*

2 Καὶ οὐδὲν πρὸς σε. ὁποῖον δ' ἂν ᾖ (ἔστι γὰρ.] Græca non bene cohærent, niſi ita connectas: καὶ οὐδὲν πρὸς σε, ὁποῖον ἂν ἔστι γὰρ αὐτῷ χρῆσθαι καλῶς, καὶ τοῦτο, &c. ſublata parentheſi: vel ſi quis malit; ita: Ὁποῖον δ' ἂν ᾖ, ἔστιν αὐτῷ χρῆσθαι. κ. καὶ τοῦτο, &c. *Caſaubonus.*

3 Μέμνησο τίνας συμβούλους παρειλήφεις. *Memento quos in conſilium adhibueris.*] Neceſſe eſt vatum, augurum, aruſpicum magnam fuiſſe in divinando ſolertiam. Alioqui enim prædictiones eorum, viri tanta gravitate, pro divinis reſponſis non habuiſſent. *Wolfius.*

4 Ἀλλ' ἔνι λόγος.] Sic habet Veneta Trincavelli. Nec aliter Scheggius, Naogeorgus, & hos ſecuti Wolfius, Plantinus, Caſaubonus. Ex his tamen plerique aliam notarunt lectionem, ἐνὶ λόγῳ. Codex Venetus major, anni M D XXVIII, ſolus habet, ἀλλ' ἑνὶ λόγῳ, quem fere Leidenſis Mariana expriſſit.

5 καὶ σὺν τούτοις παρίστασθαι. Wolf.] *& cum his etiam coniungitur.* Polit. *teque conferre* [illegible]: quæ valde frigent. Omnino [illegible], ἀλλ' ἐὰν λόγος καὶ σὺν [illegible], [illegible]. id eſt *Ratio autem ſuadet etiam cum his.* (i. e. utcunque hæc ſubeunda ſunt: [illegible]: [illegible]: φυγή;) *amico tamen opitulari periclitanti: & cum patria diſcrimen adire*, &c. Ex eis qui in his vidi ſunt Epicteti interpretibus, unus Duvairius, vir unde quaque præſtantiſſimus hunc ſenſum ſubodoratus eſt, dum vertit. *La raiſon neantmoins vous perſuadera, que quand tout cela devroit eſtre*, &c. Ad rem autem quod attinet ipſam, multa in hanc ſententiam Cato apud Lucanum, lib. ix. præclare, ut virum vere Stoicum decebat: qui etiam Ammonis oraculum, de eventu belli Civilis, cum ejus conſulendi facultas oblata eſſet, & ſuaderent ſocii, conſulere recuſavit, quod eventum, ſeu *ſucceſſum* rerum, ad ſapientem, qui ſola ratione, (nos Chriſtiani *conſcientia*, diceremus:) niteretur, ullo modo pertinere negaret. O fidem, Chriſtiano dignam; ſed in Chriſtianis inventu raram! *Casaubonus.* Naogeorgus, *verum adeſt ratio, atque cum his quoque incitat, ut cum amico & patria pericliteris.*

6 Ἐξέβαλε τὸ ναῦ.] Hiſtoria eſt apud Simplicium. *Wolfius.*

μ'. — CAP. XL.

Τάξον τινὰ ἤδη χαρακτῆρα σεαυτῷ, καὶ τύπον, ὃν φυλάξεις [1] ἐπί τε σεαυτοῦ ὢν, καὶ ἀνθρώποις ἐντυγχάνων.

Præſcribe jam tibi formam quandam, & legem, quam cuſtodias: quamque & ipſe tecum, & in congreſſibus hominum obſerves.

1 Ἐπί τε σεαυτοῦ ὤν.] Id eſt, μόνος καὶ κατ' ἰδίαν] cùm ſolus, & ipſe tecum es, hoc eſt, cum nullis diſtringeris alienis cogitationibus. *Wolfius.*

μα'. — CAP. XLI.

Καὶ σιωπὴ τὸ πολὺ ἔστω, ἢ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα, καὶ δι' ὀλίγων. σπανίως δέ ποτε, [1] καιροῦ παρακαλοῦντος, ἐπὶ τὸ λέγειν τι ἥξομεν, ἀλλὰ περὶ οὐδενὸς τῶν τυχόντων. μὴ περὶ μονομάχων, μηδὲ ἱπποδρομιῶν, μὴ περὶ ἀθλητῶν, μὴ περὶ βρωμάτων ἢ πομάτων τῶν ἑκασταχοῦ λεγομένων· μάλιστα δὲ, μὴ περὶ ἀνθρώπων

Ac majori quidem ex parte ſilentium præſtetur: aut neceſſaria dicantur, eaque paucis. Raro autem, cum ſe obtulerit occaſio, ad dicendum veniemus, ſed non quidvis dicemus: non de gladiatoribus, non de ludis Circenſibus, non de pugilibus, non de cibis aut potionibus, quæ res paſſim inculcantur. In primis autem de hominibus

λέ-

λέγοντες, ἢ ἐπαινοῦντες, ἢ συγκρίνοντες.

cum verba fiunt, ne eos vel laudemus, vel comparemus, caveatur.

1 Καιροῦ παρακολουθοῦντος. *Tempore comitante.*] Rectius παρακαλοῦντος, advocante, hortante. *Wolfius.*

2 Ἢ ἐπαινοῦντες, ἢ συγκρίνοντες. Ἂν μὲν οἷός τε ἦς.] Rectè hæc connectunt tum Simplicius tum Paraphraſtes. Sed Paraphraſtes paucis inſertis, ſine quibus vix conſtat cohærentia: (an & Enchiridio quondam genuina?) Εἰ δ' ἄλλοι τῶν τοιούτων ἄρξειν, &c. *Caſaubonus.* In Veneta majore, poſt συγκρίνοντες, non habentur ἂν μὲν οὖν οἷός τε ἦς aduſque γέλως, &c. Quæ tamen in Simpliciana ἐξηγήσει comparent.

μβ'.

Ἂν μὲν οὖν οἷός τε ἦς, μετάγε τοῖς σοῖς λόγοις τοὺς τῶν συνόντων ἐπὶ τὸ προσῆκον. 1 εἰ δὲ ἐν ἀλλοφύλοις ἀπολειφθεὶς τύχοις, σιώπα.

CAP. XLII.

Quod ſi potes, familiarium tuorum ſermones tuis ſermonibus eo, quo decet, traducito. Sin à peregrinis circumventus fueris, taceto.

1 Ἐν ἀλλοφύλοις ἀπολειφθεὶς τύχοις. *A peregrinis circumventus.*] τοὺς ἀλλοφύλους τοῖς οἰκείοις opponit: & eos intelligit homines, quos pro autoritate monere non licet. *Wolfius.*

1 Εἰ δὲ ἐν ἀλλοφύλοις.] Wolf. *peregrinos.* Politianus, *extraneos*: quod ſcopo auctoris, & Simplicii expoſitioni melius convenit. *Caſaubonus.* ἐν ἀλλοφύλοις, Naogeorgus quoque *inter extraneos*; qui ſunt, verbis Simplicii, οἱ ἄνθρωποι κατ' ἄλλο εἶδος ζωῆς τὸ διεφθαρμένον τετραφέντες καὶ συνεθισθέντες.

μγ'.

Γέλως μὴ πολὺς ἔστω, μηδὲ ἐπὶ πολλοῖς, μηδὲ ἀνειμένος.

CAP. XLIII.

Riſus ne ſit multus, nec ob multa, nec, effuſus.

μδ'.

1 Ὅρκον παραίτησαι, εἰ μὲν οἷόν τε, εἰς ἅπαν· εἰ δὲ μή, ἐκ τῶν ἐνόντων.

CAP. XLIV.

Juſjuradum recuſa, ſi fieri poteſt, omnino: ſin minus, quantum potes.

1 Ὅρκον παραίτησαι.] Ita habent plerique editi recentes, & his antiquiores, Venetus major & Naogeorgianus. Codex Venetus Trincavelli, quem Plantinus heic ſequitur, ὅρκον παραίτησε. Mendoſe.

ſe. Stobæus & τὸ παραιτοῦ agnoſcit, & paulo poſt, τῶν ἐνόντων.

Ἐκ τῶν ἐνόντων.] Veneta minor, & Scheggiana, τῶν ὄντων,

με´.

Ἑστιάσεις [1] τὰς ἔξω καὶ ἰδιωτικὰς διακρούου. ἐὰν δέ ποτε γίνηται καιρὸς, ἐντετάσθω σοι [2] προσοχὴ, μήποτε ἄρα ὑποῤῥυῇς εἰς ἰδιωτισμόν. ἴσθι γὰρ, ὅτι, ἐὰν ὁ ἑταῖρος ᾖ μεμολυσμένος, καὶ τὸν συναναστρεφόμενον αὐτῷ μολύνεσθαι ἀνάγκη, κἂν αὐτὸς ὢν τύχῃ καθαρός.

CAP. XLV.

Convivia externa & popularia devita. Sed ſi quando tulerit occaſio, animadverſio excitetur, ne forte in vulgarem conſuetudinem prolabaris. Scito enim, ſi ſodalis polluturus fuerit, eum etiam, quem is attigerit, neceſſario pollui, etſi purus ipſe fuerit.

1 Τὰς ἔξω καὶ ἰδιωτικάς.] τὰς ἔξω, ſcilicet τοῦ ἰδίου οἴκου, foris extra tuas ædes, τὰς ἰδιωτικὰς, τὰς ἀφιλοσόφους, convivia plebejorum hominum inerudita, quæ nihil cum philoſophia commune habent, nec commercii quicquam. *Wolfius.*

2 Προσοχή, *Animadverſio.*] Solus Naogeorgus e Græco exemplari ſic edi curavit. Utraque Veneta, cæteræque antiquiores, velut è compacto habent, προσευχή. Scheggius tamen, Plantinianus & Wolfius, prioris ſcripturæ meminerunt.

μϛ´.

Τὰ περὶ τὸ σῶμα [1] μέχρι τῆς χρείας ψυχῆς παραλαμβάνειν· οἷον τροφὰς, πόμα, ἀμπεχόνην, οἰκίαν, οἰκετίαν. τὸ δὲ πρὸς δόξαν, ἢ τρυφὴν, ἅπαν περίγραφε.

CAP. XLVI.

Quæ corpori ſerviunt, eatenus adhibeantur, quatenus animo ſunt uſui: veluti cibi, potus, amictus, ædes, ſervitium. Quicquid autem ad oſtentationem aut delicias attinet, repudiato.

1 Μέχρι τῆς χρείας ψυχῆς.] Quæ corpori neceſſaria ſunt, ea animo quoque ſervire, quatenus ipſum corpus animi inſtrumentum, & miniſter eſt, (aut certe ita debet) dici poſſe non nego. Remotius tamen id hic fuerit & aliis opinor uſus fuiſſet verbis, ſi id voluiſſet Epictetus. Paraphraſtes expreſſiſſime, χρ. ψιλῆς non ψυχῆς; & ita Simplicium quoque legiſſe, Commentarius ipſius fidem facit. Ut cum dicit, τὰ πρὸς χρείαν αὐτῷ (σώματι ſcil.) μόνον προσφέροντας, & ſimilia, τὴν χρείαν ad corpus ſemper referens: de anima autem qua iſtis utatur, ne verbo quidem. Erat in hac editione, μέχρ. χρ. τῆς ψ. quod tanto vitioſius, quanto à vera lectione remotius. *Caſaubonus.*

Pro

Pro παραλαμβάνειν, mallem παραλάμβανε. Quam conjecturam Paraphraſtes confirmat.

μζʹ.

Περὶ ἀφροδίσια εἰς δύναμιν πρὸ γάμου καθαρευτέον· ἁπτομένῳ δὲ, ὡς νόμιμόν ἐστι, μεταληπτέον. μὴ μέντοι ἐπαχθὴς γίνου [1] τοῖς χρωμένοις, [2] μηδὲ ἐλεγκτικός· μηδὲ πολλαχοῦ τὸ, ὅτι αὐτὸς οὐ χρῇ, παράφερε.

CAP. XLVII.

A re venerea, quantum fieri poteſt, ante nuptias purus eſto: Sin attigeris, ea legitime utendum. Ne tamen iniquus ſis iis qui illa utuntur, neque eos arguas: neque paſſim jactes, te ea non uti.

1 Τοῖς χρωμένοις.] Hinc ἡ χρῆσις ſimpliciter interdum pro re venerea; ut in Problem. Alex. Aphrodiſæus de Eunuchis: *φαντάζοντας τὴν χρῆσιν. Caſaubonus.*

2 Μηδὲ ἐλεγκτικὸς, *Ne ſis objurgator.*] Chriſtiana charitas, & peccantes argui, & contumaces vitari jubet. *Wolſius.*

μηʹ.

Ἐάν τις σοι ἀπαγγείλῃ, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει, μὴ ἀπολογοῦ πρὸς τὰ λεχθέντα. ἀλλ' ἀποκρίνου, ὅτι ἠγνόει γὰρ τὰ ἄλλα προσόντα μοι κακὰ, ἐπεὶ οὐκ ἂν ταῦτα μόνα ἔλεγεν.

CAP. XLVIII.

SI quis nunciarit, quendam tibi maledicere: ne refuta quæ dicta ſunt, ſed reſponde, Eum neſciiſſe cætera tua vitia, nam alioqui non illa ſola fuiſſe dicturum.

μθʹ.

Εἰς τὰ θέατρα τὸ πολὺ παριέναι, οὐκ ἀναγκαῖον· εἰ δέ ποτε καιρὸς εἴη, μηδενὶ σπουδάζων φαίνου ἢ σεαυτῷ· τουτέστι, θέλε γίνεσθαι μόνα τὰ γινόμενα, καὶ νικᾷν μόνον τὸν νικῶντα. οὕτω γὰρ οὐκ ἐμποδισθήσῃ. [1] βοῆς δὲ καὶ τοῦ ἐπικινεῖσθαι, παντελῶς ἀπέχου· καὶ μετὰ τὸ ἀπαλλαγῆναι, μὴ πολλὰ περὶ τῶν γινομένων διαλέ-

CAP. XLIX.

Theatra frequentare non eſt neceſſe: ſed ſi quando tempus tulerit, te nulli niſi tibi ipſi ſtudere appareat. hoc eſt, ea duntaxat fieri velis, quæ fiunt: & eum ſolum vincere, qui vincit. Sic enim non impedieris. Clamore autem, aut arriſione, aut longiore commotione, penitus abſtineto. Ac poſt diſceſſum,

γου, ὥστε μὴ φέρειν αὐτὸς τὴν σὴν ἐπανόρθωσιν. ἐμφαίνεται γὰρ ἐκ τοῦ τοιούτου, ² ὅτι ἐθαύμασας τὴν θέαν.

ne multum de iis quæ acciderunt diſputa, cum nihil ad tui correctionem faciant. Alioqui ex eo apparebit, te ſpectaculum eſſe admiratum.

1 Βοῆς δὲ καὶ τοῦ ἐπιγελᾶν τινι, ἢ ἐπικ.] Aberant hæc a Politiani codice, ut puto: ab ejus certe verſione abſunt. VVolfius *cum irriſione; aut longiore commotione.* Obſcure, partim; & partim, falſo: Simplicius optime ſingula; quem debuit VVolfius, hic quidem certe, ſequi. Ita erant tum mores Plin. in Epiſt. lib. V. 17. *Non labra diduxerunt: non moverunt manum: non denique aſſurrexerunt, ſaltem laſſitudine ſedendi.* Hoc ille de recitatione: cui cum theatris & ſpectaculis multa communia; & inde derivata. *Caſaubonus.*

2 Ὅτι ἐθαύμασας τὴν θέαν, *Te ſpectaculum eſſe admiratum.*] Hoc eſt animo eſſe levi, & futilium rerum ſtudioſo. Horatius:

Nil admirari, prope res eſt una Numici,
Solaque quæ poſſit facere & ſervare beatum. VVolfius.

ν'.

1 Εἰς ἀκροάσεις τινῶν μὴ ἧκε, μηδὲ ῥᾳδίως πάρειθι. Παρὼν δὲ, τὸ σεμνὸν, καὶ εὐσταθὲς, καὶ ἅμα ἀνεπαχθὲς, φύλασσε.

CAP. L.

Ad recitationes ne veni, neque facile accede. Sin, acceſſeris, gravitatem & conſtantiam tuere: & id una cave, ne cui ſis moleſtus.

1 Εἰς ἀκροάσεις τινῶν μὴ ἧκε.] Recte τινῶν. & modeſte: Erant enim ἀκροάσεις ſeu διαλέξεις τῶν φιλοσόφων maxime; ejuſdem plane argumenti, exceptis fidei myſteriis, cujus & conciones, ſeu prædicationes hodie (& utinam non pejores hodiernæ multæ:) noſtræ: quod ex iis quæ etiam nunc ſuperſunt, Dionis, aliorumque facile quivis intelligat. τινῶν igitur hic, id eſt, ἐπιδεικτικῶν, qui ad ſolam ingenii & eloquentiæ oſtentationem, & captandum plauſum recitabant: quales, Rhetores, & Poëtæ; ut Simplicius exponit. Pro ἧκε, quod redundare videtur hic, conjiciat fortaſſe aliquis εἰκῇ: Sed Simplicius non agnoſcit; & ſimplicior ſic oratio, quæ Epictetum non dedecet. *Caſaubonus.*

να'.

Ὅταν τινὶ μέλλῃς συμβάλλειν, καὶ μάλιστα τῶν ἐν ὑπεροχῇ δοκούντων, πρόβαλλε σεαυτῷ, 1 τί ἂν ἐποίησεν

CAP. LI.

Cum aliquid negotii tibi futurum eſt cum aliquo, ex proceribus præſertim, ipſe tibi proponito, quid in ea re

ἐν τούτῳ Σωκράτης ἢ Ζήνων. καὶ οὐκ ἀπορήσεις τοῦ χρήσασθαι προσηκόντως ἐν τῷ ἐμπεσόντι.

facturus fuiſſet Socrates, aut Zenon. Ita fiet, ut te ratio non deficiat, qua id, quod objectum fuerit, ritè adminiſtres.

1 Τί ἂν ἐποίησεν ἐν τούτῳ Σωκράτης, *Quid in eo feciſſet Socrates.*] Id ex utriuſque dictis & factis colligere licet, quoniam ſcripta neutrius habemus. Sed niſi eruditione & conſtantia utriuſque præditus fueris, male tibi vertet inepta imitatio: & fortaſſis ne illi quidem ubique decorum conſervarunt. *Wolfius.*

νϐʹ.

CAP. LII.

Ὅταν φοιτᾷς πρός τινα τῶν μέγα δυναμένων, πρόβαλλε, ὅτι οὐκ εὑρήσεις αὐτὸν ἔνδον, ὅτι ἀπεκλείσθη, [1]ὅτι ἐκτιναχθήσονταί σοι αἱ θύραι, ὅτι οὐ φροντιεῖ σου. κἂν σὺν τούτοις ἐλθεῖν καθήκῃ, φέρε τὰ γινόμενα, καὶ μηδέποτε εἴπῃς αὐτὸς πρὸς σεαυτὸν, ὅτι οὐκ ἦν τοσοῦτον· ἰδιωτικὸν γὰρ, καὶ [2] διαβεβλημένου πρὸς τὰ ἐκτός.

Cum ad magnatum aliquem iturus es, propónito tibi, fore ut eum domi non invenias, ut incluſus ſit, ut occludantur tibi fores, ut ille te negligat. Quod ſi hoc rerum ſtatu venire decuerit, ea feras quæ fiunt: neque ipſe unquam tecum dicas, non fuiſſe tanti. Id enim plebeium eſt, & ejus qui res externas calumnietur.

1 Ὅτι ἐκτιναχθήσονταί σοι αἱ θύραι.] Sententia ſatis aperta eſt. Quid vero ſi ἐντιναχθήσονταί σοι legatur? occludentur tibi fores cum impetu per contemptum ſcilicet & indignationem. Aut eſt hypallage, pro, σὺ ἐκτιναχθήσῃ τῶν θυρῶν, ejicieris foribus. Argentinenſis codex habet, ὅτι οὐκ ἐκτιναχθήσονταί σοι, pro ἀνοιχθήσονται. Et paulo poſt, pro διαβεβλημένου πρὸς τὰ ἐκτὸς, habet διαπεπληγμένου. alterum percelli, alterum criminari ſignificat. Ego mallem καταβεβλημένου. ejus qui projectus ſit ad res externas, qui humi ſit abjectus, & rerum externarum mancipium: qui hujuſmodi fruſtrationes æquo ferre animo non didicerit, & contemnere. *Wolfius.*

Τοσοῦτον.] Sic utraque veneta, & Baſileenſis. Cæteræ in gignendi caſu, τοσούτου.

2 Καὶ διαβεβλημένου πρὸς τὰ ἐκτός.] VVolf. *qui res externas calumnietur.* Polit. *quæ externa ſunt calumniari.* Non legerant fortaſſe Philoſtratum, apud quem διαβάλλεσθαι; pro ἀπεχθάνεσθαι, ſeu *odio haberi*, ſingulis fere paginis; ut & b. m. parenti in Strabonem recte notatum. & hinc forte διάβολος; ut Hebræo שטן ad amuſſim reſpondeat. Alia

lia quoque apud Herodotum notione, quæ nec ipſa vulgo nota: ſed non huju iſta loci. *Caſaubonus.*

Veneta major quarto caſu, διαβεβλημένον. Solum Naogeorgi exemplar habet, διαπεπληγμένῳ τὰ ἐκτός. Vertitque, *eius qui attonitus ſit ad externa.* Hoc eſt, qui bona malaque in externis habet poſita.

νγ'.

Ἐν ταῖς ὁμιλίαις ἀπέστω τὸ τινὰ τῶν ἑαυτοῦ ἔργων ἢ κινδύνων ἐπὶ πολὺ καὶ ἀμέτρως μεμνῆσθαι. οὐ γὰρ ὡς σοὶ ἡδύ ἐστι τὸ τῶν σῶν κινδύνων μεμνῆσθαι, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις ἡδύ ἐστι τὸ τῶν σοι συμβεβηκότων ἀκούειν.

CAP. LIII.

In familiaribus congreſſibus abſit facinorum aut periculorum tuorum prolixa & immodica commemoratio. Nec enim, ut tibi jucundum eſt tuorum certaminum meminiſſe; ſic & aliis ſuave eſt, ea quæ tibi acciderunt, audire.

νδ'.

Ἀπέστω δὲ καὶ τὸ γέλωτα κινεῖν. 1 ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τόπος 2 εἰς ἰδιωτισμόν, καὶ ἅμα ἱκανὸς τὴν αἰδῶ τὴν πρὸς σε τῶν πλησίον ἀνιέναι.

CAP. LIV.

Abſit illud etiam, ne riſum moveas. Nam is ejuſmodi locus eſt, è quo proclivis ſit in plebejum morem lapſus: eamque vim habet, ut tui obſervantiam facile apud familiares diminuat.

1 Ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τρόπος. *Lubricus enim modus.* Malim τόπος, locus. *Wolfius.* Illud τρόπος non ex quodam codice habet, ut ſale putat nuperus editor) Sed è ſcholiis Simplicii, quæ Veneti MDXXVIII vulgaverunt. Ubi VVolfius: *Quidam libri habent* ὁ τόπος, *quod ad* ὀλισθηρὸς *magis convenit.* Cæterum Enchiridii exemplaria ſcripta, & ἐκτετυπωμένα in τὸ τόπος conſpirant. Atque id σφάλμα operis potius quam Simplicio imputaverim. Idem παρόραμα adverti & emendavi in ἐξηγήσει ad caput LXXVI.

νε'.

Ἐπισφαλὲς δὲ, καὶ τὸ εἰς αἰσχρολογίαν προελθεῖν. ὅταν οὖν τι συμβῇ τοιοῦτον, ἂν μὲν εὔκαιρον ᾖ, καὶ ἐπιπλῆξαι τῷ προελθόντι. εἰ δὲ μή, τῷ γε ἀποσιωπῆσαι,

CAP. LV.

Periculoſum eſt etiam, ad orationis obſcœnitatem progredi. Cum igitur tale quippiam inciderit: aut (ſi feret opportunitas) objurgabis

καὶ ἐρυθριᾶσαι καὶ σκυθρωπάσαι, δῆλος γίνου δυσχεραίνων τῷ λόγῳ.

eum qui ſermonem illum injecerit: aut taciturnitate ſaltem, & rubore vultuque oſtendes, eam orationem tibi diſplicuiſſe.

1 Ἐπίπληξον τῷ προελθόντι.] προελθόντι, ſcilicet εἰς αἰσχρολογίαν. *Wolfius*,

ιϛʹ.

Ἐὰν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, 1 φύλαξαι σεαυτὸν, μὴ συναρπασθῇς ὑπ' αὐτῆς· 2 ἀλλ' ἐκδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα, καὶ ἀναβολήν τινα παρὰ σεαυτοῦ λαβέ· ἔπειτα μνήσθητι ἀμφοτέρων τῶν χρόνων, καθ' ὅν τε ἀπολαύσεις τῆς ἡδονῆς, καὶ καθ' ὃν ἀπολαύσας, ὕστερον μετανοήσεις, καὶ αὐτὸς σεαυτῷ λοιδορήσῃ· καὶ τούτοις ἀντίθες, ὅπως 3 ἀποσχόμενος χαιρήσεις, καὶ ἐπαινέσεις αὐτὸς σεαυτόν. ἐὰν δέ σοι καιρὸς φανῇ ἅψασθαι τοῦ ἔργου, πρόσεχε 4 μὴ νικήσῃ σε τὸ προσηνὲς αὐτοῦ, καὶ ἡδὺ, καὶ ἐπαγωγόν· ἀλλ' ἀντιτίθει, πόσῳ ἄμεινον τὸ 5 συνειδέναι σεαυτῷ ταύτην τὴν νίκην νενικηκότι.

CAP. LVI.

SI voluptatis alicujus imaginem animo conceperis, moderare tibi, ne ab ea movearis: ſed & rem examina, & tibi ipſe deliberandi præbe ſpatium. Deinde utriuſque temporis memento, tum ejus quo voluptate perfrueris, tum ejus quo percepta jam voluptate dolebis, teque ipſe objurgabis. atque his illa confer; ſi abſtinueris, fore ut gaudeas, teque ipſe collaudes. Quod ſi tibi ſuſcipiendæ rei videbitur eſſe tempus, cave ne vincant ejus blandiciæ, & ſuavitates, & illecebræ: ſed illud oppone, quanto præſtantior ſit talis victoriæ conſcientia.

1 *Φύλαξαι σαυτὸν, Moderare tibi.*] Sic venetus uterque, & alii quidam: Sed Græco Naogeorgi codex amplius habet, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, φύλ. σ. Quam lectionem agnoſci etiam Politianus. Vertit enim: *Cum voluptatis cujuſdam imaginationem capis, quemadmodum in cæteris ſerva te ipſum.* Eandem ad oras librorum poſuerunt Scheggius Plantinus, alii: Leidenſis Mariana, Argentinenſem ut reor ſecuta, præ reliquis expreſſit. Stobæus omnium ampliſſime: Ὅταν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φαντασιῶν φύλαξαι, μὴ συναρπάζου ταχέως· ἀλλ' ἐκδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα. καὶ μικρὰν ἀναβολὴν αὐτὸς παρὰ σεαυτοῦ λαβὼν, ἐπισκέπτησον τὴν φαντασίαν,

καθ'

καθ' οὓς ἔχεις κανόνας· καὶ πειρῶ κρατεῖν τῶν ἡνιῶν. Ex quibus cōdices Epicteti videntur emendandi.

2 Ἀλλ' ἐκδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα. *Exſpectet te negotium.*] Argentinenſis rectius opinor, ἀλλ' ἐξεταζέσθω τε τὸ πρᾶγμα, examinetur, expendatur. *Wolfius.*

3 Ἀποσχόμενος χαιρήσεις. Eadem Argentinenſis, Ἀπεχόμενος χαρίσῃ.

4 Μὴ νικήσῃ σε.] Ita veneti, Naogeorgiana Argentinenſis, ἵνα σε μὴ κρατήσῃ τὸ π. α. Scheggius facit quidem cum Venetis: ſed ad oram poſuit, ἡττήσῃ τὸ. nam Wolfius male exſcripſit τε &c.

5 Συνειδέναι σεαυτῷ.] Venetus minor, συνειδέναι ταύτην τ. ν. Major τὸ σεαυτῷ agnoſcit. Reliqui utrumque auctores habent.

νζ'.

Ὅταν τι, διαγνοὺς ὅτι ποιητέον ἐστὶ, ποιῇς, μηδέποτε φύγῃς ὀφθῆναι πράσσων αὐτὸ, 1 κἂν ἀλλοῖόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνειν. 2 εἰ μὲν γὰρ οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς αὐτὸ, ἔργον φεῦγε· εἰ δὲ ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήξοντας οὐκ ὀρθῶς;

CAP. LVII.

Cum facis aliquid, quod faciendum eſſe ſtatuiſti, nunquam recuſes inter id agendum conſpici: tametſi futurum eſt, ut vulgus de eo ſecus judicet. Nam ſi perperam facis, rem ipſam fuge: Sin recte, quid eos vereris qui non recte reprehendunt?

1 Κἂν ἀλλοῖόν τι.] Sic Veneta maior & Argentinenſis, itemque Leidenſis & Caſauboniana. Reliqui fere, ἀλλ' οἷόν τι.

2 Εἰ μὴ οὐκ ὀρθῶς ποιῇς. *Nam ſi non recte feceris.*] Cynica impudentia, in propatulo faciendi ea quæ naturæ fert neceſſitas, Epicteto non probatur. Vult tamen philoſophum auſteriorem eſſe, quam Cicero: qui monet, aliorum judicio permulta nobis & facienda & non facienda, & mutanda & corrigenda eſſe. Cui rectius parebit, qui Stoicam animi conſtantiam nondum eſt aſſequutus. *Wolfius.*

νη'

1 Ὡς τὸ, Ἡμέρα ἐστὶ, καὶ, Νύξ ἐστι, πρὸς μὲν τὸ διεζευγμένον μεγάλην ἔχει ἀξίαν, 2 πρὸς δὲ τὸ συμπεπλεγμένον ἢ συνημμένον ἀπαξίαν· οὕτω καὶ τῶν παρακειμένων τὸ μείζονα ἑλεῖν, πρὸς μὲν τὸ σῶμα μεγάλην

CAP. LVIII.

Ut hoc pronunciatum, Dies eſt, &, Nox eſt, magnam habet in ſejunctione vim, in conjunctione vero prorſus nihil valet: ſic maxima quæque ex iis quæ appoſita ſunt, arripere; ut reſpectu corporis, magni eſt momen-

ἔχει ἀξίαν, πρὸς δὲ τὸ κοινὸν ἐν ἑστιάσει, οἷον δεῖ, μὴ φυλάσσειν, ἀπαξίαν ἔχει. ὅταν οὖν συνεσθίῃς ἑτέρῳ, μέμνησο, οὐ μόνον τὴν πρὸς τὸ σῶμα ἀξίαν τῶν παρακειμένων ὁρᾶν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τὸν ἑστιάτορα, 3 οἵαν δεῖ φυλαχθῆναι.

ti; ita, ſi communitas convivii ſpectetur, magnum habebit, niſi caveris, dedecus. Cum igitur conviva es alicujus; memento, non ſolum eorum quæ appoſita ſunt pretium, quod ad corpus attinet, conſiderandum eſſe: ſed & eam quæ convivari debetur, reverentiam eſſe conſervandam.

1 Ὡς τὸ ἡμέρα ἐστὶ, καὶ νύξ ἐστι.] Hic locus per ſe mutilus, in utraque Baſilienſi editione ſuppletus eſt. Sed haud abs re mireris, cur pronunciatum dialecticum ad convivii rationem accommodarit? Monere fortaſſis adoleſcentes voluit, elaborandum eſſe potius, ut boni ſint ratiocinatores officiorum, quam ut arguti dialectici evadant: & quæ dialecticis rationibus probata fuerint, ea in cibo & potu omnique vita uſurpanda eſſe: & naturalem appetitum ita moderandum, ne cæco noſtri amore impulſi, vel civilem conſociationem violemus, vel intemperantia noſtra dedecus aliquod ſuſcipiamus. Cum ſupra vitam convivio compararit, hoc præceptum ad omnes vitæ noſtræ actiones accommodetur: & ubique non privatæ cupiditatis & utilitatis, ſed æquitatis & ſocietatis ratio habeatur, & voluntas convivatoris, hoc eſt Dei ſpectetur. *Wolfius.*

Hic locus per ſe mutilus, in utraque Baſileenſi editione ſuppletus quidem eſt: Sed is non minus integer viſitur in Argentinenſi, e codice Naogeorgi expreſſa. Quin & Politianus, ut eiusdem verſio palam clamat, haud aliter in Medicæo libro repperit, quam hodie legitur.

Ὡς τὸ, ἡμέρα ἐστὶ, καὶ, νύξ ἐστι, πρὸς μὲν τὸ διεζευγ.]
Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuunt: ſic nos in luce timemus
Interdum nihilo quæ ſunt metuenda magis quam
Quæ pueri in tenebris pavitant, finguntque futura.
Hunc igitur terrorem animi tenebraſque, neceſſe eſt
Non radii Solis, non lucida tela diei
Diſcutiant; ſed naturæ ſpecies ratioque.

Libet ita mihi cum principe Poeta hic præfari, nulla adeo neceſſitate materiæ coactus, quam ſuavitate carminis, ad uſum vitæ præcipui, illectus. Miras certe tenebras hic ubi finxerunt interpretes plerique, quas non multo labore diſcuti poſſe ſperamus. Atque id primo qui non in his verſati, monendi ſunt, amare Stoicos ex rerum in uſu communi obviarum ſimilitudine præcipua ſæpè in morali Philoſophia dogmata, præceptave, confirmare. Quis exſpectaret ex ipſa ſcribendi conſuetudine, ut ex ſcriptione verbi Dionis, *ἀπαρξίας*; aut ex Antonini,

nimi, patientiæ & conſtantiæ præceptum; vel argumentum, quæ tamen apud Arrianum, non uno loco: etiam apud Antoninum reperire eſt. Cum autem Dialecticæ, & quidem ſpinoſioris, quam ſolidioris aut utilioris, (quod & Seneca, tantus ipſe Stoicus, non uno loco ingenuè agnoſcit:) ſtudioſiſſimi plerique eſſent, quid mirum ſi argutias interdum Logicas ad uſum tradendæ diſciplinæ ſuæ transferrent? Porro ex omni quam late patet Dialectica, nullus locus illis, vexatior dicam, an acceptior; quam erat iſte de *ſeparatis & connexis* propoſitionibus; quarum uſitatum hoc exemplum fuit, *Dies eſt, & nox eſt.* Unde eſt quod Sextus Empiricus veteris omnis Philoſophiæ peritiſſimus ſcriptor, tam multa de iſtis, non uno loco, nec paucis ſed pluribus continuis paginis; tum de propoſitionibus in genere, tum de hoc earum vulgatiſſimo exemplo tradidit. Ut igitur ſi quis *disjunctive*, *Dies eſt, & nox eſt*, nemo dubitat quin veriſſime dicat: (quod in Epicteto, μεγάλην ἔχει ἀξίαν: id eſt, *veriſſima eſt propoſitio*, ſive *aſſertio*: unde ἀξίωμα: ſin autem *conjunctive*, *Dies eſt, & nox eſt*; ἀσύστατα loquitur & palam repugnantia: Ita (infert Epictetus) in convivio proxima quæque ſine diſcrimine arripere, ejus fortaſſe fuerit, qui ſibi ſeparatim & ſuæ ſeu neceſſitati, ſeu edacitati conſulat: non ejus qui hominem ſe; id eſt, animal ad ſocietatem natum meminerit: cujus naturæ conſentaneum, non ſibi tantum uni, ſed in commune pro re nata conſulere. Epictetus apud Arrianum pari ſimplicitate totam degendæ vitæ rationem ad hypotheticas propoſitiones refert, & hoc ipſo exemplo utitur: Ὡς ἐπὶ τῶν ὑποθετικῶν λόγων ἀναστρεφόμεθα· οὕτω δεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Ἔστω νύξ. ἔστω. τί οὖν; ἡμέρα ἐστίν; οὐ· ἔλαβον γὰρ ὑπόθεσιν τοῦ νύκτα εἶναι, &c. Ibi quoque vox ἀξία non vulgari ſignificatione. Simplicius aliter Epicteti verba legiſſe videtur: Ἤτοι ἡμέρα ἐστίν, ἢ νύξ ἐστιν, &c. & eo interpretationem ſuam accommodat: quam per omnia cum noſtra concordare non præſto. Nos quod à ſpinis, & argutiis erat remotiſſimum, & ad intelligendum, planiſſimum, expreſſimus. *Caſaubonus.*

2. Πρὸς δὲ τὸ συμπεπλεγμένον ἢ συνημμένον ἀπαξίαν] Naogeorgi Græcum exemplar, πρὸς δὲ τὸ συζευγμένον ἀπαξίαν. Quæ reſpondent ſuperioribus, πρὸς μὲν τὸ διεζευγμένον, μεγάλην ἔχει ἀξίαν. Veneta Trincavelli, πρὸς... λείπει... δὲ τὸ κοινὸν, &c. Scheggius quoque aſteriſcos, ἐκλείψεως notas, interpoſuit: πρὸς * λείπει * Quos hiatus ad oram libri optime ſupplevit. Id quod præſtitum videas in cæteris editionibus. Nec aliter in libro Mediceo repertum à Politiano. Græca certe mutabat hiſce: *Ut enim hoc, Aut dies, aut nox eſt, adverſus disjunctum magnam habet dignitatem: adverſus autem conjunctum, indignitatem: Sic & majorem, &c.* Leidenſis Mariana, ἢ συνημμένον. ut ſupervacua tranſmiſit. Inepti ſunt venuſiuli, qui nullis veteribus codicibus auctorati, voculæ λείπει nuperrime dicam ſcripſerant.

3 Οἷαν δεῖ, μὴ φυλ.] Reſcribe ex Simplicio, quod & ſententia requirit: οἷον δεῖ φυλ.. *Caſaubonus.*

νθ'.

Ἂν ὑπὲρ δύναμιν ἀναλάβῃς τι πρόσωπον, καὶ ἐν τούτῳ ἠσχημόνησας, καὶ ὃ ἠδύνασο ἐκπληρῶσαι, παρέλιπες.

CAP. LIX.

SI quam perſonam, quæ vires tuas ſuperat, indueres: tum eam indecore geres; tum eam, quam ſuſtinere poſſes, negliges.

Τι πρόσ.] Sic omnes libri; quod retinemus.

ξ'.

Ἐν τῷ περιπατεῖν καθάπερ προσέχεις, μὴ ἐπιβῇς ἥλῳ, ἢ στρέψῃς τὸν πόδα· οὕτω πρόσεχε, μὴ τὸ ἡγεμονικὸν βλάψῃς τὸ σεαυτοῦ. καὶ τοῦτ' ἂν ἐφ' ἑκάστου ἔργου παραφυλάσσωμεν, ἀσφαλέστερον ἁψόμεθα τοῦ ἔργου.

CAP. LX.

Quemadmodum in ambulando caves, ne clavum calces, pedemve diſtorqueas: ſic in degenda vita cave, ne gubernatricem actionum, mentem tuam lædas. Quod ſi in re unaquaque obſervabimus, omnia cautius aggrediemur.

ξα'.

[1] Μέτρον κτήσεως τὸ σῶμα ἑκάστῳ, ὡς ὁ πούς ὑποδήματος. ἐὰν μὲν οὖν ἐπὶ τούτου στῇς, φυλάξεις τὸ μέτρον· ἐὰν δὲ ὑπερβῇς, ὡς κατὰ κρημνοῦ λοιπὸν ἀνάγκη σε φέρεσθαι. καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ὑποδήματος, ἐὰν ὑπὲρ τὸν πόδα ὑπερβῇς, γίνεται [2] κατάχρυσον ὑπόδημα, εἶτα πορφυροῦν, εἶτα [3] κεντητόν· τοῦ γὰρ ἅπαξ ὑπὲρ τὸ μέτρον ὅρος οὐδείς ἐστιν.

CAP. LXI.

Modus pecuniæ corpus eſt unicuique, ut calcei pes. Si igitur in eo inſtiteris, modum ſervabis: ſin prætererieris, jam veluti per præceps referri neceſſe erit. ut & in calceo: ſi ultra pedem progreſſus fueris, fit auratus calceus, deinde purpureus, deinde interpunctus. Ejus enim, quod ſemel tranſierit modum, nullus eſt terminus.

1 Μέτρον κτήσεως.] VVolf. *Modus pecuniæ*. Malim cum Politiano: Modus *poſſeſſionis*. Caſaubonus.

2 Κατάχρυσον ὑπόδημα· εἶτα πορφυροῦν· εἶτα κεντητόν.] Quædam ad intelligentiam hujus loci b. m. Pater in tractatu *De Calceis*: qui pars accuratiſſimi *De re Veſtiaria* Commentarii: quem jam olim,

V valde

valde juvenes apud nos extare publice profeſſi ſumus. Eum certe viri doctiſſimi, qui poſtea hoc argumentum ſuſcepere, ſi vidiſſent: (cujus conſpectum, ſed nec uſum, ingenuo & erudito nemini invidimus:) alibi fortaſſe induſtriam ſuam, quæ ſane non vulgaris, occupatam maluiſſent. Sed ad Epictetum: Ita ille obiter de hoc loco, in iſto, quem diximus tractatu: *Nota illud Epicteti in Enchiridio: ἔτω γίνεται κατάχρυσον ὑπόδ. εἶτα πορφ. &c. ut videatur calceus κεντητὸς: ſive punctis diſtinctus eſſe pretioſior purpureo: purpureus, aureo:* Idem ibidem, (ubi de calceis ſcilicet) ſed alio loco: *Uſum gemmarum mutiplicem declarat eximie locus Synesii*, P. 11. ἀφ' ὧ περιπόρφυρόν τι ἐςὶ καὶ περίχρυσι, καὶ λίθες ἐξ ὀρῶν τε καὶ θαλαττῶν βαρβάρων τὰς μὲν ἀναδεῖσθε, τὰς δὲ ὑποδεῖσθε (*hæc ſunt quæ vocat Epictetus* κεντητὰ ὑποδήματα) τὰς δὲ περικεῖσθε, τὰς δὲ ἐξαρτᾶσθε, τὰς δὲ περνᾶσθε, τὰς δὲ ἐφιζάνετε. Hactenus ὁ μακαρίτης: qui tamen plura ſparſim, quæ hic quoque, ſi res poſtularet, referri recte poſſint. Sed notet Lector in verbis Synesii, tres illas, ut in Epicteto, non eodem quam vis ordine ſpecies, περιχρύσων, περιπορφύρων & λίθοις ſeu gemmis diſtinctorum: quæ κεντητὰ vocat Epictetus. Sed nec omittendus inſignis in eam rem Plinii locus: *Quin & pedibus, nec crepidarum tantum obſtrigillis* (Ariſtoteli, partes calcei ſunt, περόνησμα, κεφαλὶς, χιτών.) *ſed totis ſocculis addunt. Neque enim geſtare jam margaritas, niſi calcent, ac per uniones ambulent, ſatis eſt.* Paraphraſtes noſter, ſi verba ſingula ſpectemus, hæc Epicteti peſſime accepit; qui orſus à κεντητοῖς, inde ad *purpureos*; poſtea ad *aureos*, quaſi κεντητοῖς & purpureis pretioſores, inverſo plane ordine progreditur. Niſi tamen conſulto conſilio pro more ſui ſæculi ac loci ita locutus eſt. Addit enim: λιθοκολλήτες: quod quid aliud eſt, quam κεντητοί? niſi quod illud, ſequiore ævo (quanquam probum, & jam olim notum:) magis in ea notione vulgatum. *Idem.*

3 Κεντητόν.] Sive artificioſe diſſectos, ſive pictos, gemmis aut imaginibus interpunctos calceos ſignificare videtur. Byzantinis, rubri calcei ſignum imperii fuerunt; virides, inſigne Cæſarum: quibus aliquando aurea aquila intertexebatur. Politianus, Punctabundum vertit. Vetera lexica vertunt, τὸ κεντητὸς punctus, punctis diſtinctus. Hinc ἀκέντητος ſtimulo ſeu aculeo non ictus. Pindarus Olym P. de equo δέμας ἀκέντητον ἐν δρόμοισι παρέχων, id eſt, ἄνευ κέντροιο θέων, ut Homerus loquitur. *Wolfius.*

ξϐ.

Αἱ γυναῖκες εὐθὺς ἀπὸ τεσσαρεσκαίδεκα ἐτῶν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν κυρίαι καλοῦνται. τοιγαροῦν ὁρῶσαι, ὅτι ἄλλο μὲν οὐδὲν αὐταῖς πρόσεστι, μόνον δὲ συγκοιμᾶσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἄρχονται καλλωπίζε-

CAP. LXII.

Mulieres ſtatim ab anno decimoquarto à viris dominæ vocantur. Proinde cum vident, ſe nihil aliud habere muneris, niſi ut cum viris concumbant: comere ſe incipiunt, atque in ornatu ſpem

θαι,

σθαι, καὶ ἐν τούτῳ πάσας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. προσέχειν οὖν ἄξιον, ἵνα αἴσθωνται, διότι ἐπ' οὐδενὶ ἄλλῳ τιμῶνται, ἢ τῷ κόσμιαι φαίνεσθαι, καὶ αἰδήμονες ἐν σωφροσύνῃ.

collocant omnem Quare operæ prætium eſt, dare operam ut ſentiant, ſibi non ob aliud honorem haberi, niſi quod & modeſtas ſe præbeant, & verecundas cum temperantia.

ξγ'.

Ἀφυΐας σημεῖον τὸ ἐνδιατρίβειν τοῖς περὶ τὸ σῶμα· οἷον, ἐπὶ πολὺ γυμνάζεσθαι, ἐπὶ πολὺ ἐσθίειν, ἐπὶ πολὺ πίνειν, ἐπὶ πολὺ ἀποπατεῖν, ὀχεύειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν παρέργῳ ποιητέον, περὶ δὲ τὴν γνώμην ἡ πᾶσα ἔστω ἐπιστροφή.

CAP. LXIII.

Hebetis ingenii ſignum eſt, in rebus corporis immorari: velut, exerceri diu, edere diu, potare diu, cacare diu, coire diu. Nam hæc quidem facienda ſunt obiter: cura autem omnis ad animum eſt transferenda.

ξδ'.

Ὅταν τίς σε κακῶς τι ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο, ὅτι 1 καθήκειν αὐτῷ οὐχ οἷόν τε οὖν ἀκολουθεῖν τῷ οἰόμενος, ποιεῖ, ἢ λέγει. αὐτὸν τῷ σοὶ φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτῷ. ὥστε, εἰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται, ἐκεῖνος βλάπτεται, ὅσπερ καὶ ἐξηπάτηται. 2 καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον 3 ἄν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, οὐ τὸ συμπεπλεγμένον 4 βέβλαπται, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων οὖν ὁρμώμενος, πράως ἕξεις πρὸς τὸν λοιδοροῦντα. ἐπιφθέγξου γὰρ ἐφ' ἑκάστῳ, 5 ὅτι, Ἔδοξεν αὐτῷ.

CAP. LXIV.

Cum tibi quiſpiam vel maleſecerit, vel maledixerit: memento eum opinatum eſſe, id ex officio ſibi fuiſſe faciendum, & dicendum. Neque vero fiere poteſt, ut id ſequatur ille quod tibi videtur, ſed id quod ſibi. Quod ſi male judicat, is damnum facit qui decipitur. Verum connexum ſi quis mendacium judicet: non ipſum connexum lædetur, ſed ille qui deceptus fuerit, Sic igitur inſtructus, æquo feres animo conviciatorem. Nam ad ſingula dices, Ita viſum eſſe illi.

1 *Καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος ποιεῖ ἢ λέγει. Eum opinatum eſſe id ex officio ſibi fuiſſe.*] Idem & Pletho monet, & accuſandos nos ipſos eſſe, qui aliud perſuadere, atque alios in noſtram ſententiam perducere non poſſimus. At dices, ſæpe ſciunt injurii & maledici homines, improba & ſe indigna eſſe quæ faciant. Reſpondet Epictetus: Tanto igitur pejores & miſeriores ſunt ipſi: tu vero neque pejor, neque miſerior. Imo eorum improbitas mihi fraudi eſt, quod exiſtimationem meam lædunt, quod fortunas imminuunt, quod corpus vi aut veneficio affligunt, quod obſtant commodis? Reſpondebit Epictetus, iſta non tua eſſe, ſed aliena, & nihil ad te attinere. *Wolfius.*

2 *Τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον. Veritatem complexam, ſive involutam, intricatam, perplexam.*] Ut apud Sophoclem in Electra, non ideo mortuus erat Oreſtes, quod ſe illius oſſa vaſculo incluſa afferre Ægiſtho & aliis perſuaſerat. Simplicius aliam affert expoſitionem, quam ſuo loco videbimus. Nolumus enim huc omnia congerere. *Idem.*

Locus Caſaubono inviſus, mihi viſus eſt, non quidem in Notis ad Enchiridion (nam illic fruſtra quæras ſed ad ἐξηγήσεως Simplicii verba, κατὰ τὸ συμπεπλεγμένον. Wolfius tamen aperte reſpicit Epictetum, ac ſcripturam Venetæ maioris τὸ ἀληθῶς συμπ: Sic caſtigat. Alii codices omnes, inquit, habent τὸ ἀληθὲς συμπ. itaque legit Politianus, qui vertit, *Verum conjugatum*: et Naogeorgus, qui *verum complicatum*. Eandem & ipſe lectionem in primi tomi editione ſecutus, verteram, *involuta veritas*: id eſt, res vera illa quidem, Sed ignota, cuiuſmodi ſuperioribus ſeculis fuit novus orbis. Sed nunc libenter aſſentior Simplicio, qui ἀξίωμα συμπεπλεγμένον, declarandi cauſa protulit, cum auctor ſupra τοῦ συμπεπλεγμένου καὶ διεζευγμένου mentionem faciat. Hactenus Wolfius. Ea me impulit ratio, ut Wolfii verſionem, adeo modeſte retractatam, ex ipſo Wolfio emendarem. Cæterum in iſtis, *Nam involutam veritatem*: &. *Non ea involuta læditur*, ſequutus videri poſſit Conradum Geſnerum, qui hæc Epicteti verba apud Stobæum, cuius editionem curavit ∞ D XLIII. Sic interpretabatur.

Καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον.] Wolf. *Nam involutam*, &c. Aliter Simplicius, ut ego cenſeo, probabilius. Cum tamen ejus expoſitionem alibi expendere ſe profiteatur Wolfius, ſuſpendo libens aſſenſum, donec illa mihi viſa, & expenſa; (quod nondum mihi contigit) quæ pro ſua verſione adfert Wolfius. *Caſaubonus.*

3 *Ἄν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος.*] Præter hanc lectionem Scheggiana & VVolfiana habent, *ἐὰν ψεῦδές νομίζῃ τις.*

4 *Βέβλαπται.*] Ita legebat VVolfius, & *βλάπτεται* pro varia lectione poſuit.

5 *Ὅτι, ἔδοξεν αὐτῷ.*] Venetus minor, Scheggius, Plantinus & VVolfius, abſque conjunctione *ὅτι*, *ἔδοξεν αὐτῷ*. Venetus maior, *ὅπως ε. α.* Non ciccum interduim.

ξε΄.

Πᾶν πρᾶγμα δύο ἔχει λαβὰς, τὴν μὲν φορητὴν, τὴν δὲ ἀφόρητον. ὁ ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, 1 ἐντεῦθεν αὐτὸ μὴ λαμβάνῃς ὅτι ἀδικεῖ. αὕτη γὰρ λαβή ἐστιν αὐτοῦ οὐ φορητή· ἀλλὰ ἐκεῖθεν μᾶλλον, ὅτι ἀδελφὸς, ὅτι σύντροφος. καὶ λήψῃ αὐτὸ, καθ' ὃ φορητόν ἐστιν.

CAP. LXV.

Unaquæque res duas habet anſas: unam tolerabilem, alteram intolerabilem. Si frater injuriam fecerit, non ea prehende, qua facit injuriam: ea enim ejus anſa non eſt tolerabilis. Sed illinc potius: eſſe fratrem, una educatum. Sic prehendes rem qua eſt tolerabilis.

1 Ὁ οὖν ἀδελφὸς.] Sola Veneta major, & una è recentiſſimis Caſauboniana, Sic legunt. Cæteræ vetuſtiores, ὁ ἀδελφὸς.

Ἐντεῦθεν αὐτὸ μὴ λαμβάνῃς.] Hæc a variis varie ſcribuntur. Venetus minor Trincavelli ſec: αὐτοῦ μὴ λάμβανε. Nec aliter cum Scheggio VVolfius: qui tamen τοῦ αὐτὸ meminerunt. Venetus maior, αὐτὸν μὴ λαμβάνῃς. id eſt τὸν ἀδελφὸν. Ita in Medicæo libro repperiſſe videtur Politianus: *Frater ſi iniurius ſit, ne eum inde capias: quod ſcilicet eſt injurius. hæc enim ejus anſa eſt, quæ ferri non poſſit.* Leidenſis Mariana, Heinſio vel Salmaſio procurante, αὐτὴν μὴ λαμβάνῃς. At ea lectio nullos codices habet auctores. Quam Græcum Naogeorgi exemplar apertiſſime, ἐντεῦθεν αὐτὸν μὴ λάμβανε Vertitque, *hinc eum ne accipe.* Sic mox ὅτι ἀδικεῖ. Hoc λαβή non fecerit, Sed frater. Itaque poſt, αὐτοῦ et ſtatim: ὅτι ἀδελφὸς, ὅτι σύντροφος. Nihil verius.

ξς΄.

Οὗτοι οἱ λόγοι ἀσύνακτοι. Ἐγώ σου πλουσιώτερός εἰμι, ἐγώ σου ἄρα κρείσσων. ἐγώ σου λογιώτερος, ἐγώ σου ἄρα κρείσσων. ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον συνακτοί· Ἐγώ σου πλουσιώτερός εἰμι, ἡ ἐμὴ ἄρα κτῆσις τῆς σῆς κρείσσων. ἐγώ σου λογιώτερος, ἐμὴ ἄρα λέξις τῆς σῆς κρείσσων. 1 σὺ δέ γε οὔτε κτῆσις εἶ, οὔτε λέξις.

CAP. LXVI.

Orationes hæ non cohærent: Ego ſum te locupletior, ergo ſum te melior: Ego ſum te eloquentior, ergo ſum te melior. At illæ magis cohærent: Ego ſum te ditior, mea ergo pecunia tuæ præſtat: Ego ſum te eloquentior, mea ergo dictio tuæ præſtat. Tu vero nec pecunia es, nec dictio.

1 Σὺ δέ γε οὔτε κτῆσις εἶ, οὔτε λέξις. *Tu vero neque pecunia es, neque dictio.* Dices Eſto: Sed propter opes, eloquentiam, potentiam, magnifico. Iſtud ipſum reprehendit Epictetus, qui ſolam ſapientiam & virtutem magnifaciendam cenſet. Quis vero, niſi homo peſſimus & abjectiſſimus adulator, magnifecit Neronem Cæſarem, quamvis præter opes & imperium, diſertum, poëtam, muſicum? Sani hominis animus abhorret ab iis probandis, quorum nota eſt vel ſtultitia, vel improbitas: utut propter fortunæ munera & pravam conſuetudinem honos iis in ſpeciem ſit habendus ac deferendus *Wolfius.*

ξζʹ.

1 Λούεταί τις ταχέως; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς, ἀλλ᾽ ὅτι ταχέως. πίνει τις πολὺν οἶνον; μὴ εἴπῃς ὅτι κακῶς, ἀλλ᾽ ὅτι πολύν. 2 πρὶν γὰρ διαγνῶναι τὸ δόγμα, πόθεν οἶσθα εἰ κακῶς; 3 οὕτως οὖν συμβήσεταί σοι, 4 ἄλλας μὲν φαντασίας καταληπτικὰς καταλαμβάνειν, ἄλλαις δὲ συγκατατίθεσθαι.

CAP. LXVII.

Lavat quiſpiam cito ne dicas laviſſe male, ſed cito. Bibit quiſpiam multum vini; ne dicas bibiſſe male, ſed multum. Priuſquam enim id decretum dijudicaris: unde ſcis an male? Sic uſu tibi veniet, ut alia viſa certo comprehenſa habes, aliis aſſentiaris.

1 Λούεταί τις ταχέως.] Ad tempus diei, refert Simplicius, ut & Paraphraſtes & probabilius eſt anticipatam (ante tempus diei) lotionem culpæ obnoxiam fuiſſe; quam legitimo tempore feſtinatam. *Caſaubonus.*

2 Πρὶν γὰρ διαγνῶναι τὸ δόγμα.] Peſſimo conſilio mutavit hic Politiani, viri doctiſſimi verſionem, doctiſſimus Wolfius, cum ille vertiſſet: *Niſi enim ejus conſilium ſcias, unde ſcis an male?* pro quo Wolf. *priuſquam enim id decretum dijudicaveris, &c.* Atqui nihil certius, quam δόγμα hoc loco, *conſilium* ſive *propoſitum* ex opinione manans indicare. Ita enim cenſent & ſciſcunt veteres illi ſophi, non tam facta cujuſque, ut laudi aut vitio tribuamus, ſpectanda eſſe, quam *dogmata*: id eſt, ſcopum & propoſitum ex dogmatibus aptum: quod ſi rectum ſit, & illa recta: ſin pravum, pariter & illa judicanda eſſe: quod & Simplicius hic, & Arrianus lib. 12. c. 8 ſed & Antoninus non uno loco latius proſequuntur. Eadem & Apoſtoli doctrina, 1 Cor. IV. 5. Ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν (id plane dicit & intelligit, quod Epictetus verbo δόγματα) καὶ τότε ὁ ἔπαινος (id eſt ἔπαινος ἢ ψόγος, ut alibi docuimus:) γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Recte ad Deum provocat, qui καρδιογνώστης eſt, ab illis quibus nulla legitima ratione judicium competit: eorum autem (hominum quoque:) quibus judicandi provincia legitime incum-

cumbit, alia ratio eſt; qui ex factis (& hoc quoque Christo ſanciente:) quia corda ſcrutari non poſſunt, ſententiam ferre tenentur. *Idem.*

3 Οὕτως οὖν συμβήσεταί σοι, ἄλλας μὲν φαντ. καταλ.] Wolf. *ſic uſu tibi veniet, ut alia viſa certo comprehenſa habeas, aliis aſſentiaris.* At hoc valde abſurdum eſt, (ut recte judicat Simplicius; (ut aliud quiſquam laudet aut vituperet, quam quod perſpectum habet. An igitur hoc Epictetus ſuaſerit, aut cuiquam auctor fuerit? Imo (ait Simplicius, ſed addubitans) ex ipſa rei conſequentis abſurditate colligendum nobis relinquit, neminem vel laudandum eſſe, vel vituperandum. Aut ſi hoc quoque nimis abſurdum, ſaltem neminem vituperandum eſſe. Quo quamvis nihil video, quod probabilius à quovis excogitari potuerit, qui depravata hac loci lectione contentus fuerit; ſi quis tamen proprius intueatur, fatebitur (aut ego fallor) id à mente Epicteti plane alienum eſſe: cum palam, non ſimpliciter vetet hic Epictetus quenquam laudari, vel vituperari: ſed non niſi perſpectis prius cujuſque conſiliis & dogmatibus. Res ipſa clamat legendum eſſe, Οὕτως οὐ συμβήσεταί σοι: non οὕτως οὖν συμβήσ. Nihil clarius hac ſententia: nihil emendatione certius, Sed nec ampliſſimi Duvairii verſio procul hinc abit. Piget alias commemorare. -*Idem.*

4 Ἄλλας μὲν φαντασίας καταληπτικὰς καταλαμβάνειν. *Alia viſa certè comprehenſa habeas, aliis aſſentiaris.*] Fortaſſe καταληπτικῶς etſi Atticiſmi ſpecies aliqua eſſe poteſt. Sed quid illi intereſt inter κατάληψιν & συγκατάθεσιν; Nec enim aſſentiendum temere eſt iis, quæ non certo comprehenderes. Fortaſſis ergo addenda negatio, οὐ συγκατατίθεσθαι non aſſentiaris, viſis ſcilicet non certo comprehenſis & perceptis. Simplicius & hunc locum aliter interpretatur. *Wolſius.*

ξή.

Μηδαμοῦ σεαυτὸν εἴποις φιλόσοφον, μηδὲ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν θεωρημάτων· οἷον ἐν συμποσίῳ μὴ λέγε πῶς δεῖ ἐσθίειν, ἀλλ' ἔσθιε ὡς δεῖ. μέμνησο γὰρ, ὅτι οὕτως ἀφῃρήκει πανταχόθεν ὁ Σωκράτης τὸ ἐπιδεικτικόν. ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν, βουλόμενοι φιλοσόφοις ὑπ' αὐτοῦ συσταθῆναι, κἀκεῖνος ἀπῆγεν αὐτούς. οὕτως ἠνείχετο παρορώμενος.

CAP LXVIII.

Nuſquam te philoſophum profitearis, nec apud imperitos multum diſputes de præceptis: velut in convivio ne dic, quo pacto ſit edendum, ſed ede ut decet: ac memento, etiam Socratem ſic undecunque ſuſtuliſſe oſtentationem. Conveniebatur ab illis qui ſe ab eo commendari vellent philoſophis, atque ipſe abducebat eos. Adeo leniter ferebat neglectum ſui.

ξθ'.

Ὥστε κἂν περὶ θεωρήματός τινος ἐν ἰδιώταις ἐμπίπτῃ λόγος, σιώπα τὸ πολύ. μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος, εὐθὺς ἐξεμέσαι ὃ οὐκ ἔπεψας. καὶ ὅταν εἴπῃ σοι τις, ὅτι οὐδὲν οἶδας, καὶ σὺ μὴ δηχθῇς, τότ' ἴσθι, [1] ὅτι ἀρχῇ τοῦ ἔργου. ἐπεὶ καὶ τὰ πρόβατα οὐ χόρτον φέροντα τοῖς ποιμέσιν ἐπιδεικνύῃ πόσον ἔφαγεν· ἀλλὰ τὴν νομὴν ἔσω πέψαντα, ἔριον ἔξω φέρει, καὶ γάλα. καὶ σὺ τοίνυν μὴ τὰ θεωρήματα τοῖς ἰδιώταις ἐπιδείκνυε, ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν πεφθέντων τὰ ἔργα.

CPVT LXIX.

Itaque ſi apud imperitos de præcepto aliquo ſermo inciderit, maxima ex parte taceto. Magni enim periculi eſt, ſtatim evomere quod non concoxeris. Quod ſi quis dixerit, te nihil ſcire, tuque commotùs non fueris: tum ſcito, rem eſſe inchoatam. Nam & oves non fœnum opilionibus afferunt, neque demonſtrant quantum comederint: ſed paſtu intra ſe concocto, extra ferunt lanam & lac. Et tu igitur ne præcepta oſtendas imperitis, ſed opera, quæ præceptorum concoctionem ſequuntur.

1 Ὅτι ἀρχῇ.] Veneta major, ὅτι ἄρχεις τοῦ ἔργου. Argentinenſis, ἄρξεις. Et ſic ad oram libri Scheggius, et Plantinus.

ο'.

[1] Ὅταν εὐτελῶς ἡρμοσμένος ᾖς κατὰ τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζου ἐπὶ τούτῳ· μηδ' ἂν ὕδωρ πίνῃς, ἐκ πάσης ἀφορμῆς λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνεις. κἂν ἀσκῆσαί ποτε πρὸς πόνον θέλῃς, (σεαυτῷ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω,) [2] μὴ τοὺς ἀνδριάντας περιλάμβανε· ἀλλὰ διψῶν ποτε σφοδρῶς, ἐπίσπασαι ψυχροῦ ὕδατος, καὶ ἔκπτυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς.

CAP. LXX.

Si corpus frugaliter curare didiciſti, ne ob id tibi placeas: nec ſi aquam potas, ad quamvis occaſionem te potare aquam dictita. Quod ſi quando ad laborem te vis exercere, in tuum, non in exterorum uſum, ne ſtatuas amplectere: ſed ſi quando vehementer ſitieris, frigidam hauſtam exſpuito, ac nemini dicito.

1 Ὅταν ἐντελῶς.] Scribe εὐτελῶς, ut in editione Salmaſii, & Paraphraſte. *Caſaubonus.* Non opus erat emendatione Vocis ἐντελῶς. nam eam in εὐτελῶς diu ante mutaverat Wolfius. Nec aliter reperio in Veneta majore, & Argentinenſi.

2 Μὴ

2 Μὴ τὰς ἀνδριάντας περιλάμβ.] Non eos admodum culpaverim, qui nobiliſſimum in re philoſophica ducem ſecuti, hic à vero deviarunt; quæ communis omnium quos ego nactus ſum interpretum culpa: illos quî poſſim à culpa abſolvere, qui ſui erroris dudum moniti non emendarunt, non video. Quamvis autem ſufficere poterant, quæ dudum ſcripta nobis in Antoninum, lib. I pag. 14. & 15. quo tamen vel maximè refractarii convincantur, rem pluribus hic explicabimus. Inter alia veteris ἀσκήσεως, (longe enim ante Chriſtianos *aſcetas*, & res, & verbum in uſu:) ſive exercitii ad domandum aut durandum corpus excogitati genera; iſtud etiam quo corpus frigori ferendo aſſueſceret, ſatis uſitatum, ut vigente ac rigente hyeme nudi ſtatuas ſive æneas, ſive marmoreas medias amplecterentur, & ita diu ſtatus eſſet. Ad hoc ſpectaculum Populus, qui caſu tranſirent, aliique mirantes convolare ſoliti: & id fortaſſe magis ſpectabant iſti *pſeudoaſcetæ*, ut aliis admirationi eſſent; quam ut corpus injuriis frigoris aſſuefacerent. Huic igitur κενοδοξίᾳ Epictetus, qui omnia ad conſcientiam, nihil ad famam & vulgi opinionem referret, ut iret obviam; ſuadet hic ut ſi quis exercendæ *tolerantiæ* (id enim vult huc πόνος; non quod interpretes, labor:) cupiditate teneatur non *ſtatuas* (ad ſpectaculum:) *amplectatur*; ſed poſt diuturnam à potu abſtinentiam, cum jam vehementior ſitis aridas infeſtat fauces, aquam frigidam diutius in ore contineat: & eandem poſtea, nemine præſente ac conſcio, ex ore exſpuat: quod ſane magnum tolerantiæ ac temperantiæ documentum, Hæc ex Diog. Laertio, in vita Diogenis: ex Plutarcho, in Apopthegmatibus: ex alio non uno vetere ſcriptore diſcimus. Couſulendus περὶ ἀσκήσεως in genere Arrianus lib. III. cap. 12. ubi etiam idem quod hic exemplum: ſed & lib, IV. cap. 5. ubi iſtum *amplectendarum ſtatuarum* morem ut inhumanum, & feritatis potius, quam tolerantiæ quæ hominem philoſophum deceat, argumentum ſuggillat. Cæterum, quod Epicteto hic tribuitur: (continendæ ſcil. in ore aquæ coſilium:) ab Arriano, Apollonio adſcribitur. *Idem.*

οα.

Ἰδιώτου στάσις καὶ χαρακτήρ· οὐδέποτε ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷ ὠφέλειαν ἢ βλάβην, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔξω. Φιλοσόφου στάσις καὶ χαρακτήρ, [1] πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷ.

CAP. LXXI.

Plebeji ſtatus & nota eſt, nunquam à ſe ipſo vel damnum expectare, vel utilitatem: ſed à rebus extermis, Philoſophi ſtatus & expreſſa imago eſt, omnem utilitatem & damnum à ſemet ipſo exſpectare.

1 Πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷν. *Omnem utilitatem & damnum a ſeipſo exſpectare*] Utilitatem, ſi recte ſentiat, & naturæ congruenter vivat: damnum, ſi contra.

Nos vero & ponimus & ſumimus ſecures
Arbitrio popularis auræ:

Ut canit Horatius, Poëta inter Lyricos optimus. *Wolfius.*

Sola Veneta major utrobique, προσδοκῶν.

οβʹ.

Σημεῖα προκόπτοντος· 1 οὐδένα ψέγει, οὐδένα ἐπαινεῖ, οὐδένα μέμφεται, οὐδενὶ ἐγκαλεῖ· οὐδὲν περὶ ἑαυτοῦ λέγει, ὡς ὄντος τινὸς, ἢ εἰδότος τι. ὅταν ἐμποδισθῇ τι, ἢ κωλυθῇ, ἑαυτῷ ἐγκαλεῖ· κἂν τις αὐτὸν ἐπαινῇ, καταγελᾷ τοῦ ἐπαινοῦντος αὐτὸς παρ' ἑαυτῷ· κἂν ψέγῃ, οὐκ ἀπολογεῖται. περίεισι δὲ, καθάπερ οἱ ἄρρωστοι, εὐλαβούμενός τι κινῆσαι 2 τῶν καθισταμένων πρὶν πῆξιν λαβεῖν. 3 ὄρεξιν ἅπασαν ἤρηκεν ἀφ' ἑαυτοῦ· τὴν δ' ἔκκλισιν εἰς μόνα τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῖν μετατέθεικεν. ὁρμῇ πρὸς ἅπαντα ἀνειμένῃ χρῆται. ἂν ἠλίθιος ἢ ἀμαθὴς δοκῇ, οὐ πεφρόντικεν. ἑνί τε λόγῳ, ὡς ἐχθρὸν ἑαυτὸν παραφυλάσσει, καὶ ἐπίβουλον.

CAP. LXXII.

Signa proficientis ſunt, neminem reprehendere, neminem laudare, neminem culpare, neminem accuſare: nihil de ſe ipſo prædicare, quaſi aliquis ſit, aut aliquid ſciat. Cum in aliqua re impeditus fuerit, aut prohibitus; ſe ipſum accuſat. Si ab aliquo laudatur; ſecum ipſe deridet laudatorem: ſi reprehenditur, non defendit ſe: ſed ritu infirmorum circuit, metuens ne ſtatum illum convellat, priuſquam is confirmetur. Omne deſiderium à ſe dependens habet: averſationem ad ea ſola, quæ naturæ eorum repugnant quæ nobis parent, tranſtulit. Appetitione ad omnia remiſſa utitur. Sive ſtolidus ſive indoctus habeatur, non curat. Denique, ut inimicum & inſidiatorem, ſe ipſum obſervat.

1 Οὐδένα ψέγει. *Neminem vituperat.*] Scilicet curioſitate aliqua rerum alienarum, aut cæco ſui amore impulſus. Agrippinum laudat ipſe Epictetus: ſed cur? ut ejus exemplum alii imitentur. Alios reprehendit: quamobrem? ut emendentur. Videtur. igitur hæc ſententia μετὰ προεδιορισμοῦ τινος intelligenda. *Wolfius.*

2 Τῶν καθεστώτων.] Malim, ut alii codices habent, τῶν καθισταμένων, pro ἀποκαθισταμένων, eorum quæ incipiunt reſtitui in integrum: ut ſignificetur initium, καὶ τὰ πρῶτα recuperandæ valetudinis. *Idem.*

3 Ὄρεξιν ἅπασαν ἦρκεν ἀφ' ἑαυτοῦ.] Alii ἦρχεν, vel εἴρηκεν, utique per-

perperam. Sed quia ſequitur: Appetitione remiſſa utitur: pro εἴρηκεν legendum videtur ἤρτηκεν, ab ἀρτάω. Omne deſiderium ex ſeſe aptum habet, ut apud Platonem in Epitaphio, ὅτῳ ἀνδρὶ ἐξ ἑαυτοῦ πάντα ἤρτηται. Cicero in Paradoxis: Nemo non beatiſſimus eſſe poteſt, qui eſt totus aptus ex ſeſe, quique in ſe uno ponit omnia. In Catone interpretatur, bona omnia à ſe ipſo petere. Sententia Epicteti eſſe videtur: Eum qui proficiat, nihil deſiderare, quo fruſtrari poſſit. Sed ſi quis Simplicianam ὀρέξεως & ὁρμῆς diſtinctionem hic ſequi mavult, non impedio. *Idem*

Non tanti fuerit variantes omnes hujus loci lectiones (ἦρχει: ἤρκεν: ἦρξεν: ἤρυκεν: εἴρηκεν: ἤρηκεν, &c.) colligere: cum certum cuivis eſſe queat, ad cap. VII. oculos reflectenti (τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄνελε· quo & illa pertinent cap. IV. τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς· τὰ δὲ ὑπερτιθέναι πρὸς τὸ παρόν:) ἦρεν, ut in paraphraſi: vel ἦρκεν, ſi quis ita malit, aut ἤρηκεν (eodem enim redeunt:) rectum eſſe. Quare autem & quatenus τὴν ὄρεξιν excludendam ſanxerit Epictetus, multis diſputat Simplicius in caput Epicteti VII. quæ ibi (ſi cui animus eſt) legantur. Plures enim cauſas ſive interpretationes comminiſcitur. Negari tamen (præter ea quæ objicit Simplicius) haud poteſt, Epictetum in ſpeciem ſibi contradicere: cum hic etiam, (cap. XIX. ἂν καὶ θέλῃς ὀρεγόμενος μὴ ἀποτυγχάνειν, τοῦτο δύνασαι· τοῦτο οὖν ἄσκει ὃ δύνασαι.) apud Arrianum autem ſæpiſſime, τὴν ὄρεξιν legitimo uſu circumſcriptam, admittat. Reſpondeat aliquis fortaſſe, non eoſdem eum ſemper alloqui: alia, ad *idiotas*: alia, ad *philoſophos*: alia denique ad *proficientes* pertinere: ut hic Simplicius. Sed verior (ut opinor) reſponſio, duplicem illum conſtituere τὴν ὄρεξιν: aliam, quæ ad ea quæ ſunt in noſtra poteſtate, reſtringitur: aliam, quæ ad res etiam externas, quæ *concupiſcentia* quoque non maledicatur, extenditur. Priorem illam limitibus iſtis concluſam, nomine tenus & καταχρηστικῶς ita vocari; hanc autem quamvis non omnino, ſi temperetur, illicitam, rem tamen eſſe periculoſam & quam facilius ſit omnino non admittere, quam admiſſam cum ratione temperare *Caſaubonus*.

οϛʹ.

Ὅταν τις ἐπὶ τῷ νοεῖν καὶ ἐξηγεῖσθαι δύνασθαι τὰ Χρυσίππου βιβλία σεμνύνεται, λέγε αὐτὸς πρὸς σεαυτόν. ὅτι εἰ μὴ Χρύσιππος ἀσαφῶς ἐγεγράφει, οὐδὲν ἂν εἶχεν οὗτος ἐφ' ᾧ σεμνύνηται. ἐγὼ δὲ τί βούλομαι; καταμαθεῖν τὴν φύσιν, καὶ ταύτῃ ἕπεσθαι. ζητῶ οὖν, τίς ἐστιν ὁ ἐξηγούμενος.

CAP. LXXIII.

SI quis intelligentia & explicandi facultate librorum Chryſippi gloriatur, ipſe tibi dic: Niſi obſcure ſcripſiſſet Chryſippus, nihil haberet ille quo gloriaretur. Ego vero quid cognoſcere ſtudeo? Naturam? & hanc ſequi. Quæro igitur, quis ſit ejus interpres. Cum audiero,

νος.

νος· καὶ ἀκούσας ὅτι Χρύσιππος, 2 ἔρχομαι πρὸς αὐτόν. ἀλλ' οὐ νοῶ τὰ γεγραμμένα. ζητῶ οὖν τὸν ἐξηγούμενον. καὶ μέχρι τούτων οὔπω σεμνὸν οὐδέν. ὅταν δὲ εὕρω τὸν ἐξηγούμενον, ἀπολείπεται χρῆσθαι τοῖς παρηγγελμένοις· τοῦτο αὐτὸ μόνον σεμνόν ἐστιν. ἂν δὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐξηγεῖσθαι θαυμάσω, τί ἄλλο ἢ γραμματικὸς ἀπετελέσθην ἀντὶ φιλοσόφου; πλήν γε δὴ, ὅτι ἀντὶ Ὁμήρου Χρύσιππον ἐξηγούμενος. μᾶλλον οὖν, ὅταν τις εἴπῃ μοι, ἐπανάγνωθί μοι Χρύσιππον, ἐρυθριῶ, ὅταν μὴ δύνωμαι ὅμοια τὰ ἔργα καὶ σύμφωνα ἐπιδεικνύειν τοῖς λόγοις.

Chryſippum eſſe: eum convenio. At ſcripta non intelligo. Quæro igitur enarratorem. Ac hactenus quidem nihil præclari. Cum autem enarratorem invenero, reliquum eſt, uti præceptis; id quod ſolum præclarum eſt. Sin ipſam enarrationem admiratus fuero, quid aliud niſi Grammaticus philoſophi loco evaſi? eo duntaxat excepto, quod pro Homero Chryſippum enarro. Magis igitur, cum quis à me petierit, prælegi ſibi Chryſippum erubeſco: cum facta nequeo ſimilia verbis & conſentanea præſtare.

1 Καταμαθεῖν τὴν φύσιν. *Naturam cognoſcere,*] Eam ſcilicet, quæ homini divinitus tributa eſt: hoc eſt, ſtudeo cognoſcere, qua conditione me Deus in terris eſſe ac vivere velit, *Wolfius* Vide ſis Perſium Sat. III.

2 Ἔρχομαι πρὸς αὐτόν.] Scheggius ad oram libri habet: ἔρχομ' ἐπ' αὐτόν. Naogeorgi exemplar, ἔρχου.

οδ'.

Ὅσα προτίθεται, τούτοις ὡς νόμοις, 1 καὶ ὡς ἀσεβήσων ἂν παραβῇς τι τούτων, ἔμμενε. 2 ὅ τι δ' ἂν ἐρῇ τις περὶ σοῦ, μὴ ἐπιστρέφου. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔτ' ἐστὶ σόν.

CAP. LXXIV.

Propoſita hæc obſerva tanquam leges, iiſque citra piaculum non violandis immorare. Quidquid autem de te dictum fuerit, id ne curato. Id enim non jam tui eſt arbitrii.

Ὅσα προτίθεται, &c.] Veneta Trincavelli, ὅσα προσίθεται τούτοις, ὡς νόμοις, καὶ ὡς ἀσεβὴς παραβαινόμενος ἔμμενε. Et ſic fere Scheggius. Veneta major, omnium antiquiſſima, ut quæ ante CLIII. annos cum Simplicii ſcholiis expreſſa eſt, diſerte, ὅσα προσίθεται, τούτοις ὡς νόμοις, ὡς ἀσεβήσων ἂν παραβῇς, ἔμμενε. Græcum Naogeorgi exemplar habuit, προσίθεσο τούτοις, ὡς νόμοις, καὶ ὡς ἀσεβὴς παραβαινόμενος ἔμμενε. Vertit autem, *Adhæreto his tan-*

quam

quam legibus, inque his perſiſte, tanquam impius ſis, ſi tranſcendas, futurus. Ex quis claret, Caſaubono Venetum codicem non inſpectum: & fruſta ambigere, num Salmaſianæ editionis lectio ex ingenio ita concinnata; an in veteribus libris inventa.

1 Καὶ ὡς ἀσεβήσων ἂν παραβῇς τι τούτων.] Iſta Salmaſiana quoque eſt editionis lectio: ex ingenio ita concinnata; an in veteribus libris inventa, neſcio. Aliter certe quas vidi editiones. Wolfiana, anni partæ Sal. 1596. καὶ ὡς ἀσεβήσων παραβησόμενος, ἐμμ. quæ ut ad vulgatam proprius accedit, ita mihi maximè probatur. Eadem tamen ut utriuſque lectionis ſententia, ut minus neceſſaria ſit de verbis contentio. *Caſaubonus.*

οε'.

Εἰς ποῖον ἔτι χρόνον ἀναβάλλῃ τὸ τῶν βελτίστων ἀξιοῦν σεαυτὸν, καὶ ἐν μηδενὶ παραβαίνειν 1 τὸν διαιροῦντα λόγον; παρείληφας τὰ θεωρήματα, 2 οἷς ἔδει σε συμβάλλειν, 3 καὶ συμβέβληκας. ποῖον ἔτι διδάσκαλον προσδοκᾷς, ἵνα εἰς ἐκεῖνον ὑπερθῇς τὴν ἐπανόρθωσιν ποιῆσαι τὴν σεαυτοῦ; οὐκ ἔτι εἶ μειράκιον, ἀλλὰ ἀνὴρ ἤδη τέλειος. ἂν τοίνυν ἀμελήσῃς, καὶ ῥᾳθυμήσῃς, 4 καὶ ἀεὶ ὑπερθέσεις ἐξ ὑπερθέσεων ποιῇς, 5 προθέσεις ἐκ προθέσεων, καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις ὁρίζῃς, μεθ' ἃς προσέξεις σεαυτῷ, λήσεις σεαυτὸν οὐ προκόψας, ἀλλ' ἰδιώτης διατελέσεις καὶ ζῶν καὶ ἀποθνήσκων. ἤδη οὖν ἀξίωσον σεαυτὸν βιοῦν ὡς τέλειον, καὶ προκόπτοντα, καὶ πᾶν τὸ βέλτιστον φαινόμενον, ἔστω σοι νόμος ἀπαράβατος. κἂν ἐπίπονόν τε, ἢ ἡδὺ, ἢ ἔνδοξον, ἢ ἄδο-

CAP. LXXV.

Quouſque tandem differes præſtantiſſima quæque tibi vendicare, & nullatenus diſtinctionem rationis violare? Accepiſti præcepta, quæ amplectenda tibi fuerunt, eáque amplexus es. Qualem igitur adhuc doctorem exſpectas, cujus in adventum tui correctionem differas? Non jam adoleſcens es, ſed matura ætate vir. Itaque ſi neglexeris & ceſſaris, ac ſubinde moræ moram, propoſito propoſitum adjunxeris, & dies alios poſt alios conſtitueris; non animadvertes, nihil te profeciſſe, ſed hominem plebeium fore tam viventem quam morientem. Nunc igitur viri perfecti & proficientis vitam tibi ſume: ac quicquid tibi viſum fuerit optimum, ea lex ſit inviolabilis. Ac ſi quid laborioſum, aut ſuave, aut glorioſum, aut ignominioſum ingruerit: memento, tum adeſſe diſcrimen, tum inſtare Olympia, nec licere differre:

ξον

ξον προσαίγηται, μέμνησο, ὅτι νῦν ὁ ἀγὼν, ὁ καὶ ἤδη πάρεστι τὰ ὀλύμπια, καὶ οὐκ ἔστιν ἀναβάλλεσθαι· καὶ ὅτι παρὰ μίαν ἧτταν καὶ ἔνδοσιν ἢ ἀπόλλυται προκοπὴ, ἢ σώζεται. Σωκράτης οὕτως ἀπετελέσθη, ἐπὶ πάντων προσάγων ἑαυτὸν, μηδενὶ ἄλλῳ προσέχων ἢ τῷ λόγῳ. σὺ δὲ, εἰ καὶ μήπω εἶ Σωκράτης, ὡς Σωκράτης γε εἶναι βουλόμενος, ὀφείλεις βιοῦν.

ac profectum una clade ac remiſſione vel perire, vel retineri. Ita Socrates in eum evaſit qui fuit, cum in omnibus ſe ipſe promoveret, cum nemini auſcultaret niſi Rationi. Tu vero etſi nondum es Socrates, ſic tamen, ut qui Socrates eſſe velis, debes vivere,

1 Τὸν διαιροῦντα λόγον. *Rationem dividentem*: ſeu, *diſtinctionem rationis*: aut, ſi magis placet, *orationem diſtributricem.*] Eam partitionis rationem intelligo, qua initio dixit, quædam in poteſtate noſtra eſſe, quædam non eſſe. Quid vero ſi τὸν δὴ αἱροῦντα λόγον legas? Frequens Stoicis formula, ὅτι ἂν ὁ λόγος αἱρῇ. *Wolfius.* Naogeorgus agnoſcit tantum τὸν λόγον, neque aut διαιροῦντα, vel αἱροῦντα in eius libro repertum.

Τὸν διαιροῦντα λόγον.] Obſcure nimis doctiſſimus Wolfius, (Politianum ſecutus (*diſtinctionem rationis*: qui tamen in Notis recte exponit. Eſt autem ὁ διαιρῶν λόγος non aliud hic, quam διαίρεσις, ſive *diſtinctio*: celebris illa nimirum primis capitibus poſita *diſtinctio*, ut præcipuum philoſophiæ Stoicæ fundamentum: quam etiam in iſtius ſectæ philoſophorum ſcriptis toties inculcatam reperimus. Epictetus hic cap. XXIV. εὐθὺς διαίρει παρὰ σεαυτῷ. apud Gellium, (lib. I. cap. 2.) μέμνησο ταύτης τῆς διαιρέσεως: in paucis his lineis. Erant tamen & aliæ διαιρέσεις magni in hac philoſophia uſus, quas Antoninus imperator ſæpius commemorat. Apud Senecam (De Benef. VII 2. *& ſine mora ulla veniat illa turpis honeſtique diſtinctio* Idem Epiſt. LXXI. *Socrates hanc ſummam dixit eſſe ſapientiam, bona malaque diſtinguere.* Sed tamen non eſt contemnenda Wolfii, quæ mihi quoque dudum venerat in mentem, conjectura, ſcriptum forte fuiſſe, τὸν δὴ αἱροῦντα λόγον. Eſt autem (ut omnes norunt, qui Philoſophos vel à limine:) ὁ αἱρῶν λόγος uſitatiſſima Philoſophis, (ſed & aliis, ut Herodoto:) formula, pro λόγος ὀρθὸς, ſeu *recta ratio.* Mihi hujus conjecturæ, ſive lectionis præcipuum fundamentum in iſtis Simplicii, hæc enarrantis Epicteti, verbis: καὶ τὸ ἐν μηδενὶ παραβαίνειν τὸν ὀρθὸν λόγον quod & infra verbis inſignibus repetere videtur; πᾶν τὸ βέλτιστον φαινόμενον, ἔστω σοι νόμος ἀπαράβατος. Sed tamen particula δὴ nihil hic opus; imo orationi obſtat; niſi (quod minus probo,) mutetur interpunctio. Sed nec illud mirum, qui τὸν αἱροῦντα λόγον non intelligerent, maluiſſe, atque ita (quia jam in ſuperioribus ita obſervarant, ut oſtendimus:) ſcripſiſſe, τὸν διαιροῦντα.

ϱῦντα. Sed utcunque legas, τὸ αἱροῦντα vel τὸ διαιροῦντα, manifeſta eſt utriuſque locutionis ratio, nec hic incommoda. *Caſaubonus.*

2 Οἷς ἔδει σε συμβάλλειν.] Salmaſiana habet: ὅτι ἔδει σε συμβαλεῖν.

3 Καὶ συμβέβληκας.] Scheggius ad oram libri καὶ συμβέβηκας. & mox, Καὶ μεθ' ὑπερθέσεως ποιῇς.

5 Προθέσεις ἐκ προθέσεων.] Simplicius, & Paraphraſtes, iſtis, ὑπερθέσεις ἐξ ὑπερθέσεων: quæ etiam abſunt à Salmaſiana edition. προθεσμίας ἐκ προθεσμιῶν: quod fortaſſe verius. *Caſaubonus.*

7 Καὶ ὅτι παρὰ μίαν ἧτταν καὶ ἔνδοσιν. Sic quoque Naogeorgus Alii fere, ὅτι.

De his verbis operæ pretium, quæ ſcribit b. m. Parens in Perſ. Sat. V. niſi qui valde feſtinat adiiſſe· *Caſaubonus.* Illic, addita negatione, magnam lucem adtulit huic loco, παρὰ μίαν ἧτταν καὶ ἔνδοσιν ἢ οὔ, ἀπόλλυται προκοπὴ ἢ σώζεται. Senſus eſt: *Semel victum eſſe et ceſſaſſe aut non, deſtruit quod prefectum eſt vel ſervat*, Vide Arrianum LV, 12.

οϛʹ.

Πρῶτος καὶ ἀναγκαιότατος τόπος ἐν φιλοσοφίᾳ, ὁ τῆς χρήσεως τῶν θεωρημάτων· οἷον, 1 ὁ τοῦ μὴ ψεύδεσθαι. δεύτερος, ὁ τῶν ἀποδείξεων· οἷον, πόθεν οὐ δεῖ ψεύδεσθαι, τρίτος, ὁ αὐτῶν τούτων βεβαιωτικὸς, καὶ διαρθρωτικός. οἷον, πόθεν ὅτι τοῦτο ἀπόδειξις; τί γάρ ἐστιν ἀπόδειξις; τί ἀκολουθία; τί μάχη; τί ἀληθές; τί ψεῦδος; οὐκοῦν ὁ μὲν τρίτος τόπος ἀναγκαῖος διὰ τὸν δεύτερον, ὁ δὲ δεύτερος διὰ τὸν πρῶτον. ὁ δὲ ἀναγκαιότατος, καὶ ὅπου ἀναπαύεσθαι δεῖ, ὁ πρῶτος. ἡμεῖς δὲ ἔμπαλιν ποιοῦμεν. ἐν γὰρ τῷ τρίτῳ τόπῳ διατρίβομεν, 3 καὶ περὶ ἐκεῖνόν ἐστιν ἡμῖν ἡ πᾶσα

CAP. LXXVI.

Primus & maxime neceſſarius in philoſophia locus eſt is, qui agit de uſu decretorum; veluti, de non mentiendo. Alter, qui demonſtrationes tractat; veluti, cur non ſit mentiendum. Tertius, is qui has ipſas confirmat & diſtinguit: veluti, quei fiat ut iſta ſit demonſtratio? quid ſit demonſtratio; quid conſequentia? quid pugna? quid verum? quid falſum? Quare tertius locus neceſſarius eſt propter ſecundum, ſecundus propter primum. Maxime autem neceſſarius eſt, & in quo conquieſcendum ſit, primus. Non verò diverſum facimus. Nam in tertio loco immoramur, in eoque omne ſtudium noſtrum conſumimus: primum autem prorſus

ἀϐυ-

σπουδή· τοῦ δὲ πρώτου παντελῶς ἀμελοῦμεν. τοιγαροῦν ψευδόμεθα μὲν, 4 πῶς δὲ ἀποδείκνυται, ὅτι οὐ δεῖ ψεύδεσθαι, πρόχειρον ἔχομεν.

negligimus. Proinde mentimur quidem, & quomodo tamen demonſtretur non eſſe mentiendum, in promptu habemus.

1 Ὁ τοῦ μὴ ψεύδεσθαι.] Id eſt, *non decipi*; quod aliis verbis ἀπλάνωτον εἶναι ἐν τῷ λόγῳ: apud Diog. Laertium, in Zenone. Non enim de *non mentiendo* (ut hic interpretes, perperam:) vel, *ne quis mentiretur* præcepta continebant iſta Stoicorum dogmata; ſed ne quis *falleretur*; puta, bona pro malis; mala pro bonis, amplectens; in quo fœlicis aut infœlicis vitæ cardo præcipue vertitur. Alio ſenſu, fateor, apud Stobæum, μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφὸν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀληθεύειν. & quæ ibi ſequuntur: quod non mirum, cum eadem vox ψεύδεσθαι & *falli*, & *mentiri* vulgò ſignificet. Et ſane ſi quis iſta ſubtilius rimetur, dicat fortaſſe *non falli*, & *non mentiri*, eodem recidere; quia ſi quis *boni* & *mali* naturam probe perſpectam habet, nullis ille minis, nullis illecebris à vero tum in verbis, tum in factis (πᾶς ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος à cœleſti hæreditate, Apocal. XXII. 15. excluſi:) abducetur. Sed hæc ſubtiliora, an ſublimiora: quæ pauci intelligunt: pauciores, etiam qui ſe veritatis præcones, & duces aliis venditant, obſervant. *Caſaubonus.*

2 Καὶ διαρθρωτικός.] Proba lectio, quam Veneta Trincavelli & Simplicius confirmant. Sed nihilo deterior illa. Naogeorgiani exemplaris, διαρυθμητικός. In quibuſdam editis legi, διαριστικός, falſum eſt, ac plani impoſtoris figmentum. Paulo poſt idem codex pro ἐκεῖνον plurativo numero legit ἐκείνων. Et idem codex fine capitis, ἀποδεικνύναι ὅτι οὐ ψεύδεσθαι.

οζ'.

1 Ἐπὶ παντὸς προχείρου εὐκτέον ταῦτα·

2 Ἄγε δή με, ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ ἡ Πεπρωμένη,
Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος,
Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος, οὐδὲν ἧττον ἕψομαι.

CAP. LXXVII.

In quovis incepto hæc optanda ſunt:

Me, Jupiter, duc, fortis & Neceſſitas,
Quocunque veſtra deſtinatus numine
Sum: nam volens ſequar.
Minus quod ſi velim,
Sequar coactus, improbuſque & impius.

1 Ἐπὶ παντὸς προχείρου.] Ex Simplicio vera lectio fuerit, ἐπὶ παντὸς ἐκ προχείρου. Sed poteſt ferri quod hic eſt, παντὸς προχείρου (quamvis τὸ πρόχειρον eo ſenſu non obvium:) copulentur; cum alio-

alioquin ἔργου aut tale quid quod τοῦ παντὸς reſpondeat, ſubintelligendum ſit. *Caſaubonus.*

Ἄγε δή με.] Aliter ſcribuntur hi verſus.

Ἄγου δέ μ' ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ Πεπρωμένη,
Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος.
Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος, ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος οὐδὲν ἧττον ἕψομαι.

Sed miror, neminem interpretum meminiſſe Senecæ, cuius verba ex epiſtola CVII heic tranſſcribam: *Malus miles eſt, qui imperatorem gemens ſequitur. Quare impigri atque alacres excipiamus imperia, nec deſeramus hunc operis pulcherrimi curſum, cui quidquid patimur, intextum eſt: eſt ſic alloquamur Iovem, cuius gubernaculo moles iſta dirigitur, quemadmodum Cleanthes noſter verſibus diſertiſſimis alloquitur. quos mihi in noſtrum ſermonem mutare permittitur, Ciceronis viri diſertiſſimi exemplo. Si placuerint, boni conſules: ſi diſplicuerint, ſcies me in hoc ſecutum Ciceronis exemplum.*

Duc me parens, celſique dominator poli,
Quocunque placuit. nulla parendi mora eſt:
Aſſum impiger. fac nolle, comitabor gemens:
Malusque patiar, quod pati licuit bono.

οη'.

1 Ὅστις δ' ἀνάγκῃ συγκεχώρηκε καλῶς, Σοφὸς παρ' ἡμῖν, καὶ τὰ θεῖα ἐπίσταται.

CAP. LXXVIII.

Neceſſitati qui probè ſe accommodat, Sapit, eſtque rerum divinarum conſcius.

οθ'.

1 Ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον· Ὦ Κρίτων, εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γινέσθω. ἐμὲ δὲ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ.

CAP. LXXIX.

Sed & tertium illud: *O Crito, ſi Diis ita viſum fuerit, ita fiat. Me autem Anytus & Melitus occidere ſanè poſſunt, lædere verò non poſſunt.*

1 Duo dicta hoc continentur. Prius Socratis eſt, è Critone Platonis deſumptum. Alterum ſumptum eſt ex Socratis Apologia Platonica; ubi de Socratis accuſatoribus Anyto & Melito illud dicitur. *Simplicius.*

Mirum eſt, ſymbolum Epicteti ἀνέχου καὶ ἀπέχου, Suſtine & abſtine, eſſe prætermiſſum. Et Euripideum illud, οἰστέον καὶ ἐλπιστέον. Tolerandum & ſperandum. Mihi vero precatio illi Euripidea valde probatur:

Ὦ ζεῦ πατὴρ τε καὶ σοφὸς κλήζῃ θεὸς
Βλέψον πρὸς ἡμᾶς, καὶ μετάστησον κακῶν·

Quam eleganter convertit vir doctiſſimus Vincentius Obſopœus:

Juppiter alme parens, ſapiens, juſtiſſimus idem
Reſpice nos miſeros, atque medere malis. Wolfius.

Epicteti Enchiridii Finis.

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ,

Τέχνη ἀνθρώπων διορθωτική. ὑποθῆκαι ἃς εἰς ὑπόθεσιν ἑαυτῶν γεγράφασι σπουδαῖοι, καὶ ὠνόμασαν, Ἐγχειρίδιον.

MERICUS CASAUBONUS

primus edidit, vertit, & notas addidit.

LECTORI.

DE hac Enchiridii Paraphraſi quæ dicamus hic in genere, pauca ſuperſunt, præter ea quæ jam dicta ſunt. Antiquam eam eſſe, & ævi melioris, ſuperioribus in Notis obſervata non pauca quæ fidem faciant. Quibus addas certas voces & loquendi genera, πολιτεία· ἐνάρετος πολιτεία· ἀνακείμενοι τῷ θεῷ, &c. proprio quodam veterum Patrum uſu, ad res Chriſtianorum, monachorum præcipue, traducta: ut non uni pridem obſervatum, & nulli in eorum ſcriptis cum cura verſato, non ſatis notum. Dictio ubique pro argumento, ſimplex & pura; tali ævo conveniens. Verbum unum aut alterum fortaſſe, quod ſequioris, aut certe inclinantis ævi videri poſſit: ἡσυχαστής· κονδός. Sed quæ tamen Iuſtiniani ævo, id eſt, ante mille annos, jam nota, & in uſu communi: fortaſſe etiam non uno ante illum ſæculo. De utroque aliquid, in accuratiſſimo, doctiſſimus Meurſius, Gloſſario. Plura olim nobis notata melioris ævi in hac Paraphraſi ex collatione cum aliis ſcriptis veſtigia, quæ jam (chartis amiſſis) non occurrunt. Diligens Lector, cui librorum copia, & pro copia voluntas, hoc ſpecimine incitatus, cætera facile ſupplebit. Cæterum, quod ad me primo miſſum eſt exemplar, ex Sionenſis

Col-

Collegii Londinenſis melioris notæ Manuſcripto libro, quiiſtius argumenti ſcripta plurima continebat, tranſcriptum fuiſſe, literæ ſimul tum miſſæ perhibebant. Iſtud apographum quam emendatum fuerit, non poſſum nunc, quia dudum mihi periit, dicere. Secundum hoc, quod exhibemus certe, multis mendis ſcatebat: quas omnes; aut certe plurimas, ex accuratiore cum Manuſcripto collatione tolli poſſe, confidebam. Quam ad rem, cum amicorum quorundam opera, quia mihi minus erat commodum, uſus eſſem; illi poſt diuturnam explorationem Manuſcriptum in iſto Collegio nullum tale jam reperiri renunciant. Abſit, ut omnino perierit. Inſignis hæc certe, (ſi ita res haberet) cuſtodum incuria, vel perfidia fuerit. Nobis tamen interim hæc expectationis noſtræ fruſtratio permoleſta accidit. Hac igitur ſpe & ope deſtituti, correctis quæ ſatis obvia cuivis & manifeſta; in cæteris, correctiones noſtras & conjecturas in oppoſitis oris appoſuimus: & vix puto locum ullum repertum iri, ex quo non fœliciter, aut probabiliter nos expediverimus. Sciat autem Lector, cum priora aliquot capita Paraphraſeos *parum aut nihil ab* Enchiridio *differant; ne, quod ajunt, in muſtaceo laureolam; libenter feciſſe nos, ut Wolfii, viri doctiſſimi & harum rerum intelligentiſſimi, verſionem retineremus. Ubi res aliter ſuaſit, reddita in pleriſque facti ratione; aliter obſervaſſe.*

ΕΠΙΚΤΗ-

[ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ,]

1 *Τέχνη ἀνθρώπων διορθωτική. ὑποθῆκαι ἃς εἰς ὑπόθεσιν ἑαυτῶν γεγράφασι σπουδαῖοι, καὶ ὠνόμασαν, Ἐγχειρίδιον*

α.

ΤΩ͂Ν ὄντων, τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν· τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἐφ' ἡμῖν μὲν ὑπόληψις, ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις· καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅσα ἡμέτερα ἔργα. οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαὶ, καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅσα οὐχ ἡμέτερα

Cap. II. ἔργα. Καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν εἰσὶ φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαραπόδιστα. τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια.

III. Μέμνησο οὖν ὅτι ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα, ἐλεύθερα οἰηθῇς· καὶ τὰ ἀλλότρια, ἴδια· ἐμποδισθήσῃ, λυπηθήσῃ, ταραχθήσῃ, μέμψῃ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. Ἐὰν δὲ τὰ ἐπί σοι μόνα οἰηθῇς σὰ εἶναι, τὰ δὲ ἀλλότρια, ἀλλότρια· οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐδένα μέμψῃ, οὐκ ἐγκαλέσῃ τινὶ, ἄκων πράξεις οὐδὲν, ἐχθρὸν οὐχ ἕξεις. βλάψαι γάρ σε οὐδεὶς δύναται.

[EPICTETI,

Ars humanæ vitæ emendatrix: Præcepta ſcilicet, quæ ad propriam commonitionem viri graves, & virtute præditi conſcripſere.

I.

RES quædam in poteſtate noſtra ſunt: quædam non ſunt in noſtra poteſtate eſt opinio, appetitio, deſiderium, averſatio; & ut uno complectar verbo, quælibet noſtræ actiones. Noſtri arbitrii non ſunt, corpus, pecunia, gloria, imperia: ad ſummam, ea quæ ipſi non agimus omnia. Ac ea quidem, quæ nobis parent, libera ſunt natura ſua: nec prohiberi ab ullo, nec impediri poſſunt. In quæ autem ipſi jus nullum habemus, ea ſunt infirma, obnoxia ſervituti, obnoxia impedimentis, aliena. Proinde memento, ſi ea quæ natura ſerviunt, libera putaris, & aliena pro tuis habueris; fore ut impediaris, doleas, perturberis, Deum homineſque accuſes. Sin ea ſola tua exiſtimaris quæ tua ſunt; aliena vero quæ ſunt aliena; te nemo coget unquam, nemo te impediet, neminem accuſabis, neminem criminaberis, ages nihil invitus, inimicum non habebis: cum nemo ſit qui nocere tibi poſſit.

1 *Ἐπικτήτου τέχνη ἀνθρ. διορθωτική.*] Hic *Enchiridii* quoque titulus in quibuſdam, ut videtur, libris repertum. Ita enim in editione

Plant.

Plant. An. Dom. 1585. omnium accuratiſſima, exhibetur: [Epicteti *Enchiridium* : hoceſt, pugio. ſive, *Ars humanæ vitæ correctrix.*] Niſi quis viſam Plantino hanc *Paraphraſin*, & inde ſumptum titulum, veriſimilius credat : quod non addo mihi probabile Et nunc venit in mentem, pridem Barthii *Adverſaria*, (ab eo tempore nunquam mihi viſa) volventem, obſervare me, Epictetum profeſſione fuiſſe Chriſtianum, ſatis illum confidenter aſſerere. Præcipiti hoc ille, (ut alia, ni fallor, in iſtis *Adverſariis* haud pauca,) ſine dubio judicio : ſi quidem ſunt illa Epicteti, quæ nos ut Epicteti legimus, & omnis retro ætas eſſe credidit. Dubitet tamen aliquis, an viſa hæc illi fortaſſe *Paraphraſis*, tam temerarii judicii cauſa fuerit. Sed ut ad Plantinianum titulum redeamus : Poteſt etiam, ut à Simplicio ſint iſta verba : Τέχνη ἀνθρ. διορθωτική. Ita enim etiam in illo, ubi de *titulo* agit, reperimus; *εἰς μίαν πάντα τείνει τέχνην, τὴν διορθωτικὴν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.* Aut certe etiam Simplicius in ſuo codice repererit, & inde ſunt iſta.

β'.

Τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι οὐ δεῖ μετρίως κεκινημένον ἅπτεσθαι αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς· τὰ δὲ ὑπερθέσθαι πρὸς τὸ παρὸν, καὶ προηγουμένως ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι. ἐὰν δὲ ταῦτα θέλῃς, καὶ ἄρχειν, καὶ πλουτεῖν· εἰκὸς μὲν μηδὲ τούτων σε τυγχάνειν. πάντως γε μὴν ἐκείνων ἀποτεύξῃ, δι' ὧν μόνων ἐλευθερία καὶ εἰλικρινὴς εὐλάβεια περιγίνεται.

II.

Cum igitur tantas res appetas ſic eas ſuſcipiendas eſſe memento, ut ſis non mediocriter incitatus : atque alia penitus relinquenda, alia in præſentia omittenda cenſeas, & tui ipſius curam tibi primo loco ſuſcipiendam. Quod ſi & illa deſideraris, & magiſtratus etiam atque opes appetieris, poteſt fieri, ut nec illa conſequaris : iis certe omnino excides, per quæ ſola libertas, & vera pietas comparatur.

γ'.

2 Εὐθὺς οὖν παντὶ λογισμῷ φαντασίαν δεικνῦντι τραχεῖαν, μελέτα ἐπιλέγειν, ὅτι φαντασία εἶ, καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον. ἔπειτα δοκίμαζε τοῖς κανόσι τούτοις, πότερον περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν ὁ λογισμὸς, ἢ περὶ

III.

Ad omnem igitur aſperiorem ſpeciem, quam cogitatio tua ſibi fingit, aſſuefacito te, ut in promptu tibi ſit ita continuo ſubjicere: viſum es animi : ſed minime, quod videris, es. Poſtea rem ad has regulas exi-

τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν. καὶ ἐὰν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ὀφθῇ, πρόχειρον εὐθὺς λέγειν, ὅτι οὐδὲν πρὸς ἐμέ. Μέμνησο ὅτι ὀρέξεως μὲν ἐπαγγελία, τυχεῖν οὗ ὀρέγῃ. ἐκκλίσεως δὲ, τὸ μὴ περιπεσεῖν ἐκείνῳ, ὃ ἐκκλίνεις. καὶ ὁ ὀρέξεως μὲν ἀποτυγχάνων, ὀδυνηθήσῃ· ἐκκλίσεως δὲ περιπίπτων, γελασθήσῃ.

ge: Utrum in iis rebus verſetur ea cogitatio [ſeu ſpecies cogitationi tuæ oblata :] noſtræ poteſtati ſubjectis; an vero alienis. Quod ſi in alienis eam verſari percipias, in promptu ſit, illam nihil ad te attinere. Memento [præterea] appetitionis id eſſe propoſitum [ſive eam poſtulationem :] ut conſequaris quod appetis: averſationis autem propoſitum, ne in id incidas, quod averſaris. Porrò, fruſtratus appetitione tua, lugebis: in id incidens, quod averſatus es, rideberis.

2 Εὐθὺς οὖν παντὶ λογισμῷ.] *Enchirid.* Εὐθὺς οὖν παντὶ φαντασίᾳ. In ſequentibus quoque non ſemel eadem mutatio, ubi in Enchiridio, vel φαντασία ut hic; vel διαλογισμοί. Atque ita veteres Chriſtiani paſſim locuti: unde in eorum ſcriptis κατὰ τῶν λογισμῶν varii tractatus, & frequentes excurſiones.

3 Ὀρέξεως μὲν ἀποτ. ὀδυνηθήσῃ - - - γελασθήσῃ.] Epictetus: καὶ ὁ μὲν ὀρέξ. ἀποτ. ἀτυχής. ὁ δὲ ἐκκλ. περιπίπτων, δυστυχής. Fallor, aut hæc veterem redolent εὐλάβειαν, & ἀτυχὴς & δυστυχὴς conſulto conſilio aliter reddita. Hinc etiam quod temporum iſtorum Chriſtiani, Deorum gentilium nominibus in deſignandis hebdomadæ diebus (nec opinor ſine ratione, ut erant illa tempora:) uti, piaculare crediderunt. Quin & propria, ut docet Euſebius, quæ gentiliſmum ſaperent, nomina mutata. Alia nunc ratio; & quæ tum rationabilis εὐλάβεια, nunc ridicula ſuperſtitio fuerit. Sed hæc obiter. Ab eadem mente fortaſſe jam ſupra, Cap. 2. εἰκὸς μὲν pro eo quod in Enchiridio, τυχὸν μέν. Non conſtans tamen hic, quod merito miremur, hæc obſervatio. Eodem ſiquidem capite, τυγχάνειν, &c. & in ſequentibus iterum; ſed & τύχη, & id genus alia non ſemel. Aut igitur alia mutationis hujus ratio; aut ad rem, quam ad verba attentior author noſter, vel incautus iſta præteriit, vel ſemel quid mallet, indicaſſe contentus, labori non adeo neceſſario prudens pepercit. An potius à poſteriore aliquo monacho hæc mutatio, qui (ut multorum mos eſt) pauca tantum, & feſtinanter legit: aut ſi plura, quia tamen ſæpius occurebat, cætera aliis emendanda reliquit;

δ. | IV.

Ἐὰν δὲ μόνα ἐκκλίνῃς τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐπί σοι, οὐδενὶ ὧν ἐκκλίνεις περιπίπτῃ.

Itaque ſi ea ſolum averſare, quæ eorum naturæ, quæ in te ſunt, repugnant;

νόσον δ᾽ ἂν ἐκκλίναι θέλῃς, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν,
Cap. VII ὀδυνηρῶς διάξεις. Αἶρον οὖν τὴν ἔκκλισιν ἀπὸ πάντων τῶν οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν, καὶ μετάθες ἐπὶ τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν· τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄνελε. ἂν γὰρ ὀρέγῃ τῶν οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν τινὸς, ἀποτυγχάνειν ἀνάγκη. τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν ὅσον ὀρέγεσθαι καλὸν, * οὐδὲν οὔπω σοι πάρεστι. μόνον τῷ ὁρμᾷν καὶ ἀφορμᾷν χρῶ κούφως· καὶ μεθ᾽ ὑπεξαιρέσεως, καὶ ἀνειμένως.

in eorum quæ averſaris, nihil incides. At ſi morbum averſari velis, aut mortem, aut paupertatem, ærumnoſus vives. Averſationem igitur ab iis rebus amovebis omnibus, quæ in nobis ſitæ non ſunt: atque in eas transferes, quæ naturæ eorum, quæ noſtri arbitrii ſunt, repugnant. Appetitionem autem hoc tempore prorſus auferto: nam ſi ea, quæ arbitrii noſtri non ſunt, deſideraris; fruſtrari neceſſe erit. Ea vero quæ nobis parent, quatenus rectè poſſint expeti, nondum es aſſecutus. Sed eo tantum utitor animi motu, qui ad res vel perſequendas, vel omittendas; (idque leviter, & cum exceptione, & remiſſe;) ſufficiat.

* Enchir. οὐδέπω σ.

ε΄.

VIII. Ἐφ᾽ ἑκάστου τῶν ψυχαγωγούντων, ἢ χρείαν παρεχόντων, ἢ στεργομένων, μέμνησο λέγειν σὺ σεαυτῷ, ὁποῖόν τι ἐστιν, ἀπὸ τῶν μικροτέρων ἀρξάμενος. ἂν ποτήριον στέργῃς, ὅτι ποτήριον στέργεις. κατεαγέντος γὰρ αὐτοῦ οὐ ταραχθήσῃ. ἂν χύτραν, ὅτι φύσει ἔχουσαν τοῦ κλασθῆναι. ἐὰν ἀδελφὸν ἢ φίλον, ὅτι ἄνθρωπον θνητὸν ἀγαπᾷς. ἀποθανόντος γὰρ αὐτοῦ, οὐ ταραχθήσῃ.

V.

Singulis in rebus quæ vel delectant, vel uſui ſerviunt, vel [naturali amore] diliguntur, memento tibi ſuggerere cujuſmodi [res illæ] ſint, exorſus à minimis. Si poculum diligis, te poculum diligere: ſic erit, ut eo confracto, non animo perturberis. Si ollam, te rem natura facile fragilem diligere. Si fratrem, ſi amicum; hominem, ita à natura comparatum, ut mori ei neceſſe ſit. Ita fiet, ut cum morietur, non perturberis.

Ὅταν

ϛʹ.

IX. Ὅταν ἅπτεσθαί τινος ἔργου μέλλῃς, ὑπομίμνησκε σεαυτὸν ὁποῖόν τί ἐστι τὸ ἔργον. ἐὰν εἰς ἑστίασιν ἀπίῃς, πρόβαλλε σεαυτῷ τὰ γινόμενα ἐν ταῖς ἑστιάσεσι. Τοὺς προτιμοτέρους σου· τοὺς παῤῥησίας πλέον σου μετέχοντας· 4 τοὺς κελεύοντας· τοὺς πολὺ πίνοντας, καὶ λοιδοροῦντας σου τὴν ἐγκράτειαν. τοὺς ἀτάκτως συνδειπνοῦντας. οὕτω γὰρ ἀσφαλέστερον ἅψῃ τοῦ ἔργου. μάλιστα, ἐὰν εὐθὺς ἐπιλέγῃς, ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἑστίασιν θέλω, τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν φυλάττων. καὶ ὡσαύτως ἐφ᾽ ἑκάστου ἔργου. οὕτω γὰρ, ἐάν τι πρὸς ὃ προέθου ἔργον, γένηται ἐμπόδιον, πρόχειρον ἔσται σοι λέγειν, οὐ τοῦτο ἤθελον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν φυλάξαι. οὐ φυλάξω δὲ, ἐὰν ἀγανακτῶ πρὸς τὰ γινόμενα,

VI,

Opus aliquod aggreſſurus ipſe tibi ſubjicito cujuſmodi ſit illud opus. Si ad convivium abeas, ea tibi proponito, quæ fiunt in conviviis. Qui ſint honoratiores, alios: quibus magis eſſe familiaribus liceat: qui provocent [ad bibendi certamen] qui multum bibant, & tuam temperantiam convitiis inceſſant: qui petulanter ſe gerant in menſa: [te ibi reperturum.] Sic tutius rem aggredieris: præcipue ſi mox ipſe tibi dixeris, Ad convivium abeo, ſic animatus, ut meum inſtitutum naturæ congruens conſervem. Eodemque modo in unoquoque negotio. Ita enim ſi quid impedimenti fuerit, quo minus id quod agitabas, perficeretur; in promptu quod dicas; Equidem non hoc ſolum volui, ſed & inſtitutum meum naturæ conſentaneum tueri: Non tuebor autem, ſi quæ fiunt, ægre tulero.

4 Τοὺς κελεύοντας.] An τοὺς κλοπεύοντας: quia, in Epicteto, inter alia τοὺς κλέπτοντας? Et *fures balnearii*, Catullo quoque (ut alios omittam) dicti & notati? Non puto; nec hic opportunum.

ζʹ.

X. Ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ αὐτῶν δόγματα. Οἷον, θάνατος οὐδὲν δεινὸν, ἐπεὶ καὶ τοῖς μάρτυσι δεινὸν ἐφαίνετο. ὅταν οὖν ἐμποδιζόμεθα, μήποτε ἄλλον αἰτιώμεθα, ἀλλ' ἑαυτοὺς, τουτέστι, τὰ ἑαυτῶν δόγματα.

VII.

Homines perturbantur non rebus, ſed iis quas de rebus habent opinionibus. Verbi cauſa: Mors non eſt malum; alioquin & martyribus ita viſum eſſet. Cum igitur impedimur, ne culpemus alios unquam, ſed noſmet ipſos, hoc eſt, noſtras opiniones.

ηʹ.

Ἀπαιδεύτου ἔργον, ἄλλοις ἐγκαλεῖν ἐφ' οἷς πράσσει κακῶς· ἠργμένου παιδεύεσθαι, τὸ ἑαυτῷ. πεπαιδευμένου, μήτε ἄλλῳ, μήτε ἑαυτῷ.

VIII.

Alios accuſare in propria calamitate, hominis eſt in eruditi: ſe ipſum, ejus qui eruditi cæperit: nec ſe, nec alium, eruditi.

θʹ.

XI. Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρίῳ προτερήματι. εἰ τὸ ἱμάτιον ἐπαιρόμενον ἔλεγεν, ὅτι καλόν εἰμι, οἰστὸν ἂν ἦν. σὺ δὲ ὅταν λέγῃ ἐπαιρόμενος, ὅτι ἱμάτιον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐπὶ ἱματίῳ ἐπαίρῃ. τί οὖν ἐστὶ τὸ σὸν, εἰ μὴ χρῆσις φαντασιῶν; ὥστε ὅταν χρῆσιν φαντασιῶν κατὰ φύσιν ἔχεις, τότε μόνον ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν σεμνύνῃ.

IX.

Nulla aliena præſtantia efferaris animo Si veſtis ſemet jactans diceret: *Sum pulchra*; ferendum eſſet. Tu autem, cum de veſte pulchra gloriaris, ſcito te de veſte gloriari Quid igitur eſt tuum? Uſus viſorum: [ſive, extrinſecus oblatarum ſpecierum quæ mentem movent] Cum igitur in uſu viſorum ita te geres, quemadmodum natura poſtulat, tum de bono[quod tuum eſt:] gloriari poſſe te, credito.

ιʹ.

XII. Ὥσπερ ἐν πλοίῳ, τοῦ πλοίου καθορμισθέντος,

X.

Quemadmodum in navigatione, ſubducto na-

ἂν

ἂν ἐξέλθοις ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν πάρεργόν ἐστιν 5 κοχλίδιας ἀναλέξασθαι ἢ * ψίμαδας συνάξαι, τετάσθαι δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν πρὸς τὸ πλοῖον, καὶ συνεχῶς ἐπιστρέψασθαι μήποτε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, καὶ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφέντα δραμεῖν, ἵνα μὴ δεδεμένος βληθῇς ὡς τὰ πρόβατα. οὕτως καὶ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, ἐὰν δίδωνται ἀδελφοί, ἢ φίλοι, ἢ συγγενεῖς, ἢ οἴκημα, οὐδὲν κωλύει. Ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, τρέχων ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀφῆς ἐκείνους, μηδὲ ἐπιστρεφόμενος. ἐὰν δὲ γέρων ᾖς, 6 μηδέποτε ἀπαλλαγῆς τοῦ πλοίου. μήποτε καλούμενος ἐλλίπῃς, καὶ δεδεμένος βληθῇς. ὁ γὰρ ἑκὼν μὴ ἑπόμενος, ἀνάγκῃ τοῦτο πείσεται.

vigio, ſi aquatum exieris, nihil vetat, in tranſitu quaſi, etiam cochleolas legere, aut umbiliculos colligere: animo autem in navigium intento eſſe oportet; & oculos eo ſemper referre; ne ſorte gubernator vocet, ac tum omnia illa relinquere, ne vinctus tanquam oves, in navim conjiciaris: Sic & in vita pariter, ſi pro cochleola, aut umbiliculo, fratres aut amici dentur, aut propinqui, aut domus nulla invidia eſt. At ſi gubernator vocarit, currens, relictis iſtis omnibus, ad navim redibis, neque reſpicies. Quod ſi ſenex es, à nave non omnino recedes, ne quando vocatus, vires [in via] tuæ deficiant, & vinctus conjiciaris. Quiſquis enim non volens & libens ſequitur, hoc illum pati neceſſe eſt.

* γρ. ψεκάδας.

5 Κοχλίδιας ἀναλέξασθαι.] Cic. De Orat. lib. 2. *Non audeo dicere de talibus viris; ſed tamen ita ſolet narrare Scævola, conchas eos & umbilicos ad Cajetam & ad Laurentum legere conſuiſſe.* &c.

6. Μηδέποτε ἀπαλλ. τοῦ πλοίου. [Melius hoc, quam ut in *Enchiridio*, ἀπαλλ. ποτὲ τοῦ πλοίου μακράν. Sed nec Simplicius iſtud μακρὰν agnoſcit.

ια΄.

III. Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα ὡς σὺ θέλεις γίνεσθαι· ἀλλὰ μᾶλλον θέλε αὐτὰ γίνεσθαι, ὡς γίνονται, καὶ ἀλύπως διάξεις.

XI.

Ne poſtules ea quæ fiunt, arbitratu tuo fieri; ſed potius ita quæque fieri velis, ut fiunt; & nunquam dolebis.

ιβ'.

Νόσος, σώματός ἐστιν ἐμπόδιον· ψυχῆς δ' οὔ, ἐὰν μὴ σὺ θέλῃς. χώλωσις, σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον· ψυχῆς δ' οὔ. καὶ τοῦτο ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἐμπιπτόντων ἐπίλεγε. Εὑρήσεις γὰρ ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, σὸν δ' οὔ.

XII.

Morbus, corporis impedimentum, non animi, niſi ipſe velis. Claudicatio, pedis impedimentum eſt, animi non item. Et hoc, ut quæque res accidit, ſubjice tibi: invenies eas alterius cujuſpiam rei impedimentum eſſe, non tui, [qui non corpus; ſed animus es.]

ιγ'.

Ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἐμπιπτόντων πειρασμῶν, ζήτει τὴν δύναμιν ἣν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ. φυσικὰς γὰρ δυνάμεις ἡμῖν ὁ θεὸς ἐχαρίσατο νικητὰς τῶν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ προβαλλομένων. ἐὰν γυναικὸς πρόσωπον πειράσῃ σε, εὑρήσεις δύναμιν, τὴν ἐγκράτειαν. Ἐὰν πόνος προσφέρηται, εὑρήσεις τὴν καρτερίαν. ἐὰν λοιδορία, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν. καὶ οὕτως ἐθιζόμενόν σε, οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

XIII.

Quæcunque tentatio [ſive aſſlictio] tibi contigerit; diſpice quam facultatem habeas ad [rectum] ejus uſum. Naturales enim facultates Deus nobis largitus eſt, omnium quæ inimicus (Diab.) ad nos tentandos objicit, debellatrices. Si vultus [formoſæ] mulieris te irritat, præſto eſt continentia, quam [ad remedium] adhibeas. Si dolor, tolerantia: ſi convicium, patientia. Atque ita ſi aſſueveris, non abripient te opiniones: [ſeu, rerum ſpecies extrinſecus oblatæ.]

ιδ'.

Ἐπὶ μηδενὸς εἴπῃς, ὅτι ἀπώλεσα, ἀλλ' ὅτι ἀποδέδωκα. ὁ ἀδελφὸς ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. κλῆμα ἀφῃρέθη; οὐκοῦν καὶ τοῦ-

XIV.

Nunquam te quicquam perdidiſſe dicito, ſed reddidiſſe. Frater mortuus eſt? redditus eſt. Res eſt erepta? Utique & illa red-

το

το ἀποδοθῇ· ἀλλ' ἀγανακτεῖς, ὅτι κακὸς ὁ ἀφελόμενος. τί δέ σοι μέλει, διὰ τινός σε ὁ δοὺς ἀπῄτησεν; οὕτω παιδευθεὶς ὁ Ἰὼβ ἔλεγεν. Ὁ κύριος ἔδωκεν, ὁ κύριος ἀφείλατο. ἄδικον, φησὶν, ἀντιμάχεσθαι τῷ λαβεῖν βουλομένῳ, ὃ δέδωκε, καὶ τὸ πρέπον ἐννοῶν. ὡς τῷ κυρίῳ, φησὶν, ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο. Εἰ γὰρ ἀληθῶς ὁρίζῃ κύριον εἶναι, τὸν τοῦτο κελεύσαντα, φέρε τοῦ δὲ πράως τὸ βούλημα. οὕτως γὰρ νόμος δούλου πρὸς δεσπότην ἀγαθόν. μέχρι μέντοι οὔπω ἀποδίδοται, οὕτως αὐτῶν φρόντιζε ὡς ἀλλοτρίων, ϵ ὡς τοῦ πανδοχείου οἱ παριόντες.

dita eſt. Sed indignaris, quod improbus ille, qui eripuit. Quid id tua refert, per quem ſuum repetat, qui tibi dedit. Ita doctus [vel, inſtructus] Job dixit: *Dominus dedit: Dominus abſtulit.* Injuſtum eſt, inquit, quod dederat repetenti, reſiſtere. Et re bene penſitata: *Sicut Domino placuit*, inquit, *ita factum eſt.* Si enim recte ſtatuit illum *Dominum* ſuum eſſe, qui ita juſſit: quod illi, cumq; placitum eſt, æquo animo ferendum eſt. Ea enim lex [ſeu conſuetudo] ſervorum eſt erga bonos *dominos* [ſive, heros.] Cæterum, quamdiu ille conceſſerit, tanquam alienum id curato, ut viatores hoſpitium.

ιέ.

XVI. Εἰ προκόψαι θέλεις, ἄφες τοὺς τοιούτους λογισμοὺς, ἐὰν ἀμελήσω τῶν ἐμαυτοῦ, οὐκ ἕξω διατροφάς· ἐὰν μὴ κτήσωμαι παῖδα, οὐκ ἕξω τὸν ὑπηρετούμενον. κρεῖττον γάρ ἐστι λιμῷ ἀποθανεῖν ἄλυπον καὶ ἄφοβον, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις ταρασσόμενον. κρεῖσσον δὲ καὶ ἑαυτῷ δουλεύειν, ἢ ἀσχολεῖσθαι περὶ τὰ τοῦ παιδὸς ἁμαρτήματα, καὶ ἀμελοῦντα τῶν ἑαυτοῦ.

XV.

SI quid proficere te ſtudes, iſtiuſmodi cogitationes miſſas facito: Si res meas neglexero, non erit unde vivam. Niſi famulum mihi comparavero, deerit mihi qui miniſtret. Præſtat enim perire fame, timoris ac moleſtiæ expertem, quam copiis omnium rerum circumfluentem, animo vivere perturbato. Et præſtat ſibi propria opera miniſtrare, quam occupatum in corrigendis famuli peccatis, propria negligere.

ιϛ'.

XVII. Ἀλλὰ κλίνασθαι θέλεις, καὶ οἷός τε μακροθυμεῖν. ἄρξαι ἀπὸ τῶν σμικροτέρων. ἐκχύνεται τὸ ἔλαιον· κλέπτεται τὸ οἰνάριον· οἱ ἄρτοι ἀπολλύνται. Ἐπίλεγε σεαυτῷ· τοσούτου πωλεῖται ἀπάθεια. τοσούτου ἀταραξία πιπράσκεται. προῖκα δὲ οὐδὲν περιγίνεται. ὅταν δὲ καλῇς τὸν παῖδα, ἐνθυμοῦ ὅτι δύναται μὴ ὑπακοῦσαι, καὶ ὑπακούσας, μηδὲν ποιῆσαι ὧν σὺ θέλῃς. ἀλλὰ μὴν μὴ οὕτως ἔσται αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ, τό σε ταράττεσθαι. Ἀλλ' ἐπιστρέψαι προαιρεῖς, ἵνα δὴ βελτίων γίνηται. πρῶτον μὲν περίβλεψαι, μὴ τὴν σεαυτοῦ δοκὸν οὐ κατανοεῖς. Εἰ δὲ ȣ τούτων ἀπήλλαξαι, οὕτω πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν μετέρχου, ὡς ἰατρὸς πρὸς τὸ τραῦμα. οὐ γὰρ χολᾷ ὁ ἰατρὸς, ὅτι τραῦμα ἢ πάθος τις ἔχει· ἀλλὰ θεραπεῦσαι τὸ γεγονὸς σκοπεῖ. καὶ γοῦν τις σοφὸς ἁμαρτήσαντι τῷ παιδὶ, ἔδαρον ἄν σε, εἶπεν, εἰ μὴ ἐχόλωσα.

XVI.

Sed comparare tamen ſtat tibi ſententia, & patientiam, quanta opus eſt, ſuperare tibi confidis. A parvis igitur auſpicare. Oleum effunditur: Villum ſurripitur: Panes corrumpuntur: Subjice tibi: Tanti vænit tranquillitas, tanti conſtantia; gratis autem nihil acquiritur. Cum autem vocas famulum, fieri poſſe cogita, ut non audierit: aut ſi audierit, eorum tamen quæ juſſeris, nihil egerit. Neque vero ei tam bene ſit, ut tui perturbandi, quando voluerit, habeat ille poteſtatem. Sed id eo fit, inquis, quia corrigere illum & emendare, tibi proponis. Hoc igitur inprimis ſedulo cave, ne *propriam trabem* non intelligas. Quod ſi ab illa liber es, ita tamen ad correctionem procede, ut medicus ad vulnus curandum. Non enim medicus iraſcitur, quod vulnere quis, aut alio quovis morbo laboret: ſed id agit, ut id quod affectum eſt, ſanet. Unde etiam, quod ſapiens quidam ſervo: qui flagitii quid perpetraverat: *Flagris*, inquit, *cecidiſſem te, niſi iratus eſſem.*

7 Ἀμελοῦντα τοῦ ἑαυτοῦ.] Epict. cap. 16. Κρεῖττον δὲ τὸν παῖδα κακὸν εἶναι, ἤ σε κακοδαίμονα· quod reprehenſioni eſt obnoxium, niſi

κακο-

κακοδαίμων idem valeat hic, ac *κακὸς*· quod minus aptum cohærentiæ. Neſcio tamen an ideo mutatum in *Paraphraſi*, ut minus invidioſa eſſet ſententia: an vox *κακοδαίμων* (ut *δυςυχὴς* & *ἀτυχὴς* antea) tantum vitata.

1 Εἰ δὲ τούτων.] Apographum habebat *τούτων*· quod nos *τούτων* (id eſt, *τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων*) fecimus.

ιζ΄.

XVIII. Εἰ προκόψαι θέλεις, ὑπόμεινον ἕνεκα τῶν ἐκτὸς ἄνους δόξαι, καὶ ἠλίθιος· μηδὲν παρ' αὐτοῖς βούλου δοκεῖν ἐπίστασθαι. κἂν δόξῃς τισὶν εἶναί τι, ἀπίστει σεαυτῷ. ἴσθι γὰρ ὅτι οὐ ῥᾴδιον καὶ τὴν προαίρεσιν τὴν σὴν κατὰ φύσιν φυλάξαι, καὶ τοῖς ἐκτὸς ἀρέσκειν. ἀλλ' ἀνάγκη θάτερον ἐπιμελούμενον, τοῦ ἑτέρου ἀμελῆσαι.

XVII.

SI quid proficere vis, ne recuſa quo minus ab extraneis [qui tuæ diſciplinæ ſunt exſortes] amens & fatuus habearis. Ne quid ſcire videri velis apud tales; & ſi quid ſcire aliquibus videaris; ipſe tamen tibi diffidito. Scito enim facile non eſſe inſtitutum tuum in eo ſtatu qui ſit naturæ conſentaneus conſervare, & vulgo placere: Sed aliter fieri non poſſe, quin is qui alterum curet, alterum negligat.

ιη΄.

XIX. Ἐὰν τοὺς ἀγαπῶντάς σε καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τὰ παιδία θέλῃς πάντοτε ζῆν, καὶ εὖ πράττειν· τὰ μὴ ἐπὶ σοὶ * θέλῃς εἶναι, καὶ ἀνάγκη, μὴ οὕτω γινομένων, λυπεῖσθαι· καὶ αἰτιᾶσθαι τὴν τοῦ παντὸς διοίκησιν. Ἐὰν δὲ καὶ τὸ παιδίον θέλῃς μὴ ἁμαρτῆσαι, ἠλίθιον τι ἐπιθυμεῖς. θέλεις γὰρ καὶ τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν, ἀλλ' ἄλλο τι.

XVIII.

SI id ſtudes, ut qui te diligunt, & fratres & nati ſemper vivant, & valeant, (vel floreant:) quæ tui non ſunt arbitrii, optas; cui neceſſario conſequens, ut cum aliter quam optabas, accidet, dolore afficiaris, & providentiam Univerſi gubernatricem accuſes. Quod ſi etiam puerum tuum delinquere non vis, optas quod optare palam ſtultum eſt. Improbitatem enim aliud, quam improbitatem eſſe poſtulas: [quod quid eſt aliud, quam rerum naturam pervertere velle?]

* Epict. ἐπὶ σοι· iterato.

6 Τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν·] Ipſiſſima ſunt Epicteti verba, c. 19. quorum tamen fortaſſe ſenſus non cuilibet obvius, nec Simplicii ἐξήγησις hic multum juvat. Nos igitur hoc agamus. Τὴν κακίαν, dices, μὴ εἶναι κακίαν· id eſt, τοὺς κακοὺς μὴ ἁμαρτάνειν. Hoc quidem ridiculum eſt, & ἀσύστατον. Sed opponet aliquis: Imò, non τοὺς κακοὺς μὴ ἁμαρτάνειν; ſed iſtum non eſſe κακόν. Regerent Stoici: Ergo id poſtulas, vel omnino non eſſe κακούς. quod contra (ut multis illi diſputant; ſed multum refragante Plutarcho:) ordinem Univerſi: vel, ut ut alii ſint, ſervos tamen univerſim nullos tales eſſe: quod quam ridiculum ſit, quis non videt, cum ſervi, quod ut plurimum ἀπαίδευτοι ſint & ἀκόλαστοι (id eſt, nulla ſeverioris educationis diſciplina culti & ſubacti: quæ *filiorum* & *ſervorum* præcipua differentia: ut Seneca, aliique pluribus:) improbitati maxime ſint obnoxii; vel denique tuos ſaltem non eſſe malos; quod ut Antoninus alicubi veriſſime, palam ἀγνῶμον eſt, & τυραννικόν. Supereſt igitur, ut qui ſervos non eſſe malos poſtulet; aut qui ſuos tales eſſe indignatur; τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν poſtulet: quod ſtultum & ridiculum eſt. Ter. in Ad *Syrus, ut captus eſt ſervorum, non malus, neque iners.* ubi Donat. *quia ſervum evenire bonum, non ratio eſt, aut natura, ſed caſus eſt, utpote in re rariſſima.*

ιθ'.

Ἐὰν θέλῃς ὀρεγόμενος μὴ ἀποτυγχάνειν, τούτων ἐφίε καὶ ταῦτα θέλε, ἃ δύνασαι, καὶ ἃ ἐπί σοι.

XIX.

SI in appetitione fruſtrari non vis, fac ut ea proſequaris & velis, quæ in tua ſunt poteſtate, & ab arbitrio pendent tuo.

κ'.

XI. Κύριος ἑκάστου ἐστὶν, ὁ τῶν ὑπ' ἐκείνου θελομένων, ἢ μὴ θελομένων, ἔχων τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ περιποιήσασθαι, ἢ ἀφελέσθαι. ὅστις οὖν ἐλεύθερος εἶναι βούλεται, μήτε θελέτω, μήτε φευγέτω τι τῶν ἐπ' ἄλλοις. Εἰ δὲ μὴ, δουλεύειν ἀνάγκη.

XX.

Cujuſque dominus is eſt, qui rerum ab ipſo expetitarum aut non expetitarum, vel præbendi, vel eripiendi, poteſtatem habet. Quiſquis igitur liber eſſe vult, det operam opportet, ne quicquam eorum cupiat, aut averſetur, quæ penes alios ſunt Sin minus, ſervire neceſſe erit.

κα'

Ὡς ἐν συμποσίῳ, οὕτω δεῖ ἀναστρέφεσθαι ἐν τῷ βίῳ. γέγονέ τι κατὰ σε; ἐκτείνας τὴν χεῖρα, κοσμίως μετάλαβε. παρέρχεται; μὴ κατάτρεχε. οὔπω ἥκει; μὴ ἐπίβαλλε πόῤῥω τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ περίμενον ἄχρις οὗ ἔλθῃ κατά σε. οὕτω πρὸς φίλους ἔσω, οὕτω πρὸς τιμὴν, οὕτω πρὸς ἀρχὰς, οὕτω πρὸς τὰς χρείας· ‡ καὶ ἔσῃ ποτὲ ἄξιος συμπότης Χριστοῦ βασιλείας. Εἰ δὲ καὶ παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς, οὐ μόνον συμπότης, ἀλλὰ καὶ συγκληρονόμος ἀναδειχθήσῃ.

‡ Luc. 22.23.

XXI.

Ut in convivio, ſic in vita verſari te oportet. Si quid circumferendo ad te pervenerit, porrecta manu, partem modeſte capito. Tranſit? noli curſu proſequi. Nondum venit? Ne longe appetitum tendito, ſed expecta dum ad te perventum fuerit. Sic erga amicos, ſic erga honores, ſic erga magiſtratus, ſic erga illa quæ commodum uſum præbent, affectus; dignus eris regni Chriſti conviva At vero ſi etiam oblata recuſaveris; non conviva tantum, ſed regni conſors renuntiaberis.

κβ'.

Ὅταν κλαίοντα ἴδῃς τινὰ ἐπὶ πένθει, ἢ ἀποδημοῦντος τέκνου, ἢ ἀπολωλεκότα χρήματα, πρόσεχε, μὴ ἡ φαντασία σε συναρπάσῃ, καὶ νομίσῃς αὐτὸν ἐν κακοῖς εἶναι. ἔστω δὲ πρόχειρον ἐπιλέγειν σεαυτῷ, ὅτι, οὐ τὸ γεγονὸς αὐτὸ φύσει κακὸν, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως θλίβεται· ἰδοὺ γὰρ, ἄλλους οὐ θλίβει. ἀλλὰ τὸ δόγμα αὐτοῦ τὸ περὶ τούτων, ὡς κακῶν ὄντων, τοῦτο αὐτὸν ἀνιᾷ. μὴ ὀκνήσῃς μέντοι καὶ παραμυθήσασθαι, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν βοηθῆσαι.

XXII.

Cum ejulantem quenquam videbis, vel ob mortem [chariſſimorum: vel peregre profecto filio, vel rebus amiſſis: cave ne te viſum illud abripiat, ut cum in malis verſari exiſtimes: ſed in promptu tibi ſit; quod ipſe tibi mox ſubjicias: Non iſtud quod accidit ipſum, vere malum, & inde hic luctus. (Ecce enim, non omnes quibus iſta accidunt, ita lugent:) Sed concepta ipſius de rebus iſtis tanquam bonis, opinio; hoc utique eſt quod illum angit. Ne tibi tamen grave ſit [aut faſtidioſum,] tum conſolari; tum, quantum in te, ſuccurrere.

κγ'.

Τὴν τάξιν φυλάττειν σε χρή, εἰς ἣν σε ἔταξεν ὁ Θεός· ἂν ἐν μικροῖς, μικρόν· ἐὰν ἐν προβεβηκόσιν, ἐὰν πτωχὸν ἠβουλήθη εἶναι, ἵνα τοῦτο γενναίως ἐνέγκῃς, ἂν χωλὸν, ἂν ἰδιώτην, ἂν κληρικόν. σὸν γὰρ τοῦτό ἐστι, τὸ δοθέν σοι παρὰ Θεοῦ καλῶς μετελθεῖν. δοῦναι δὲ αὐτὸ, τοῦ Θεοῦ.

XXIII.

ORdinem oportet eum te conſervare, cui te Deus aſſignavit: ut in parvis rebus, parvum te geras: [in magnis, magnum.] Si in dignitate: ſi mendicus; ut generoſe defungaris: ſi claudus: ſi privatus: ſi clericus denique. Hoc enim tuum eſt, bene obire, quod à Deo cunque tibi aſſignatum eſt: aſſignare autem, Dei eſt.

κδ'.

Ὄναρ τεταραγμένον ἐὰν σοι ἐπιστῇ, διάκρινε παρὰ σεαυτῷ, καὶ λέγε· οὐδέν μοι κακὸν οὐδαμόθεν σημαίνεται, ἀλλὰ τῷ σώματί μου, ἢ τῇ δοκούσῃ δόξῃ, ἢ τοῖς ἐκτός. ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνεται, ἐὰν ἐθέλω. ὅτι γὰρ ἂν συμβῇ, ἐπ' ἐμοί ἐστι διὰ τῆς ὑπομονῆς, καὶ εὐχαριστίας εὐοδωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

XXIV.

SOmnium ſomniare tibi contigit turbulentum [& quod animum tuum anxium habet.] Dijudica tecum, & effare: Mihi nihil ipſi mali ullo modo portenditur: ſed aut corpuſculo meo, aut dignitati [ut vulgò loquuntur: aut ſi quid aliud externum,] & extra me poſitum eſt.] Mihi verò omnia fauſta portenduntur, ſi ipſe voluero. Utique cum in me ſit, ſi quid tale contingat, per patientiam & gratiarum actionem fructum ex eo capere.

κε'.

Ἀόργητος εἶναι δυνήσῃ, ἐὰν μηδενὸς ἅρξῃ, οὗ ἐπί σοι τὸ νικᾶν οὐκ ἐστί.

XXV.

IRæ nullus erit unquam locus, ſi nihil unquam aggredieris, quod ſupra vires tuas ſit.

κς'.

Ὅρα μήποτε ἰδών τινα προτιμώμενον, ἢ μέγα δυνάμενον, ἢ νομιζόμενον εὐδοκιμεῖν, μακαρίσῃς μὲν ἐκεῖνον συναρπασθείς. ταλανίσῃς δὲ σεαυτόν. ἐάν τε γὰρ διὰ τῶν ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ ταῦτα αὐτῷ συμβαίνῃ, ἀφθόνως δύνασαι τῶν ἴσων τυχεῖν. Εἰ δὲ παρὰ φύσιν τρεπομένης τῆς προαιρέσεως, τί πρὸς σε, τὸν κατὰ φύσιν βουλόμενον τὴν σὴν προαίρεσιν φυλάξαι; οὔτε γὰρ ἄρχων, ἢ πλούσιος προσεδόκεις γίνεσθαι, ἀλλ' ἐλεύθερος, καὶ μόνον 10 Θεῷ ἀνακεῖσθαι. μία δὲ ὁδὸς πρὸς τοῦτο, καταφρόνησις πάντων τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

XXVI.

Cum aliquem vides tibi prælatum; aut potentia præcellentem; aut (apud vulgus) virtutis opinione magis celebrem: cave ne opinione ſubita abreptus, beatum illum prædices; te verò infælicem. Si hæc enim per ea quæ ſunt in noſtra cujuſque poteſtate bona illi contigerunt, ſine invidia potes [cum voles] eadem adipiſci. Si verò præpoſtero, & contrario naturæ inſtituto; quid hoc ad te, cui inſtitutum tuum naturæ tuæ conſentaneum præſtare, ſumma votorum eſt. Non enim id tibi proponebas, ut magiſtratum gereres; ut dives evaderes: ſed ut liber, & Deo ſoli addictus, & mancipatus. Ad eam autem rem via unica eſt, eorum quæ in poteſtate noſtra non ſunt omnium contemptio.

10 Θεῷ ἀνακεῖσθαι.] Docent viri doctiſſimi τοὺς Θεῷ ἀνακειμένους à Chryſoſtomo nuncupari viros *Deo devotos & ſacratos*. Imò, *monachos & anachoretas*: (τοὺς τὰς ἐρήμους κατειληφότας μοναχοὺς:) ſignate hoc elogio ab illo notatos, eſt in illo reperire. Sed non Chriſtiani primi ita locuti ſunt. Apud Euripidem Pentheus, jam ἔνθεος, & numine plenus, Bacchum alloquitur: σοὶ γὰρ ἀνακείμεσθα δή, Inſignis Origenis contra Celſum locus. ubi tum de gentilibus, tum Judæis una eademque periodo uſurpatur. Εἶτα, πανταχοῦ μὲν, ἢ πολλαχοῦ δυνάμεις ἐγίγνοντο· ὡς καὶ αὐτοὶ ἐν τοῖς ἑξῆς παρατίθεται ἀσκληπιὸν εὐεργετοῦντα, καὶ τὰ μέλλοντα προλέγοντα ὅλαις πόλεσιν ἀνακειμέναις αὐτῷ ----- παρὰ δὲ μόνοις Ἰουδαίοις, φάσκουσιν ἀνακεῖσθαι τῷ τῶν ὅλων Θεῷ, οὐδὲν ἦν σημεῖον, &c. Poſtrema hæc, per ſe alioquin ſatis plana, obſcure expreſſit interpres Latinus. Sed hoc parum eſt, præ ut alia ſunt in iſta verſione plurima dudum nobis obſervata. τοῦ πονηροῦ κόμματος.

κζ'.

Γίνωσκε ὅτι οὐχ ὁ λοιδορῶν, ἢ τύπτων ὑβρίζει, ἀλλὰ τὸ δόγμα περὶ τούτων, ὡς ὑβριζόντων. ἀμέλει, ἑαυτοῖς ταῦτα λέγοντες, οὐκ ἀλγοῦμεν. ὅταν οὖν λέγοντός περί σου τινὸς ἐρεθισθῇς, ἴσθι ὅτι ὑπόληψίς ἠρέθισέ σε, καὶ οὐ [11] τὸ συναρπασθῆναι. ἂν γὰρ ἅπαξ χρόνου καὶ εἰς τοῦτ' ἦν, ῥᾷον κρατήσεις σεαυτοῦ.

XXVII.

PRo certo habe non eum qui convitietur aut verberet, auctorem eſſe contumeliæ: ſed opinionem de iis, tanquam contumelioſis conceptam. Enimvero hæc eadem ipſi nobis ingerentes, non dolemus. Quandocunque igitur verbis alicujus irritatus es, noris te ab opinione tua irritatum eſſe; & operam da, ne tibi unquam contingat occupari. Nam ſi ſemel tempus ad hoc quoque tibi ſuppetat, facilius te continebis: [vel, *ipſe tibi temperabis.*]

11 Καὶ τὸ συναρπασθῆναι. Ἂν γὰρ ἅπ.] Nihil factu facilius, quam iſta ex *Enchiridio* ſupplere & reſtituere. Suſpicor tamen hanc lacunam in antiquis jam olim codicibus repertam, à poſterioribus ſcribis, & imperitis monachis non obſervatam fuiſſe: atque ita verba imperfecta, paucis immutatis, ab illis temere conjuncta, ut τὸ συναρπασθῆναι, ad violentam aliquam, per vim, corporis raptationem, aut correptionem, referretur. Pro, χρόνου, χρόνος in hanc ſententiam verior lectio fuerit. Sed ægrotorum ſomnia piget ultra perſequi. Tanti tamen erat ſemel hoc monuiſſe, quia non uno fortaſſe loco fraudi fuit huic antiquæ *Paraphraſi* recentiorum monachorum ignorantia, quibus *Epicteti*, (nedum hujus *Enchiridii*:) ne fando quidem nomen auditum. Favet tamen aliquatenus huic delirio verbum τύπτων initio capitis: quod & Simplicius agnoſcit.

κη'.

Θάνατος, καὶ δίωξις καὶ πάντα τὰ φαινόμενα δεινὰ, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν, καὶ οὐδὲν οὐδέποτε ἀνάξιόν σου ἐνθυμήσεις, οὐδ' ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός.

XXVIII.

MOrs & perſecutio, & quæcunque acerba & gravia vulgo credita, ob oculos tibi quotidie verſentur. Sic, neque te indignum quicquam cogitabis unquam; nec impenſe ſe cupies quicquam.

κθ'.

Εἰ τῆς ἐναρέτου πολιτείας ἐπιθυμεῖς, παρασκεύαζου ὡς καταγελασθησόμενος, ὡς καταμωκησομένων σου πολλῶν, ὡς ἐρούντων, ὅτι ἄφνω ἀναχωρητὴς ἡμῖν ἐπανελήλυθας· καὶ πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀφρύς; σὺ δὲ ὀφρῦν μὲν μὴ ἔχε. τῶν δὲ βελτίστων σοι φαινομένων, οὕτως ἔχου, ὡς ὑπὸ θεοῦ τεταγμένος εἰς ταύτην τὴν χώραν, ἐν ᾗ ἕστηκας. μέμνησο, ὅτι ἐὰν μὲν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ πρότερον καταγελῶντες ὕστερον θαυμάσονται. Ἐὰν δὲ ἡττηθῇς αὐτῶν, διπλοῦν προσλήψῃ τὸν καταγέλωτα.

XXIX.

Si vitam auſteriorem & ſolitariam amplectaris; ſic para te, ut qui mox expectes fore, ut deridearis: ut multi te ſubſannent: ut dicant te ſubitò *anachoretam* extitiſſe: ut dicant; *Unde nobis hoc ſupercilium? hæc auſteritas?* Tu verò auſterus ne ſis: ea verò quæ optima tibi videntur [ad veram fælicitatem] ſic retine, ut qui ſis à Deo, in ea ſtatione, quam obtines, collocatus. Cæterum, memento te, ſi in eodem ſtatu permanſeris, iis admirationi fore, qui te prius deriſerunt. Si verò ſuccubueris illis, duplo te magis deridendum propinabis.

λ'.

Ἐάν ποτε συγκατατεθῇς λογισμῷ πείθοντί σε ἀρέσαι τινὶ, ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὴν ἔνστασιν. ἀρκοῦ οὖν τῷ εἶναι ἐν παντὶ τῶν τῷ θεῷ μόνῳ ἀνακειμένων. Εἰ δὲ δοκεῖν βούλει, σεαυτῷ φαίνου, καὶ ἱκανὸν ἔσται τοῦτο.

XXX.

Si quando acciderit, ut cogitationi quæ ſtudium cuiquam placendi tibi commendabat, aſſenſum præbueris; de ſtatione tua dejectum eſſe te noris. In omni loco igitur, & occaſione illud tibi ſatis ſit, te ex eorum numero eſſe, qui Deo ſoli addicti & conſecrati vivunt. Quod ſi talis etiam videri cupis, tibi ipſi videaris, & hoc ſufficiet.

λά.

Οὗτοί σε οἱ λογισμοὶ μὴ θλιβέτωσαν. ἄτιμος ἐγὼ διαβιώσομαι, καὶ οὐδεὶς οὐδαμοῦ. ἐπίλεγε δὲ μᾶλλον σεαυτῷ. μή τι οὖν ἐμὸν ἔργον ἐστὶ τιμηθῆναι, ἢ πρὸς ἄλλον ἐπὶ χειροτονίαν ἐλθεῖν, ἢ πρῶτον παραληφθῆναι εἰς τὰ συνέδρια; πῶς οὖν ἔτι τοῦτο λογίζομαι ἀτιμίαν; πῶς δὲ καὶ οὐδεὶς οὐδαμοῦ; ὃν ἐν μόνοις δεῖ με εἶναι τοῖς ἐπ' ἐμοί, ἐν οἷς ἔξεστί μοι πολλοῦ εἶναι ἀξίῳ; εἰ δὲ * ὑποβάλλῃ, ὅτι καλὸν τοῖς φίλοις βοηθῆσαι, ἐπίπληξον αὐτῷ λέγων· τί λέγεις τὸ βοηθῆσαι; ἵνα ἔχωσι παρ' ἐμοῦ χρήματα; ἢ ἵνα λαμπροὺς αὐτοὺς ποιήσω παρὰ τοῖς πολλοῖς; τίς οὖν μοι εἶπεν, ὅτι ταῦτα τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστιν, οὐχὶ δὲ ἀλλότρια; τίς δὲ δοῦναι δύναται ἑτέρῳ, ἃ μὴ ἔχει αὐτός; ἀλλ' ἐρεῖ σοι ὁ λογισμός· κτῆσαι, ἵνα αὐτοῖς μεταδῷς· λέγε δὲ τοῦτο σύ· εἰ δύναμαι κτήσασθαι τηρῶν ἐμαυτὸν αἰδήμονα, καὶ πιστὸν καὶ ἐλεύθερον, δεῖξον τὴν ὁδόν. Εἰ δὲ παραινεῖς μοι τὰ ἐμαυτοῦ ἀγαθὰ ἀπολέσαι, ἵνα ἄλλοις τὰ μὴ ἀγαθὰ περιποιήσω, ὅρα πῶς

* τις: vel, λογισμός.

XXXI.

Iſtæ cogitationes ne te crucient; fore ut ſine honore vivas, & nullo ſis loco. Ipſe tibi dicito potius: an igitur ad honores provehi [vel, honore aſſici] meum opus eſt: [vel, mei res arbitrii:] an ad electiones; vel *cenſecrationes* ſacerdotum in aliena domo celebratas vocari: aut in conſeſſibus & ſynedriis primum locum habere? Quinam igitur id ignominiam, aut dedecus eſſe cenſes? Et quæ ratio te nullo loco fore; quem in illis ſolum, quæ tui ſunt arbitrii, occupari debere, recta ratio ſuadet; in quibus etiam [niſi deſis ipſe tibi:] ad ſumma tibi patet aditus? quod ſubjiciat aliquis: At pulchrum [potentiâ præditum, & ad dignitates, quæ vocantur, evectum,] amicis opitulari poſſe: Increpa tu illum, & reſponde: Quid tu dicis *opitulari*? Ut per me pecuniam conſequantur? ut apud vulgus illuſtres & honoratos illos faciam? Iſta enim, penes me ſunt ipſum, aliena? Quis autem poteſt aliis præſtare, quod ipſe non habet? Sed ſubrepet cogitatio fortaſſe: Acquire igitur, ut & aliis impertiri queas. Oppone tu: Si iſta parari poſſunt, conſervato pudore, fide, libertate: viam monſtra tu: (per me nulla mora eſt.) Si verò id ſuades, ut ipſe, dum aliis falſò credita bona quæro, quæ mea

ἄτακ-

ἄπρακτος εἶ, καὶ [12] ἀσύμφορος. τί δὲ βούλονται οἱ γνήσιοι φίλοι; ἀργύριον, ἢ φίλον πιστὸν καὶ αἰδήμονα; Εἰς τοῦτο οὖν σπούδαζε μᾶλλον, ὅπως αὐτοῖς χρήσιμος ἦς. τοὺς γὰρ μὴ τούτοις ψαίροντας, καὶ ταῦτα ἐκείνων προτιμῶντας, οὐδαμῶς εἰς φίλους τακλέον. Ἀλλ' ἐνοχλοῦσιν οἱ λογισμοὶ λέγοντες· τί τουτονὶ στερξόμεθα τὸν βίον; οὐδεμία ἡμῶν ἐν τῇ πόλει μνήμη, οὐδ' ὄνομα, οὐδὲ τιμή. λέληθε δὲ τοὺς πολλούς, ὅτι καὶ πολίτης εἰμί. ποίαν πάλιν ταύτην τιμὴν λέγουσιν; οὐ χειροτονήσουσι πρεσβυτὴν, οὐδὲ ἄρχοντα αἱρήσονται. καὶ τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ εἰς τοῦτο ἔταξας ἑαυτόν, οὐδὲ τοῦτο ἐπαγγέλλῃ. οὐδὲ * γὰρ ἄρχων εἶ, οὐδὲ τῶν τὰ κοινὰ πρασσόντων. Εἰ δέ τινες, μὴ τούτων ὄντων εἰς αὐτὰ μᾶλλον ὠθοῦσιν ἑαυτούς, τί πρός σε τὸν ἀνακεῖσθαι θεῷ θέλοντα. καὶ εἰς τοῦτο ὄντα; ἱκανὸν γὰρ ἑκάστῳ, εἰ τῆς ἑαυτοῦ τάξεως φανείη ἄξιος. Εἰ γὰρ τὴν ἔκκριτον πολιτείαν μεταδιώκεις, τούτων οὐδὲν σοι προσήκει ζητεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον

propria bona ſunt, eorum jacturam faciam; cogita tu, quam præter æquum & bonum, & contra rationes etiam publicæ utilitatis, id à me requiras Quid enim genuini amici malint; pecuniam; an amicum fidelem & verecundum? Id igitur, da tu operam potius, ut in iſtis utilis eis ſis, illos autem qui non iſta cupiunt, ſed illa magis præferenda ducunt, noli in amicitiam tuam admittere. Sed iterum cogitationes interpellant. Quid vivere juvat, ſi nulla noſtri in civitate memoria; nullum nomen; nulla dignatio? plerique, ne civem quidem eſſe me, reſcituri ſunt. Nos iterum: Quem dicunt honorem: quam dignationem? Non cooptabunt in ordinem Senatorium: non (*archonta* [vel, prætorem] conſtituent. Quid autem mirum, cum nec ſubductæ vitæ tuæ rationes eo collimarint; nec id in votis tibi fuerit; [vel neque id profitearis:] ut archon eſſes, aut rem publicam adminiſtrare? Si enim alii nullo tali vitæ inſtituto prohibiti, ſe inferunt & intrudunt in iſta munera, quid hoc ad te, qui Deo te voviſti; & id agis ſcilicet? Sufficit enim unicuique, ſi ſtatione ſua dignum ſe præbeat Si igitur

* ἴσ. ἵνα ἀρ. ᾖς, οὐδ.

12 Ἀσύμφορος.] Vel hæc una vox afferat hoc ſcriptum meliori ſæculo. Utuntur optimi ſcriptores, & is maxime proprius ejus uſus, cum de utilitate publica quæritur. Φέρειν, & συμφέρειν, de fato & Providentia divina, non unus: Antoninus autem acutiſſimè & elegantiſſime, non uno loco.

δι' ὧν τὴν ὑπόσχεσιν πληρώσῃς. Ἀλλ' οὐκ ἔχει ἡ πατρὶς, φησιν, ἄνδρα ὅστις μετὰ φρονήσεως αὐτῆς ἡγούμενος, λαμπροτέραν ἀποφήνῃ· τέως μὲν οὕτως ὁ λογισμὸς δείκνυσιν, ὡς εἰς τὴν ἐπαγγελίαν ἀνάρμοστος εἶ. Εἰ γὰρ εἰς ἄλλο χρήσιμος ἦς, εἰς τὸ παρὸν οὐ χρήσιμος. Εἰ δὲ ὅτι οὐκ ἔχει ἡγούμενον φρόνιμον, χρή σε ἀνάγκῃ πληρῶσαι τὴν χρείαν· λείπει δὲ αὐτῇ χαλκεὺς, καὶ τέκτων, καὶ γραμματεύς. Εἰ δ' ὅτι οὐ δύνασαι ποιῆσαι· πῶς οὐ σκοπεῖς, ὅτι καὶ θυρωρὸς δύνασαι εἶναι, καὶ σαρωτής· ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐχ ὑποβάλλουσί σοι οἱ λογισμοί· τὸ δὲ τοῦ ἡγουμένου καὶ περιέχοντος πρόσωπον μόνον ἁρμόττειν λέγοντες], οὐκ ἐῶσιν ἔπεσθαι θεῷ, καὶ εἴκειν εὐχαριστοῦντα εἰς τὴν τάξιν, εἰς ἣν κληθῆναι] ἠξιώθης· τίνα οὖν, φασὶ, χώραν ἕξεις ἐν τῇ πόλει; ἣν ἔχειν δύνῃ φυλάττων τὸ ἀνακεῖσθαι θεῷ. Εἰ δὲ ἐν τῇ πόλει τιμᾶσθαι θέλων, τῶν οὐρανίων ἐκπέσῃς, τί τὸ ὄφελος; οὔτω γὰρ καὶ τῇ πόλει καλὸς πολίτης, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐπαχθὴς ἔσῃ.

ſublimius vivendi inſtitutum [vitam ſcil. auſteriorem, & ſolitariam;] amplexus eſt, iſta ſectari minimè te decet, ſed illa potius, per quæ quod profiteris adimpleas. Sed non habet inquit, Patria virum, qui prudentia pollens, gubernationem ejus ſuſcipiat; ornatiorem reddat. Hactenus iſta ratio [vel cogitatio] procedit, ut te vincat ad id, quod profeſſus es, inhabilem & ineptum eſſe. Si enim aliud eſt, in quo operã tuam utiliter collocare poſſis, haud utilis & opportuna fuerat ad id in quo nunc verſaris opere. Sin autem quia prudenti gubernatore patria deſtituta eſt, ideo neceſſe eſt te iſtam ſuſcipere provinciam; quid ſi deſint illi faber ferrarius, aut lignarius, aut verò notarius? Quod ſi ob imperitiam te excuſas ab iſtis: non vides nihil obſtare, quin ſaltem ſis janitor, aut æditus, cui mundandę ædis munus incumbat? At de iſtis nullæ tibi ſubrepunt cogitationes, ſed ſolam gubernatoris & præſidis perſonam, quaſi tibi convenientem commendantes, non permittunt te Deo adhærere, & illi cum gratiarum actione adhærentem, ſervare locum, in quo nos gratioſe collocavit. Sed quem tamen locum, inquiunt, habebis in civitate? Quem tenens poſſis Deo jugiter ſervire, & pietati vacare. Si enim, dum dignitatem in Civitate [terrena] conſequi ſatagis; cæleſtibus excidas [vel cæleſtia curare deſinas;] quid admodum lucratus es, cum nec civitati bonus civis apparebis, & fratribus, quos deſeruiſti: odioſus eris?

λϐ'.

Προετιμήθη σου τις εἰς ἑστίασιν, ἢ ἐν προσαγορεύσει, ἢ ἐν τῷ παραληφθῆναι εἰς συμβούλιον; εἰ μὲν ἀγαθὰ ταῦτά ἐστι, χαίρειν χρὴ, ὅτι ἔτυχεν αὐτῶν ἐκεῖνος. εἰ δὲ κακά **** γίνωσκε, ὅτι οὐ δύνασαι μὴ τὰ αὐτὰ ποιῶν πρὸς τὸ τυγχάνειν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, τῶν ἴσων τοῖς ποιοῦσιν ἀξιοῦσθαι· πῶς γὰρ ἴσον δύναται ὁ μὴ φοιτῶν ἐπὶ θύρας τινὸς τῷ φοιτῶντι; ὁ μὴ παραπέμπων, τῷ παραπέμποντι; ὁ μὴ ἐπαινῶν, τῷ ἐπαινοῦντι; ἄδικος οὖν ὁ λογισμὸς, ὁ μὴ προϊέμενος μὲν ἀνθ' ὧν ἐκεῖνα πιπράσκεται, προῖκα δὲ βουλόμενος αὐτὰ λαβεῖν. Εἴ τις, τυχὸν, ἔχων ὀβολὸν καί σου τὸ ἴσον ἔχοντος, πρόοιτο αὐτοῦ, καὶ λάβῃ θρίδακας· σὺ δὲ μὴ προϊέμενος, μὴ λάβῃς· μὴ οἴου ἔλαττον ἔχειν ἐκείνου; ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἔχει τὰς θρίδακας, οὕτω καὶ σὺ τὸν ὀβολὸν, ὃν οὐκ ἔδωκας. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐν τούτοις· οὐ παρεκλήθης εἰς ἑστίασίν τινος; οὐ γὰρ ἔδωκας τῷ πωλοῦντι ὅσου πωλεῖται τὸ δεῖπνον. ἐπαίνου ἐκεῖνος πωλεῖ αὐτὸ, θεραπείας, κολακείας. Εἰ ἐκείνου ἐπιθυμῶν * βούλει ταῦτα προέσθαι, καὶ τοῦ δείπνου τυχεῖν, ἄπληστος εἶ. Εἰ δὲ σκοπήσῃς τι ἕξεις

* γρ. μὴ β.

† ἀντὶ

XXXII.

Eſt tibi prælatus aliquis ad convivium [te præterito, vocatus ?] aut in ſalutatione, aut dandi conſilii officio ? Si quidem iſta bona ſunt, gaudere debes ejus cauſa, quod bona conſecutus ſit. Sin mala **** Cæterum pro certo habe, cum non eadem agas quæ non ſunt in noſtra poteſtate: fieri non poſſe, ut eadem tibi tribuantur. Nam quæ ratio eſt, ut ille tantum poſſit qui fores non frequentat, atq; ille qui frequentat? qui non aſſectatur, atque ille qui aſſectatur ? Iniqua igitur eſt iſta cogitatio, ſi non numerato quo væneunt illa pretio, gratis ea conſequi te poſtules. Si quis, exempli cauſa, obolum habeat, tu tantundem : ille obolum ſuum dat ; & lactucas aufert : tu nullum das, nec habes lactucas : An minus te conſecutum putas eo, qui lactucas accepit ? Ut lactucas habet ille, ſic tu obolum, quem non dediſti. Ad eundem modum & hic ſe res habet. Non vocatus es ad convivium alicujus ? nec enim venditori dediſti, quanti vænit convivium. Vendit autem convivator laudatione. Vendit obſequio : Vendit adulatione. Quod ſi convivii cupidus, nec illa vis præſtare, & ta-

† ἀπὸ τοῦ δείπνου, πολλὰ εὑρήσεις. τὸ μὴ ἐπαινῆσαι, ὃν οὐ θέλεις. τὸ 13 μὴ ἀναχέσθαι αὐτοῦ, καὶ ἂν αὐτὸς ἤδηται· τὸ μὴ πάντα τὰ ἀρέσκοντα αὐτῷ κἂν κακὰ ὦσι, θαυμάσαι. τὸ μὴ συνθέσθαι ψέγοντι πολλάκις τοὺς αὐτοῦ κρείττονας· τὸ ἀπηλλάχθαι τῆς τῶν ὑπηρετούντων περιεργίας, καὶ ἂν ἀποσκόπτουσιν εἰς τοὺς κεκλημένους. Καὶ γὰρ τὸ ἀναχέσθαι, δυσκατόρθωτον. καὶ τὸ ‡ ἀνθυμαχῆσαι, ταραχῶδες. καὶ πάντας διεγείρει εἰς ἐπίπληξιν κατὰ σοῦ, ὡς τὴν ἀγάπην ταράξαντος, καὶ τὸν κεκληκότα ὑβρίσαντος, καὶ πολλῶν κόπτοντος τὴν σπουδήν.

men iſtius particeps fieri: iniquus, & avarus es. Si porro tecum pendas, quæ conſequare loco convivii; multa reperies; non laudare te, quem nolis: mores ipſius & ineptias tolerare non coactum: non omnia ipſius, qualiacunque, etiam mala, admirari: non aſſentire denique melioribus ſæpius obtrectanti: pæterea, vitare te miniſtrantium moleſtam curioſitatem, & probroſa quibus appetere ſolent vocatos dicta Nam & ita tolerare, [ut placeas: [arduum pariter, & illiberale eſt: & repugnare, rixoſum eſt: omnibus illico in te inſurgentibus, & tanquam fraternæ concordiæ turbatorem, & cum qui convivium præbuit, contumelia afficientem: & multorum qui aderant alacritatem obtundentem, increpantibus.

† γρ. ἀντὶ.

‡ ἴσ. ἀντιμαχῆσαι.

13 Τὸ μὴ ἀναχ. αὐτοῦ, καὶ ἂν ἤδηται.] Ex his verbis aliquando conjiciebam, etiam in *Enchiridio*, cap. 32. (poſtremis verbis:) veram, aut probabilem ſaltem lectionem eſſe, τὸ μὴ ἀναχ. αὐτοῦ ἐπὶ τοῖς, οἷς ἥδεται· quod à vulgata lectione non adeo remotum. Sed illa præferenda quæ ibi diximus: quibus addi debuit, in Salmaſiana editione iſta, τὸ μὴ ἀναχ. αὐτοῦ, &c. penitus omiſſa eſſe; oſcitantia crederem (cum alibi quoque integræ lineæ omiſſæ ſint) typographica, niſi & in appoſita verſione ita res haberet. Wolfii editiones aliter; Veneta: Plantiniana: ſed nec Politiano præterita: qui (ſenſu non nihil immutato) vertit: *quod non ea perfers quæ ad ejus limen perferuntur.*

λγ΄.

Τὸ βούλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ἔστιν, ἐξ ὧν οὐ διαφερόμεθα. οἷον. ἄλλου παιδάριον κατέαξε τὸ ποτήριον. πρόχειρον εὐθὺς, ὅτι τῶν γινομένων ἐστίν. ἴσθι οὖν ὅτι ὅτε καὶ τὸ σὸν κατεάγῃ, τοιοῦτόν ἐστι. οἷον καὶ τὸ τοῦ ἄλλου. οὕτω μετατίθει καὶ ἐπὶ τὰ μείζονα· ἐὰν παιδίον ἄλλου, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ἄλλος τελευτήσῃ, οὐδείς ἐστιν ὅστις οὐκ ἐρεῖ, ὅτι ἀνθρώπινον. μέμνησο οὖν ὅτι καὶ ἐπὶ τοῖς σοῖς, ἀνθρώπινον συνέβη. 14 καὶ ὃ πάντως καὶ τοῖς ἀπαιδεύτοις ποιήσει ὁ χρόνος, προσποιείτω ἡ σύνεσις.

Cap. XXXIV. ὥσπερ ὁ σκοπὸς πρὸς τὸ ἀποτυγχάνειν οὐ τίθεται, οὕτως οὐδὲ κακοῦ φύσις ἐν τῷ κόσμῳ γίγνεται. μή σε ταράξῃ λοιδορῶν τις, ἢ κατηγορῶν. ἄτοπον γὰρ οὕτως εὐχερῆ εἶναι, ἵνα ὅταν θέλῃ τις ψεύδεσθαι, σὺ ταράττῃ.

XXXIII.

Naturæ propoſitum ex iis rebus, quæ ad nos nihil attinent, cognoſci poteſt. Ex. grat. alterius [vicini: vel amici:] ſervulus poculum fregit: in promptu illud ſtatim eſt: Ita fieri ſolere. Memento igitur, ſi & tuum confractum fuerit, eandem tui quoque poculi naturam eſſe, qualis alterius. Jam transfer hæc ad majora. Si vicini filius, aut frater, aut de propinquis alius obierit, nemo eſt cui non ſtatim ſuccurrat, ita natos eſſe homines. Memento igitur; ſi & tuorum aliquis obierit, humanum id quoque: Et quod tempus ipſis vel imperitiſſimis adfert, fac ut prudentia tibi repræſentet remedium. Quemadmodum aberrandi cauſa meta non ponitur: ſic nec mali natura in mundo exiſtit. Si quis tibi convitietur, aut te criminatur: nolito commoveri animo. Indignum fuerit, uſque adeo in alterius eſſe te poteſtate, ut quoties viſum fuerit illi mentiri, tu doleas.

14 *Καὶ ὃ πάντως καὶ τοῖς ἀπαιδ. ποιήσει ὁ χρόνος.*] Cicero ſæpius, in Epiſtolis, alibique. Lib. 5. Ep. 6. ad fam. *Nam quod allatura eſt ipſa diuturnitas, quæ maximos luctus vetuſtate tollit; id nos præripere conſilio prudentiaque debemus.* Et lib. 7. 28. *Dies quæ ſtultis quoque*) hic. *ἀπαιδεύτοις*) *mederi ſolet, &c.*

λδʹ.

XXXVII. Τὰ καθήκοντα, ταῖς χέσεσι παραμετρεῖται. πατήρ ἐστι; δίον ἐπιμελεῖσθαι· παραχωρεῖν ἁπάντων. ἀνέχεσθαι λοιδοροῦντος, παίοντος. ἀλλὰ κακὸς πατήρ ἐστι· μήτι οὖν πρὸς ἀγαθὸν φύσει οἰκειωθῆς, * ἀλλὰ πρὸς πατέρα. οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς, θεσπίσας τιμᾶν σε τὸν πατέρα, προσείπεν, ἀγαθόν. αὐτὸ δὲ τοῦτο χρειωστεῖς, τὸν πατέρα τιμῆσαι, διακρίναι δ' οὔ, ἀλλ' ἐν πᾶσιν εἴκειν, πλὴν τοῦ θεῷ ἐναντιοῦσθαι. θεὸς γὰρ πρὸς πατέρα πολλῷ καὶ ἀσυγκρίτῳ τῇ διαφορᾷ σεβαστέος· ὁ μὲν γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων δι' ἀγαθότητα παρήγαγεν· ὁ δὲ ὄργανον γέγονε τῆς θείας προστάξεως.

XXXIV.

Officia [ut plurimum :] pro *relationibus* & qualitatibus perſonarum definiuntur. Pater eſt ? officii admonetur filius, ut curam ejus habeat; cedat ei in omnibus, toleret convitiantem, ferientem. Sed pater malus eſt. Num igitur natura cum patre bono conjunctus es? Minimè : ſed cum patre. Neque enim Deus cum in lege ſua *Patrem tuum honorare te* præcepit, addidit *bonum.* Hoc igitur muneris tui eſt, patrem ut honores, non ut dijudices; ſed in omnibus illi morem geras, quæ divinæ legi non ſunt contraria. Deus enim ſi cum patre componatur, longè majore, & quæ comparationem non admittit, menſura venerandus. Ille enim ex nihilo, ſola bonitate motus, nos creavit. Hic autem inſtituti à Deo ordinis [ad hominum procreationem :] fuit inſtrumentum.

* Ep. οὐκ, ἀ.

λεʹ.

Ibidem. Ὁ ἀδελφὸς ἀδικεῖ; τήρει τὴν τάξιν τὴν σαυτοῦ πρὸς αὐτὸν, μηδὲ σκόπει τί ἐκεῖνος * ποιήσαι, ἀλλὰ τί σοι ποιήσαντι κατὰ φύσιν ἕξει ἡ προαίρεσις. σὲ γὰρ ἄλλος οὐ βλάψει, ἐὰν μὴ σὺ θέλῃς. τότε δ' ἔσῃ βεβλαμμένος,

XXXV.

Frater injurius eſt ? Tu igitur *relationis* ordinem quo illi conjunctus es, tuere: nec quid ille agat, conſidera; ſed quibus agendis, tuum inſtitutum naturæ futurum ſit conſentaneum. Te enim alius non lædet, niſi ipſe velis. Tum autem læſus eris,

* γρ. ποιεῖ σοι. vel ἐποίησε.

ὅταν

ὅταν ὑπολάβῃς βλάπτεσθαι. οὕτω πρὸς φίλον, οὕτω πρὸς γείτονα τὴν ὑποβάλλουσαν σχέσιν τήρει.

λϛʹ.

XXXVIII. Τῆς πρὸς θεὸν εὐσεβείας ἴσθι, ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὀρθὰς ὑπολήψεις περὶ αὐτοῦ ἔχειν, ὡς ὄντος καὶ διοικοῦντος τὰ ὅλα καλῶς, καὶ δικαίως· καὶ πείθεσθαι αὐτῷ, καὶ εἴκειν, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα εἰς ὅσαν σε βούλεται τάξιν εἶναι. οὕτω γὰρ οὔτε μέμψῃ ποτε τὸν θεὸν, οὔτ' ἐγκαλέσεις ὡς ἀμελούμενος. ἄλλως δὲ τοῦτο οὐχ οἷόν τε κατορθοῦν, ἐὰν μὴ ἄρῃς τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν καὶ ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις θῇς τὸ εἶναί τι ἀγαθὸν ἢ κακόν. Ἐὰν γὰρ ὑπολάβῃς τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, πᾶσα ἀνάγκη ὅταν ἀποτυγχάνῃς ὧν ὀρέγῃ, καὶ περιπίπτῃς, οἷς ἐκκλίνεις, μέμφεσθαί σε καὶ δυσφημεῖν τὴν διοίκησιν. ἀμήχανον δὲ βλάπτεσθαι, εἰ μὴ τ̃ τὸ βλαπτὸν ἀγαθὸν ὀρεζόμενον. φεύγεταί τι τὸ ὠφελοῦν, ὡς ἐπίπονον., καὶ προσέχεται τῷ προσεωτικῷ, ὡς ἡδεῖ. ἔνθεν πατὴρ ὑπὸ υἱοῦ λοιδορεῖται, ὅταν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν τῷ παιδὶ μὴ μεταδῷ. ἔνθεν ὁ γεωργὸς αἰτιᾶται τὸν θεὸν, ἔνθεν ὁ ναύτης, ἔνθεν οἱ τοὺς ἀδελφοὺς,

cum te lædi exiſtimaris. Sic igitur erga amicum *relationem* quam tibi natura commendat, ſerva.

XXXVI.

Religionis erga Deum, præcipuum illud eſſe ſcito, rectas de eo opiniones habere; ut eſſe eum, & mundum bene & juſte gubernare, perſuaſum habeas: tum vero ut pareas illi, cedas illi, & cuicunque te muneri deſtinarit, libenter amplectaris. Sic enim fiet, ut nec incuſes unquam, vel tanquam neglectus, de eo conqueraris. Hoc autem præſtare non aliter potes, quam ſi iis quæ in poteſtate noſtra non ſunt abjudicatis, in iis tantum quę penes nos ſunt, boni & mali naturam collocaris. Nam ſi quid illorum, quæ penes nos non ſunt, bonum aut malum credideris, aliter non poterit, quin cum iis fruſtratus fueris quæ cupiebas, & in ea quæ nolles incideris, providentiam Dei culpes, & ei maledicas. Sed nec illud poteſt, ut unquam ille lædatur [, niſi qui quod verè nocet [vel, verè malum eſt:] ut bonum appetit; quod autem verè utile eſt, (vel bonum:) quaſi damnoſum & ærumnoſum fugit, & quæ præſentia ſunt & momentanea, eis, ut maximè

ἢ τέκνα

ἢ τέκνα ἀπολλυόντες οἴονται ἀδικεῖσθαι.

jucundis adhæret. Hinc fit ut & patri filius, convitietur, cum quæ in bonis habentur, filio non impertierit: quod agricola & nauta Deum accuſent: quod denique qui fratres aut natos amittunt, injuria ſe affici exiſtimant.

λζ′.

Ibidem. Προσφορὰς προσφέρειν, καὶ [15] δεομένοις ἐπαρκεῖν, ἑκάστῳ προσήκει καθαρῶς, καὶ μὴ ἐπισεσυρμένως, ἢ ἀμελῶς, μηδὲ γλίσχρως, μηδὲ ὑπὲρ δύναμιν.

XXXVII.

PRæterea, ad Dei cultum pertinet, ut oblationes offeramus, & egenorum neceſſitatibus ſubveniamus, purè & nitidè: non negligenter, non ſordidè, ſed neque ſupra facultates.

λη′.

Προσευχόμενοι μὴ περὶ χρημάτων ἢ τῶν ἄλλων τῶν ἐκτὸς αἰτώμεθα. μᾶλλον δὲ τὸ θέλημα αὐτοῦ αἰτώμεθα πάντοτε, ὅτι καὶ προγινώσκει ὧν χρήζομεν, καὶ κήδεται πάντοτε.

XXXVIII.

CUm Deum precamur, ne de re, pecuniis, aut omnino rebus ad externa quælibet pertinentibus precemur: ſed id potius, & continuò, ut *fiat ejus voluntas*: qui quibus rebus indigeamus, jam multo ante novit, & nos ſemper curat.

λθ′.

XLI. Σιωπὴ τὸ πολὺ ἔστω σοι. δι' ὀλίγων δὲ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα. Εἰ δὲ καὶ τοσαύτη χρεία γένοιτο, ὥστε λαλεῖν, ὅρα μὴ περὶ τινὸς κοσμικοῦ, ἢ βρωμάτων, ἢ δόξης. μάλιστα δὲ πάντων ὧν λαλήσεις περὶ ἀνθρώ-

XXXIX.

UT plurimum, ſilentium præſta: quæ autem neceſſaria, paucis dicantur. Quod ſi ita res poſtulet, ut loquendum tibi ſit, vide ne de rebus mundanis, de cibis, aut dignitate, tua ſit oratio. Sed ante omnia id cave, ne de aliis, aut vi-

15 Καὶ δεομένοις ἐπαρκεῖν.] Eleganter: & ita puriſſimi Scriptores: præter ea quæ jam aliis notata: Philoſtr. De vita Apoll. lib. 5. τοῖς μὲν δεομένοις ἐπαρκῶν. Sed inprimis Pindarus: φίλοις ἐξαρκέων.

ἀνθρώπων, ψέγων, ἢ συγκρίνων τινάς. Εἰ δὲ ἄλλοι
Cap. LII. τῶν τοιούτων ἄρξονται, καὶ οἷός τε ἧς, μετάγαγε τὸν λόγον ἐπὶ τὸ προσῆκον. Εἰ δὲ ἀδυνατεῖς τοῦτο ποιεῖν, σιώπα.

μ΄.

XLIII. Γέλως μή σοι πολὺς ἔστω, μηδὲ ἐπὶ πολλοῖς, μηδὲ ἀνειμένος.

μα΄.

XLV. Ἑστιάσεις τὰς ἐν οἰκίαις κοσμικῶν ἀπόκρουε. εἰ δέ ποτε γίνηται καιρὸς, ἐντετάσθω σοι ἡ προσοχὴ, μήποτε 16 ὑποσυρῇς εἰς ἰδιωτισμόν. ἴσθι γὰρ ὅτι ἐὰν ἑταῖρος μεμολυσμένος ᾖ, καὶ τὸν συνανατριβόμενον αὐτῷ μολύνεσθαι ἀνάγκη.

μβ΄.

LXVI. Τὰ περὶ τὸ σῶμα μέχρι τῆς χρείας ψιλῆς παραλάμβανε. Τὸ δὲ πρὸς δόξαν, ἢ τρυφὴν, ὅλως περίγραφε.

μγ΄.

XLVII. Ἐγκράτειαν τῶν σωματικῶν εἰς δύναμιν ἀσκη-

tuperans, aut alium alii præferens. Alii autem ſi tales ſermones aggrediuntur, quantum in te eſt, traduc eorum ſermonem ad alia quæ magis eos deceant. Sin id ſupra tuas vires eſt, tu ſaltem fac ſileas.

XL.

Riſus ne ſit multus, nec ob multa, nec effuſus.

XLI.

Convivia in ſæcularium domibus devita. Sed ſi quando tulerit occaſio, animadverſio intendatur, ne forte in vulgares mores prolabaris. Scito enim ſi alius pollutus fuerit, eum etiam qui familiariter cum ipſo verſatur, effugere non poſſe, quin & ipſe polluatur.

XLII.

Quæ ad corpus pertinent, ad uſus neceſſarios adhibe. Quicquid autem ad oſtentationem aut delicias, repudiato.

XLIII.

Quæ ad voluptates corporeas attinent, in iis con-

16 Ὑποσυρῇς εἰς ἰδιωτισμόν] Epict. ὑποῤῥυῇς. verbo ſignatiſſimo: ſed cui non cedit quod hic habemus. Eſt enim ὑποσύρειν hic, *ſenſim trahere*, ut minimè percipias; & incauto obrepere: quem vocis uſum ex Gregor. notavit olim Græcarum literarum decus illud immortale, Budæus; ſubſcribente ſuppari Stephano, in incomparabili *Theſauro*: niſi quod λύχνον ibi, pro λίχνον, ſphalmate typographico.

τέον, καὶ παντὶ σθένει τὰ εἰς αὐτὴν συντελοῦντα μεταδιώκειν ὀφείλεις. μὴ μέντοι ἐπαχθὴς γίνου τοῖς ἄλλοις, μηδὲ ἐλεγκτικὸς, μηδὲ πολλαχοῦ, ὅτι αὐτὸς ἄκρως σωφρονεῖς, περίφερε.

tinentiam, quantum potes, exerce, & quæ ad eam tuendam conducunt, totis viribus perſequere. Ne tamen aliis ideo moleſtus ſis, vel vitio verte; vel quod ipſe perfectè contineas, identidem ſubinfer.

μδ'.

XLVIII. Ἐάν τίς σε λοιδορῶν κακῶς λέγῃ, μὴ πειρῶ τοῖς ἀπαγγέλλουσί σοι ἀπολογεῖσθαι, ἢ μόνον, ὅτι οἰόμενος ἐκεῖνος ἔργον ποιεῖν, κακῶς με λέγει, καὶ οὐκ ἔχω ἐξουσίαν ἄλλον κωλύειν τοῦ προτεθὲν ποιεῖν ἔργου, οὔπω ἐμαυτὸν δυναθεὶς κωλῦσαι παθῶν. καὶ ὅτι, εἰ μὴ ἤμην ἄξιος τοῦ τὰ τοιαῦτα ἀκοῦσαι, οὐκ ἂν ἤκουον. μάλιστα ἐὰν αἰσθηθῇς ὅτι τῶν λεχθέντων περί σου ἔπραξάς τι.

XLIV.

SI quis per convitium malè de te loquitur, ne contende iis qui tibi renuntiant, purgare te: ſed hoc tantum, ſi quicquam, reſponde: Nempe, quod ille ſibi faciendum credidit; malè de me loquitur: ego verò quis ſum, qui alium ab opere quod ſibi proponit perſequendo impediam, qui proprias animi mei perturbationes prævenire nondum valeo? Et præterea, niſi dignus ego, qui iſta audirem: non ita contigiſſet: præcipuè, ſi tibi conſcius es, aliquid te, quod affine ſit iis, quæ tibi objecta ſunt, commiſiſſe.

με'.

XLIX. Ἐν ταῖς ἀγοραῖς, ἢ ἐν τοῖς δημοσίοις τόποις ἐπιπολὺ παρεῖναι, οὐκ ἀναγκαῖον. Εἰ δέ ποτε καιρὸς καλέσοι, μηδενὶ ἄλλῳ φαίνου σπουδάζων, εἰ μὴ σεαυτῷ, τουτέστι, θέλε γίνεσθαι μόνα τὰ γινόμενα, οἷα ἂν ὦσι· βοῆς δὲ καὶ τοῦ ἐπιγελᾶν τινὶ, ἢ πολὺ συγκινεῖσθαι, ἢ ἀγανακτεῖν περὶ

XLV.

FOra & quævis alia publica loca, frequentare te, nihil neceſſe eſt. Sed ſi quando tempus tulerit, nulli te, niſi tibi ipſi ſtudere appareat: hoc eſt, ea duntaxat fieri velis, quæ fiunt, qualiacunque ſunt. Clamore autem, aut arriſione, aut corporis motu crebriore, approbationem tuam teſtari, aut indignari ob ea quæ fiunt, penitus abſtineto. Ac

τῶν

τῶν γενομένων, παντελῶς ἀπέχου. καὶ μετὰ ἀπαλλαγὴν, μὴ πολλὰ περὶ τῶν γεγενημένων διαλέγου, μηδὲ ἃ ἴδῃς, φιλονείκως ἐξηγεῖσθαι. μάλιστα, ὅσα μὴ λυσιτελεῖ πρὸς τὴν σὴν πολιτείαν. Εἰ γὰρ περὶ τούτων πολλάκις εἴπῃς, ἐμφαίνεις ὅτι ἐθαύμασας τὴν θέαν ἣν ἔφυγες.

μς΄.

L. Εἰς οἰκίας τινῶν μὴ ἦκε, μηδὲ ῥᾳδίως πάρελθε· παρελθὼν δὲ τὸ σεμνὸν καὶ εὐσταθὲς καὶ ἀνεπαχθὲς φύλαξαι.

μζ΄.

LII. Ὅταν φοιτᾶν ἀνάγκη πρός τινα τῶν λαμπρῶν τοῦ κόσμου, λόγισαι, ὅτι οὐκ εὑρήσεις αὐτὸν ἔνδον· ὅτι οὐ μηνυθήσῃ· καὶ ὅτι ἀκούσεις, τί θέλει ὁ περιττὸς οὗτος; ὅτι ἀποσκώψουσιν εἰς σε οἱ παῖδες· ὅτι ἐρεῖ σοι ἐκεῖνος, ὅτι ὑπερβαίνει σε ὃ αἰτεῖς. καὶ μηδέποτε εἴπῃς ἐν σεαυτῷ, ὅτι ταῦτά σοι οὐ ποιήσουσιν· ἢ ὅτι αἰδεσθήσονται τὸ ἐπάγγελμα. Ἐὰν γὰρ οὕτω συντύχῃς, καὶ τύχῃ ταῦτα γενέσθαι, ἀταράχως ὑποδέξῃ τὰ γινόμενα, ἅτε μεμελετηκὼς αὐτά· ἐάν τε μηδὲν τού-

poſt diſceſſum, ne multus de iis quæ acta ſunt, tibi ſit ſermo: neque affecta quæ videris, aliis narrare, præcipuè quæ ad inſtitutam vitæ rationem, quam profiteris, nihil utilitatis afferunt. Sæpius enim de iis loquendo, manifeſtum erit te admiratum eſſe, quæ invitus ſpectaſſe volebas videri.

XLVI.

Ad quorundam [qui oſtentando ingenio ſcilicet id agunt, non ut proſint] publicas recitationes, ne veni, neque facile accede. Si tamen acceſſeris, gravitatem & conſtantiam tuere: & id unà cave, ne cui ſis moleſtus.

XLVII.

Cum neceſſitas aliqua te cogit quempiam adire de mundi magnatibus, proponito tibi fore ut domi eum non invenias: ut non illi renuntieris: ut tibi dicatur, Quid ſibi vult præclarus ille vir? ut famuli irrideant: ut ipſe denique tibi dicat; ſupra te eſt quod requiris. Nunquam autem tibi veniat in mentem, non iſta te paſſurum, ſed profeſſionem tuam reverituros eos. Si enim ita tibi contingat, & iſta verè evenient, imperturbatus ea feres, ut quæ tibi prius meditata & præviſa fuerint. Si

τῶν συμβῇ, εὐχαριστήσεις τῷ θεῷ λέγων, ἐγὼ μελέτηκα ἃ ἤμελλον ἄξιος ὑποστῆναι· ἡ δὲ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπία παρέστη μου, καὶ οὐδὲν τούτων εἴασε γενέσθαι.

nihil autem contingat tale; Deo gratias ages & dices: Ego quidem quæ merebar pati, meditatus ante fueram: ſed Dei bonitas adſuit mihi, & non permiſit.

μη'.

LIII. Ἐν ταῖς ὁμιλίαις ἀπέστω τὸ σεαυτοῦ τινῶν ἔργων, ἢ ἀρετῶν ἐπὶ πολὺ καὶ ἀμέτρως μεμνῆσθαι· οὐ γὰρ ὥσπερ σοὶ ἡδύ ἐστι τὰ σὰ λέγειν, οὕτω

LIV. & LV. καὶ τοῖς ἄλλοις τούτων ἀκοῦσαι. ἐπισφαλὲς δὲ τὸ εἰς 17 εὐτραπελειλογίαν ἐμπεσεῖν· πάντως γὰρ τὴν πρὸς σε αἰδῶ τῶν πλησίον ἐκλύει, καὶ παρασκευάζει *δωρολογεῖν· ἐξ ὧν καὶ * ἀκαιρολογία τίκτεται. ὅταν αἴσθῃ τι τοιοῦτον, ἐὰν μὲν εὔκαιρος ᾖς, καὶ ἐπίπληξον. εἰ δὲ μὴ δύνῃ, τῷ ἀποσιωπᾷν καὶ ἐρυθριᾷν, δῆλος γίνου δυσχεραίνων τοῖς τοιούτοις.

XLVIII.

IN familiaribus congreſſibus, abſit factorum tuorum aut virtutum, frequens & immodica commemoratio. Nec enim ut tibi jucundum eſt tua narrare, ita & aliis eadem audire. Periculoſum autem eſt ad jocos & facetias delabi: & tui obſervantiam apud vicinos minuere, vel maximè idoneum: ſed & ad *ſtultiloquium* viam munit; ex quibus & *turpiloquium* etiam naſcitur. Cum autem tale quid in aliis deprehendis: ſi tibi fas eſt, objurgatione deterrito: ſi id non potes, ſaltem ſilentio ſimul & pudore tuo omnibus liqueat, offendi te iſtiuſmodi ſermonibus.

* γρ. μωρολ.

17 Εὐτραπελιλογίαν.] Ita rectum puto, quod quis fortaſſe malit ut magis uſitatum, εὐτραπελίαν. Sed ratio verbi non obſcura. Propriè enim εὐτραπελία ad mores pertinet, facile mutabiles, & verſatiles: quales debent eſſe illorum, qui mimicam exercent, & hiſtrionicam. Inde ad verba tranſlatum; ut εὐτραπελία, pro εὐτραπελιλογία diceretur.

* γρ. αἰσχρολ.

μθ'.

LVI. Ὅταν φαντασία ἡδονῆς ἐκπειράσῃ σε, μνήσθητι ἀμφοτέρων τῶν χρόνων, καθ' ὃν τε συγκαταθήσῃ τῇ δοκοῦ-

XLIX.

SI voluptatis alicujus imago animo tuo obſervans te irritat, memento utriuſque temporis, & e-

er

ϛῇ ἡδονῇ, ϗ καθ' ὃν πράξας, ὕϛερον μετανοήσεις, ϗ αὐτὸς σεαυτῷ λοιδορήσῃ· τούτοις τε ἀντίθες, ὅπως περιγενόμενος χαίρῃς ϗ ὅτι ἄμεινον συνειδέναι ἑαυτῷ νικήσαντι, ϗ καθαρῶς εὐχομένῳ· μὴ σε ἡττήσῃ τὸ προσηνὲς αὐτῆς, ϗ ἐπαγωγόν. βέλτιον γὰρ τούτου ϗ ἡδύτερον, τὸ συνειδέναι ἑαυτῷ ταύτην νενικηκότι τὴν νίκην.

jus, quo voluptati, victus ſuccumbes; & quo poſtea pœnitebit te, & ipſe tibi convitians, exprobrabis. Ad hæc, oppone; ſi eluctatus fueris gaviſurum te; & quanto præſtet victæ voluptatis conſcientia, & pura ad Deum oratio. Ne te vincant autem pellacia voluptatis, & illecebræ: multò enim præſtantior & ſuavior victoriæ tam bellæ conſcia ſibi mens, & memoria.

ν'.

LVII. Ὅταν ποιῇς τι διαγνοὺς ὅτι σοι συμβάλλεται τῇ πολιτείᾳ, οἱ δὲ ἄλλοι ἄλλως περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνουσιν, ὅρα μὴ φύγῃς αὐτὸ διὰ τὴν τῶν ἄλλων ὑπόληψιν. Εἰ μὲν γὰρ οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ τὸ ἔργον φεῦγε. εἰ δὲ ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήξοντας οὐκ ὀρθῶς;

L.

QUando aliquem aggrederis, certus id ad inſtitutum vitæ tuæ conducere, alii autem aliter judicant, cave ne aliorum judicium reveritus incepti deſinas. Si enim malo conſilio uſus id aggrediaris, opus ipſum fuge: ſi bono, quid illos non bene reprehendentes moraris?

να'.

LVIII. Ὅταν συνεσθίῃς τινὶ, μὴ τί παραβάλλῃ ἐκεῖνος ἐδώδιμον λογίζου, ἀλλὰ τί ποιήσας ἀνεπαχθὴς αὐτῷ γενήσῃ, μᾶλλον αἰδήμων.

LI.

CUm conviva alicujus es, ne quid ille tibi edendum apponat cogita; ſed quo pacto non illi gravis, & tanto verecundior appareas.

νβ'.

LIX. Ἐὰν ὑπὲρ δύναμιν ἀναλάβῃς ἐπάγγελμα, καὶ ἐν αὐτῷ ἀσχημονήσεις, καὶ

LII.

SI quam profeſſionem, quæ vires tuas ſuperat, in te ſuſceperis, tum ea ſimul indecorè defungeris; tum illam quam

οὐ ἠδύνασο ἐκπληροῦν ἐκπέσεις.

numeris omnibus implere poteras, elabi tibi paſſus es.

νγ'.

LIII.

LX. Καθάπερ ἐν τῷ περιπατεῖν προσέχεις μὴ ἐπιβῇς ἥλῳ, ἢ στρέψῃς τὸν πόδα· οὕτω πρόσεχε μὴ βλάψῃς τὸν σεαυτοῦ νοῦν. καὶ οὕτως ἐφ' ἑκάστῳ ἔργῳ παραφυλάττων, ἀσφαλέστερον ἅψῃ ἑκάστου.

Quemadmodum inter ambulandum, ne clavum calces, aut pedem diſtorqueas, caves: ſic in degenda vita cave, ne mentem in qua ineſt dominium rationis, impingens, lædas. Quod ſi in re unaquaque obſervaveris, omnia cautius aggredieris.

νδ'.

LIV.

LXI. Μέτρον κτήσεως ἑκάστῳ τὸ σῶμα, ὡς ὁ πούς, τοῦ ὑποδήματος. ἐὰν μὲν ἐπὶ τούτου στῇς, φυλάξεις τὸ μέτρον. ἐὰν δὲ ὑπερβῇς, ἀνάγκη κατὰ κρημνοῦ φέρεσθαι· καθάπερ δὲ ἐπὶ τοῦ ὑποδήματος ὁ τὴν χρείαν ὑπερβαίνων, ποιεῖ κέντητον, εἶτα φοινικοῦν, εἶτα διάχρυσον, πολλοὶ δὲ καὶ λιθοκόλλητον, οὐ * τῶν ὀρέξεων· τοῦ γὰρ ἅπαξ ὑπὲρ τὸ μέτρον ὅρος οὐδείς.

* γρ. οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ὀρ.

Neceſſariarum ad uſum vitæ rerum modus cuique corpus eſt, ut pes calcei modulus. Si hic conſtiteris, modum ſervabis: ſin prætereris, jam veluti per præceps ferri te neceſſe eſt. Ut autem in calceo: ſi quis ultra uſum progreſſus fuerit, primo variegatum, poſtea purpureum: tandem auratum: ſunt etiam qui gemmis internitentem geſtent: ſic in cupiditatibus. Ejus enim, quod modum ſemel ſupergreſſum fuerit, nullus terminus.

νε'.

LV.

LXII. Ἀφυΐας σημεῖον, ἐνδιατρίβειν τοῖς περὶ τὸ σῶμα· ἐπὶ πολὺ γυμνάζεσθαι, ἐπὶ πολὺ ἐσθίειν, ἢ πίνειν, ἢ καθεύδειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν παρέργῳ ποιη-

Animi [degeneris, &] à natura malè informati, ſignum eſt, rebus corporis immorari: ut, diu exerceri: diu edere, vel bibere: vel dormire. Nam hæc quidem facienda ſunt obiter: cura au-

τέον,

τίον. περὶ δὲ τὸν νοῦν ἡ πᾶσα ἔσω ἐπιστροφή.

νϛ'.

LXIV. Ὅταν τις κακῶς δοκῇ σοι ποιεῖν, ἢ κακῶς λέγειν, ἐνθυμοῦ, ὁμοιόμενος λυσιτελεῖν αὐτῷ τοῦτο ποιεῖ· εἰ δὲ σοὶ οὐ λυσιτελεῖ, καί τις ἀναγκάσει τινὰ, τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον ἀφέντα, τὸ ἄλλου ποιεῖν; ὥστε οὐκ ἦν ἐπὶ σοὶ τὸ κωλῦσαι αὐτόν. τῶν δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, μηδ' ὀρέγεσθαι παρηγγέλμεθα. ἄλλως τε εἰ μὲν ψεύδεται, αὐτὸς βέβλαπται καὶ ἐξηπάτηται, τὸ ψεῦδος ἀληθὲς νομίσας. ὥσπερ οὖν εἰ μακρὸν σε ἔλεγε κοντὸν ὄντα, ἢ τὸ ἔμπαλιν, οὐκ ἂν ἠγανάκτεις, ἢ ἔχαιρες, διὰ τὸ μὴ τοῖς ἐκείνου ῥήμασιν ἕπεσθαι ἡμῶν τὸ σῶμα· μᾶλλον δὲ καὶ ἐγέλασας ἂν ὡς παραβλέποντα τὸν τοιοῦτον· οὕτως ἀόργητος διάκεινε· ἐλέει δὲ αὐτὸν τῆς πλάνης. Εἰ δὲ ἀληθῆ λέγει, διόρθωσαι, ἵνα μὴ ἔχῃ τι λέγειν. οὕτω πρὸς πάντας τοὺς λοιδοροῦντας γίνου, ἐπιφθεγγόμενος, ὡς πολλάκις εἴρηται, ὅτι ἐκείνῳ μὲν ἔδοξε ταῦτα λέγειν· ἐγὼ δὲ

tem omnis ad animum transferenda eſt.

LVI.

Quandocunque putat aliquis nocere ſe tibi, vel dictis, vel factis; cogita tu, ideo illum facere, quia expedire id ſibi cenſet: At idem tibi ſi non expedit, quis tamen cogat alium, eo omiſſo, quod ſibi putat expedire, id curare quod tibi proſit? Non igitur erat in te, illum prohibere: quæ autem in poteſtate noſtra non ſunt, ea non apparere, aut perſequi, profeſſio noſtra eſt. Præterea, ſi falſus eſt, (qui tali de te opinione concepta, tibi malè dixit aut fecit:) ipſe læſus eſt, qui deceptus eſt, dum falſum pro vero amplectitur. Quemadmodum igitur, ſi cum puſillus eſſes corpore, diceret te *procerum*: aut contra: non indignareris: ſed neque gauderes, ut qui ab ejus verbis non pendere corporis tui ſtaturam videres: ſed illum potius, ut ſtrabum rideres: ita hic quoque abſtine ab ira omni, ſed ejus potius errorem miſerere. Sin autem verum dicat, tu id age, ut te ipſum emendando, deſit illi quod in te reprehendat. Denique erga omnes qui tibi maledicunt, ita (ut jam ſæpius monuimus) affectus eſto, ut ſtatim tibi veniat in mentem: Ita quidem illi viſum

Cap. LXV. οὐ κατεστάθην εἰς τὸ κωλῦσαι τὸν βουλόμενον λέγειν ἃ θέλει. ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἀδικῇ, ἢ γείτων, μὴ λογίζου ὅτι παρ' οὗ * ἥκιστα ἐχρῆν, ἠδίκημαι, ὡς ἐνόμισεν. ἢ ὅτι τούτῳ οὐκ ἐχρῆν τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑπεραγανακτεῖν ἐμοῦ. οὕτω γὰρ θρέψεις τὴν ὀργὴν, καὶ ἕξιν σεαυτοῦ ποιήσεις δυσφόρητον· μᾶλλον δὲ ὅτι ἀδελφὸς, καὶ χρεωστῶ αὐτοῦ ἀνέχεσθαι. ὅτι γείτων, κἀγὼ αὐτοῦ ὀφείλω φέρειν τὴν ἄγνοιαν, καὶ ὅτι ἡ νομιζομένη ἀδικία περὶ τὰ ἐκτός. τῆς γὰρ προαιρέσεώς μου, οὐδεὶς κύριος, καὶ οὕτω ῥᾷον οἴξεις.

eſt, iſta, in me dicere: mei autem non eſt muneris impedire, quo minus ipſe quod vult, non liceat illi loqui. Quod ſi frater, aut vicinus is eſt, qui tibi injuriam facit: noli tecum reputare, ab eo quem minimè decebat, tibi factam (ut ille quidem credidit:) hanc injuriam: imò ab illo, quem pro te adverſus alios commoveri potius æquum erat; ſic enim fomentum iræ parabis, & evades tum aliis, tum tibi in vita quotidiana, non tolerabilis: Sed ita potius cogita; Quia frater eſt, injurias ejus ferre debeo: quia vicinus, quod per ignorantiam [veri boni] commiſit, id me patienter ferre, ratio ſuadet. Præterea, injuriam illam, quæ facta creditur, in rebus externis verſari. Voluntatem autem tuam [qua ſola cenſeris] nullius imperio, ac proinde nec injuriæ obnoxiam eſſe. Ita commodius habebis, [vel facile feres.]

* γρ. ἥκιστα.

νζʹ.

LXVI. ΟὟτοι οἱ λόγοι ἀσύμπλεκτοι. Ἐγώ σου πλουσιώτερος· ἐγώ σου ἄρα κρείττων. Ἐγώ σου λογιώτερος. * * * οὗτοι δὲ μᾶλλον ἀληθεῖς καὶ συνεκτικοί. ἡ ἐμὴ κτῆσις τῆς σῆς κρείττων * σοῦ δὲ οὐδὲ κτῆσις † ἐστὶν οὐδὲ λέξις· γί-

LVII.

ORationes hæ non cohærent: Ego ſum te locupletior, ergo ſum melior. [vel præſtantior.] Ego ſum te eloquentior, ergo melior. At illæ magis veræ & cohærentes: [Ego te ditior.] Mea ergo pecunia tua præſtat. [Eloquentior, &c.] Tu verò nec pecunia es, nec

γινώσκε οὖν ὅτι οὐκ ἐπὶ σεαυτῷ ἐπαίρῃ, ἀλλ' ἐφ' ἄλλῳ.

ſermo. Noris igitur te cum ſic gloriaris, non in te verè gloriari, ſed in alieno.

* γρ. σὺ. † γρ. εἶ.

νη'.

Τοῦ σκώπτειν εἶργε σεαυτόν. καὶ μάλιστα μὲν σιώπα τὰ ἀλλότρια· σεαυτῷ δὲ μόνῳ πρόσεχε. εἰ δὲ λαλῇς, λάλει ἀληθῆ, καὶ ἃ βλέπεις, καὶ μὴ ἃ στοχάζῃ.

LVIII.

Ab omni cavillatione abſtineto. De rebus externis, quantum potes, ſile, tibi intentus uni. Si tamen interdum ita res feret, ut loquendum tibi ſit; quæ vera ſunt loquere, & quæ comperta habes, non ea quæ conjicis.

νθ'.

LXVII. Ἔπιέ τις πολὺν οἶνον; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς· ἀλλ' ὅτι **** ἐλούσατο. ἔφαγέ τις πρωῒ ἕτερος; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς· ἀλλ' ὅτι ἔφαγεν. Εἰκὸς γὰρ σε μὲν στοχάζεσθαι κακῶς· ἐκεῖνον δὲ * ὅτι καλῶς αὐτῷ περιπεποιηκέναι, ἢ νόσου βιασαμένης, ἢ ἀδελφῶν ἀναγκασάντων, ἢ ἄλλων εὐλόγων αἰτιῶν, αἵ σοι μὲν οὐ γινώσκονται· ἐκείνῳ δὲ 18 κατὰ νοῦν ἐχώρησαν.

LIX.

Bibit quiſpiam multum vini? ne dicas bibiſſe *male*, [vel nimiæ potu peccaſſe:] ſed [multum.] Lavat quiſpiam cito, &c. Edit quis alius [vel, ſocius:] manè? ne dicas *malè* illum ediſſe, [vel, malè ab illo factum, quod ederit:] ſed ediſſe [manè.] Poteſt enim, ut tu malè conjicias: illum autem vel morbo cogente, vel fratribus, vel aliis ſonticis cauſis urgentibus, quod ipſi expediebat feciſſe: quæ cauſæ, tibi quidem fortaſſe ignotæ fuerunt; illi autem] cui notæ] res pro voto bene & rite ceſſerit,

* ἴσ. ὅτι καλὸν: vel ὅτι καλ. δ. πτ.

18 Κατὰ νοῦν.] Sententiæ ratio poſtulat, ut ad ambiguam τοῦ χωρεῖν notionem alluſum ſit. Parum enim honeſta oratio, quenquam ani-

animo ſuo obſecutum eſſe, niſi, quod *animus* ſuadebat, idem & *rationi* conſentaneum fuerit. Vide (ſi vacat) quæ nos in Antoninum lib. 6. p. 79. in iſta Antonini: (*ἔχε σοι πάντα κατὰ νοῦν*) de hac locutione notavimus. Non igitur (vel hinc diſcamus) hoſpes in vetere & meliore philoſophia, qui primus iſta concinnavit: quamvis poſteriorum monachorum ignorantiæ veſtigia nonnulla deprehendere fortaſſe poſſimus. Plato in Timæo venuſtiſſime: Ἐπεὶ δὲ κατὰ νοῦν τῷ ξυνιστάντι πᾶσα ἡ τῆς ψυχῆς ξύστασις ἐγεγένητο. Hinc poſteriores alii, ni fallor.

ξ'.

LXVIII. ΜΗδαμοῦ σεαυτὸν ἡσυχαστὴν εἴπῃς, μηδὲ λάλει ἐν ἰδιώταις περὶ δογμάτων. ἐν ἑστιάσει μὴ λέγε πῶς δεῖ ἐσθίειν, ἀλλ' ἔσθιε ὡς δεῖ, τύπος γινόμενος ἄλλοις· ‡ τοῦτο γὰρ ἀπόστολος παραινεῖ λέγων, τύπος γίνου τοῖς πιστοῖς.

‡ 1 Tim. 4. 12.

LX.

NUllibi *Heſychaſtem* (vel *anachoretam*:) te profitere; neque inter ſæculares de dogmatibus tuis [quibus inſtitutæ vitæ ratio nititur:] loquere. In convivio, ne diſſere quomodo ſit edendum, ſed ede ut te decet. Ita enim & Apoſtolus exhortatur, ubi dicit: *Exemplum eſto fidelium.*

ξα'.

LXIX. Τὸ πολὺ περὶ δογμάτων ἐν ἰδιώταις μὴ λάλει. ἐὰν δὲ ἐμπίπτῃ λόγος, τὸ ἐπιδεικτικὸν ἔκκοπτε, καὶ σιώπα. μέγας γὰρ κίνδυνος δογματίσαι περὶ ὧν * ἡ τοῦ ὄντος κατάληψις δυσχερὴς τοῖς πολλοῖς, καὶ ἄγνωστος. καὶ ὅταν εἴπῃ σοί τις ὅτι οὐδὲν οἶδας, καὶ μὴ δηχθῇς ἐπὶ τούτῳ, τότε γνῶθι, ὅτι ἤρξω τοῦ ἔργου.

* ἴσ. ἡ ὄντως.

LXI.

INter *idiotas* [ſive ſæculares] de dogmatibus tuis ut plurimum ſileto. Quod ſi occaſio incidat, tu tamen oſtentandi te occaſionem vita, & tace. Magnum enim periculum eſt, diſputando de iis rebus aſſerere, quarum comprehenſio de vulgo hominibus difficilis eſt, & inſolens. Quod ſi quis dixerit te nihil ſcire, tuque commotus non fueris, ſcito te jam opus [fæliciter] exorſum eſſe.

ξβ'.

ξβ'.

LXX. Εὐτελῶς φορῶν, μὴ καλλωπίζου ἐπὶ τούτῳ· μηδὲ ἐὰν ὑδροποτῇς, περιέρχου ζητῶν ἀφορμὴν τοῦ λέγειν, ὅτι ὑδροποτεῖς· ἄσκει δὲ σεαυτῷ μόνῳ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω, ἵνα καὶ ἡ ὠφέλειά σου μόνου γένηται.

LXII.

Viliter veſtitus, ne ideo gloriare, & ſi aquam bibis, ne obambula, occaſionem quærens alicui dicendi, te aquam bibere. Temperantiæ quam exerces, conſcius ipſe tibi ſis ſoli, aliis neſciis: ut & merces ad te ſolida redeat.

ξγ'.

Μὴ κατάξηρον ἐπιδείκνυέ σου τὸ στόμα, μηδ' ἄσθμαινε συνεχῶς, τεκμήρια τοῖς πέλας τῆς σῆς ἀσκήσεως παρέχων, καὶ ἀναγκάζων ἐρωτᾶν, πόθεν οὕτως ἀσθμαίνεις, καὶ ξηρὸς εἶ;

LXIII.

Ne oſtenta os aridum: ne aſſiduè anhela: quæ vicino tuo, vel alii cuicunque obvio, abſtinentiæ tuæ ſint indicia; quibus ille provocatus quodammodo cogatur interrogare: Quid tu ſic anhelas, & aridus es?

ξδ'.

LXXI. Ἀπαιδεύτου χαρακτὴρ, μηδέποτε ὠφέλειαν, ἢ βλάβην προσδοκᾶν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔξω· θεοφίλου ἀνδρὸς χαρακτὴρ, πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾶν.

LXIV.

INdocti [ſeu veræ philoſophiæ rudis] character & nota certa, nunquam à ſe ipſo damnum expectare, vel utilitatem, ſed à rebus externis. Verè pii & religioſi character & nota, omnem utilitatem & damnum à ſemet ipſo expectare.

ξε'.

LXXII. Σημεῖα προκόπτοντος, οὐδένα ψέγει· οὐδένα μέμφεται· οὐδενὶ ἐγκαλεῖ· οὐδὲν περὶ αὐτοῦ λέγει, ὡς

LXV.

Signa proficientis; neminem vituperare: neminem culpare: neminem accuſare: nihil de ſeipſo quaſi a-

ὄντος

ὄντος τι, εἰδότος τι· ὅταν ἐμποδισθῇ, ἢ κωλυθῇ, ἑαυτῷ ἐγκαλεῖ. κἂν τις αὐτὸν ἐπαινέσῃ, καταγελᾷ τοῦ ἐπαινοῦντος παρ' ἑαυτῷ ὡς πλανηθέντος, καὶ ταλανίζει ἑαυτὸν ὡς ἀπατήσαντα τοὺς ἐκτός. καὶ εἰς ψευδολογίας ἐμβάλλοντα. κἂν ψέγῃ τις, οὐκ ἀπολογεῖται. περιέρχεται δὲ ὥσπερ οἱ ἄῤῥωστοι, εὐλαβούμενός τι κινῆσαι. πᾶσαν ὄρεξιν ἦρεν ἀφ' ἑαυτοῦ. ὁρμῇ ἀνιεμένῃ πρὸς πάντα χρῆται· ἂν ἠλίθιος, ἢ ἀμαθὴς δοκῇ, οὐ πεφρόντικεν. ἑνὶ δὲ λόγῳ, ὡς ἐχθρὸν ἑαυτὸν παραφυλάττει.

liquis ſit, aut aliquid ſciat, prædicare. Si in aliquo impeditus fuerit, aut prohibitus, ſe accuſat ipſum. Si ab aliquo laudatus, ſecum ipſe ridet laudatorem, ut deceptum, & miſerum ſe reputat, qui alios deceperit, & falſa de ſe prædicandi ipſis in cauſa fuerit. Si reprehenditur, non defendit ſe: & ut qui recenter [ex morbo] convaluerunt; ſic ille [omnia circumſpiciens & metuens] ne impingat, obambulat. Omnem cupiditatem à ſe removit; averſationem ad ea ſola, quæ naturæ eorum quæ ſunt in noſtra poteſtate repugnant, tranſtulit. Appetitione ad omnia remiſſa utitur. Si ſtolidus, ſi indoctus habeatur, perinde habet. Denique ut inimicum & hoſtem ſe ipſum obſervat

ξϛʹ.

LXXIII Μὴ ὀρέγου ἐξηγεῖσθαι τὰς γραφάς· μάλιστα μὴ ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν παρειληφώς. ἀλλ' ἄρκου τῷ τὰ ἀπ' * αὐτῶν, καὶ παραχώρει τὸν λόγον τοῖς εἰδόσιν. Εἰ δὲ τοῦ μὲν ποιεῖν καταφρονήσεις, ἐπὶ δὲ τὸ ἐξηγεῖσθαι μόνον σχολάσεις, οὐδὲν ἕτερον ἢ γραμματικὸς ἀντὶ ἡσυχαστοῦ γέγονας· ἐν τούτῳ μόνον διαλλάττων, ὅτι τὰς γραφὰς ἀντὶ Ὁμήρου ἐξηγῇ.

* Sc. τῷ τὰ ἀπ' αὐ. ποιεῖν, κ.

LXVI.

NE affectato *Scripturas* interpretari: præcipuè, nondum ſatis illarum intelligens: ſed aliis te peritioribus interpretandi munus concedens, tibi ſufficiat, te documentis ex *Scriptura* promptis obtemperare. Si verò obtemperare, & ad uſum convertere negligis; interpretationi autem totus incumbis, ex *Heſychaſte*, merus *Grammaticus* factus es: hoc tantum diſcrimine, quod *Homeri* loco, *Scripturas* interpretaris.

ξζ'.

I. Ibidem. Ἐνθυμοῦ ὁποία αἰσχύνη, ὅταν τις ἀναγινώσκων τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ἐξηγούμενος αὐτὸ καλῶς, ἀσύμφωνα πράχῃ τὰ ἑαυτοῦ ἔργα.

LXVII.

Quam turpe ſit, cum quis *Euangelium* legit, & præclaré interpretatur, ſed facta minime conſentanea edit; cogita.

ξη'.

LXXIV. [19] Ὅσα ὀρθῶς προτίθεσαι, τούτοις ὡς νόμοις ἐπίμενε· ὡς παρανομῶν ἑαυτοῦ [20] ὃ ἀφῇς. τί δὲ λέγουσιν οἱ πολλοὶ περὶ σοῦ, μὴ φροντίσῃς. οὐ γὰρ ἐπί σοι ἐστὶ κωλῦσαι αὐτοὺς ψέγοντας τὰ καλὰ, ἢ τὰ φαῦλα ἐπαινοῦντας.

LXVIII.

Quæ bene ſemel expenſa, & dictante ratione tibi propoſuiſti; in eorum tanquam legum obſervatione conſtans eſto, & ſi quid omittas, leges te tuas violare reputa. Quid autem vulgus de te loquatur, ne ſollicitus ſis. Nam quo minus illi quæ bona ſunt vituperent; & quæ prava, laudent, in te non eſt ſitum.

19 Ὅσα ὀρθῶς προτίθεσαι.] Epict. προτίθεται· nec dubium quin ad ſimilem *Aureorum* Pythagoræ (ut vocant) *carminum* concluſionem alluſum ſit. Sed nec male, ſic; ut hic legimus: ſi ad omnia quæ nobis ſemel decreta & probata, referamus. Virtutum enim maxima prope dixerim *conſtantia*: & tolerabiliora ſæpe prava, (ita memini legere) quam levia ingenia. Sed nec Simplicii expoſitio ab hoc ſenſu aliena.

20 Ὃ ἀφῇς.] Acrior longe ſententia, & ad Enchiridii ſcripturam aptior, ſi legamus, ὃ σέβεις.

ξθ'.

LXXV. Εἰς ποῖον ἔτι χρόνον ἀναβάλλῃ ἀρέσαι θεῷ; ποίαν ἡλικίαν προσδοκᾷς; οὐκ ἔτι εἶ μειράκιον, ἀλλ' ἀνὴρ ἤδη τέλειος. ἐὰν καὶ νῦν ἀμελέσῃς, καὶ ἀεὶ προθεσμίαν ἐκ προθεσμιῶν διδῷς σεαυτῷ, καὶ ἡμέραν ἐξ ἡμερῶν ὁρίζῃς, ἐν αἷς

LXIX.

Quouſque tandem differes Deo placere? Quod tandem ætatis tempus expectas? Non jam puer es, ſed matura vir ætate. Itaque ſi porro negliges, & de die in diem certum tempus, aliud ex alio, quo Deo placere incipias, tibi propones; im-

προσέξεις

μέλλεις ἀρέσαι θεῷ, λήσεις σεαυτὸν οὐ προκόπτοντα, 21 ἀλλὰ καὶ κλεπτόμενον, ἕως οὗ καὶ τὸ τέλος φθάσῃ. ἀξίωσον οὖν σεαυτὸν ἤδη ὡς τέλειον, πονῆσαι ἐν τῇ ἀσκήσει καὶ προσοχῇ· ὅτι ἐνταῦθά ἐστιν ὁ ἀγὼν, καὶ * ἤ πάρεστι, καὶ οὐκ ἐπιδέχεται ἀναβολήν. σκόπει δὲ, ὅτι ἔνδοσις † μιᾶς ἀρετῆς, ἢ ἐπίτασις, στεφανοῖ τὸν ἀγωνιστήν, ἢ ἀστεφάνωτον παρέρχεται. οὕτως ὁ μακάριος ‡ Παῦλος ἀγωνισάμενος ἔλεγεν· Τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγώνισμαι, καὶ λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. Σὺ δὲ εἰ καὶ μὴ εἶ Παῦλος, ἀλλ' οὕτως ἀγωνίζου, ὡς ὅμοιος αὐτῷ εἶναι βουλόμενος.

prudenti tibi proficiendi tempus elabetur, & prius mors occupabit, quam dolo rem geri intelliges. Tandem aliquando igitur, ut *aſceta*, ſeveriorem religionem, & tolerantiæ diſciplinam profeſſus, incipe laborare, & diligentiam adhibere, ut qui jam ad maturitatem perveneris. In hoc enim certamen verſatur; & jam certandi tempus adeſt, quod delationem non admittit. Conſidera autem in hac unius [vel, in una] virtutis remiſſione vel intentione ſitum eſſe, vel ut coroneris, vel prætereraris. Ita & beatus Apoſtolus poſtquam decertaſſet, de ſeipſo prædicat: *Bonum certamen certavi*: &c. *In reliquo, repoſita eſt mihi corona juſtitiæ.* Tu autem quamvis non ſis *Paulus*; ſic tamen certa, ut qui *Paulo* ſimillimus eſſe cupias.

21 Ἀλλὰ καὶ κλεπτόμενον.] Appoſita Greg. Naz. verba, quæ profert ex illo (ed. Aldinæ in 8o. elegantiſſimæ, p. 180.) doctiſſi. Stephanus: ἐὰν ἀεὶ τὸ σήμερον προκατέχων, ἐπιτηρῇς τὸ εἰς αὔριον, ταῖς κατὰ μικρὸν ἀναβολαῖς ὑπὸ τοῦ πονηροῦ κλεπτόμενος.

* γρ. ἤδη. † γρ. μία. ‡ 1 Tim. 4. 7.

ο.

LXXVIII Ἐπὶ πάσῃ περιστάσει καὶ παντὶ πειρασμῷ ἐπαγομένῳ ἡμῖν, πρόχειρον ἔχωμεν τὸ λέγειν, Ἄγε ἡμᾶς ὦ σῶτερ σὺ, καὶ σὺ ἅγιόν σου πνεῦμα, * ὅπου σὺ καὶ ὅπως φίλον σοι. ὡς ἑψόμεθά γε ἄοκνοι. Εἰ γὰρ μὴ θέλωμεν κακοὶ γενόμενοι, οὐ-

LXX.

IN omni majore quod nos circumſtat periculo, & omni tentatione in quam inducimur, in promptu ſit hæc ratio: Duc nos, ô Salvator, & Sanctus tuus Spiritus, quò, & modo quocunque tibi gratum. Enimverò ſequemur impigri. Quod ſi præ metu recuſaverimus, nihilominus tamen

* ὅποι, καὶ ὁ.

δὲν

δεῖν ἧττον ἑψώμεθα. ὅστις δὲ ἑκὼν εὐπειθὼς ἕπεται θεῷ, σοφὸς παρ' ἡμῖν καὶ θεοφιλής. ὃ γὰρ τῷ θεῷ φίλον, τοῦτο ἡμῖν γενέσθαι εὐχόμεθα.

ſequemur. Qui verò volens & morigerus Deum ſequitur, is à nobis *ſapiens* & *Deo Charus* habetur. Quod enim Deo gratum & amicum, nobis contingere [ita animati] precamur.

οα΄.

LXXIX. Βιοῦντες γὰρ οὕτως ἡμᾶς, βλαβῆναι ὑπό τινος ἀδύνατον. κἂν γάρ, ὡς νομίζουσι, συσκευάζονταί τινες, κἂν ὑπερβῶσιν ὕβρεις, καὶ διώξεις, καὶ εἰς φόνους χωρήσουσι· φονεῦσαι μὲν δύνανται, βλάψαι δὲ οὐδαμῶς. ὡς γὰρ μὴ δυναμένων βλάψαι παρήγγειλεν ὁ κύριος, μὴ φοβεῖσθαι λέγων· ‡ Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων.

‡ Matth. 10. 28.

LXXI.

Sic enim viventes, à quoquam lædi nos impoſſibile eſt. Quamvis enim bonis, (ut quidem putant ipſi:) ſpolient: contumeliæ quamvis & perſecutiones exuperent: imò & ad cædes procedant: *Occidere quidem poſſunt; non tamen omnino lædere.* Ideò, tanquam qui lædere non poſſint: adhortatur Dominus ne timeamus illos, his verbis: *Nolite timere eos qui occidunt corpus; animam autem non poſſunt occidere.*

FINIS.

EPICTETI STOICI ENCHIRIDION.

AB

ANGELO POLITIANO

è Græco verſum.

ANGELI POLITIANI IN EPICTETI.

Stoici Enchiridion è Græco à ſe interpretatum, ad Laurentium Medicem Epiſtola.

CÆnea Lapitham, eum qui Centauris pugnaverit, Laurenti Medices, adeo vulneribus inviolabilem, teliſque impervium fuiſſe ſcribit Pindarus, ut cum in eum Centauri ingentem quandam ſilvarum molem facto unanimiter impetu congeſſiſſent, recto (ut idem inquit) pede terram ſciderit. At vero Epictetus hic noſter, non à Vulcano, ut Achilles atque Æneas, ſed à natura ipſa ac ratione arma accepit. Quæ non modo ſe à telis & ferro, ſed à metu quoque & dolore, ceteriſque animi perturbationibus tutum inviolabilemque præſtiterint. Bellum quidem hic vir non cum Centauris, ut ille, ſed cum fortuna cumque opinione acerrimum geſſit. Quas ita ambas fudit atque fugavit, ut eas ex univerſa quoque hominum vita exterminaverit. Qui cum & ſervus eſſet, & claudus, & Homerico Iro pauperior, haud tamen dubitavit, diis ſeſe amicum notiſſimo apud Græcos diſticho aſſeverare. Legerat enim apud Platonem, in eo dialogo qui Alcibiades primus, aut de natura hominis in-

ſcribitur, cum proprie vereque hominem eſſe, cujus omnis in rationali animo ſubſtantia exiſteret. Quapropter quicquid extra hunc hominem foret, id ad ſe minime pertinere arbitratus eſt. Neque id verbis tantum, aut libris ſed vita quoque ipſa præ ſe tulit. Ita enim ſeſe ab externorum cura avocavit, ut Romæ ejus domus ne januam quidem ullam habuerit: quippe in qua, præter viliſſimum cubile, nihil omnino eßet. Hujus de vita ac moribus ingens volumen, quod tamen olim culpa temporum interiit, Arrianus vir clariſſimus conſcripſit; eque ejus libris quaſi florem quendam, qui hunc Platonicum, hoc eſt verum hominem in libertatem vendicaret, excerpſit, atque in volumen redegit: quem quia librum ad manum ſemper habere oporteat, Enchiridion, quo nomine militaris pugiunculus ſignificatur, inſcripſit. Sermo autem in eo omnino efficax eſt, atque energiæ plenus, & in quo mira ſit ad permovendum vis. Suos enim quivis affectus in eo agnoſcit; adque eos emendandos, ceu quodam aculeo excitatur. Omnia vero ordinem inter ſeſe mirum habent, omnibuſque veluti lineis (quamvis in plura id opus capita ſit diſtinctum) ad excitandum rationalem animum, quaſi ad ipſum centrum contendunt: ut is & ſuæ dignitatis curam habeat, & propriis actionibus ſecundum naturam utatur. Stilus autem, qualem res poſtularet, conciſus eſt, dilucidus, quique omnem reſpuat ornatum; Pythagoreorumque præceptis, quas illi diathecas vocant, quam ſimillimus. Hoc ego opus cum Latinum facere aggrederer, ut indulti

dulti a te nobis hujus tam ſuavis ocii rationem aliquam redderem, in duo omnino mendoſiſſima exemplaria incidi, pluribuſque locis magna ex parte mutilata. Quapropter cum & cætera quæcunque uſquam exemplaria extarent, non diſſimilia his eſſe audirem; permiſi mihi, ut ſicubi aliqua capita aut deeſſent, aut dimidiata ſuperforent, ea ego de Simplicii verbis, qui id opus interpretatus eſt, maxima (quantum in me eſſet) fide ſupplerem. Quod ſi non modo fieri poterat) ad ſenſum certe ipſum purum ſincerumque Latinum a nobis redditum arbitror. Quod ne quempiam fortaſſe perturbet: quemadmodum Ariſtarchus Homeri verſus quos ipſe non probaret, ita nos ſingula ipſa capita, quæ noſtris quidem verbis explicentur, obelo, hoc eſt veru ingulavimus. Suffurare igitur, Laurenti, tuis occupationibus ociolum aliquod, ſi potes, quod libelli hujus lectioni impertias. Id enim diſciplinæ genus in eo eſt, quod, ſi recte perpendas, non cuiquam magis aliorum, quam ingentis fortunæ viris conveniat. Sed quod in toto hoc libello pluribus explicatur, id omne Epictetus duobus his verbis, quæ etiam frequentiſſime uſurpabat, comprahendere eſt ſolitus, ſuſtine & abſtine. Patriam hic vir Hierapolim Phrygiæ urbem habuit. Romæ Epaphrodito cuidam Neronis familiari ſerviit, atque ad Marci uſque Antonini tempora pervenit. Domitiano autem imperante, ejus dominatu offenſus, Roma Hierapolim migravit: ratus verum eſſe, quod apud Tragicum, Patriam eſſe cujuſque, ubi quis recte ageret. Tanta vero apud omnes homines ejus vitæ admiratio extitit, ut Lucianus Syrus

Epicteti lucernam fictilem tribus drachmarum millibus ob ejus auctoritatem vaniſſe tradat. Nos ad te nunc non lucernam Epicteti, ſed ejus imaginem animi, quæ multo plus lucis habeat, Laurenti, mittimus. Nam cum univerſam tuæ pulcherrimæ bibliothecæ ſupellectilem, quam tute nobis utendam conceſſiſti, nuperrime ſcrutarer; hoc unum merito opuſculum, quaſi ex horto floſculum, quod tibi offerrem, delibavi. Hic enim unus eſt liber, niſi me opinio fallit, qui & naturæ iſti tuæ ad magna quædam ſemper, atque ardua excitatæ, & his tam duris temporibus, quibus te undique fortuna exercendum accepit, maximè omnium conveniat. Vale.

EPIC-

EPICTETI STOICI ENCHIRIDION.

AB ANGELO POLITIANO

è Græco Verſum.

CAPUT I.

Quæ in nobis ſint, quæve non, qualiave quæque ſint.

EOrum quæ ſunt, partim in nobis eſt, partim non eſt. In nobis eſt opinio, conatus, appetitus, declinatio: & ut uno dicam verbo, quæcumque noſtra ſunt opera. Non ſunt in nobis, corpus, poſſeſſio, gloria, principatus: & uno verbo, quæcunque noſtra opera non ſunt, Quæ igitur in nobis ſunt, natura ſunt libera, nec quæ prohiberi impedirique poſſint. Quæ in nobis non ſunt, ea imbecilla, ſerva, & quæ prohiberi poſſunt atque aliena.

CAP. II.

Quid ex eorum quæ noſtra, quæque aliena ſint, ignoratione notitiaque eveniat

SI quæ natura ſunt libera, ſerva putabis, & aliena quæ ſunt, propria, impedieris, dolebis, turbaberis, incuſabis deos, atque homines. Si verò quod tuum eſt, id ſolum tuum eſſe putabis, & alienum quod revera eſt alienum, nemo te coget unquam, nemo prohibebit, neminem culpabis, neminem accuſabis, invitus nihil ages, nemo te lædet, inimicum non habebis.

CAP. III.

Quòd aliena omittenda, noſtra curanda, quodque utraque aſſequi non eſt.

SI ERGO talia expetis, memento non oportere modicè commotum ea attingere, ſed partim omnino dimittere, partim in præſentia rejicere, ac primo tui ipſius curam agere. Si autem & hæc ipſa velis, regnare ſcilicet, dives eſſe, & domeſticos dirigere: fortaſſe neque hæc ipſa conſequêris, quia priora quoque expetis. Illa verò nullo modo conſequeris, quæ ſola homini felicitatem pariunt.

CAP. IV.

Quo nos pacto in aſpera quavis imaginatione gerere oporteat.

CONTINUO igitur in quavis aſpera imaginatione diſce conſiderare, imaginationem eſſe illam, neque id omnino eſſe quod videtur. Deinde ſcrutare id, & examina his regulis, quas habes. Primaque hac, & maximè, utrum circa ea ſit quæ ſunt in nobis, an quæ non ſunt. Quòd ſi circa aliquod eorum ſit quæ in nobis non ſunt, promptum hoc eſto, Nihil ad me.

CAP. V.

Quomodo tractanda ſunt, quæ in nobis ſunt.

MEMENTO appetitus promiſſionem eſſe, ut conſequaris, quod appetis: declinationis autem promiſſionem, ut in id non incidas, quod declinas. Qui ergo appetitus promiſſione excidit, infortunatus eſt: qui autem in id quod declinat, incidit, malè eſt fortunatus. Si ergo ſola declines, quæ præter eorum naturam ſunt, quæ in te ſunt, nunquàm in id incides, quod declinabis. Morbum autem ſi declines, aut mortem, aut paupertatem, malè fortunatus eris. Aufer igitur declinationem ab omnibus quæ non ſunt in nobis, eamque transfer in ea quæ præter eorum naturam ſunt quæ in nobis ſunt. Appetitum verò penitus in præſentia aufer. Si enim appetis, quæ in nobis non ſunt, ab aliquo eorum excidas neceſſe eſt; quantum verò eorum quæ ſunt in nobis appetere expediat nondum tibi conſtat. Solo animi conatu aut avocatione utere leviter, & cum ſupputatione, & remiſſe.

CAP. VI.

Quomodo tractanda quæ in nobis non ſunt.

IN uno quoque eorum quæ aut delectant, aut utilitatem præbent, aut diliguntur, memento conſiderare, quale id quidque eſt: incipiens à minimis. Si ollam diligis, dic, ollam diligo. Ea enim fracta, non perturbaberis. Si filium tuum amas, aut uxorem, dic te hominem diligere; mortuo enim, non perturbaberis.

CAP. VII.

Quomodo præparari in actionibus oporteat, ut perturbatione vacemus, ac primò per meditationem.

CUM rem quampiam aggreſſurus es, redige tibi in memoriam, qualis nam ea res ſit. Si lotum abis, propone tibi quæcunque in balneo fiunt, irroranteis, inquietos, convicianteis, furanteis atque ita tutius rem aggredieris. Si autem continuò dices, lavari volo, propoſitumque meum, quod ſecundum naturam eſt, ſervare, & in quacunque re ſimiliter: non peccabis. Hoc enim pacto, ſi quid inter lavandum impedimenti accidat, in promptu hoc tibi erit: Non hoc volebam ſolùm, ſed & meum propoſitum, quod eſt ſecundum naturam, ſervare. Non ſervabo autem, ſi moleſte feram, quæ fiunt.

CAP. VIII.

De perturbatione declinanda, per eorum naturæ conſiderationem, quæ nos perturbant.

PERTURBANT homines non res ipſæ, ſed rerum opiniones. ut mors nihil terribile, alioquin & Socrati viſa foret: ſed quia opinio de morte terribilis, ideo illa terribilis. Igitur cùm aut impediamur, aut perturbemur, aut doleamus, nunquam alium accuſemus, ſed nos ipſos: hoc eſt, opiniones noſtras.

CAP. IX.

Ratio ſuperioris præcepti, tripliciſque hominum gradus aſſignatio.

INERUDITI eſt, alios culpare, cum quid malè agat. Ejus qui jam cœpit erudiri, ſeipſum: Eruditi, neque alium, neque ſe ipſum.

CAP. X.

Quomodo tractanda, quæ de externis videntur eligenda.

OB NVLLAM alienam

nam excellentiam te efferas. Si equus ſuperbiens dicat, pulcher ſum, ferendum eſſet. Tu verò, cùm dicis ſuperbiens, pulchrum habeo equum: memento te ob pulchrum equum ſuperbire. Quid ergo eſt tuum, præter uſum imaginationum? Ergo cum in uſu opinionum ſecundum naturam te habebis, tum verò ſuperbias; ob aliquod enim tuum bonum ſuperbies.

CAP. XI.

Quæ nobis ex externis concedantur, quoque iis pacto ſit utendum, per ſimilitudinem.

QVEMadmodum in navigatione, ubi in portum eſt ventum, ſi exeas aquatum, incidit ut cochleas in itinere, aut bulbulos colligas; animum tamen ad navigium intentum habere convenit, & ſæpe reſpicere, an gubernator vocet: omnia illa abjicere, ne vinctus eò conjiciaris inſtar pecudum. Sic in vita, ſi pro bulbulo, aut cochleola, uxorcula nobis, aut filiolus præbeatur, nihil ſit prohibendum; ſi autem gubernator vocet, curre ad navigium, relinquens hæc, neque reſpiciens. Si autem ſis ſenex, nonquam procul à navigio diſcede, ne fortè vocatus deſis inque id vinctus conjiciaris. Qui enim volens non ſequitur, neceſſitate hoc patietur.

CAP. XII.

Quo pacto ſine perturbatione, & noxia, externis acquieſcere poſſimus.

NE VELIS quæ fiunt, fieri ut velis: ſed velis, quæ fiunt, ut fiunt, & proſpereris. Morbus corporis eſt impedimentum; propoſiti verò minimè, niſi ipſum velit. Claudicatio cruris impedimentum eſt, propoſiti verò minime. Atque hoc in quocunque incidentium conſidera. Invenieſque id alterius eſſe impedimentum, non tuum.

CAP. XIII.

Quòd impoſſibilia non ſunt, quæ præcipiuntur, quando vires animo adverſus omnia inſunt.

IN quocunque incidentium, memento tecum ipſe quærere, quam tu vim habeas ad ejus uſum. Si malum habeas, vim bonam invenies, ut ad voluptates continentiam. Si labor offeratur, invenies robur: ſi convitium, patientiam. Atque hoc pacto aſſuetus, ab imaginationibus non perturbaberis.

CAP.

CAP. XIV.

Quales præbere nos oporteat, cùm externa amittamus.

NUNQUAM in re quapiam dicas, perdidi hoc, ſed reddidi. Puer obiit, redditus eſt. Ager ereptus, nonne & hic redditus eſt? Sed malus eſt vir, qui abſtulit. Quid ad te per quem repetierit, qui dedit? Quouſque autem tibi præbeantur, velut alienorum curam habe: ut hoſpitii viatores.

CAP. XV.

Reſponſio ad objecta, quæ de ſuperiori præcepto emergunt: ac regula, qua talia eligeres, ab ærumnis non exerceamur.

SI proficere vis, dimitte has conſiderationes: Si rem meam neglexero, nutrimentis carebo: Niſi puerum puniam, malus erit. Præſtat enim fame obire ſine dolore & metu, quàm in affluentia vivere cum perturbatione. Præſtat & puerum malum eſſe, quàm te infelicem dominari. Igitur à minimis incipias oportet. Effuſum eſt oleum, ablatum vinum: conſidera tanti abs te emi quietem, ſecuritatemque animi. Gratis autem nihil acquiritur. Si autem voces puerum, cogita poſſe illum non audire, aut audientem nihil eorum agere quæ velis. Sed non tanti is eſt, ut propter eum tute perturberis.

CAP. XVI.

Contra vulgi de nobis exiſtimationem.

Si PROFICERE vis, ne moleſte feras, ſi propter ea quæ extrinſecus ſunt, demens aut ſtultus videaris.

CAP. XVII.

Adverſus inanem gloriam.

NE VELIS rei cujuſquam gnarus videri. Et ſi quibus eſſe aliquis videare, ne crede tibi ipſi. Scis enim, non facile eſſe, & propoſitum tuum ſecundum naturam ſervare, & iis qui ſint extrinſecus placere: ſed neceſſe eſt, ut qui alterum curet, alterum negligat.

CAP. XVIII.

Quibus ſtudendum ſit, quibus non ſit.

SI velis liberos, uxoremque tuam, & amicos vivere ſtultus es. Quæ enim in te non ſunt, vis in te eſſe: & quæ aliena, tua. Atque ita ſi puerum peccare non vis, ſtultus

es;

es: vis enim, ut vitium non ſit vitium. Si autem velis, appetens aliquid, eo non excidere, hoc potes: hoc igitur exercere potes.

CAP. XIX.

Quæ nos ſervos faciant, quæve liberos.

DOMINUS cujuſque eſt is, qui quæ ille vult, aut non vult, poteſt aut dare aut auferre. Qui ergo liber ſe vult, neque velit quicquam, neque fugiat eorum quæ ſunt in aliis. alioquin, ut ſerviat neceſſe.

CAP. XX.

Regula electionis præſentium, præteritorum, & futurorum, per ſimilitudinem.

MEMENTO, oportere te in convivio verſari: in quo ſi fercula ad te perveniunt, extenta manu modeſtè carpe: ſi tranſit qui fert, ne eum detine: ſi nondum pervenit, ne procul appetitum extende: ſed expecta, dum ad te veniat. Sic erga filios, ſic erga uxorem, ſic erga principatus, ſic erga divitias: Eriſque aliquando dignus deorum convivio. Si verò quæ appoſita fuerint, non capies, ſed contemnes: tunc verò non modò deorum conviva, ſed collega eris. Id enim cùm facerent Diogenes & Heraclitus; atque his ſimiles, meritò & divini erant, & vocabantur.

CAP. XXI.

Quo pacto imaginationi moderandum, circa ea quæ fugienda videntur.

CUM flentem videas in luctu, quia ejus filius aut peregre abſit, aut obierit, aut bona dilapidaverit, cave ne te imaginatio corripiat, tanquam in malis ſit ille, cùm ſit in externis. Sed ſtatim in promptu habeto: Non hunc caſus hic torquet, quia alium non torquet, ſed opinio. Quantum igitur ad ſermonem pertinet, verſare audacter cum illo: quinimo & ſi inciderit, ſimul geme. Cave tamen, ne & intrinſecus gemas.

CAP. XXII.

Quid ad nos attineat, quidve ſupra nos ſit, aptiſſima ſimilitudine.

MEMENTO actorem te eſſe fabulæ, quancunque is velit, qui docet: ſi brevem, brevis: ſi longam, longæ. Si mendicum agere te velit, & tunc ingenioſe age: ſi claudum, ſi principem, ſi privatum. Ad te enim pertinet, datam tibi perſonam bene agere: eligere, ad alium.

CAP.

CAP. XXIII.

Quo pacto & in diverſorum expectatione imaginationi moderandum ſit.

SI CORVUS adverſam crocitabit, ne te imaginatio corripiat: ſed ſtatim tecum ipſe dijudica & dic, Nihil mihi hæc ſignificant: ſed vel corpori meo, vel gloriolæ, vel natis, vel uxori. Mihi verò omnia proſpera ſignificant, ſi voluero; quicquid enim horum incidat, in me eſt, ut ex iis utilitatem capiam.

CAP. XXIV.

Cauſa ſuperioris, & quaſi concluſio.

INVICTUS eſſe poteris, ſi in nullum certamen deſcendes: quòd ut vincas, in te non eſt.

CAP. XXV.

Quæ via ad libertatem expeditiſſima ſit.

VIDE ne quenquam, quem tu aut honore, aut potentia, aut fama præſtantem videas, beatum dicas: ab imaginatione videlicet correptus. Nam ſi ſubſtantia boni in iis eſt quæ ſunt in nobis, ibi neque invidia neque æmulatio locum habet. Tu autem non Imperator, aut Conſul eſſe vis, ſed liber. Una autem via ad hoc eſt, contemptus eorum quæ in nobis non ſunt.

CAP. XXVI.

Solutio eorum quæ ſuperioribus obſtare videntur.

MEMENTO, non qui conviciatur, aut verberat, injuriam facere: ſed opinionem de hoc, velut injuriam facere. Cùm te igitur quis irritet, tua de opinione ſcito irritari. Quamobrem à principio enitere, ne te imaginatio corripiat: ſi enim ſemel per aliquod tempus eam continebis, facilius tui ipſius compos eris. Mors & exilium & omnia quæ terribilia videntur, ante oculos tibi continuò ſunto. Maximè verò omnium mors: neque quicquam unquam humile cogitabis; neque quicquam cupias nimis.

CAP. XXVII.

Secunda pars, qua cum qui jam profecerit, instituit. Eaque primò diſſolvit, quæ philoſophari incipientibus occurrunt.

SI philoſophiam cupis, præpara te continuò, ut irridearis, ut ſubſanneris à multis: ut dicant, Repentè nobis phi-

philoſophus emerſit. Et unde nobis hoc ſupercilium? Tu vero ſupercilium quidem ne habe, quæ verò tibi optima videntur, ita retine, tanquam ſis à Deo in hac acie collocatus. Quòd ſi perſiſtes in iiſdem, & qui te prius deridebant, iiſdem poſtea admirabuntur: ſi verò iis terga dederis, dupla irriſione afficieris.

CAP. XXVIII.

Quòd à ſeipſo ad externos converſio, philoſophi ſtatum deſtruit.

SI quando evenerit, ut ad ea quæ extrà ſunt, te convertas, veliſque cuipiam placere, ſcito te de ſtatu decidiſſe. Satis igitur tibi in omnibus ſit, philoſophum te eſſe: Si autem videri etiam vis, tibiipſi videare, & ſatis erit.

CAP. XXIX.

Solutio emergentium in ejus animo cogitationum, qui philoſophiam aggrediatur.

Hæ te cogitationes ne crucient, honore carebo, neque uſquam ullus ero. Si enim carere honore in malis eſt, (ut certè eſt) non potes in malo eſſe propter aliud, non magis quàm in turpi. Nunquid igitur tuum opus eſt, principatu potiri, convivio accipi? Minimè. Quomodo igitur hoc eſt, honore carere? quomodo verò, neque uſquam ullus eris, quem in iis ſolis eſſe oportet, quæ ſunt in te, in quibus tibi ipſi maximè eſſe licet? Sed amicis prodeſſe non potero. Quid tu ais prodeſſe? non habebunt abs te argentum, neque eos cives Romanos facies? Quis tibi ergo dixit, eſſe hæc in nobis, & non aliena opera? Quis autem poteſt dare alteri, quod ipſe non habet? Poſſide igitur, inquit, ut & nos habeamus. Si poſſum poſſidere, ſervans memet verecundum, fidum, & magnanimum: oſtende viam, & poſſidebo. Si verò æquum ducitis, mea me bona perdere, ut vos, quæ bona non ſunt acquiratis: vos ipſi videte, quàm iniqui ſitis, quamque ingrati. Quòd ſi fidum, verecundumque amicum argento præponitis, in hoc vos mihi opitulamini: neque ea me agere æquum ducite, quibus hoc perdam. Sed patria, quantum in me erit, adjumento carebit. Rurſus, quod tu hoc ais adjumentum? porticus non habebit per te, neque balneas? Quid tum? neque enim calceos habet per cerdonem, neque arma per fabrum? Satis eſt autem, ſi ſuum quiſque opus expleat. Quòd ſi ei quempiam alium compares,

pares, civem fidum & verecundum, nihilque ei prodes? Utique. Neque tu igitur inutilis illi eris. Quo igitur ordine in civitate ero? Quo poteris: ſervans ſimul te fidum, & verecundum. Quòd ſi dum illi prodeſſe velis, hæc perdas: quem tu illi uſum afferes; qui impudens, infiduſque evaſeris?

CAP. XXX.

Continuo eorum ſolutionis, quæ philoſophari incipientem impediunt.

PRAEPOSITUS tibi eſt quiſpiam in convivio, aut in ſalutatione, aut in conſilio. Si hæc bona ſunt, gaudere te oportet, quia his potius ſit ille: ſi mala, ne ægrè fer, quia tibi non acciderunt. Memento autem, non poſſe te hæc ſolummodo facientem, paria cum cæteris conſequi, in iis quæ in nobis non ſunt. Quomodo ergo paria habere poteſt, alicujus fores non frequentans, cum eo qui frequentat: non deducens, cum deducente: non laudans, cum laudante? Injuſtus igitur eris, atque inexplebilis, ſi iis nequaquum relictis, quibus illa emuntur, ea gratis volueris. Sed quanti emuntur lactucæ? obolo, ſi ita contingat. Ut igitur, cùm quis obolum præbens accipiat lactucas: tu non præbens, non accipias: haud minus habere te cenſes eo, qui accipit. Ut enim ille habet lactucas, ſic tu obolum non dediſti. Eodem modo hîc evenit. Non vocaris ad cujuſqam convivium: Non enim quanti convivium emitur, dediſti. Laude id vendit, miniſterio vendit. Da igitur, ſi tibi conducit, quanti emitur. Quod ſi & illa amittere non vis, & hæc accipere, inexplebilis es, & ſtolidus. Nihil igitur habes pro cœna. Nempe habes, quod non laudas, quem non vis: quod non ea perfers, quæ ad ejus limen perferuntur.

CAP. XXXI.

Quæ ſunt communia etiam ex naturæ voluntate.

VOLUNTAS naturæ perpendi ex his poteſt, in quibus alteri ab alteris non differimus: velut cùm alienus puer fregerit poculum, in promptu ſtatim eſt, eſſe id ex iis quæ fiunt. Scito igitur, cùm tuum fuerit fractum, talem te eſſe oportere, qualis fueris,

ſueris, cum alienum frangeretur. Idem ad majora quoque transfer. Alienus obiit filius, aut uxor, nemo eſt, qui non dicat, humanum id eſſe. Sed cùm ſuus cujuſque obiit, ſtatim, Hei mihi, & me miſerum. Oportebat autem meminiſſe, quid nobis accidat, cùm de aliis idem audimus.

CAP. XXXII.

Mali naturam in mundo non eſſe.

QUEMADMODUM non ideo ſagittarii ſignum figitur, ut non attingatur: ſic neque mali natura in mundo ſit.

CAP. XXXIII.

Quæ putanda ſit animi perturbatio: quidve agendum, ne in eam incidamus.

SI QUIS tuum corpus imperium habenti traderet, ægrè ferres: quòd autem tu tuam mentem cuivis tradis, ut cùm tibi convitia dicuntur, perturbatur illa, & confunditur, nonne te pudet? Quicquid igitur aggreſſurus es, ejus initium primò, tum quid deinceps ſequatur, conſidera: atque ita rem aggrediare. Id ſi non feceris, nunquam ipſam promptè aggredieris, nihil eorum cogitans quæ ſunt. Poſtmodum verò cùm quædam apparebunt turpia, pudore afficieris.

CAP. XXXIV.

Efficax conſiderandi exemplum, quid quaque in re, quam ſimus aggreſſuri, accidere poſſit.

VIS Olympia vincere? & ego, per deos: magnificum enim eſt. Sed conſidera & initia, & conſequentia, atque ita rem aggredere. Oportet bene ſeſe inſtituere, neceſſariis veſci, abſtinere condimentis, exerceri ad neceſſitatem, ad præſcriptam horam, in æſtu, in frigore, frigidam non bibere, non vinum. ſi ita ferat res: totum te denique præfecto ipſi ceu medico tradere: tum in certamen prodire. Et interdum manum vulnerari, talum diſtorqueri, multam aphen deglutiri, interdum verò & flagellari, poſtque hæc omnia ſuperari. His animadverſis, ſi adhuc vis, abi certatum: ſin minus, inſtar puerorum deges, qui nunc palæſtritæ ludunt, nunc gladiatores, nunc tuba canunt,

runt, mox tragœdum agunt: ita & tu nunc athleta, nunc gladiator, nunc orator, tunc philoſophus: toto verò animo nihil, ſed velut ſimius, quicquid cernis, imitaris, aliudque ex alio tibi placet. non enim cum animadverſione rem aggreſſus es, neque circumſpectans: ſed temere, & per frigidam cupiditatem. Sic nonnulli cùm philoſophum intuentur, aut cùm à quopiam audiunt, Bene Socrates dicit, & qui poteſt dicere ut ille? volunt & ipſi ſtatim philoſophari. Homo conſidera primò, quænam, aut qualis ſit ea res quam aggrederis. Deinde naturam tuam conſule, utrum id tolerare poſſis. Vis eſſe luctator, aut pantathlus? aſpice brachia tua, aſpice lumbos, aſpice femora. Aliud enim aliis aptum rebus natura parens largita eſt. An te cenſes hujuſmodi rebus ſtudentem, eodem modo veſci poſſe, eodem modo potum ſumere, eodem modo iraſci, eodem modo mœrere? Vigilare oportet, laborare, diſcedere a propriis bonis, à pueris contemni, deriderí ab omnibus, univerſis in rebus minus autoritatis habere, in honore, in magiſtratu, in judicio, in cæteris omnibus. Hæc inquam: omnia conſidera: & utrum pro his indolentiam, libertatem, quietem malis, animadverte quod ni malis, cave ea aggrediaris, ne iſtar puerorum modò philoſophus, modò publicanus, pauló poſt rhetor, poſtremo Cæſaris procurator fias. Hæc invicem nequaquam conveniunt. Illud oportet, hominem eſſe te, vel bonum vel malum: aut ad interiora te vertas neceſſe eſt, aut ad exteriora: vel philoſophi locum teneas, vel idiotæ.

CAP. XXXV.

Quòd officia à natura ducuntur, quodque ut ſeſe quiſque adverſus quempiam habeat, conſiderantur: tum de officiis erga homines.

OFFICIA habitibus penſantur. Pater appellatur: curandus eſt, cedendum ei in omnibus, ferendus cùm aut objurgat, aut verberat. Sed malus pater eſt. At natura te non bono patri, ſed patri conciliavit. Frater injurius eſt: vide quo tu loco ſis, non quid ille faciat. Propoſitum tibi eſt, ut ſecundum naturam tu facias. Nemo enim te lædit, niſi volentem. Tum læſus eris, cùm te lædi opinaberis. Sic ergo à cive ad civem, à vicino ad vicinum, ad Impera

Bb pera

peratorem ab imperatore officium invenies, ſi conſiderare habitus aſſueſces.

CAP. XXXVI.

Officia adverſus deos.

PIETATIS erga deos id maximum eſſe ſcito, ut de ipſis bene ſentias, puteſque & eos eſſe, beneque ac rectè gubernare. Tum ut ita te compares, parere eis, atque omnibus cedere quæ fiant, neque invitum ſequi, quaſi omnia ex optimo conſilio efficiantur. Hoc enim pacto neque deos unquam culpabis, neque inculabis, quaſi neglectus. Id vero aliter efficere non potes, niſi ab his te avoces, quæ in nobis non ſunt: inque iis tantum, quæ ſunt in nobis, bonum ac malum ponas. Quod ſi eorum aliquid bonum eſſe aut malum opineris, neceſſe eſt, ut cùm ea non conſequaris quæ velis, aut in ea incidas quæ nolis, conqueraris, atque oderis ejus rei cauſam. Omne ad hoc animal natum eſt, ut quæ noxia videnturſ, eorumque cauſas, fugiant, atque ab his avertantur: utilia vero, & eorum cauſas, quærant, atque admirentur. Non poteſt igitur, qui ſe lædi putat, eò quòd lædere videtur gaudere: unde & ipſa læſione gaudere, impoſſibile eſt. Unde & patri filius convitiatur, cùm his quæ bona videntur, filium non impartit. Et Polinicem atque Eteoclem hoc inter ſe diſcordare compulit, quòd tyrannidem bonum eſſe putabant. Propter hoc agricola convitiatur diis, propter hoc nauta, propter hoc mercator, propter hoc ipſum quibus aut uxores aut liberi interiêre. Ubi enim utilitas, ibi pietas. Quamobrem qui ea curat appetere atque evitare quæ oportet, is eo tempore etiam pietatem curat. Libare autem & ſacrificare ſecundum patrios mores unumquenque decet: purè, abſque laſcivia, abſque negligentiâ: non parcè, non ſupra facultatem.

CAP. XXXVII.

Qualem ſe ad divinationem adhibere, de quibus vatem conſulere, quomodo divinationibus uti oporteat: in quo ſimul & officium erga deos, & erga nos ipſos exiſtit.

CUM ad divinationem accedis, memento ignorare te, quid ſi eventurum: atque

que ideo vatem adire, ut ex eo id audias. Quale autem quidque ſit, ſi philoſophus es, non ignoras. Si enim ex iis eſt quæ in nobis non ſunt, neceſſarium profectò eſt neque bonum id eſſe: neque malum. Tolle igitur abs te, cùm vatem adis, appetitum ac declinationem. aliter enim tremens vatem adibis. Sed cùm noris, quicquid eventurum ſit, ſuſque deque eſſe & nihil ad te, licebit (quodcunque id ſit) eo bene uti, neque te quiſquam prohibebit: fidens igitur deos tanquam conſultos adi. Mox ubi quid tibi conſuluerint, memento quos in conſilium acceperis: quibuſque ſit obaudire, niſi parueris. De his autem (ut & Socrates dictitabat) conſulendus eſt vates, quorum omnis conſideratio relationem ad exitum habet: cujus cognoſcendi occaſio, neque ex ratione nobis, neque ex arte aliqua ſit præbita. Quamobrem cùm tantum periclitandum tibi fuerit cum amico, aut cum patria, ne conſule, an periclitaturus ſis. nam ſi tibi vates dixerit adverſa apparuiſſe exta, manifeſtum eſt, aut mortem ſignificari, aut corporis impedimentum, aut exilium. Sed dictitabit ratio, teque confirmabit, ut cum amico & patria pericliteris. Maximo igitur vati, hoc eſt, ipſi Pythio intende, qui eum de templo expulit, qui amico opem non tulerit.

CAP. XXXVIII.

Officia erga nos ipſos, at de iis primò quæ ad morum conſtantiam faciunt, quæve eam impediunt: & de ſermone in primis ac ſilentio.

STATUE tibi ipſi formulam quandam, ac regulam, quam deinceps ſerves, & cùm tecum ipſe es, & cùm in homines incidis. Silentium ſit plurimum. Loquere neceſſaria, & paucis, & rarò: aut quandoque, cum te ad aliquid dicendum tempus vocat, dic quidem, ſed non de quavis re: non de gladiatorum pugna, non de curſu equorum, non de athletis, non de epulis, vel poculis ſingulatim: maximè verò omnium, non de hominibus vituperans, aut laudans, aut cum cæteris judicans. Si igitur poſſis, demuta eorum ſermones qui tecum ſint, in id quod deceat. Quòd ſi inter extraneos te deprehenſum videas, tace.

CAP: XXXIX.

De riſu.

RISUS neque multus ſit, neque ob multa, neque ſolutus.

CAP. XL.

De jurejurando.

JUSJURANDUM refuge, ſi poſſis, prorſus: ſi minus, cum licet.

CAP. XLI.

Adverſus cupiditatem, ac primò de conviviis.

CONVIVIA cum extraneis, ac vulgaribus, reſpue. Quòd ſi quando tempus incidat, intentum habe animum, ne in vulgarium ſtatum defluas. Scias enim, neceſſarium eſſe, qui cum inquinato conflictetur, & ipſum inquinari.

CAP. XLII.

De eorum, quæ ad corpus pertineant, uſu.

QUOD ad corpus attinet, ad purum uſque uſum ſume: velut cibum, potum, veſtem, domum. Quod autem ad gulam, aut delitias pertinet, penitus circunſcribe.

CAP. XLIII.

De re venerea.

CIRCA rem veneream quantum in nobis ſit, ante nuptias pure agendum eſt. Quòd ſi cogimur, quæ tamen ſunt legitima, aſſumenda. Ne ſis tamen moleſtus utentibus, neque redargutor: neve ſæpius objice, te non uti.

CAP. XLIV.

Adverſus iracundiam, & quales nos erga detractores præbeamus.

SI QUIS ad te deferat. Ille de te malè dicit: ne excuſa quæ dicantur, ſed reſponde, Ignorat ille & alia quæ mihi adſunt mala: alioquin non ſola hæc diceret.

CAP. XLV.

De ſpeculatorum cupiditate.

AD theatra ſæpe accedere, neceſſarium non eſt. Quòd ſi quando tempus incidat, cave ne cuiquam magis ſtudere videaris, quàm tibi: velis quæ fiunt, ita fieri ut fiunt: & eum tantummodo vincere, qui victor fuit. Status

tus autem ne ſit gravis, ſed conſtans cum quadam lætitia. Egreſſus ſpectaculo, multa de iis, quæ facta ſint, ne diſputa, quando ad te corrigendum non faciunt: neque de omnibus ſermonibus, qui dicti ſint.

CAP. XLVI.

De auſcultationum cupiditate.

AD recitantes ne accede, neque his vel rarò interſis. Quòd ſi interſis, gravitatem, conſtantiamque ita ſerva, ut moleſtia vaces.

CAP. XLVII.

De congreſſu cum potentioribus.

CONGRESSURUS cum aliquo, & eorum præſertim qui potentiores videntur, præpone tibi, quid in hoc feciſſet Socrates, aut Zeno: neque dubitabis, quo te pacto gerere oporteat.

CAP. XLVIII.

Quomodo præparare nos debeamus potentiorem adituri.

CUM aditurus quempiam eorum es qui magna poſſunt, præpone tibi ipſi: fore ut non admittaris intro ad eum, ut excludaris, ut tibi fores non pateant, ut te ille negligat. Tum cogita, an cum iis eum adire expediat: ubi adieris: fer quæ fiunt. Neque tu tecum dicas unquam, Talia non merebar. Vulgare enim eſt, quæ extrinſecus ſunt calumniari.

CAP. XLIX.

De congreſſibus cum plurimis.

IN congreſſibus abſit, ut de tuis aut operibus, aut periculis nimium atque immodicè memineris. Non enim, quemadmodum tibi de tuis periculis meminiſſe, ita & aliis, quæ tibi acciderint, audire eſt jucundum. Abſit etiam ut riſum moveas. Eſt enim res vulgaris, & neſcio quo modo ducit ad vilitatem: & hæc una venerationem, qua te proſequantur qui adſint, remittere poteſt. Nonnunquam vero & in ſermonis obſcœnitatem trahit. Quod ſi quando incidat, ſi res & tempus fert, obſcœnitate utentem increpa: ſin minus, at ſaltem taciturnitate & rubore oſtende, eum te ſermonem ferre iniquo animo.

CAP. L.

Quomodo reſiſtendum voluptati.

CVM voluptatis cujuſpiam imaginationem capis, quemadmodum in cæteris ſerva te ipſum, ne ab ea corripiaris: ſed excipiat te res ipſa, atque aliquod tute ſpatium cape. Tum utrunque tempus animo voluta: & qua voluptate potieris, & qua jam potitus pœnitentia afficieris, teque ipſum tute increpa. His vero oppone, Quantopere, ſi abſtinueris, gaudebis? teque ipſum tute laudabis? Quod ſi res poſtulare videtur, ut rem aggrediaris: cave ne ſuis te blandimentis atque illecebris ſuperet. Tum oppone, quàm melius ſit, hujus certaminis victoriam tibi ipſi conſcire.

CAP. LI.

Agendum bonum propter ſeipſum, reliquis neglectis, ac primò de Juſtitia.

CVM judicaris faciendam tibi rem, idque facias, ne da operam, quo minus te facientem alii videant, etiam ſi aliud quippiam ea de re multi ſint opinaturi. Si enim non rectè facis, ipſum opus fugiendum eſt: ſi recte, ne metue increpaturos non rectè. Vt enim hoc, Aut dies, aut nox eſt, adverſus disjunctum magnam habet dignitatem: adverſus autem conjugatum, indignitatem: ſic & majorem partem eligere, magnam erga corpus dignitatem habet: ad ſervandam autem quam in convivio communionem oportet, indignitatem habet. Si quando igitur cùm aliquo convivaris, memento, ne ad eorum quæ oppoſita ſunt, dignitatem adverſus corpus aſpicias: ſed adverſus quoque animum, qualem decet convivam, te ſerva.

CAP. LII.

Quod non bonum ſimpliciter, ſed quòd nobis faciat, eligendum.

SI perſonam induiſti ſupra tuas vires, neque eam ſuſtines: & quod implere potueras, omiſiſti.

CAP. LIII.

Quomodo animum vel ab irrationalibus affectibus, vel à ſuo perverſo judicio ſervemus.

INTER deambulandum, quemadmodum caves, ne clavum calces, aut pedem diſtorqueas: ita cave, ne quod in teipſo dominatur, offendas. Et hoc ſi in quavis re ſervemus, tutius illam aggrediemur.

CAP. LIV.

De eorum, quæ ad corpus pertineant, poſſeſſione.

MODVS poſſeſſionis unicuique corpus eſt, velut pes calcei. Si in hoc ergo conſiſtas, modum ſervabis: ſi excedas, in præceps feraris neceſſe eſt. Velut in calceo, ſi ſupra pedem extendas. Fit aureûs calceus, deinde purpureus, deinde punctabundus. Nullus enim terminus eſt, ubi modum ſemel exceſſeris.

CAP. LV.

De officio & cura erga uxorem.

MVLIERES ſtatim à XIIII. anno dominæ vocantur. His enim viri ob concubitum bandiuntur. Virorum ergo culpa ſibi deinceps nimis placent. Monendæ igitur ſunt, fore ut apud nos in honore ſint, nihil ob aliud, niſi ſi modeſtæ ſint, & virum revereatur.

CAP. LVI.

Degeneris ſignum, deque nimio corporis cultu.

DEGENERIS ſignum eſt, inſiſtere iis, quæ corporis ſunt: ut plurimo exercitio, plurimo corporis cultui. Sed & conſenſus cujuſdam ſupervacanei ſignum eſt. Quibus enim gaudemus, cum iiſdem conſentimus. Oportet igitur nimiam corporis curam, velut ab re eſſe arbitrari. Maximè verò curam ejus habere, quod ipſo utitur corpore.

CAP. LVII.

Præceptum ad patientiam ac manſuetudinem.

CUM quiſquam tibi malefacit, aut dicit, memento illum ſuo ſe officio fungi arbitrantem, facere aut dicere. Eſſe igitur non poteſt, ut is quod tibi videtur, ſequatur, ſed quod ſibiipſi. Quòd ſi

malè ſibi videtur, ipſe læditur, qui & deceptus eſt. Verum enim conjugatum: ſi quiſquam falſum arbitretur, non conjugatum ipſum læditur, ſed qui decipitur. Si ab his igitur movearis, mitem te adverſus convicianțem præbebis. Loquere igitur, Sic in quavis re, ipſi eſt viſum.

CAP. LVIII.

Quod res omnes partim alteræ alteris conſentiunt, partim diſſident.

OMNIS res duas habet anſas, alteram quæ ferri poſſit, alteram quæ non poſſit. Frater ſi injurius ſit, ne eum inde capias, quod ſcilicet eſt injurius. hæc enim ejus anſa eſt, quæ ferri non poſſit. Sed inde magis, quod frater eſt, quod tecum educatus; atque ita inde eum capias, unde ferri poſſit.

CAP. LIX.

De ſermonum congruentia.

HI ſermones non congruunt: Ego ſum ditior te, ego igitur melior ſum. Ego ſapientior te, ego igitur melior te. Hi autem magis congruunt: Ego te ditior ſum, mea igitur poſſeſſio quàm tua melior eſt: Ego te ſapientior, mea igitur oratio quàm tua melior. Tu vero, neque poſſeſſio es, neque oratio.

CAP. LX.

De judicio rerum exacto.

LAVATUR quis cito, ne dicas malè eum lavari, ſed cito. Bibit quis multum vini, ne dicas malè, ſed multum. Niſi enim ejus conſilium ſcias, unde ſcis an malè? Sic enim accidet, ut aliorum apprehenſivas imaginationes accipiamus, aliis autem aſſentiamus.

CAP. LXI.

Adverſus gloriam atque oſtentationem & primò circa ſcientiam.

NULLO modo te ipſum dixeris philoſophum, neque multum loquere inter ineruditos de ſpeculationibus: ſed fac aliquid ex ipſis ſpeculationibus. veluti in convivio, ne dice quo pacto oporteat comeſſe, ut oportet. Memento enim & Socratem undecumque abſtuliſſe oſtentationem. Quòd ſi de aliqua ſpeculatione ſermo inter

inter ineruditos incidat, tace ut plurimum. Magnum enim periculum eſt evomere, quæ non concoxeris. Et cùm quis dixerit te nihil ſcire, idque te non remordeat, tunc ſcito initium eſſe operis. Nam oves, non herbam evomentes, paſtoribus oſtendunt quantum comederint: ſed cibum intus concoquentes, vellera extrà ferunt, & lac. Et tu igitur ne ſpeculationes ineruditis oſtenta: ſed ex his concoctis opera.

CAP. LXII.

Adverſus ſobrietatis, tolerantiæque oſtentationem.

CVM attenuato ſis corpuſculo, ne tibi ob id place. Neque ſi aquam bibas ex quavis occaſione, dic, Aquam bibo: ſed cogita, quàm ſint medici aſtinentiores nobis, quamque tolerantiores. Tum quod alia non habeamus bona, quæ alii habent. Quod ſi exerceri velis ad laborem ac patientiam, tecum ipſe hoc fac: neque ab externis videri velis, ut qui vim patientes à potentioribus, quo populum convocent, ſtatuas incendunt, & ſe vim pati clamant. Oſtentator enim totus extrà vergit, & patientiæ atque abſtinentiæ bona deſtruit, cum eorum finem ſtatuit eſſe multorum opinionem.

CAP. LXIII.

Deſcriptio triplicis habitus inerudití, philoſophi, & proficientis.

INERVDITI ſtatus & formula eſt, nunquam à ſe ipſo expectare utilitatem, aut nocumentum, ſed ab externis. Philoſophi ſtâtus eſt & formula, omnem utilitatem ac nocumentum à ſeipſo expectare. Signum proficientis hoc eſt, neminem vituperat, neminem laudat, de nemine queritur, neminem accuſat, nihil de ſeipſo dicit, ceu ſi ſit aliquis, aut aliquid ſciat. Cùm in re quapiam aut impeditur, aut prohibetur, ſeipſum accuſat. Et ſi quis ipſum laudet, ridet laudantem ipſe ſecum: & ſi vituperet, non ſe expurgat. Degit autem inſtar valetudinarii, cavens aliquid eorum quæ ſunt in ſe commovere, priuſquàm ad ſoliditatem perveniat. Appetitum omnem à ſeipſo ſuſtulit. Declinationem vero in ea tantum, quæ ſunt contra naturam, eorum videlicet quæ ſunt in nobis, transtulit. Conatu ad omnia remiſsè utitur. An ſtultus, an

an rudis dicatur, minimè curat: utque uno explicem verbo quaſi adverſarium ſe ipſum obſervat, & quaſi inſidiatorem.

CAP. LXIV.

Quòd verba propter opera.

CVM quis ideo gloriatur, quod Chryſippi ſententias interpretatur, dicat ipſe ſecum: Niſi obſcurè Chryſippus ſcripſiſſet, nequaquam haberem unde gloriarer. Sed ſcripſit Chryſippus, non ut quis eum interpretaretur, ſed ut ſecundum ſe operaretur. Si ergo ſcriptis utar, tum eorum bonum fuero conſecutus: ſi autem interpretantem admirer, aut etiam ipſe interpretari poſſim, grammaticum, non philoſophum admirer, aut agam. Quid autem prodeſt medicamenta quædam inveniſſe deſcripta, eaque intelligere, atque aliis tradere, ipſummet ægrotantem minimè eis uti?

CAP. LXV.

Quòd in his perſeverandum.

IN propoſito perſeverandum velut in lege eſt. Perſta igitur, velut ſi hæc tranſcendas, impius ſis futurus. Quod ſi quis de te dixerit, ne cura. id enim tuum non eſt.

CAP. LXVI.

Quòd ſuperſedendum non eſt, ſed quàm primum ad hæc incumbendum.

QVO te uſque differs, ut jam te aliquando dignum his quæ optima ſunt, putes: neque uſquam tranſgredi hæc ſtatuas? quod ſi diem de die termino adjicias, non proficis, ſed deficis. Iam nunc igitur aſſueſce, ut tanquam perfectus vivas: omnibuſque, quæ accidant, rectè utaris. Et quacunque in re arbitrare propoſitum tibi certamen, neque ullum diem negligas: quo enim die non proficis, deficis. Hoc igitur pacto Socrates virorum omnium ſapientiſſimus evaſit. Quòd ſi ipſe nondum es Socrates: at vivere debes, ut qui Socrates velis eſſe.

CAP. LXVII.

Tres loci in philoſophia, eorumque inter ſe ordo.

PRIMVS ac maximè neceſſarius locus eſt in philoſophia,

phia, qui ad uſum ſpeculationum pertinet: velut eſt, non mentiri, Secundus, qui ad demonſtrationes: velut eſt, cur mentiri non oporteat. Tertius, qui ad eas confirmandas, & proſpiciendas ſpectat. hoc eſt, quo pacto, & unde demonſtrare id poſſimus, verum eſſe aut falſum. Igitur tertius quidem locus neceſſarius eſt ob ſecundum, ſecundus ob primum: maximè omnium neceſſarius, & in quo quieſcere oporteat, primus eſt. Nos verò contrà facimus. tertio enim loco immoramur, inque eo omne noſtrum ſtudium conterimus.

CAP. LXVIII.

Tres antiquorum ſententiæ in promptu habendæ. Quarum prima Cleantis, Euripidis ſecunda, tertia Platonis eſt.

SEMPER hæc in promptu habenda. Primum: Si renitar, malus ergo, gemensque; ac plorans ſequar. Secundum: Neceſſitas omnia ſurſum verſus ad divinam cauſam ducit volentia, & invita. Eam qui lætus ſequitur, is verè eſt ſapiens. Sed & tertium: O Criton, (ſi ita diis placet) ita fiat: Me verò Anytus & Melitus interimere quidem poſſunt, lædere autem non poſſunt.

AN-

ANGELI POLITIANI PRO EPICTETO STOICO.

Ad Bartholomæum Scalam Epiſtola.

TU quidem, mi Scala, non contentus & ſtrenui militis & fortiſſimi imperatoris officio defungi, etiam tyrunculos tuos (quæ tua in omni re diligentia eſt) ocio ſituque langueſcere non ſinis; Sed vel de tabernaculi umbraculis ad campi pulverem, ad ſudorem, ad palum vocas: quippe qui omnis militaris numeros ad te unum pertinere, jure intelligas. Putabam equidem factum à me ſatis, quod Epictetum eſſem de Græco interpretatus: tu me ad eum quoque tuendum quaſi tuba nunc claſſicoque excitas. Igitur quod Horatius inquit, Libenter hoc, & omne militabitur bellum in tuæ ſpem gratiæ. Arcem tu quidem ipſam vereque totius urbis caput oppugnas; qui primum Epicteti caput, quaſi totius circuli aut globi potius, quæ perfectiſſima figura ſit, punctum aboleas. Tria autem ſunt quæ objicis, ſed quæ vel maxime a præcipiendi ratione abhorreant: quod obſcura, quod ſupra hominis vires, quod falſa præceperit. Obſcura, ut cum negas explicatum ab eo, quænam tandem noſtra ſint opera. Supra hominis vires, ut cum nos naturæ imperio gemere aſſeveras: id quod plus poſſe, pollereque affirmas, quam ullam hominis facultatem. Falſa, ut cum corpus contra Epicteti ſententiam in nobis eſſe contendis, quoniam ex animo ut ais, conſtemus & corpore. Ea mihi nunc, quando id tibi placet, refellenda

da, dicendaque nonnulla; non quidem ut te doceam, id enim eſſet quod Græce dicitur ſus Minervam; neque ut me legitimum Epicteti propugnatorem contra te putem; non enim vel ego tanto me dignor honore, vel Epicteto tam faveo quam te illi favere certo ſcio: Sed ut impoſitam a te nobis perſonam, quantum in nobis ſit, ſuſtineamus. Proferam tamen in primis nonnulla in medium, & quaſi ſemina jaciam, è quibus quemadmodum fabulæ terrigenas viros Thebis aut Colchis ſatu dentium enatos dicunt, ita omnes Epicteti noſtri pugnaciſſimæ inſtructiſſimæque copiæ exoriantur. Sed ut Homerus irruenti in Græcorum caſtra Hectori Salaminium Ajacem, ita nos tibi Athenienſem Platonem objiciemus. Is igitur Plato in eo libro qui de hominis natura inſcribitur, Socratem cum Alcibiade illo, cui pulchro cognomen fuerit, diſputantem inducit: quo in libro nihil aliud eſſe hominem quem dicimus probat, niſi rationis participem animum. Nam ut cerdo, inquit, ſubula, ita homo ad agendum manu utitur. Hoc ſumpto, & ſecundum aſſumit. Aliud autem eſt, inquit, quod re utitur quapiam, atque ea res qua utitur. Nam illa inſtrumentum eſt. Tum inducit, homo vero is eſt, qui ſuopte corpore quaſi inſtrumento utitur. Corpore autem ipſo quaſi inſtrumento, vel in artificiis, vel in actionibus reliquis, nihil omnino aliud utitur, quam ratione particeps animus. Mox & aliud ſibi ex his vindicat, quod corpore utatur, idem & corpori dominari. Tum dividit ad hunc modum. Neceſſe eſt hominem aut animum eſſe, aut corpus, aut utrumque ſimul. Si vero homo quidem corpori, ſibi vero ipſi corpus non dominetur, minime ipſum corpus homo eſt. At neque utrumque ſimul. Si enim qui corpori dominetur homo eſt, corpuſque ipſum minime dominatur, haud profecto utrumque ſimul eſt quod dominatur. Præter hæc, ſi ſuapte corpus natura immobile eſt, animus vero is qui moveat: hoc autem re ipſa in artibus videmus, artificem eſſe qui moveat inſtrumenta quæ moveantur, nihil eſt dubium, quin corpus inſtrumenti vicem adverſus animum habeat. Ipſe igitur homo eſt, quique hominis curæ ſtudet, animum curet: qui vero aut pecuniam, aut ejuſmodi alia curat, is non modo hominem non curat, ſed ne hominis quidem inſtrumentum. Jam ergo vel Platonis auctoritate, quæ tanta quidem eſt, ut quaſi illa Vergilii fama

ma caput inter nubila condat; vel ſerreis illis ſuis atque adamantinis rationibus, conſtare nimirum arbitror, non eſſe in nobis corpus. Vt jam mendacii crimine, Si videtur, Epictetum abſolvas. Sed pergamus. Triplex apud Platonem virtutum eſt gradus. Sunt enim ſupremæ omnium, quas vocant exemplares: quales in ſapiente requirimus, in Deo ſtatuimus. Quæ ſequuntur, purgati animi dicuntur: quales in eo eſſe philoſopho volumus, qui ſe ab omni corporis labe contagioneque avocarit. Unde & in Protagora Plato idem, cujus mihi dulciſſimum in ore verſatur nomen, emoriendum ei eſſe dicit, qui ſit philoſophus evaſurus. Tertium eſt virtutum genus, quas purgatorias vocant: quales in continente eſſe ſtatuimus, negamus in temperante. Has ſibi virtutes is jure vindicet, qui rationes participem animum vere hominem eſſe ſibi perſuaſerit, quique neque corpus animæ eſſe partem judicet, neque ad hominem perficiendum concurrere ipſum arbitretur: Sed eo quaſi inſtrumento utendum, animum induxerit. Nam qui aut paria aut ſuperiora corpori tribuat: eum non magis eſſe hominem putandum eſt, quam bruta illa quæ vocamus animantia: quæ natura (ut egregie Salluſtius inquit) prona ac ventri obedientia finxit. Animi ergo (ut idem inquit) imperio, corporis ſervitio magis utimur: ut quo uno a belluis differamus, quoque uno ſuſtantia hominis conſtet, id nobis liberum ſervemus. Corpore autem ipſo non quidem ut parte aliqua animo adjuncta, ſed ut inſtrumento utamur. Hunc Epictetus hominem inſtituendum accepit. Neque enim vel ille ſapiens his præceptis indihebat, qui ſe iampridem in libertatem vindicavit, Quique metus omnis, & inexorabile fatum, Subiecit pedibus, ſtrepitumque Acherontis avari. Neque cum eo ſibi negotium eſſe putat, qui a ſua tantopere natura degeneravit, ut ſit in brutorum numerum referendus. Hunc ſi hominem accipias, iam, ut arbitror, quæ ſint hominis opera non ignores. Qui autem dixerat conatum (quam & appetitionem dicere poſſis, cum Græcis ſit horme) item appetitum, opinionem, ac declinationem in nobis eſſe; is proculdubio quum ſtatim ſubjiciat, & quæcunque noſtra opera ſunt, ea noſtra eſſe definit, quæ ex iis quæ ſint in nobis deducantur. Vtrum vero corporis animine ſint,

quia

quia noſtris affectus ſeu perturbattiones, pathe a Græcis vocentur, maior profecto eſt quæſtio, quam quæ hoc tempore explicanda ſit. Pertinere tamen ad animum eos omnis affectus, nemo fere eſt quin fateatur. Sed ita pertinere, quemadmodum proſpera adverſaque valitudo ad corpus. Neque enim minus hi animo, quam illa corpori, vel proſint vel officiant. Quicquid igitur hi peccant affectus, quicquid agunt, noſtrum eſt opus. Ut igitur in corpore temperamentum illud habitudinis, quam ſymmetriam vocant, bonam corpori valitudinem præſtat, exceſſus vero defectusque auferunt; idem profecto & in affectibus accidit. effrenati enim illi & violenti miſerum hominem, moderati vero & compoſiti felicem conſtituunt. Sed quum ſit animus id quod & Plato idem divine ſcribit, velut auriga quidam & rector; is ſi & ſtimulis pareat & loris fortius utatur, facile ad calcem ſecundo curſu perveniat: Si vero aut lora nimis remittat, aut acrius quam par eſt ſtimulis citet, is ceu Phaeton, aut Bellerophon aliquis præceps feratur neceſſe eſt. Hac igitur ratione, miſeri feliceſne evadamus, in nobis eſt. Quæ vero noſtra ſint opera, facile colligas, cum quæ ad nos pertineant ratiocineris. Quicquid ergo toto præcipit libro, in nobis eſt: ſtulte enim, quod non foret, præcepiſſet. Obſcurus igitur aut perplexus noſter Epictetus: quo neque planius quicquam, neque enucleatius, neque etiam lucidius ne optare quidem auſis. Vt in eum ne dum tui iſti lyncei oculi, ſed vel hebetiſſimi quique inſpicere poſſint. At ſunt, inquis, ardua nimis, ſupraque hominis vires, quæ præcipit. Quidnam? id tandem, ſi filium, ſi uxorem amas, dic te hominem amare: mortuo enim non perturbaberis. Vtrum ne igitur quod præcipit, an quod pollicetur, ut difficile factu repræhendis. Si quod præcipit, jam tu quæ in communi vita quotidie, quæ in foro, quæ in triviis jactentur, factu difficilia putes. Quis enim non aliquando quæ ſint eventura cogitat! At Terentianus ille ſervulus, O, inquit, Demea, iſtud eſt ſapere, non quod ante pedes modo eſt, videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt, proſpicere. Et ut ſcenæ immoremur, audi ſenem apud eundum: Incertum eſt, quid agam, quia præter ſpem, atque incredibile hoc mihi obtigit. Ita ſum irritatus, animum

ut

ut nequeam ad cogitandum inſtituere. Quamobrem omnes, cum ſecundæ res ſunt maxume, tum maxume Meditari ſecum oportet, quo pacto advorſam ærumnam ferant. Pericla, damna, exſilia peregre rediens ſemper cogiter. Aut fili peccatum, aut uxoris mortem, aut morbum filiæ:Communia eſſe hæc, fieri poſſe: ut ne quid animo ſit novum: Quidquid præter ſpem eveniat, omne id deputare eſſe in lucro. Quam vero & illud Vergilianum grave eſt: Neſcia mens hominum fati ſortiſque futuræ, & ſervare modum rebus ſublata ſecundis. Vides ut hæc non ſunt obruta, ut paſſim expoſita: vides quam uterque poeta hanc eventorum anticipationem ad cœlum tollat; quod ei contrarium ſit, manes deprimat. Sed ne in re manifeſta minime neceſſariis argumentis ambitioſius utar, pergam quo tendis: neque enim tam quod Præceperit, reprehendi a te intelligo, quam quod ille deinde nimis magnifice polliceatur. Non videlicet perturbatum iri nos, ſi hæc præmeditata nobis fuerint, liberorum, aut uxoris morte. Huic tu præcepto naturæ auguſtum nomen, quod maximum, ut phyſici dicunt, ad omnis affectus momentum habeat, quaſi Aiacis illum clypeum obiectas. Naturæ enim, inquis, imperio gemimus: an vero hic noſter lachrymas arcet, qui etiam præcipiat? ut vel in alienis luctibus, ſi opus ſit, conferamus gemitus, pariterque fleamus. Neque tamen ſibi juvenalis, cuius id dictum eſt, concedi a nobis poſtulet. Cogi nos in liberorum funere ad lachrymas, naturæ imperio. Naturæ autem nemo reſiſtit: cui qui adverſetur, is gigantum more, quod dicitur, cum diis bellum gerat. Multos enim legimus, in chariſſimorum ſibi pignorum obitu, lachrymis fletuque abſtinuiſſe: ut Athenienſem illum Solonem, ut Cenſorium Catonem, qui ambo ſapientes & fuerint, & ſint habiti. Non ſunt quidem hæc factu facilia, non ſupra hominis tamen ſunt vires. Si das in uno hoc, aut altero, dabis profecto & in multis; utarque eo demonſtrationis genere, quam inductionem Dialectici vocant, qua plurima apud Platonem philoſophorum principem Socrates utitur. Ut neceſſe ſit, cum quidem in uno, aut altero homine, actu id extitiſſe conceſſeris; Idem in univerſa quoque ſpecie, virtute ſaltem facultateque in eſſe non diffiteare. vides igitur ut Stoico huic noſtro ſua ratio conſtet, vides

ut

ut dilucide, ut expreſſe loquatur; vel quod per univerſum librum, quæ ſint noſtra opera, diſſeminat. ex iis enim ſolis præcepta ducit; vel quod affectus illos animi enumerarit, a quibus quaſi fontibus noſtra omnia opera deducantur, tum quantopere ad eius veſtigandi ſenſum. Platonis illa ſagaciter comprænhenſa diſputatio faciat. Vides ut non eſt in nobis corpus. Quanto vero dii boni, quo pugnatore, quibus ſe rationibus tuetur! ut ſi falſa loquutum pervicacius contenderimus, ipſam in nos Platonicam maieſtatem, omnemque Academiam concitemus. Tantum vero abeſt, ut magis ardua ſint præcepta quam quæ natura hominis efficere poſſit, ut etiam indulgentiſſimus videatur Epictetus noſter: qui nec ea quidem ſibi præcipienda permiſerit, quorum non modo virtus aut facultas, ſed actus quoque exemplaque paſſim extiterint. Cætera quæ in epiſtola tua ſis machinatus, nullo negotio ſi hæc dederis demoliemur. Cur enim ut aridam ſuccoque carentem diviſionem illam vexes, qua ille pauciſſimis verbis ſcienter circumſpectéque omnia quæ ſunt ſuas in partes tribuit, non intelligo. Nam & quod tute non is inficias, nihil eorum quæ ſunt eam diviſionem effugiat; & ſecunda diviſione minime indiget, cum utraque pars vniformis ſuperſit: ut iam ſi dividere iterum tentes, comminuas potius aut dilaceres, quam diſtribuas. Non ergo aridum hoc eſt, ſed vere corpus ſolidum & ſucci plenum: neque enim quicquam ei diviſioni ſupereſt, neque deeſt: nulla ineſt nugacitas: verbis utitur propriis comprehenſione aptiſſima, nihil vt excogitari circunſpectius poſſit. At dixerit fortaſſe hic aliquis, cur autem non a principio Epictetus iſte oſtendit, qualiſnam is homo foret, quem inſtituendnm acciperet. Oſtendit ille id quidem, ſed paucis. Quid enim non ille hoc oſtenderit, qui vel corpus ipſum, aliaque id genus negarit eſſe in nobis. At id planius oportuit & pluribus. At non in abdito hoc erat, ſed in promptuario ad manum volenti id ſumere, ac præſto erat. Quid enim Platone ipſo illuſtrius? Potuit tamen, inquis, Platonis illa argumenta in pauca conferre. Potuit, ſed non tam decuit: præcepta enim hoc libello tradit, & quaſi leges promulgat, non con-

tentionibus pugnat : ſuus cuique profeſſioni finitus eſt terminus ; ultra ſi progrediare, ex iure manu conſertum in iudicium ſis vocandus. Vides ut mathematici demonſtrationum ſuarum principia non probent, ſed earum patrocinium ei, quem primum philoſophum dicimus, commendent. Ad eum enim illa pertinent, quæ univerſalia nuncupantur. Punctum, inquit Euclides, id eſt cuius pars nulla eſt : negato id, obmuteſcet mathematicus ; ſed adeſt periclitanti philoſophus. Quid ille tandem? Quod rem, inquit, quampiam finit : ideo quod a ſe finitur, uno intervallo minus eſt. Extorſerit id, jam perget. Tria corpus intervalla habet. Id a ſuperficie clauditur : cui duo tamen adſint, longitudo, & latitudo. Profunditatem enim minime illa quidem nacta eſt : ea videlicet una a corpore deficit. Superficies autem, quæ duo intervalla habeat, linea terminatur, cui unum tantum intervallum adſit, quæ longitudo ſit. Linea poſtremo a puncto finitur, quod etiam procul dubio carebit intervallo : quoniam id veriſſimum eſt, quod dictum ſit, omnem terminum uno intervallo ab eo quod terminetur deficere. Ergo & Epictetus hunc ita libellum orditur, ut quod a Platone probatum ſit, pro conceſſo accipiat, æque eo omnem præceptorum ſeriem intertexat. Igitur ut apud Homerum Aiacis ſe clypeo Teucer defendit : ita & Stoicus hic noſter ſub Platonis rationibus, quaſi ſub clypeo audacter pugnat. Non ergo limites, quibus ſe circumſcripſerat, tranſgredi decrevit : ne, quod aiunt, extra chorum ſaltare cogeretur. Hæc quæ pro Epicteto dicerem, in præſentia ſuccurrerunt ; eaque plura nimium fuiſſe intelligo, quam epiſtolæ ratio poſtularet : non plura tamen, neque pluribus, ut arbitror, explicata quam oportuerit. Quæ ſi accipis, mi Scala, coeant jam in fœdera dextræ : ſin reſpuis, age iam qualem oppugnatorem præbueris, talem & Epicteto propugnatorem præſta. Atqui eum quidem te fuiſſe magnum virum omnes tradunt, & mihi centies repetitus perpetuo placet. Verendum tamen eſt, ne meus mihi labor, tanquam ſcitus filiolus ſubblandiatur: idque vel auctori ipſi apud me gratiam conciliet ; tibi vero, quod me ad hanc veluti pugnam provocaris, gratiam habeo. Pertinet enim id,

id, quod & Ariſtoteles ait, ad ingenii profectum contentioſa diſceptatio, ut iam divine Homerus pugnam ipſam, quæ homines reddat illuſtres, κυδιάνειραν vocet: nec minus egregie noſter ignobile ocium dixerit. Quare ut me ſæpe vel irrites, etiam atque etiam te rogo. Eſt enim, mi Scala, reluctandum his temporum turbinibus literarum & philoſophiæ ſtudiis; ut iam nos ipſos nobis, quantum liceat, aſſeramus. Tua vero opera, quam tu quidem liberaliſſime, ut ſoles, pollicere, non minus fidenter, cum uſus venerit, utar, atque ad hanc diem ſum uſus. Vale kal. ſextilibus Mcccc Lxxix. Feſulis.

F I N I S.

EPICTETI
APOPTHEGMATA.

NICOLAUS BLANCARDUS, Leidenſis, Græca ex JOANNIS STOBAEI Eclogis moralibus decerpſit; HIERONYMUS WOLFIUS Latine vertit.

Accedunt è

MARCI AURELII ANTONINI libris, & AGELLII Noctibus Atticis, quædam fragmenta.

DE FORTUNA.

Ὁ τύχῃ βίος συμπεπλεγμένος, ἔοικε χειμάῤῥῳ ποταμῷ. καὶ γὰρ ταραχώδης, καὶ ἰλύος ἀνάμεστος, καὶ δυσέμβατος, καὶ τυραννικὸς, καὶ πολύηχος, καὶ ὀλιγοχρόνιος.

VIta quæ a Fortuna pendet, torrenti flumini ſimilis eſt: quippe turbulenta, cœnoſa, impervia, tyrannica, tumultuoſa, non diuturna. Stob. p. 6

De virtute.

Ψυχὴ ὁμιλοῦσα ἀρετῇ, ἔοικεν ἀεννάῳ πηγῇ. καὶ γὰρ καθαρὸν, καὶ ἀτάραχον, καὶ πότιμον, καὶ νόσιμον, καὶ κοινωνικὸν, καὶ πλούσιον, καὶ ἀβλαβὲς, καὶ ἀνώλεθρον.

Animus virtuti familiaris, ib. perenni fonti eſt ſimilis, qui puram, placidam, potabilem, ſalubrem, ſociabilem, abundantem innoxiam, incorruptam aquam ſuppeditat.

De profectu.

Εἰ βούλει ἀγαθὸς εἶναι, πρῶτον πίστευσον ὅτι κακὸς εἶ. Κόλαζε τὰ πάθη, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν τιμωρῇ. Μὴ οὕτω τὸ ἐκ τῆς δόξης αἰσχύνου, ὡς τὶ * τῆς ἀληθείας ἀπόφευγε. Εἰ βούλει καλῶς ἀκούειν, μάθε καλῶς λέγειν. μαθὼν δὲ καλῶς λέγειν, πειρῶ καλῶς * ποιεῖν, καὶ οὕτω καρπώσῃ τὸ καλῶς ἀκούειν.

* ἐκ τῆς.

* πράττειν.

Si bonus eſſe volueris, primum credito te malum eſſe. ib. Caſtigato affectus, ne illi te puniant. 291. 10. Opinionem non tam verere, quam ipſius rei veritatem. Bene audire ſi cupis, diſce bene loqui: bene loqui edoctus, bene facere conare. Ita id conſequeris, ut & bene audias.

De divitiis & felicitate.

Ἐξέταζε σαυτὸν, πότερον πλουτεῖν θέλεις, ἢ εὐδαιμονεῖν. καὶ εἰ μὲν πλουτεῖν, ἴσθι ὅτι οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε ἐπὶ σοὶ πάντη. εἰ δὲ εὐ-

Inquire in teipſum, dives ne 120. 10. malis eſſe, an beatus? Quod ſi dives: ſcito id neque bonum eſſe, neque omnino penes te. Sin beatus: id & bonum eſſe,

δαιμονεῖν, ὅτι καὶ ἀγαθὸν, καὶ ἐπὶ σοί. ἐπεὶ τὸ μὲν τύχης ἐπίκαιρον δάνειον. τὸ δὲ τῆς εὐδαιμονίας, προαιρέσεως.

& penes te. Nam opulentia quidem uſura eſt ad breve tempus, a Fortuna conceſſa: Beatitudo vero ab animo & voluntate pendet.

De improbitate in divitiis.

Καθάπερ ἔχιν, ἢ ἀσπίδα, ἢ σκορπίον, ἐν ἐλεφαντίνῃ, ἢ χρυσῇ θεώμενος κίστῃ, οὐ διὰ τὸ πολυτελὲς τῆς ὕλης ἀγαπᾷς καὶ εὐδαιμονίζεις, ἀλλ' ὅτι λυμαντικὴ ἡ φύσις, ἐκτρέπῃ καὶ μυσάττῃ· οὕτω καὶ ἐπειδὰν πλούτῳ καὶ ὄγκῳ τύχης θεάσῃ κακίαν ἐνοῦσαν, μὴ καταπλαγῇς τὸ περιλαμπὲς τῆς ὕλης, ἀλλὰ καταφρόνει τῆς ἐν τῷ τρόπῳ κιβδηλίας.

Ut viperam aut aſpidem ib.
ſcorpiumve in eburnea vel aurea ciſta viſum, non ob materiæ pretium magnifacis & diligis, ſed ob peſtiferam naturam odiſti & averſaris: ita cum in divitiis & fortunæ ſplendore improbitatem conſpexeris, noli percelli divitiarum magnificentia, ſed perverſitatem morum aſpernare.

Modeſtia non temere cum opulentia coniungitur.

Ὁ πλοῦτος, οὐ τῶν ἀγαθῶν· ἡ πολυτέλεια τῶν κακῶν. ἡ σωφροσύνη, τῶν ἀγαθῶν. καλεῖ δὲ ἡ μὲν σωφροσύνη, ἐπὶ τὴν εὐτέλειαν, καὶ τὴν κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν. ὁ δὲ πλοῦτος, ἐπὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ ἀφέλκει τῆς σωφροσύνης. δυσχερὲς ἄρα πλουτοῦντα σωφρονεῖν, ἢ σωφρονοῦντα πλουτεῖν.

Divitiæ non ſunt in bonis: 120. 20.
luxus in malis eſt, modeſtia in bonis. Modeſtia vocat ad frugalitatem & paranda bona: opulentia ad luxum, & abſtrahit a modeſtia. Difficile igitur eſt vel in divitiis modeſtiam colere, vel in modeſtia parare divitias.

Paupertas æquo ferenda animo.

Ὥσπερ εἰ ἐν νηὶ ἐσπάρης ἢ ἐτέχθης, οὐκ ἂν ἐσπούδαζες αὐτῆς κυβερνήτης ὑπάρ-

Quemadmodum ſi in navi 120. 30.
conceptus aut natus eſſes, eius eſſe gubernator non ſtu-

χειν.

χειν. οὔτε γὰρ ἐκεῖ σοι φύσει ἡ ναῦς συνέστηκε, οὔτε ἐνταῦθα ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ πάντη ὁ λόγος. ὅπερ οὖν σοι φυσικὸν καὶ συγγενὲς ὁ λόγος, τοῦτο καὶ οἰκεῖον ἡγησάμενος, τούτου ἐπιμελοῦ. Ἐν Πέρσαις μὲν γεννηθεὶς, οὐκ ἐσπούδαζες οἰκεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' αὐτόθι διάγων εὐτυχεῖν· ἐν πενίᾳ δὲ γεννηθεὶς, τί σπουδάζεις πλουτεῖν, ἀλλ' οὐκ αὐτόθι * μᾶλλον εὐτυχεῖν; Ὥσπερ ἐπὶ σμικροῦ σκίμποδος θλιβόμενον ὑγιαίνειν ἄμεινον, ἢ ἐπὶ πλατείας κλίνης κυλινδούμενον νοσεῖν· οὕτω καὶ ἐν μικρᾷ περιουσίᾳ βέλτιον συστελλόμενον * εὐδαιμονεῖν, ἢ ἐν μεγάλῃ τυγχάνοντα * δυστυχεῖν. Οὐ πενία λύπην ἐργάζεται ἀλλὰ † εὐθυμία· οὐδὲ πλοῦτος φόβου ἀπαλλάττει, ἀλλὰ λογισμός. κτησάμενος τοιγαροῦν τὸν λογισμὸν, οὔτε πλούτου * ἐπιθυμίαν, οὔτε πενίαν μέμψῃ. Οὔτε ἵππος ἐπὶ φάτνῃ καὶ φαλάροις καὶ τάπησιν, οὔτε ὄρνις ἐπὶ † κρόκῃ καὶ καλιᾷ ὑψοῦται καὶ γαυριᾷ, ἀλλ' ἄμφω ἐπὶ ὠκύτητι, ὁ μὲν ποδῶν, ὁ δὲ πτερῶν. καὶ σὺ τοιγαροῦν, μὴ ἐπὶ τροφῇ καὶ σκέπῃ καὶ ἁπλῶς τῇ ἔξωθεν περιουσίᾳ † μετογκύλλου, ἀλλ' ἐπὶ χρηστότητι καὶ εὐποιΐᾳ.

* μένων εὐτυχεῖν.
* εὐθυμεῖν.
* δυσθυμεῖν.
† lege, ἐπιθυμία.
* ἐπιθυμήσεις.
† ῥάμνῃ.
† μέγα ὀγκύλλου.

deres : ita neque in terris divitiæ tibi expetendæ ſunt. Neque enim illic natura tecum cohæret navis, neque hic opulentia : ſed ubique RATIO. Quæ ut tibi cognata & a natura tributa eſt : ita eam tuam eſſe ducito atque excolito. Si in Perſia natus eſſes, habitare in Græcia non cuperes, ſed ibi degens beatus eſſe. Cum autem in paupertate natus ſis, quid diteſcere cupis, ac non potius in ea eſſe felix? Ut in parvo lectulo coarctatum valere præſtat, quam in amplo thalamo voluptatum ægrotare : ſic in parvis copiis anguſte vivere prȩſtat, quam in magnis opibus afflictari. Non paupertas dolorem parit, ſed cupiditas : neque divitiæ metu liberant, ſed ratio. Ratione igitur exculta, nec divitias optabis, nec paupertatem reprehendes. Neque equus ob præſepe, phaleras & tapetes, neque avis ob criſtam & nidum inſoleſcit, ſed uterque ob celeritatem, alter pedum, altera alarum. Neque tu igitur ob victum & amictum, aut ullas externas copias efferaris, ſed ob humanitatem & beneficentiam.

Diſcrimen beatæ & luxurioſæ vitæ.

Τὸ καλῶς ζῆν, τοῦ πολυτελῶς διαφέρει. τὸ μὲν γὰρ ἐκ σωφροσύνης, καὶ αὐταρκείας, καὶ ‡ εὐταξίας, καὶ κοσμιότητος, καὶ εὐτελείας παραγίνεται. τὸ δὲ ἐξ ἀκολασίας, καὶ τρυφῆς, καὶ ἀταξίας, καὶ ἀκοσμίας. τέλος δὲ, τοῦ μὲν ἔπαινος ἀληθὴς, τοῦ δὲ ψόγος. εἰ τοίνυν βούλει καλῶς ζῆν, μὴ ζήτει μετὰ πολυτελείας ἐπαινεῖσθαι. Μέτρον ἔστω σοὶ παντὸς σίτου καὶ ποτοῦ, ἡ πρώτη τῆς ὀρέξεως ἔμπλησις. ὄψον δὲ καὶ ἡδονὴ, αὐτὴ ἡ ὄρεξις· καὶ οὔτε πλείονα τῶν δεόντων προσοίσῃ, οὔτε ὀψοποιῶν δεήσῃ, ποτῷ τε τῷ παραπεσόντι ἀρκεσθήσῃ. Τὰς ἑστιάσεις ποιοῦ, μὴ * ἀνειμένας, καὶ σκυθρωπάς. ἀλλὰ λαμπρὰς καὶ εὐτελεῖς, ἵνα μήτε διὰ τὰ σωματικὰ αἱ ψυχαὶ ταράττωνται * φενακιζόμεναι, καὶ τῶν ἡδονῶν τῶν σωματικῶν ὀλιγωρῶσιν, ἐπειδὴ βλάπτονται, τρυφῶντα μὲν παραυτίκα πλοῦτον, νοσοῦντα δὲ εἰσαῦθις τὰ σώματα.

‡ Geſnerus, εὐταξίας.

* πολυτελεῖς.

* μήτε φενακιζόμεναι πρὸς τῶν ἡδονῶν.

Beata vita differt a luxurioſa. Nam illa quidem modeſtia, animo ſua ſorte contento, bona conſuetudine, temperantia, frugalitate paratur: hæc intemperantia, delitiis, perturbatione ordinis: immodeſtia, ac finis illius laudatio vera eſt, huius vituperatio. Si ergo beate vivere cupis, ne captato laudem e luxu. Modus tibi omnis cibi & potus eſto, prima expletio appetitus: condimentum & voluptas, ipſe ſit appetitus. Sic neque pluſquam oportet ingeres, neque coquis egebis, & quovis potu contentus eris. Prandia & cœnæ ſint neque petulantes, neque ſeveræ, ſed hilares & frugales: ut neque propter corpora mentes perturbentur ineſcatæ voluptatibus, neque ſe ipſas negligant, opum delitiis & morbis corporis afflictæ. 121. 1.

Animus curandus potius quam corpus.

Φρόντιζε ὅπως σε μὴ τὰ ἐν τῇ γαστρὶ * μόνον ἐπαινῇ, ἀλλ᾽ ἡ ἐν τῇ ψυχῇ εὐφροσύνη. ἐπεὶ τὰ μὲν ἀποσκυβαλίζεται, καὶ συνεκρεῖ, ὡς

* σιτία ἐστ.

Curato ut non ea tantum quæ ventri ingeſſeris, te laudent: ſed & animi hilaritas, nam illa quidem in ſtereus redacta, torrentis inſtar effluunt: 121. 20. & 299. 40.

ῥοῦς

‡ ὀρᾶς· ἡ δὲ κἂν ἡ ψυχὴ χωρισθῇ, διὰ παντὸς ἀκήρατος μένει. Ἐν ταῖς ἑστιάσεσι μέμνησο, ὅτι δύο ὑποδέχῃ, σῶμα καὶ ψυχήν. καὶ ὅ,τι ἂν τῷ σώματι δῷς, τοῦτο εὐθὺς ἐξέχεας· ὅ, τι δὲ ἂν τῇ ψυχῇ, διαπαντὸς τηρεῖς.

‡ Geſnerus conjicit ὁρᾷς vel ὀρρᾶς. alibi eſt, καὶ συνεκρατεῖ ὁ ἐπαινος.

hæc vero etiam ſeparato animo, perpetuo incolumis manet. In conviviis meditare, 129
quemadmodum duo hæc, corpus & animum, tractes. Quicquid autem corpori dederis, ſtatim effunditur: quod animo, perpetuo conſervatur.

Ira luxui non miſcenda.

Μὴ συγκεράσας ἅμα ὀργὴν πολυτελείᾳ παρεισένεγκαι. πολυτέλεια μὲν πηδήσασα τῷ σώματι, μετ' οὐ πολὺ οἴχεται. * ἣν δὲ ὀργὴν ἐνδῷς, ἐπὶ τὸ μήκιστον μένει· σκόπει τοιγαροῦν, ὅπως μὴ ὑπ' ὀργῆς ἐξαχθεὶς, τοὺς δαιτυμόνας πολυτελῶς ὑβρίσῃς· ἀλλὰ μᾶλλον μεθ' ἡμερότητος εὐτελῶς εὐφρανῇς. Αἰσχρὸν τοῖς τῶν μελιττῶν δωρήμασι γλυκάζοντα τὴν κατάποσιν, τὸ τῶν θεῶν δῶρον τὸν λόγον πικραίνειν τῇ κακίᾳ. Μελέτω σοι ἐν τοῖς σιτίοις, ὅπως σοι οἱ ὑπουργοῦντες, μὴ * πλουσιώτεροι τῶν ὑπουργουμένων ὑπάρχωσιν. ἄτοπον γὰρ, ὀλίγαις κλίναις πολλὰς δουλεύειν ψυχάς.

* ἣ δὲ ὀργὴ ἐνδοθεῖσα τῇ ψυχῇ, ἐπὶ τὸ.

* πλείους.

Noli miſta iræ luxura frui. 121. 30.
Luxuria enim intra corpus recepta, non multo poſt perit: ira vero diutiſſime permanet. Quamobrem vide, ne ira impulſus, convivas laute ſimul & contumelioſè tractes, ſed ut eos potius placabilitate & frugalitate exhilares. Apum enim muneribus cibos quidem & potiones 57.40.&
delinire, dono vero deorum 121. 30.
oratione vitia tanquam aculeo acerbe inſectari, turpe eſt. In ferculis curæ tibi ſit, ne miniſtri locupletiores ſint iis quibus miniſtratur. Abſurdum enim eſt, multos homines 121. 40.
paucis ſervire lectulis.

Æqualitas ſervanda in conviviis.

Ἄριστον μὲν εἰ κἂν ταῖς παρασκευαῖς χειρουργῶν, κἂν ταῖς τροφαῖς ἑστιώμενος * κυβερνᾷς τοῖς θεραπεύουσι τῶν

* Geſnerus, κοινωνεῖν τ. θ.

Optimum ſane fuerit, tum 121. 40.
apparandis rebus neceſſariis manum admovere, tum in convivio miniſtris impertiri

παρόντων. εἰ δὲ τὸ τοιόνδε δυσχερὲς τῷ καιρῷ ὑπάρχοι, μέμνησο, ὅτι μὴ κάμνων ὑπ' ὀκνούντων ὑπουργῇ, ἐσθίων ὑπὸ μὴ ἐσθιόντων, πίνων ὑπὸ μὴ πινόντων, λαλῶν ὑπὸ σιωπώντων, ἀνειμένος ὑπὸ συνεσταλμένων. καὶ οὔτε αὐτὸς φλεγμήνας ἄτοπον πείσῃ, οὐδ' ἕτερον ἀγριάνας χαλεπὸν ἐργάσῃ.

de iis quæ adſunt. Quod ſi per tempus præſtari commode nequiverit: memento tibi otioſo miniſtrare negotioſos, edenti eſurientes, bibenti ſitientes, loquenti tacentes, exhilarato mœſtos. Sic nec ipſe inflammatus quicquam in te admittes; neque in alium abs te irritatum committes.

Contentio aliena conviviis.

Ἐρίζειν καὶ φιλονεικεῖν, πάντῃ μὲν * ἄτοπον, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς παρὰ πότον ὁμιλίαις ἀπρεπές. οὔτε γὰρ ἂν μεθύων νήφοντα διδάξει τις, οὔτ' αὖ μεθύων πρὸς νήφοντος πεισθείη. ἔνθα δὲ ἂν μὴ παρῇ * νῆψις, τέλος εἰκῇ σε παρέχει διατείνεσθαι. Οἱ τέττιγες μουσικοί, οἱ δὲ κοχλίαι * ξηροί. χαίρουσι δὲ οἱ μὲν ὑγραινόμενοι, οἱ δὲ ἀλεαινόμενοι· ἔπειτα προκαλεῖται τοὺς μὲν ἡ δρόσος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἐκδύουσι· τοὺς δ' αὖ διεγείρει ἀκμάζων ὁ ἥλιος, καὶ ἐν αὐτῷ ᾄδουσι. τοιγαροῦν εἰ βούλει μουσικὸς καὶ εὐάρμοστος ὑπάρχειν ἀνήρ, ἡνίκα ἐν τοῖς πότοις ὑπὸ τοῦ οἴνου δροσισθῇ ἡ ψυχή, τότε αὐτὴν μὴ ἔα προϊέναι μολύνεσθαι· ἀλλ' ἡνίκα ἂν ἐν τοῖς συνεδρίοις ὑπὸ τοῦ λόγου διαπυρωθῇ, τότε θεσπίζειν καὶ ᾄδειν τὰ τῆς δικαιοσύνης κέλευε λόγια.

* ἀνοίκειον.
* πειθοῦς.
* ἄφωνοι.

Contentio cum omni loco 122. 50.
aliena eſt, tum conviviorum ſodalitatibus indigniſſima. Neque enim ebrius aliquis ſobrium quicquam docebit, neque ſobrius ebrio quicquam perſuadebit. Ubi autem ſobrietas abeſt, inanis & irritus eſt contentionis labor. Cicadæ 122. 1. &
canoræ ſunt, cochleæ ſiccæ: 302. 50.
ac hæ quidem humectatione, illæ apricatione gaudent: alteras ut teſtis emergant, ros provocat: alteras Solis ardor excitat, quo fervente cantillant. Quare ſi homo elegans & vrbanus eſſe voles, cum animus in conviviis irroratus vino fuerit, tum noli committere, ut prominens inquinetur. Sed cum in conciliis oratione inflammatus fuerit: tum reſpondere jube, & juſtitiæ canere oracula.

Diſ-

Diſputatio, ejus qui cum diſſeras, moribus accommodanda.

Τὸν προσομιλοῦντα τριχῇ διασκοπεῦ, ἢ ὡς ἀμείνονα, ἢ ὡς ἥττονα, ἢ ὡς ἴσον. καὶ εἰ μὲν ἀμείνονα, ἀκούειν χρὴ, καὶ πείθεσθαι αὐτῷ· εἰ δὲ ἥττονα, ἀπειθεῖν· εἰ δὲ ἴσον, συμφωνεῖν· καὶ οὔ ποτε ἁλώσῃ φιλονεικίας.

Eum cum quo diſſeris, trifariam conſidera, vel vt præſtantiorem, vel ut inferiorem, vel ut parem. Qui ſi te ſit melior, audiendus eſt, eique parendum: inferiori perſuadendum, pari aſſentiendum. Sic nunquam in crimen contentionis incides. 122. 19.

Veritati cedendum.

Ἄμεινον τῇ ἀληθείᾳ συγχωρήσαντα τὴν δόξαν νικᾶν, ἢ τῇ δόξῃ συγχωρήσαντα, πρὸς τῆς ἀληθείας νικᾶσθαι. Ζητῶν τὴν ἀλήθειαν, οὐ ζητήσεις τὸ ἐκ παντὸς τρόπου νικᾶν· καὶ εὑρὼν τὴν ἀλήθειαν, ἕξεις τὸ μὴ νικᾶσθαι. Ἡ ἀλήθεια παρ᾽ αὐτῇ νικᾷ, ἡ δὲ δόξα παρὰ τοῖς ἔξω.

Præſtat veritati cedendo vincere opinionem, quam opinioni cedendo vinci a veritate. Quam dum inquiris, non id dabis operam, ut quovis modo vincas. Nam ea inventa, id conſequeris, ut ne vincaris. Veritas ipſa penes ſeſe vincit, opinio apud alios. 122. 20.

Virtus libertatis, ſervitutis vitium eſt nomen.

Ἐλευθερία καὶ δουλεία, τὸ μὲν ἀρετῆς ὄνομα, τὸ δὲ κακίας· ἄμφω δὲ προαιρέσεως ἔργα. οἷς δὲ προαίρεσις οὐ κοινωνεῖ, τούτων ψαύει μὲν οὐδέτερον· ψυχὴ δὲ δεσπόζειν εἴωθε σώματος, καὶ ὅσα τοῦ ἀμφὶ σῶμα προαιρέσεως ἀκοινώνητα. οὐδεὶς γὰρ δοῦλος τὴν προαίρεσιν ὑπάρχων, ἐλεύθερος. Κακὸς δεσμὸς,

Duo nomina ſunt Libertas & Servitus: illud virtutis, hoc vitii: utrunque voluntatis opus, quæ quibus tributa non eſt, ea neutrum horum attingit. Animus vero dominari ſolet corpori, & iis quæ corpori adjuncta ſunt, voluntatis expertia. Nemo enim ſtudio & voluntate ſervus, liber eſt. Malum vincu- 6. 30.

σῶμα-

σώματος μὲν τύχη, ψυχῆς δὲ κακία. ὁ μὲν τὸ σῶμα λελυμένος, τὴν δὲ ψυχὴν δεδεμένος, δοῦλος. ὁ δ᾽ αὖ τὸ σῶμα δεδεμένος, τὴν δὲ ψυχὴν λελυμένος, ἐλεύθερος. Τὸν μὲν τοῦ σώματος δεσμὸν, λύει καὶ φύσις διὰ θανάτου, καὶ ἡ κακία διὰ χρημάτων· τὸν δὲ τῆς ψυχῆς, ἀρετὴ διὰ μαθήσεως, καὶ ‡ μεγαλοψυχίας, καὶ ἀσκήσεως.

‡ ἐμπειρίας.

lum eſt, ut fortuna corporis, ſic animi vitium. Nam corpore ſolutus, vinctus animo: ſervus eſt. Contra, ſolutus animo, vinctus corpore: liber. Ac vinculum quidem corporis & natura morte, & vitium pecunia diſſolvit: animi vero vinculum virtus magnitudine animi, doctrina, exercitatione.

Tranquillæ vitæ ratio.

Εἰ βούλει ἀταράχως καὶ εὐαρέστως ζῆν, πειρῶ τοὺς συνοικοῦντάς σοι συμπάντας ἀγαθοὺς ἔχειν. ἕξεις δὲ ἀγαθοὺς, εἰ τοὺς μὲν ἑκόντας παιδεύοις, τοὺς δὲ ἄκοντας, ἔπειτα καὶ χειρωμένους ἀπολύοις. συμφεύξεται γὰρ τοῖς φυγοῦσιν ἡ μοχθηρία ἅμα, καὶ ἡ κακία· συνυπολειφθήσεται δὲ τοῖς συμμένουσί σοι ἡ χρηστότης, καὶ ἡ ἐλευθερία. Βέλτιον μετὰ ἑνὸς ἐλευθέρου ζῶντα, ἄφοβον καὶ ἐλεύθερον ὑπάρχειν, ἢ μετὰ πολλῶν δουλεύειν.

Si tranquille placidéque vivere cupis: operam dato, ut contubernales tui omnes ſint boni. Erunt autem boni, ſi eos inſtitueris, alios volentes, alios invitos, ac poſtea ſubactos dimiſeris. Nam cum iis qui fugerint, una & improbitas fugiet, & vitium: cum iis autem qui apud te manſerint, una remanebit & bonitas, & libertas. Præſtat cum uno libero degentem, ſecurum eſſe, & liberum, quam cum multis ſervire.

p. 6. 50. & 40. 30.

122. 20.

Quæ fieri tibi nolueris, ea ne feceris alteri.

Ὃ φεύγεις παθεῖν, τοῦτο μὴ ἐπιχείρει * διατιθέναι. φεύγεις δὲ δουλείαν, φυλάσσου τὸ δουλεύεσθαι. ὑπομένων γὰρ δουλεύεσθαι, αὐτὸς ὑπάρχειν πρότερον ἔοικας δοῦλος. οὔτε γὰρ κακία ἀρετῇ κοινωνεῖ, οὔτε ἐλευ-

* Geſnero ad i placet, σεαυτόν.

Quod perpeti recuſas, id ne cui feceris. Recuſas autem ſervitutem: cave ergo ne tibi ſerviatur. Nam ſi ſerviri tibi paſſus fueris, te ante ſervum eſſe probabile eſt. Neque enim virtus cum vitio, neque

122. 20. 30.

θερία

θερία δουλεία. Ὥσπερ ὁ ὑγιαίνων οὐκ ἂν ὑπὸ νοσούντων βούλοιτο θεραπεύεσθαι, οὔτε τοὺς συνοικοῦντας ἑαυτοῦ νοσεῖν· οὕτως οὔτε ἐλεύθερος ἀνάσχοιτ' ἂν ὑπὸ δούλων ὑπηρετεῖσθαι, ἢ τοὺς συμβιοῦντας ἑαυτοῦ δουλεύειν.

cum ſervitute libertas quicquam commune habet. Ut enim is qui valet, neque ſe curari ab ægrotantibus, neque contubernales ſuos ægrotare vult: ſic homo liber neque a ſervis ſibi miniſtrari, neque convictores ſervire ſibi vult.

Libertatis recuperandæ ratio.

Ὅστις θέλεις δούλων ἐκτὸς ὑπάρχειν, αὐτὸς ἀπολύθητι δουλείας· ἔσῃ δ' ἐλεύθερος, ἐὰν ἀπολυθῇς ἐπιθυμίας. οὔτε γὰρ Ἀριστείδης, οὔτε Ἐπαμινώνδας, οὔτε Λυκοῦργος πλουτοῦντες καὶ δουλευόμενοι, ὁ μὲν δίκαιος, ὁ δὲ θεὸς, ὁ δὲ σωτὴρ ‡ προσηγορεύθησαν· ἀλλ' ὅτι πενόμενοι, τὴν Ἑλλάδα δουλείας ἀπέλυον.

‡ ἀνηγορ.

Qui abſque ſervis eſſe cupis, ipſe ſervitute liberator. Liberaberis autem, ſi cupiditate ſolutus fueris. Neque enim Ariſtides, neque Epaminondas, neque Lycurgus, quod divites eſſent, & ſervos haberent, alius juſtus, alius deus, alius ſervator eſt appellatus: ſed quod, quamvis pauperes, Græciam ſervitute liberaſſent. 122. 40. & 291.

Rei familiaris tuendæ ratio.

Εἰ θέλεις τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖσθαι, μιμοῦ τὸν Σπαρτιάτην Λυκοῦργον. ὃν γὰρ τρόπον οὗτος οὐ τείχεσι τὴν πόλιν ἔφραξεν, ἀλλ' ἀρετῇ τοὺς ἐνοικοῦντας ὠχύρωσε, καὶ διαπαντὸς ἐτήρησεν ἐλευθέραν τὴν πόλιν· οὕτω καὶ σὺ μὴ μεγάλην αὐλὴν περιβάλλε, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἀνίστα, ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας εὐνοίᾳ καὶ πίστει καὶ φιλίᾳ στήριζε, καὶ οὐδὲν

Si rem familiarem probe adminiſtrare cupis, Spartiatam Lycurgum imitare. Ut enim is non urbem mœnibus cinxit, ſed cives virtute muniit, urbiſque libertatem perpetuo defendit: ſic tu ne magnam domum complectere, neque altis turribus adornato, ſed habitatores benevolentia, fide, amicitia confirma. Sic nihil eam mali ingre- 122. 50.

εἰς

εἰς αὐτὴν εἰσπλεύσῃ βλαβερὸν, οὐδ᾽ ἂν τὸ σύμπαν τῆς κακίας παρατάξηται στῖφος.

dietur, etiam ſi univerſæ improbitatis turmæ impetum in eam fecerint.

Ædium ornamenta.

Μὴ πίναξι καὶ γραφαῖς τὴν οἰκίαν σου περίβαλλε, ἀλλὰ σωφροσύνῃ καταγράφε. τὸ μὲν γὰρ ἀλλοῖον, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐστιν * ἐπίκουρος γοητεία· τὸ δὲ, σύμφυτος καὶ ἀνεξάλειπτος, καὶ ἀΐδιος οἰκίας κόσμος.

* Geſnerus malle. ἐπίκηρος.

Noli tabulis & picturis ædes tuas occupare: ſed modeſtia, ſobrietate, temperantia depingito. Quod enim aliunde accedit, impoſtura quadam ad paſcendos oculos adhibetur. Modeſtia vero eſt innatum & indelebile & perenne domus ornamentum. 122. 50.

Amicitia armentis potior.

Ἀντὶ βοῶν ἀγέλης, πειρῶ φίλων ἀγέλας συναγελάζεσθαί σου τῇ οἰκίᾳ.

Dato operam, ut multi amici potius, quam multi boves in tua domo ſint. 123. 1.

Aſſentatores cavendi.

Ὥσπερ λύκος ὅμοιον κυνὶ, οὕτω καὶ κόλαξ καὶ μοιχὸς καὶ παράσιτος ὅμοιος φίλῳ. πρόσεχε τοιγαροῦν, μὴ ἀντὶ κυνῶν φυλάκων, λάθῃς λυμεῶνας εἰσδεχόμενος λύκους.

Ut lupus ſimilis eſt cani: ſic & adulator, & adulter, & paraſitus ſimilis eſt amico. Cave ergo, ne deceptus, canum cuſtodum loco peſtilentes lupos admittas. ib.

Benignitatis ſplendor.

Τὸ μὲν γύψῳ λευκανθίζουσαν σπουδάζειν θαυμάζεσθαι τὴν οἰκίαν, ἀπειροκάλου· τὸ δὲ ἦθος χρηστότητι κοινωνίας λαμπρύνειν, φιλοκάλου τε ἅμα καὶ φιλανθρώπου.

Elaborare ut gypſo candefacta domus in admiratione ſit, luxurioſi eſt: animum vero benignitate liberalitatis illuſtrare, eſt & ſplendidi, & humani. 123. 10.

Parva

Parva contemnenda, magna amplectenda.

Ἐὰν θαυμάζῃς τὰ μικρὰ, πρῶτον μεγάλων ἀξιωθήσῃ. ἐὰν δὲ καταφρονήσῃς τῶν μικρῶν, μέγα ὡς θαυμασθήσῃ· οὐδὲν μικρότερον φιληδονίας καὶ φιλοκερδίας, καὶ ἀλαζονείας· * οὐδὲν κρεῖσσον μεγαλοψυχίας, καὶ πρᾳότητος, καὶ φιλανθρωπίας.

* Οὐδὲ κρεῖσσον μεγαλοφροσύνης καὶ ἡμερότητος φιλανθρωπίας καὶ εὐποιίας.

Si initio parva admiratus ib.
fueris, magnis indignum te præbebis. Sin parva contemſeris, in magna eris admiratione. Nihil minutius eſt ſtudio voluptatis, avaritia, arrogantia: nihil præſtantius magnitudine animi, clementia, humanitate.

Spes moderanda.

Οὔτε ναῦν * ἐκ μιᾶς ἀγκύρας, οὔτε βίον ἐκ μιᾶς ἐλπίδος ἁρμοστέον. Καὶ τοῖς σκέλεσι καὶ ταῖς ἐλπίσι τὰ δυνατὰ δεῖ διαβαίνειν.

* ἐξ ἑνὸς ἀγκυρίου.

Nec navem una ancora, 854. 20.
nec vitam una ſpe niti decet. Et pedibus & votis ea perambulanda ſunt, quæ fieri poſſunt.

Magiſtratus non temere invadendus.

Ὥσπερ εἰ ναῦν κυβερνᾶν ἐπεχείρεις, πάντως ἂν τὴν κυβερνητικὴν ἐξεμάνθανες τέχνην. ἐξῆν γὰρ σοι ὥσπερ ἐκεῖσε πᾶσαν τὴν ναῦν, οὕτω κἀνταῦθα πᾶσαν κυβερνᾶν πόλιν.

Ut navim gubernaturus, 536. pr.
omnino gubernandi artem perdiſceres: ſic rempublicam adminiſtraturus, urbis regendæ rationem diſcito. Nam ut ibi quamvis navim: ita hac quamvis urbem, arte utriuſque rei cognita, regere poteris.

Ornamenta vrbium.

Εἰ πρόκειταί σοι τὴν πόλιν ἀναθήμασι κοσμεῖν, σεαυτῷ πρῶτον ἀνάθες τὸ κάλλιστον ἡμερότητος καὶ δικαιοσύνης καὶ εὐποιίας ἀνάθημα.

Si tibi propoſitum eſt ur- 536. 10.
bem donariis ornare: te ipſum in primis ibi dedicato pulcherrimum manſuetudinis, iuſtitiæ, beneficentiæ monimentum.

Amplitudo vrbium.

Εὐποιήσεις σὺ τὰ μέγιστα τὴν πόλιν, εἰ μὴ τὰς ὀρόφους ὑψώσῃς, ἀλλὰ τὰς ψυχὰς αὐξήσῃς. ἄμεινον γὰρ ἐν μικροῖς οἰκήμασι μεγάλας οἰκεῖν ψυχὰς, ἢ ἐν μεγάλαις οἰκίαις ταπεινὰ φωλεύειν ἀνδράποδα.

Optime de Repub. mereberis, non ſi tecta ædium in altum eduxeris: ſed ſi civium animos evexeris. Præſtat enim in parvis domibus magnos habitare animos, quam in magnis ædibus humilia deliteſcere mancipia. ib.

Mœnia vrbium.

Μὴ τοῖς τῆς ἐξ Εὐβοίας καὶ Σπάρτης λίθοις τοὺς τείχους τῇ κατασκευῇ ποίκιλλε. ἀλλὰ γὰρ τῇ ἐκ τῆς Ἑλλάδος παιδείᾳ τὰ στέρνα τῶν πολιτῶν καὶ τῶν πολιτευομένων διακόσμει. γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ οἰκοῦνται πόλεις, ἀλλ' οὐ λίθοις καὶ ξύλοις.

Non Euboicis & Spartanis lapidibus ſtructura mœnium interpolanda eſt, ſed Græca diſciplina civium & magiſtratuum pectora adornanda. Florentes enim & tranquillas faciunt reſpub. virorum animi, non ligna & ſaxa. ib.

Fortitudo civium, luxu potior.

Ὥσπερ εἰ λέοντας ἐβούλου τρέφειν, οὐκ ἄν σοι τῆς πολυτελείας τῶν ζωγρείων ἔμελλεν, ἀλλὰ τῆς πράξεως τῶν ζώων. οὕτως εἰ πολιτῶν πειρᾷ προΐστασθαι, μὴ τοσοῦτον τῆς πολυτελείας τῶν ἀναθημάτων φρόντιζε, ὁπόσον τῆς ἀνδρείας τῶν ἐνδιατριβόντων ἐπιμελοῦ.

Quemadmodum ſi leonos alere velles, non tam pretium vinculorum quam ipſius animantis naturam curares: ita ſi civibus præeſſe ſtudes, non tam pretium donariorum curato, quam virtutem incolarum. ib. 20.

Cives pro varietate ingeniorum tractandi.

Καθάπερ ἀγαθὸς πωλοδάμνης, οὐ τῶν πώλων τοὺς μὲν

Sicut bonus equiſo, non quidem bonos pullos alit, ef- ib. 30.

ἀγα-

ἀγαθοὺς τρέφει, τοὺς δὲ δυσηνίους λιμώττειν ἐᾷ, ἀλλὰ τρέφει μὲν ἐπίσης ἄμφω, κολάζει δὲ μᾶλλον θάτερον, ἐξισοῦν θατέρῳ βιαζόμενος μέρει. οὕτω καὶ κηδεμονικὸς ἀνὴρ, καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμων δυνάμεως τῶν πολιτῶν, τοὺς μὲν εὐγνώμονας ποιεῖν ἐπιχειρεῖ. τοὺς δὲ ἔμπαλιν, οὐ καθάπαξ διαφθείρεται· ἀλλὰ τροφῆς μὲν ἀμφοῖν ἥκιστα φθονεῖ, παιδεύει δὲ, καὶ σφοδρότερον ἐπανείργει τὸν ἀντιβαίνοντα τῷ λόγῳ καὶ τῷ νόμῳ.

frenes vero eſurire ſinit, ſed ex æquo alit utroſque: ſed alteros acrius caſtigat, & alteris æquare ſtudet. ita etiam is cui reſpublica curæ eſt, quique regendæ civitatis rationem tenet, moderatos cives beneficiis afficere ſtudet, improbos vero neque ſubito occidit neque victum illis eundem invidet: ſed vehementius caſtigat & urget eum; qui rationi & legi adverſatur.

Vulgus non timendum.

Καθάπερ οὔτε κλαγγῇ χὴν, οὔτε βληχῇ καταπλήσσεται πρόβατον· οὕτως οὐδὲ πλήθους ἀνοήτου σε δεδιττέσθω φωνή. Ὥσπερ πλῆθος ἀκρίτως αἰτοῦντί σε τὸ ἴδιον οὐ δυσωπεῖ· οὕτω μηδὲ ὄχλον ἀδίκως σε δυσωποῦντα διαταραττῇς.

Sicut nec ſtrepitu anſer, nec balatu ovis percellitur: ita neque te væcordis multitudinis vox terreat. Ut multitudo temere aliquid ſuum poſtulans, te non perturbat: ſic tu neque populum inique obturbantem tibi reformidato. ib. 40. 539. 40.

Ultro præſtandum quod debetur.

Ὅπερ ἐπιβάλλει τῇ πόλει, τοῦτο εἴσφερε φθάνων· καὶ οὐδέποτε αἰτηθήσῃ τὰ ἐπιβάλλοντα.

Quod Reipublicæ debetur, id ultro confer, priuſquam Poſtuletur: ſic nunquam abs te poſtulabitur, quod non debetur. ib.

Ultro & alacriter largiendum.

Ὥσπερ ὁ ἥλιος οὐ περιμένει λιτὰς καὶ γοητείας, ἵνα ἀνατείλῃ· ἀλλ' εὐθὺς λάμπει, καὶ ὑπὸ πάντων ἀσπάζεται· οὕτω μηδὲ σὺ περίμενε κρό-

Quemadmodum Sol non exſpectat preces aut præſtigias, ut oriatur: ſed ſtatim ſplendet, & ab omnibus ſalutatur: ſic neque tu applauſus ib. 50.

τους καὶ ψόφους καὶ ἐπαίνους, ἵν' εὖ ποιήσῃς, ἀλλ' ἑκουτὴς εὐεργέτει, καὶ ἴσα τῷ ἡλίῳ φιληθήσῃ.

& ſtrepitus & laudationes exſpectato, ut benefacias: ſed ultro bene merere, & æque ac ſol amaberis.

Corpus ſordidiſſimum & moleſtiſſimum naturæ inſtinctu amamus.

Ψυχὴν σώματος ἀναγκαιότερον ἰᾶσθαι. τοῦ γὰρ ζῆν κακῶς, τὸ τεθνάναι κρεῖσσον. Πύῤῥων ἔλεγε, μηδὲν διαφέρειν ζῆν ἢ τεθνάναι. καί τις ἔφη πρὸς αὐτόν· τί οὖν σὺ οὐκ ἀποθνήσκεις; ὁ δὲ, ὅτι, εἶπεν, οὐδὲν διαφέρει. Θαυμαστὴ ἡ φύσις, καὶ, ὥς φησι Ξενοφῶν, φιλόζωος. Τὸ γοῦν σῶμα τὸ πάντων ἀηδέστατον καὶ ῥυπαρώτατον στέργομεν καὶ θεραπεύομεν. εἰ γὰρ ἔδει πέντε μόναις ἡμέραις θεραπεῦσαι τὸ τοῦ γείτονος σῶμα, οὐκ ἂν ὑπεμείναμεν. ὅρα γὰρ οἷόν ἐστιν, ἕωθεν ἀναστάντα, τρίβειν τοὺς ὀδόντας τοὺς ἀλλοτρίους, καί τι τῶν ἀναγκαίων ποιήσαντα, ἀπονίζειν ἐκεῖνα τὰ μέρη; τῷ ὄντι θαυμαστόν ἐστι φιλεῖν πρᾶγμα, ᾧ τοσαῦτα λειτουργοῦμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. νάττω τουτονὶ τὸν θύλακον, εἶτα κενῶ. τί τούτου βαρύτερον; ἀλλὰ Θεῷ δεῖ με ὑπηρετεῖν. διὰ τοῦτο μένω καὶ ἀνέχομαι λούων τὸ δύστηνον τοῦτο σωμάτιον, χορτάζων, σκέπων. ὅτε δὲ νεώτερος ἦν, καὶ ἄλλο τι προσέταττέ μοι, καὶ ὅμως ἠνειχό-

Mederi animo eſt magis ne- 879. 10.
ceſſarium, quam corpori. Nam & 89c.
mors improbæ vitæ præſtat. 10. &
Pyrrhon dicebat, nihil inter 928. 30.
vitam & mortem intereſſe. Sed rogatus a quodam, Cur ergo ipſe non moreretur? Ob iſtuc ipſum, inquit, quod nihil intereſt. Mira quædam res eſt Natura, & , ut ait Xenophon, vitæ amans. Corpus enim omnium moleſtiſſimum & ſordidiſſimum diligimus & curamus. Quod ſi quinque tantum diebus vicini corpus curandum eſſet: eam ferre moleſtiam non poſſemus. Quam eſſet grave, mane, cum ſurrexiſſes, alienos fricare dentes: & illas purgare corporis partes, quæ ad naturæ neceſſitatem datæ ſunt? Omnino mirum quiddam eſt, eam nos rem diligere, cui toties ſingulis diebus inſervimus. Impleo ſaccum hunc, deinde exonero. Quid hoc moleſtius? Sed Deo me parere oportet: eaque de cauſa non recuſo manere in vita, & miſerum hoc corpuſculum lavare, paſcere, tegere. Cum vero iunior eſſem, etiam aliud quiddam

μην

μοι αὐτός. διὰ τί οὖν οὐκ ἀνέχεσθε, ὅταν ἡ δοῦσα ὑμῖν φύσις τὸ σῶμα ἀφαιρῆται; φιλῶ* φησιν αὐτό. οὐκοῦν ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, καὶ αὐτὸ φιλεῖν ἡ φύσις σοι δέδωκεν. ἡ δ' αὐτὴ λέγει, ἄφες ἤδη, καὶ μηκέτι πρᾶγμα ἔχε.* Ἐὰν νέος τελευτᾷ τὸν βίον, ἐγκαλεῖ τοῖς θεοῖς, ὅτι δέον αὐτὸν ἤδη ἀναπεπαῦσθαι, πρᾶγμα ἔχει. καὶ οὐδὲν ὅταν προσήῃ ὁ θάνατος, ζῆν βούλεται, καὶ πέμπει παρὰ τὸν ἰατρόν· καὶ δεῖται αὐτοῦ μηδὲν ἀπολιπεῖν προθυμίας καὶ ἐπιμελείας. θαυμαστοὶ ἄνθρωποι, μήτε ζῆν θέλοντες, μήτε ἀποθνήσκειν. τοῦ πλείονος βίου, φαυλοτέρου ὄντος, ἐλάσσω ἀμείνονα ὄντα, παντὶ πάντως προαιρετέον.

* Geſnerus legit, φής.

* Geſnerus legit, ἐὰν γέρων μὴ τελευτᾷ.

mihi imperabat, egoque nihilo minus id ferebam. Cur igitur repugnatis, cum Natura corpus: quod dederat, vobis aufert? Amo id, aiunt. Ergo id quod modo dicebam, iſtum ipſum amorem Natura vobis dedit. Eadem vero ait: Amitte ipſum iam, neque ſis amplius occupatus. Si adoleſcens mortem obit, accuſat Deos, quaſi ante diem fato abreptus. Si ſenex curis & negotiis implicatur: queritur ſe tum eſſe occupatum, cum requieſcendum eſſet, & nihilo minus ingruente morte vivere vult: accerſit medicum, orat ne ulli labori & diligentiæ parcat. Mirabiles profecto homines, qui neque vivere velint neque mori. Longiori vitæ & deteriori, brevior & melior omnibus utique modis eſt præferenda.

Virtus divitiis potior.

Πλούτῳ μὲν δὴ χρηστέον ὡς ὕλῃ τινὸς, οὐκ ἐπὶ παντὸς ὁμοίως. ἀρετὴν οὖν τοῖς πᾶσι μᾶλλον εὐκταῖον, ἢ πλοῦτον ἀνοήτοις σφαλερόν. ὑπὸ γὰρ χρημάτων αὔξεται κακία· καὶ ὅσῳ τις ἂν ἄφρων ᾖ, τοσούτῳ πλέον ἐξυβρίζει, τὸ λυσσῶδες αὐτοῦ τῶν ἡδονῶν ἐκπληροῦν ἔχων. οὐδεὶς φιλοχρήματος, καὶ φιλήδονος, καὶ φιλόδοξος, καὶ φιλάνθρωπος, ἀλλὰ μόνος ὁ φιλόκαλος.

Divitiis utendum eſt, ut materia quadam non in omni re eodem modo. Virtutem igitur omnibus optare præſtat, quam divitias inſipientibus periculoſas. Pecuniis enim augetur improbitas: & quo quiſque ſtultior eſt, eo magis inſoleſcit, cum voluptatum ſuarum rabiem explere poteſt. Nemo avarus, nemo voluptarius, nemo ambitioſus eſt, idemque humanus, ſed ſolus honeſtatis ſtudioſus.

757. pm

85. 42.

Honeſta paupertas luxurioſis opibus potior.

Ὥσπερ οὐκ ἂν ἐβούλου ἐν νηῒ μεγάλῃ καὶ γλαφυρᾷ, καὶ πολυχρύσῳ πλέων βαπτίζεσθαι· οὕτω μηδὲ ἐν οἰκίᾳ αἱροῦ ὑπερμεγέθει καὶ πολυτελεῖ * καθήμενος χειμάζεσθαι. Ἐν πενίᾳ μὲν τις διετέλεσεν εὐδαίμων, ὡς ἥκιστα δὲ πλούτῳ καὶ ἀρχαῖς. τοσοῦτον ὑπερφέρει πενίας ἀγαθὸν, ὡς αἰσχροῦ πλούτου νόμιμος ἀνὴρ οὐδεὶς ἀλλάξαιτ' ἂν πενίαν. εἴγε μὴ τὸ ποτὲ Ἀθηναίων ὁ πλουσιώτατος ἀμείνων ἦν Ἀριστείδου καὶ Σωκράτους Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους ἐν πενίᾳ τῆς ἀρετῆς. ὁ δὲ πλοῦτος ἐκείνου αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐξίτηλός τε καὶ ἀνώνυμος. φαύλῳ γὰρ ἅμα τῷ θανάτῳ πάντα συνοίχεται, τὸ δὲ καλὸν αἰώνιον.

* αὐλιζόμενος.

Quemadmodum in navi magna, eleganti & aurata navigans, mergi nolles: ſic ne velis in ædibus ingentibus & ſumtuoſis ſedens iactari tempeſtate. In paupertate quiſpiam felix ætatem exegit, 777. 50.
rariſſime vero in divitiis & magiſtratibus. Tantum excellit paupertatis bonum, ut nemo vir bonus paupertatem cum turpibus divitiis commutatam velit: niſi forte olim Athenienſium ditiſſimus Themiſtocles, Neoclis F. in egeſtate virtutis melior fuit Ariſtide & Socrate. Opulentia vero eius & ipſa evanuit, celebrarique deſiit. Nam cum improbo viro in morte una pereunt omnia: honeſtas vero eſt æterna.

Deorum muneribus acquieſcendum.

Εἰς συμπόσιον μὲν οὖν παρακληθέντες, τῷ παρόντι χρώμεθα. εἰ δέ τις κελεύοι τὸν ὑποδεχόμενον ἰχθῦς αὐτῷ παραθεῖναι, ἢ πλακοῦντας, ἄτοπος ἂν δόξειεν· ἐν δὲ τῷ κόσμῳ αἰτοῦμεν τοὺς θεοὺς ἃ μὴ διδόασι, καὶ ταῦτα πολλῶν ὄντων, ἅγε ἡμῖν δεδώκασι.

Invitati ad convivium, eo 101. 50.
quod adeſt fruimur. Si quis vero poſtulet a convivatore ut ſibi piſces aut placentas apponat: ineptus habeatur. In mundo autem multa flagitamus a Diis immortalibus, quæ illi negant: idque, cum multa ſint quæ nobis dederunt.

Quis

Quis alio præſtantior?

Χαρίεντές ἔφη εἰσὶν, οἱ μέγα φρονοῦντες ἐπὶ τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἐγώ σου φησὶ κρείττων εἰμί. ἀγροὺς γὰρ ἔχω πολλοὺς, σὺ δὲ λιμῷ παρατείνῃ. ἄλλος λέγει, ἐγὼ ὑπατικός εἰμι. ἄλλος, ἐπίτροπος ἐγώ. ἄλλος, ἐγὼ οὔλας τρίχας ἔχω. ἵππος δὲ ἵππῳ οὐ λέγει, ὅτι κρείττων εἰμὶ σου· πολὺν γὰρ κέκτημαι χιλὸν, καὶ κριθὰς πολλὰς, καὶ χαλινοί μοι εἰσὶ χρυσοῖ, καὶ ἐφίππεια ποικίλα· ἀλλ' ὅτι ὠκύτερός σου εἰμί. καὶ πᾶν ζῷον κρεῖττον καὶ χεῖρόν ἐστιν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς καὶ κακίας. ἆρ' οὖν ἀνθρώπου μόνου ἀρετὴ οὐκ ἔστιν; ἀλλὰ δεῖ ἡμᾶς εἰς τρίχας ἀφορᾶν, καὶ τὰ ἱμάτια, καὶ τοὺς πάππους;

Lepidi homines ſunt, qui rebus noſtræ poteſtati non ſu- 101. 50.
biectis gloriantur. Ego te, inquit, ſum melior. Agros enim multos habeo, tu vero fame conflictaris. Alius ait: Ego ſum conſularis, ego procurator: alius, ego ſum criſpus. Equus vero equo non dicit, ego ſum te melior, quia multum pabuli habeo, multum hordei: & varia ephippia: ſed, quia ſum te celerior, atque adeo quodvis animal ſuapte virtute aut vitio, vel melius eſt, vel peius. Hominis ergo ſolius nulla eſt virtus; ſed capilli, & veſtes, & avi nobis ſpectandi ſunt?

Philoſophi munus.

Τῷ μὲν ἰατρῷ μηδὲν συμβουλεύοντι ἄχθονται οἱ κάμνοντες, καὶ ἡγοῦνται ἀπεγνῶσθαι ὑπ' αὐτοῦ. πρὸς δὲ τὸν φιλόσοφον * διότι οὐκ ἄν τις οὕτω διατεθείη, ὥστε οἰηθῆναι ἀπεγνῶσθαι ὑπ' αὐτοῦ σωφρονήσειν, εἰ μηδὲν λέγοι τι πρὸς αὐτὸν τῶν χρησίμων.

* Fort. διατί.

Ut medici eſt, ægrotos: ita philoſophi, homines vitioſos monere. Medico qui- 102. 10.
dem nihil conſulenti ſuccenſent ægrotantes, eumque de ſua deſperaſſe ſalute autumant. Cum vero erga philoſophum eodem modo affecti non ſunt, ut exſtiment, eum de emendatione ipſorum deſperaſſe, ſi nihil utile præceperit?

Tolerantia & corporis & animi ſanitatem arguit.

Οἱ τὸ σῶμα εὖ διακείμενοι, καὶ καύματα καὶ ψύχη ὑπομένουσιν. οὕτω δὲ καὶ οἱ τὴν ψυχὴν καλῶς διακείμενοι, καὶ ὀργὴν, καὶ λύπην, καὶ περιχαρείαν, καὶ τ' ἄλλα πάθη φέρουσι.

Qui corpore valent, & æ- ib.
ſtus & frigora tolerant. Sic qui animo bene conſtituti ſunt, & iram & dolorem, & lætitiam & cæteros affectus ferunt.

Lycurgi patientia & prudentia.

Τὸ δὲ Λυκούργου τοῦ Λακεδαιμονίου, τίς ὑμῶν οὐ θαυμάζει; πηρωθεὶς γὰρ ὑπό τινος τῶν πολιτῶν ὀφθαλμὸν τὸν ἕτερον, καὶ παραλαβὼν τὸν νεανίσκον παρὰ τοῦ δήμου, ἵνα τιμωρήσαιτο ὅπως αὐτὸς βούληται, τούτου μὲν ἀπέσχετο· παιδεύσας δὲ αὐτὸν, καὶ ἀποφήνας ἄνδρα ἀγαθὸν, παρήγαγεν εἰς τὸ θέατρον. θαυμαζόντων δὲ Λακεδαιμονίων, τοῦτον μὲν τοι λαβὼν, ἔφη, παρ' ὑμῶν ὑβριστὴν καὶ βίαιον, ἀποδίδωμι ὑμῖν ἐπιεικῆ καὶ δημοτικόν.

Lycurgi Lacedæmonii fa- 307. 30.
cinus quis noſtrum non miratur? qui a cive quodam, altero mulctatus oculo: eum a populo ſibi traditum, ut ſuo arbitratu mulctaret, nulla quidem pœna affecit, ſed inſtituit. Cumque iam virum bonum effeciſſet, in theatrum produxit. Admirantibus autem Lacedæmoniis: Hunc, inquit, cum a vobis ſuperbum & iniuſtum accepiſſem, vobis æquum & popularem reſtituo.

Pittaci clementia.

Πιττακὸς ἀδικηθεὶς ὑπό τινος καὶ ἔχων ἐξουσίαν αὐτὸν κολάσαι, ἀφῆκεν εἰπών· συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων. τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεώς ἐστι, τὸ δὲ θηριώδους.

Pittacus quendam a quo 307. 40.
læſus fuerat, cum mulctare poſſet, dimiſit: & veniam ultioni præſtare dixit, quod illa manſuetæ, hæc ferinæ eſſet naturæ.

Parcere humanitatis eſt.

Ὅτῳ μετὰ ἀνατάσεως καὶ ἀπειλῆς ἐπιχειρεῖς, μέμνησο προλέγειν, ὅτι ἥμερος εἶ. καὶ οὐδὲν ἄγριον δράσας, ἀμετανόητος καὶ ἀνεύθυνος διαγενήσῃ.

Si quem cum vehementia 326. pr.
& minis invadis: memento tibi dicere, te manſuetum eſſe. Ita cum nihil ferociter egeris, nullius facti te pœnitebit, neque unquam accuſaberis.

Labor utilis.

Διογένης οὐδένα καλὸν ἔφησεν εἶναι πόνον, οὗ μὴ τέλος * εἶναι εὐψυχίαν, καὶ τόνον ψυχῆς, ἀλλ' οὐχὶ σώματος.

* εἴη εὐψυχία καὶ τόνος.

Diogenes ullum laborem 167. 20.
bonum eſſe negavit, cuius finis non eſſe fiducia, & animi potius quam corporis robur.

Raro delinquendum.

Βέλτιον ὀλιγάκις πλημμελεῖν, ὁμολογοῦντα σωφρονεῖν πλεονάκις, ἢ ὀλιγάκις ἁμαρτεῖν, λέγοντα πλημμελεῖν πολλάκις.

Præſtat raro delinquere, St.6. 10.
profitentem te ſæpius modeſtum eſſe: quam raro peccare, ſi te ſæpe dicas delinquere.

Voluptas an ſit ſecundum naturam?

Τοὺς δυσχερεῖς δὲ φιλοσόφους εἰς μέσον ἄγοντες. οἷς οὐ δοκεῖ κατὰ φύσιν ἡδονὴ εἶναι, ἀλλ' ἐπιγίνεσθαι τοῖς κατὰ φύσιν, δικαιοσύνῃ, σωφροσύνῃ, ἐλευθερίᾳ. τί ποτ' οὖν ἡ ψυχὴ ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ σώματος ἀγαθοῖς μικροτέροις οὖσι χαίρει, καὶ γαληνιᾷ, ὥς φησιν Ἐπίκουρος· ἐπὶ δὲ τοῖς αὑτοῦ ἀγαθοῖς μεγίστοις οὖσιν οὐχ ἥδεται; καί τοι καὶ δέδωκέ μοι

Moroſos dicunt eos eſſe phi- 131.pr.
loſophos, qui voluptatem eſſe naturæ conſentaneam non putant: ſed conſequi ea quę ſecundum naturam ſint, iuſtitiam, modeſtiam, libertatem. Cur ergo animus commodis corporis, quæ minora ſunt, gaudet: maximis vero bonis ſuis non lætatur? Atqui. Natura mihi dedit verecundiam: & ſæpe erubeſço, ſi quid mi-

ἡ φύσις αἰδοῦ, καὶ πολλὰ ἐρυθριῶ, ὅταν τι ὑπολάβω αἰσχρὸν λέγειν. τοῦτό με τὸ κίνημα οὐκ ἐᾷ τὴν ἡδονὴν θέσθαι ἀγαθὸν, καὶ τέλος τοῦ βίου.

hi videor turpe dicere. Is motus mihi obſtat, quo minus voluptatem bonum & vitæ finem ſtatuam.

Judex verus.

* al. δίκαις Ὥσπερ * ἀληθὴς ζυγὸς οὔτε πρὸς ἀληθοῦς ἰθύνεται ζυγοῦ, οὔθ' ὑπὸ ψευδοῦς κρίνεται· οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κριτὴς, οὔθ' ὑπὸ δικαίων εὐθύνεται, οὔτε παρ' ἀδίκοις δικάζεται.

Ut vera libra nec a vera libra 187. 5?.
regitur, neque a falſa iudica- & 212.
tur: ſic etiam iuſtus iudex, 30. 186.
neque a iuſtis accuſatur, ne- pr.
que apud iniuſtos cauſam dicit.

Ὥσπερ τὸ εὐθὺ εὐθέως οὐ δεῖται, οὕτως οὐδὲ τὸ δίκαιον δικαίου.

Ut rectum recto non eget, ſic neque iuſtum iuſto.

Μὴ πρότερον ἑτέρῳ δικαστηρίῳ δικάσῃς, πρὶν αὐτὸς παρὰ τῇ δίκῃ κριθῇς.

Ne prius in alio prætorio ius item
dicas, quam ab ipſa iuſtitia 212. 30.
tibi ius redditum fuerit.

Εἰ βούλει τὰς κρίσεις δικαίας ποιεῖσθαι, μηδένα τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογουμένων ἐπιγίνωσκε, ἀλλ' αὐτὴν τὴν δίκην.

Si recte iudicare voles, ne- item
minem neque accuſatorum 212. 20.
neque reorum cognoſcito: ſed ipſum IVS.

Ἥκιστα πταίσεις ἐν ταῖς κρίσεσιν, ἐὰν αὐτὸς ἐν τῷ βίῳ ἄπταιστος διατελῇς.

In iudicando minime errabis, ſi ipſe in vita nihil unquam deliqueris.

Ἄμεινον δικαίως κρίνοντα, πρὸς τοῦ καταδικασθέντος ἀξίως μεμφθῆναι· ἢ ἀδίκως κρίναντα παρὰ τῇ φύσει δικαίως ψέγεσθαι.

Præſtat a condemnato immerito accuſari, ſi recte: quam a Natura iurereprehendi, ſi iniuſte iudicaris.

Καθάπερ ἡ τὸν χρυσὸν δοκιμάζουσα λίθος οὐκέτι * καὐτοῦ πρὸς τοῦ χρυσοῦ δοκιμάζεται· οὕτω καὶ ὁ τὸ κριτήριον ἔχων. * καὐτή.

Ut lapis quo aurum exploratur, non & ipſe ab auro viciſſim exploratur: ſic neque is qui facultate iudicandi eſt præditus.

Αἰσχρὸν

Αἰσχρὸν τὸν δικαστὴν πρὸς ἑτέρων δικάζεσθαι. Καθάπερ ὀρθοῦ οὐδὲν ὀρθότερον, οὕτως οὐδὲ δικαίου οὐδὲν δικαιότερον.

Turpe eſt iudicem ab alio iudicari. Ut recto nihil rectius, ita iuſto nihil iuſtius.

Illuſtris viri frugalitas publice utilis.

Ὥσπερ οἱ ἐπὶ τῶν λιμένων πυρσοὶ, δι' ὀλίγων φρυγάνων πολλὴν ἀνάψαντες φλόγα, ταῖς ἀλωμέναις ἀνὰ τὸ πέλαγος ναυσὶν ἱκανὴν ἐργάζονται βοήθειαν· οὕτω καὶ ἀνὴρ λαμπρὸς ἐν πόλει χειμαζομένῃ, αὐτὸς ὀλίγοις ἀρκούμενος, μεγάλα τοὺς πολίτας εὐεργετεῖ.

Ut in portubus pyræ paucis ſarmentis magnam edentes 522. 30.
flammam, errantibus in mari navibus multum adferunt adjumenti: ſic vir illuſtris in urbe afflicta, ſi ipſe paucis ſit contentus, magna beneficia confert in cives ſuos:

Agrippini virtus.

Διὰ τοῦτο ἐπαινεῖν Ἀγριππῖνον δίκαιον, ὅτι πλείστου ἄξιος ἀνὴρ γενόμενος, οὐδεπώποτε ἐπῄνεσεν ἑαυτόν· ἀλλ' εἰ καὶ ἄλλος τις αὐτὸν ἐπῄνει, ἠρυθρία. οὗτος δ' ἔφη ὁ ἀνὴρ τοιοῦτος ἦν, ὥστε τοῦ συμβαίνοντος ἀεὶ ἑαυτῷ δυσκόλου, ἔπαινον γράφειν. εἰ μὲν πυρέττοι, πυρετοῦ· εἰ δὲ ἀδοξοῖ, ἀδοξίας· εἰ δὲ φύγοι, φυγῆς. καὶ ποτε μέλλοντι ἔφη αὐτῷ ἀριστήσειν, ἐπέστη ὁ λέγων, ὅτι φεύγειν αὐτὸν κελεύει Νέρων· καὶ ὃς ἔφη, οὐκοῦν εἶπεν ἐν Ἀρικίᾳ ἀριστήσομεν.

Agrippinus ob hoc laude 167. 10.
dignus eſt, quod cum vir eſſet præſtantiſſimus, nunquam ipſe ſeſe laudavit: ſed & cum ab alio laudabatur, erubeſcebat. Is vir talis erat, ut ſemper adverſæ rei, quæ ipſi accidiſſet, laudationem conſcriberet. Si febricitabat, febris: ſi male audiebat, infamiæ: ſi exulabat, exilii: cum vero aliquando pranſuro interveniſſet, qui nuntiaret, iubere Neronem ut exulatum iret: Ergo, inquit, Ariciæ prandebimus.

Delictorum defenſiones quærimus.

Ἐν Ῥώμῃ αἱ γυναῖκες μετὰ χεῖρας ἔχουσι τὴν Πλάτωνος

Romanæ mulieres Platonis 131. 30.
de Republica libros in mani-

πολι-

πολιτείαν, ὅτι κοινὰς ἀξιοῖ εἶναι τὰς γυναῖκας. τοῖς γὰρ ῥήμασι προσέχουσι τὸν νοῦν, οὐ τῇ διανοίᾳ τἀνδρός· ὅτι οὐ γαμεῖν κελεύων καὶ συνοικεῖν ἕνα μιᾷ, εἶτα κοινὰς εἶναι βούλεται τὰς γυναῖκας· ἀλλ' ἐξαιρῶν τὸν τοιοῦτον γάμον, καὶ ἄλλο τι εἶδος γάμου εἰσφέρων. καὶ τὸ ὅλον οἱ ἄνθρωποι χαίρουσιν, ἀπολογίας τοῖς ἑαυτῶν ἁμαρτήμασι πορίζοντες. ἐπεί τοι φιλοσοφία φησὶν, ὅτι οὐδὲ τὸν δάκτυλον ἐκτείνειν εἰκῆ προσήκει.

bus habent, quod communes oportere mulieres eſſe cenſet. Verba enim viri illius amplectuntur, non ſenſum. Is quippe non contrahere matrimonium, & unum unius uti conſuetudine iubet, & poſtea communes vult eſſe mulieres: ſed talibus nuptiis repudiatis, aliud coniugii genus inſtituit. Omnino enim homines delictis ſuis parare defenſiones gaudent, cum philoſophia neget vel digitum temere eſſe extendendum.

Voluptates commendat rarior uſus.

Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γιγνόμενα, μάλιστα τέρπει. Εἴ τις ὑπερβάλλει τὸ μέτριον, τὰ ἐπιτερπέστατα ἀτερπέστατα ἂν γίγνοιτο.

Rariſſimæ quæque voluptates maxime delectant. Sed ſi quis exceſſerit modum, ſuaviſſima quæque fiunt moleſtiſſima. 131. 40.

F I N I S.

ΑΠΟΣ-

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ. E MARCI AUR. ANT. LIBRIS.

Quid homo ſit?

Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρὸν, ὡς Ἐπίκτητος ἔλεγεν.

Animula es cadaver geſtans; ajebat Epictetus. lib. IV. § 41.

Lib. IX. § 24. Ipſe Marcus: Πνευμάτια νεκροὺς βαστάζοντα.

Animulæ cadavera ſuſtinentes.

Lib. X. 33 Rurſum: Τὰ λοιπὰ ἐγκόμματα ἤτοι τοῦ σωματικοῦ ἐστὶ τοῦ νεκροῦ, ἢ χωρὶς ὑπολήψεως, καὶ τῆς αὐτοῦ τοῦ λόγου ἐνδόσεως, οὐ θραύει, οὐδὲ ποιεῖ κακὸν οὐδοτιοῦν.

Reliqua obſtacula vel ſunt corporis, quod cadaveris inſtar habet, vel opinione, & rationis inclinatione ſemota, non infringunt; aut mali quicquam efficiunt.

Morti ſapientes etiam obnoxii.

Πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους, πόσους Σωκράτεις, πόσους Ἐπικτήτους καταπέπωκεν.

Quot Chryſippos, quot Socrates, quot Epictetos jam dudum abſorpit ævum iſtud? VII. § 19.

Adamatæ rei natura conſideranda.

Καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος, ἔνδον ἐπιφθέγγεσθαι, αὔριον ἴσως ἀποθανῇ. δύσφημα ταῦτα; οὐδὲν δύσφημον, ἔφη, φυσικοῦ τινος ἔργου σημαντικόν· ἢ καὶ τοὺς στάχυας θερισθῆναι, δύσφημον.

Filiolum deoſculanti præcipiebat Epictetus, intus apud ſe diceret, Cras forſan moriturus eſt. at male ominata ſunt iſta. mali ominis nihil eſt, quod munus naturale ullum deſignat. alioqui ſpicas etiam demeti, infauſtum fuerit. XI. § 34.

Volun-

τῆς διαιρέσεως, ὅταν ψοφήσῃ τὸ ἱςίον. καὶ ἀνακραυγάσαντί σοι ἐάν τις κακόσχολος παραςὰς εἴπῃ, λέγε μοι σὺ πρὸς τοὺς θεοὺς, ἃ πρῴην ἔλεγες, μὴ κακία ἐςὶ τὸ ναυαγῆσαι· μή τι κακίας μετέχον; οὐκ ἄρα ξύλον ἐνσείσεις αὐτῷ; τί ἡμῖν καὶ σοὶ, ἄνθρωπε· ἀπολλύμεθα, καὶ σὺ θέλων παίζεις. ἂν δέ σε ὁ Καῖσαρ μεταπέμψηται κατηγορούμενον, μέμνησαι τῆς διαιρέσεως. ἄν τις σοὶ εἰσιόντι καὶ ὠχριῶντι ἅμα καὶ τρέμοντι προσελθὼν εἴπῃ, τί τρέμεις ἄνθρωπε, περὶ τίνων σοὶ ἐςὶν ὁ λόγος; μήτι ἔσω ὁ Καῖσαρ ἀρετὴν καὶ κακίαν τοῖς εἰσερχομένοις δίδωσι; τί μοι ἐμπαίζεις καὶ σὺ πρὸς τοῖς ἐμοῖς κακοῖς; ὅμως φιλόσοφε εἰπέ μοι, τί τρέμεις; οὐχὶ θάνατός ἐςι τὸ κινδυνευόμενον, ἢ δεσμωτήριον, ἢ πόνος τοῦ σώματος, ἢ φυγὴ, ἢ ἀδοξία; τί γὰρ ἄλλο; μή τι κακία; μή τι μετέχον κακίας; σὺ οὖν τίνα πρὸς ταῦτα ἔλεγες; τί ἐμοὶ καὶ σοὶ ἄνθρωπε; ἀρκεῖ ἐμοὶ τὰ ἐμὰ κακά. καὶ καλῶς λέγεις, ἀρκεῖ γάρ σοι τὰ σὰ κακὰ, ἡ ἀγέννεια, ἡ δειλία, ἡ ἀλαζονεία, ἣν ἠλαζονεύου ἐν τῇ σχολῇ καθήμενος. τί τοῖς ἀλλοτρίοις ἐκαλλωπίζου; τί Στωϊκὸν ἔλεγες σεαυτόν; τηρεῖτε οὕτως ἑαυτοὺς ἐν οἷς πράσσετε, καὶ εὑρήσετε τίνος ἐςὲ αἱρέσεως. Τοὺς πλείςους ὑμῶν Ἐπικουρείους εὑρήσετε, ὀλίγους τινὰς Περιπατητικοὺς, καὶ τούτους ἐκλελυμένους.

Si reus ad Cæſarem citeris, memento diviſionis hujus. Si quis ingreſſo tibi ac pallenti dixerit: quid tremis homo? quæ tua res agitur? num quam intus Cæſar virtutem & vitium ingredientibus largitur? Quid & tu meis malis inſultas? Tamen, philoſophe, dic mihi, quid tremis? nonne mortis aut carceris periculum eſt? aut doloris corporis, aut exilii, aut ignominiæ? Quid vero aliud? numquid in iſtis vitium eſt, aut aliqua vitii pars? Quid his de rebus ipſe diſſeruiſti? Quid mihi rei tecum eſt homo? Mala mihi mea ſufficiunt. Recte dicis. Sufficiunt enim tibi tua mala, degener animus, timiditas, arrogantia, quam in ſchola præ te fers. Quid alieno ſplendore gloriabaris? Cur te Stoïcum profitebaris? Id vobis uſurpate nomen, quod actiones veſtræ demonſtrant. Ita invenietis, cujus ſectæ ſitis. Invenietis autem pleroſque veſtrum Epicureos eſſe, paucos Peripateticos, eoſque effœminatos.

LIB. XVII. CAP. XIX.

Quid Epictetus philoſophus dicere ſolitus ſit hominibus nequam & impuris diſciplinas philoſophiæ ſtudioſe tractantibus, & quæ duo verba obſervanda præceperit omnium rerum longe ſalubria.

FAvorinum ego audivi dicere Epictetum philoſophum dixiſſe, pleroſque iſtos, qui philoſophari videntur, philoſophos eſſe hujuſcemodi * ἄνευ τοῦ πράττειν, μέχρι τοῦ λέγειν. id ſignificat, factis procul, verbis tenus. Jam illud eſt vehementius quod Arrianus ſolitum eum dictitare in libris, quos de diſſertationibus ejus compoſuit, ſcriptum reliquit. Nam quum, inquit, animadverterat hominem pudore amiſſo, importuna induſtria, corruptis moribus audacem, confidentem lingua cæteraque omnia præterquam animum procurantem; iſtiuſmodi, inquit, hominem quum viderat ſtudia quoque & diſciplinas philoſophiæ contrectare & phyſica adire & meditari dialectica, multaque id genus theoremata ſuſpicari ſciſcitarique, inclamabat deûm atque hominum fidem; ac plerumque inter clamandum his eum verbis increpabat: ἄνθρωπε, ποῦ βάλλεις; σκέψαι εἰ κεκάθαρται τὸ ἀγγεῖον, ἂν γὰρ εἰς τὴν οἴησιν αὐτὰ βάλλῃς, ἀπώλετο. ἢν σαπῇ, ἢ οὖρον, ἢ ὄξος γένοιτ' ἂν, ἢ τι τούτων χεῖρον. nihil profecto his verbis gravius, nihil verius: quibus declarabat maximus philoſophorum litteras atque doctrinas philoſophiæ, quum in hominem falſum atque degenerum influxiſſent, verti, mutari, corrumpi, &, quod ipſe * κυνικώτερον, urinam fieri, aut ſi quid eſt urina ſpurcius.

Præterea idem ille Epicte-

* Sine ulla actione ad dicendum parati.

* Homo, ubi jam mittis? conſidera nunquid purgatum vas ſit. Nam ſi ad inanem opinionem ea invergas, prorſum interierint. Sin computreſcant, in urinam aut acetum vertuntur, aut ſi quid iis ipſis eſt deterius.

* Magis Cynicum.

tus, quod ex eodem Favorino audivimus, ſolitus dicere eſt duo eſſe vitia multo omnium graviſſima ac tæterrima, intolerantiam & incontinentiam; quum aut injurias, quæ ſunt ferendæ, non toleramus neque ferimus; aut à quibus rebus voluptatibuſque nos tenere debemus, non tenemus. itaque, inquit ſi quis hæc duo verba cordi habeat; eaque ſibi imperando atque obſervando curet: is erit pleraque impeccabilis: vitamque vivet tranquilliſſimam. verba duo hæc dicebat * ἀνέχου ϗ ἀπέχου.

* Suſtitine, & abſtine.

LIB. XIX. CAP. I.

QUum Brundiſium adventaremus, mollitique eſſent venti maris: percontatus eum ſum, quænam illa ratio eſſet pavoris ſui, quam dicere ei ſuperſediſſet, à quo fuerat non ſatis digne compellatus atque ille mihi placide & comiter, Quoniam, inquit audiendi cupidus es, audi quid ſuper iſto brevi quidem ſed neceſſario & naturali pavore majores noſtri conditores ſectæ Stoicæ ſenſerint; vel potius, inquit, lege: & facilius credideris ſi legas, & memineris magis. atque ibi coram ex Sarcinula ſua librum protulit EPICTETI philoſophi quintum (a) διαλέξεων, quas ab ARRIANO digeſtas congruere ſcriptis Zenonis & Chryſippi non dubium eſt. in eo libro Græca ſcilicet oratione ſcriptum ad hanc ſententiam legimus.

Vita animi, quas φαντασίας pholoſophi appellant, quibus mens hominis prima ſtatim ſpecie accidentis ad animum rei pellitur, non voluntatis ſunt neque arbitraria, ſed vi quadam ſua inferunt ſeſe hominibus. noſcitandæ probationes autem, quas (b) συγκαταθέσεις vocant, quibus eadem viſa noſcuntur ac dijudicantur; voluntariæ ſunt, fiuntque hominum arbitratu. propterea quum ſonus aliquis formidabilis aut cœlo aut ex ruina aut repentinus neſcius pericli nuncius vel quid aliud ejuſmodi factum; ſapientis quoque animum pauliſper moveri, & contrahi, & palleſcere neceſſum eſt: non opinione alicujus mali præcepta, ſed quibuſ-

Interpũge: *Sed vi quadam ſua inferunt ſeſe hominibus. Noſcitandæ probationes autem.*

a Diſputationum.
b Aſſenſiones.

buſdam motibus rapidis & inconſultis officium mentis atque rationis prævertentibus. mox tamen ille ſapiens ibidem (c) τὰς τοιαύτας φαντασίας, viſa iſthæc animi ſui terrifica non approbat: hoc eſt, d οὐ συγκατατίθεται, οὐδὲ προσεπιδοξάζει, ſed abjicit reſpuitque: nec ei metuendum eſſe in his quicquam videtur. Atque hoc inter inſipientis ſapientiſque animum differre dicunt, quod inſipiens, qualia eſſe primo animi ſui pulſu viſa ſunt ſæva & aſpera, talia eſſe vero putat, & eadem incepta, quæ quaſi jure metuenda ſint, ſua quoque aſſenſione approbat, (e) καὶ προσεπιδοξάζει. hoc enim verbo Stoïci, quum ſuper iſta re diſſerunt, utuntur ſapiens autem, quum breviter & ſtrictim colore atque vultu motus eſt, (f) οὐ συγκατατίθεται· Sed ſtatum vigoremque ſententiæ ſuæ retinet, quam de hujuſcemodi viſis ſemper habuit ut de minime metuendis, ſed fronte falſa & formidine inani territantibus.

Hæc Epictetum philoſophum ex decretis Stoïcorum ſenſiſſe atque dixiſſe in eo, quo dixi, libro legimus. annotandaque eſſe iccirco exiſtimavimus, ut rebus forte id genus, quibus dixi, obortis, paveſcere ſenſim & quaſi albeſcere, non inſipientis eſſe hominis neque ignavi putemus: & in eo tamen brevi motu naturali magis infirmitati cedamus, quam, quod eſſe, ea qualia viſa ſunt cenſeamus.

Vide Auguſtinum de civitate Dei, lib. IX. *cap.* IIII. *iſta, non quidem commodius Agellio, ſed certè brevius & planius exponentem.*

c Ejuſmodi imaginationes.
d Non conſentit, neque conſciſcit.
e Et confirmat ſententia ſua.
f Non approbat.

FINIS.

DE EPICTETO STOICO PHILOSOPHO

Elogia quædam & Iudicia.

AELIUS SPARTIANUS IN ADRIANO CAES.

IN ſumma familiaritate Epictetum & Heliodorum philoſophos, & (ne nominatim de omnibus dicam) grammaticos, rhetores, muſicos, geometras, pictores, aſtrologos habuit: præ cæteris (ut multi aſſerunt) eminente Favorino.

MARCUS VERUS AURELIUS ANTONINUS IMPERATOR ET PHILOSOPHUS

libro I τῶν εἰς ἑαυτὸν, ſive De rebus ſuis, tmemata VII, ubi de Junio Ruſtico.

Καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγινώσκειν, καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι περινοοῦντα ὁλοσχερῶς, μηδὲ τοῖς περιλαλοῦσι συγκατατίθεσθαι. καὶ τὸ ἐντυχεῖν τοῖς Ἐπικτητείοις ὑπομνήμασιν, ὧν οἴκοθεν μετέδωκε: *Porro ut accurate legerem, nec comprehenſione ſummaria contentus eſſem; nec garrulis quibuſvis temere aſſentirer. huic denique debeo, quod Epicteti commentarios legerim, quorum is è domo ſua copiam mihi fecit.* Meminit etiam Epicteti idem Imperator libro IV. 41. item VII. 19. denique XI. 34. 36. & 37.

HE-

HERODES ATTICUS APUD AGELLIUM

libro I. *cap.* II.

PErmitte, philoſophorum ampliſſime, quoniam reſpondere nos tibi non quimus, quos idiotas & rudes vocas, recitari ex libro, quid de hujuſcemodi magniloquentia veſtra ſenſerit dixeritque EPICTETUS, STOICORUM VEL MAXIMUS, juſſitque proferri DISSERTATIONUM Epicteti digeſtarum ab ARRIANO ſecundum librum: in quo ille VENERANDUS SENEX juvenes, qui ſe Stoicos appellabant, neque frugis neque operæ probæ, ſe in theorematis tantum nugalibus & puerilium iſagogarum commentationibus oblectantes, objurgatione juſta inceſſivit. Lecta igitur ſunt ex libro, qui prolatus eſt, ea quæ addidit. Quibus verbis Epictetus ſevere ſimul ac feſtiviter ſejunxit atque diviſit à vero atque ſincero Stoico, qui eſſet proculdubio ἀκώλυτος, ἀνεκβίαστος, ἀπαρεμπόδιστος, ἐλεύθερος, εὔπορος, εὐδαίμων, vulgus illud nebulonum hominum, qui ſe Stoicos nuncuparent: atraque verborum & argutiarum fuligine ob oculos audientium jacta ſanctiſſimæ diſciplinæ nomen ementirentur. *Verba Epicteti, quæ excerptis e Stobæo & Marco Antonino ſubiecimus, inter fragmenta reperiuntur.*

AGELLIUS LIB. XVII. CAP. XIX.

Epictetus maximus philoſophorum.

THEMISTIUS ORATIONE XII,

Quæ inſcribitur ὑπατικὸς Conſularis, ad Iovianum Imperatorem.

Καὶ ποιεῖς οὐχ ἧττον ἔντιμον τὴν τῶν λόγων ἡγεμονίαν τῆς τῶν στρατοπέδων ἀρχῆς. οὕτω καὶ οἱ πατέρες τῆς σῆς βασιλείας τοὺς προεστῶτας ταύτης τῆς τύχης προῆγον, τὸν Ἄρειον ἐκεῖνον ὁ Σεβαστὸς, ὁ Τιβέριος τὸν Θρασύλλον, Τραϊανὸς ὁ μέγας Δίωνα τὸν χρυσοῦν τὴν γλῶτταν, τὸν Ἐπίκτητον τὼ δύω Ἀντωνείνω. ἐῶ τοὺς ἄλλους: *Nec minore doctrinæ ac ſcientiæ, quam caſtrorum imperium, honore proſequeris. Sic autores imperii tui, hujus olim diſciplinæ majoribus ampliſſima quæque deferebant, velut Ario illi Auguſtus, Tiberius Thraſylo, magnus Trajanus Dioni aurea lingua prædito, Epicteto Antonini duo. Omitto cæteros.*

AUGUSTINUS DE CIVITATE DEI

libro ix. cap. v;

HAnc miſericordiam Cicero locutor egregius non dubitavit appellare virtutem, quam Stoicos inter vitia numerare non pudet: qui tamen, ut docuit liber EPICTETI NOBILISSIMI STOICI, ex decretis zenonis & Chryſippi, qui hujus ſectæ primas partes habuerunt, hujuſmodi paſſiones in animum ſapientis admittunt, quem vitiis omnibus liberum eſſe volunt.

HEN-

HENRICUS STEPHANUS

Præfatione in Diogenem Laërtium.

NOrunt omnes, non quæ meliores, ſed quæ doctiores nos reddant, ex hoc Diogenis opere petenda eſſe. Dixiſſem, ſapientiores: niſi ſapientem cum bono copulari ab ipſo quoque Horatio meminiſſem, veluti quum ſcribit Epiſt. lib. 1. *Neve putes alium ſapiente bonoque beatum.* Et Cicero ipſe ſapientes a bonis ſeparari queritur, idque magnam perniciem afferre dicit. *Hæc eſt igitur illa pernicies* (inquit) *quod alios bonos, alios ſapientes exiſtimant.* Neque tamen quum dico ex his Diogenis libris petenda eſſe quæ nos doctiores, non quæ meliores reddant, hæc velim ita accipi, quaſi nulla hic legerentur, quæ quod ſit boni viri officium nos docerent (boni viri inquam, non ad Chriſtianam, ſed ad philoſophicam exigendo normam, ſed quoniam alii ſunt aliorum libri, e quibus ea melius a nobis diſci queant, ſiquidem vel unus EPICTETI libellus (cujus vitam a Diogene noſtro prætermiſſam eſſe miror) aptior nobis hujus rei doctor fuerit. Verum ut rari ſunt aurei iſtius libelli lectores, ſic certe rari ſunt qui meliores ſe quam doctiores eſſe malint.

IUSTUS LIPSIUS
MANUDUCTIONIS
AD
STOICAM PHILOSOPHIAM

Lib. primo, Diſſert. XIX.

DE Senecâ habes: clarum aliud ſidus ſe oſtendit, *Epictetus:* ævo, non merito, poſterior: & Scriptorum pondere, ſi non numero, comparandus, vitâ præponendus. Ille vir totus à ſe & à Deo, nihil à Fortunâ fuit. Origine vilis, & inter ſervos; corpore claudus ac debilis; mente nobiliſſimus, & inter omnis ævi lumina refulſit. Ipſe de ſe Epigrammation hoc ſcripſit:

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σώματι πηρὸς,
Καὶ πενίην Ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις.

Servus Epictetus ſum natus, corpore claudus,
Irus pauperie, deliciæ ſuperûm.

Ipſe, inquam, ſive de ipſo alius: ſed confeſſionem ingenuam vides, & generoſum in fine additum, de amicitiâ divinâ. *Natum Hierapoli, Phrygiæ opido*, tradunt: Romam traductum *ſerviſſe ſervitutem* (ſi id nomen in hanc virtutem cadit) *Epaphrodito Neronis, qui fuit à cuſtodiâ corporis illi Principi: claudum autem, è deſtillatione in illam partem corporis illapſâ.* Hæc fere Suidas: Agellius etiam, qui virum admiratus eſt, *pulſum Româ edicto illo barbarico Domitiani, quo Philoſophos omnes ab urbe relegavit: & in Epiri Nicopoli diem ultimum obiiſſe*, lib. XV. cap. XI. Ajunt ad *Marci Antonini Imperatoris* tempora duraſſe: quod ita Suidas prodidit, & Antoninum *Philoſophum* accipimus. nam *Pius* ille, Titi prænomen geſſit. Hoc ideo obſervo, quia con-

conſideratione aliquâ eget: & à Neronis morte, ad initia Marci Antonini, ſunt anni admodum *nonaginta quattuor.* Quomodo ergo ſub Nerone, niſi puer planè, vixerit? Et Epaphrodito tamen ſerviſſe (ſed fortaſſe poſt Neronem) ipſe etiam indicat, & jocose ejus meminit. 1. Diſſertationum, quas Arrianus digeſſit, cap. XIX. De conditione aut ævo ejus, hactenus ſcio: vita emendatiſſima fuit, & planè adſcitum, quod in ore habebat, Ἀνέχου καὶ ἀπέχου: *contine, & abſtine.* Item hoſtis fucorum, qui Philoſophos habitu & verbis præferrent, vitâ degenerarent: quos ille appellitare ſolitus, φιλοσόφους ἄνευ τοῦ πράττειν, μέχρι τοῦ λέγειν: *Philoſophos ſine factis, dictorum tenus.* Agellius XVII. cap. XIX. Unica anus in miniſterio ei fuit, unica lucerna fictilis (hoc domeſticum omne inſtrumentum) ad divinas illas lucubrationes: quæ lucerna à morte ejus *mille drachmis* væniit, in memoriam heroiſci illius & honorem. Scripta, ut tetigi, pauca exſtant: *Enchiridion* ſanè egregium, & Stoicæ moralis philoſophiæ velut anima: item *Diſſertationes*, quas obiter in viâ, domo, ſcholâ habuit, ab Arriano collectæ & digeſtæ. Neque omnes etiam exſtant: in Agellio & Stobæo reperies, quæ hîc requiras. Sed, Deus bone, acrem & altum in iis ſpiritum! accenſum animum, & Honeſti amore ardentem! Nihil in Græcis, aut fallor, tale exſtat: à duabus illis notis dico, Acrimoniâ & Ardore. Tironem aliquem & rudem Philoſophiæ vix afficiat aut tangat: proficientem aut provectum incredibile eſt quàm excitet, & cùm pungat ubique, tamen etiam delectet. Genus ſtili conciſum, fractum eſt, & quod indolem ſubitarii ſermonis habet: ſed docta interveniunt ſæpe, ſemper ſalutarias, & non eſt qui bonam Mentem magis aut trahat, aut formet. Ego ſenecionem illum numquam lego, niſi cum interno animi motu: & quod Homero proprium, pluris facio cùm relego ſemper ut novum, & cùm repetivi repetendum. Idem fac. gratiam monitori habebis; majorem illi Doctori.

IDEM

LIPSIUS INTRODUCTIONE LECTORIS AD

L. ANNAEUM SENECAM

EXcerpta habeas, & ſelectas aliquas ſententias, ſive locos: quas apud te ſæpe agites, & in animo revolvas. Cui uſui alioqui lecta? ut concitemur fortaſſe, dum legimus, mox calor abeat, & iidem ſimus: non aliter, quàm ſpectatores in theatris. Imò verò adhæreant illa, noſtra fiant, id eſt concoquantur. *Non prodeſt cibus*, ait Seneca, Epiſt. 11. *nec corpori accedit, qui ſtatim ſumptus emittitur.* Sedeant igitur in animo fideliter: nec ſicut unguentorum aliquis odor, ſtatim ad aërem diſſipentur. Huc te ducet, aut trahet potiùs adjunctus Epictetus, quem lege, & Enchiridium quidem ejus ediſce.

DANIEL HEINSIUS

Epiſtola ad Theodorum Graſwinckelium.

INter profeſſores ſapientiæ, quos ab ætate prima cum ingenti voluptate pariter ac cura legi, Epictetum pono. Enchiridion inprimis, quod ab Arriano ex oraculis divini viri concinnatum. Ad agendam quidem in his terris vitam ſic accommodatum, ut revera inſtrumentum ſit quod ſupra hanc & cætera humana hominem attollat: extra, imo ſupra caſus omnes ac affectus, vota quoque omnia ac ambitum, rectorem univerſi animum reponat: totum denique ſic ſibi vindicet, ut liberali cauſa manu mittat. Non ut ſui juris atque emancipatus tantum vivat, ſed ut in

ſe atque à ſe, habere poſſit, quod, excepto Deo, expectare ab alio non poteſt. Princeps, Rex, Imperator, ac Monarcha ſui. Sed & Medicus ac reſtitutor; ſi præclaro hoc remedio utatur. Ita efficaci quidem, ut medullam animæ ac ſenſus intimos pertentet: neque fruſtra ſtatim initio Simplicius exclamat, Εἴ τις ὑπὸ τούτων μὴ πάσχῃ τῶν λόγων, ὑπὸ μόνων ἂν τῶν ἐν ᾅδου.

EPICTETI VITA

EPICTETUS, Stoicæ ſectæ philoſophus, Hierapolitanus patria fuit (eſt autem Hierapolis Phrygiæ urbs, non longè à Laodicea ſita) conditione ſervus ut in Noctibus Atticis etiam teſtatur Aulus Gellius. Servivit enim Romæ Epaphrodito cuidam Neronis familiari, Vir ſanctiſſimæ & integerrimæ vitæ, alieniſſimus ab omni faſtu & arrogantia: quibus tamen vitiis omnes ferè laborarunt philoſophi. Tantæ autem fuit apud omnes exiſtimationis & famæ, ut lucerna ejus fictilis tribus drachmarum millibus divendita olim fuiſſe feratur. Meminit hujus & Lucianus Græcus auctor, ſed cum laude, cum is tamen nulli philoſophorum ſatis æquus fuerit, utpote irriſor deorum & hominum: quo loco & lucernæ Epicteti mentionem facit: ſic enim habet in libello πρὸς τὸν ἀπαίδευτον, καὶ πολλὰ βιβλία ὠνούμενον, id eſt, *ad ineruditum, & multos coëmentem libros*: Et noſtra, *inquit*, ætate fuit quis, & adhuc ſupereſt opinor, qui Stoici Epicteti fictilem lucernam ter mille drachmis emit. Sperabat enim, opinor, & ille, ſi noctu ad eam lucernam legeret continuò, & Epicteti ſapientiam in ſomnis ſe ad adepturum, & ſimilem ſe fore admirandi illius ſenis. Hactenus Luciani verba. Summam totius philoſophiæ duobus his verbis contineri dicebat, Ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id eſt, *Suſtine & abſtine*. Domitiano autem imperante, vel offenſus ejus tyrannide, vel coactus ob Senatusconſultum de pellendis urbe philoſophis, Roma Hierapolim commigravit. Commoratus iterum dicitur Romæ uſque ad tempora Marci Antonini.

EPIC-

EPICTETI VITA

EX

SUIDA.

Ἐπίκτητος Ἱεραπόλεως τῆς Φρυγίας φιλόσοφος. δοῦλος δὲ Ἐπαφροδίτου τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως Νέρωνος· πηρωθεὶς δὲ τὸ σκέλος ὑπὸ ῥεύματος, ἐν Νικοπόλει τῆς νέας ἠπείρου ᾤκησε. καὶ διατείνας μέχρι Μάρκου Ἀντωνίνου, ἔγραψε πολλά. ὅτι Θεοσέβιος ὁ φιλόσοφος ἔλεγε πολλὰ ἀπὸ τῶν Ἐπικτήτου σχολῶν.

Epictetus ex Hierapoli Phrygiæ urbe philoſophus. Servus autem Epaphroditi, unius de ſatellitibus Imperatoris Neronis. Ob defluxionem autem altero crure mutilatus, in novæ Epiri urbe Nicopoli habitavit. Et vitâ productâ uſque ad M. Antoninum, multa ſcripſit. Theoſebius autem philoſophus multa ex Epicteti ſcholis deſumpta dixit.

EX MACROBII SATURNAL.

Lib. primo. cap. XI.

De Epicteto autem philoſopho nobili, quod is quoque ſervus fuit, recentior eſt memoria, quam ut poſſit inter oblitterata neſciri. cujus etiam de ſe ſcripti duo verſus feruntur: ex quibus illud latenter intelligas non omnimodo dis exoſos eſſe, qui in hac vita cum ærumnarum varietate luctantur; ſed eſſe arcanas cauſas, ad quas paucorum potuit pervenire curioſitas.

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σώματι πηρὸς,
Καὶ πενίην Ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις.

Habes, ut opinor, aſſertum, non eſſe faſtidio deſpiciendum ſervile nomen; cum & Jovem tetigerit cura de ſervo, & multos ex his fideles, providos, fortes, philoſophos etiam exſtitiſſe conſtiterit.

ME-

MERICI CASAUBONI

N O T AE

in hoc Diſtichon.

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σῶμ' ἀνάπηρος.
Καὶ πενίην Ἶρος· καὶ φίλος ἀθανάτοις.

SIve Epictetus (ut olim credidit Aul. Gellius) ſive alius eſt auctor, plane divina ſententia eſt, quæ ex intima tum Vet. tum N. Teſtam. philoſophia prompta videri poſſit: adeo certè ſupra vulgarem ſenſum & ſaporem, ut pauci ſint Chriſtiani, quorum fides ad iſtam ſublimitatem pervenerit. Formula erat antiquis ethnicis uſitatiſſima, ſi quis fortuna in tribuendis quæ avide inhiant homines indulgentiore frueretur; ſed præcipuè ſi cui in dubiæ aleæ conatibus & inceptis, ſive per ſe laudabilibus, ſive ſecus, res pro voto cederet; ut eum φίλον eſſe τοῖς θεοῖς, id eſt, Diis charum & dilectum prædicarent. Hoc tum ex aliis paſſim; tum ex Homero diſcamus eximiè, cui tam ſolemne eſt ita loqui, ut ex ipſo manaſſe videri poſſit. Hinc miratur extrema Odyſſea Achilles, Agamemnonem Regem, quem Διὶ φίλον ἔμμεναι crediderant, (φίλτερον apud Hom. elegantiſſime:) acerba & cruenta morte periiſſe: & alibi Penelope maritum Ulyſſem Deo exoſum eſſe colligit, quia reditu in patriam longis erroribus prohiberetur. Ipſe Ulyſſes, à ſubulco ſuo lautè acceptus, viciſſim optat illi, ut Διὶ φίλος ſit: bonorum ſcil. quæ vulgò nuncupantur, optat illi copiam: quod & ex Eumæi reſponſione ſatis liquet. Odyſſ. ζ. Nauſicaa; Regis Phæacum filia, mortales ullos adeò fortes aut feroces uſquam reperiri negat, qui terram Phæacum bello laceſſere audeant, μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν. Hinc etiam illud Poëtæ Latini, de quodam in amore ſuo præter expectationem fœlici; Solus es, quem dii diligunt. Sed inſignia in hanc rem Ciceronis in Oratione pro L. Flacco, de Judæis verba: Quam chara Diis immortalibus

bus (*inquit*) gens eſſet, docuit quod eſt victa, quod elocata, quod ſerva. *Plane ut hodierni demagogi, concinnatores & politici, quorum pietas iſto maximè* (τῆς ἰσημεειας) *tibicine nititur: per quos non ſtabit, opinor, quin ad* Mahumedanos *ocyus* (*quibus eſt commodum*) *tranſeant, qui longè plura & inſigniora* (*ut jam non uni obſervatum*) *in hoc genere jactare poſſunt, quam* (*ſi miraculoſa* Vet. Teſtam. *omittamus*) *quævis alia gens poteſt.*

Huic igitur veſanæ hominum opinioni, qua veræ pietati nihil pernicioſius, ut contrairet Epictetus; & ſuo exemplo ad ſaniora de nobis ipſis aliiſve judicia præiret; generoſam hanc de ſua fide profeſſionem edidit; Servum ſe natum; (*quæ viliſſima in terris conditio:* (corpore quoque) *Cujus charitas omnibus maxima innata eſt:*) mutilatum fuiſſe, ſed & egenum (*ne quid malis deeſſet* ad mendicitatem uſque: in hac tamen tam miſerabili, tam vili (*ſi hominum judicia ſpectentur*) conditione, tantum abeſſe ut à diis neglectum ſe crederet, ut de amore ipſorum & charitate non dubitaret, *O virum! ô ſententiam dignam quæ cordibus omnium qui ad veram beatitudinem & æternas ſedes adſpirant, inſcribatur; & memoriæ præſens ſemper obverſetur. Jam dixi, ſenſum verborum ex intima Sacr. Volum. philoſophia promptum videri poſſe. Sed & verba non uno loco non diſſimilia: qualia Davidis iſta* : ואני עני ואביון אדני יחשב Pſal. 40. verſ. vult. *quæ recentior interpres haud malè*: Sum quidem pauper & egenus: Sed Deus cogitat de me: *quem recentior & accuratior Anglica verſio ſecuta eſt*; But I am poor and needy: yet the Lord thinketh upon me. *Belg* Ik ben wel elendig ende noodruftig, maar de Heere denkt aen my.

Obſervavi non paucos in diſtichi *hujus ſcopo longius aberrare. Flor. Chriſtianus* (*vir alias in iſtis incomparabilis*) *non adeò fœliciter hic*;

Servus Epictetus, Diis charus, pauper ut Irus:
Quin & parte aliqua corporis orbus eram.

Melius, ſive is Politianus, ſive alius, qui ſervato verborum ordine, qui magnum hic habet momentum, vertit,

Servus Epictetus: mutilati corporis: Irus
Pauper: at hæc inter charus eram ſuperis.

Longiſſime illi à ſenſu abeunt, qui neſcio quam jactationem in verbis ariolantur, modeſtiæ philoſophi minus convenientem. Hactenus Caſaubonus.

Illud

Illud, ſive diſtichon, ſive epigrammation, Leonidæ nomen præſert in Anthologiæ lib. III. cap. XXXIII. ubi legitur, καὶ σῶμ' ἀνάπηρος. nec alia ſcriptura in expreſſis Brodæi & Lubini. Sed Agellius lib. II. cap. XVIII. & Macrobius, (quos ſequuti Vives & Lipſius) ediderunt, σώματι πηρός. Hæc aperit Simplicius, ad Enchiridii cap. XIII. Καὶ τί τῶν ἄλλων δεόμεθα παραδειγμάτων; ὅτε αὐτὸς ὁ ταῦτα λέγων Ἐπίκτητος, καὶ δοῦλος ἦν, καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὴς, καὶ χωλὸς ἐκ νέας ἡλικίας, καὶ πενίαν ἀκροτάτην ἐπετήδευσεν, ὡς τὸ ἐν Ῥώμῃ οἴκημα αὐτοῦ μηδέποτε κλείθρου δεηθῆναι, οὔτε μηδὲν ἔνδον ἔχον, εἰ μὴ τὴν σιβάδα καὶ τὴν ψίαθον, ἐφ' ὧν ἐκάθευδε, καὶ οὗτός ἐστιν ὁ λέγων· Χώλωσις σκέλους ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ: *Atque adeo, quid alia exempla requirimus? cum is ipſe qui hoc dicit Epictetus, & ſervus fuerit, & infirmo corpore, & ab ineunte ætate claudus, & extremæ paupertatis ita ſtudioſus, ut ejus domuncula, Romæ nullis unquam clauſtris eguerit, ut in qua nihil eſſet præter lectulum & culcitram in quibus dormiret. Et is eſt qui dicit, Claudicationem pedi eſſe impedimento, non voluntati: niſi ipſa voluerit.* Habes Stoici ſapientis claudicationem, paupertatem, domunculam: nunc de vita ejuſdem quædam accipe. Idem Simplicius ad cap. XLVI. ait: Ὁ θαυμαστὸς οὗτος Ἐπίκτητος μόνος τὸν πολὺν χρόνον διατελέσας, ὀψέ ποτε γυναῖκα προσελάβετο παιδίου τροφὸν, ὅπερ ἐκτεθῆναι μέλλον ὑπό τινος τῶν αὐτοῦ φίλων διὰ πενίαν, αὐτὸς λαβὼν ἀνεθρέψατο. Id eſt *Admirandus hic Epictetus cum magnam ætatis partem ſolus exegiſſet, ſero tandem mulierculam nutricem aſcivit puero, quem ab amico quodam ſuo, propter inopiam exponendum ipſe ſuſceptum educavit.* Notabis, Macrobii verba, quæ paulo ante exhibuimus, ab his, *De Epicteto autem philoſopho*, aduſque epigramma, Δοῦλος, ex Agellii Noctibus αὐτολεξεὶ eſſe transſcripta. Lucernam fictilem à morte ejus tribus drachmarum millibus veniſſe, ex vero ſcriptum ab auctore vitæ. Cui concinit illud Italiæ miraculum Angelus Politianus, Epiſtola ad Laurentium Medicem. Neque aliter ſcribere potuere, cùm iis ſic præiret Lucianus, libello Πρὸς ἀπαίδευτον. Lege ſodes illius verba. Καὶ τί σοι τὸν Ὀρφέα, inquit, ἢ τὸν Νεάνθην λέγω, ὅπου γε καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐγένετό τις, καὶ ἔτι ἐστὶν οἶμαι, ὃς τὸν Ἐπικτήτου λύχνον τοῦ Στωϊκοῦ, κεραμεοῦν ὄντα, τρισχιλίων δραχμῶν ἐπρίατο.

Et

Et quorum tibi Orpheum & Neanthum propono? cùm & noſtra ætate quidam fuerit, & ut puto adhuc ſit, qui Epicteti Stoici lychnum fictilem ter mille dachmis emit. Sed vide, emptoris illius fatuum caput ſale nigro quàm feſtiviter defricet. ἤλπιζε γὰρ οἶμαι κἀκεῖνος, inquit, εἰ τῶν νυκτῶν ὑπ' ἐκείνῳ τῷ λύχνῳ ἀναγιγνώσκοι, αὐτίκα μάλα καὶ τὴν Ἐπικτήτου σοφίαν ὄναρ ἐπιστήσεσθαι, καὶ ὅμοιος ἔσεσθαι τῷ θαυμαστῷ ἐκείνῳ γέροντι: *Scilicet futurum ſperans, ut ſi noctu ad iſtam lucernam legeret, ilico Epicteti ſapientia in ſomnis ad ſe veniret, ſimiliſque admirando illi ſeni evaderet.* Miror vero Sagacem accuratiſſimumque Lipſium de mille drachmis ſenſiſſe, & ſcripſiſſe, ut ex antedictis claret. Niſi forte ἁμάρτημα ſit μνημονικὸν, cujus generis plurima apud magnos viros, etiam veteres, præſertim Eccleſiæ Græcos Latinoſque Patres obſervavi: aut pro τριχιλίων legendum putaverit χιλίων. Sed princeps editio Veneta, quæ penes me eſt, aliæque ad hujus fere normam expreſſæ omnes, in τὸ τρισχιλίων conſpirant. Cæterum de cælibe Epicteti vita, poſt Simplicium rectiſſime ſcripſit idem Lipſius. Utriuſque ſenſum è Luciani Demonacte ſic firmabo, ut nemo niſi pertinax obloqui poſſit. Ἐπεὶ δέ ποτε ὁ Ἐπίκτητος ἐπιτιμῶν ἅμα συνεβούλευεν αὐτῷ ἀγαγέσθαι γυναῖκα, καὶ παιδοποιήσασθαι, πρέπειν γὰρ καὶ τοῦτο φιλοσόφῳ ἀνδρὶ, ἕτερον ἀνθ' αὑτοῦ καταλιπεῖν τῇ φύσει, ἐλεγκτικώτατα πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο. Οὐκοῦν ὦ Ἐπίκτητε, δός μοι μίαν τῶν σαυτοῦ θυγατέρων. Hoc eſt: *Quum aliquando Epictetus ſimul objurgando ſuaderet ei* (Demonacti) *ut duceret uxorem, & liberis procreandis operam daret, cùm hoc etiam viro philoſopho conveniat, ut ſuo loco alterum naturæ relinquat, argutiſſime ei reſpondit. Da mihi igitur, Epictete, unam tuarum filiarum.* Erat hic Demonax inter principes ævi ſui Philoſophos; quem tota Græcia plurimis officiis exquiſitiſſimiſque honoribus proſequebatur. Sed de his alibi dicemus. Cætera, quæ ex veterum monumentis heic ſtudioſe congeſſeram, nôn iniuria temporis, ſed incuria operarum, pro dolor! perierunt. Spero tamen futurum, uti hoc damnum (ſi modo ſic vocari debeat, quod non eſt ἐκ τῶν ἐφ' ἡμῖν) melioribus aliquando penſetur. Horum interea vicem jure ſuo ſupplere poteſt Thomæ Gatakeri, rariſſimæ eruditionis Theologi Londinatis, doctum & laborioſum præloquium, in quo de diſciplina Stoica, cum ſectis aliis, Peripatetica & Academica vetere, Epicurea vero

præcipue collata; deque eorum, qui hanc ſecuti ſunt, quæ ſuperſunt, Senecæ, Epicteti, Marci Antonini cumprimis, ſcriptis diſſeritur: operiſque totius Antoniniani ratio atque inſtitutum exponitur. Nunc ſecurus abi, Lector optime nam, ceu poſt longam navigationem.

Anchora de prora jacitur, ſtat littore puppis.

F I N I S.

ER.

ERRATA

Typographica ſic emendabis.

IN TACTICIS.

PAg. 22, lin. ult. μέτωπον ἢ ςόμα.

IN PERIPLO MARIS ERYTHRAEI.

IN GRAECIS. pag. 178. lin 5. κεῖται. pag. 179, lin. 5, πέντε τούτων. IN VERSIONE. pag. 176, lin. 23, fere. lin. 26, teſtudines. pag. 177. lin. 19, ſindones præſt -- lin. 33, in regione. pag. 178, lin. 9, Mæotis. IN MARGINE. pag. 177, lin. 1, pone, *Bargyſi*. pag. 178, lin. 25. *Seſatæ*.

LIBRO DE VENATIONE.

IN CONSPECTU CAPITUM. Pag. 185, lin. 8, eorumque 186, lin. 13, λαγῷ ἐπιλ. 187, lin. 1, neſciunt quo. IN GRAECIS. pag. 189, lin. 12, εἰπεῖν οὗτος. 191, lin. 21, Εἰ δέ γε ἡττίς. 192, lin. 31, καὶ τὸ ὄρα — lin. 33, ἀνευρίσκειν. 193, l. 36, ὑπέρτερχγυ. 194, l. 25, ἔςωσαν. 196, l. 10, ἐπειδὴ. l. 28, καὶ δὶ ὀλ— 197, lin. 2, μάστιγι 201, l. 2, χαίρουσι. κε— l. 14, συλλευομέναις. l. 17. σκυλακεύονται 202, l. 11, ἀνιαρόν. κύνες ἢ ἐν. 213, l. 25, ἐλάφου. 217, l. 21, ἀνάγκη. l. 38, ἀθυμοῦσαι. 219, l. 18, ἐσπουδάσθη. l. 22, αὐτὰς λα— 221, l. 22, σκιρτ—— 222, l. 6, ταύτη. 223, l. antep. τὴν γλῶ ἐργ— 225, l. 8, σημαινομένοις. l. 11. Ελλήνων. l. 22, ςρατὸν, καὶ ὑμνεῖν. IN VERSIONE. pag. 189, lin. 12, *à Xenoph.* 201, l. 17, inprimis. 203, l. 23, ſint. 205, l. ult. dum reſp— 211, 1, generoſorum. 214, l. 19, *feras*. 221, l. 16. urgeantur. IN MARGINIBUS. pag. 193, ſoria, & 197. πεπηγυῖαν 216, cap. XII.

IN SCHEDIASMATIS STEPHANI.

226, l. 16, *Vertragi*. l. 19, ſciam. l. 21, *Vertagus*. l. 36, vellet, advoc— 227, l. 2, fuiſſe modo. l. 6, ſuſpicer) conv—— l. 21, Celtarum. l. 41, *ſtudioſo*. l. 42, *Sermonis*. 228, l. 4, ut. l. 13. alter e. l. 39, illas canes l. 40, ſerutari. 229, l. 9, literarum. l. 10, etiam ante. l. 11, ſi. l. 18, κατοπτεύσοντας. 230. l. 8, ſcribit, Xen—— l. 15. ab illis. l. 28, ἂν μοὶ. l. 34, ἐν τῷ. 231, l. 4, *Cretenſes* tamen ſeu. l. 14, ſolum nomen, ſed. l. 24. *gratiam, ut*, 232. l. 1. Scrib—— l. 4, ἔπαισα τῇ κερ——

IN EPICTETO.

233, l. 18, POLITIANO.

IN GRAECIS.

250, l. 1, ἀπὸ τῶν σμικροτάτων ἀρχόμενος. 251, l. 15. ἔργα, ἔστω. l. 17, ἐμποδὼν, προὐχ— 257, cap. ιδ΄, l. 6, αὐτοῦ. ὁ— 259, c. ις΄, l. 1. θέσεις, ἃ— l. 5, πονηροῖς ὁ— 262, c. κ΄. l. 9, ἀνάγκη. 264. c κϛ΄, l. 15, τύχη.

ERRATA.

267, c. κϛ′, l. 8, ἔτι. 269, c. κζ′, l. συναρπασθῆναι ἄν. 270, c. κθ′, l. 8, ἐρρωμ 272, c. λα′, l. ult. ἔσονται. τί λ. 273, l. 9, ἡμεῖς. 275, c. λβ′, l. pen. ἤδη. 278, l. 1, ἐν ᾧ, ὅτι. 279, c. λδ′, l. 16, μηδέν. 281, c. λε′, l. 9, & 10, καύματι, ἐν ψ. μ. ψ. π. μὴ ο. &c. 285, c. λϛ′, l. 9, πέφυκε δ— 286. l. 4, ἐπίσκεψαι, εἰ. l. 13, ἀγαθόν, ἤ. 288, c. λζ′. l. 2, ταῖς. l. 15, ἕξει. 289. c. λη′, l. 3, ἐστιν ὅρ. 292, c. λθ′, l. 21, ἀπειθήσας. 295, c. μβ′, l. 2, τὰς. l. 4. ἀπολειφθεὶς. 297, c. μη′, l. 1, τίς ib. c. μθ′, l. 8, τοῦ ὀλιγωρεῖν τινι, ἢ [illegible] [illegible] — 300, c. νγ′, l. 5, κινδύνων μεμν. ib. c. νδ′, l. 1, τό. ib. c. νε′. l. 4. εὐχάριστον ἦ, ἐπίπληξον τοῦ πρ. 301, l. 1, ἐρυθριᾶσαι, καὶ 302, c. ν′, l. 1, τό. 303, l. 8, ἑστιάτορα. 305, c. ξ′, l. 2, προσέχεις. ib. c. ξα′, l. 11, κινητικόν. τοῦ &c. 307, c. ξδ′, l. 3. αὐτοῦ εἰρημένον, ποιεῖ, ἢ λέγει. οὐχ οἷόν τε &c. l. 5, dele omnia. 309, l. antep. τῆς. 310. c. ξζ′, l. 4, πολλῷ. πρ. 313, c. οα′, l. 2, προσδοκᾷ. 314, c. οβ′, l. 19, [illegible]. l. 20, λέγω. 316, c. οδ′, l. 4, ὁ, π. 317, c. οε′, l. 10, ἐπανίρθωσιν· l. 14, dele 4. l. 16, 4 προσθ— 318, l. 2, dele 6. lin. 4, ἐστιν ἀναβάλλεσθαι. σ, καὶ &c. l. 5, ἢ οὐ l. 6, προηκούσῃ ἢ σ. l. 11, Σωκράτης. 319, c. οϛ′, l. 7, ψευδέσθαι. πρ. l. 13, ἐκεῖν. 320, c. οζ′, l. 8, ἄοκνος. l. 9, ἐσ-λα, εὐχ.

IN VERSIONE.

243, l. 6, perturberis, Deos. 252, l. 9, alium, er. 253, c. 12, l. 9, vocet: ac. 257, c. 14, l. 4, ejus inſtr. 262, c. 20, l. 7, avertetur. 265, c. 23, l. 8, repræſentes. 273, l. 23, faciam, per. 275, c. 32, l. 6, contigerunt. 277, c. 33, l. 4, Exempli gratia: Si &c. 279, c. 34, l. 11, Cujuſque. 285, c. 36, l. 4, tuam, eam —— 262, c. 39, l. antep. adhibueris. 295, c. 43, l. 2, nec eſſ. 298, c. 50, l. 2, ſin acc. 302, c. 58, l. 7, arripere, ut. 303, l. 9, convivatori. 305. c. 61, l. 6, referri. 310, c. 67, l, 9, habeas. 313, c. 71, l. 4, externis. 315, c. 73. l. 8. Naturam, &c. 316, l. 16, pum, erub. 319, c. 76, l. 19, Nos. 320, c. 77 l. 5, veſtro.

IN NOTIS.

328, lin. 14, quum. l. 25, [illegible] l. 39, καθήκειν. 239. l. 3, cut. 240, l. 6, net, ita. 243, l. 5, bum, nemo. 244, l. 6, ut ſis. 245, l. 8, οἰκεῖα. 246, l. 5, nos q. 249, l. 4, ſignificare. l. 28 ratio:) πρὸς. 250, l. 14, σπουμένης. 252, l. 10, *cura.* Wolfius l. 28, *interdixit.* l. 29, *ſeipſum.* 254, l. 26, diſcedere 256, l. 5, ἀβέβαιον, καὶ. l. 42, [illegible], πρ. l. 47, corporis, eo. 257, l. antep. in X De. l. ult eſt. cum. 258, l. 29, conjunctæ. 260, l. 2, μὴ ὑπακ. l. 10, ἔσω. 265, ad c 23, l. 6, παίζειν, &c l. 8, *minus. Vel iud.* 268, l. 13, obſc—— 270, l. 2, à pecc. Ib. ad c. 29, l. 9, χώραν 271, l. 18, [illegible]. 272, l. 12, infra 274, l. 20, qui. 276, l. 13, [illegible]. Sic & 277. l 8, ac l. 27. 278, l. 2, pervertit. l 8, Qui. l. 23, ut cum. l 25, *ſollicitos.* 280, l 14, *[illegible]miſiſſet.* & mox: majus. 281, l. 16, cogitatis. l. 21, con —— & mox: ſed. l 25, *exortis.* l 27. [illegible] l 28. [illegible] 284, l. 9, παρέχ l. 13, Favet. l. 32. [illegible] 285, l. 8, *verbera* l. 20, ſequuntur Naog. l. 2 [illegible], [illegible]. 287, l. [illegible], *eodem m. i.* l. 2. *ſimiliter mor.* l. 30, mentio inc. l 32, pro *Idem* leg. *Wolfius.* 288, l. 5, *convenium.* l 6, *controverſia.* Si — 291. l. 23. [illegible]. 300, l. 8 num. 1. *Lubricus.* l. 7, [illegible]. 302, l. 4, [illegible] 303, l. 11, cupiditatis. l. 29, ſibi. 304, l. 1, argumentum? l 6, *conjunctive.* 306, l. 20. [illegible]. 308, l. 17, quæras) ſed l. 19. ſic c. l. 23, ſed. l. 29, m, *Non.* l 34, & ut. 309, l. 2, ſic. l. 4, ſic. l. 10, Quin. l 12, ſed. l. 13, [illegible]. 311, l. 16, perſpectis. 313, l. 18, hic π. l. 19, teneatur, non. 315, l. 10, [illegible]. 316,

ERRATA

l.7, 4 Ηρ. l.11, 5 Καὶ —ὅπερ. 320.l. 18, illa Na. l.21, idem codex dele.
321, l.13, & ſec. io. gubernacul. l. pen. illa.

IN PARAPHRASI GRAECA.

334, l. ult. ἐκεῖ. 335, l. 14, τοῦτ. 345, l 8, χαίροντας. 346, l.6, ναυτίλος. 348, l. 10, τῆς. 357, l. 4. ὅπως 359, l.7, λυπηρ. l. 15, ὀρέγ. 363, l. 15, τῆς. 366, cap. 5, l.1, πάντ. 367, l.1, ὅπως. IN VERSIONE. 327, l.8, ſunt. In 332, l.16, eruditi. 333, l.8, forte. l.15, domus; 334, l.21, [Diab.] 339, l 23, [chariſſimorum:] 340, l.22, (ut v. loquamur) l 24, [et. 341, l. 14, dipiſci. Si —— 342, l.ult. Se cup. 344, l. 20, Quod: l.30, an al. l, 37 & 38, [per m. n. m. eſt.] 345, l.34, ſufficit. 346, l. 3, es. 347, fin. laudatione: vend. ob. vend. 348, l. 1, fieri; l.17, ceas:] ard l. 22, eum. 351, fin. [ve, b.] 354, l. 23, audirem; n. 259, l. 16. appetere. l. 18, (qui t. l.20, fecit:] ip. 360, 1, iſta in. 361, l. 16, nimio. l. 30, [cui. 362, l. pen. ſcito. 366, l.12, dilat. cap. 70, l 9, oratio. 367, l. 3, char. IN NOTIS, 230, l.1, ἀδέσποτος. 327, l.2, repertus. 328, l.4, adeo. l. 11, Plan— 329, l. ult. reliquit? 333, l.2, κοχλίδας. 337, l. 5, 8 El. 338, l. 2, 9 πλῶ. 341, l.6, δὶ. Inſ. l.7, locus, ubi. l.9, αὐτὸς. l. 14. obſervata, τῷ. 362, l.8, ἐγὼ. 365, l.9, σέβεις. IN NUMERIS MARG. 328, e regione πολυκ- pone: cap. IV. e reg. εἰ δ᾽ οὖν: V. 329, ad l. 4: VI. 334, ad l. 12: XIV. ad l. 30: XV. 353, ad l. 3: XLII. ad l. 23, XLVI. 358, ad l. 29: LXIII 366, ad l. 30: LXXVII. 367, ad l. 1: LXXVIII.

IN POLITIANO.

371, l 3, EPICTETI β. l 7. qui cum Cen. 372, l. 1. eum 373, l. 11, terat, ad 375, l. 6, verſum 377. col 1. l, 23, qualiſnam. l, 27, furanteis: atq. col 2, l. 13, Vt: mo. 378, col. 1, l. 33, præbeatur, n. l. 38, nunquam. col. 2, l. 1, ſis, inq. 379, col. 2, l. 30, vivere, ſt. 380. c. 1. l. 13, eſſe v. 381, c. 1, l. 5 adverſum. l. 22, quod. col. 2, l. 14, te op. 382, c. 1. l. 9, iidem. 383, c. 1, l. 2, nihil ne. l. 13, Continuatio. 384, c 2, l. 4, quæ futura. l. 24, vinum, ſi. l. 31, glutire: int. 385, c. 1, l 4. nunc ph. c. 2, l 4, te. Qu l. 5, inſtar. 387 c. 1, l. 7, eſſe, n. 388, c. 2, l. 16, deferat, Il. 389, c. 2, l. 6, adieris, fer. 390, c. 2, l. 20, appos. 391, c. 2, l. 3, bland. l. 9, revereantur. l. 31, fungi arb. 392 c. 1, l. 9, & 10, igitur ſic i. q. re, Ip. col. 2, l 21, tentionem; & p. l. 29, vivio ne dic, q. 393, col. 1. l. 7, Nam & oves herb. evomentes, non p. l. 25, mendici. l. 35, inſcen. 393, c. 2. l. 6, habitus; l. 25, ridet la. l. 28, deg. l. 33, declin, 394, c. 1, l. 2, verbo; qu. 395, c. 1, l. 8 hoc e. 396, l 4, STO CO ad. 398, c. 1, l. 6, ſi. l. 29; rationis c. 2, l. 17, indigebit. l. 25. ſit. 399, c 1, l. 17, animus, id. c 2, l. 7, Epictetus, q. 400, c 1, l 5, medit. l. 9, aut filii p c. 2, l 37, idem. 401, c. 1. l. 10, ſententia Pl. 402, c. 2, l. 30, quidem er.

IN APOPTHEGMATIS.

IN GRÆCIS. 409 l. 6, ἡγησάμενος, τ. l. 22, τῆς. ἀλ. 410, l. pen. ὅπως. 411, l. 14. μέρει. 412, l. 22, καὶ. 413, l. 12, ἀνθείας ἐπιδεῖξ l. 22, προσαγορευθεὶς σύ. 419, l. 3, ἐπίσης. l. 10, ἐρωτηθ. l. 11, καταπωλήσας ἐστὶ 423, l. 20, πάντας; 424 l. 24, τινὲς, καὶ. 425, l. 3, ἐν χερ. l. 17, ἀγνοεῖς, εἰς. 430, l. 10 περὶ μ. 432, col. 1, l. 13, τῆς δι— l. 18, αὐτῇ. col. 2, l. 11, δεσπότα ἀλλ.

IN VERSIONE. 407, l. 12, dantem, in n. 409, l. 18, luſtrum. 410,

lo9,

ERRATA.

l.9,nis, immodeſtia: ac. l. 32, hilaritas. nam. 413, l. 9, perſuadendum: pari. 418, l.20, leones. 421, l. 4, corpus, q. 425, l.11, eſſet. l. 29, Atqui Na. 427, l.12, ſuos. Agr. 430, l. 9, Societ.

IN NOTIS GRAECIS ad oram poſitis. 411, pr. vel ὁ ῥεῖ. fin. νᾶειν τοῖς θεράπουσι. 417, pr. ἐπιπτ: καὶ φ. 224, ὕψ.

IN NUMERIS ad oram verſionis. 407, dele 191, 10. 411, pr. 299. 30. 412, pr. 121, 50. 419. med. 536, 40.

IN AGELLIO. 434, col.1, l 10, ſuſtine. l. 19, latus. atq l.29, ſarcin. col. 2, l.2. inquit. ſi. l. 14, philos. In margine, *hominibus noſcitanda. Prob.* 419, c. 1, l. 17, tati &c. l. 23, tur. ſap. col. 2, l. 1, ſed. l. 5, fronte.

IN ELOGIIS &c. 436, l. 15, tmemate. 439. l. 17, dele, li— 441, l. 29, ſalutaria. 442, l. 11, ſtatim. 443, l. 7, ἐν ἅδου δικαστηρίων ὑποτεθυνθείη. 12, Servus. ut. l.29, dele, ad. 446, l. 5, περὶ l. 15, *pro vot.* l. 30, ἀθ. 447, l.2, *concio*, l. 13, *cujus*. l. 18, dubitaret. *O vi.* l. 24, ult. 448, l. 17, *domuncula Ro.* l. 27, *ſolus*. l. 35, Politia. l. 36, Medicem.

Paucæ paginæ ſuperſunt, quas videre & emendare haud licuit. Optimi etiam Waesbergii jure ſuo properant huic volumini finem imponere, &c.

FINIS.